GIB I. MIHĂIESCU

O P E R E

V

T E A T R U

Ediție îngrijită,
studiu introductiv,
note și variante
de
AL. AN D IU E SCU

SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA MINERVA
București, 19 8 5

NOTA EDITORULUI

După o afirmare remarcabilă în teatru, cu piesa *Pavilionul eu umbre,* premiata, în 1926, de Asociaţia Criticilor Dramatici din România cu premiul I, jucată cu mare succes, după doi ani, în 1928, pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, în rolul principal cu celebra actriţă Marioara Ventura, Gin I. Mihăescu dispare brusc din viaţa teatrală, tot aşa cum reuşise, pe la sfîrşitul deceniului al treilea, să pătrundă în ea ca dramaturg, după ce semnase, în tinereţe, cronică dramatică la Cluj şi tradusese, împreună cu Leonard Paukerow, drama *Liliom* de Francisc Molnâr. Scriitorul a rămas, în epocă şi *In* posteritate, doar cu laurii prozatorului, aproape uitat, pînă în deceniul anterior, ca autor de teatru. Abia în 1973, Leon Baconsky publică, în editura Dacia din Cluj, un cuprinzător volum de *Teatru,* din opera lui Gib I. Mihăescu, cam în acelaşi timp ca eforturile Dianei Cristev de a atrage atenţia, în mai multe contribuţii publicate în revista „Manuscriptum", incepînd din. 1971, asupra operei sale dramatice inedite, cu prilejul achiziţionării de către Muzeul Literaturii Române din Bucureşti a unui număr important de manuscrise ale prozatorului, printre care şi multe texte dramatice, păstrate pînă atunci în arhiva familiei. în volumul de faţă ne propunem, continuind eforturile de restituire a operei lui Gib I. Mihăescu, să publicăm în întregime teatrul său, atit piesele cunoscute, al căror text s-a păstrat integral, cît şi unele încercări mai puţin cunoscute sau inedite, pe care autorul n-a mai reuşit să le ducă pînă la capăt sau pe care le-a abandonat. Se demonstrează astfel încă o dată şl pe deplin, dacă mai era nevoie, că pasiunea autorului *Rusoaicei* pentru teatru a fost veche şi constantă. Ea 1-a urmărit din perioada debutului, în anii efervescenţi de după primul război mondial, şi pînă

in faza finală, a marilor Ini izbînzi ca prozator, ca romancier mai ales. *{Maestrul],* prima sa încercare dramatică, neterminată, datează din 1919, iar *Criza în barou,* o incisivă comedie într-un act, a fost scrisă intre anii 1930 — 1935, cind Gib I. Mihăescu era funcționar la Direcția Presei şi Informațiilor de pe lingă Preşedenția Consiliului de Miniştri. Am putea spune deci că Gib I. Mihăescu n-a încetat, practic, niciodată să se preocupe de teatru ca autor dramatic, cu un moment de derută şi oboseală provocat doar de neacceptarea piesei *Confrații* de către companiile teatrale din Bucureşti cărora lc încredințase textul. Rezultatul acestei activități este deci mai bogat decit s-a crezut pînă acum, dar a rămas multă vreme închis în arhivele in care se păstrează manuscrisele autorului.

Volumul al Y-lca din această ediție cuprinde textul integral, fragmentele care s-au păstrat şi un**lo variante din 9 piese la care a lucrat Gib 1. Mihăescu între anii 1919 — 1935: *[Maestrul]* 11919), *IDespa]* 11919-19201, *{Mama vitrega]* {1919-1920), *Don Jvan* (1919-1 922), *{Vechilul]* 11922 —1924), *Am ucis păcatul* (1924—192"!), varianta In patru acte a piesei *Pavilionul cu umbre,* textul în trei acte al aceleiaşi 4 rame (1928), *Confrații* (comedie realizată înLrc 1926—1928, pe o idee mai veche, poate din 1922), *Sfîrşitul* (atestată printre piesele propuse Teatrului Ventura în stagiunea 1931 — 1932), *Criza in barou* \1930 —1935). Textele realizate şi păstrate integrai formează baza volumului şi figurează in prima parte: *Pavilionul cu umbre,* singura lucrare dramatică pe care autorul reuşeşte s-o tipărească, la Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1928, şi piesele păstrate în manuscris: •*Confrații, Sfîrşitul* şi *Criza in barou.* Restul operei dramatice a lui Gib I. Mihăescu se compune dintr-o serie de lucrări netermiuate, unele -abandonate într-o fază incipientă *{{Maestrul}, [Despa], {Mama vitregă}),* altele într-o fază destul de avansată *(Don Juan* şi *[Veck Hui]),* la care se adaugă varianta *Am ucis păcatul,* reconstituilă de noi din mai multe versiuni (un text foarte îndepărtat de varianta tipărită în *1928),* precum şi variantele pieselor *Confrații* şi *Sfîrşitul,* însoțite de •comentariile şi lămuririle de rigoare ale editorului. Am preferat această Smpirlire a materialului publicat în acest volum pentru a oferi, în partea a doua: *Note şi varianle- Texte recuperate,* o privire de ansamblu asupra întregului laborator al creației dramatice a lui Gib I. Mihăescu. Preocupați mereu de geneza acestor lucrări, cu strînse legături între •ele, am preferat să cuprindem la un loc, într-o orînduire strict cronologică, lot ce înseamnă piesă de laborator în acest domeniu.

Starea proastă a unora din manuscrisele pe care le publicăm, datorată vicisitudinilor pe care familia le-a avut de înfruntat după moartea prematură a scriitorului şi mai cu seamă in anii imediat următori războiului, precum şi dispersarea lor în mai multe fonduri de arhivă, ca să nu ne referim decît la aceşti doi factori, au creat numeroase dificultăți în cercetarea lor. Risipite, amestecate, multe dintre ele lacunare, aceste manuscrise, cu fericita excepție a cîtorva dosare complete, se înfățişau adesea ca maldăre informe de file, care urmau să fie studiate, clasificate, reunite şi redate circuitului public. în afara piesei *Sfîrşitul.* intrată în fondul de manuscrise de la Biblioteca Academiei R.S.R., restul manuscriselor din opera dramatică a lui Gib I. Mihăescu se păstrează la Muzeul Literaturii Române din Bucureşti şi în arhiva familiei scriitorului, la Drâgăşani. Abia cu ediția de față se fac raportări, pe toată întinderea lor, Intre manuscrisele din fondurile publice şi cele din arhiva familiei, cercetate şi inventariate de noi pînă la ultima filă recuperabilă. Aceasta ne-a permis să depistăm cîteva proiecte dramatice inedite ale autorului, să le întregim pe cele cunoscute cu noi variante şi să le îmbogățim cu filele aferente, necunoscute încă la data publicării unor contribuții importante la cercetarea teatrului lui Gib 1. Mihăescu, cum sînt cele citate mai sus. Astfel, variantele piesei *Pavilionul cu. umbre,* pe care le publicăm sub titlul inițial *Am ucis păcatul,* depăşesc substanțial, în reconstituirea noastră, volumul textului tipărit, dublîndu-1 şi, pe alocuri, triplîndu-1. Fireşte că fără bunăvoința familiei scriitorului, de înțelegerea căreia ne-am bucurat In permanență, şi fără sprijinul conducerii Muzeului Literaturii Române, care ne-a înlesnit accesul la prețiosul fond de manuscrise păstrat aici, această muncă nu ar fi putut fi dusă la bun sfrşit. Adresăm mulțumirile noastre călduroase tuturor acelora care ne-au sprijinit în această dificilă întreprindere, declurmdu-ne îndatorați în primul rînd familiei scriitorului.

Faptul că în volumul al V-lea din această ediție se tipăresc, cu o singură excepție, numai manuscrise, reclamă o seamă de precizări suplimentare față de normele de transcriere stabilite în primul volum.

— Indicăm printr-o linie punctată golurile mari dintre fragmentele publicate, şi prin trei puncte în paranteze drepte [...] lipsurile mai puțin întinse datorate deteriorării manuscrisului. ^

— Notăm în paranteze unghiulare < > cuvintele sau pasajele anulate de autor.

— Cuvintele saa pasajele şterse în corpul unui fragment anulat sînt puse iu paranteze unghiulare duble « ».

— Indicăm printr-o săgeata în paranteze drepte [—succesiunea soluțiilor de lucru din pasajele anulate: *(camera {~*~\ vreo odaie}.*

~ Notăm în paranteze rotunde duble [( )) cuvintele sau frazele adăugate de autor cu cerneala roşie, cazul variantelor piesei *Pavilionul cu umbre,* grupate sub titlul *Am ucis păcatul.*

— Punem *in* paranteze drepte [ ] cuvintele şi sintagmele cu care am întregit textul- autorului in cazurile care reclamă imperios această intervenție: absența titlului, prescurtări fortuite, lipsa elementelor gramaticale de legătură, cuvinte sărite a căror deducție este certă, cuvinte şi sintagme care pot fi deduse din context în pasajele deteriorate.,

— Precizările editorului sînt puse de asemenea în paranteze drepte: *[text ilizibil, lectură incertă, text deteriorat etc.J*

— Numele personajelor se întregeşte tacit: 11.= Ilarie, Necş.= Neeşulea et&.

— Nu întregim numele personajelor şi cuvintele din pasajele anulate.

Volumul al V-lea, mai întins decît ne-am aşteptat, cuprinde numai opera dramatică a lui Gib I. Mihăescu, urmînd ca publicistica sa şi *Addenda* întregii ediții să apară în volumul al Vl-lea.

AI. A.

PAVILIONUL CU UMBRE

Domnişoarei

MĂRIO ARA VENTURA,

care a făcut să răsune sub degetele puterel sale vrăjite, pînă la supremele înălțimi şi intensități, vagile acorduri de rîs şi de amar, închise în slovele de fală,

închină această carte

AUTORUL

PERSOANELE:

LIANA
ILAR IE
GEO
ANGELA
MARIUS
MIHUȚ
IFRIM
DOICA

ACTUL l

Antreul unei curți mari boiereai, la țară.

SCENA I

ILARIE citeşte ziarul. DOICA aşează ceva pe-o măsuță şi suflă praful de pe o etajeră. Apoi iese.

IFRIM *(vira capul pe uşa de serviciu):* **Se poate, boierule.?/**

ILARIE: Ei, ce e, ce mai e?

IFRIM: Iertați, boierule, mi-au spus că ați trimes după mine.

ILARIE: Tu eşti, Ifrime? Ce strigoi te mai gonesc îneca?

IFRIM: Abia acum picai de la tîrg, boierule... am pornit în crăpatul zilei... am tocmit dogarul... vine pe luni.

ILARIE: Lasă dogarul. Ce s-a întîmplat aseară?

[FRIM *(oftează prelung):* **Zău, boierule, nu e. de-a bună!** *(Se uită bănuitor pe la uşi.)* **Uite, zău, că nu; mi-i teama, boierule... Iacă, aşa... alaltăieri ca alaltăieri, am povestit... Domnu Miti întreg. S-a ridicat, deodată aşa de lingă zid.**

ILARIE: Lasă asta, ai spus. Aseară a mai fost ceva?

IFRIM: Păi ascultă să spun, boierule... Aseară n-am mai fost singur, ca sa zici... vreo părere... Am luat cu mine pe Ilie, vizitiul, pe argat şi pe bucătar. Şi am pornit toți patru spre pavilion, care cu securea, care cu furca; bucătarul era cu barda aia rcijloacă.

ILARJE: Lasă, măi, barda acum, spune ce s-a întîmplat?

IFRIM: Şi, boierule... dor că ajungem lingă pavilion... şi deodată vedem pe domnu Miti — Dumnezeu să-1 ierte,

unde o fi acolo! — numai ce-1 vedem ieşind din umbră... Dar ştii de unde? *(Scoborînd vocea.)* Tocmai de lingă propteaua aia de zid unde a căzut... ca si-n ajun...

ILARIE: N-aţi dat?

IFRIM *(micşorînd şi mai mult glasul):* **Să mai dau o dată, boierule? *(Face cruce.)* Doamne fereşte! Ne-am risipit ca şoarecii.**

ILARIE: Şi el?

IFRIM: NU ştiu... parcă l-am văzut ridicînd o mină... mai mult n-am văzut nimic.

ILARIE: Dar ceilalţi?

IFRIM: Păi, num zic, nici ei...

ILARIE: Dar umbra au văzut-o?

IFRIM: Care umbră?

ILARIE *(strigînd):* **Mortu, de! Strigoiul ăla, pe conul Miti!...**

IFRIM: Cum te văd eu acum pe dumneata.

ILARIE *(şi mai tare):* **Ei, mă, ei, nu tu...**

IFRIM : Ei, ei...

ILARIE: TU i-ai scos din minţi pe toţi...

IFRIM: Vorbeşti cu păcat, boierule. Uite... era aşa, in mantelu ăla galben, ţi-aduci aminte *(cu ocfiii 'in gal),* ca atunci cînd am tras...

ILARIE: Măi Ifrime, te văd om în toată firea... Cine ştie care şi-o fi bătut joc de voi... Astă-seară ies eu cîi puşca.

IFUIM: De, boierule, dumitale poate nu ţi s-o arăta. Da'eu cred aşa, cu mintea mea păcătoasă. Amîndoi am tras, cum s-a zis şi la judecată. Nu s-a ştiut ce glonţ 1-a lovit... Da acuma, de a început să mi se arate numai mie, acum ştiu ce glonţ 1-a lovit... Altfel auzeai şi dumneata ceva zgîrieturi, sau miorlăituri, sau bufnituri pe la fereşti.

ILARIE: Om bătrîn şi... Cum, măi, de douăzeci şi doi de ani nu ţi-a mai ieşit nici un strigoi pe dinainte ?

IFRIM: Minuni, boierule, ce gîndeşti? Pesemne unde tocmai alaltăieri s-au împlinit douăzeci şi doi de ani în cap.

ILARIE.^ Ia mai taci. ÎVu mai spune prostii, că eşti om bătrîn... S-au împlinit de acum trei săptămîni.

IFRIM *(şoptind):* **Care, boierule?**

ILARIE: Las' ca ştiu eu socoteala mai bine decit tine. Fii om în toată firea, măi Ifrime. O fi fost domnul Geo; pornise să saie niscaiva pîrleazuri pe la vreo mîndră.

IFRIM *(face cruce):* **Hm ! Eu unu spun: nu mai dau ! Da zic: ia puşca, boierule, că nu e d-a bună... Sau mâi bine, cum am mai grăit noi odată, de mult, boierule: să dăm foc pavilionului ăluia blestemat... Acolo şi-a făcut cuib sufletul lui domnu Miti... Tot îl ţii dumneata încuiat de douăzeci şi doi de ani...**

ILARIE: Ce tot trăncăneşti, măi, aci?

IFRIM: He, boierule, da eu cu mintea mea ţărănească mă •socotesc tot aşa: cum s-a întîmplat ca tocmai atunci clnd s-a ivit şi cucoana Angela...

ILARIE *(tresărind):* **Unde s-a ivit?**

IFRIM: De prin străinătăţi. Zic, aci, la moşie la •dumneei, la Spîrleni... Douăzeci şi doi de ani a rătăcit/ ea pe la nemţi şi pe la alţii... Şi acum, cîod se întoarce, care va să zică, hait, şi domnu Miti din pămînt!

SCENA II

Cineva ciocăneşte la uşa cea mure.

ILARIE *(privind încruntat):* **Cine-o mai fi?... Bine, Ifrime, lasă, du-te acum. Mai avem trei ceasuri pînă să însereze. Iată, am să-mi pregătesc arma.**

(Cineva ciocăneşte şi mai tare în geamul uşei celei mari.)

ILARIE *(plictisit):* **Ei, intră odată.**

MIHL'Ţ *(intrtnd):* **Hai noroc, Ilarie!**

ILARIE: Mihuţ? într-un ceas bun.

IFRIM: Atunci râmine pe astă-seară, boierule?

ILARIE: Astă-seară la cît?

IFRIM: Păi, cam după nouă.

ILARIE : Bine, la opt jumătate veniţi cu toţii la mine.

IFRIM: Săru'mina, cucoane Mihuţ.

MIHUŢ: Sănătate, Ifrime. *(Ifrim iese.)*

SCENA UI

MIHUŢ: Venii să iau pe fi-meu. Mîine, dis-de-dimineaţă, trebuie să plece şi de la prinz n-a mai dat. pe-acasă, sa-şi aleagă cărţile care-i trebuie. Stăm cu cuferele desfăcute.

ILARIEJ E CU copiii pe afara. Or tu ai pus ovăz anul ăsta, Mihuț?

MIHUȚ: Vreo patru, cinci pogoane... *(Misterios.)* Nu cumva ți-a tăinuit el ceva... tare serios...

ILARIE: Cine să-mi tăinuiască?

MIHUȚ: Marius, de...

ILARIE: A, Marius. A biiguit el ceva. Mi se pare că de Liana era vorba.

MIHUȚ: Nu mai spune! *(Bufneşte in ris.)* Marius? Cum şi-a luat el inima în dinți? Mare haz trebuie să fi făcut, Ilarie! De cind se pregăteşte... Păcat... Să fi stat pe undeva ascuns. *(Tăcere.)* Măi Ilarie, la dreptul vorbind de ce nu i-ai da-o^ măi ?

ILARIE: La drept vorbind, nici eu nu văd o partidă mai bună. *(Pauză.)* Da ți-am spus: mi-e greu să mă grăbesc atîta am şi eu...

MIHUȚ: I-ai spus să mai aştepte? Veşnica ta vorba. *(Celălalt nu răspunde.)* Măi Ilarie, măi; nu te necăji... dar o iubeşte, măi...

ILARIE *(pe gînduri):* Da...

MIHUȚ *(contemplindu-l):* Ps... Avan om!... Da nu eşti tu de vină şi nici Liana. Tot Angela asta... nu putea să mai aştepte acolo, pe unde se rătăcise, barem pîn' se mărita fata?...

ILARIE: S-a săturat de... hah... mi-e scirbă... Şi acum a prins-o curajul...

MIHUȚ: Unde-o fi stat ea ascunsă aşa de bine? Doar toate agențiile şi toți spionii i-ai pus in mişcare... Parcă fu ieri... cum fierbeai I... *(Tăcere.)* Oare dacă ai fi gasit-o... într-adevăr... ?

ILARIE: E... să lăsăm... toate le-a înghițit groapa trecutului... Mi-e silă să-mi amintesc de murdăria aceea...

MIHUȚ: Dacă o întilneai cumva... după ce te achitase pentru Miti... nu mai scăpai a doua oară... mai bine ca n-ai întîlnit-o...

ILARIE : La jurați şi la fleacuri de astea crezi tu că mă gîndeam eu atunci? Dacă am dorit cu tot dinadinsul să fiu achitat... e numai pentru ca vream s-o găsesc pe ea, înțelegi... Ea îmi trebuia, nu păcătosul ăla. Pe urmă — puteau să mă bage şi-n fundul. iadului, nu numai al pămintului... în sfîrşit... s-a dus...

MIHUȚ: De altfel credința mea e că Ifrim i-a făcut seama. Avea şi el motivele lui, săracul...

ILARIE *(ridicind din umeri):* Am tras amîndoi în întuneric. Mi-e scîrbă, mi-e scirbă; furia s-a preschimbat în scîrbă. Am auzit că tot dă tîrcoale prin împrejurimi cu automobilul. De aceea, îți spun drept, nici nu mai îmi vine să mai ies din casă...

MIHUT: Oare crezi că dacă ai mai întîlni-o...

ILARIE: NU, nimic... O... de atunci şi pînă acum... Cel mult aş scuipa-o... Douăzeci şi doi de ani a trecut din brațe în brațe. Colea clocotea o inimă gata de crimă, iar acolo țipa de plăcere o desfrînată... Nici măcar vreo părere de rău pentru nemernicul ăla care a ispăşit păcatul comun. *(Pauză.)*

MIHUȚ: E... 5-0 lăsăm cu păcatele ei... să ne întoarcem la copii...

ILARIE *(dă din cap de mai multe ori):* Şi acum a găsit-o dragostea de fată...

MIHUȚ: Oare crezi tu că Liana, cu creşterea care i-ai dat-o şi intrînd pe brațe solide ca ale lui Marius... căci am un băiat, măi... ea doar era prea mică atunci cînd s-a întîmplat cîrcota asta. Cîți ani sa fi avut?... trei, mi se pare...

ILARIE *dă afirmativ din cap.*

MIHUȚ: Zău dacă te mai înțeleg... i-auzi ce poate să treacă prin capul unui părinte! De unde ai dedus că trebuie să fie numaideclt ca mamă-sa, ca să vorbim pe şleau... Că seamănă puțin la ochi şi la nas... Admitem că e aidoma cu Angela; trebuie oare să n-o mai măriți? Barbatu-său o va lua aşa cum e... ce te mai priveşte pe tine... drept să-ți spun, n-am mai auzit...

ILARIE: Douăzeci şi doi de ani sunt de cînd tot îmi irosesc viața fetei ăştia... sau mai bine celui ce i-o fi mire. Poate că e o nebunie, vorba ta... dar asta mi-a fost propriu-zis... răzbunarea pe destiaul meu: să-mi pregătesc copila pentru mirele ei...

MIHUȚ: Şi-ai izbîndit.

ILARIE *(scutură din cap):* Hm... Un suflet de nepătruns. Nu văd la ea nici un entuziasm, nici o pornire... Şi totuşi adîncul ochilor acelora clocește ceva teribil parcă. Nici ochii Angelei n-aveau aceste neaşteptate alternări de văpăi misterioase cu matul cel mai rece.

MIHUȚ: Ilarie, dragul meu, zău că tu, ceva, ceva tot îl ai deranjat în capul tău de leu...

ILARIE: Nu ştiu, or eu am deranjat, or vouă vă lipseşte ceva, care la mine se găseşte într-o proporție de temut. Mi-am dat seama ,îritr-atîtea rînduri şi mi-am părut mie însumi cel mai straniu caraghios. Şi cu toate acestea, fără să vreau, auzi? Fără sa vreau... Sunt bolnav, asta e...

MIHUȚ: Dumnezeu să te mai înțeleagă. Ai ținut-o ca pe o prințesă din poveste. Carte doar tu ai învățat-o, aci, la țară, cu profesoare alese de tine, şi cărți nu i-au intrat în mină decit cele pe care cădea aprobarea ta; prietene n-a avut decît pe cine ai crezut tu că trebuie... despre călătorii, nu mai vorbesc: toate alături de tine. Chiar rudele care veneau pe aici erau cernute prin sită... băieți potriviți cu vîrsta şi sufletul ei nu i-ai lăsat să-i vie în preajmă, decît pe Marius şi pe Geo. Poate ți-ai pus ochii pe acesta din urmă... căci altfel... poate vezi în Geo o partidă mai bună decît în Marius, şi-n bunătatea ta nu ştii cum să te tragi dinaintea iubirei ce i-o arată fi-meu, de scorneşti astfel de bazaconii. Păi c-aşa e. zău, vorbind serios, nu te supăra... căci, cu toate aparențele, tu eşti de o mare bunătate...

ILAHIE: Geo! Dar ăsta m-a dezamăgit încă din venirile lui anterioare. Ştii şi tu: suntem cam rubedenii, a moştenit la o virstă prea puțin coaptă o avere considerabilă pe care — e drept — n-a tocat-o, cum era de aşteptat, cu toate că ar fi avut tot timpul; nici n-a adăogat-o. Sub raportul material, fără a fi un întreprinzător, nici măcar un muncitor, nu e totuş un nemernic...

MIHUȚ: însă?

ILARIE: Insă... un stricat... un stricat... a dus o viață... Dar asta n-ar fi... cu toții am fost la fel... însă, iarâş insă... hm, cum aş putea să năpăstuiesc pe bietul

copil... poate cl el... însă, însă am văzut in el... mi s-a părut... Doamne, într-adevăr că sunt nebun: nii s-a părut că văd... şi ochii mei nu se înşeală...

MIHUȚ: Ilarie, ce tot indrugi aici?

ILARIE: Ştii, aşa de bine seamănă... Miti, Miti, el era — acelaş rîs de dinți frumoşi şi de parfum scump; aceiaşi ochi sticlind de mişelie sub luciul dulceag al unei naivității de copil; aceeaş figură care putea să învesmînte la comandă orice fel de mască din garderoba unui transformist; însă niciodată, nici un moment in viața lui, masca firească stării sufleteşti, pe care o ascunde în momentul acela. *(Rămînînd pe gînduri.)* Sau poate numai atunci... ha, dar cine mai ştie toate astea... Nici ea nu poate fi sigură deplin... secretul 1-a luat cu el acolo unde l-am trimes... Dar ei crezi că i-ar fi păsat măcar de asta? Ha... ea nu s-a întrebat măcar nici atunci, nici mai pe urmă... era conştientă că săvîrşeşte ceva oprit şi atît a fost de ajuns...

MIHUȚ: Ilarie, te-ai îndepărtat...

ILARIE: Ah! Iartă-raă. *(Brusc.)* Mihuț, mă asculți; în Geo acesta am văzut pe Miti. Atît. *(Rînjeşte.)* L-am văzut vorbind cu Liana şi în aşa fel i se răsfrînsese figura de copil, că vedeai ca intr-o carte chipul lui Miti... *(Aprinztndu-se.)* Niciodată tabloul ăsta nu va mai dăinui la mine in casă. Îl voi desprinde şî-I voi arunca departe în gunoiul vieței lui.

MIHUȚ: L-ai surprins făcînd ceva rău... vorbind cevanepotrivit...

ILARIE *(strlngîndpumnii):* O, dacă s-ar fi întîmplat asta... un minut n-ar mai fi... Dracu ştie ce s-ar mai fi întîmplat şi atunci. *(Da din umeri. Pauză mică, scoborînd tonul.)* Dar l-am spionat in convorbirile lui cu Liana. O, el îi vorbeşte cu atîta naivitate copilărească, îi spune glume atît de inofensive... Uneori chiar citesc în ochii lui atîta rugăciune să nu-1 izgonesc înapoi în noroiul din care vine... că mi-i milă. Pentru sufletul lui simplu şi becisnic, vorbele mele şi figura fetei, într-un cuvînt casa mea pare un reconfortant. *(Pauză.)* Şi mai e ceva care mă opreşte. *(Pe gînduri.)* ...ceva

...un gînd... ceva extrem de straniu... nu ştiu ce anume, dar extrem de straniu...

MIHUȚ *(privindu-l îngrozit):* **Hm, în casa asta umblă numai strigoi...**

ILARIE : S-a auzit pînă la tine ?

MIHUȚ: Ba ceva şi mai frumos: spun oamenii de la mine ca sperietoarea'aceea mare a ta, de lîngă drumul Spîrlenilor, a început într-o seară să-şi mişte braţele şi să ameninţe.

ILARIE : Da, ştiu şi asta. E un glumeț macabru aici, pe care o să-1 descopăr. Cum explici că lucrurile astea se intîmplă cam la o lună după venirea cocotei aceleia? Nu cumva femeia asta a rămas cam într-o ureche şi crede că se răzbună astfel ? Sau cu scamatorul pe care 1-a tocmit nădăjduieşte să-mi răspundă la nepăsarea mea cu bătaia ei de joc? în orice caz e curios; dar te asigur că li va trece, pentru toată viaţa lui, pofta strigoiului...

MIHUȚ: Poate toate-s mofturi. Nu ştii: imaginaţie populară, desigur, încălzită puţin de venirea Angelei, cum spui. însă să ne întoarcem la ce vorbeam. Bine, înţeleg... Geo... foarte bine, o părere. Dar Marius,—el mîine pleacă la Paris să-şî ia doctoratul... Tu ştii ce succese a repurtat acolo... Peste şapte, opt luni vine înapoi. Atîta fecior am şi eu. Avere cită pofteşti. De neam cred că... *(Ilarie face semn cu mina. Se- aude râsunînd o goarnă de automobil. Zgomot apropiat de maşină. Mişcare în aer. Ilarie şi Mihuţ se privesc nedumeriţi. Maşina parcă s-a oprit la scară. Pauză neliniştită. Apoi deodată uşa cea mare bufneşte din încheieturi. Doica apare speriată.)*

SCENA IV

DOICA: Boierule, săru'mîna... cucoana...

ILARIE: Ce? Cum?... Ieşi afară.

DOICA *(abia trăgîndu-şi suflarea):* **Cocoana Angela!**

ILARIE *(strigînd):* **Ieşi afară, ţi-am zis.**

DOICA *îl priveşte uimită şi dă de-a-ndăratelea spre uşă.*

ILARIE: Mai repede, mai repede...

DOICA *se-nvîrteşte în călcîie şi fuge. Nu nimereşte clanţa.*

ILARIE *(cînd doica a izbutii să deschidă uşa):* **Doico, doico... Doico...**

DOICA *se întoarce tremurînd.*

ILARIE: Ce e? Ce vrea? Ce caută? Să plece numaidecit... Numaidecit... Dacă are ceva de vorbit cu domnişoara ... Nu i-am dat voie domnişoarei tot la trei zile la Spîrleni ? N-a fost şi ieri ?

DOICA: N-a fost.

ILARIE: N-aaa... fost?

DOICA: Domnişoara a rămas acasă.

ILARIE *(faţa i se luminează, vocea îi scade):* **Ştii bine că n-a fost ?**

DOICA: Da, chiar a fost la poartă şi maşina cu trîmbiţa s-o ia... însă domnişoara a spus să spui că o doare grozav capul.

ILARIE: A zis aşa? A zis... *(Priveşte cu lumină mare în ochi, spre Mihuţ.) A... (încruntîndu-se iar.)* **Spune-i că-i voi trimite eu pe domnişoara... Atît... Ai înţeles ?... Dar numai atît să-i spui. Haid! Du-te, du-te...**

DOICA *iese.*

ILARIE: Ai auzit? Ea a refuzat să se ducă... *(Pauză.)* **Hm... ce îndrăzneală! Ce obrăznicie! Cum pot femeile astea, după un scandal ca acela şi după o hoinăreală de douăzeci de ani prin toate hotelurile lumei, să mai ridice ochii din tină?... Se poate să fie într-atîta lipsite de înţălegere, şi-n cazul acesta degeaba ne mai necăjim pe ele... Ce caută aici ?... Nemernica se împacă la gîndul că eu învăţ pe fată. Asta trebuie să fac sa-i ajungă la ureche: ne-a-mes-te-cul meu. Eu nici pînă acum nu i-am vorbit fetei de împrejurarea aceea. Ştiu că ştie: liota asta de servitori...**

DOICA *(deschide uşa cu sfială):* **Boierule, cocoana zice că vrea să vă spună ceva numai dumneavoastră.**

**ILARIE: Ce spune? Ce vrea? Nu... ascultă, măi Mihuţ... dar femeile astea sunt nebune... ce e în capul lor, Mihuţ, spune-mi, ce e în capul lor? Auzi... asta Ie întrece pe toate, întrece orice indignare... auzi, la ea e aşa de simplu... douăzeci de ani, şi acum ar sta

la taifas... Du-te, femeie, şi spune-i să-şi caute de drum, dar pe loc, auzi? Numaidecit.

DOICA: Mi-a spus: „Doico, spune-i domnului că numai un sfert de oră îi cer de vorbit. Atît şi pentru totdeauna. Şi dacă n-o vrea, spune-i că pentru fată am venit, să ne înțelegem de soarta fetei." Aşa mi-a spus...

ILARIE: Du-te, femeie, şi spune-i să pornească în grabă. Un minut să nu mai stea în curtea mea. Nu vede că n-o mai rabdă nici pietrile din...

MIHUȚ: Ilarie, eu cred, să nu te superi... oricît venin ți-o fi făcut femeia asta, eu cred că doica nu trebuie să-i spună astfel. Dă-rai voie să mă duc eu...

ILARIE: Pe loc, pe loc să plece, dar numaidecit. Nu-i e ruşine cel puțin de... *de...* **de oamenii ăştia...**

MIHUȚ: Ilarie, dacă ai crede tu că toată lumea gîndeşte la fel cu tine... S-a uitat, măi omule, s-a uitat totul... doar în mintea ta se mai aprind pălălăi...

ILARIE: Ah! S-a uitat! Mihuț! Ah, te rog, te rog, niciodată să nu-mi mai pronunți vorba asta. Du-te, du-te şi-o ia. Ah! s-a uitat! De aceea a venit ea!... *(Zbierind.)* **Cum sa se uite! Nu vezi că brațele mi s-au încordat de tinerețe şi mînie. nu vezi că-n ochii mei s-a înălțat pavilionul?**

MIHUȚ: Linişteşte-te, linisteşte-te. Uite am plecat. *(Iese.)*

DOICA *(după o pauză):* **Tot tînără a rămas, boierule...**

ILARIE *(zbierind):* **Ieşi afară...**

DOICA *tresare inspăimintată şi fuge spre uşe.*

ILARIE: Stai...

DOICA *îl priveşte îngrozită.*

ILARIE: Domnişoara unde era cînd a intrat în curte maşina?

DOICA: Pornise în parc cu domnul Marius şi cu domnul Geo... Tocmai mă nimerisem la poarta parcului, cind s-a auzit trîmbița; mi-a spus sa zic că a pornit pe moşie cu docaru, şi au cotit pe cărărui...

ILARIE: Doico, să nu minți,..

DOICA: M-o feri Dumnezeu! *(Pleacă ochii în pămint, apoi îi ridică pe furiş la Ilarie, care se plimbă agitat.)* **Cocoanei i-au dat lăcrămile. cînd a auzit că nu e acasă: a înțeles.** *(Pauză.)* **Albă mai e, mamă!** *(Face un pas înapoi îngrozita de propria-i vorbă. Pentru că Ilarie nu răspunde, prinde curaj.)* **Şi e tînără tot ca domnişoara...** *(Se uită pe furiş la Ilarie.)* **Şi ochii, uite, parcă-i văd ochii de acum douăzeci de ani.**

ILARIE *(izbucnind):* **Nu ți-am spus să ieşi? Ei bine, da ați devenit de o...** *(Zbierind.)* **Ieşi odată.**

DOICA *iese grabnic.*

SCENA V

ILARIE *rămas singur porneşte cu şi mai multă furie în plimbarea-i agitata. Apoi se opreşte şi parcă trage cu urechea, dar se scutură ca de frig şi porneşte din nou. în cele din urmă se opreşte iarăş aproape de rampă. De afară se aude motorul. Zgomotul acesta îl face să ciulească urechile: o ia tiptil spre una din ferestrele din sUnga, care au storurile lăsate. Pune mina pe sfoară şi rămine astfel nemişcat, cu capul în pămînt. De afară vine larma automobilului care porneşte. Asculta cum se depărtează şi lasă firetul fără să ridice transperantul. Cînd nu se mai aude nici un zgomot, înalță din umeri; pe figură i-apare un snrîs de profund dispreț. Părăseşte scena prin uşa ce dă în apartamentul lui, trîntind-o.*

SCENA VI

LIANA *(deschizînd brusc uşa):* **Nu e.**

GEO *(persifieurîn toate replicele lui):Ahl* **Păcat. Am pierdut un moment istoric în lănțuirea evenimentelor acestui tragic castel.**

MARIUS: Bietul Geo, el e un vechi colecționar de momente pierdute.

GEO: Iar ție, care n-ai pierdut un moment în trecutu-ți, îți spun: ia seama; fereşte clipa cea mai mare a vieții tale...

LIANA: N-aş fi crezut-o aşa îndrăzneață după fuga şi exilul ei voit... Dar în amurgul vieții se zice că se ivesc astfel de minuni.

GEO: Figura lui nenea Ilarie trebuie să fi fost sublimă...

MARIUS: Ea a fost pur şi simplu senină şi cel mult dispreţuitoare.

LIANA: Tata e minunat. Eu 11 admir cu toată obiectivitatea pe care mi-o dă calitatea mea de fiică. Luaţi exemplu de la el, tinerilor, dacă vreţi să vă bucuraţi în amor de marile izbînzi.

GEO: Straşnic! Doi ani a umblat după ea s-o omoare. Şi desigur nu pentru onoare sau alte bazaconii de genul ăsta, ci pentru c-o iubea. Şi acum nici cea mai mică, cea mai legitimă şi scuzabilă curiozitate...

MARIUS: Eu cred că tocmai onoarea asta, care pentru Geo nu-i decît o simplă bazaconie, 1-a înfuriat atîta.

GEO: Eternule doctor, mă închin în faţa categoricei tale sentinţe.

LIANA: Dacă începea atîta de frumos precum sfîrşeşte, poate că ea însăşi ar fi pedepsit pe Miti că a îndrăznit s-o iubească. Dar astea sunt probleme prea grele pentru mintea noastră, ca să zicem aşa, de copii...

GEO: A mea şi a ta, desigur; putem cere în schimb consultaţiuni de la domnul doctor, pentru care nu cred să existe probleme de nedezlegat.

LIANA: NU e nevoie să-i răspunzi, Marius... Ce vrei ?... Are şi el mica lui plăcere să fie puţin ironic şi rău, fără totuşi să parvie... Şi aici, ca şi în toate, el e un biet diletant.

MARIUS: Geo, ţi-aş veni cu drag în ajutor, dacă n-ar trebui să mă grăbesc... mă aşteaptă cuferele deschise, iar mîine trebuie s-o pornesc înaintea zorilor la drumul meu cel lung. Liana, rămîi cu bine! *(Arătlnd pe Geo.)* Te las într-o bună pază!

LIANA *(stringindu-i mina):* Mergi cu bine, Marius. Vom auzi cu plăcere de izbînzile tale.

GEO: O... de izbinzile lui să nu mai vorbim, eu l-am proclamat doctor de cînd l-am văzut!

MARIUS: Vezi că din cînd în cînd poate să fie şi rău? *(Iese.)*

SCENA VII

LIANA *(după o pauză se apropie de fereastră):* Ia să vedem... Poate o fi văzut-o pe fereastră.

GEO: Tot timpul, pînă la plecarea maşinei, ochii mi-au fost la fereastră. Ei bine: nimic, nici o tremurare a perdelelor n-am zărit. Şi totuşi, am nişte ochi! Şi după spusele doicei, trebuie să fi stat tot timpul aici, în antreu... In schimb ea mînca geamurile cu privirea. Cît compătimesc pe femeia asta! însă îi dau dreptate şi lui nenea Ilarie. Cum îi dau şi lui bietul Miti, cel mai simpatic dintre toţi. Fiecare cu punctul său de vedere. Greşala a fost a acelora care s-au lăsat prinşi aşa de uşor. încrederea prea mare în aproape e meteahna secolului. Miti acesta trebuie să fi contat prea mult pe prietenia lui nenea Ilarie; vreau să spun că-1 socotea atît de prieten, încît nu-şi putea închipui că o bănuială atît de urltă i-ar putea trece prin cap. Şi să mai contezi în prieteni!

LIANA: Ai o mare plăcere să treci drept cinic şi nu izbuteşti deloc.

GEO: Pentru că nu pot să mă dezmint. Vai, şi ce silinţe nu depun!

LIANA; O...

GEO *(după o tăcere. Ironia dispare pe încetul):* Liana, crezi tu într-adevăr că nu sunt un cinic ?

LIANA: Niciodată nu ai izbindit să mă convingi.

GEO: Că nu sunt un nemernic?

LIANA: Un nemernic?

GEO: Un rătăcit!

LIANA: O! rătăcit... Tu vrei să pari astfel. Eşti perfect întreg, dragul meu.

GEO: Un..; stricat.

LIANA: Despre asta am auzit într-adevăr vorbindu-se; dar atît.

GEO: Că în drojdia aceea amară şi întunecată pe care obişnuiai s-o vezi în locul sufletului meu pluteşte vreun grăunte de soare, o picătură de strălucire numai...

LIANA: N-am văzut nimic din tot ce-mi spui: nici picătura, dar nici măcar drojdia, sărmanule.

GEO: Dar oare ai putea crede cît de puţin, că dacă o astfel de picătură ar cădea în nimicul pe care mi-1 atribui, picătura asta ar putea să trăiască, să pîlpîie, să se aprindă de tot mai multă viaţă?

LIANA: NU înțăleg... şi dacă aş putea crede?

GEO: Liana, dacă în cele cîteva luni care ne despart de revenirea lui Marius, eu ți-.aş putea arăta curată şi vie această picătură de lumină...

LIANA *(rizătoare):* **Continuă...**

GEO: E inutil.

LIANA: Continuă, continuă... *(Ride cu veselie.)*

GEO: Aveți dreptate... Am fost şi sunt toate acestea: un cinic, un nemernic, un stricat, o, mai ales un stricat. Am fost toate acestea.

LIANA: Cu nimic n-ai dovedit.

GEO: Şi-n amestecătura asta trăzvită şi dezgustătoare, în drojdia aceasta rămasă în mine de pe urma tuturor dezordinilor cărora mă dădusem cu ochii închişi, numai glasul tău, Liana, a putut despărți uscatul de ape...

LIANA: Şi atunci ai spus: să se facă pamîntul, şi pămîntuî se făcu.

GEO: Atunci am spus: să se facă cerul, şi cerul s-a făcut, în sufletul meu s-a făcut lumină, in el au început să cînte izvoare de apă curată şi păsări, să pîlpîie stele şi aştri fără pereche, răsărituri de lună să răspîndească luminişti fantastice şi...

LIANA: O, cîte pot ieşi dintr-o drojdie.

GEO: Voi ați prăbuşit tot cerul ăsta...

LIANA: Noi?

GEO: TU şi tatăl tău. Demult. Cînd am mai fost pe-aici... Rîsuî vostru, rlsul tău mai ales, căci în el auzeam şi pe al tatălui tău.

LIANA: Şi atunci, desperat, te-ai aruncat iarăşi în bezna cea adîncă.

GEO: Din hirburi am mai închegat ceva Ia loc. M-am reîntors cu acest ceva ascuns cu multă grije în pojghița glumelor mele proaste. Dar credeam atît de străvezie pojghița asta, încît mi-am închipuit că adevărul se va întrezări de la sine. Mi-era atît de frică de rîsul tău strident care îmi răsuna încă aşa de crud în urechi! Mi-era groază să nu vă năpustiți şi asupra acestor biete cioburi, să mă împingeți iarăşi în mlaştina din care încercam să-mi scot capul...

LIANA: Pare interesant.

GEO: Şi totuşi, Liana, acolo departe, începusem să cred că desluşesc, în amintirea penibilă a rîsului tău, un alt înțăles. Iată, credința asta m-a adus din nou; am revenit să-i descifrez înțălesul adevărat, care nu poate fi decît unul.

LIANA *bufneşte într-un hohot spasmodic şi fără contenire.*

GEO: Liana, de ce nu mă asculți pînă la capăt?

LIANA *(rîzînd şi mai violent):* **Ascultă-i înțălesul.**

GEO: Liana!

LIANA *(abia putîndu-se stăpîni):* **Ai fost admirabil. Eşti admirabil, Geo... făcînd declarații... o, de necrezut!... şi mai ales cu vorbe atît de biblice. Geo, dar ştii cum nu te prinde, ştii ce stîngaci ai fost?**

.GEO: Stîngaci? Dar însăşi stîngăcia asta...

LIANA: Ajunge, ajunge... mi se părea că te văd în frac şi cu papuci de casă sau într-un costum la fel de caraghios. Geo, dacă-mi plăcea.ceva la tine înainte, era tocmai atitudinea ta de mic ştrengar iremediabil şi copilăreştile tale sforțări de a te umfla in penele unui cinic învechit... Serios, însă, eşti caraghios...

GEO *(buzele i se boțesc iarăşi a persifla)):* **Iată-mă-s iarăşi biet înger gonit...**

LIANA *(bufnind din nou):* **Ce-ai spus? înger?**

GEO ***O*** *priveşte crunt, lăsindu-se uşor pe un scaun.*

LIANA *(rîde cu fața în palme):* **Ah, îngerul căzut... aşa da... parcă ți-ai mai revenit. Rămîi la tonul ăsta.!.**

GEO *rămîne cu privirea pierdută în gol.*

LIANA *se smulge (u greutate din torentul rîsului.*

GEO *(cînd ea s-a potolit):* **Va să zică povestea lui Lucifer n-a izbutit.**

LIANA *(veselă încă):* **O debitezi adesea...**

GEO: Teme-te de ea, copilă. Acum îngerul prăbuşit se ridică, îşi şterge pălăria de țarină, încruntă sprîncenele şi strînge fioros pumnii, din care unul se înalță în sus spre a amenința paradisul pierdut. Din momentul acela, Liana, lupta între iad şi rai e declarată. Prăbuşitul se va atîrna de băieriîe cerului, ca să-1 rostogolească şi pe el în smîrcul unde înoată. Piesa abia acum începe, doamnelor şi domnilor^Liana, în casa asta unde domină

glasul înşelatului tău părinte şi unde lumea trăieşte sub legenda trecutului, află că Miti şi-a făcut apariţia...

LIANA: Ah, da, într-adevăr, uite ce-am uitat să-ţi spun. Astăzi după-masă, doica mi-a povestit că Ifrim a văzut umbra lui Miti dind tîrcoale în jurul pavilionului.

GEO: Abia astăzi ai aflat?

LIANA: In două seri de-a rîndul se zice că 1-a văzut Ifrim. Aseară chiar luase cu el şi citiva din oamenii ceilalţi... şi încă înarmaţi... şi cu toţii au rupt-o la fugă... Doica mi-a spus apoi că oamenii din sat au văzut sperietoarea cea mare de ciori, dinspre Spirleni, mişcînd braţele...

GEO: Liana, tu crezi în vedenii?

LIANA: NU, de aceea sunt curioasă să merg şi eu diseară ca să văd pe Miti. Geo, ne vom face că ne plimbăm prin parc. Yom spune că luăm şi pe doica cu noi, ca să ne dea voie tata aşa tîrziu... Hm, cine o fi acest glumeţ !...

GEO: In seara asta nu va apare.

LIANA: De unde ştii?

GEO: Cunosc secretul acestei fantome.

LIANA: Secretul?

GEO *(privind-o fix):* Liana...

LIANA: Ce te-a apucat? Ce mă priveşti aşa?

GEO: Vrei într-adevăr să cunoşti povestea strigoiului?

LIANA: Da, dar ce înseamnează asta?

GEO: Liana, tu ai vrut. Ascultă, gindeşte-le încă o dată [la cele ce ţi-am spus adineaori. Şi spune-mi, crezi cit de puţin în toate celea?...

LIANA: Ce tot vrăjeşti?

GEO: Liana, gindeşte-te, gîndeşte-te, te rog.

LIANA: Eşti caraghios, pur şi simplu.

GEO: Atunci ascultă...

LIANA *îl priveşte uimită.*

GEO: Dar mai întîi să te întreb o nimica toată. De ce nu poţi suferi pe mama ta? Am observat lucrul ăsta.

LIANA: Pentru că n-am cunoscut-o. Acum, cînd o văd, zadarnic mi-ăr spune cineva că e dînsa. Dar spune-mi cu strigoiul. De unde ştii că astă-seară nu va apare ?

GEO: Răbdare. Va să zică, nu e vreo dezaprobare a trecutului?

LIANA: Poate să fie şi asta.

GEO: Oare tatăl tău n-a contribuit cît de puţin la felul de afecţiune pe care acum îl ai pentru dînsa ?

LIANA: El s-a ferit totdeauna să-mi vorbească de ea...

GEO: Sărmana femeie!

LIANA: Sărmana? Geo, tu eşti în stare să compătimeşti?

GEO: Sărmana femeie! Şi tu niciodată n-ai exclamat cuvîntul acesta pe care un acord general îl socoteşte mai scump pe lume: mama!

LIANA: Adevărat: numai l-am pronunţat. însă nu-mi amintesc cînd l-am rostit pentru prima oară. Noţiunea s-a format mult mai tîrziu...

GEO: Cînd s-a format noţiunea aceea, probabil din inst'inct, n-ai întrebat pe tatăl tău ?

LIANA: Sunt lucruri adînc pierdute în trecut. Mai tîrziu ştiu că mi se spunea că mama a murit...

GEO: Groaznică răzbunare! Şi pe urmă, cînd adevărul ţi-a venit în urechi ? Nu-i aşa ca ea ţi-a apărut intr-o aureolă de mister şi simpatie, tocmai din cauza acelor împrejurări ? Liana, nu poţi nega asta...

LIANA: E drept, mi s-a părut cît se poate de interesantă. Dar tocmai pentru că mă ascundeam cînd mă gmdeam la ea, ca şi cînd aş fi cules pe furiş dintr-un pom oprit, tocmai pentru aceasta mă feream să pomenesc de dînsa înaintea tatălui meu.

GEO: Dar acum, Liana? Acum de ce te fereşti de dînsa ?...

LIANA: N-aş putea spune.

GEO: Iţi voi spune eu: pentru că bocetele ei te îndepărtează de dînsa. Liana, tu te obişnuisei s-o vezi într-o atmosferă de romantism, o răzvrătita împotriva tuturor convenienţelor, o vrăjmaşă a tuturor scrupulelor, pe care nimic n-ar putea-o astîmpăra, decît unicul, adevăratul duşman: bătrîneţea. Ai fi vrut s-o vezi îndrăznind să reziste chiar acestui de neînvins duşman... Şi cînd colo, ai dat peste o explozie de văicăreli şi de regrete...

LIANA: Da, plînsul ei, încontinuu acelaş, mă enervează... însă nu-i adevărat că mi-o închipuiam într-un anume fel. Doamne... poate că da.

GEO: Liana, aşa e. Dar mama ta socoteşte că nenea Ilarie te-a îndopat şi te îndoapă cu lingura de supă a moralei.

Şi te iubeşte într-atît, încît, pentru a te cîştiga, e în stare să devină, sărmana, pînă şi morală... să rivalizeze cu nenea Ilarie în austeritate.

LIANA: Crezi că nu regretă?

GEO: Liana, tu ascultă-i sfaturile cu cel mai îngăduitor surîs. Ea ţi le dă, pentru ca şi ea le-a primit astfel. Asta n-a împiedicat-o să se lase ademenită de glasul şarpelui, după cum nu te va împiedica desigur nici pe tine, cînd vei fi soţia scumpului tău Marius, pe care destinul, sub chipul implacabilului tău părinte, ţi 1-a hărăzit încă din faşe...

LIANÂ : O . . .

GEO: Sfaturile să i le asculţi, pentru că e stabilit de ancestrala experienţă: cu cît te vei pătrunde de ele, cu atît savoarea călcării lor în picioare va fi mai fără pereche şi cu atît deliciul pocăirei tîrzii e mai inexprimabil. Ce-ţi va cere ea bunăoară: să închizi ochii pentru trecutu-i frămîntat şi să crezi în sinceritatea pocăinţei prezente. Ce te costă să-i faci plăcerea aceasta? Dă-i dezlegare pentru ca ea să-şi deschidă sufletul. Şi atunci pleacă-ţi adînc urechea: ai să auzi la început o scuză sfioasă, abia bîlbîită, care pe nesimţite se va preface în cîntecul cel mai vrăjit din lume, un clntec pe care toţi îl condamnă, dar îşi întind la el bucuros timpanele auzului.

LIANA: Ah, cîntecul ăsta mi s-a părut că-1 aud uneori.

GEO *(triumfător):* Aşa e, Liana!

LIANA: Dar nu mi-am întins la el nici un timpan...

GEO: Liana, în sîngele tău musteşte sîngele reînnoit al mamei tale, care pe îndelete fuzionează cu sîngele autorului nostru comun, din care descind şi eu, hulitul şi detracatul. Niciodată sîngele acesta, atît de fericit alcătuit chimiceşte, nu ţi-a cîntat el în urechi, în nopţi de tăcere şi insomnie ? Nu ţi-a vorbit el de seri întunecoase sau cu lună, de-un pavilion de romantică arhitectură, de-o ' Liana a unui viitor apropiat pe care tocmai frica de moarte o atrage într-acolo, ca pe striga nopţii vîlvătaia popasului nocturn al pribegilor? *(Uşa cea mare se deschide, apoi se închide brusc. Liana tresare speriată.)* De ce ai tresărit, Liana? De ce sîngele ţi-a roşit atît de violent obrajii? Doar uşile sunt departe de colţul nostru, în antreul acesta uriaş...

LIANA: N-am tresărit!

GEO : Pentru că vorbele mele răsună ca o nelegiuire sub coperişul sub care domină intransigenţa tirană a cinstitului tău părinte. Şi nelegiuirea asta e ca o muzică oprită, un şuier vrăjit, biblicul şarpe; e păcatul, Liana, care se strecoară spre urechile tale larg deschise...

LIANA: NU e adevărat.

SCENA VIII

ILARIE *intră, se apropie îngîndurat înaintînd spre ei, apoi parcă şi-aduce aminte de ceva, se întoarce brusc şi iese.*

SCENA IX

GEO: Atras de aceeaş pălălaie mi-a venit în gînd să îmbrac puţin vesmintele lui Miti...

LIANA: A . . .

GEO: Ssst... Liana, strigoiul sunt eu... Apariţia aceasta ştiam că va provoca puţina rumoare în casa care m-a adăpostit. Am vrut să reînviu puţin pe nedreptăţitul ăla de Miti pe care îl iubesc. Sau, mai just, în care mă iubesc. Sunt el. Mi-a fost de-ajuns să-mbrac pardesiul meu de voiaj, pe care l-am adus dinadins, căci semăna cu cel descris de Ifrim c-ar fi înfăşurat pe Miti în noaptea • • -ir. cea tragică. A fost de-ajuns un pardesiu ca să pun în mişcare toată curtea. Atmosfera mi-a pregătit-o halucinaţia unui grup de beţivi întîrziaţi, cărora li s-a năzărit o sperietoare de ciori mişcînd braţele. Ideea mi-a venit de aci. în noaptea următoare, mă găseam lingă treapta pavilionului, acolo unde Miti a căzut. Observasem că Ifrim trecea pe acolo către casă, cînd îşi termina serviciul. Şi observasem că ucigaşul ăsta nici măcar nu întorcea ochii în treacăt spre locul unde sfirşise o viaţă. Intrasem de cu zi în vorbă cu el şi văzusem că învierea sperietoarei îl impresionase oare-

cum. în orice caz, imaginația îi era montată; cînd I-am simțit venind pe cărăruie, m-am ridicat încet de pe treaptă, avind grije ca foşnitura pardesiului de cauciuc sa fie cit mai de auzit. L-am văzut aruncînd o față îngrozită spre mine şi I-am auzit bolborosind o întrebare indescifrabilă. Nu i-am răspuns. Atunci a gemut un vaiet de spaimă şi s-a năpustit în goană nebună. Ştiam că a doua zi nenea Ilarie va fi informat de această stranie întîmplare. Cum bătrinul tău tată era neîncrezător şi da totul pe socoteala unei contaminări fireşti la țărani, am crezut că a doua zi trebuie să complectez încercarea, fiind sigur, din informațiile culese, că Ifrim nu va reveni însoțit decît de argat şi de bucătar şi fără vreo armă de foc. De altmintreli prezența unei astfel de unelte în mîinile lor m-ar fi făcut să-mi declin adevărata calitate, înainte de a apuca vreunul să ia la ochi. Succesul a fost monstruos: la primul gest hieratic au rupt~o de fugă.

LIANA: Şi de ce toate astea?

Gto: Pentru că Marius nu numai că şi-a luat aerul de viitor stăpîn al fericire! tale, dar l-am surprins încruntînd ochii cînd am pronunțat numele lui Miti în fața ta. Şi un fior de tristeță m-a apucat de sărmanul năpăstuit pe a cărui memorie n-a fost de-ajuns ca nenea Ilarie s-o astupe c-o movilă uriaşe de pămînt, dar a trebuit ca şi promisul tău să mai arunce cîteva lopeți. Şi-atunci m-am gîndit să-1 înviu din morți, copilă, în aşa fel încît toată împrejurimea să clocotească din nou de numele lui, iar ție să-ți apară ca întruparea unicului adevăr. Apariția Iui avea să-ți şoptească la ureche că tu eşti destinată sa aparții nu numai unuia singur, căci eşti prea frumoasă ca să nu învii dorințe la fiecare pas.

LIANA: însă numai acel pe care-1 voi iubi va învia în mine unica dorință.

GEO: Copilă, Miti va fi totdeauna alături, să-ți insufle gîndul cel bun.

LIANA: Şi dacă nu-mi voi ține urechea la el?

GEO: în seara asta nenea Ilarie va veni înarmat pînă în dinți să pedepsească... de moarte pe cel ce îndrăzneşte să-i

aducă aminte de trecutul îndepărtat, care, recunoşti şi tu, Liana, dă un farmec deosebit acestor moarte locuri. Dar cînd nenea Ilarie va aştepta la pîndă ca să ucidă a doua oară pe Miti, Miti va retrăi într-un pavilion vecin povestea de acum douăzeci şi doi de ani.

LIANA: Ce vrei să spui?

GEO: Miti, pe care îl vezi reincarnat, va fi peste trei ceasuri la fel cu cel de acum două decenii, căruia-i plăcea să dea iama şi prin vecini, încercuit în două brațe moi şi albe ca ale Junonei. E destul de posibil să fie şi-n brațele morții din nou. Dar asta n-are nici o importanță. *(Flutufind o scrisoare.)* Hîrtia aceasta mă cheamă'la una din cele mai minunate îndrăzneli.

LIANA: Hîrtia asta... 0 scrisoare...

GEO: O scrisoare... O chemare... O chemare a necunoscutului.

LIANA: Geo, e adevărat deci... şi cine... cine ți-a trimis-o?

GEO: Ce-ți pasă?... Necunoscutul.

LIANA: Haide... spune, cine, Geo... te rog...

GEO *(flulurînd-o întruna):* Cine ? Necunoscutul... Infinitul... Misterul...

LIANA: Geo, să văd şi eu... vreau să văd şi eu...

GEO; Cum as putea... gindeşte-te...

LIANA: Vreau, Geo... Crezi tu că mintea mea încăpățînată va scăpa cea mai mică şoaptă ? Haide, Geo... arată-mi scrisoarea... De la cine e? Nu cumva de la doamna Cosmin... despre ea am auzit şoptindu-se multe.

GEO: O, doamne, Cosmin... Dar asta e poveste veche. Crezi că Miti a dormit, drăguțo?... Doamna Cosmin... doamna Sparleanu, doamna Vladimir... domnişoara Amalia...

LIANA: Amalia?... Amalia Calomfir...

GEO: Astea sunt poveşti vechi, draga mea. zac de mult în fundul lăzii melc... Am să ți le arăt pe toate... o, cite-o să-ți arăt... cît de ciudate... cît de vițioase.. cît de grozave... Dar pe aceasta, pe care o am acum în mînă, niciodată.

LIANA: Geo... Vreau să văd toate astea. Dar acum vreau pe aceasta din mînă. Vreau. înțelegi... Haide, dar nu aici. Tata ar putea să vină... trebuie sâ-mi arăți...

Haidem afară, în parc, pînă nu amurgeşte de tot. Cine... Cine e? Haidem...

GEO *(rinjind):* **Spre pavilion?**

LIANA: Unde vrei... A! nu... nu într-acolo.

GEO: Acolo Liana... spre pavilion. *(Ies.)*

SCENA X

Rămîne un moment goală, apoi apare ILARIE cu o puşcă de vinătoare pe care o frfnge şi priveşte prin ţevi.

Cortina

ACTUL II

SCENA I

GEO: Crezi că are să vină chiar miine ?

LIANA: CU siguranță. Trenul soseşte de dimineață. După masă se va şi grăbi să afle rezultatul.

GEO: Poate nu se va grăbi. Eu cred că poimiine va fi printre noi. îți va arăta prin asta că nu se prea pierde cu firea. Ce vrei? Mîndrie de doctor în drept. Mai ales cînd tată-său ii va spune că eu mă găsesc din nou aici. Şi că în răstimp, în mai multe rînduri. mi s-a încuviințat şederea lingă tine. Ce surpriză pentru dînsul! Aceeaş surpriză pe care eu o am zilnic, cînd mă întilnesc cu nenea Ilarie şi văd că nu mă dă afara ca pe un netrebnic ce sunt. Căci trebuie să-ți mărturisesc, Liana: această atitudine a tatălui tău mă nelinişteşte. Ori de cîte ori reveneam aici, ajungeam cu groază că poarta inii va fi trîntită in nas. însă groaza creştea si mai mult cînd găseam poarta deschisă si cînd nenea Ilarie mă accepta sub coperişul său, cu acea înfricoşetoare linişte a persoanei lui...

LIANA: Tatăl meu are prea multă încredere în mine ca [să nu mă lase in preajma focului, fără a avea teamă că mă voi frige puțin. Poate tocmai pentru a mă imuniza îmi îngăduie compania ta. Sau poate, gonindu-te. să nu te ridice în ochii mei, deşi în privința asta fir putea fi fără grije. Cit priveşte pe Marius, surpriza de care îmi vorbeşti va fi şi mai mare cînd va afla că tot eî a rămas alesul.

GEO: Asta îl va face să mă cerceteze cu ochi grozav de scormonitori pînă după terminarea ospățului nupțial. Pe urmă va fi fericit, fără a înțălege că eu sunt cel care am binevoit să-i păstrez acea fericire, pe care o va găsi intactă.

LIANA: Da? Crezi ca dacă n-ai fi binevoit?

GEO: Copilă, copilă, priveşte-ți bine in inimă; o mişcare să fi făcut şi ai fi căzut ca o adormită la cel mai mic gest al hipnotizatorului.

LIANA: Sărman hipnotizator! Crezînd că adormi pe alții, ai adormit tu însuți. Ai ochi cari se răsfrîng împotrivă-ți şi cari te-au adormit buştean. Ei bine, cum ți-ai închipuit că ai izbutit să mă convingi? Cum ai putut crede în nerozia asta, că aştept să mă căsătoresc cu Marius, pentru a te consacra bărbat clandestin ? *(Sufllndu-l în frunte de trei ori.)* Deşteaptă-te, deşteaptă-te! îți spun: ai aşteptat degeaba. *(Bălind din palme.)* Am să-i spui chiar miine lui Marius de planurile noastre. Asta are sad facă să rida.

GEO: O, spune-i. Asta are să-i facă destulă plăcere, mititica doză de îndoială cu care-1 vei inocula chiar de la început. Bietul doctor in drept! Ce greu o să înțăleagă cerebelul lui, înțelegător de pandecte, cum virginitatea fizică a cuiva e cu totul independentă de desfriul sufletesc. Eşti o desfrinată, draga mea fecioară! Trebuie să recunoşti asta! Parcă te văd mîneîndu-mi cu ochii mari şi flămînzi descrierile incursiunilor mele nocturne în gineceurile diferitelor notabilități din sat, precum şi în ale proprietarilor megieşi. Rareori, adu-ți aminte, te revoltai contra lor şi anume cînd le expuneam prea sumar. Nu poți tăgădui...

LIANA: După cum nu pot tăgădui nici dezgustul ce fatal urmează oricărei lăcomii.

GEO: Cel ce se dezgustă de vin, a doua zi bea şi mai virtos. Mărturisesc sincer, va fi o îneîntare sufletească pentru mine să privesc pe parizianul tău de bărbat, refugiindu-se aici, în fundul acestor dealuri cu vii şi păduri, ca să-şi găsească mireasa cea curata.

LIANA: Pentru ce toate astea? Ce ți-a făcut Marius?

GEO: Pentru că te iubesc.

LIANA: Eşti grozav de sarcastic. Şi cu toate astea ai pronunțat, in sfîrşit, unicul adevăr din tot ce-ai spus pînă acum. Restul: naivități atît de copilăreşti. Dragul meu, mi-a plăcut mult că ai rămas alături de mine. M-ai distrat. Tata, cu morocăneala Iui de gelos întîrziat, nu mai mă distra deloc, aşa că ai venit la timp. îți mulțumesc. Adevărul insa acesta e: mă iubeşti. Şi, bietul de tine: voi fi a lui Marius şi niciodată a ta. înțelegi, niciodată a ta.

GEO: însă a lui Miti, a unui Miti cu siguranță. Şi-acum să ne întoarcem la doamna Lunceanu, adică Ia domnul Lunceanu, căci aventura a fost mai degrabă cu dumnealui.

LIANA: Geo, ştii ce? Nu s-ar putea să nu-mi mai povesteşti aventura cu doamna şi domnul Lunceanu ?

GEO: De ce?

LIANA: Pentru că au început să mă plictisească şi aventurile tale din împrejurimi.

GEO: Cum poți să spui o astfel de minciună?

LIANA : Ce vrei ? M-tfi plictisit destul. E timpul să vie Marius.

GEO: Promisul... O, viața ta alături de Marius. O văd... ca printr-o apă tulbure. Te văd în noaptea ceea... ba e seară... ba e noapte profundă, fără lună, fără stele... ba poate fi şi cu stele: cea dintîi noapte a trădărei... Spune, Liana, ție nu-ți plac cărțile acelea unde sunt descrise nopți in care cloceşte trădarea? Trădarea de soț, trădarea de prieten, trădarea de oşti! Imediat inima începe să-ți bată mai hoțeşte şi parcă tu însuți te cobori mai tiptil în litera adîncă a cărței. Săd vedem ce face? Mergi cu el, de pe divanul pe care stai tolănită, din plină zi, în care te găseşti cu cartea in mînă, cazi ca într-o pivniță în plin, ca să zic aşa, tenebru şi te ții de trădător. îl urmăreşti cu gura căscată şi cu suflarea reținută şi te temi de cel mai mic zgomot, te temi chiar să întorci foaia, ca sa nu tulburi pe trădător în negru-i plan. De ce acorzi atîta interes trădătorului, cînd drumul unui om ca lumea te-ar faoe pur şi simplu să arunci cartea ?

4'

LIAHA: Divaghezi. Poți să arunci cartea.

GEO: Dacă n-ar fi vorba de un nemernic aş arunca-o. Dar nu-ți fie teamă: voi intra numaidecit in scenă. Căci eu

te aştept jos: la intrare, lipit de zid, şi vîntul nopţii sumbre mă lipeşte şi mai mult de umedul părete conjugal.

LIANA: Nu mai e nevoie... închide cartea, bietule Geo... tu eşti... eşti... cum să spun... este o mare deosebire între... ah... nu ştiu...

GEO: Ce sunt? Ce deosebire?

LIANA: Nimic, nimic...

GEO: Liana, ce-ai vrut să spui?

LIANA: Ah, nimic, nu ştiu ce-am vrut să spui... A, ba da, poftim! Ei bine, niciodată...

GEO: Liana, n-ai vrut să spui asta... te rog, ce-ai vrut într-adevăr să spui...

LIANA: Ascultă, ascultă! Asta am vrut să spun: cum crezi că-mi voi înşela bărbatul aşa de copilăreşte ca într-un decor de roman vechi! Voi fi ceva mai pozitivă, dragul meu. Cu siguranţă că întâmplarea se va petrece la Bucureşti. îi voi cere să ne aşez,ăm la Bucureşti; în labirintul acela, cînd el va fi la tribunal sau în vreo călătorie politică — m-am gîndit la asta cu multă atenţie — căci îl voi determina să facă politică tocmai într-această vedere. Acolo, acolo, voi avea tot largul...

GEO: Evohe, evohe, evohe... Fii slăvit, cuvîntule cel sfint, cuvîntule mult aşteptat. Liana, mai pronunţă o dată şi chiar de mai multe ori cuvîntul acesta fără pereche: îl voi înşela, îl voi înşela, îl voi înşela. Vreau să văd coralul buzelor tale dezlipindu-se sa lase în sfîrşit slobod acest cuvînt delicios ca păcatul.

LIANA: Ei bine, poftim: îl voi Înşela, il voi înşela. *(Apăsind tare pe cuvinte.)* îl voi înşela...

GEO: Liana, te rog ca un biet vameş care-şi loveşte pieptul cu pumn de ciocan, spune şi astfel: îl vom înşela...

LIANA *(riztnd):* îl vom înşela...

GEO: NU aşa, Liano. Aş vrea cu aceeaşi căldură în pronunţare, cu aceeaşi siguranţă în debit, cu aceeaşi dulceaţă infinită în timbru ca întîi.

LIANA *(rizind):* Nu.

GEO *(rugător):* Liana.

LIANA *rizind dă din cap negativ.*

GEO: Liana, învredniceşte şi pe nemernicul de mine cu nădejdea unei singure fărămituri.

LIANA *(riztnd desfrînat):* Ţi se va da...

GEO: O, zei! *(Se repede la ea şi o sărută.)* Ştiu, ştiu, sunt sigur... că eu voi fi cel dintîi cu care vei rupe cununa de lămăiiţă de pe capul bărbatului tău şi... şi...

LIANA: Şi? Spune...

GEO: NU, nimic.

LIANA *(poruncitor):* Spune...

GEO: Ei bine: şi cel din urmă!

LIANA *izbucneşte într-un hohot grozav.*

GEO *(dîrz):* ...şi cel din urmă.

LIANA *dă drumul şi mai năvalnic rîsului.*

GEO: Aşa va fi.

LIANA *(bătînd din palme):* Mă iubeşti, bietule; gîndeşte-te bine: tu însuţi...

GEO: După mine, orieiţi pot fi, Liana! Să se îmbete citi mai mulţi din această comoară, pe care *m avar plănuieşte s-o îngroape sub scîndurile odăii lui mohorite. Dar tu, tu singură vei fi aceea care-i vei izgoni, păstrîndu-te numai pentru mine, căci mă iubeşti, mă iubeşti, mă iubeşti...

LIANA *(închizînd ochii pe jumătate):* Vom vedea, vom vedea, vom vedea.

GEO: Numai aşa poate fi, Liana.

LIANA *(închizînd de tot ochii):* Cine poate şti?

GEO: NU poate fi altfel...

LIANA: Căci tu nu m-ai învăţat sa te iubesc pe tine. Tu mi-ai propovăduit desfrînarea. Şi din tot ce mi-ai debitat i'ără nici o noimă, şi numai cu o stranie ardoare, o singură putinţă m-a pus adînc pe gînduri. Restul n-ar fi slujit decît să mg strîngă şi mai mult de tăria cinstei pe care o simţeam in mine. Restul n-a slujit decît să mă dezguste de toată truda ta. îmi demonstrai: cu cit iţi iubeşti mai mult bărbatul, cu atît plăcerea de a-l înşela va fi mai mare, cu atît dragostea de el, nevinovatul, neştiutorul, va fi mai puternică. Ai avea ceva pentru el, îmi spuneai, atît de adevărat, din dragostea unei mame pentru copil...

GEO: Ah, da, recunoşti?

LIANA: Fără a fi tu însuţi convins, insistai grozav pentru a-mi sugera această idee, adînc, tot mai adînc. Dacă după nuntă survenea eventualitatea unei puternice

iubiri pentru bărbatul meu, tu vroiai să-ți lași deschisă o portiță. E singura ta năzbitie expusă cu metodă. Restul a fost ca tot ce trece prin capul tău, la voia întîmplărei, *(Pauză; ca-n vis.)* M-am văzut atunci, în gîndul meu, întorcîndu-mă din patul adulterului în patul soțului meu, pe care-1 iubesc, presupuneam că-1 iubesc fără vreo limită... Mă Întorc, el mă primeşte încrezător, mă cuprinde în brațe, mă strînge, îmi sărută fruntea, în dosul căreia se ascunde păcatul. Eşti parcă deasupra lui. Eşti într-adevăr mama ce se lasă in voia brațelor fragede ale copilului, abia scăpată din brațele tatălui acestuia... Iată, la un moment dat. el începe să bănuiască. Şi-i vezi atunci ochii lui mari şi dragi, rostogolindu-se furioşi în orbite. Ca un copil înfuriat pentru un lucru de nimic. îl vezi căutîndu-ți pricină din nimica toată, îl auzi strigînd cuvinte grave, răzbunătoare, amenințătoare... ce teribil şi ce delicios! îți vine să-1 strlngi in brațe, tocmai pentru că el te respinge, să-1 strîngi pînă la sugrumare.

GEO: Ajunge, Liana! 0, cum le-ai înțeles toate astea... Ce bine, ce adînc, oe îngrozitor... De ce n-ai înțeles că inima asta te-ar fi putut învăța ceva mai sîînt, mai curat...

LIANA *se încruntă.*

GEO: Liana, nu ştiu ce mai vorbesc; iartă-mă. Liana, aceasta a fost vruta necunoscutului. Iartă-mă. aiurez, minunata mea elevă. E beția izbindei, care mă face să aiurez. Eşti tu care mă .iubeşti, vis, nebunie, miraj, care o să te realizezi în curînd! Iartă-mi țipetele banale, scoase parcă din flaşnetă. Dar nu ştiu cum să-mi s-,rig fericirea, Liana; am izbindit!... Miti a izbindit! *(0 apucă In brațe si o strînge.)* Pină la sugrumare, Liana...

SCENA II

Trompa automobilului. Cei doi se desprind.

GEO: S-a oprit la poartă.

LIANA: La poartă?

GEO: Da. Dar de ce ți se pare curios că a oprit tocmai la poartă? Probabil a trimes automobilul să te ia ca de obicei...

LIANA: Ar fi tras la scară. Dacă a oprit la poartă, atunci e şi ea într-insul.

GEO: Iar şi-a luat lumea în cap. De cîud n-ai mai fost pe acolo ?

LIANA: De o luna şi jumătate...

GEO: Te duci?

LIANA: NU. ..

GEO: Liana, eu aş zice să te duci. Mama ta trebuie cîştigată de partea noastră.

LIANA: Eşti de-o copilărie înduioşătoare. A devenit o puritană attt de înverşunată.

GEO: Liana, şi fără concursul ei noi vom putea să ne întîlnim, toate eventualitățile sunt prevăzute. Va fi atît de nepătruns misterul viitoarelor noastre intîlniri că... dar despre asta vom vorbi mai pe urmă. Să ne întoarcem la mamă-ta. O vom cîştiga prin îndrăzneala şi incăpățînarea noastră. Liana! o nebunie, hai s-o primim...

LIANA: Eşti nebun, tata ar face un scandal...

GEO: Nenea Ilarie e pe moşie. Ştii cît stă pe moşie. După plecarea ei, n-are decît să afle. în cel mai rău caz, mă va da afară. Dar de astăzi, din clipa ultimului nostru sărut, Liana, orice poate să mi se întîmple.

DOICA *(intră):* Domnişoară, cocoana Angela...

GEO: Sa intre...

DOICA: Dînsa spune să iese domnişoara puțin pînă la poarta.

GEO: Răspunde-i că domnişoara şi cu domnul Geo o aşteaptă sus în antreu; să intre fără grije: prieteni buni o primesc.

DOICA *(neîncrezătoare):* Ce să fac. domnişoară?

GEO: Liana, ce e nehotărîrea asta?

LIAWA: Să vie... Doico, nu înțelegi: să vie, du-te... *(Doica iese.)* Geo, vei vedea că ai să strici totul. Cum iți închipui că ea va asculta nebuniile tale ?

GEO: Sst. Primind-o puțin în casa pe care a murdărit-o, îi vom face o bucurie fără seamăn. Sadică. Ii oferim complicitatea noastră şi ea va şti să ție seamă de-o ofertă atît de prețioasă. Liana, dacă tu îmi ascultai sfaturile, de mult mama ta era de partea noastră.

Liana, mă înțelegi, în cel mai rău caz voi fi gonit. E chiar şi timpul. Iți voi lămuri pe larg pregătirile mele.

LIANA: Cum ai putut să le faci, fără să fii sigur de încuviințarea mea?

GEO: Eram atît de sigur...

LIANA: NU crezi că ne desparte destul spațiu pînă... pînă... pentru ca să fie posibilă o întoarcere?

GEO: NU mai cred nimic altceva.

SCENA III

ANGELA *(intră cu sfială... Se îndreaptă spre Liana, care înaintează la dînsa. Dă mina cu răceală lui Geo. Aruncă o privire de teama spre pereți, apoi, tresărind, se întoarce spre Geo):* Dacă te-aş ruga să mă laşi singură cu Liana... înțelegi... e un moment acesta. *(Priveşte speriată în juru-i.)*

GEO *(aruneînd o privire triumfătoare Lianei):* O, înțeleg de minune. *(Iese.)*

ANGELA *începe să măsoare iarăşi atentă pereții. Apoi îşi şterge pe furiş ochii.*

LIANA *O examinează de asemenea pe furiş.*

ANGELA: Liana, ah *(izbucneşte în plîns).* Tu nu ştii ce însemnează aşteptarea în inima de mamă...

LIANA *CU vădită displăcere trage furioasă de batistă.*

ANGELA: De două luni, copila mea scumpă, de cînd dau tlrcoale acestei case. De îndrăznit, nu îndrăzneam să intru de cînd mi s-a pus în vedere atît de brutal. Cîte ştafete ți-am trimis, şi pe toate le înghițea pămlntul parcă, aşa le înghițea răutatea şi indiferența celor de pe aici. Domnişoara nu-i acasă, îmi răspundeau întotdeauna.

LIANA: E CU totul curios cum nerăbdarea a putut să te ardă atit de mistuitor într-o singură lună, mi se pare, de zile... cînd douăzeci şi doi de ani...

ANGELA: Liana, numai tu n-ai dreptul să vorbeşti astfel. Te asigur că aş fi rămas de tot acolo. Nimic nu mă mai atrăgea aici, afară de tine. Ştii bine: m-a căutat cu înverşunare să se răzbune. Aveam prietenii mei cari

mă învățau de la distanță cum să mă feresc. Multă vreme a fost stăpînit de furia asta; şi nu ştiam nici dacă acum caracterul lui violent, resemnat în aparență. n-avea să izbucnească la vederea mea. Cu toate astea dorul de tine a fost mai tare...

LIANA: Frumos titlu de cinematograf.

ANGELA *(speriată):* Liana.

LIANA *CU capul plecat chinuieşte crud batista.*

ANGELA: Liana, ce adine te-ai înstrăinat de mine, păcătoasa. *(Plîngînd.)* Am greşit, au dreptate... Tu trebuieşti ferită de nemernică!

LIANA *o priveşte cu ochi luminoşi, neîncrezători.*

ANGELA: Dar vreau... nu pot... trebuie să te văd din cînd în cînd. Iți voi spune numai lucruri cu totul simple... nu-ți voi spune nimic... Te voi lăăa numai pe tine să vorbeşti... numai să mă lase să te privesc... o dată... pe saptămînă, la două săptămini, spune-le asta, Liana.

LIANA *(ochii i se măresc necontenit):* Mamă!

ANGELA: Liana! *(îşi vîră capul în sinul Lianei şi plînge.)*

LIANA: Mamă scumpă!

ANGELA: El, el; ei nu te-a lăsat. Ştiam eu că el. Şi are dreptate. Să-1 asculți... el e un suflet mare, curat şi eu sunt o păcătoasă. Şi de Geo să te fereşti, Liana. De mine şi de Geo. Ah, ochii, ochii... este el aidoma. *(Ochii i se holbează asupra unui punct fix.)*

LIANA *(privind-o de asemeni cu ochii mari):* Miti?

ANGELA *(înfricoşată):* Liana!

LIANA: De tine niciodată nu mă voi feri, mamă!

ANGELA: Fata mea scumpă.

LIANA: Şi voi lua pe Marius, cum spui.

ANGELA: El nu este tot de aceeaş părere?

LIANA: Cine, Marius?

ANGELA *(plecînd capul):* Nu...

LIANA: Tata?

ANGELA *face un semn de aprobare.*

LIANA: Tocmai.

ANGELA: El nu poate decît să-ți dorească binele.

LIANA *o priveşte semnificativ şi zîmbeş'e vag.*

ANGELA: Atunci rămasul lui Geo, aici, nu i se pare oarecum nepotrivit?

LIANA: **Ba da... sau nu... Nu ştiu... E curios, într-adevăr. De altminteri Geo n-a stat aici tot timpul; iar tata, cine ştie, poate că aşteaptă de la sine să înțeleagă.**

ANGELA *(priveşte lung cu ochi exageraţi într-un colţ al camerei, şi parcă zîmbeşte acolo cuiva):* **El e orb, Liana, mlnia 1-a orbit într-atita I**

LIANA *(CU privire aprinsă, de iluminată):* **Mamă, mămica mea... Cum te înţeleg şi cum plutesc acum în sufletul tău. Şi cum te-am aşteptat. Şi** *el* **se uita la mine ca la ceva strein... se uita la mine, şi-n clipele acelea mi se părea că privirile lui trec dincolo de figura mea şi-atunci îmi plecam ochii descoperită. Căci acolo, înăuntru, erai tu. Şi el rînjea atunci cu cruzime şi ieşea trîntindu-mi uşa...**

ANGELA: **Dar cine Iţi povestise ţie?**

LIANA: **In mod firesc, am întrebat de mama. El s-a încruntat şi atunci n-am mai îndrăznit să-I întreb pe dînsul. Dar am seîncit într-atîta la culcare, că doica a trebuit să-mi povestească totul.**

ANGELA *(scrîşnind):* **Doica?**

LIANA: **Ea nu mi-a spus totul de la început... M-a adormit desigur cu basme. Dar an cu an curiozitatea cerea să fie săturată în chip din ce în ce mai verosimil, pînă cînd, în sfîrşit, adevărul a trebuit să fie arătat întreg.**

ANGELA: **Şi m-ai dispreţuit, Liana?**

LIANA: **O, la început, îţi pot spune că te iubeam ca pe o năpăstuită din basmele copilăriei sau din romanele pentru fecioare pe care mi le aducea tata. Eu însămi mă socoteam o tovarăşă a destinului tău; un zmeu groaznic ne smulsese una de lingă alta, pentru a ne face cu totul inofensive.**

ANGELA: **Dumnezeule... de ce m-am temut...**

LIANA: **Vei vedea acum că n-ai avut cuvint să te temi.**

ANGELA: **Un om ca el nici nu putea să nu înţeleagă bine lucrurile acestea şi să nu întoarcă brusc resortul...**

LIANA: **E just că a avut priceperea asta. Cu vremea a ştiut să mă facă să te închipui ca pe ceva frivol şi mai ales banal- Pentru că în mintea mea gestul trecutului tău se confunda cu tine.**

ANGELA *(pe gînduri):* **El într-adevăr avea ştiinţa asta!** *(Izbucnind.)* **Liana, de-ai şti cîtă ucigătoare bucurie aveam că tu mă ocoleşti, că mă dispreţuieşte că mă lasi să aştept în zadar ca pe-o nemernică... şi de ai şti cu cîtă omorîtoare durere alterna aceasta bucurie.'.. o, în cele din urmă n-am mai putui rezista durerei...**

LIANA: **Atunci a apărut Geo. El te-a adus acolo, în inima aceea din care te gonise tata. CU eşti de nedreaptă cu el...**

ANGELA: **Canalia.**

LIANA: **Mamă, ce cuminte ai ascultat pînă acum şi cu ce izbucniri de prost gust vrei să întrerupi clipele frumoase ale întilnirei noastre, căci acum ne întilnim pentru întîia dată într-adevăr. Ei bine.., el, Geo! Fără el o singură privire nu ţi-aş fi aruncat. O, de-ai şti ce metal dur şi greu port în loc de suflet...**

ANGELA: **Liana!...**

LiASA: **El te-a descoperit în ochii mei. Tu ştii: eu singură am alergat Ia tine, înainte de a primi orice îngăduinţa paternă, numai că am auzit de venirea ta; pentru a mă întoarce însă dezolată, pentru ca după căpătarea îngăduinţei să nu ştiu cum să fug din cale-ţi; să nu ştiu cum să mă ascund de pliclisitoarea-ţi persoana. Dumnezeule sfînt, în locul mamei gîndurilor mele as- . cunse, găsisem pe acelaş tată sub apăsarea căruia trăisem o copilărie întreagă, îmbrăcat femeieşte, şi în loc să răcnească, sclncind. Femeia fugită de groaza glonţului conjugal, rătăcită douăzeci de ani prin cele mai pitoreşti peisagii şi locuri de amuzament, în cele mai amuzante companii. în loc să-mi împărtăşească frumuseţea acestor rătăciri smălţuite, întîmpinîndu-mă cu cele trei degete ale benedicţiunei, ca un episcop veritabil, din pîntecul gros al căruia radiază morala ca dintr-o sobă de teracotă.**

ANGELA: **Liana...**

LIANA: **Ei bine, el, Geo, m-a readus la tine, sau mai bine tot el te-a scos ca pe-o icoană din vechiturile printre care te aruncasem, te-a şters de gunoi şi te-a pus din nou, strălucitoare, in ochii mei: mai mult chiar, te-a încadrat intr-o ramă mai largă decît aceea în care mă aşteptam să te văd după revenirea ta... Şi el mi-a spus că toga asta de episcop, ca şi flaşneta de învăţăminte iezuite căreia i-ai dat drumul, nu sunt decit reminis-**

cențele multelor baluri mascate pe unde ai trecut în ritm de farandolă. Tu nu poți să uiți trecutul, mamă! Hai, spune că are dreptate... Aşa e că mă vei chema la tine, mama mea dulce, şi-mi vei povesti, aşa cum numai mamele ştiu să povestească, adormindu-şi copiii. .. amorul tău pentru Miti?...

ANGELA *(face o mişcare îngrozită şi şopteşte abia auzit):* **Fetițo...**

LIANA *(îşi acopere fața cu mîinile):* **Abia aştept să mă mărit cu Marius. Voi fi soția lui, că aşa vrea tata. Şi ce e drept chiar eu îl iubesc, aşa ca pe un soț. Poți zice că tu urai într-adevăr sau dispreţuiai măcar pe tata, cînd îl înşelai cu Miti? Nu poți spune decît: nu. Eu nu înțeleg cum bărbații îşi Închipuie ca atunci cînd ii schimbi In mod trecător, scoți pe cei anteriori deplin din inimă. Numai Geo înțelege aşa de bine aceste lucruri, de parcă ar fi femeie. Are ei şi o glumă sub formă de maximă ştiințifică: In materie de suflet, principiul nepenetrabilității e caduc.**

ANGELA: Taci... Ajunge...

LIANA: NU va trece mult... Marius va veni mîine; nunta va fi în curînd şi pe urmă, aproape imediat *(în şoaptă exagerată),* **Geo mă va aştepta la tine. Pentru toată lumea el va fi departe... Tu însă îl vei ține ascuns de orice ochi de pasăre măiastră... Dar ce-ți spun eu toate acestea ? Tu le ştii mai bine... Tu ne vei învăța şi pe noi şi tu vei conduce sforile acestui joc minunat... mortal... mamă, vei vedea cum voi şti să rezist... mie nu mi-e frica de moarte... Geo m-a învățat pînă şi această înaltă înțelepciune... eu nu voi fugi...**

ANGELA *dă un țipat sfîşietor şi cade pe canapea.*

LIANA *(O priveşte rîzînd răutăcios şi se retrage de-a-ndărătelea spre apartamentul tatălui ei. Deodată se opreşte îngrozită, apoi schimbă direcția, fugind spre uşa cea mare):* **Geo... Geo...** *(Iese.)*

SCENA IV

ILARIE *apare prin uşa de serviciu, vede pe Liana ieşind, se apropie de canapea. La vederea Angelei face un pas înapoi. Prin uşa antreului, rămasă deschisă, se aud voci. Se retrage precipitat spre uşa prin care a venit şi desface foraibărul unei pătrimi de geam, pe care o întredeschide uşor, apoi dispare după uşa pe care o închide precipitat.*

SCENA V

GEO şi LIANA apar prin uşa cea mare.

LIANA *priveşte îngrijorată cum Geo se apropie, săltînd a fugă, de Angela, apoi intră în camera din stingă, primul plan.*

ANGELA *începe să se ridice, privind cu ochi mari, căscați, la Geo.*

GEO: Ți-ai revenit?

ANGELA *bolboroseşte ceva indistinct.*

GEO : Nu mă mai cunoşti ?

ANGELA: Canalie.

GEO: Aşa mă denumeşti acum ? Vai, ce schimbătoare e inima femeilor... Poftim, m-a uitat... Şi eu am murit pentru dînsa!

ANGELA: Nemernic...

GEO: Vai, pînă într-atîta să mă fi dat uitărei? Dar eu sunt Miti, Miti. frumoasa mea Angela! N-ai auzit că mi-am făcut apariția în jurul turnului de odinioară, cîteva saptămîni după venirea în aceste locuri. *(Micşorînd vocea.)* **Ei îmi zic Geo... dar asta numai pentru că ei nu îndrăznesc să-mi pronunțe numele celălalt, cel teribil... Şi sub masca mea cea nouă, ei abia de mă pot distinge: dar mă bănuiesc. Tu însăți te uiți la mine nedumerită; astăzi mă vezi pentru întîia oară în această formă. Dar priveşte bine ochii mei, Angela, dacă vrei sa recunoşti pe Miti al tău... Cum? Nu-ți mai aduci aminte ochii mei drăcoşi şi năzbîtiile mele, pentru care te prăpădeai de rîs, încurcăturile in care puneam pe toți ai casei şi glumele de care făceai un haz atît de zgomotos, deşi erau atît de puțin sărate? Dar dansurile mele nemaiştiute de nimeni... felul cum ştiam să-mi arunc piciorul.** *(Schimbîndu-şi dintr-o săritură înapoi poziția picioarelor.)* **Uite, să-ți aduc aminte...**

ANGELA: EU nu ştiam că în casa asta trebuie să umbli...

GEO: CU arme, vrei să zici? A, vezi, ceva tot ai mai păstrat de atunci, demult: gustul tragicului. E bine, e bine! îți mai aduci aminte nopțile acelea cînd plopii parcului ca nişte degete negre şi uriaşe ne amenințau sub albastrul de vis al lunei ? Vai, sperioşi plopi! Cum se înfiorau şi se răsuceau, numai că vedeau jumătatea aceea de lună roşie, ca un ochi de asasin la pîndă. Ce ne păsa nouă de plopi, cînd pavilionul ne primea...

ANGELA: Ah, înțeleg... înțeleg... Biata copilă... ce mijloace. ..

GEO: Angela, ce însemnează asta? Unde-s vorbele tale mîngîietoare ca adierile înflorate ale nopței?

ANGELA: O, te-asigur... astăzi Ilarie va afla totul, totul, îți jur că va afla...

GEO: Miti, cum nu mori a doua oară cînd &uzi?...

ANGELA *(rizind):* Vei muri pentru totdeauna...

GEO: O, zeiță a tenebrelor... încă ai rămas cu predilecție pentru tot ce e nocturn...

ANGELA *(rizind aproape):* îți voi răsplăti cum trebuie dragostea de mamă. ce-ai trezit-o în sufletul Lianei.

GEO: ...şi sinistru. Uite, eşti admirabilă... zău... nu te-ai schimbat decît la vorbă. încolo, ai rămas aceeaşi. Aceiaşi ochi...

ANGELA: Vorbeşte înainte... voi răbda totul pînă la venirea Iui Ilarie.

GEO: ...două migdale, ochii ăştia... sau două pumnale. Doamne, ai nişte pupile atît de puțin statornice, aceleaşi buze, şi mai ales trupul ăsta de pisică... *(întinde mina s-o apuce.)*

ANGELA *(îi scapă):* Zadarnic vei încerca să mă scoți cu obrăzniciile astea...

GEO *(schimhînd deodată tonul):* De ce nu eşti dreaptă cu Liana? De ce ea nu s-ar bucura de dulceața păcatului?

ANGELA: Dar e nemaiauzit...

GEO *o prinde deodată şi o ține strîns, lip indii-i mîinilc de corsaj, rîzînd liniştit.*

ANGELA: Vrei să strig... ?

GEO: Angela, dar nu te mai cunosc. *(O sărută.)* O. pierdută fericire !... Cîți ani sunt, Liana, sau Angela, tot una...

ANGELA *se zbate înverşunată.*

,**GEO** *(ca-n delir, o sărută din nou pe ochi, pe obraz, pe decolta)) :* Douăzeci de ani, douăzeci de ani... cum au trecut...

ANGELA *(se smulge şi-i scapă):* Ajutor... Veniți... Nu-i nimeni aici ?...

GEO: Nu-i nimeni, nimeni, nimeni, frumoaso... Pereții sunt muți... Nenea Ilarie e departe, pe moşie... şi-n casă nu e nimeni decît noi... Iar cînd nenea Ilarie este aici, nici cel mai violent uragan nu te-ar putea arunca înăuntru... Nici o pasăre vrăjită nu va putea răzbate din parte-ți prin uşile astea... precum nici cea mai parfumată scrisoare... cum ştii tot aşa de bine ca mine de altminteri...

ANGELA: O, Mihuț, Mihuț, prin el va afla totul... Cum nu m-am gîndit?

GEO: Hm! Asta ar fi o idee. Numai că e prea tîrziu. Dar tot o să-1 bucure pe nenea Ilarie cînd te va vedea atît de schimbată, denunțind singură pe bieții Miti, de diverse forme şi dimensiuni, pe care îi cultivai cu atîta grijă înainte... După douăzeci şi doi de ani tot e un progres. Bătrînul se poate mindri... Porumbița mea, de ce te superi? Nu te speria... Eşti tot frumoasă... dacă n-ar fi Liana, scumpă făcătoare de zeițe... îți jur... Te privesc cu ochii neîncrezători şi totuşi tinerețea ta mă înspăimîntă... Cum de nu s-au întîlnit drumurile noastre, acolo, în zările îndepărtate... poate numai aşa mă vindecam de Liana... poate numai aşa îți scăpai copila... Haide, intoarce-te la vremurile de odinioară! Miti al tău te roagă... Fii cea de demult... Da, da, te vei întoarce, uşa fermecată a castelului tău se va deschide de la sine, vrăjită, pentru noi... în curînd... atît de în curînd... Rîzi?... Ascultă... ascultă... nenea Ilarie încă nu te-a văzut atît de aproape... el s-ar feri şi mai îngrozit dacă ar bănui măcar cît a rămas de ucigătoare puterea privirilor tale... Haide... întoarce-te tot la bietul Miti. *(Bâiîndu-se cu pumnul în piept.)* Numai el va fi în stare să sâvirşească minunea: şi-n schimb nu-ți cer decît...

ANGELA: Adio, Miti. *(Bufnind în rîs.)* Miine Mihuț va fi aici. Adio, Miti.

GEO: 0, te rog spune-i tatălui lui Marius tot oe-ai aflat aici. Nu ştii cît ți-aş fi recunoscător...

ANGELA: O...

GEO: Sau oricărui altuia... Numai la urechea lui Marius s-ajungă... Te rog, te rog...

ANGELA *îl priveşte cu ochii holbați şi dă de-a-ndărâtelea spre uşe, bîjbîind, înainte de-a apuca minerul.*

SCENA VI

LIANA *(intră):* De ce n-o lăsai să plece mai repede? Tata putea să se întoarcă. *(De afară se aude automobilul.)*

GEO: După cum am putut înțelege, ați avut puțină însufle-țire în discuția voastră. Bătrînica se zbate acum în purgatoriu. Ne-a trădat, Liana! Sau mai bine, m-a trădat pe mine, pe Miti al ei... zadarnice au fost săru-tările mele.

LIANA: Ai sărutat-o chiar cu mult apetit.

GEO: De bună seamă. Credeam că buzele mele îi vor reînvia trecutul. Dar s-a pervertit... e pierdută. Te superi, Liana?

LIANA: Să mă supăr? Chiar te şi felicit că ai izbutit s-o sperii într-atîta pe mironosița asta de peste patruzeci de ani...

GEO: Ah! mica mea desfrînată. Această întrebare era ultima piatră de Încercare... De acum eşti a mea... Acum e şi timpul ca Bă mă retrag.

LIANA: Tocmaiîmispuneai...

GEO: E timpul... Mîine Mihuț poate va veni să povestească lui nenea Ilarie ce a auzit Angela aici. Dar asta nu face nimic. Eu tot plecam in seara asta. Căci cuibul nostru e pregătit de mult. Numai tu nu erai pregătită să afli această veste.

LIANA: Unde e cuibul acela?

GEO: Undeva, neştiut de nimeni, pitit în mijlocul unui buchet de plopi, un cuib mic ca o izbă rusească... Ştii tu rui-nele fabricei aceleia uriaşe, de cherestea, căzută de mult pradă flăcărilor?

LIANA: Ei da... dar nu văd...

GEO: Acolo, in mijlocul zăvoiului aceluia sălbatec, te voi aştepta şi te voi conduce în subterana misterioasă. Eu voi locui departe, peste Olt... şi voi trece cu luntrea numai cind consemnul nostru te va aduce, simulind o promenadă singuratică, pe murgul tău zburdalnic, ca de obicei... Eu te voi aştepta lnt'ii Ia marginea zăvo-iului, apoi te vei deprinde numaidecit cu drumul... *(Pauză.)* Liana... *(Tăcere.)* Liana, spune-mi, dacă te-aş ruga...

LIANA: Vorbeşte odată...

GEO: Să vii înaintea nunței tale.. -

LIANA: O...

GEO: După ce vor trece trei zile de la plecarea mea... într-o dimineață, cind nimeni nu va bănui...

LIANA: Nu...

GEO: Liana, vei veni. Peste patru zile... Joi de dimineață, Liana... vei veni...

LIANA *(rizind):* însoțită de Marius...

GEO: Vei veni singură. Liana... Singură vei veni, Liana... Eu trebuie să plec înainte de a mă alunga tatăl tău... Dar te voi aştepta, Liana, auzi?... peste patru zile-Joi de dimineață, cînd tu-ți faci de obicei călăria, te voi aştepta în marginea zăvoiului... Înaintea nunței tale. Liana... Auzi, să-ți intre bine în urechi toate aceste amănunte: te voi aş-tep-ta...

LIANA: Bine, voi veni...

GEO: O, Liana mea !

LIANA: O, nerodule... dar tu nici nu bănuieşti ce mă va duce acolo.

GEO: Ce vrei să spui?...

LIANA: Atunci... atunci iți voi spune totul... după ce voi fi a ta...

GEO *(strigăt de triumf):* Liana! *(Se repede la ea şi o sărută.)* Aceasta e logodna demonică, Liana, iar joi va fi nunta...

LIANA: TU nici nu ştii, tu nici nu ştii... Geo... cît eşti de puțin demonic... şi cît eşti de bun... Geo... ! Şi numai pentru bunătatea asta voi fi a ta... pentru străduința asta comică şi stîngace de a mă cîştiga cu orice preț. Pentru naivitatea planului şi pentru înverşunarea de copil cu care te-ai bătut. Te-ai uluit, nebunule, dar atunci îți voi povesti totul... cum s-a născut iubirea

mea pentru tine... Sărman nebun... şi tu care credeai în puterea ta demonică... Haide, Geo... sărută-mă... logodna demonică, Geo. *(Se sărată.)*

SCENA VII

Uşa de serviciu se izbeşte cu putere din ţitini. ILARIE apare clă-iinindu-se, cu privirea rătăcită. LIANA dă. un ţipăt şi fuge. GEO face un pas înapoi, apoi se propteşte în picioare şi-şi înclină capul sub lovitura care are să vie. ILARIE U priveşte cu ochii grozav de măriţi, cu pumnii strinşi...

ILARIE: Cîinclc... strigoiul... înapoi in pamint... Ha, ha, ha. *(Scîncetele lui de rîs sunt rele şi scurte şi întrerup necontenit şirul cuvintelor.)* **Nu. nu... Miti... bine ai venit... Te aşteptam, numai că acum m-ai găsit pregătit, copile...**

GKO *râmîne încă cu privirea în pămînt.*

ILARIE *(strigînd):* **Miti... spune, iubeşti pe Liana? Aici stă taina vieţei tale... Vorbeşte, cîine, ai făcut toate astea de dragul pervertirei sau ai pervertit-o pentru că ţi-era dragă...**

GEO: Aceasta trebuia s-o vezi dumneata de mult...

lt-ARiE: Ah... ha... ha... Adevăr grăieşti, am văzut de mult; şi numai din ce-am auzit, cit am stat ascuns în dosul uşei ăştia, mi-ar fi fost destul să înţeleg cît o iubeşti... Miti, altfel numaidecit îţi crăpăm capul, auzi ?... *(Rîzînd.)* **Miti, tu ştii ca ai mai cunoscut mina asta?** *(Rîzîndşi mai tare.)* **Miti, o iubeşti, Miti... Şoarece, eşti în miinile mele, şoarec...**

GEO *ridică nedumerit şi sfios capul.*

ILARIE: Ha, ha, ha... o iubeşti. *(îl apucă de mînă şi-l zguduie, dintr-un vîntîl imbrinceşiepe-un fotoliu.)* **Haide, aşează-te acolo, cadavrule... începem judecata, Miti... O, strigoiule... spune-mi, tu ai fost strigoiul care a speriat pe Ifrim atunci, sunt citeva luni?** *(Groaznic.)* **Spune, adevereşte...**

GEO: EU am fost... şi voi explica îndată.

ILARIE: NU vei explica nimic. Voi explica eu intii şi apoi îţi vei explica tu singur, cît vei pofti, ceea ce-ţi voi explica îndată. *(Rîzînd iarăş.)* **Strigoiul... Miti... el crede cama găseşte dezarmat, ca atunci... a-ha... în mormint ai dormit fără imaginaţie, băiete... Dacă ţi-ai închipuit că riscul tău e simplă întoarcere în locaşul pe care ţi-1 oferisem. Nemernicule, mi-ai ucis soţia şi te-am ucis... ai înviat ca să-mi ucizi fata şi ai ucis-o... te voi ucide iarăş fără mila, şi pentru totdeauna, voi ucide păcatul.** *(Vocea i se moaie deodată.)* **Ticâlosule, şarpe... de ce, de ce ai făcut asta ?...** *(Pltnge.)* **Geo, cu ce ţi-am stricat, cu ce ţi-am greşit... spune-mi, tilharule, de ce mi-ai ucis o... Nu ţi-a fost milă de bătrîneţea mea, nu ţi-a fost milă de tinereţea ei, nu ţi-a fost frică de trecutul meu... Cum ai putut s-o minjeşti astfel? Unde i-ai dus copilăria ei ? Cum** *m* **o păstrez aşa murdară, cui s-o dau astfel, floare smulsă şi storfocită... cui s-o dau...** *(Se opreşte din plîns cu ochii mari, căscaţi în gol. Pauza.)* **Ha... înaintea nunţei, în moara dărimata... şi după nuntă cît pofteşti...** *(urlînd)* **după nunta celuilalt...** *(plecîndu-se ameninţător spre Geo)* **a celuilalt... a lui bietul Marius, săracul, care nu strica nimic... decit poate c-0 iubea şi el... la fel...**

GEO *se ridică deodată in picioare, gata de vorbit...*

ILARIE *(strigînd):* **La Ioc... fiară...** *(îl împinge la loc pe fotoliu.)* **Ascultă, nici o vorbă...** *(Potolind iarăşi tonul.)* **Ha... Geo, tu ai pus pe mamă-sa în corpul ei... Nimic, nimic nu o va mai face să iese... am văzut, s-a înrădăcinat aşa de adînc... Geo, ca un adevărat maestru ai operat această transmutare de suflete, înţelegi tu, Geo... nimic nu o va mai face să iese... numai leacul, leacul... ca molima care moare prin propria ei otravă...** *(Rîde.)* **...acum douăzeci de ani ra-am grăbit... dar acum, astăzi, Geo, tu singur... tu singur trebuie să scoţi duhul rău dintr-însa... tu singur trebuie să scoţi pe mamă-sa dintr-însa.,. însă... Ai văzut ţăranii cum plimbă pe-un ciob tâmîie fumegîndă Ia nasul celui lovit de ducă-se-pe-pustii, ca să-1 scoată dintr-însul... tu singur vei scoate pe ducă-se-pe-pustii.**

GEO: A...!

ILARIE *(imiiindu-l):* **A...** *(Ameninţător.)* **Geo, îţi dau pe Liana de nevastă; mai mult decît atît, îţi impun s-o iei... tu stii că mina asta nu iartă...**

GEO *se ridică palid de pe fotoliu.*

ILARIE *(tl priceşte lung, iluminat, apoi izbucneşte in hohote):* **Am ucis păcatul... Auzi... am ucis păcatul...** *(Rizind triumfător.)* **Ha, ha, şi-acum învaţ-o cîte fantezii ţi-o trăsni prin minte, şopteşte-i povestea pavilionului, laudă-i virtutea mamei sale, cintâ legenda vieţei lui Miti, descrie in culori de-un sumbru de iad pe sărmanul nenea Ilarie... cîntă-i toate astea şi ridică ode morii dărîmate... pregăteşte-i sufletul pentru Mitii viitorului, cîţi vor fi ei... Ha... ha... ha... Miti, cum mi-am muşcat degetele că n-am ştiut să-ţi fac asta de cînd cu Angela... trebuia să te întreb de atunci, cu degetele pe beregată: o iubeşti sau nu? Şi numai dacă apărea un fi nu » pe buzele tale, să strîng, să nu mai apară nimic.. - Şi dacă era « da », să ţi-o dăruiesc, să-ţi fie pentru totdeauna... Aş fi vrut să nu văd altceva decit cum te-ar fi plesnit in obraz sărutul acela umed de buzele şi de intimitatea altuia, sărutul care cuprindea în măsură dreaptă, nemaivăzut lucru, minciuna cu compătimirea pentru tine. Aş fi vrut să văd cum te-ar fi plesnit in obraz nu minciuna, dar compătimirea aceea... ah, ce groaznic...** *(Revenindu-şi.)* **Geo... Ha, ha... ha... Am ucis păcatul!** *(Iese rizind cu hohote.)* **Am ucis păcatul! Ducă-se pe pustii... l-am gonit.** *(Geo rămine zdrobit. O clipă numai, ochii Lianei, ascunse, cutreieră rîzători şi răi scena.)*

Cortina

ACTUL III

Pavilionul. întunerec. O suliță de soare străpunge unul din obloane şi taie în diagonală încăperea, infiglndu-se în scînduri, în colţul opus. Tăcere, apoi voci]a uşa care se vede vag prin penumbră. Zgomot asiduu de cheie, ce nu izbuteşte să se învlr-tească, Iarăşi voci. Pe urmS zgomotul Începe din nou, o pîrîi-tură de drug, care cedează, şi uşa se dă In lături. Geo şi Liana pătrund odată cu lumina.

[SCENA I]

GEO: Mi-am rupt degetele. *(Privind in juru-i.)* **Va să zică... aici...**

LIANA *tl urmăreşte cu ochi mari. atenţi, fără a privi în juru-i. Uşa se mişcă singură-, apoi se opreşte. Geo se întoarce brusc.*

GEO: Liana... nu ţi s-a părut... o umbră... a tresărit colo, în colţ, şi a zbughit-o afară... ai auzit uşa ?...

LIANA *(îl priveşte nedumerită):* **O umbră?**

GEO *(ride):* **Poate a fost Miti!**

LIANA: Geo, să mergem...

GEO: Te temi de el... că va reveni să se răzbune ? Că l-am turburat din visurile trecutului?...

LIANA *(are un surîs straniu):* **Poate va reveni...**

GEO *(tresare şi~o priveşte. Apvi rîde):* **Se va întoarce fără duşmănie. Doar îl vizitează prieteni.** *(Cercetind în.*

juru-i.) **Cu adevărat un cuib de dragoste. Uite, divanul atîtor nebunii** *(îl pipăie),* **iată fotoliul primelor convingeri** *(îl bate prieteneşte cu palma)* **...iată gheridonul ăsta cu flori... vai, bietele flori uscate... şi oglinda mută, atotvazătoare... uite şi felinarul.** *(îl clatină la ureche.)* **Dumnezeule, în el mai e ulei, de acum douăzeci de ani.**

LIANA *(fără a privi):* **Cum s-au păstrat toate...**

GEO: Liana, nu simţi un fior, nu ţi se pare că vorbesc toate lucrurile acestea deodată? Uşor, uşor, lucruri vechi... pe rînd, fiecare... îmi impuiaţi urechile şi nu mai aud nimic.

LIANA : Geo, să mergem, nu pot să privesc, simt o ameţeală...

GEO: într-adevăr, mititica mea, clipa e emoţionantă. De ce m-ai urmărit, şireato?... Vezi că nu poţi să rezişti impresiei? Şi eu care vream să-ţi fac surpriza asta... să te aduc Intr-o seară în casa trecutului, să ne iubim, Liana, ca doi amanţi...

LIANA: Geo, să mergem. Nu-mi place fantezia ta... Ea nu te mai prinde-, bărbăţelule...

GEO: Haide, haide, lasă prefăcătoria asta de călugăriţă. Doar ţineai aşa de mult înainte sa ştii ce ascunde pavilionul... Şi acum? O, cit am cotrobăit după cheie... Adică nu, cheia mi-a deschis capul... Am descoperit, întîmplător. o cheie mare, ruginită, în salonul cel vechi al mamei tale.

LIANA *(tresărind):* **Cînd ai intrat acolo?**

GEO: Mai de mult. Era uşa puţin crăpată... Şi cum de obicei ştiam odaia aceea zăvorită, curiozitatea mi-a făcut vint. Cind am văzut cheia, am strigat, fără să vreau: asta e! Şi ca un prost am lăsat-o totuşi pe masă şi am plecat după tine, să te duc acolo... 'Pe drum m-am întîlnit cu nenea Ilarie, care m-a oprit să-i ajut la nişte socoteli...

LIANA: Zici.că ai găsit uşa deschisă?

GEO: După ce nenea Ilarie mi-a dat drumul, am plecat iarăşi după tine. Pe drum însă m-am răzgindit. Vroiam să deschid singur pavilionul. Dar cind m-am întors la salonaş, acesta era încuiat...

LIANA: Şi atunci te-ai gîndit să faci pe aceasta nouă?.,.

| GEO: Tocmai, am chemat pe fierar să ia măsură, şi nemernicul astăzi mi-a adus-o, tocmai cînd erai pe verandă. Am crezut că nu m-ai observat şi i-am şoptit dobitocului că mă duc singur s-o încerc, ca să nu ghiceşti despre ce-i vorba. Şi tu ai ghicit, neastîmpărato. Şi acum, în loc să-mi mulţumeşti c-o sărutare fără sfîrşit. ..

1 LIANA *(privindu-l pieziş):* **Şi oare cine crezi că ţine cheia cealaltă ?**

I GEO *(privind înciudat):* **Cine ar putea s-o ţină? Desigur, nenea Ilarie.** *(Pauză.)*

LIANA: Curios.

GEO *(O priveşte pe furiş):* **De ce curios?**

LIANA *(are în ochi o lucire fugară):* **Nu vezi că pavilionul a mai fost deschis ? Nu vezi că el nu miroase a lucru vechi şi închis, cum ar fi trebuit să miroase? Nu vezi că obiectele nu-s acoperite de nici un strat de praf, cum firesc ar fi fost să fie?...**

GEO *(privind-o cu ochi din ce în ce mai larg căscaţi):* **într-adevăr... cine să fi intrat aici înaintea noastră? Şi încă de curînd, de foarte curînd...**

LIANA: Eu cred că tata, adică tata... el trebuie să vină uneori aici, să se lase in voia furiei lui... O, el e un maniac fără chip de izbăvire...

GEO *(pe gînduri, fixind~o cu ochi mari):* **El, desigur...** *(Schimbînd direcţia privirei.)* **Crezi într-adevăr că el vine uneori aci neştiut de nimeni, să se afunde in noianul trecutului? Poate se trînteşte pe divanul acela, să se lase mai uşor în voia amintirilor. Ce trebuie să fie în gindul lui în clipele acelea...** *(Ea-l priveşte pe furiş. El îi surprinde privirea şi ea întoarce pe a ei, încurcată. Deodată ea scoate un involuntar^ face un pas şi se apleacă brusc, ridicînd o kîrtie, pe care o dczdoaie spc- / iată.)*

GEO: Liana, ce-ai ridicat de-acolo?

LIANA: Nimic... o hîrtie. *(După ce-a întors-o cu grabă de fulger pe-o parte şi pr alta, izbucneşte în rîs.)* **O simplă hîrtie, nişte socoteli.** *(I-o plimbă pe la nas, rîzînd cu mare veselie, apoi o mototoleşte şi-o aruncă.)* **Desigur, i-a scăpat tatei...**

GEO: Am crezut... pentru ca te-ai aplecat aşa repede...

LIANA *(rtde fără vigoare):* Da... şi eu am crezut... că-i vreo urmă de-a trecutului. *(Rida şi mai tare, apoi încetează brusc, privindu-l pe furiş.)*

GEO ***(O*** *fixează atent pe sub sprincene):* Nu... dar... ai avut... ai exclamat... în aşa fel ca...

LIANA: O hîrtie mototolită într-un pavilion cu legende! Ea putea să ne spună mai mult decît pavilionul întreg...

GEO: într-adevăr. *(Ridică hîrtia, o cercetează.)* Nu pare veche deloc hârtia asta... pare a nu fi scrisul lui nenea Ilarie...

LIANA: După cifre e greu de cunoscut. Ş-apoi poate fi şi a altcuiva. Principalul e de la cine a căzut? *(Privindu-l fix.)* Crezi că ar fi putut intra altcineva aici? Hm, dar cine? *(Escortate vioi de privirile ei, privirile lui scormonesc dedesubturile mcâperei. Pa urmă aruncă hUtiu. Ea vrea atunci să rîdă iarăşi, dar se răzgîndeşte, se apropie de divan şi se lasă pe el, apoi se întinde de-a binelea pe dinsui, acoperindu-si ochii cu pumnii strinşi. El tresare şi o priveşte îngrozit. începe să se plimbe agitatj din ce în ce mai agitat. Pauză lungă.)*

LIANA *(ridicindu-se în coate):* Geo... *(El nu răspunde. După puţin, zîmbind vag şi rîzgiindu-se.)* Geo...

GEO *(nervos):* Ei, ce doreşti, frate?

LIANA: Te-am întrerupt prea brusc din gînduri.

GEO. *gest de plictiseală.*

LIANA *(recăzindpe divan):* Vai, iartă-mă. *(Tăcere, în timpul căreia ea întinde alene braţele, iar el se plimbă agitat, din ce in ce mai agitat.)*

LIANA *(fără să se întoarcă, frîngîndu-şi mîinile):* Ge-o...

GEO *o priveşte crunt, pe furiş, apoi brusc întoarce capul.*

LIANA: Geo... *(Se răsuceşte şi se ridică iarăş in coate.)*

GEO *(nu răspunde la început, apoi cind ea e gata să deschidă din nou buzele, izbucneşte):* Ei, ce doreşti, Liana? Spune, te rog:

LIANA: Dar ce ţi-a mai venit? *(îl priveşte rîzâtor.)* Vreau să ştiu ce gînduri grele se încrucişează în capul tău. Parcă-s nori, de eşti aşa noros...

GEO: Ei da, sunt nori, încărcaţi de fulgere şi de lumină mare.

LIANA: Şi de tunete, că bombăneşti întruna. Nu, Geo? Serios că gîndeşti ?

GEO: Liana! *(Pauză.)*

LIANA: Tu aveai dreptate, copilul meu.

[. **GEO** *face o mişcare bruscă.*

LIANA: Ah, uitasem: bărbatul meu... copi... *(rîde)* ...bărbatul meu, aveai mare dreptate...

GEO: Ce dreptate?

\ **LIANA**: M-am gîndit mult la asta: ca nu te prinde costumul de bărbat. E prea larg şi prea bătrînesc croit pentru trupul tău de zvîrlugâ.

t **GEO**: Ai descoperit altul cu un costum mai potrivit?

?; **LIANA: NU** e vorba de asta, dar de acum înainte n-am să-ţi mai spun: „bărbatul meu", ci „amantul meu". Asta o să te supere?

GEO: Ce tot vorbeşti aci? Ei bine, nu, nu! Nu mă supără nimic, oricît te-ai încerca să mă scoţi din sărite, pentru că n-ai alt de lucru...

I **LIANA**: E drept, tu eşti foarte ocupat.

GEO: Sunt preocupat.

LIANA: Aşa pe neaşteptate?

GEO: Da, şi întreruperile tale...

LIANA: Credeam că eşti preocupat de mine...

GEO: Ha, ha... de ea, mititica... dar un om trebuie să ştii că mai are şi alte gînduri.

• **LIANA**: Omule! Şi se poate şti ce anume te-ar preocupa pe tine?

GEO: Da, vag. O idee... atît...

LIANA: Da, ah! *(Băiind voios din palme.)* Bărbatul meu are o idee; amantul meu are o idee... Ia toată lumea am să spun, să ştii, marele eveniment, la toată lumea: în ziua de... urmează data de astăzi... bărbatul meu a avut o idee...

GEO: Şi doctorului?

LIANA: Doctorului?

•**GEO**: în drept.

LIANA: Niciodată n-am vorbit cu el despre tine.

GEO: A, da: aveţi atîtea să vă spuneţi...

LIANA: 0, de-ai şti cit e de anost...

GEO: NU găsesc. Dimpotrivă: mi se pare cit se poate de interesant... şi trebuie să-ţi facă o curte împănată cu versuri clasice, cu fraze celebre, cu figuri retorice.

LIANA: N-am băgat de seamă. E drept că-mi strecoară un compliment din cînd în cind.

GEO: Va să zică el vine regulat la doamna, stimata ta mamă, ori de cîte ori tu o vizitezi; sau mai degrabă ori de cîte ori doamna, stimata ta mamă, vine să te ia. Ah, e interesantă stimata ta mamă.

LIANA: O, ce gîndeşti acolo? De altminteri n-am spus de atîtea ori: de ce nu vii şi tu cu noi, dacă nu crezi...

GEO: Niciodată.

LIANA: EU nu te înțăleg deloc.

GEO *(strigînd):* Liana!

LIANA *tresare.*

GEO: Cei tonul ăsta?

LIANA: Tonul?!

GEO: Tonul acesta aşa de serios, neobişnuit la tine...

LIANA: Eşti nebun?

GEO: Liana, niciodată nu mi-ai vorbit astfel, chibzuit... cum să spun: şiret... stîngaci... Liana, de ce nu mai glumeşti răutăcios, ca pînă acum un ceas, ca tot timpul celor şase luni, de cînd suntem cununați. De ce, cînd tocmai am intrat cu tine în pavilionul asta ? De ce, cînd am pomenii de coincidența vizitelor tale cu ale celuilalt?...

LIANA: Ah, dar eşti complect nebun. Vino, dacă te munceşte astfel curiozitatea, mergi cu noi. Ți-am spus: e drept că el se întîmplă să fie pe-acolo, pe unde ne ducem. Dar înțelege că sunt cu mama mea...

GEO: Mă munceşte curiozitatea, ai zis? Ei nu, nu mă munceşte, şi de aceea nu voi merge cu voi niciodată. **O,** ho, ai tresărit cînd am strigat, ai crezut că... nu! Du-te să te legene in apodoze şi protaze domnul doctor; eu, care ți-am adus dar de logodnă desfrîul, cum aş putea să te împiedec...

LIANA: Dar mă indignezi!

GEO *(strigînd):* Ah, te indignez? De cîte ori ți-am spus asta pînă acum, de ce îmi răspundeai in rîs? De ce acum...?

LIANA: Toate au o margine.

GEO *(din ce în ce mai tare):* Minți! Ah, ba da, toate au o margine — şi curtea doctorului are o margine; desigur ați trecut peste ea...

LIANA *îl priveşte lung, apoi se duce spre fereastra cu oblonul închis, examinîndu-şi unghiile. Pare a se gîndi adînc. Face doi paşi spre interior, apoi deodată se opreşte cu ochii căscați în podea.*

GEO *la început o urmăreşte cu coada ochiului. Apoi din ce în ce cască şi el ochii mari. Cind ea se opreşte, privind în pămînt, el tresare îngrozit.*

LIANA *ridică parcă surprinsă ochii la el şi-l priveşte cu teamă.*

GEO: Liana, de ce te-ai aplecat aşa de repede, aşa de speriat ?...

LIANA: Ce-am făcut?

GEO: Ce-ai crezut că e hîrtia aceea ?

LIANA: Iar hîrtia? *(Rîde cu poftă.)*

GEO De ce spaima aceea, graba aceee, surpriza aceea ? *(Strigînd ca scos din minți.)* Liana, cine a deschis pavilionul ?

LIANA *(tresare, îl priveşte uimit, apoi schițează un zîmbet fricos):* Ce-ți mai trăsneşte prin minte? Tata... doar am vorbit...

GEO: Da ? Ei bine, îl voi întreba. El trebuie să mărturisească.

LIANA: O, crezi? El va nega neapărat. Cum are să-ți destăinuiască ție slăbiciunile lui? *(Rîzînd.)* Sau poate, cine ştie, te va induce in eroare.

GEO: Mă va induce în eroare ?

LIANA: Foarte firesc, el poate să te lase în îndoială, spre a te necăji. In mînia lui ascunsă, el s-ar distra mult pe seama bănuielilor tale, pe seama bietului Miti, pe care-l ucide din nou.

GEO El e părintele tău şi, oricît de maniac ar fi, nu cred că ar putea să se distreze in chipul ăsta...

LIANA: încearcă de-l întreabă şi ai să vezi cum o să nege...

GEO: O, eşti aşa de sigură de această negare... îl voi urmări.

LIANA: Crezi că el nu se va feri, din momentul ce-l vei întreba ?

GEO: îl voi urmări fără să-i spun nimic..

LIANA: Dar nu înțăleg îndîrjirea asta.

GEO: Dar nu înțăleg neliniştea ce ți-o pricinuieşte îndîrjirea mea. Liana, cine a deschis pavilionul?

LIANA: Dar nu pricepi că oricit l-ai urmări... el... cum să spun... *(La început încurcată, deodată se luminează:)* el... poate îşi satisface plăcerea asta curioasă la intervale de luni întregi... aşa că greu ți-ai putea potoli curiozitatea...

GEO: Te-asigur c-o voi potoli in curînd.

LIANA *(vine la el şi-l sărută pe neaşteptate)*: Copilule, copilule,, vezi ce bine am învăţat să te încurc cu răspunsurile, cu gesturile şi cu tăcerile mele. o, mai ales cu tăcerile. Savantul meu profesor... *(Privindu-şi ceasul de la mină.)* Ah, mă duc...

GEO: Te opresc să ieşi!

LIANA: De aici?

GEO: Din casă.

LIANA: Astăzi nici n-aveam de gînd... cind voi vrea însă...

GEO: De ce te-a speriat atunci ceasul?

LIANA: O, teribil vierme te roade... Şi el pretinde că nu-* simte deloc. Haide cu mine, urmăreşt.e-mă. Poate-ţi închipui *(ride)* — cine ştie? — că am' să trimet vreo ştafetă. *(Rîde înveselită de această idee.)* Că s-a descoperit din nou secretul pavilionului. *(Rîde din ce în ce mai zgomotos.)* Că întîlnirea proiectată se contramandează pînă la noi veşti. *(Rîde necontenit.)* Haidem. haidem. *(II trage de mînă.)*

GEO *(smucindu-se):* Lasă-mă.

LIANA *(trăgîndu-l de mînă):* Dar te-asigur că voi trimete o ştafetă, te-asigur. *(Ii lasă mina şi porneşte hohotind spre ieşire.)* Te asigur...

SCENA II

ILARIE *(intră, privind înciudat la cei doi):* Cine strigă aici? Pentru ce aţi deschis pavilionul? Cine a avut fantezia asta ?

LIANA: Geo iţi va explica... sau îţi va cere să-i explici., eu profit de prilej pentru a trimete ştafeta. *(Se îndreaptă spre uşă rîzînd.)*

ILARIE : Liana! *(Către Geo.)* Ce sunt copilăriile astea ? Despre ce ştafetă e vorba? Cum aţi îndrăznit să intraţi aici?

GEO: A, atunci dumneata?

ILARIE: Cum eu? Dar aţi înnebunit de tot.

GEO: Nene Ilarie, o întrebare: de cind n-ai mai călcat în pavilionul ăsta ?

| j **ILARIE**: Băiete, dar ai putea să ai puţină cuviinţă. Haidem afară! Cu ce cheie aţi descuiat? Unde aţi găsit-o ? S-o daţi numaidecit.

GEO : Da, da, ţi-o voi da, oh... atunci totul e limpede; cheia cea veche e desigur Ia dumneata.

ILARIE: Cheia cea veche e pusă la locul ei şi nu interesează pe nimeni.

GEO: înţăleg, înţăleg. *(Răsuflind uşurat.)* Dumnezeule, umbra lui Miti începuse să dea tîrcoale...

LIANA *izbucneşte în rîs şi iese repede privind radioasă la Geo. Afară arde roşul amurgului.*

SCENA III

GEO *(îndreptîndu-se de asemenea spre ieşire):* Miti, rămii ou bine; niciodată nu-mi va mai călca piciorul în lemnăria asta veche... Să ieşim de aci, nene Ilarie. **O** clipă dacă mai stăm, ne va întoarce minţile pe dos.

ILARIE, *care n-a auzit, nu răspunde. Pe furiş, ridică ochii încruntaţi prin nâuntru.*

GEO, *vâzînd că nu i se răspunde, se întoarce.*

ILARIE, *fără a-l observa că s-a întors din uşă. priveşte fix spre oblonul pe unde pătrundea săgeata de lumină, cînd pavilionul era închis. Apoi deodată face cîţiva paşi într-acolo. Pipăie cu degetul şi are un surîs, care pare mai degrabă un rînjet.*

GEO, *care a făcut cîţiva paşi in dosul lui îi urmăreşte curios mişcările.*

ILARIE: Hm...

GEO: E o mică scrijelitură...

ILARIE: Cum?

GEO: Parcă ar fi dat cineva gaură cu burghiul...

ILARIE: Mda... Tot se mai păstrează...

GEO: Dumneata ai dat?

* **ILARIE** *nu răspunde.*

GEO *(din ce în ce mai curios):* Nu înţăleg... asta s-a întîmplat în seara aceea?...

ILARIE: De cu zi... în zori... cînd toată lumea dormea...

'-.(**GEO**: Pe aci ai urmărit?

ILARIE *lasă capul în pămînt fără să răspundă.*

GEO: Hm! Şi n-au putut să observe!... De altfel era şi greu, noaptea... Totuşi, dacă ar fi fost mai precauţi... Dar nu înţăleg cum puteai dumneata vedea, cînd în pavilion era întunerec.

ILARIE : Ei aprindeau felinarul, aveau nevoie de lumină, pentru a-şi gusta şi mai cu voluptate murdăria...

GEO: Curios că erau aşa de imprudenţi; lumina s-ar fi văzut prin crăpaturile uşei sau ale obloanelor şi ar fi atras atenţia oricărui de afară.

ILARIE: NU, nu răzbătea prin nici o crăpătură... e construit ermetic... o, ei observaseră atît de bine toate acestea...

GEO: Dar prin împunsătura aceasta de burghiu, mă mir ce ai putut vedea...

ILARIE *(pipâind-o din nou):* Timpul a strins-o mult. Nu puteam vedea decît patul, divanul acesta... *(Ckemindu-şi parcă amintirile.)* Miti stătea tolănit pe el şi aştepta... o urmărea mişcindu-se prin odaie... şi surîsul lui era plin de mare tristeţe... era poate o presimţire sau regreta într-adevăr nelegiuirea... multa vreme in urmă m-am gindit la surîsul acela...

GEO: Dar pe ea n-ai văzut-o?

ILARIE: O singura dată s-a apropiat de el şi l-a sărutat aşa de lung, că surîsul lui s-a transformat într-o fericire nesfirşită.

GEO: Sărmanul. *(Tresare îngrozit de propria-i vorbă.)*

ILARIE: Clocoteam, îmi venea să mă reped prin fereastră. Ifrim era lîngă mine. El avea să ocolească pavilionul pe la dreapta şi eu pe la stingă... trebuia să ne întîlnim amîndoi la uşă.

GEO: Şi ea ?...

ILARIE: Ea s-a desprins din braţele lui şi s-a retras spre mijlocul pavilionului. Şi pe urmă s-a stins deodată lumina ;. ea o stinsese...

GEO: Atunci?...

ILARIE: Aici a fost greşala... Am strigat, am urlat atît de puternic, că s-a cutremurat tot pavilionul... Cînd am sfîrşit de ocolit, n-am văzut decît o umbră... Am tras amîndoi... cînd ne-am apropiat, era doar Miti...

GEO: EU nu înţăleg cum ea a putut să scape...

ILARIE: Probabil, unde era mai aproape de uşă... Pe urma, poate că ea a rămas înăuntru şi noi, văzind că Miti ieşise, am crezut că şi ea de asemeni... Sau poate că ea ieşise pe partea lui Ifrim şi acela o făcuse scăpată...

GEO *(după o tăcere):* Şi pavilionul a rămas de atunci închis?

ILARIE: Da, l-au închis autorităţile. Pe urmă. după achitare, eu am pornit in căutarea ei....

GEO: Şi obiectele astea sunt într-adevăr de acum douăzeci şi doi de ani ?

ILARIE : Da... însă erau cu mult mai multe... **O,** era împodobit pavilionul ăsta... Cu ce singe rece adunase toate zorzoanele. Cind am revenit de peste hotar, nemaiputînd suferi o toană de gînd, care nu mă lăsa sa dorm nopţile, am năvălit aci şi am spart tot: toate oglinzile, toate obiectele, toate vazele acelea, o, cite vaze erau... am lovit, am dat fără odihnă, am prefăcut totul într-un morman de cioburi. Ce caraghios îmi par cînd îmi amintesc...

GEO: Miti trebuie să fi rîs mult, contemplînd de pe divanul acesta...

ILARIE *(peginduri):* N-am inţăles ! ce-ai spus?... Atunciam ieşit închizînd murdăria aceea pentru totdeauna; poate i-aş fi dat foc, dacă nu m-aş fi temut de parcul ăsta... dar tot îl voi dărîma... nu ştiu cum ara putut să-1 cruţ pînă acuma...

GEO: E curios, într-adevăr... cum n-ai izbutit încă:..

ILARIE: ...dar îl voi dobori înaintea mea... **O.** mă îngrozesc cînd îl prevăd trăind după moartea mea...

GEO *(glumind):* Miti te va împiedeca iarăşi; sub orice formă l-ai ucide, el va trăi de-a pururi, rîzînd de opintirile dumitale...

ILARIE *(îl priveşte uimit. Deodată izbucneşte în rîs):* Ah, crezi că va mai învia vreodată după ultima lovitură?... Dar cum, cum ? ai putea să-mi răspunzi ?... Aş vrea să

GEO: O glumă... E... şi pe urmă?

ILARIE: Cum pe urmă? Asta e tot. Cheia am ascuns-o; nu, aţi deschis cu una nouă, pe cît am înţăles?...

GEO: Cum, de-atunci... n-ai mai venit niciodată împins... zici că ai sfarîmat... Cine...

ILARIE : Niciodată n-am mai venit, nici măcar in preajmă-i... Cum, voi n-aţi găsit mormanul de cioburi aici, în mijloc ?

GEO *(îngrozit):* Astăzi am pătruns pentru întîia oară...
ILARIE: Cum se poate? Cine a călcat atunci Înaintea ta?
GEO *(din ce în ce mai îngrozit):* Cine? *(Se privesc amîndoi întunecaţi. Geo tresare deodată, ia de jos hîrtia mototolită, o desface tremurînd.)*
ILARIE: Ce-i aceea?
GEO: Nişte socoteli. Am găsit-o înăuntru.
HARIE *(îi ia hîrtia din mînă; mormăie):*

86 000
34 000
23 500
16 500

Şiun total: 160 000... o suta şaizeci de mii... o sută şaizeci de mit... dar pe cine auzeam eu pomenind într-una acest număr... pe Mihuţ... asta-i suma cu care Mihuţ a cumpărat moara cea nouă. Unde zici că al găsit aceste socoteli?
GEO: Aici, înăuntru...
ILARIE: Socotelile lui Mihuţ în pavilion...
GEO *se lasă zdrobit pe un scaun.*
ILARIE: TU crezi că Marius... *(Pauză.)*
Gfio *tresare, se ridică, îl priveşte rătăcit şi porneşte fără grabă spre ieşire.*
ILARIE *(barîndu-i drumul):* Geo... unde vrei să te duci?
GEO *vrea să-l ocolească.*
ILARIE *(apucindu-l):* Geo, vreau să te uiţi la mine, în ochii mei... tu n-ai dreptul să gîndeşti...
GEO: EU am dreptul să înnebunesc. *(Se apucă cu miinile de cap.)*
ILARIE: Nemernicule, singur ispăşeşti...
GEO: Lasă-mă te rog... *(Pauză. Rinjind.)* Nu te speria... nu Va detuna glonţ, nu va luci cuţit... O, de cînd mă ucide gîndul ăsta groaznic — ca să mai tresară vreun nerv în mine. *(Clătmîndu-se.)* Marius;' Nici un Marius. *(Cade iarăş pe fotoliu.)* Şi el un Miti, ca oricare altul... un biet Miti... *(Rîde.)* Hm, un biet... el trăieşte... e puternic, uriaş şi ucide... Trebuie să mă feresc din drumu-i... *(Ilarie, caredpriveşte uimit, îl lasă de mînă.)* Mă voi duce departe... voi uita... va trebui să uit. *(Tăcere.)* O, e bine că s-a sfîrşit, e bine... revelaţia... parcă o răcoare s-a lăsat... *(Afară insereazâ necontenit. Pauză. Tresare.)* Mi-e frig... Haide, nene Ilarie, du-te de-ţi păzeşte fata, de noaptea care vine... eu rămîn aici, cu Miti... pe care l-am trezit din somn... Pe urmă voi pleca la drum lung, lung... *(Se scoală, cercetează în juru-i. Ilarie îl priveşte atent. Se apropie de felinar şi-l aprinde. Rîde silnic.)* Uleiul de acum douăzeci de ani... e ceva mai proaspăt... *(După ce aprinde felinarul se întoarce spre divan, pe care se aşează, cu capul în mîifii.)*

ILARIE *(îl priveşte lung, apoi începe să se plimbe; deodată tresare şi se opreşte. Priveşte lung la Geo, care continuă să steie cu capul în mîini):* Geo!
GEO *nu răspunde.*
ILARIE: De-ajuns, Geo... Ascultă, să-ţi spun. Trebuie sa înceteze jocul ăsta... eu am pregătit toată această farsă... această nebunie... eu am curăţat pavilionul... eu am lăsat dinadins hîrtia cu socoteli... şi n-a fost altceva decît o hîrtie de socoteli pentru ca misterul să fie şi mai adine... De mult îţi pregăteam pedeapsa asta...
GEO *ridică încet capul şi-l pripeşte neîncrezător.*
ILARIE: Da, da... eu... haide... lasă... voiam s-o mai prelungesc. .. dar mi se pare caraghios... o biată glumă... haide, Geo... ajunge cu gîndurile negre şi cu neîncrederea. Uite-ţi spun, oricît ţi-ar părea de bizar, de nebunesc poate, m-a apucat o curiozitate atît de grozavă să văd un Miti căzut în propria lui cursă... Ce vrei ?... Distracţie de bătrîn maniac. Haideţi, haideţi sus.
GEO *(CU lumină în ochi, însă tot neîncrezător):* De unde ştiai că eu vroiam sa intru în pavilion ?
ILARIE *(încurcat):* Bănuiam... în orice caz ţi-aş fi aţîţat această dorinţă. Aş fi lăsat să găseşti întîmplător cheia... Dar tu mi-ai luat înainte... *(Rîde fără curaj, apoi din ce in ce mai tare.)*
GEO: Dumneata?... O, te rog spune-mi, spune-mi adevărul. .. Te-asigur că nimic rău nu se va întîmpla, te-asigur. .. numai să nu mai mă chinui...
ILARIE *(rîzînd):* Geo, ăsta e adevărul, auzi?... ăsta e adevărul... suntem doi nebuni, Geo... haide, haide, cum crezi tu c-aş ascunde nemernicia fetei mele cu o minciună aşa de grosolană... Haidem şi să sfîrşim...

(Rîde.) Geo, înțalege-mă, te vedeam prea fericit cu ea şi toată platonica mea răzbunare se prăbuşise; sau, mai bine, în mine luptau doua simțiri: eram fericit de fericirea voastră şi totuşi fericirea ta, Miti, mă contraria, mă necăjea... şi am vrut să te necăjesc şi eu puțin... Haide, nici acum nu eşti convins? *(Geo se scoală cu mai multă încredere in vorbele bătrînului.)* Haidem sus... Altă data iți voi povesti mai pe larg toate astea.. .acum însă, să mergem şi ascultă: nimic, nici o vorbă Lianei) *(Pornesc.)*

GEO *(fericit):* Aşa trebuie să fie î **O,** de-ar fi aşa ! *(Izbucneşte in Hs, brusc.)* Miti, Miti, el a fost... El nu-mi iartă că i-am îmbrăcat haina cea galbenă. *(Ies.)*

SCENA IV

•Rămîne goală. Pe urmă capul lui MARIUS apare prin deschizătură.- El intră, caută In juru-i, uede pe masă hîrtia cu cifre, o ia, o priceşte lung, tresare a spaimă. E gata sa iese, cînd capul - LIANEI apare, prin infredeschizătiirâ.

. . i p

LIANA *(intrind):* A, uită-te... ştiam că ai să vii mai de- • • .vreme.i... vai, Iți trimesesem ştafeta şi totuşi teama că nu te va întâlni m-a făcut să stau ascunsă, ca să-ți pindesc venirea. Vai, şi nu ştiam pe ce portiță vii... O, din ce groază, din ce nelinişte am scăpat... Ei erau -aci: i-ai văzut?

MARIUS: NU, însă in: orice caz n-aş fi dat buzna, aşa prosteşte. Văd că ei au găsit această hîrtie, care mi-a scăpat... • > din fericire nu erafu] în ea decît socoteli... dar am găâit-o pe masă... ceea ce înseamnă... şi apoi cifra asta totală trebuie să fi spus ceva lui nenea Ilarie, căci tata i-a povestit desigur noile noastre cumpărături.

iitiANA: Când au ieşit, au trecut pe lîngâ mine... şi vorbeau attt de linîştiți, chiar rîdeau, aşa că nu cred... însă du-te, Marius... negăsindu-mă în casă, ei ar putea să se reîntoarcă...

MAHIUS: Pină atunci mai e mult. Insă nu e nevoie să rămînem aici... iar în oceanul de verdeață şi de înlunerec de afară nici Dumnezeu nu ne-ar putea găsi. Haidem, Liana... e o noapte fără lună şi atît de înstelată afară, că în seara asta trebuie să se coboare în sflrşit asupră-mi fericirea pe care o aştept cu atîta frămintare... Liana, în noaptea asta trebuie să-mi dovedeşti iubirea ta...

LIANA: NU încă, Marius... în seara asta, pentru cutezanța cu care-mi asculți năzbîtiile mele, îți voi plăti cu un îndoit număr de sărutări. Dar atît numai... pe urmă... mai tirziu. -.

MARIUS: Dar după întimplarea asta, cine ştie cînd ne vom rnai mtilni... cine ştie cînd îți vei recăpăta curajul...

LIANA: Vom născoci alte mijloace, vom găsi alte locuri...

MARIUS: Dar unde şi cum?

LIANA: Geo nu m-ar fi întrebat pe mine. El avea o fantezie aşa de bogată. Du-te, du-te, Marius!... Şi ascultă: cînd tu vei născoci... mijlocul acela... şi vei găsi locul..- dar cu atita meticulozitate în prevederi... şi de atita îndrăzneală... atunci... numai atunci...

MARIUS: Liana, într-un oraş ar merge, dar aici, la țară, nu vezi...

LIANA: O, într-un oraş oricine ar şti...

MARIUS: Liana, ințăleg... tu îl iubeşti numai pe el... atît de mult, atît de adine, atît de greu, că pluteşti ca într-un vis de somnambulă... şi tot ce faci este...

LIANA: Marius, du-te, pentru numele lui Dumnezeu.

MARIUS: EU nu mă tem de venirea lui... şi pentru a-ți dovedi că nu mă tem de nimic, voi pleca, dar mîine îl voi provoca în mod cavaleresc...

LIANA: Eşti de-o banalitate strigătoare. Nu, îl voi opri eu să se bată.

MARIUS: NU-1 cred atît de josnic ca să te asculte.

LIANA: El mă iubeşte mai mult ca orice superstiție... du-te odată... vreau să mă găsească aici. să retrăiesc cu el povestea de acum douăzeci de ani... îl voi face să se înşele pe et însuşi, căci el e unicul Miti cu care l-aş putea înşela...

MARIUS: Liana, ce înseamnă schimbarea asta bruscă? Doar acum trei săptămîni ajunsesei pînă a consimți sa te căsătoreşti cu mine. Am socotit atunci ca ai prețuit în sfîrşit cinstitele mele ginduri.

LIANA: Tocmai, le-am prețuit... Sunt strigător de cinstite.; într-atlta, că mi-au făcut milă! Văd lucrul acesta ca

pe ceva imposibil, nefiresc. Vream să te iau tocmai pentru ca mă atrăgea mirajul aventurilor eu Geo... amantul... O, iartă-mă că vream să răsplătesc astfel intențiile tale frumoase, dar... o toană de nebunie, ca multele ce-mi vin... şi asta pentru că-1 iubesc, Marius, ai dreptate, 11 iubesc nespus, din ce in ce mai grozav... du-te... du-te Marius... cum cinstit ți-am arătat gîndurile mele şi ți-am atras luarea-aminte să te fereşti de ele, aştept de la tine aceeaşi cinste: nedezmințita ta cinste. Du-te chiar acuma... *(Şoptind.)* Căci găsindu-te aici, iubirea lui ar putea să se zdruncine într-atita... încît...

MARIUS: 11a... asta mă face să rămîn... La nevoie voi şti să mă apăr de toți trei şi de oricîți.

LIANA: Marius, te voi uri toată viața.

MARIUS: Prefer ura, milei aceştia jignitoare pe care mi-ai destăinuit-o.

LIANA *(îngrozită):* Marius..,

MARIUS: Şi dragostea pe care ți-am purtat-o trebuie să aibe vreun drept la frumusețea ta. Bine, Liana, voi pleca...

LIANA: A . . .

MARIUS: Dar numai... Liana, auzi... trebuie... tu trebuie să fii a mea... în astă-seară... in nepătrunsul parcului acestuia imens... trebuie să fii odată a mea, Liana... numai aşa vei scăpa de mine... sau, Doamne, de-ar fi aşa... eu voi scăpa de tine... voi fi salvat... în seara asta... *(Se repede la ea.)*

1>IANA: Să nu te apropii, voi lupta cu tine... voi rezista... pînă la venirea...

MARIUS *(rugător):* Liana...

LIANA *(care a făcut doi paşi pină-n colțul divanului)*: Şi dacă te voi răpune, el va vedea din asta... *(Se pleacă la piciorul divanului căutlnd ceva.)*

MARIUS: Ce cauți acolo? *(Dintr-o săritură o ajunge, o îndreaptă, o sirînge la piept, o îmbrînceşte pe divan.)*

SCENA V

GEO *deschide brusc uşa şi păşeşte in scena ca un om beat. Liana dă un țipăt. Cei doi se îndepărtează. Geo tşi înclină puțin capul su-i vadă mai bine parcă. Apoi rîde prosteşte, pălăria îi cade din mină şi se lasă pe-un .scaun.*

MARIUS *(bîtbîind):* Domnule... *(Tăcere apăsătoare.)* Domnule, vă asigur că nimic...

GEO *bolboroseşte ceea neînțăles.*

MARIUS: Domnule, dar...

GEO *face un gest de, negare, cu vrina şi se scoală, clăiinîndwse.*

LIANA *(către Marius):* Domnule, dar .înțălegeți odată... *(Geo iresars. Marius iese ezitind, nedumerit.)*

SCENA VI

GEO *suride trist, face cîțiva paşi şovăitori, după ieşirea celuilalt, apoi se împleticeşte şi cade iarăşi pe fotoliu. Liana-U priveşte sfielnic Se codeşte, apoi înaintează cu paşi uşori; aproape de el, se opreşte privindu-l fix. Se avînlă brusc şi-i ia capul în palme.*

LIANA: Geo.

GEO *(se scutură ca de-un fior, apoi ca şi cînd. şi-ar fi adus aminte de ceva, o respinge fără putere):* Liana, numai asta nu... numai atingerea asta nu... te rog... te rog...

LIANA: Geo, ascultă... de la început, răspicat îți spun: nimic, nici... nici un moment nu te-am înşelat...

GKO: Numai atingerea asta nu...

LIANA: îți jur, Geo... iți... Geo...

GEO: La ce bun ? Ce mai ai cu mine, copilă... Ce te privesc pe tine toate astea... E o socoteală pe care Mit: o are cu ol însuşi.. -

LIANA: Geo, dar trebuie să înțâlegi, Geo, iți jur... vai, mi ştii.. .abia acum am aflat adevărul... şi-a trebuit să mi se întîmple aceasta ca cl să mi se dezvăluie...

GEO: Prea tîrziu.

LIANA: Dar iți jur... [

GEO *zîmbeşle trist şi neîncrezător.*

LIANA: Cum, nimic n-are să te facă să crezi?

GEO: ...

LIANA: Geo, dar cum, cum să te conving?...

GEO *nu răspunde.*

LIANA: Geo, dar nu e adevjiat, nu e adevărat. Cum, cum să fac... Dumnezeule, care-i cuvîntul mîntuitor?

GEO: ...

LIANA: Cu neputință să nu-l găsesc, cu neputință... Pentru că trebuie să aibe corespondentul în cuvint ceea ce vreau să te fac să crezi...

GEO: Găseşte-1... dar îți spun, îl cauți în zadar...

LIANA: Geo!

GEO *îşi lasă capul în mîini.*

LIANA: L-am găsit: e sinceritatea avîntului meu... Geo, te voi strînge la inima mea, te voi strînge atît de mult, atît de adînc, pînă mă vei crede...

GEO *O priveşte aiurit.*

LIANA: Inima mea ți-1 va spune...

GEO: NU, Liana, să nu te apropii... cea mai mica atingere de tine m-ar durea îngrozitor... ai milă!

LIANA sc *repede la el şi-l strînge cu putere.*

GEO *(nu se împotriveşte; într-un moment al ei de potolire):* Ha... ca mama care-şi sărută copilul, Liana... după ce-a scăpat de îmbrățişarea tatălui. *(Rîde sec.)*

LIANA *(retrăgîndu-se speriată):* Geo, dar cum, cum altfel voi putea să te conving? Spune-mi tu! Mintea ta nâscocitoare trebuie să m-ajute...

GEO:'Ah, mințea asta, cum aş putea s-o potolesc, să nu mă mai doară aşa groaznic?

LIANA *(rugătoare):* Spune-mi, spune-mi. cum put să te conving...

GE-O *(CU ochii pierduți):* Liana, am venit numai să-mi iau rămas bun. Eu plec undeva, departe... într-o călătorie lungă... Liana... tu vei ramîne în voia ta.

LIANA: -NU, tu vei ramîne. Unde vrei sa pleci acum în puterea nopței... Mă voi lua după tine, te voi urmări oriunde, pînă-n fundul lumei...

GEO: Mă voi ascunde de tine... Ş-apoi tatăl tău te va reține.

LIANA: NU va putea... după cum nici tu nu vei fi in stare să pleci...

GEO: Voi pleca... şi acum, nemtîrziat, in drumul ascuns al nopței.

LIANA: Ha... şide-arfi să faci cum spui, chiar de vei pleca... Geo... ascultă.

GEO: O, nu-i adevărat ce vei spune...

LIANA: Ba da... Ai ghicit şi deci este adevărat... Citesc in ochii tăi groaza de acest lucru, şi tocmai groaza asta mă îndeamnă să strig: tc vei întoarce...

GEO *(apărîndu-se cu mîinile):* Niciodată, niciodată...

LIANA: Te vei întoarce...

GEO *(parcă spunindu-şi sieşi):* O, voi pleca departe, atît de departe... eu ştiu un loc anume... ascuns, foarte ascuns... cobori necontenit, cobori adînc... afund... pînă nimic nu va mai fi in stare să te scoată. *(Rîde prosteşte.)* Acolo...

LIANA: Ştiu... ştiu acest refugiu... Dar nu vezi că mintea ta îl dibuie tot mai jos, în cele mai abjecte beții, in cele mai satanice vițiuri, tocmai pentru ca să scape de acest unic adevăr, pe care ea îl vede tot aşa de strălucitor ca şi mine: te vei întoarce... Căci cu cît mlaştina in care te vei da afund va fi mai profundă, mai hleioasă, cu atît luminița de departe va fi mai pîlpîietoare, mai vie....

GEO: Liana, eu singur am vrut să sting luminița asta şi n-am izbutit. Şi cînd, îngrozit de rezistența ei, am început s-o iubesc, tu dintr-o singură suflare ai prefăcut-o în întunerec. Nimic, nici o.luminiță nu mai este, să mă atragă din mlaştina neagră...

LIANA: în depărtare luminița iți va apare iarăşi... căci ea arde, Geo, cu şi mai multă putere ca înainte... insă tu nu vrei s-o vezi..,

GEO *(cutremurîndu-se):* Liana, eu trebuie să plec. *(Se ridică.)* Trebuie.

LIANA: Rămîi...

GEO *se dă înapoi pas cu pas.*

LIANA: Geo!

GEO *ajunge la uşă.* •

LIANA: Du-te, Geo... Graba plecârei îmi dovedeşte graba întoarcerei. Nici nu vei ajunge la portița parcului... şi te vei întoarce... Auzi, nici pînă la portița parcului... *(Geo iese fără, să răspundă. Ea priveşte surîzînd spre uşă, apoi privirea ei creşte a spaimă. Din ce în ce creşte. Pauză. Deodată sc cutremură. De afară se aude un strigăt:* Geo! *Apoi tăcere. Ea face un pas, spre aşa care se dă în lături şi apare Ilarie în goana mare.)*

SCENA VII

ILARIE *(abia trăglndu-şi sufletul):* Liana! A, tu eşti aci... Doamne, cît m-am speriat... Pe drum m-am Intîlnit cu Geo... El s-a oprit în loc şi m-a ocolit... L-am strigat şi a grăbit paşii... Credeam... ah, m-am liniştit...

LIANA *(nu-l ascultă):* Unde, unde s-a îndreptat?

ILARIE *(priveşte lung la ea):* Liana, ce înseamnă toate astea ? Tu ai deschis pavilionul! Cu cine te întîlneai aici?... *(Caută in juru-i.)* Unde e hîrtia aceea?...

LIANA: N-a fost nimic... o glumă a mea... o simplă glumă... El s-a ferit din cale-ţi ? O, el va veni îndată...

ILARIE: Liana, vorbeşte ce te întreb.

LIANA: El trebuie să vină, asta e... el va veni...

ILARIE: Sigur că trebuie să vină... dar spune-mi ce glumă, ce înseamnă...

LIANA: De unde ştii că el va veni?

ILARIE: Unde ar putea să se ducă... Nu înţăleg: a spus el ca se va duce undeva ? *(Tresărind.)* A spus că pleacă?

LIANA: El s-a speriat de gluma mea. Pleacă... a plecat... departe.

ILARIE : Ah, s-a speriat ?... De-o glumă ? Te-a scos din minţi şi acum s-a speriat?... Chiar de adevăr el nu trebuie să se sperie... El joacă... joacă... artistul... îşi pregăteşte retragerea... Bine, îl voi aduce înapoi. *(Rîde.)* Va fi o vînătoare în noaptea asta... ca atunci... *(Groaznic.)* Şi de nu va sticli nici o durere în ochii lui, nici o disperare *(coborind tonul),* de nu va şti să-şi muşte mîinile cum trebuie... tot va şti să muşte ţarina... Bine, mă duc să dau ordine... Acum va fi judecata cea mare, Miti!... Acum vei juca singur, la cîntecul născocit de tine...

LIANA: Ss... Aud paşi... el vine... vine.

ILARIE: N-aud nimic...

LIANA: Sst...

ILARIE: Da, aud: el trebuie să fie; mă duc să-1 aduc...

LIANA: Nu, nu, el trebuie să vină singur... a întrezărit lumiviţa... Auzi... trosneşte o creacă... el ezită încă... a pornit iarăşi... paşii neregulaţi şi şovăielnici...

ILARIE: A pornit iarăşi pe alee... Se aude distinct... s-a oprit...

LIANA: Ss.

(Se aude un pocnet înfundat şi ceva ca c trosnitură de creci.)

ILARIE: A... *(Se aruncă afară.)*

LIANA: Dumnezeule! *(Se ia după el. De afară se aude ţipătul Lianei şi cuvinte nelămurite. Pe urmă uşa bufneşte în lături şi Ilarie apare susţinînd pe Liana, pe care o depune pe canapea. Liana priveşte cu ochi rătăciţi în mijlocul camerei.)*

ILARIE: Liana... Dumnezeule... mă duc să... Dumnezeule, cum să te las... *(Pauză.)*

LIANA: Pe locul unde a căzut Miti... *(Pauză.)* Ai ucis păcatul!

ILARIE: Liana... lasă...

LIANA: Grozav îţi lucesc ochii... o, grozav l-ai lovit...

ILARIE: Liana, taci...

LIANA: A murit păcatul... Mîine va răsări... ce va 'ăsări mîine?... Virtutea?... ha, ha... Numai el nu va mai fi. numai el...

ILARIE: Liana, ce faci?

LIANA *(se scoală şovăind, se duce spre uşă, priveşte îngrozită spre locul unde se află mortul. Face un pas în afară, apoi se opreşte. Face. încă unul, face pe-al treilea. Apoi deodată dă un ţipăt şi se. aruncă spăimîntată In braţele lui Ilarie):* Miti... strigoiul lui Miti!

ILARIE: Linişteşte-te; nu-i nimic. O părere a minţei tale obosite... Haidem sus... mă voi întoarce cu oamenii să aducem pe Geo...

LIANA: Nu se poate. La uşă e el... ne-aşteaptă... Miti... strigoiul...

ILARIE: Liana, e o simplă închipuire. Trebuie să ieşim odată din dărăpănătura asta.

LIANA *(îngrozită din cale afară):* Niciodată, niciodată.

Cortina

CONFRAȚII

PIESĂ ÎN 4 ACTE

PERSOANELE:

STROE VÎLCEANU
SGARLAT VENIAMIN
MUŞOIU
GAS PAR
APRODUL
PUIU
CALIOPI VÎLCEANT;
MIGŞUNICA
NETTY
CLIENTA I
CLIENTA U

ACTUL I

Sala avocaţilor de Ia judecătoria ocolului XIX din Bucureşti. La mijloc, o masă mare, dreptunghiulară, înconjurată de scaune. Păretele din fund: la stingă, uşa, care dă în sala paşilor pierduţi; la mijloc, sobă mare de teracotă; la dreapta pupitrul unei maşini de scris cu scăunaşul dinainte.
Păreteic din stîriga: planul I, canapea; jeasupră-î, dulap din zid, cu cărţi. Planul II, uşa ce dă în cabinetul judecătorului. Păreteic din dreapta: două ferestre mari; pe sub ele şi între ele. canapele. între păreţi şi masă, spaţiu larg.
La ridicarea cortinei, domnişoara dactilografa pune capacul la maşină, apoi iese. în sala paşilor pierduţi se văd prin geamul vşei, stînd sau trecînd, împricinaţi. Din cînd în cînd aprodul strigă.

SCENA I

Intră STBOE fi SC'ARLA T ; trec spre dreapta, unde SCARLA T descuie una din cutiile mesei.

STROE: Nu-mi place, nu-mi place! îţi spun drept că nu-mi place. Nu aşa. băiete ! Dă-i la cap, escrocului, fără milă !
SCARLAT: Chiar că şi am multă milă de dînsul...
STROE: Fără sfială, vreau să zic. Parcă i-ai face concesii, aşa te porţi cu el. Şi canalia nu vrea să ştie: te ţine tot într-un şfichi. Lasă elegantele de limbaj: cu banditii

trebuie să te porţi banditeşte ! Şi pe urmă să-ţi mai spun ceva: uiţi totdeauna importanţa termenului! Te repezi la fond aşa, din senin! De exemplu: astăzi! M-am uitat în dosar: pînă la dezlegare mai puteai găsi două-trei incidente de amînare...

SCARLAT: Pentru ce? Ca să ţiu lumea pe la judecăţi de pomană?...

STROE: De pomană, domnule? *Dumneata* o **!ii** de pomană! La alţii se plăteşte, domnule! Şi pe urmă, cînd eşti pîrit, termenul este cel mai important! Cine ştie ce se poate întîmpla pînă la înfăţişarea viitoare? Oboseşti adversarul, descurajezi... dar ce vorbesc eu! Şi cînd eşti de partea reclamantului nu trebuie uitat termenul... Mai ales cînd onorariul se încasează cu şedinţa...

riCE.VA II

Intră Muşoiu.

Muşoiu *(după ce şi-a aranjat ceva la pardessas-ul din cuier, cntorcîndu-se spre Stroe, începe să-i vorbească, din capul stîng al mesei);* E... onorate confrate... mi-a făcut . nespusă plăcere că te-am revăzut... te mai cobori din cînd in cînd şi pe la noi. în umila noastră arenă...

STROE *(care se preface că urmăreşte ce seri? Scarlat, se întoarce spre Muşoiu şi-şi pune alene mono-tul)*: Aha... tot dumneata eşti?... Am crezut că-i vreun coleg nou de-al nepoţelului ăstuia...

Muşoiu *(care, înainte de a-şi 'aşeza Stroe monoclul la ochi., scoate grăbit nişte acte din pupitrul de fa capul contrar al mesei, le examinează, prefăcindu-se <ă n-aude. Apoi îşi pune la rîndtt-i monoclul, tot alene):* Dacă nu mi s-a părut; aii zis ceva ?

STROE: Am zis: credeam că-i tot vreun tinerel d-ăştia...

Muşoiu: A... credeai...

STROE: Dar dumneata nu crezi c-a venit timpul să laşi locul, ca mine, la alţii mai tineri?...

Muşon: Cum, nene Stroe, nu găseşti că sunt încă tînăr... Şi pe urmă eu mai am de strîns pentru moşie...

STROE : Eu mă gindeam că e şi palatul destul de aproape... Judecătorioare d-ăştia ar trebui lăsate copiilor... Iar acum cred, după cele ce ai putut învăţa aici, că poţi în sfirşit păşi cu destul curaj pe scările palatului...

Muşoiu: Te-am admirat totdeauna şi te-am imitat... Nu voi călca niciodată acolo... Judecătorioara asta dă cîte-o moşie celui ce n-o trădează... Şi dumneata ai ştiut să-i fii amant credincios...

STROE: *Ha* să mă ierţi: eu o trădam din cînd în cînd. Şi atunci mă iubea mai bine... Da nici palatul nu mă speria... Numai vezi că, de !... palatul de justiţie !... nu poţi scoate tot panglici pe nas... Acolo judecătorii sunt ceva mai bătrîni... nu copii ca să-i ameţeşti cu teorii de-ale d-tale... ca aceea de azi... *(Ducindu-şi mina la obraz, în semn de ruşine.)* Se poate, confrate?

Muşoiu: Dar bine. onorate, într-un rînd spuneai parcă aşa, că un avocat trebuie să utilizeze orice mijloc pentru cauza clientului său...

STROE: Orice mijloc?... Nu!... Ei bine, nu, onorate confrate. .. S-au dus vremurile alea.

Muşoiu: Vremurile dumitale...

STROE: He, ce vremuri!

Muşoiu: Ploua bani cu găleata.

STROE: Pentru că era lumea cinstită... Pe vremea aia nu vedeai, onorate confrate *(mivşorînd vocea),* avocat cu cinsprezece acţiuni publice deschise.

Muşoiu: Sunt închise, nene Stroe...

STROE: Aha, le-ai închis? Poate se vor redeschide... cunoşteam chestiile...

Muşoiu: Greu.

STROE: He, he, şi pe urmă să nu te prindă mirarea, dacă nu se vor deschide şi altele...

Muşoiu: Zi, nu mă laşi deloc, nene Stroe?

STROE: NU te lasă faptele dumitale.

Muşoiu: Le vom închide pe acelea, nene Stroe. Trebuie să recunoşti că suntem... mare meşter...

STROE: N-O să-ţi meargă întruna...

Muşoiu: E vorba, cum, cum, dar astăzi mi se pare că-ţi mai dădui puţină mişcare prin vine... *(Privind pe sub sprîncene la Veniamin.)* Mai înţelesei şi eu luptă.,. Să mai vii din cînd în cînd, nene Stroe... Pînă şi pe

ajutor îl puserăm pe gînduri... De mult n-a mai suspendat el şedinţa pentru pronunţare!

STROE *(măgulit):* Eu am venit aşa în treacăt. *(Uitlndu-se la ceas,)* Aştept pe nevastă-mea cu maşina. Insă pînă să se gătească, zic: mă duc să văd ce mai e pe la Scarlat... tot o să-1 luăm şi pe el... *(Descoperind surîsul lui Muşoiu.)* He ! să nu-ţi închipui că pe mine mă încinţi aşa uşor...

Muşoiu *(rizind):* Nuu... asta nuu... Pe-un combatant... ca dumneata? E vorba, ce crezi, mă razi sau te rad, e distrugere sau contravenţie... Ia zi, nene Stroe, pe ce ne prindem că v-am ras ?

STROE : He, da ştii că eşti cam sigur de hotărîre ?... Nu cumva ?...

MUŞOIU: Ai zis-o **1** Va să zică pui la îndoială buna-credinţă a judecătorului?... Ai zis-o, nene Stroe...

STROE: Ai zis-o dumneata, nu eu...

Muşoiu: **NU** te teme, nu fac eu caz de orice lucru, ca dumneata.

STROE: Aha!

Muşoiu: însă sa ştii că, de cind lipseşti dumneata de pe aici, s-au schimbat multe moravuri.

STROE: Se vede, e groaznic!...

Muşoiu: Păcat numai că ni-i trimete prea tineri... pe judecători... Prea le dă drumul curînd din universitate! Şi înţelegi... *(privind semnificativ la Veniamin)* interesele oamenilor, pe mîinile giovjniJor ăstora...

VENIAMIN *(izbucnind spre Stroe):* Ehe, nene Stroe, decit unul cu creierul putred de imbecilitate şi şnapanerii, mai bine giovini, ca el, în formaţie...

Muşoiu *(rîzînd către Stroe şi dînd să iasă):* De, colega, eşti prea bun avocat, ca să te apăr eu de astfel de graţiozităţi.

VENIAMIN *(tremurînd. tot):* Nu dumnealui este vizat... in judecătoria asta, care a devenit speluncă... ordinară...

Muşoiu *(revenind-de la uşă):* Sigur că speluncă, de cînd au început să pledeze prin curte samsarii de procese.

VENIAMIN: Adevărat... am văzut că ai o suită întreagă... şi de cei pur sînge!

Muşoiu: Eu îţi spun una, dacă mai prind pe aici pe Gaşpar ala, aşa-zisul d-voastră secretar...

A'ENIAMIN : Să îndrăzneşti să te atingi de el.

| Muşoiu: Vă fac proces imediat.

f **VENIAMIN: AŞ** mai vrea s-o văd şi pe asta... Cinstea tîrîtă
I la bară de... de... prototipul perversiunii şi-al...

I APRODUL *(strigînd de undeva de afară):* **AGAFIŢA TICĂ DINICĂ.. ESMERALDA PURCEL**... Do-omnul avocat **MUŞOIU** *(Muşoiu renunţă la riposta ce se vede după mişcările feţei că voieşte s-o facă şi care avea să fie • drastică — şi i.ese grabnic).*

SCENA III

STROE *(după un moment de aşteptare):* Auzi ticălosul! Pe tine nu te strigă! să-i dai citeva palme aprodului ăstuia... Nu vezi, pînă şi cu aprozii s-a înţeles... Numai numele lui să se audă... Dar tu, ce, nu te duci ?

SCARLAT: NU mă duc... ce folos...

STROE: E... dragă, eşti curios de tot... Apoi du-te, să te vadă clientul, omule... vezi, poate cîştigi... trebuie să te învîrteşti prin sală... ca păunul să fii!

SCARLAT: Şi dacă pierd? M-am dezgustat de tot! Nu vedeai că ajutorul numai in gura lui se uită? Cu siguranţă că pierdem...

STROE: Ei, şi ce-are a face dacă pierdem? Trebuie să fii acolo, să te înfurii, să-ţi iei clienta de mînă: „Hai, madam, să facem apel"... Să vadă lumea că ai avut dreptate, dar n-a fost în stare judecătorul să ţi-o dea... Şi pe urmă, apelul se plăteşte separat... Ei uite, nu-mi place deloc... Uită-te la amicul... la bandit... ai multe de învăţat de la el... N-ai văzut cum a plecat fără să-ţi răspundă, cind a fost vorba de interes? A lăsat şi amor-propriu şi tot... Hai, du-te, ce mai stai?...

VENIAMIN; Mi-e silă de viaţa asta... mă voi muta la palat...

STROE: Cum vrei... Insă îţi spun: acolo nu faci treabă... sunt trei mii înscrişi pe tablou... Aici e de cîştigat o pline... aicea, vorba iui, se face moşia. Acolo te poţi duce din cînd în cind, cu vreun apel, ca să se ştie că eşti şi tu pe lume. Uite şnapanul, el înţelege toate

astea... îl vezi? Mi-a iuat toată clientela, daca n-ai ştiut să mi-o păstrezi!... He, domnule *(lovindu-se cu palma pe frunte):* Phi, ei bine, dar e din cale afară de şmecher!! De la nimic nu se dă în lături şi pace, pentru bani! L-am prins cu fals In acte publice, l-am prins cu escrocherii... l-am prins cu şantaj, a avut o grămadă de dosare deschise... e, cum face, cum drege, că totul se termină o.-o ordonanţă de neurmărire... Mi se pare că are el o rudă pe undeva... pe sus... Dar acum s-a dus.., acum numai de el mă ţin... *(micşorind vocea)* am pus acum mina pe ceva... groaznic... îl strivesc... îl zdrobesc... nişte probe... să ştii, acum iţi netezesc de tot terenul... Dacă nu ţi-oi vărsa în pungă toţi banii ocolului ăsta, să nu-mi zici mie... Deocamdată răbdare, încă nu sunt în miînile mele Mrtiile... dar le voi avea în curind...

SCARLAT: Da ce naiba or fi făcînd acolo, de nu se mai pronunţă... te pomeneşti că iar a început sâ-i toace...

STROE: Păi vezi?... *(Rugător.)* Du-te, te rog... fă-mi plăcerea şi te du... *(Scarlat iese; aprodul dc afară strigă alt proces.)*

STROE *(care se plimbă cu mîinile la spate, dă din cap):* Poftim!... alt proces...

SCARLAT *se întoarce însoţit de clientă.*

STROE: Ce s-a făcut?

SCARLAT: S-a amînat pronunţarea...

STROE: Cum... s-a amînat iar?... Pentru gîsca...

SCARLAT: Da... închipuie-ţi... *(Către clientă.)* Acum du-te. ţi-am spus! să vii peste trei zile.

STROE : Aşa, să vii peste trei zile... Plăteşte domnului avocat şi să vii peste trei zile... Ai văzut cum ne-am luptat pentru dumneata ? L-am pus pe gînduri pe judecător... Altfel te condamna la sigur. •. -. pentru o gîscă poţi intra în puşcărie, femeie, pentru că nu e voie să-ţi faci dreptate singură... Dacă ai prins-e in răzoarele dumitale, să vii sa-ţi iei avocat, nu s-o omori... Legea e lege... da să n-ai nici o grijă... te scoatem noi cu faţa curata... hai, scoate banii... *(în vreme ce clienta se scociorăşte prin gentuîa ei jupuită.)* Şi să spui la toţi din fundătura dumitale: „Duceţi-văla domnul Scarlat Veniamin, care stă la domnul Stroe Vilceanu, avocatul. de l-a lăsat în locu-i şi]-a învăţat tot meşteşugul...
r Chiar cind legea e contra, el tot o întoarce"...

I **CLIENTA I**: Sa vă ţie Dumnezeu. *(Vrea să dea banii lui Scarlat, care îşi regulează nişte hîrtii.)*

• **SCARLAT**: Lasă, femeie, să vedem întîi ce facem..

I **STROE**: Adu... încoa paralele, femeie, şi du-te... I le dau eu, nu vezi că domnul avocat e ocupat?

CLIENTA I *(czitînd):* ...da... să mai vorbiţi dumneavoastră... cu domnul judecător...

STROE *(după ce a cercetat în juru-i):* Nu ne învăţa dumneata pe noi ce să facem... avem noi grijă...

SCARLAT: Nene Stroe...

STROE: Dumneata, acum, cată-ţi de treabă, lasă pe noi... du-te, du-te, să vii peste trei ziie.

CLIENTA I: Aşa vă rog, săru' mina... *(lese.)*

SCENA IV

SCARLAT: Bine, nene Stroe, ce laşi ideea asta în cap femeii? Atunci prin ee ne deosebim noi de Muşoiu ?

STROE: Ba bine că nu. Adică el să i-olase? Ehe, băiete. Mă surprinzi, mă surprinzi pe toată linia! Ia colea banii *(i-i bagă în buzunar).* Zi, te roagă femeia cu banii şi refuzi... *(Imilîndu-l.)* „Lasă, peste trei zile"... Bravo dumitale... Ei, dacă peste trei zile pierzi procesul?

SCARLAT: Nu-i primesc nici un ban şi pace...

STROE *(făcînd trei paşi înapoi):* Aşaaaaa? Aşa lucrezi dumneata? Bravoo.... Ehe, băiete, ia şcoală de la Muşoiu... ca el se face avocatura... Hm, va să zică aşa merge treaba pe aici... Bine... lasă pe mine acum; am terminat cu munca moşiei... le îndreptăm noi pe toate... Acum dă-i zor. *(Uitindu-se la ceas.)* Grăbeşte-te că vin cocoanele să ne ia... hai, că nu te mai aştept...

SCARLAT: Numaidecît, numaidecit... *(Porneşte cu coaiele în mină.)* Să iau nişte termene şi gata... chestie numai de un minut.

(Scarlat iese prin uşa care dă în cabinetul judecătorului. Stroe- dă să-şi pună monoclul, care însă ti scapă jos.)

STROE: Ptiu, bată-te Dumnezeu de geam! *(Se apleacă să-l ia, aşa că dispare complet după sobă si sub măsuţa dactilografei.)*

SCENA V

Muşoiu *(vira capul cercetător, se uită lung şi intră):* Nimic, nimic, ţi-am spus... Du-te. Nu vreau să ştiu... Eu nu mă mai interesez de chestia dumitale! Să te duci unde-oi vrea!

CLIENTA II: Cînd vă spun că vă aduc joi *(îi întinde o hîrtie de o sută).*

Muşoiu: **NU** vreau să aud...

CLIENTA II *(îi mai dă o sută):* Fir-ar a dracului de gîscă, cît am cheltuit cu ea, luam cinci!

Muşoiu: He, nu merge aşa, ai lăsat gîsca in răzorul femeii: i-a mîncat tot ce avea acolo... dumneata ar trebui să fii pedepsită... dar asta e şmecheria mea, s-o fac tot pe ea să mănînce amendă... asta numai un avocat ca lumea poate să facă... nu copiii... D-aia să spui la toată lumea de pe uliţă...

CLIENTA II: Bine, domnule, dar şi sufletul după om...

Muşoiu *(misterios, aplecîndu-se spre ea):* Judecătorului ce vrei să-i dau ?

STROE *(care tocmai se ridica, după ce îşi găsise monoclul, însă ezitînd. ea să mai audă din conversaţie):* Sta-ai, femeie, am sa te pui la jurămint; stai puţin !

CLIENTA II: Jur. domnule, de ce să nu jur? Nu i-am mîncat nici un răzor.

MUŞOIU *(împingind-o):* Hai, du-te, du-te! Afară! *(Clienta 11 iese.)*

SCENA Vt

STROE: Păi crezi că nu-i găsesc eu numele la dosar! Va să zică... va să... Ce să dai judecătorului, bai? *(Frecîndu-şi mîinile.)* Buun... Buun! Ha, ha, ha, asta ar fi a şaisprezecea, dacă nu mă înşel?

MUŞOIU : A şaisprezecea, ce ?

M&TROE: Acţiune publică,

pluşoiu: Aha, atitea s-au strins?

|6**TROE** : Adică a şaptesprezecea, că a şaisprezecea e colea de mult!

„, ***(Se bale cu palma peste buzunarul de la piept.)***

iMuşoiu: Cine ştie ce moft o mai fi şi ăla! Dar aşa eşti dum-
î neata, te sperii de toate.

|**STROE**: Bine, onorate confrate, să vedem cine o să se sperie de-acum înainte! Şi asta numai din cauza lăcomiei de care dai dovadă. Nu te mai saturi! Ce, adică, pe el nu poţi să-1 laşi să cîştige un ban?

iiMuşoiu: Pe care el?

[STROE: Cum pe care, pe nepotu-meu!

iMuşoiu: Nepot de văr al doilea.

!'STROE: Asia nu te priveşte pe dumneata...

fMuşoiu: Nu mă priveşte, e drept, dar ca să-ţi arăt cît bine îţi vreau eu, nene Stroe, iacă îţi spui *(încet şi rar, apăsînd:)* goneşte-1 cît mai repede din casă... nene Stroe... Ca sa tacă uliţa, nene Strop...

STROE *(formidabil):* Cee?

Muşoiu : Vai de mine, eu nu zic că... doamna Caliopi... pun mina in foc că e cea mai cinstită femeie... de altfel eu nici n-am văzut-o decît o dată in viaţa mea... ba chiar am auzit că e o femeie foarte retrasă şi foarte onorabilă... dar tocmai asta, că e prea retrasă şi vezi, uliţa, nu ştii dumneata, cînd e o femeie tînără în casă...

STROE: Canalie, ai zis... ai îndrăznit să zici? Va să zică ai ajuns şi pînă aicea? *(Se caută prin buzunare, dar [ne]găsind nimic, e gata să se repeadă.)*

Muşoiu: Nu te supăra aşa, nene Stroe, glndeşte-te la apoplexie

STROE *(muindu-şi tonul): Ah,* Muşoiule, lasă pe mine... He, he... nu te teme... eu nu-ţi sar în gît!

Muşoiu: La virsta dumitale nici nu-i recomandabil.

STROE: Bine, bine, de-ajuns. s-a terminat... Nu voi dormi nici zi, nici noapte, auzi... pînă... pînă...

Muşoiu: Tot cu acţiunea aia?

STROE: Rîzi ? Iţi păstrezi calmul? Bine, iubitul meu...

MUŞOIU: Ei, aşa da, ia-o pe isonul ăsta... Că şi eu te iubesc, nene Stroe! Numai că dumneata nu vrei să vezi! îţi

tot bagă în cap guguştiucul ala de nepot de al optulea numai vrute şi nevrute. Face numai pe fecioara jignită, fecioara preacurată, rătăciiă la judecătorie... Ştii de ce?... ca să pară interesant... ca să se afle... mă înțelegi unde...

STROE *(zbierînd):* Canalie!

Muşoiu: Nu răgi, nene Stroe! Menajează-ți artritismele... Ascultă-mă pe mine. Ăsta e unul din ***ataiit-wi;*** băiatul vrea cu Orice preț să fie interesant...

STROE *(apuclnd o călimară):* încă un cuvînt şi te plesnesc. .. *(Apoi deodată lasă călimara şi începe să răsufle repede.)* Ah,..

{Piinf mii\a la mimă, **se** ***împleticeşte*** **si** ***cu de pe » canapea.)***

Muşoiu: Pardon, nene Stroe, n-am ştiut că,., n-am bănuit că... îți va produce atita durere... poate că tînărul... în sfîrşit, ce să mă mai amestec, veți fi avind aranjamentele dumneavoastră...

STROE *(rugător):* Lasă-mă!

Muşoiu *(apleeîndu-se spre ci):* Am mai văzut o persoană la mijloc! înțeleg... cadrilul... perechile... frumos aranjament. *(Stroe sforăie; Muşoiu se apleacă şi mai mult.)* însă ai greşit-o... te păcăleşte mititelul... Lasă în urmă cu mult, coana Caliopi... pe cealaltă... Ascultă-mă pe mine. te păcăleşte... sunt cunoscător... o dată am văzut-o *(admirativ)* ...da..i !!!

(Capul lui Stroe, care-i face wconfenit seni'ie tui Muşoiu să-laşe în pace, cade moale într-o parte. Muşoiu rînjeşte satisfăcut Iniră Scarlat. Muşoiu sare in sus.)

SCENA VII

Muşoiu: P*.epede, apă... i-a venit rău...

SCARLAT *(aplccîndu-se):* Nene Stroe... nene Stroe... *(îl zgîlțîie. Se repede afară, după apă. Pînă să vină, Muşoiu se apleacă iar, rînjind.)*

Muşoiu: Nene Stroe... ori nu mai auzi. *(Snrîde şi-i strigă în urechi.)* Ascultă... Tot te duci... la dracu... Ia şi acțiunile publice cu dumneata...

|<6CARLAT *(se reîntoarce cu apă şi-i toarnă pe gît; îl zguduie iarăşi):* Nene Stroe, nene Stroe *(il zguduie şi mai mult; în sfîrşit Stroe deschide ochit).*

!§TROE *(revenindu-şi):* As... ssa... sssinul... ai văzut? a vrut să mă asasineze.

^Muşou": Exagerezi mult, nene Stroe! Eu îți sar în ajutor şi dumneata mă faci şi criminal... Atît de mult mă urăşti, că şi gesturile mele cele mai frumoase...

S^STROE: Atît iți spun *(demn):* regret că n-am avut arma la mine...

| Muşoiu: De ! ai dreptate, ce să zic. Pe cine nu laşi să moară ...

(Iese.)

SCENA VIII

£TROE *(stins):* Dacă nu veneai, mă ucidea, ticălosul.

1 **SCARLAT**: Linişteşte-te... linişteşte-te...

| **STROE**: Ah... inima asta nu mai e bună de nimic... dacă dintr-o vorbă şi o ia aşa razna, ce să mai fac cu ea de acum înainte ? Şi el nu mă mai slăbea deloc, ticălosul... cu înțelesuri şi aluziuni... doar, doar, m-o răpune... înțelegi... canalia... Doamne, şi ce-mi spunea...

r **SCARLAT**: Lasă, îmi vei spune altădată; acum linişteşte-te, | şi lasă pe amicul pe seama mea...

I **STROE:** 11a? Pe seama ta?... Nu-1 las, nici mort... şi ascultă: nimic, nimic, te rog... Nimic să nu spui la cocoane, auzi?... Apă, apă, mai adu-mi puțină apă, te rog... şi... *(Face semnul discreției. Tuşeşte. Scarlat încuviințează.)*

SCENA IX

Intră un aprod cu un pahar cu apă. STROE întinde mina la el, maşinăliccste.

| **APRODUL** *(întinzîndu-i-l):* M-a trimes domnul Muşoiu... pentru dumneavoastră...

STROE *(luindu-l):* Şi ce-mi spui mie că :e-a trimes el?

APRODUL: Dumnealui mi-a spus ca să vă spun, dar numai după ce 1-oți lua in mină... *(Rîde.)* Se vede vreo păcăleală.

STROE *(paharul începe să-i joace in nună):* Regret mult că nu pot să ți-1 arunc în cap ! *(Dea cu mare sete.)*

SCENA X

Muşoiu *(intrînd):* Să-ți fie de bine, nene Stroe ! *(Frecîndu-şi miinilc şi ocolind masa pe partea dinspre rampa.)* Şi aă mai zici că nu sunt generos.

STROE *îl priceşte înfuriat la culme, clătinînd din cap; ei nu aud astfel zgomotul unui automobil, care se, opreşk-. drept In dreptul ferestrei.*

SCARLAT *(calm, dar hotăril):* Ascultă, domnule, eşti bun s-o sfîrşeşti odată?

MUŞOIU *(întorcindu-se către, el, mirat şi agresiv):* Domnul?

APRODUL *(care se oprise la uşă. privind mirat la dinşii. scoate capul afară; apoi face loc unei doamne):* Da, doamnă, sunt aci. *(Aprodul iese.)*

SCENA XI

Intru CALIOPI şi MICŞUNICA.

CALIOPI: Sunt aici!

MicşumcA: Va să zică asta e camera domnilor avocați... *(Se opreşte, privind încurcată la Muşoiu.. A cesta măsoară de sus pînă jos pe Caliopi şi iese pe uşa care dă la judecător.)*

CALIOPI: Am întîrziat?

SCARLAT: Ba chiar ați venit mai devreme cu două minute, pe care vă rog să mi ie lăsați mie, ca să termin, ce mai am pe aici... iar eu în schimb vă las în compania lui nenea Stroe.

CALIOPI *(pkclndu-sc in fala lui Stroe):* Scumpul meu domn soț pină atunci va li aşa de bun să ne conducă să vedem şi noi unde se judecă oamenii.

IMICŞUNICA *(aşezindu-se pe canapea): Merci,* eu nu merg, *hi* am mai văzut.

** țSCARLAT**: Iaca! Tocmai într-acolo mă duceam eu să-mi iau servieta. Aşa că îți sunt la dispoziție. *(Pornesc să iese.)*

I'MICŞUNICA: Da ce ai de eşti aşa galben? *(Caliopi şi Scarlat* li *se opresc.)*

'.STROE: Galben eu?... Vai... cine ştie... poate unde am stat in aerul ăsta închis... Nuun... A, da, şi am avut o mică discuție... ce să faci... mia mirosit puțin praf de puşcă... s-a trezit în mine luptătorul... ştiți cum sunt...

CALIOPI: Discuție? cu cine?

STROE: A... in proces, frate... Scarlat era contra şnapanului... şi zic: ia să mă alătur puțin de Scarlat... atita... ca la proces, nu ştiți?

CALIOPI: îmi pare râu că n-am venit mai devreme... trebuie să fi fost tare frumos!

FMICŞUNICA: Şnapan? Dar despre ce şnapan vorbiți?

I CALIOPI: Un coleg al lor.

STROE: Coleg? Pardon... un bufon ordinar, un...

F CALIOPI : Nu despre Muşoiu e vorba ? V-aud totdeauna vorbind numai de el.

| **STROE**: Caliopi, ce vorba e asta? vorbim tot de el? cum aşa? cum tot de el ? cînd ai auzit tu ?

I, **CALIOPI**: Dar nici nu e nevoie să asculte cineva la voi, căci, fără să vrea, vă aude: Muşoiu în sus, Muşoiu în jos... La masă, după masă, în oraş, la teatru...

MICŞUHICA: Muşoiu nu-i acela care tocmai a ieşit? Mi se pare că l-am mai văzut o dată, la o serată, Ia doamna Olanescu.

STROE: Lauzi şnapanul *l* s-a înfipt şi acolo...

CALIOPI: Iarăşi: şnapanul în sus, şnapanul în jos, ba că face aşa, ba că l-am prins aşa... ba că acum nu mai scapă... şi văd că scapă mereu... îmi închipuiam că cine ştie ce erou de romane poate să fie; şi cind colo... un vlăjgan aşa... am crezut un moment că-i Gaşpar al nostru...

SCARLAT: Ți-am spus eu, nene Stroe, prea ii dai importanță mare şi iată, vezi, in ochii cocoanelor a început să ia proporții.

CALIOPI: O! ce proporții!

STROE: Erou de ocnă.

SCARLAT: Eu cred că dumneata te gindeşti la el şi zi şi noapte şi chiar mă mir cum o nulitate te poate preocupa atita.

STROE: Ba pardon, că nu mă preocupă deloc şi nici nu mă preocupă pentru mine... dacă mă gîndesc serios să-1 dau în git... e că altfel, să ştii, te dă el pe tine, asta e. Dacă ar fi după partea mea...

VENIAMIN: în cazul ăsta poţi să te linişteşti, nene Stroe. întrunit mă priveşte, socot de prisos să mai explic de ce mi-e cu neputinţă să mă tern de cursele lui.

STROE: He, legea e vicleană, fiule, cea mai vicleană pe lume, *fallacissima.*

VENIAMIN: Poate să i'ie, chiar nu-ţi vine să crezi că nu e decît o cursă pentru cei drepţi, în loc să fie pentru ceilalţi. Dar nu pentru mine. întrucît priveşte pe şnapan, Ia început mă înverşunasem şi eu contra lui, crezînd că am să îndrept lumea demascindu-I. Dar cînd am văzut ce e în juru-i am ameţit; el e doar un biet escroc şi un îndrăzneţ mare, care face şi el după puterile lui ce fac alţi maeştri mari pe scări mai întinse. He, he, ca să distrugi pe Muşoii ăştia, trebuie intîi dreasă legea, nene Stroe. Trebuie sparte zidurile tuturor cămăruţelor ălora ermetice şi întunecoase, care o compun, ca să rămină o sală unică, largă, luminată, cu tavanul în nori, să se vadă de la un cap la altul şi-n toate părţile. Asta trebuie.

STROE: Mofturi, cine ar putea să facă o lege ca aia?

VENIAMIN *(pe gînduri):* Poate că se va găsi şi ăla. *(Revenindu-şi.)* Dar fără ea...

STROE: Ehe, băiete, lasă visurile... Aşează-te zdravăn pe treaba, nu te bizui pe moşia lui tată-tău... ăla mai are mult de trăit. Dar asta e: te-a înfricoşat Muşoiu, băiete. Te-a uluit.

VENIAMIN: Pe mine nu mă înfricoşează nimeni şi nimic, voi şti numaidecit să-mi iau satisfacţia cînd va fi obraznic cu mine. Faptele lui celelalte nu mă privesc cîtuşi de puţin. Pedeapsa şi-o va lua singur, dîndu-şi seama la urmă că armele lui sunt prea puerile pentru cel cu care luptă. Ai să vezi, singur are să-şi plece capul şi atunci va fi adevărata victorie! Singur..,!

STROE: Trebuie să intervin cit mai în grabă; altfel suntem complect învinşi! Complect! De ris ne facem, tinereţe fără bătrineţe, tinereţe de astăzi! Te-a intimidat! La asta se reduc toate teoriile şi legile dumitale noi. *O, tempora,* o, *juventute...*

EVENIAMIN: Nene Stroe!

^CALIOPI: Bine, dar omul asta e cu adevărat miraculos!

ISTROE: Cine?

|CALIOPI: .. .O, nici unul dintre voi, vă asigur! însă...
£ Muşoiu acela...

Ş: SCARLAT *(care la început o pripise cu ochi luminaţi de nădejde,*
1 *vădit contrariat):* Cum miraculos?

?CALIOPI *(către Scarlat):* Fără Îndoială. Acum iarăşi, numai i-ai auzit numele şi te-a şi oprit de la lucrul la care pornisei. Dacă izbuteşte el să vă aprindă chiar cînd e lipsă, ce trebuie să fie cind e prezent. Zău ca tipul trebuie să fie interesant...

|. SCARLAT: Găsiţi într-adevăr?

CALIOPI: EU, deloc... dar dumneavoastră... *(Pentru că Scarlat vrea să iese, supărat.)* Spuneai că mă iei şi pe mine!

SCARLAT *(fădndu-i loc):* Poftim.

SCENA XII

MICŞUNICA: NU. hotărit! Are dreptate Caliopi; e interesant tip Muşoiu ăsta!

STROE: Şi tu acum?... Apaş...

. MICŞUNICA: L'n apaş care se joacă pe degete cu legile, care e avocat ca şi voi şi ştie să-şi păstreze locul in societatea cea mai bună.

|< **STROE**: Să vedem cît are să-**1** păstreze! Eu nu-i dau nici o importanţă şi, ca dovadă, uite, să schimbăm vorba.

t **MICŞUNICA**: Schimb-o!

STROE: Să vorbim altceva.

MICŞUNICA: Vorbeşte... *(Pauză.)* Nu vorbeşti?

STROE: Păi sigur... Că şi Scarlat are puţină dreptate, frate... Numai de el şi de el... Asta ar putea fi luată ca ne-ar durea... Dar mai sunt şi alte lucruri pe lume...

Cit priveşte pe domnul Muşoiu, despre dumnealui o să luaţi cunoştinţă din jurnale.

MICŞUNICA: Iar el, frate.

STROE: Ei iaca, am schimbat... Spune ceva.

MICŞUNICA: EU?

STROE: EU... Hai să fugim.

MICŞUNICA: Bravo!... şi unde?

STROE: în lume.

MICŞUNICA *(privindu-l compătimitor)-.* Numai să nu oboseşti, iubitul meu... La vivsta ta...

STROE: Răutăcioaso! De la un timp eşti de o răutate... Ieri, de ce nu m-ai primit, incăpăţinato ?

MICŞUNICA: Aveam musafiri.

STROE: Ce musafiri?

MICŞUNICA: Era doamna Pangrati, amica cea bună a soţiei dumitale, doar n-ai fi vrut...

STROE: Găseam eu un pretext... ce dracu, doar sunt avocat de treizeci [şi] cinci de ani.

MICŞUNICA: Dragul meu, n-aveam nevoie de emoţii.

STROE: Păcat... şi de-ai fi ştiut ce se ascunde în bu/.unăraşul vestei mele, din dreptul inimei.

MICŞUNICA *(binevoitoare):* Dragul meu, de ce nu înţelegi că nu se putea.

STROE: Atunci astă-seară. cred că...

MICŞUNICA *(ridicindu-se):* Ap.tă-seară. da... De ce nu înţelegi ? Cind se poate...

STROE: Micşunica mea... Hai să fugim, drăguţa mea-! Haideţi, că ei ne găsesc afară; vreau să văd cum mi,ar sta cu tine. singuri, intr-o maşină...

MICŞUNICA: într-o maşină care stă... *Merci. (Ies.)*

SCENA XIII

MVŞOIV intră pe usa judecătorului si se apropie grăbit de fereastră. CALIOPI inuă. peste puţin, pc uşa din sală.

CALIOPI: A... pardon.

MUŞOIU *(serviabil):* Au ieşit... sunt la maşină...

CALIOPI *(îl măsoară mirată de îndrăzneală, de sus pină jos):* Merci. *(Porneşte să iese; Muşoiu se. înclină adine. Ea-l măsoară iarăşi, se opreşte.)* Dumneata eşti Muşoiu? r *(Dispreţ.)*

|:Muşoiu *(închinindu-sc):* într-adevăr, Ia prima vedere nu inspir nici o încredere... Cu toate astea eu sunt escrocul, falsificatorul, şnapanul, monstrul... Intr-un cuvînt, avocatul Muşoiu, doamnă!

-CALIOPI: Te compătimesc cu tot dinadinsul.

\ Muşoiu: Iar vocea dumitale mie mi se pare cu adevărat cerească... aş fi cel mai fericit dacă aş putea s-o mai *m* aud uneori...

ICALIOPI *(îl măsoară iarăşi ameninţătoare):* Domnule, ia seama...

Muşoiu: N-am spus decît că vocea dumneavoastră are rezonanţe cereşti... Vă rog să întrebaţi şi pe nenea Stroe dacă constituie asta cel puţin o contravenţie... şi oricît v-ar supăra afirmaţia aceasta, doamnă, vă rog să-mi daţi voie să rănim la părerea mea.

CALIOPI: NU, domnule, nu mă supără galanteria dumitale şi nici obrăznicia de a mi-o adresa; mă exasperează banalitatea ei...

| Muşoiu: Ah, sunt şi banal... iată un atribui nou, pe lingă cele acordate cu atita dărnicie de soţul dumneavoastră... vă mulţumesc, doamnă... puteţi să-mi daţi şi altele... vă rog chiar să fiţi mai darnică decît însuşi soţul dumneavoastră... îmi place aşa de mult să vă aud. - - glăsuind...

CALIOPI *(îl examinează de astă dată mai puţin încontrată^ ba chiar luminîndu-se a rîs la faţă. Vicleană)* : CU de mult regret că nu-mi stă in putere să vă acord cit mai intens această plăcere... Nu ies decît rareori, domnule, şi atunci în tovărăşia soţului meu aau a prietenului nostru Veniamin... în schimb casa noastră e deschisă pentru prieteni orieînd...

Muşoiu: Vai!

CALIOPI: Nici un vai!... înduplecaţi pe soţul şi pe prietenul meu să vă primească... şi atunci, socotind că o voce atît de cerească, cum spuneţi, v-ar putea abate de pe drumurile pe care aţi apucat, o să ne dăm puţină osteneală pentru mîntuirea dumneavoastră... Bună ziua, domnule... *(Se îndreaptă grăbită spre ieşire.)*

Muşoiu *(înclinîndu-se):* Doamnă *(a văzui deodată pe Scarlat şi iese grabnic prin cabinetul judecătorului.)*

SCENA XIV

SCARLAT, care a apărut la, geam tocmai cind ei terminau, de vorbit, intră, se apropie tăcut de cuier.

CALIOPI: Ai terminat de vorbit cu omul acela? *(Scarlat se. îmbracă întunecat, fără să răspundă.)* Dar asta ce e?
SCARLAT *(Ungă uşă, făăndn-i loc şi aplecîndu-se):* Poftiţi, doamnă! Sau poate doriţi **să** mai rămineţi.
CALIOPI: Scarlat, dar ce va **să** zică...
SCARLAT: Pentru Dumnezeu, doamnă, sunteţi aşteptată... *(Ea iese ascunzîndu-şi un zîmbet, urmată de el, rece, ceremonios.)*

SCENA XV

MUŞOIU *(apare în urmâ-le, traversează din nou camera, grăbit şi ascuns de zid, trage cu ochiul prin fereastră la maşina care pleacă. Surîde languros, fluieră, caută prin dosare. Apoi îşi freacă mîinile, apoi cîntă, apoi sare, apoi cade pe canapea):* Oh, ce voce dulce. Dumnezeule, Doamne. *(Rămine adîncit în gînduri. apoi răsuflă lung, şuierat.)* Dacă v-aş mai face-o şi p-asta, nene Stroe şi scumpe domnule Veniamin... *(Mai gîndeşte puţin, apoi se apucă hotărît să-şi facă servieta. Deodată se opreşte din nou.)* Dacă v-aş mai face-o şi pe asta... *(Rămine pe gînduri, cu servieta în aer.)*

Cortina

ACTUL II

Acelaşi decor.

SCENA I

In scenă, MUŞOIU : aşteaptă pe canapea, cu braţele larg depărtate de corp. Se aud chemările aprodului. Sala e totuşi goală de împricinaţi. Prin geamul uşei se vede trecirid GAŞPAR. După cttăva vreme reapare şi priveşte cercetător înăuntru, pe sub avizele proaspete, lipite de geam, fără a intra. MUŞOIU îl zăreşte tocmai când GAŞPAR e gata să plece.

Muşoiu: Gaşpar, Gaşpar! *(Porneşte spre uşă, după el.)*
GAŞPAR *(vine şi întredeschide uşa):* Numaidecit... un moment. ..
MUŞOIU: Ia vino incoa, fiule, Găşpărică!
GAŞPAR: Caut pe conul Stroe...
Muşoiu: Mai lasă pe conu Stroe, că toată ziua eşti numai cu el... Mai stai şi cu mine...
GAŞPAR: Păi dumneata stai de vorbă cu samsarii?... te Înjoseşti... ?
Muşoiu: Lasă, nu poţi zice că de cînd ai venit la ei, nu s-au Înmulţit procesele lui Veniamin. Eşti samsar de rasă, te cunosc... şi te apreciez...
GAŞPAR: îmi pare rău, coane Muşoiule... Tocmai dumneata îmi spui?

Muşoiu: îmi pare mie rău că nu te-am apucat eu. *(Aşczîndu-se pe canapea.)* Da eu n-am nevoie, mă! La mine vine lumea singură... Găşpărică, ia vino tu încoa şi şezi lingă mine... Şi lasă fleacurile ăslea... Am prins eu aşa vreo două, trei fire... da eu nu sunt stăpinu-tău, să fac caz...

GAŞPAR: Patronu-meu...

MUŞOIU: ...patronu-tău, vreau să zic... eu nu sunt patronu-tău, să dau Ja cap... eu le păstrez la catastif... Eu vreau să țes cu tine alt fir. Şezi colea, lingă mine, cînd îți spun...

GAŞPAR: Las' că stau ceva mai departe... acum te pomeneşti cu domnu Scarlat, că dă buzna... şi cînd m-o vedea lingă dumneata, zice că le divulg interesele.

MUŞOIU: Domnu Scarlat are cincizeci de procese şi mai bine.

GAŞPAR: Cum se poate?... Şi dumneata?...

Muşoiu: îa... nişte fleacuri de cambiale, şi eu şi el... aşa că nu te teme, nu termină el aşa curînd.

GAŞPAR: Daca... lasă să stau mai colea! *(Iluminai de un . gltid.)* Or te pomeneşti că te-i fi împăcat cu boierii . mei?

MUŞOIU: Măi, de împăcat nu m-am împăcat pînă acum... . .dar o să mă împac, o să mă împac in curînd... Nu ştii, cînd îngerul se coboară peste oameni, aduce pace pretutindeni.

GAŞPAR: îngerul?... Vorbeşti ca din cazanie, coane Muşo-, iulc! Mare minune... a început dumitale să ți se'arate îngeri?...

Muşoiu: îngerul, măi! Mi s-a arătat acum trei zile.

GAŞPAR: Aici la judecătorie?

Muşoiu: Măi, scumpe Gaşpar... uite, trei paşi mai încolo dc unde stai tu acum.

GAŞPAR: Eh-e... acum trei zile... *ia* faptu zilei... a venit cu automobilul, nu?

Muşoiu: Măi Gaşpare, asia îmi place la tine. că eşti băiat deştept! Pricepi lucrurile, vorba ceea, numai din ochi! D-aîa, uite, îmi pun mare nădejde în tine! Mă, tu niciodată nu te păcăleşti...

CrAŞPAR: Nu ezistă! E... e, acum m-am lămurit de tot... Adică stai sa vedem, că au luat şi pe coana Micşunica tu dumnealor! Poate că...

Muşoiu: Ce tot Micşunica trăncăneşti pe-aci, dragă'.? Lasă că le ştiu eu şi pe una şi pe cealaltă... Pe mine m-a fermecat îngerul ăla negru, bă! Aia înaltă, ocheşică! Nu-i aia nevasta lui Stroe... Caliopi?

GAŞPAR: Drac, nu înger...

MUŞOIU : Măi, nu ştiu ce-o fi... Da ştiu că are nişte ochi!... Eu n-o mai văzusem pînă alalt'ieri decît aşa, din treacăt. Da auzisem de mult că e grozavă. Am auzit că - nu-i prea place să iese...

GAŞPAR: Te cred!

Muşoiu: Veniamin?...

GASPAR: Nu pot, nu pot... cum să spun. ca să trădez, secretele casei.

Muşoiu: Hm! nu face nimic... în toate părțile am căutat să-i ies înainte, ori pe unde am ailat că umblă. Şi-r- toate părțile îmi spuneau că vine din an în.Paştu Ei, alalt'ieri **arn** văzut-o ca lumea, măi! *(Ducindu-se Ungă Gaşpar, pe canapeaua cealaltă şi bătindu-l pe umăr.)* Măi, Gaşpare, măi. îți mai aduci tu aminte, cînd erai arhivar Ia judecătoria asta ? Frumoase vremuri !

GAŞPAR *(ofiind):* Adevărat! Foarte frumoase! Parcă era alalt'ieri, cînd ițí antidatam listtle cu martori! Ce bănet mai ieşea!

Muşoiu: Ssst... taci din gură, nenorocitule!

GAŞPAR: E, parca aude cineva? Asta ramîne între noi... un suvenir!

Muşoiu: Lasă! Să nu mai răscolim amintirile! *(După ce. deschide cercetător uşa de la judecătorie.)* Da aşa e.că eram larg?

GAŞPAR: Ce să zic... erai!

Muşoiu: Şi să nu vii tu la mine?

GAŞPAR: Am nimerit-o la domnul Stroe. He... păcătoasa aia de lege a portăreilor !

Muşoiu: Aşa e! Aia te-a mîncat! Păi cin' te-a pus, măi, să te faci portărel ?

GAŞPAR: Mă avansase, nu m-ar mai fi... -•

Muşoiu: Se întîmplă... asta. e ai iegei: să te uiți bine pe unde mergi; cum coteşti, cum te împiedeci! însă dacă-i prinzi firul de la început, merge strună. Se vede că te-ai cam grăbit.

GAŞPAR: Lasă, domnule, nu mă învăța dumneata! Ştiu eu cum se trece prin legi, cunosc drumul! Dar mai înțeleg şi eu legile astea, pe care le-am apucat aci, la judecătorie; păi, da asta a portăreilor, sucitura asta, asta e lege? Eu sâ-l intîlnesc pe ăla de-a făcut-o, i-aş băga-o pe gît! Acum ce să mai vorbim; dumneata eşti avocat, ai şi facultatea. Spune dumneata, ezistă vreo lege, vreun codişor cit de mic, care să nu dea loc la... păreri, la... discuții; adică, înțelegi... unii să zică asa, alții altfel...

Muşoiu: La interpretări...

GAŞPAR: Tocmai.

Muşoiu: Ai interpretat încasările?

GAŞPAR: Coane Muşoiule, apoi eu ştiu una bună, de la bătrînul Mache. de-a fost treizeci de ani judecător aici: o lege după spirit se aplică, nu după tipic. El o spunea asta în latineşte, că era burduf de carte; da ne-a lămurit şi noua conu Stroe.

Muşoiu: Şi-ai încasat după spiritul tău... Da, este adevărat, e o mare încurcătură cu taxele alea.

GAŞPAR: NU ezistă, domnule, toată lumea o recunoaşte, numai domnul procuror, nu! Nu vrea dumnealui! Şi, închipuie-ți, mi-a deschis acțiune publică... Ehe, domnule, nimic nu ştiu copiii ăştia!

Muşoiu: Am auzit. Da fii pe pace! Gaşpare tată... tu om să fii... şi dacă m-asculți...

GAŞPAR: Ştiu, am auzit şi eu. Ai dumneata nişte rude pe sus.

Muşoiu: Rude, nerude! Dacă-mi intri pe sub piele, eu te-am scăpat... asta e! însă să te văd!...

GAŞPAR: Am înțeles.

Muşoiu: După masă să te prezinți la mine, să facem planul.

GAŞPAR: Vreo scrisorică, ceva?

Muşoiu: Mmm... nn... u... nu! Nu, dragă... scrisoarea e lucru dracului: cere iscălitură şi dată.

GAŞPAR: N-ai Încredere?

Muşoiu: Nu de-asta. Dar m-am gîndit altfel. N-are ea cumva vreo femeie mai de-aproape, la care să-şi deschiză sufletul mai bine decît ție?... Ştii... între femei...

GAŞPAR: Ştiu eu ce întrebi dumneata: damă de companie?

Muşoiu: Perfect.

GAŞPAR: Are, desigur: pe Netty.

Muşoiu: E, nu poți să mi-o aduci mie pe Netty asta?

GAŞPAR: Nu ezistă.

Muşoiu: Cum...

GAŞPAR: E nevastă-mea.

Muşoiu: Ce are a face?

GAŞPAR: Cum ce are a face? Eu cred că are mult.

Muşoiu: Stai, măi omule, să ne înțelegem...

GAŞPAR: Lasă, domnule, dacă sunt eu?... muierile strică tot, îți spun eu. *(Tranşant.)* Acultă, cocoane, în două vorbe, că sunt grăbit. Azi e miercuri, aşa e? E, dă-mi răgaz pină sîmbătă. Sîmbătă ți-aduc răspuns.

Muşoiu: Da de ce tocmai sîmbătă?

GAŞPAR: întîi că pînă sîmbătă am tot timpul. Astăzi doar pun fitilul, mîine mai zic una, poimîine mai zic alta; înțelegi... nu trebuie forțat... în sfîrşit, nu mă învăța dumneata pe mine. Am mai lucrat eu în domeniul ăsta, cînd era procuror bietul Tolbaru, săracul, unde l-o fi mutat acum. He, cîte scrisori nu-mi dădea ăla pe mînă! Şi-l serveam în conştiință. Că era om drept: cum îl serveam eu, aşa mă servea şi el pe mine... am mai avut eu vreo două fleacuri cu parchetul. *(Misterios.)* ...Ile duceam cocoanei lui domnu şef... şi aia straşnică femeie. Da ce scrisori! Foc, nu altceva. Şi acum mai păstrez una. Da dacă mata n-ai încredere, mă rog! Acum a venit păcătosul ăsta, de se pricepe in drept, cum mă pricep eu în *meta... tempsihoză...* Nu ştii? Cala noi... Asaa... ori unde rămăsei... Da... sîmbătă... E, cum spun: al doilea... pentru că sîmbătă e ziua boierului, adică noaptea, adică în noaptea aia nu dă pe acasă. Aşa se zice: e ziua lui la club, dă bancul. Da... el... fie vorba intre noi, peste miezu nopții o ia la Micşunica aia, a lui... *(misterios)..,* şi doarme acolo toată noaptea. E... al treilea, pentru că sîmbătă seara pleacă şi ăl mic... domnu Scarlat... pleacă la părinții lui spre Piteşti... la moşie... la Bulumaci... Şi cum luni nu e nici o treabă pe la judecătorie, vine aşa pe luni seara...

Muşoiu: Eu cred că se preface numai... Nu pleacă el tocmai atunci, cînd ălalalt îşi pierde toată noaptea la club.

GAŞPAR: Ehe, aici e meşteşugul... pleacă tocmai dinadins... şi de-aia are boieru atita încredere în el. Şi pe urmă i-o joacă iu faţă... **E** prieten bun cu ttită-săn... Apoi I-a ţinut de mic aici... mi se pare c-a fost şi o chestie de parale între ăi bătrini.

Muşoiu: Vezi tu? P-ăsta, ăl tinăr, aş vrea să-1 scutur eu puţin... cu el aveam eu ce aveam...

GAŞPAR: Lasă că mai bine ii scuturi cocoana... Şi partea a cu haz e că asta o să se întîmple in biroul dumnealui, bace vorbesc eu... chiar alături, în odaia lui de culcat...

Muşoiu: Cum... în odaia lui?...

GASPAR: Păi să vezi, al patrulea, de-;iia **7.**ic eu sirnbătă... Domnule, uite cum *(arată masa:)* asta e casa, aşa e? *(Arată latura mesei spre public.)* Asta *a* faţada şi aici e uliţa mare pe dinaintea ei, aşa e? *(Arată la mijlocul aceleiaşi laturi.)* Aici e uşa mare, intrarea boierilor. *(Arată pe aceeaşi latură, spre colţul din stingă.)* Aici e uşa de serviciu. *(Arată la colţul din dreapta.)* Aicea e uşa lui domnul Veniamin, pe aici intră dumnealui şi clienţii *(taie o porţiune pe latura din dreapta),* pînă aici e sala de aşteptare *(mai taie o porţiune),* aici e biroul lui *(încă o porţiune),* aici e camera de culcare... *(Arată de-a lungul întregei laturi din dreapta.)* Pe tot lungul zidului ăstuia merge o ulicioară, o înfundătură, ca dă tot în nişte livezi, ale lui conu Stroe şi ale altora. Mai-' danul, ii zicem noi. Nimeni nu umblă pe acolo. *(Arată iarăşi la porţiunea a doua de pe latura dreaptă.)* In dreptul biroului, colea, chiar în dreptul ferestrei, e o ridicătură. un moloz, a rămas acolo de la facerea casei: s-a întărit şi s-a uitat acolo... E. dacă le ridici pe aia Vezi tot biroul — şi dacă arunci piciorul eşti chiar în birou.

Muşoiu: Măi, da deştept băiat! E, cum a pus el biroul tocmai in dreptul movilitei ăleia.

GASPAR: Păi nu putea sa vie altfel rindul odăilor. Şi pe urmă sunt nişte obloane acolo, ca *(se închină),* Doamne fereşte!'la puşcărie. Iar afară de cărţi, nu se mai găseşte nimic: că actele şi banii îi ţine într-altă parte... M-am uitat eu...

Muşoiu: Păi dacă sunt obloane, ce-am făcut?

GAŞPAR: Ei, bravos, păi dacă sunt eu pe dinăuntru? Aoleo, da mă uitai cu vorba.

Muşoiu: Adică îţi lasă e! ţie cheia biroului?

GAŞPAR: Pe dinăuntru nu încuie. Pardon, îmi dai voie să termin. Care va să zică sîmbătă seara vii dumneata pe la unşp'ce; ba nu, ca să fim siguri, pe la-imşp'ce jumătate... după ce au pornit ei; vii pe fundătură şi te ridici puţin pe moloz; eu te aştept acolo şi îţi deschid numai aşa, să priveşti de o plăcere... şi numai, cum aş zice, situaţia asta a locului de oi .vedea-o, că. fără să-ţi mai spui, îmi şi dai 5 000 lei arvună... de nu ţi-oi aduce eu pe cocoana acolo... da pine minte asta: nu mai devreme de unşp'ce jumătate...

Muşoiu: Gaşpare. eşti al meu, pe vecie... Care va să zică, peste trei zile studiatul poziţiei.

GAŞPAR: Că n-oi vrea să ţi-o dau chiar de sîmbătă 'acum... Răbdare. Lasă pe mine! Cocoana, ăi ? Cocoana Caliopi ? asta e femeie faină, domnule... sta de vorbă cu toată lumea... ascultă... răspunde... rîde... ştie de glume.. daaa... ştie de glumă... apuc eu momentul ca sa intru in vorbă... şi pe urmă, pac... gata... azi ceva, mîine ceva... pînă te-am făcut om. Nu-i femeie să-mi scape, domnule... nu ezistă! *(Se aude de afară claxonul. O m/işinâ se opreşte. Gaşpar aruncă o privire pe fereastră.)* Coana Caliopi! . .

Muşoiu: Unde este?

GAŞPAR: A oprit, se dă jos... mă duc să-i ies înainte.

Muşoiu: Nu, tată Gaşpare. Te rog... te implor.... Poate că are nevoie de ceva si vreau s-o servesc eu. Lasă-mi mie plăcerea asta, Gaşpare tată! Tu ia-o pe aci *(deschide uşa cabinetului judecătorului).* Nu e nimeni. Hai, intră!

GAŞPAR: Ştiu cu că eşti larg dumneata!

Muşoiu: Păi sigur... da de ce crezi tu că vine, cînd pînă acum n-a mai venit niciodată... de ce, numai a apucat să calce pe-aci... şi a şi început să... să...

GAŞPAR: Să-ţi dea tîreoale...

MUŞOIU: E, nu chiar aşa...

GAŞPAR: Cocoana, ăi? Cocoana Caliopi?... Aşa crezi dumneata că merge-cu ea... ehe, greu... nu e d-ălea... nu ezistă... *(Muşoiu închide uşa după el.)*

SCENA II

Doamna CALIOPI intră; MUŞOIU se pleacă adine în fața ei. CALIOPI se uită fugar prin cameră.

Muşoiu: Desigur căutați pe domnul Veniamin? E-n şedință, doamnă, are nişte procese ale unei bănci.

CALIOPI *(rece şi voind să iese):* Vă mulțumesc, domnule.

Muşoiu: E inutil să vă duceți, doamnă. Nu va putea să iese pînă nu-şi va termina seria; şi asta se va cunoaşte cind mă va striga pe mine aprodul.

CALIOPI: Dacă e aşa, voi zăbovi. însă mă scuzați că mă vad nevoită să nu vă mai răspund nici un cuvint. Gîndi-ți-va la situația dintre dumneavoastră şi soțul meu, ca să înțelegeți că a mai continua să-mi adresați vorbe e pur şi simplu o necuviință.

Muşoiu: Nici o vorbă... dar nici o vorbă nu vă voi adresa, doamna mea... Numai vă rog să stați... Vă rog să stați... atît...

SCENA III

APRODUL *(de afară):* Banca Concordia... Domnul-avocat Muşoiu...

Muşoiu *(înainte de a fugi):* Voi duce cea mai aprigă lupta, pentru a cîştiga cea mai mare plăcere din lume: să pot stă liniştit de vorbă cu dumneavoastră. *(Iese fugind.)*

CALIOPI *bufneşte în ris.*

SCENA IV

VENIAMIN *(salută ceremonios şi morocănos):* Doamnă...

CALIOPI: Ascultă, Scarlat, ce însemnează toate astea?

VENIAMIN: Mă rog?

CALIOPI: Unde-ai fost zilele din urmă? Să-mi spui numai-decit.

VENIAMIN: în noua mea locuință.

CALIOPI: Da...? Aveți o nouă locuință? *(Scarlat nu răspunde.)* Cum în noua ta locuință, cînd la orele de consultațiuni ai venit acasă... avînd grija să ieşi totdeauna înconjurat de cîți mai mulți clienți, ca să nu poți fi întrebat de nimeni unde te duci... iar aseară, avînd şi nemaipomenita indelicatețe, cind Netty ți-a comunicat că te chem, să-mi răspunzi că ai să cauți să mă vezi în curînd...

[**VENIAMIN**: Doamnă, e foarte simplu... Am înțeles că încep să vă inoportunez şi mă retrag discret şi, cred, destul de Ia vreme... în orice caz, dacă am întîrziat, vă rog să mă scuzați.

CALIOPI: Cum...!?... Ai înțeles că... începi... Ce vrei să spui, Scarlat?!! Ți-a dat cumva Stroe sa înțelegi... Bine... dar cum... a putut el să facă asta... el te iubeşte atît de mult...

VENIAMIN: încît mi se pare foarte curios că tocmai la el te-ai gîndit, cind am pomenit de inoportunitatea...

CALIOPI: Atunci eu... Scarlat... dar cum... pentru numele Iui Dumnezeu...

| **VENIAMIN** *(se aşează jos şi o priveşte foarte amuzat):* Adică să fie adevărat că întrebi cu tot dinadinsul?...

CALIOPI: Scarlat, sfîrşeşte odată... ce vrei... ce spui că ți-am făcut ?...

[**VENIAMIN** *(începe să rîdă):* Mare minune... *(Izbucnind.)* Cum, încăperea asta nu-ți sugerează nici o amintire?...

CALIOPI *(privind lung la păreți):* încăperea asta?...

VENIAMIN: Ei, asta le întrece pe toate... Lăsați, doamnă... dați-mi voie să vă las liber cîmpul manevrelor dumneavoastră. ..

(Pleacă spre uşă.)

I **CALIOPI** *(băiînd din picior):* Scarlat, dacă acum îndrăzneşti sa pleci... *(După ce el s-a oprit.)* Despre ce manevre vorbeşti ? Nu găseşti că e destul de insultător tonul pe care l-ai luat acuma?... Dragii mei, dar treziți-vă odată din coşmarul care vă frămîntă! Nu înțelegeți că groaznica arătare ce vă persecută e un biet om, atît de puțin inteligent, că spaima de el vă dezonorează...

VENIAMIN: NU înțeleg cum un om atît de puțin inteligent putea să vă transporte în sfere atît de interesante, cu conversația lui.

CALIOPI: Scarlat... sfîrşeşte... Niciodată n-am-conversat cu acel individ... - -

VENIAMIN: Precum vedeți şi dumneavoastră, doamnă, uşa aceasta are geamuri...

CALIOPI: Dar ce cuvinte i-am spus, te rog să reproduci.

VENIAMIN: N-am putut auzi... mi s-a părut că era vorba de... mîntu... ire... sau cam .aşa ceva... da, da mîntuire... am. auziL destul de bine acest cuvînt...

CALIOPI: Mîn-tu-i-re? A, da, ai dreptate. Acum mi-aduc bine aminte. Dar nu e adevărat că i-am spus aşa: mîntuire, ci verbul: mîntuieşte, domnule! Şi cred că această bruscă încheiere care am dat-o conversației dintre mine şi domnul iți arată limpede ce fel de cuvinte s-au schimbat intre noi... *(Pauză.)* Scarlat... *(Tăcere. Ea îl, priveşte lung, swîzător.)* Astă-seară mănînci la noi, nu?

VENIAMIN: NU.

CALIOPI: Atunci dormi la noi?

VENIÂ'MIN: NU.

CALIOPI: Ba da, Scarlat... Şi-ți continui studiul tău.

VENIAMIN: Care studiu?

CALIOPI: Studiile taîe... Citirile tale, seara, în biroul tău...

VENIAMIN: NU... *(Iarăşi tăcere.)*_

CALIOPI: Şi cu toate astea vei veni, Scarlat. •

VENIAMIN: NU voi veni.

CALIOPI: Vei veni, căci diseară - dar nu la masă, la noi, în odăița ta — voi povesti cuvînt cu cuvînt ce am vorbit cu Muşoiu.

VENIAMIN : Va să zică ați mai vorbit şi altele.

CALIOPI: EU nu am rostit decît vorbele acestea: mîntuieşte, domnule... Insă, e limpede, ca eu să ajung să spun cuvintele acestea, el trebuie să-mi fi spus altele înainte, care le-au provocat pe ale mele.'.. Ei bine, acestea ți le voi spune diseară şi vei veni să le auzi...

VENIAMIN : Va să zică a fost obraznic... Va să zică... Să-mi spui imediat, dar imediat, care a fost primul lui cuvînt.

CALIOPI: Diseară... în odăița noastră... voi mtîrzia mai mult la tine... căci Stroe pare că s-a mutat la Micşunica... Azi-noapte nici nu cred să fi venit acasă...

VENIAMIN: Mă interesează prea puțin asta. Eu vreau să ştiu ce anume...

CALIOPI: Şi eu vreau să ştiu dacă vii diseară...

VENIAMIN: NU, nu. nu..! hotărît..:

APRODUL *(de afară):'Bancă* Concordia. Chită Stamate... Domnul avocat Veniamin...

CALIOPI *(îl sărută):* Oh, *mignonul* meu apărător... Haide, du-te, că te strigă... Eu rămîn să te mai aştept?

VENIAMIN *(sărind):* Cum rămîi?... **A...** desigur... dacă îți face plăcerea să... conversezi aici... cu alte persoane.

| **CALIOPI** *(scuturîndu-se ca de un-gust rău):* Oho! *(Se aşează.)* Te-nşeli, dragul meu; unica persoană cu care-mi place să conversez e numai domnul avocat Veniamin, care, nebincvoînd a veni acasă spre a se întreține ca de obicei, mă obligă să rămîn aici... de unde nu voi pleca, pînă nu vo'i căpăta cel mai sigur răspuns...

VENIAMIN ***O*** *priveşte furios.*

APRODUL: Do-omnul avocat Veniamin...!

VENIAMIN *(strigat):* Prezent! *(Către Caliopi.)* Bine, bine, voi veni... Veneam eu şi fără astfel de... *(Vrea să iese, dar nu porneşte^ pînă ce ea n-a pornit mai întîi. Iar ea nu porneşte, pipă nu-i ia capul în mîini, să i-l sărute, după ce.a. anii grijă, întoarsă cu spatele spre public, să lase să-i scape mănuşile. Aprodul strigă, el se înclină, ea iese, ei o urmează, închid?, uşa, strigtnd iar ^prezent': şi se pune pe fugă.)*

• SCENA V

Vine MUŞOIU. care se lot uita înapoi. închide uşa şi priveşte pe geam, spre direcția în car- s-a îndreptat CALIOPI şi ferindu-se de a fi văzut din direcția opusă, spre care s-a îndreptat SCARLAT. Deodată ochii îi cresc. Face un pas înapoi. CALIOPI apare la geamul de afară. Aruncă o privire spre sala de şedință. Intră. MUŞOIU, terifiat, îi face loc, înclinlndu-se pînă la pămînt. Ea trece pe lingă el. se apleacă, îşi ridică mănuşile şi vrea să iese.

MUŞOIU *face o reverență exagerată, dă să vorbească, dar se opreşte la timp şi face vizibil acest lucru, bătindu-si uşor buzele cu mina.*

CALIOPI *(care i-a observat mişcările, oprindu-se la uşă):* îţi mulţumesc... *(Muşoiu dă sâ vorbească.)* Nu, nu... să ştii că nu vei căpăta nici cel mai mic răspuns... Şi acum, pentru că văd că poţi fi şi stăpîn pe dumneata. .. îţi voi face eu o întrebare, drept mulţumire... Să ştii însă că nu ai voie să deschizi gura decît numai pentru a răspunde strict la întrebare. Aşa: acum te rog să-mi spui! Ce-ai făcut, ce-ai întreprins de acum trei zile şi pînă azi, ca să capeţi permisiunea de a-mi şopti în,treacăt un compliment. *(Tresărire la Muşoiu.)* Ei, da... ce-ai făcut, răspunde 1 Aşa e că nu eşti capabil de puţină jertfă de sine, ca să nu mai vorbesc de-un gest mare, unul din gesturile acelea menite să orbească mintea unei femei... Eşti dominat de instinctele dumitale de ură şi de invidie probabil... invidie bănească, de mic avocatei... nu poţi înţelege un sentiment mai nobil si mai...

Muşoiu: Pot să vorbesc...

CALIOPI: Poftim.

Muşoiu: Am întreprins totul, doamnă: de trei zile, de cînd arăt amicului dumneavoastră cea mai deplină curtoazie; de trei zile, de cînd întrebuinţez faţă de dînsul un limbaj cu care abia pot să mă obişnuiesc; de trei zile, de cînd nu ştiu ce să mai inventez, ca să fiu pe placul acestui domnişor, care mă înfruntă cu dispreţul privirii lui... Şi voi lupta cu toată abnegaţia, deşi mi-e atît de greu să-1 ştiu...

CALIOPI: Te îndepărtezi de la întrebare...

Muşoiu: Trei procese m-am lăsat să le pierd, numai ca să nu-1 mai aud că sunt înţeles cu judecătorul... I-am trimes chiar clienţi...

CALIOPI: Şi el a primit?

MUŞOIU: O, ho, ba bine că nu... Păi care-i rostul avocatului. ..

CALIOPI: A primit?... Uite, eu aş vrea să văd asta... *(Pe gînduri.)* Da, da, mai trimete-i... dar să ştie că sunt din partea dumitale... să vedem, să vedem...

Muşoiu: Mi se pare curios că mă îndemnaţi, şi totuşi pare că v-ar contraria...

| **CALIOPI**: De ce m-ar contraria... E drept că aş vrea mai multă rezistenţă din parte-i... o mai crudă încercare pentru dumneata... Te descurajează asta?

MUŞOIU: O, nu... ei bine... doamnă, veţi cunoaşte *(ridicînd mîna patetic)* că Muşoiul acela de care aţi auzit... *(La geamul de la uşă, Stroe şi Micşunica au rămas cu gurile căscate-, unul la un pătrat de geam, celălalt la altul. Muşoiu, cînd i-a văzut, a încetat brusc.)*

SCENA VI

STROE *(intrînd cu Micşunica, neputînd ascunde supărarea):* Caliopi, dar bine, frate, te caut de atîta amar de vreme... Ai luat maşina...

CALIOPI: Da, am luat-o, într-adevăr, pentru că aveam nevoie grabnică să întîlnesc pe Scarlat... Domnul a fost aşa de gentil să-mi ridice mănuşile.

Muşoiu: Eu le-am găsit aici, nene Stroe... mi-am închipuit că sunt de la doamna şi vream să le dau colegului Veniamin... însă, tocmai a revenit după ele doamna. *(Aferat, ia nişte dosare şi, înclinîndu-se rece, iese pe la judecător. Stroe nici nu se uită la el.)*

SCENA VII

STROE: Bine, Caliopi, dar e cu putinţă... cu el ţi-ai găsit să stai de vorbă... cu Muşoiu...

CALIOPI: Dragă, mai lăsaţi-mă în pace cu Muşoiu vostru. Mi-a ridicat omul mănuşa, i-am mulţumit şi s-a crezut atunci obligat să mă plictisească cu un compliment foarte prost găsit. Asta e tot... ce atîta...

STROE : Va să zică ţi-a făcut curte in regulă... Caliopi, cred că nu-ţi va fi trecut prin cap să flirtezi cu duşmanul nostru cel mai neîmpăcat?

CALIOPI: Acum asta mai îmi rămăsese să-mi spui...

STROE: Ceea ce e curios, e că după trei zile de la vederea acestei judecătorii, i-ai prins gustul.

CALIOPI: Stroe, te opresc sa mai continui... Ți-am spus, am avut de vorbit cu Scarlat... De trei zile n-a dat pe acasă... şi am nişte comisioane pentru mama lui...

STROE: Da... a mai lipsit şi-n alte rînduri Scarlat şi nu te-ai alarmat într-atita.

CALIOPI: Stroe, eu te rog să-mi dai pace... altă dată n-aveam comisioane. Să-ți fie ruşine...

STROE: Nu-ți dau nici o pace, sunt soțul dumitale şi pînă acolo nu permit...

CALIOPI *(întoreîndu-i spatele majesiuos):* Te rog să mă slăbeşti cu absurditățile şi halucinațiile dumitale senile. *(6 ia spre fund, kotărîta, trece pe Ungă Micşunica şi iese.)*

STROE *(se ia după ea, strigind-o înăbuşit):* Caliopi! Caliopi!

SCENA VIII

MICŞUNICA *(aşezîndu-se .înainte):* Va să zică dumneata faci scene soției dumitale, aşa?...

STROE: Dragă'Micşunica, trebuie sa împiedecăm neapărat ca scandalul ăsta să se mai continue...

MICŞUNICA: Adevărat, ai făcut scene soției dumitale legitime. Nimic mai legitim. De aceea mă mir şi eu, o biată văduvă şi străină, ce m-oi fi amestecind ,într-un menaj atît de'solid închegat, că unul din soți nu permite celuilalt să mulțumească unui domn că i-a ridicat mănuşa.

STROE: Micşunica, dar a fost Muşoiu, canalia, şnapanul, duşmanul cel mai înfocat al meu şi al lui Scarlat. Nu vezi, pînă aci vrea să meargă cu bătaia de joc, nemernicul... A acostat pe nevastă-mea... Şi doamna îi dă cel mai dezinteresat concurs... Oricare ar fi fost altul...

MICŞUNICA: A, bun, ca să fim înțeleşi... atunci în privința lui Scarlat n-ai nimic de spus...

STROE: Scarlat!... Pardon, ce vrei să spui cu asta?

MICŞUNICA: Te surprinde?

STROE: Mda... ştiu ce vrei să spui..: Huietul mahalalei a ajuns şi la'urechile tale... Dar e huiet, dragă, şi e mahala.

MICŞUNICA: Eternul soț...

STROE : Ba nici un etern... Scarlat, draga, e un suflet prea mare, ca să-i treacă vreodată prin gind să necinstească acoperişul binefăcătorului său... intelectual... că eu • - i-am dat meseria în mînă... să ştii... Hm, nu zic, poate se va întîmpla şi asta, ce gîndeşti, altădată... însă s-o ştii, nu atîta timp .cit'trăiesc eu... Dar şi atunci, băiatul ăsta va merge pînă acolo cu respectul memoriei mele, că nu va întreprinde nimic față de dînsa... care să nu fie în marginile legii şi ale bunei-cuviințe... . Degeaba rîzi... aşa... nu ştiu cum... De altfel şi Caliopi... fără garanții sigure şi onorabile... cu ea nu merge... asta s-o crezi...

MICŞUNICA: Insultâ-mă, iosultă-mâ înainte, am destula răbdare. .. ,

STROE : Ce dracu, dragă... prea le ai şi tu... nu ştiu cum... aşa... Nu trebuie să. Înțelegi îudată că spunînd ceva despre ea, contrariul e adevărat pentru tine.

MICŞUNICA: Acum văd eu cum stau lucrurile... *(Plingînd.)* Şi eu, mă rog, ce sunt în toată asta? O simplă muieruşcă, nu? Cu care să-ți faci chefurile, nu? Cu mine merge totul, nu? *(Eară să se mişte.)* Adio, domnule!

STROE: Draga mea. dar aici e o împrejurare cu totul alta...

| **MICŞUNICA**: Da? Ea fel ai spus şi eu Muşoiu. Acesta e tot Muşoiu? Da? Duşmanul familiei, da?

STROE: Draga, dacă nu e duşmanul, e prietenul familiei şi e totuna...

MICŞUNICA: ia uite, ia uite, hm_____Va să zică duşman şi prieten e "totuna la dumnealui...

STROE: Dragă... cu toate astea trebuie să înțelegi că, ori unul, ori celălalt... e la fel de dezonorant!

MICŞUNICA: Ei bine. şi dacă eu îți voi spune pe-un al treilea, care nu-ți e nici duşman, nici prieten...

|. **STROE**: Astea-s poveşti de-ale tale.

MICŞUNICA: Bine... h;*... lasă să fie poveşti.

I **STROE**: Uite, acum nu mă supăr.

I**MICŞUNICA** *(izbucnind în plins):* Pentru că ştii că-s poveşti, de-aia nu te superi... Ei bine, iți voi furniza fapte...

| **STROE** *(sărind)*: Fapte ?

|.**MICŞUNICA**: Ah, cum a sărit! Ei bine, ce fapte vrei? întoarce-te pe neaşteptate, oricînd vrei dumneata, de

la club sau de la moşie, acasă... şi vei găsi o faptă... o faptă... ştii cit de mare...

STROE: Bine, dragă, lasă, am să caut să-i supraveghez cu mai mult discernămînt... şi asta, înţelegi, numai pentru că e cazul prea excepţional. Altfel... I Tu ştii cît te iubesc... Caliopi o fi atît de frumoasă, cum se spune... dar o cunosc de copilă...

MICŞUNICA *(răutăcioasă);* Ştiu, i-ai fost Sntîi tutor...

STROE: Mda... Tocmai... Ce mai poate să-mi spună ea... Pe cînd tu îmi spui totul... eşti tinereţea... eşti noutatea... eşti totul...

MICŞUNICA: Da, te-am zăpăcit atît de mult, încît văd că toate aluziile mele nu mai izbutesc să intre în centrul înţelegerii dumitale. Ei bine, dacă e aşa cum spui, să-ţi vorbesc acuma lămurit... Dacă vrei să rămîi cu soţia dumitale, eşti liber şi sănătos... dacă mă vrei pe mine, şi eu sunt liberă, sănătoasă şi... văduvă... tribunalul e aproape şi primăria de asemenea.

STROE: Cum, Micşunica, astea sunt sentimentele tale faţă de prietena ta cea bună, Caliopi?

MICŞUNICA: Caliopi rămine cu Scarlat şi te-asigur că n-are să fie cea mai în pagubă... Oricum, eu m-am săturat de situaţia asta echivocă... *(Făcînd un pas spre uşă.)* Ultimul dumitale cuvînt care e ?

STROE: Ce ultim, ce cuvînt... ce însemnează asta, Micşunica? E . . . glume d-ăştia.

MICŞUNICA *(neclintită):* Ultimul dumitale cuvînt.,.

STROE: E . . . nu... nu aşa, Micşunica... e pentru prima oară cînd îmi propui acest lucru. *(La o mişcare a Micşunicăi.)* Mă rog, nu zic, chestia e admisibilă în principiu, poftim, o recunosc... însă, nici aşa, cu una cu două, ca tine... iacă, îţi cer un termen.

MICŞUNICA: Termen?

STROE: Un răgaz.

MICŞUNICA: Tocmai! Ţi-am dat. Cînd eşti gata, ştii unde să ma găseşti.

STROE: Păi nu aşa: termenul numai suspendă, dar nu închide. .. el nu e în sine rezolutoriu... uite, să-ţi explic..

MICŞUNICA: Rezolutoriu, nerezolutoriu, la mine închide, asta e... şi se deschide, cînd te vei hotărî...

STROE: NU, Micşunica, pînă şi" cel din urmă criminal se bucură de beneficiul termenului. La tribunal se dă sase luni de obicei, şapte cîteodată.

MICŞUNICA: Atunci, la revedere peste şapte luni.

STROE: Micşunica, da stai, frate, n-o lua aşa... o să mai am nevoie de tine în timpul ăsta.

MICŞUNICA: Pe mine? Ha... eu nu simt nici o nevoie.

STROE: Dar, mititica mea, trebuie să ne mai consultăm in timpul ăsta... mai dai tu o idee, mai eu una... şi tot aşa... fără tine ce mă fac eu... cu cine mă sfătuiesc? *(Dirdîie.)*

MICŞUNICA: Te sfătuieşti singur. Un avocat mare ca dumneata. ..

STROE: Ah, Micşunica, dacă mai discutăm, mă sufoc. *(îşi pune mina la guler.)* Un termen...

MICŞUNICA: Două zile.

STROE : Dragă, nu glumi cu termenul.

MICŞUNICA: Da te rog să crezi că nici prin gind nu-mi trece să glumesc... Bună ziua. *(Porneşte să iese.)*

STROE *(se ia după ea):* Micşunica, stai, frate... e... asta e acum...

SCENA IX

SCARLAT *intră şi le barează ieşirea.*

MICŞUNICA: *Bonjour* Scarlat.

STROE: Scarlat, tu ştii că astăzi Caliopi a fost pe aici.

SCARLAT: Da...

STROE: Şi că a vorbit cu Muşoiu...

SCARLAT: NU... adică de unde ştii dumneata...

STROE: Pentru că i-am găsit aici pe amindoi...

SCARLAT: Astăzi...

STROE: Desigur...

SCARLAT: NU se poate, doamna Caliopi, întrecere, a oprit puţin să mă întrebe de ce n-am dat pe acasă ultimele zile...

STROE: Apropo. Scuză-mă că nu te-am întrebat şi eu!

SCARLAT: Nu face nimic... Pe urmă am condus-o la uşă afară şi ne-am despărţit; eu am fost strigat la proces, iar dînsa a coborit la maşină.

STROE *(către Micşunica):* Limpede ca bună dimineaţa. • *(Către Scarlat.)* Atunci s-a reîntors după ce tu ai intrat în şedinţă şi s-a apucat de discuţie cu Muşoiu.

SCARLAT: Ce te face să crezi. ' .

STROE: Păi i-am găsit aici pe amîndoi. *(Scarlat face un pas înapoi.)* Da ce te-ai îngălbenit aşa?...

SCARLAT: Pe doamna Caliopi ai găsit-o cu Muşoiu...

STROE: Ei, da, da... Am găsit-o discutind şl rizînd.'

SCARLAT: Rizînd?

STROE : Ei, da, da, şi încă cu multă, cu multă poftă! da de ce te îngălbeneşti... mata pentru asta.

SCARLAT: Şi nu e de îngălbenit ?

STROE: Ba, da, desigur...

SCARLAT: Soţia dumitale, cu duşmanul nostru neîmpăcat.

STROE *(către Micşunica):* Are dreptate...

SCARLAT *(ti măsoară pe amîndoi):* A . . . nene Stroe, nu mai face glume de-astea...'

STROE: Cum glume, cum glume, băiete...

SCARLAT: He, he, glumeşti, nene Stroe... îţi spun sincer că mă surprind astfel de manevre...

STROE: Cum manevre, băiete... i-am văzut aici...

VENIAMIN *(uitîndu-se la uşă):* I-am văzut şi eu acum trei zile... iar cel care v-a spus probabil că i-a văzut şi el tot atunci. Acum trei zile, într-adevăr, individul îti chestiune i-a ridicat...

STROE: O mănuşa.

"VENIAMIN : Exact.

STROE: Va sa zică şi atunci.-., şi acum... la fel... Da mă rog, de ce te holbezi dumneata aşa...

VENIAMIN *(uitîndu-se la Micşunica):* Acum am înţeles deplin. Adică îţi închipui că... eu... şi doamna Caliopi:.. *(Bufneşte în ris, apoi redevine brusc serios.)* Uite ce, astfel de tertipuri nu se mai întrebuinţează nici la comisariat. *(Stroe şi Micşunica se uită nedumeriţi unul la altul; Scarlat izbucneşte în hohote.)* Doamne, nene Stroe. ce ţi-a mai venit în gînd. Dă-mi voie să rîd...

STROE: Băiete, dar...

VENIAMIN: Dă-mi voie să rîd, dă-mi voie să rid. Şi vă rog să mă aşteptaţi un moment, dacă vreţi să ridem împreună. .. *(împiedecînd necontenit pe Stroe să vorbească.)* Numai un moment... *(Iese.)*

SCENA X

MICŞUNICA: Ai văzut?

STROE: Tocmai că n-am văzut.

MICŞUNICA: Dar n-a îngălbenit? Dar nu s-a uitat...

STROE: Cum s-a uitat...

MICŞUNICA: Cum s-a uitat... Aşa *(holbează ochii).*

STROE: Desigur, eu cred că şi un străin ar fi făcut la fel, • auzind...

MICŞUNICA: A, va să zică... nu vrei să recunoşti adevărul palpabil... numai ca să te derobezi...

STROE : Micşu...

MICŞUNICA: Pentru asta îmi ceri dumneata termene d-alea avocăţeşti... Apoi, domnule, să ştii, eu nu sunt clientă d-alea-de toată ziua... Bună ziua... *(Iese grăbită.)*

STROE *(după ea):* Micşunica, Micşunica... *(în uşă se întîlneşte cu Gaşpar.)*

GAŞPAR': Coane Stroe, tocmai vă căutam....

STROE *fzbierînd);Dă-te,* dracului, la o parte, nu vezică sunt grăbit... *(Gaşpar rămîne în uşă. Muşoiu intră prin uşa judecătorului.)*

SCENA XI

MUŞOIU: Gaşpare, Gaşpare... bine c-ai venit... Sst... nu ştii... am vorbit cu ea...

GAŞPAR: Aşa e? Ţi-a închis gura dintr-o vorbă...

MUŞOIU: Da de unde, merge strună... vorba ta: asta e o femeie faină... ştie de glumă.

GAŞPAR: Ce să ştie, domnule, ce tot vorbeşti dumneata? Ai să vezi că strici tot.

Muşoiu: Măi, n-auzi: struna!

GAŞPAR: Asta s-o crezi dumneata... da, la urma urmei, ce-mi pasă mie... eu nu pot, care va să zică... stăpînul care mă plăteşte... eu trebuie să fiu slujitor credincios. ..

Muşoiu: Aha... Păi crezi c-o să te trag pe sfoară, mă Gaşpare... Vai... Păi cine poate să te tragă pe tine pe sfoară, Gaşpare.

GASPAR: NU ezistă. să ştii...

Muşoiu: Simbătă, ne-am înţeles, pe fundătură. Ha... o luăm cu tactică mare...

GAŞPAR: Da ce, ţi-a spus şi de maidan?

Muşoiu: Nostim mai eşti! Cum o să-mi spuie, mă?... cu totul altceva am vorbit cu dînsa.

GAŞPAR: Păi sigur, domnule, ce ţi-am spus eu? Asta nu e d-alea...

Muşoiu: Ea m-a îndemnat numai să caut, neapărat, să mă împac cu Veniamin şi cu bărbatu-său.

GAŞPAR: A... bun, bun... straşnică idee... ţi-am spus eu: o femeie.

Muşoiu: Măi, ascultă, uite ce trebuie făcut...

GAŞPAR: Lasă că ştiu eu...

Muşoiu: Mai taci, mă, şi ascultă colea. *(Se apropie de uşă.)* Ah, tocmai că vine. *(Plesnind degetele cu ciudă.)* Cum dracu nu mai aşteaptă niţel acolo!... *(Pune mina la cap, iluminat de o idee.)* Cînd intră, fă-i semn să stea şi să asculte ce vorbesc eu dincolo. *(Muşoiu dispare pe uşa judecătorului, pe care o lasă deschisă. Din uşă:)* Tu să-mi răspunzi numai aşa, ştii, pe deasupra, ai înţeles? *(Semn de încuviinţare la Gaşpar.)* Gaşpare, acum să te văd...

SCENA XII

VENIAMIN *(CU vocea pe jumătate, din cauza semnelor lui Gaşpar):* Da tu ce cauţi aci? Ce s-a făcut nenea Stroe?

GAŞPAR: Ssst... *(Face semn cu ochiul spre uşa judecătorului.)*

Muşoiu *(de dincolo):* Ei, venişi iar cu unul nou... boier Gaşpare, venişi să-1 alimentezi... *(Veniamin face o mişcare. Gaşpar îi face semne disperate să aştepte, deşi el însuşi e nedumerit.)* Apoi pot să-ţi spun, 'nene Gaşpare, că mult n-o s-o mai duci în noua funcţiune. *(Din uşă face semne disperate cu ochiul.)*

GAŞPAR: M-ai reclamat... hai?

Muşoiu: Da de unde? Aia am spus-o numai ca să-i necăjesc eu aşa... Dar au început să tragă singuri la el... ei, clienţii.

GAŞPAR: E... şi noi acolo... ce putem...

Muşoiu: Lasă, nu te mai fuduli pe-aci, că nu din cauza ta. Da... a început să prindă cheag băiatul. Şi-o să tragă zdravăn. Nu e aşa prost avocat, pe cum îmi închipuiam eu... ba în vreo două rînduri m-a cam pus pe gînduri... Bă, ascultă, tu să nu-i spui ce-ţi spun eu acuma, că pe urmă îşi ia nas... de altfel nici el n-o să te creadă...

GAŞPAR: Eu cred ca i-ar face plăcere...

Muşoiu: Ba o să-şi închipuie că mi-am bătut joc de el, aşa că poţi să-i spui... asta o să-1 înfurie şi mai mult pe mine... Spune-i, spune-i... Da fie vorba între noi, mă Gaşpare, ăsta iasă avocat mare...

GAŞPAR: îţi arde de glume, văd eu.

Muşoiu: Glumesc eu, glumesc, da odată şi-odată tot o să se intîmple.

(Muşoiu, care spusese nevăzut ultimele replici, a revenit în uşa cabinetului judecătorului, care, fiind deschisă, îl acopere. Veniamin, la mişcarea lui, redeschide uşa cealahă, al cărei mtner îl ţinea încă în mînă, şi se aşează în deschizătură, astfel ca să pară că e gata tocmai să intre. Gaşpar le întîlneşte la amîndoi privirea.)

Ah, şi nu mai vine imbecilul ăsta de judecător, să-mi iscălească nişte drăcii!... Măi, lui Veniamin ăsta i-ar mai trebui niţică şmecherie să înveţe, şi cu talentul lui, la palat să se ducă... îl ţine Stroe pe-aci, prin porcăria asta, că nu-mi vine să-i zic altfel, de cînd e porcul ăsta judecător... *(Se aude o uşă în cabinet.)* A... *(întoreîndu-se brusc şi vorbind, cu spatele spre public, unei persoane nevăzute.)* A... vă salut, domnule judecător... aţi terminat, în sfîrşit. *(Vine să închidă uşa dinspre cabinet, făcînd din ochi lui Gaşpar, părînd a-i zice; „aşa e c-am adus-o bine?" şi vorbind judecătorului nevăzut în acelaşi timp.)* Tocmai spuneam cît de dragă mi-e judecătoria asta, de cînd a avut norocul să veniţi dumneavoastră. *(înainte de a închide definitiv uşa după dînsul, trece capul pe după ea şi se strîmbâ de gluma făcută; însă, întîlnind pe Scarlat, se preface că devine serios. Exact în acelaşi timp, Veniamin păşeşte grav şi majestuos, trîntind uşa cu geam după dînsul, ca şi cînd atunci ar fi intrat. Muşoiu dispare.)*

SCENA XIII

GAŞPAR: Aşa e, cocoane, că l-am dat gata...
VENIAMIN *(dă din umeri):* Să fii sănătos!
GAŞPAR: Adică dumneata singur, cum zise şi el... da vorba vine...
VENIAMIN *(după o pauză):* Muşoiu ăsta nu-i aşa prost, precum îl ştiam eu.
GAŞPAR: NU ştii ce să mai crezi.
VENIAMIN: NU, nu, prost nu e... Niciodată n-am spus asta... Mai mult chiar, e inteligent...- însă rudimentar... şi grozav de incult... Dar inteligenţă naturală are... trebuie sa-i recunosc, fireşte... Şi e şnapan.
GAŞPAR: îmi place că eşti om drept... asta îmi place la dumneata... Vezi. domnu StTie nu recunoaşte ce-i al omului... Asta întrucît priveşte că domnu Muşoiu e deştept, că e. dă-1 dracului... dacă e puşlama...' asta, fie vorba între noi, e al omului de lege..'. fără asta nu mai e judecătorie... cum cîştigi atunci?
VENIAMIN: Cum am cîştigat eu acum.
GAŞPAR: Ce-ai cîştigat?
VENIAMIN: Procesul cu Muşoiu... E, Gaşpare... Sunt lucruri pe care mintea ta de fost portărel nu le înţelege... Avocatura, dragul meu, nu însemnează să aperi pe delicvent prin mijloace care sunt tot un fel de delicte, uneori mai mari decit cel apărat. Aceasta, am botezat eu, însemnează a săvlrşi avocatura. Eu am încercat însă să fac avocatură... ceea ce e cu totul altceva. Mi-am permis chiar să atrag atenţia clienţilor că sunt ameninţaţi să piardă, cînd lucrul era limpede. Rezultatul: s-au uitat toţi cu milă la mine. Şi m-am izbit de alte greutăţi. întii, de cea mai mare: nenea Stroe. Dar am învins... Am început să înving... Ai auzit? Banditul a recunoscut cel dinţii... îţi dai tu seama ce înseamnă asta, Gaşpare! Desigur, prea mari iluzii nu-mi fac. L-am auzit bine zicînd: păcat că-i lipseşte puţină şmecherie. Ceea ce însemnează că încă nu nî-a înţeles deplin. Se va dumeri complect ceva mai tîrziu. în orice caz, însă... Ai să vezi acum mutra lui nenea Stroe, cînd o auzi! Ha! Ha! Da ce-o să mai ridă Caliopi!

GAŞPAR: Ha, ha... adevărat... Ha, ha, bată-te să te bată. cum te gindeşti tocmai acolo... Ce-o să rîdă coana Caliopi... Zău că face să te împeci cu Muşoiu pentru asta...
VENIAMIN: Da de ce să mă împac...
| **GASPAR**: Păi, păi, că ziseşi...
VENIAMIN: Aşi, tocmai acum o să-1 ţin la distanţă... să vezi cum ţi-i iau eu de acum înainte... *(Gaşpar zimbeşte .pe furiş, Scarlat rămine pe gînduri.)* He, he... ia ascultă* mă... da... mi separe că asta... e un fel de manevră... mi se pare că vrea să mă incinte ca să... ehe, înţeleg acum.
GAŞPAR: Aşi... de unde... pun mîna în foc... că...
VENIAMIN *(bănuitor):* Cum pui, mă, mîna în foc? De unde ştii tu ce vreau să zic?...
GAŞPAR: Aşa e... de unde ştiu?... zău că nu ştiu... ai dracului să fiu dacă ştiu... Oare crezi cum că... se poate, cucoane...
VENIAMIN: Va să zică aşaa... buun...

SCENA XIV

MUŞOIU intră pe uşa cabinetului, se preface că-şi caută in cutie, se uită pe furiş la VENIAMIN. Acesta îl examinează de asemenea pe sub sprîncene.

VENIAMIN: Domnule Muşoiu, dacă nu te superi... două cuvinte numai... simplu titlu de informaţie. *(Muşoiu devine foarte atent şi binevoitor.)* Nu cumva, din întîmplare, ai vorbit dumneata astăzi cu doamna Vîlceanu?'
•Muşoiu: Eu?
VENIAMIN: Dumneata.
Muşoiu: Cu doamna Vîlceanu...
VENIAMIN : Da...
Muşoiu: Mda... am vorbit...
VENIAMIN : Ai vorbit aşadar...
MUŞOIU: Doamna Vîlceanu uitase nişte mănuşi... eu n-am făcut decît să Ie ridic, ca să ţi le dau dumitale. Probabil că dinsa a observat lipsa lor, a venit să şi le ia. I le-am

predat... Mi-a mulțumit, e drept. Am întrebat-o atunci dacă are nevoie cumva de dumneavoastră... *(Pauză.)*

VENIAMIN *(părlnd edificat):* Acum trei zile ai servit-o la fel...

Muşoiu: Şi mie mi se pare curios... Eu cred că tocmai dinadins le-a lăsat, ca să i le ridic eu...

VENIAMIN: Va să zică dumneata crezi că...

Muşoiu: Eu nu cred nimica, domnule... Eu spun ce este... Dinadins le-a lăsat în amîndouă datele...

VENIAMIN: îți permiți...

Muşoiu: îmi permit să-ți spun dumitale una... Eu înțeleg să fiu supărat cu conu Stroe şi dumneata... şi mai înțeleg că într-adevăr nu rn-a prezentat nimeni doamnei... dar cînd vrei să faci un serviciu unei femei şi te arăți serviabil, nu înțeleg să-ți arunce cuvinte în obraz, care se aruncă numai la servitori...

VENIAMIN: Da ce ți-a spus?

Muşoiu: **EU** ți-oi spune dumitale: frumoasă o fi doamna Caliopi, bine crescută, mult stimată aci, în mahalaua noastră, însă eu nu admit să-mi spuie, cînd ii întind mănuşile... să nu le smulgă din mină şi cînd îi atrag atenția delicat... că sunt fericit că am servit-o şi, fără a-mi mulțumi, să-mi strige că să-i dau pace... iar a doua oara...

VENIAMIN: A doua oară de ce i le-ai mai ridicat?

Muşoiu: Credeam că dinadins le-a lăsat, ca să îndrepte prima greşeală...

VENIAMIN: Şi ce ți-a zis de astă dată...

Muşoiu: Mi-a spus că cum mi-am mai permis, după cele întîmplate, să pun mîna pe mănuşile dumneaei... îmi pare foarte rău... dar... să mă ierte coana Caliopi... aici e o judecătorie... o instituție... şi eu... şi dumneata. .. ca şi dumneaei... apoi eu nu ştiu multe şi... la urma urmei...

VENIAMIN: Domnule... domnule... *(Muşoiu iese, trintind înfuriat uşa de la cabinetul judecătorului. Scarlat ii urmăreşte cu ochii, abia putîndu-şi ține risul.)*

GAŞPAR: Mi se pare că l-ai băgat Ia cutie.

VENIAMIN: Crapă... Hai, ia geanta... *(Iese rizînd. Muşoiu reintră.)*

GAŞPAR *(se repede la geanta lui Scarlat, pe care se face c-o încheie):* Mi se pare că l-ai băgat la cutie.

Muşoiu: Sst. Tu nu uita, sîmbătă...

/GAŞPAR: S-a isprăvit...

VOCEA LUI VENIAMIN: Gaşpar.

GAŞPAR: Numaidecît *(porneşte).*

MUŞOIU: Ce zici, Gaşpare, cîştig procesul ăsta?

«GASPAR: Dacă recurgi la concursul meu... Nu ezistă... ; ' altfel...

MuşoiU *(mergînd alături):* Mă, tu ştii cit face asta, să pui coarne celor mai mari duşmani ai tăi...

GAŞPAR : Eu ştiu, să vedem dac-o să ştii dumneata sîmbătă... Gata...* gata, coane Scarlat... A dracului geantă, .domnule, nu se mai închide...

Cortina

ACTUL III

Biroul lui Scarlat. în fund, fereastra care dă pe maidan. în dreapta, *uşa.* care dă în restul apartamentului lui Scarlat. în stingă, uşa care dă în sala de aşteptare a clienților. Birou masiv, dulapuri cu cărți, dosare, hîrtiî, telefon, pendulă, scaune largi de piele.

SCENA I

SCARLAT, la masă, scrie. Volume multe deschise in juru-i. Intră CALIOPI, prin stingă.

CALIOPI: Domnul avocat poate sa dea o consultațiune unei biete cliente întârziate...

VENIAMIN: Ah, dai' acum e zece trecut. Regret, roag-o să poftească luni...

CALIOPI: Totuşi, domnule avocat, o singură întrebare voiam să vă fac...

VENIAMIN: A, dumneavoastră sunteți clienta! Ei bine, şedeți, scumpă clientă... A plecat nenea Stroe?...

CALIOPI: S-a dus! Ei bine, domnule avocat. Cum se explică asta, că, deşi acum cîteva zile ați făgăduit formal că vă returnați aci, la adevăratul domiciliu, nimeni totuşi din casa asta nu a avut plăcerea să vă mai vadă şi să vă mai audă, decît abia astă-seară, cînd ştiut este că vă grăbiți să plecați la gară, ca în orice sîmbătă seara...

Desigur... am vorbit cu Muşoiu, nu?... din nou... Ați şi fost pus în curent... şi asta v-a şi...

(**VENIAMIN**: Chiar Muşoiu m-a pus în curent.

CALIOPI: Te-a pus în curent chiar...

[**VENIAMIN**: Desigur... era chiar foarte indignat.

' **CALIOPI**: Indignat? Muşoiu era indignat zici? A, da... păi sigur... i-am zis vreo două... Pot chiar să mărturisesc că dinadins am uitat acolo mănuşile, ca să mă întorc, numai ca să mai am o ultimă întrevedere cu acest domn Muşoiu... Da... da... da... Ca să-i spun ce i-am spus. Şi acum vrei să ştii ce i-am spus? L-am făcut...

VENIAMIN: Servitor.

CALIOPI *(fără convingere):* Da... da... dar de unde ştii?

VENIAMIN: Mi-a spus şi asta. Adică mi-a spus că l-ai tratat ca pe-un servitor.

CALIOPI: Exact... exact...

VENIAMIN: NU, draga mea. asupra punctului ăstuia sunt complect edificat. Pe urmă, pe domnul ăsta l-am scos definitiv din luptă... Am repurtat asupră-i o victorie...

CALIOPI: O victorie? Ce victorie? La vreun proces, desigur... Povesteşte-mi, te rog.

VENIAMIN: O, da... la un proces straşnic... Procesul nostru... între noi, ştii... Păcat că nu e şi nenea Stroe, să asculte... aş vrea să-i văd figura lui cînd va auzi.

CALIOPI: Dar ce e... ce s-a întîmplat!'

VENIAMIN: Ani spus eu încă de la început că nu trebuia dus cu Muşoiu războiul pe care i l-a declarat nenea Stroe, că el nu e unicul răufăcător şi că înlăturarea lui n-ar servi la nimic.

CALIOPI: Da, îmi aduc acum aminte.

VENIAMIN: Am mai spus apoi că adevăratul război trebuie dus contra legii însăşi, care trebuie îndreptată în aşa fel, încît...

CALIOPI: Da: „Legea ca izvor de infracțiuni"! Frumos titlu ai găsit cărței talc, pe care o scrii în ascuns, răufăcătorule, fără să mi te împărtăşeşti măcar mie.

VENIAMIN: Cum, ai umblat prin hîrtiile mele!

CALIOPI: Da, am umblat în hîrtiile tale. Eram curioasă să aflu ce scrii de atîta amar de vreme. Şi titlul m-a făcut şi mai curioasă. Atunci m-am apucat să citesc totul.

pînă la urmă, cu toate că mă împiedecam adesea de termenii tehnici. Dar eşti un savant, de sus pînă jos, domnul meu... Vai, nu ştiam că adăpostesc la sin ui* om atît de mare... îți spun că asta m-a făcut să-mi fie groază de dumneata... mai ales cînd m-am gîndit la...

VENIAMIN: ...La bietul nenea Stroe, săracul, pe a cărui cinste o zdrențuiesc atît de crîncen, din înălțimea moralei mele. Vai, dragă Caliopi, de cîte ori nu mă apucă şi pe mine groaza asta... De cîte ori nu mi-a venit să rup hîrtiile acelea... dar m-am răzgîndit... poate cel puțin or sluji la alții... Ei bine, iată! De asta n-am venit... Nenea Stroe ne bănuieşte...

CALIOPI: O, ho, la ce s-a gîndit el, mititelul... Vezi, Stroe, cînd s-a decretat protectorul tău, el nu s-a gîndit decît la afacerile ce avea de făcut cu tatăl tău şi din care n-a. ieşit cu mina goală. Aşa că nu-ți mai face inima rea* cum nu-mi fac nici eu, cînd îmi amintesc cum m-a scos din minți, cînd mi-era tutor, ca să-mi devie pe urmă soț, deşi mă întrecea cu un sfert de secol şi cu toate că asta nu-l împiedica să-i fugă ochii în toate-părțile, iar acum, în urmă, la cea mai tînără prietenă a mea... Nu, dragul meu, eu am vrut, dimpotrivă, să-ți spun că m-am îngrozit de mutra lui Muşoiu, în* fața cartei tale, tipărite...

VENIAMIN: Cum, de ce să gîndeşti tocmai la mutra lui Muşoiu?

CALIOPI: Pentru că acum, în fața ta, mă simt şi eu mică,. întocmai ca şi el...

VENIAMIN: Caliopi!

CALIOPI: Ha, ha! Va să zică domnul Stroe ne bănuieşte... Hm, aş vrea să-l aud făcîndu-mi scene... Mi se pare că eu nu i-am spus nimic de Micşunica lui...

VENIAMIN: NU, Caliopi, el nu trebuie să ştie nimic. Cu groază mă gîndesc la figura lui, care pentru mine e ca a unui părinte...

CALIOPI: Şi pentru mine. Şi tocmai de aceea. Dar spune de-victoria ta... Ai început să aplici principiile cărței în...

VENIAMIN: 0, cum să le aplic eu! Asta va fi într-un viitor oarecare. Eu nu vreau decît să dau oarecari îndrumări... mai mult decît atît, am trecut de Ia principii la amănunt, catalogînd spețele... şi căutînd să le însumez într-o altă distribuție, cu mult mai...

I;**CALIOPI**: I-ai luat ceva clienți?

»**VENIAMIN**: Ia!... Mi se pare că vine şi nenea Stroe...!

SCENA II

JUSTROE *(intrlnd):* A, iată-vă aci... A-ha, va să zică sunteți P aci... Da ce? Nu pleci astă-seară?

VENIAMIN *(privind ceasul):* Am încă destul timp...

I'**STROE**: A, bun, bun. *(Către Caliopi.)* Şi tu venisei desigur să-ți iei ziua bună...

^**CALIOPI**: Să-l anunț că am un mic pachețel pentru mama ' lui...

STROE: Ah, da... da... da. L-ai adus, pachețelul?

CALIOPI: NU, tocmai acum mă duc să i-l aduc...

| **STROE**: Ah, da... da... da... da... Ai venit numai să-i anunți că ai să vii din nou cu un pachețel... Probabil că e greu de tot...

iALiopi: Dimpotrivă, foarte uşor...

| **STROE**: Ah, dimpotrivă, dimpotrivă... Ah... da... da... ^ da... dimpotrivă...

Ş**CALIOPI**: Am vrut mai întii să ştiu dacă domnul, care de-atîta •vreme ne-a abandonat, s-a reîntors si să-l întreb si cauza pentru care ne ocoleşte cu atîta asiduitate... s-apoi nu trebuie să stiu dacă să mai fac sau nu pachețelul ?...

^**STROE**: Ah, da... pentru asta ai coborît?... Netty pesemne ca era obosită...

^**CALIOPI**: Netty mi se pare că trebuie să mănînce şi ea cu bărbatu-său, după ce sfîrşim noi... dar, mă rog, ce e interogatoriul ăsta?...

STROE: Interogatoriu? Vai! aşa-mi primeşti interesul ce ți-l arăt.

CALIOPI: *Merci.* Mi s-a părut... Mă duc să aduc pachețelul... A, pardon, spune, Scarlat, şi... Ți-au venit mulți clienți... l-au părăsit pe el...

STROE: Pe cine, frate?

CALIOPI: Pe Muşoiu. I-a luat toți clienții.

VENIAMIN: Vai, nu de clienţi am spus. Ş-apoi asta nu era tocmai cine ştie ce... Dar o să vină toate la rînd... deocamdată l-am scos din luptă... asta e...

STROE: Cum? L-ai prins cu ceva nou?

VENIAMIN: Mofturi... Altceva şi mai grozav. Muşoiu s-a dat bătut.

STROE: Cum, cum s-a dat?

VENIAMIN: Mi-a recunoscut toate meritele.

STROE *(în bătaie de joc)*: Cum asta? A venit el la tine şi ţi-a...

VENIAMIN: NU, să vezi! L-am surprins vorbind despre mine lui Gaşpar, pe cînd intram pe uşă.

STROE: Aşa e, că era şi ăla pe-acolo... Da ce căuta el?

VENIAMIN: Te căuta pe dumneata. Muşoiu l-a văzut pe acolo şi l-a ţinut de vorbă... Gaşpar mi-a făcut semn... Muşoiu era dincolo, în cabinetul judecătorului, şi uşa era deschisă. Şi vorbeau printr-însa...

STROE: Vorbeau despre tine?

VENIAMIN: Tocmai mă lăuda pe mine, da ce laudei Şi înţelegi. .. în lipsă...

STROE: Auzi, canalia... Vrea să-ţi arate indirect ce opinie are despre tine, ca să-1 crezi mai uşor. Ha, ha, vrea să se împece amicul.

VENIAMIN: Crezi că era înţeles cu Gaşpar? Hm, dar tot atunci, cînd vorbea despre mine, îi mai spunea şi lui că dacă îl mai prinde pe acolo... Ş-apoi din spusele lui reieşea că se teme grozav de, mine... de viitor... probabil pentru că metoda mea de a mă purta cu clienţii a început să mineze metoda lui.

STROE *(care se plimba cu tnîinile la spate, se opreşte, fixînd pe Caliopi)*: Nu cu Gaşpar... hm... era înţeles. *(Apoi se întoarce, deschide uşa de la sala de aşteptare şi priveşte înăuntru.)*

VENIAMIN: Ţi-am spus eu, nene Stroe, că odată şi odată... că adevărata victorie va fi atunci cînd *el* îşi va pleca fruntea...

STROE: Mda. *(Intră în sală.)*

VENIAMIN: Nu-i convine.

CALIOPI: NU înţelege el astfel de lucruri.

VENIAMIN: Numai tu mă înţelegi, Caliopi.

£ALIOPI: învingătorul meu cel dulce! *(îl ia cu mîinile după gît.)* Să punem cununa biruitorului. *(îl sărută fugar şi fuge. în uşă se înălneşte cu Stroe.)*

f STROE *(făcîndu-i loc)*: Te duci...

ICALIOPI: Să aduc pacheţelul. *(Iese.)*

SCENA III

| STROE *(după o pauză)*: Cum, mă, şi ai putut tu să crezi aşa pe şnapan? Tu nu vezi că toate erau potrivite şi aveau loc după conversaţia lui cu Caliopi? Poftim: uşa deschisă... elogii... ştia că o să intri şi lungea dinadins conversaţia ca să o auzi.

|.VENIAMIN: Bine, nene Stroe, dacă vrei dumneata, fie şi aşa... Dar nu văd încă legătura acestei împrejurări cu doamna Caliopi, despre care amicul mi-a spus cuvinte chiar cam ofensatoare.

|15TROE: Auzi, banditul... bravo, frumoasă victorie.

IVENIAMIN: Păi nu chiar aşa de ofensatoare încît să am motivul să-l.pălmuiesc.

|STROE: Ce să-1 pălmuieşti. măi... nu vezi cum ne pălmuieşte el pe noi, cu concursul doamnei... nu înţelegi... planul e foarte simplu... încurajat de cochetăriile ei, el s-a gîndit la împăcare... şi a început cu tine, desigur, ca fiind mai uşor. Şi făcea probabil pe supăratul pe dinsa, ca să nu poţi tu băga de seamă.

|VENIAMIN *(cu avîntul puţin tăiat)*: Nene Stroe, îmi pare rău, dar îmi face impresia că dumneata vezi tot complicaţii, acolo unde lucrurile sunt poate mult mai simple.

|.STROE: E-he... eu sunt avocat vechi, dragă.

VENIAMIN: Bine, nene Stroe, da de ce să se împece cu noi? Dacă dinsa cochetează cu el, şi dacă le-ar veni gust de întîlnit, crezi că au nevoie tocmai de noi, să le fim martori... Bucureştiul, cred, e destul de mare.

STROE: M . . . da.

VENIAMIN: Păi vezi că te cam grăbeşti cu supoziţiunile?

STROE: Trebuie să fie şi aici un mic clenci.

VENIAMIN: Ei lasă-mă, frate, cu clenciurile dumitale, că m-ai înnebunit...

STROE: Femeia e păcătoasă, dragul meu.

VENIAMIN: Nene Stroe, eu cred ca doamna Caliopi nu-i tocmai una din acelea.
STROE: Femeia e tot femeie.
VENIAMIN: 0 insulţi, nene Stroe.
STROE: S-a insultat singură.
VENIAMIN: Nu e frumos ce vorbeşti de soţia dumitale.
STROE: Toate sunt...
VENIAMIN: Nene Stroe...
STROE: Derînd... cocote...
VENIAMIN *(ridiănd tonul):* Nene Stroe... mergi prea departe.
STROE: Cum ? Ridici tonul ? Dar e nemaiauzit... îţi permiţi să te simţi indignat de aprecierile pe care eu le fac soţiei mele... A... aha... aici vream să te aduc, amice...
VENIAMIN: Ştiu. Am văzut de la început care-i rostul presupunerilor dumitale. Dar adevărul e limpede, nene Stroe.
STROE *(tunînd):* Care va să zică există un adevăr!
VENIAMIN: Unul... trebuie să existe, fireşte.
STROE: EU nu fac jocuri de cuvinte, domnule! Te-am ţinut ca pe-un copil... ca pe copilul meu, viperă... ca să... ca să...
VENIAMIN *(pleacă încet capul):* Nene Stroe...
STROE: A-ha, desigur, ...nu-mi poţi suporta privirea.
VENIAMIN: De ce nu asculţi intîi, nene Stroe?... De ce te porneşti aşa... Dar doamna Caliopi e o femeie pe care de atîţia ani m-am învăţat s-o respect, ca şi pe dumneata, şi mă doare acum, cînd te aud aruneîndu-i astfel de vorbe... mi se pare că s-a dărîmat un întreg sistem de glndire, care s-a înălţat în mintea mea, înalt, zvelt, frumos şi care acum se prăbuşeşte, apueîndu-mă sub dărîmături... Nu le pot suporta, nene Stroe... sunt prea grele. *(Stroe pleacă la rîndu-i capul în jos.}* Aducînd acestei femei desăvîrşite, pe care, da, o iubeam şi o iubesc *(Stroe ridică ochii de oţel)* ca pe-o soră mai mare, ca pe-un model de virtute *(Stroe pleacă ochii)* ...şi de frumuseţe *(Stroe îi ridică)* ...sufletească *(Stroe îi coboară)* ...aducînd, zic, acestei femei imputare că are conversaţii ascunse cu un individ, pe care în casa dumitale m-am învăţat, da, aci m-am învăţat, să-l urăsc. Dar adevărul stă însuşi pe buzele- dumitale; cînd m-acuzi pe mine, cînd pe Muşoiu... ceea ce înseamnează că amîndouă bănuielile sunt pure copilării... Iartă-mă că-ţi spun astfel.

STROE *(îl îmbrăţişează):* Iartă-mă tu, copilul meu... Iartă-mă... *(Tac amîndoi, cu privirile in pămînt. Stroe ridică brusc capul.)* Dar dacă, in ceea ce te priveşte pe tine, trebuie, nu poate fi decît aşa cum zici... e un imperativ moral... în ceea ce priveşte însă...
VENIAMIN: Nene Stroe... dar...
STROE: Auzi-o, vine.
VENIAMIN: Cine vine?
STROE: Caliopi. *(Nu intră nimeni. Strigă.)* Suntem aici... vino. *(Nu intră nimeni.)*
VENIAMIN: N-a fost nimeni.
STROE: Cum se poate, frate, am auzit eu lămurit... uşa de dincolo.
VENIAMIN: Şi eu parcă am auzit.
STROE: Şi paşi... *(Deschide uşa.)* Nu-i nimeni... *(Se uită înciudai la Veniamin.)* N-o fi tras, cumva, cineva, cu urechea ?
VENIAMIN *(privind ceasul):* E... să mă îndrept şi eu spre gară.
STROE: Du-te să-ţi iei pachetul de sus, de la Caliopi.
VENIAMIN: Numai să pun oblonul ăsta. *(Se apropie de fereastră, pune oblonul.)* Trebuie să fie bine fixat, pentru că dedesubt e o movilită şi uşor se poate ridica cineva... Cu fundătura asta... oricind s-ar putea întîmpla... Ăl de la dormitor e pus.
STROE: Mai încui pe undeva?
VENIAMIN: Numai vreo două cutii de la birou. *(Se apropie să le închidă.)*
STROE: Ai ceva important... Păi bine, frate, de ce nu duci hîrtiile de valoare dincolo, la mine, in casa de bani... E, fă-mi plăcerea şi le du dincolo... Eu cu hîrtiile clienţilor... Hai, şi dă mai repede, că pierzi trenul.
VENIAMIN: O, ho, timp e berechet... Ş-apoi dacă pierd acceleratul, mai am personalul. Iar hîrtiile pe care le încui aici *(glumind),* deşi de o mare valoare, totuşi nu cred să tenteze pe cineva strein. Ce vrei? Am şi eu micile mele secrete...
STROE: Daa?

VENIAMIN *(închizînd biroul):* Da... nu e cine ştie ce... o carte... un volum... ştii... dar Iasă... vei şti totul mai tîrziu... ai să vezi că nu mi-am pierdut vremea degeaba, de cînd sunt avocat... şi că părerile pe care mi le combăteai atîta se sprijineau pe ceva.

STROE: Mda... o carte... mda? *(Apăsînd.)* Romanul vieţei dumitale... da... da... constat că nu ţi-ai pierdut vremea degeaba, de cînd eşti avocat...

VENIAMIN: A, nu... ba da... uite... lasă că-ţi spun în maşină...

STROE: Bine, du-te sus să-ţi iei pachetul... eu te aştept la mine, în biroul meu.. - că tocmai îmi adusei aminte... uitasem să-mi iau parale... aşa că poţi chiar să mai zăboveşti puţin, dacă zici că mai e timp pentru gară... da nu prea mult.

VENIAMIN: Numaidecit... *(Ies amîndoi. Scarlat închide lumina.)*

SCENA IV

Ramîne cîtva timp goală. Apoi, pe uşa pe unde au ieşit cei doi, o umbră se strecoară, închide cu grijă uşa tn urma ei şi, după un moment, izbucneşte lumina unui felinar electric. Razele se plimbă scurt prin încăpere şi se opresc pe oblonul din fund. Umbra se apropie de oblon, îi ridică cu greu drugul, apoi desface şi ferestrele şi pe urma le împinge pe toate la un loc, ca să nu se vadă. In mişcările făcute, felinarul o luminează adesea: e NETTY. Cînd a isprăvit, fuge repede.

SCENA V

Peste puţin, din nou se deschide uşa. Persoana care intra acum se apropie repede de birou şi deschide lumina cea mică, zdrăngănind un maldăr de chei, pe care Ic încearcă pe cutiile biroului. E STROE.

STROE: Măi, să fie ale dracului... Nici «na— *(Stinge lumina, vrea să iese, deschide uşa, apoi ramîne aşa, pe gînduri. Uşa rămînind deschisă, ferestrele încep sa facă zgomot. Stroe tresare.)* Cine e? Ce e? *(Deschide imediat lumina cea marc. Se uită cercetător la geam. închide uşa, fereastra se mişcă.)* Ia uită-te, nene, drăcia dracului... *(Se apropie de oblon, îl crapă puţin.)* Ei,, comedie, că adineaori le închise ala. *(Se apropie iar de uşă, o mişcă; ferestrele se mişcă de asemeni.)* Hm, se mişcă de curent... *(Se apropie din nou de ferestre, le îngrămădeşte iarăşi, ca să nu se pară că a băgat de seamă. Cind să pornească să plece, se întilneşte nas în nas cu Gaşpar, care ramîne încremenit.)*

SCENA vi

I **STROE**: A... tu eşti, banditule.

GAŞPAR: Am venit, credeam...

| **STROE**: Ce credeai, mă, banditule...

I **GAŞPAR**: Vream să văd dacă obloanele sunt închise.

STROE: închise, ai? închise, nu.,.? bine, bine...

I **GAŞPAR**: Totdeauna le revizuiesc, după ce pleacă domnul Scarlat...

STROE: Păi domnul Scarlat n-a plecat.

I **GAŞPAR**: **EU** credeam că a plecat...

| **STROE**: Şi totdeauna faci acest lucru?.,,

UAŞPAR: Da... totdeauna.

| **STROE** : De mult timp ?...

| **GAŞPAR**: Da... de cind sunt în serviciu... totdeauna am grijă... aici sunt acte... sunt alea...

| **STROE**: Şi s-a întîmplat s-o găseşti vreodată deschisă?

I **GAŞPAR**: O, ho... S-a mai întîmplat... da nu totdeauna... foarte rar...

I **STROE**: S-a întîmplat, ori nu s-a întîmplat?

I **GAŞPAR**: Da. O dată. Da demult...

| **STROE** *(îl priveşte lung, se plimbă cu mîinile la spate, iar îl priveşte):* Bine, închide-o...

GAŞPAR *(o închide):* Credeam că aţi plecat la club... şi de aceea.

STROE: Bine! A... am... du-te... *(Se uită după el şi dă din cap; puţin după ce iese, intră şi Scarlat.)*

SCENA VII

VENIAMIN: Nene Stroe, da unde eşti, frate...

STROE: Scarlat, am descoperit un lucru straşnic... *(Deschide uşa şi se uită fri sala de aşteptare, să vadă dacă nu e auzit.)* Tu ai închis bine, bine fereastra... nu?

VENIAMIN: Desigur...

STROE: Bine de tot.

VENIAMIN: Păi dumneata nu văzuşi...

STROE: Ei bine, intorcîndu-mă aici să... să... să... să-mi iau pălăria, pe care o uitasem *(Scarlat se uită la cap.),* pe care credeam c-am uitat-o aci... cînd deschid uşa, ce crezi?... S-a mişcat fereastra...

VENIAMIN: Cum s-a mişcat fereastra?...

STROE: Foarte bine; uşa am lăsat-o deschisă, înţelegi... că n-aveam sâ mă ascund, înţelegi, că-mi caut pălăria...

VENIAMIN: Desigur. Văd si nişte chei.

STKOE: Da. cheile meîe.

VENIAMIN: Da, ale dumitale.

STROE: Da, tocmai ma nimerisem cu ele în mină... Scoteam nişte bani... ah, distracţia asta! Şi, cum spun, hait, se mişcă fereastra... înţelegi, de curent.

VENIAMIN: Da... şi...

STROE: Şi fac planul numaidecît: s-o las deschisă şi să pîndesc... dar numaidecît mă întorc şi zic: nu se poate, ăl de afară nu va intra pînă nu suntem noi plecaţi... poate pînă nu-i face semn ăl dinăuntru că intrarea e liberă... Pentru că trebuie să fie unul dinăuntru amestecat in afacere... mă vei întreba de ce?

VENIAMIN; Pentru că fereastra a fost deschisă pe dinăuntru.

STROE: Mă urmezi de minune... Ei bine... pe cînd mă întrebam cine poate să fie acel cineva dinăuntru... mă urmăreşti?... uşa se deschide... şi cine crezi că intră ?

VENIAMIN: Gaşpar.

STROE : De unde ştii ?

VENIAMIN: Păi mă întilnii cu el la uşă. dincolo.

STROE: ttichipuie-ţi. *mon cher,* el! E, ce crezi?

VENIAMIN: E-ai întrebat? El ce spune?

STROE: El spune, sigur incurcindu-se, că a venit să vadă dacă obloanele sunt închise de tine... şi că vine regulat să facă asta, pentru că le-ai fi uitat odată deschise.

VENIAMIN: Minte... Adică se poate să vie după plecarea mea, ca să le încerce, de vreme ce las uşa neîneuiată... Dar minte că le-aş fi uitat vreodată neînchîse, pentru că asta e cea mai de seamă grijă a mea, cînd plec.

STROE: Aşa e că minte?... Atunci el e banditul.

VENIAMIN: Complicele dinăuntru.

STROE: Desigur.

VENIAMIN: Bine, dar zici că el a venit peste dumneata, deci după ce le-ai găsit deschise.

STROE: Mda. *(Plesnind după un timp degetele.)* Pardon, îmi dai voie... Va să z.ică el a venit şi le-a deschis... buun... pe urmă a ieşit şă vadă ce facem.., sau chiar s-a dus prin curte... Reîntors, vede că eu nu mai sunt în birou... mă urmezi?... a crezut că am plecat... şi, hait, încoa, să-şi aştepte tovarăşul de afară... Şi iată că pălăria mea ii fu fatală domnului complice... Vezi că şi distracţia omului are avantagiile ei.

VENIAMIN: NU putea să creadă că am plecat, întrucît n-a auzit maşina.

STROE: Foarte bine... a ştiut că n-am plecat... atunci a crezut că m-am urcat şi eu... si socotind că nu vom mai da pe aci...

VENIAMIN: Ce ai de gind să faci?

STROE: Tu cine crezi că ar uutea fi cel de afară?

-**VENIAMIN**: Adică să fi decăzut pînă într-atita, încît să se înhăiteze cu borfaşi de rînd... Hm, tot ce se poate... un fost portărel delapidator...

STROE: A decăzut de lot nemernicul ăsta... trebuie să-1 dăm afară.

VENIAMIN: Dar e curios că pînă acum n-am constatat nici o lipsă.

STROE: Nici eu... Tocmai astă-seară am aruncat şi o privire peste parale... E... Poate că tocmai astă-seară pregătea lovitura.

VENIAMIN: Ce e de făcut?

STROE: Să pîndim.

VENIAMIN: Asta trebuie să fie... maidanul ăsta şi ridicătura de moloz... ţi-am spus eu, sunt destul de propice... apoi aici, în apartamentul meu, deschis, uşor pot face bază de operaţiuni... Vezi, domnule, mişelul... Hm... ia uite, domnule, dacă plecam, lăsam pe doamna Caliopi singură.

STROE: Singjjră cu banditul.

VENIAMIN: Şi cu complicele... Puteau s-o stranguleze în bună voie. Ba cine ştie ce să-i... Canalia!

STROE: Ce să-i facă? Au strangulat-o şi gata... Ce să-i mai facă... Hm... adică vorba ta... ca pe biata Dumbrăveasca vrei să zici... Vezi, domnule, bandiţi, bandiţi, dar tot nu i-a lăsat indiferenţi frumuseţea femeii. Doamne, din ce scăparăm pe Caliopi.

VENIAMIN: NU, nene Stroe, n-am vrut să zic a&ta... aici nici n-ar fi cazul.

STROE: Ce vorbeşti dumneata, domnule!

VENIAMIN: Casa de bani e jos, doamna Caliopi nici nu simţea...

STROE: Ba simţea al dracului.

VENIAMIN: Nene Stroe... în sfîrşit, nu mă priveşte... Dar ai o manieră de a te exprima...

STROE: Da bijuteriile ei, domnule, crezi că nu ştie Gaşpar de bijuteriile ei... He, he, banditul ăsta e poamă mare. De mult ne lucrează el. Adică la judecătorie, crezi că nu era înţeles cu Muşoiu, cînd zici că te-a lăudat ăla. Pui mîna în foc. Da, da. L-a plătit canalia! Vrea să se împece cu... ca să... da... Ia ascultă, mă! *(Se gindeşte mult, scârpintndu-se în cap.)* Ia să reconstituim cum a fost. Zici că el ţi-a făcut semn să-1 asculţi, ş-apoi ?

VENIAMIN: La ce te gîndeşti?

STROE: în definitiv ce căuta el la judecătorie. Bine, mă căuta pe mine. I-am spus să se ducă dracului... De ce nu s-a dus? Ca să-ţi facă ţie semn, ai? Ia stai, nene... Ia să facem puţin aceste legături: Caliopi, de la un timp, îndrăgeşte judecătoria... concomitent... Gaşpar. ..

VENIAMIN: Vrei să zici *(arată fereastra),* Muşoiu?

STROE: *Ecce homo!*

VENIAMIN: Adică... Ce tot vorbeşti, nene Stroe...

STROE: Eu nu zic... dar... *(Se plimbă, dar se opreşte.}* îmi dai voie... conciliabulele ei cu Muşoiu, care te înjura pînă mai alalt'ieri, de le era milă şi pietrelor... bun... uşa judecătorului deschisă, ca din întîmplare... buun... Gaşpar de faţă... tot ca din întîmplare... Gaşpar iţi face semn să asculţi... nu vezi, dragă, ce legaturi... indisolubile... Asta e. Bandiţii sunt înţeleşi cu toţii... şi cu victima *(gest de protestare la Veniamin).* Da, da... da... şi cu victima. întîlnirile au loc de mult; iar noi stăm pe roze... domnul Scarlat doarme pe laurii victoriei recente... măreaţă victorie ! *(Pauză.)* Buun... Ha... Lasă pe mine... Nimic... Sst... Sâ mergem... nici un cuvînt, să nu bănuiască... şi ne facem că rîdem... ha... ha... ha... ha... rîzi, Searlate... Ha, ha, ha... *(Pornesc, dar Stroe se opreşte la uşă. bâtîndu-se cu mina peste frunte.)* Ei, şi dacă rîdem, ce folos... E vorba cum dracu am putea să-i prindem... trebuie să fie înţeleşi şi cu vardistul de afară... banditul trebuie să-şi fi luat toate precauţiunile... **0?** dacă l-aş apuca aici... noaptea, în domiciliul meu... îţi închipui... înţelegi tu, Scarlat, ce poate fi asta... Răfuiala... răcoreala... cea mare... de cincisprezece ani, de cînd aştept momentul acesta sfînt... O.. - Doamne, Doamne, nu mă lăsa...

I **VENIAMIN** *(care-l priveşte zîmbitor):* Cum, nene Stroe, de la o simpla bănuială, treci aşa, la cea mai deplină convingere. .. fără nici un alt indiciu mai temeinic. Nostim mai eşti, nene Stroe; repede te aprinzi... Cu toate astea şi eu cred că e o aventură de dragoste, mai degrabă, decît o lovitură de tîlhari.

STROE: Băiete, eu nu sunt om de imaginaţie... eu sunt om de deducţie... eu sunt avocat... Âi pierdut acceleratul, nu?... Lasă să se ducă şi personalul... şi rămii cu mine aici... să vezi ce n-ai văzut... ascultă-mă ce-ţi spun.

'**VENIAMIN**: Fugi de-aci, nene Stroe, nu e ce gîndeşti dumneata... Dar zici că întii ai găsit oblonul deschis şi pe urmă a venit Gaşpar... Nu cumva o fi vreo şotie de-a Netty-ei...

I **STROE**: Şi bărbatu-său venise să-i deschidă-.. hai ? Bravo... Bravo raţionament de jurist!

VENIAMIN: Nene Stroe... asta e! Pentru atîta lucru nu face să rămîn, cind mama e bolnavă. Gaşpar cu siguranţă că bănuieşte de mult...sau a început să bănuiască... din jenă nu ţi-a mărturisit. Dar dă şi el tîrcoale, săracul, să se convingă. Te-am salutat, nene Stroe. Şi iată sfatul meu: cheamă pe Gaşpar şi ridică-i moralul... îndeamnă-î să aştepte şi dacă nu i-o face nevastă-sa cea mai frumoasă surpriză... adică ce surpriză. ..

STROE *(după o gîndire):* Aşi, ce Netty, vorbeşti dumneata... Aia e măritată doar de patru luni. Dar ar fi o idee să chem pe Gaşpar. Mă, o încercare nu strică. Şi pentru ca să ajungem la un rezultat, afacerea trebuie să i-o dăm lui pe'mînă, iar noi să ne facem că nu bănuim nimic. Dindu-i în pază biroul, el va socoti că avem cea mai mare încredere intr-însul. Astăzi chiar nu vom întreprinde nimic, pentru ca să le insuflam şi mai mult curaj. Am şi sunat *(Sună.)* ...iar simbăta viitoare organizăm vînătoarca... Dacă n-o fi... nu e...

VENIAMIN: Bine, nene Stroe. Să facem aşa cum zici şi să vezi cum o să rîdem luni, cînd m-oi întoarce.

STROE: A, ceva tot e... Mă, mie nimic nu-mi scapă... Mă, eu judecător de instrucţie să fi fost. Mi-a spus mie şi răposatul Toma Stelian, cind m-a auzit într-un proces: Stroe, locul tău nu e aici... *(Pauza.)* Cum, mă, şi să aştept eu o săptămină... O sâptămînă de zile să mă sf'îşie pe mine gînduleţul... că poate el... că tocmai el... că duşmanul meu de moarte... ah, Stroe, unde e Toma Stelian, să te vadă cit eşti de neputincios... *(In'ră Gaşpar.)*

SCENA VIÎI

STROE: Gaşpar, eu cu domnul Scarlat plecăm: dumnealui la ţară, eu la club... ascultă colea: aicea am găsit amîndoi fereastra asta şi obloanele desfăcute, după ce amîndoi le închisesem cu mîinile noastre *(îl privesc amîndoi cu ochi străpungători).*

GAŞPAR *(se uită cînd la unul, cînd la altul, apoi surîde):* Poate nu le-oti fi închis bine.

VENIAMIN: Ba tocmai.

STROE: Domnul Scarlat a pus drugul cu mîna dumnealui... cind m-am întors eu să-mi iau pălăria, numai că am deschis uşa, şi obloanele au şi început să se mişte de curent.

GAŞPAR: Adică... le-a deschis înaintea mea?

STROE ŞI VENIAMIN: Cum înaintea ta?

GAŞPAR: înainte de a veni eu, vreau să zic.

STROE: Păi sigur... E cineva aici, în casă, care e înţeles cu unu de-afară, să ne jefuiască.

GAŞPAR: E, he... da, da, da... *(Se uită iar la amîndai, rind pe rînd, şi dă iar din cap.)* N-aţi închis-o dumneavoastră bine... că nu mergea ea aşa uşor...

STROE: Gaşpare, tu in noaptea asta'vei'sta aici... de pîndă...

GAŞPAR: Am înţeles... *(închide un ochi.)* Bine aţi făcut că v-aţi gîndit la mine, lasă-1 pe mine.

STROE: Ai revolver?

GAŞPAR: Am. *(Mişcare la cei doi.)*

STROE *(tare):* Ia să-1 văd.

GAŞPAR: Păi, e-n odăiţă.

STROE: A, ha... deci vei sta la pîndă... trebuie să fie vreun borfaş... şi-a pus în gînd să fure cîte ceva... altfel aş sta eu...

GAŞPAR: NU e nevoie, lasă că stau eu... bucuros...

STROE: Primeşti să stai, sau să punem altul...:

GAŞPAR: Da de ce, lasă cocoane, n-avea nici o teamă... nici n-ai pe cine să pui...

STROE *(dă din cap la Scarlat):* Cum, şi vrei să-ţi pierzi tu noaptea asta... sîmbătă noaptea... noaptea ta cea. sfîntă...

GAŞPAR: Mă rog, mă rog, facem tot pentru interesul stăpinilor...

I **STROE** *(fandîndpe neaşteptate):* Şi dacă va fi Muşoiu? *(Tresârire violentă la Gaşpar.)* Te surprinde aşa de mult ?

GAŞPAR: Păi cum o să fie, domnule, Muşoiu... ce să caute el aici?

STROE *(mergînd spre el):* N-are ce căuta?

GAŞPAR: Păi c-aşa e, zău, să poată să intre dumnealui în casă de oameni, noaptea, aşa *(înldrăndu-se cu faţa de la ei),* că-1 fac praf... a... numai să poftească... lasă-1

pe mine, cocoane... aoleo... dumneata numai du-te îa club şi dumneata ar fi timpul să pleci, coane Scarlat. *(Uitîndu-se la pendul.)* Aoleo... zece... pierzi acceleratul, cocoane.

VENIAMIN: S-a şi dus... pendulul ăsta a stat... dar mai am personalul... *(Uitîndu-se la ceas.)* Unsprezece jumătate... cu maşina...

GAŞPAR *(îngrozit):* A stat...]? unşp'ce jum... *(Se uită neliniştit la fereastră.)* Du-te, coane, zău du-te! Personalele ăştia cîteodată pleacă şi mai devreme.

STROE: De ce te frămînţi şi tot te uiţi aşa la fereastră?

GAŞPAR: La fereastră? Eu? Păi mă uit... de ce să nu mă uit... îl aştept să vie... coane Muşoiule... de ce nu vii tu acuma?... Aoleo... ia poftim...

STROE: Ssst... *(Stinge lumina brusc.)* Nici o vorbă... Lipiţi de zid!... *(în mîna lui răsare luciu de revolver. Stau aşa cîtva timp. Apoi Stroe aprinde lumina. Oftat uşor.)* Cine a oftat?

GASPAR: Ia lăsaţi-mă, domne, zău aşa... Păi eind ne-o vedea atîţia, credeţi că mai intră? Mă încurcaţi, zău, mă încurcaţi... *(Uitîndu-se la pendulă.)* Vezi dumneata, domnule, stătuse... Coane Stroe... pe răspunderea mea... Telefonul e aci... numărul clubului îl stiu: 45 54.

STROE : Da dacă am trimete maşina numai cu domnul Scarlat şi aş aştepta şi eu cu tine...

GAŞPAR: NU ezistă... nu vine... ăla are ochi de drac, domnule; pînă nu te-o vedea cu ochii lui că aţi plecat amîndoi, nu pune piciorul in fundătură.

STROE: Ştii bine?

GAŞPAR: Pe prinsoare.

STROE *(după o matură gîndire):* Atunci haidem. *(Pornesc, în pragul uşii, Stroe se opreşte brusc şi se întoarce spre Gaşpar, care îşi dăduse cu palma peste piept, în semn de satisfacţie.)* Gaşpar! *(Bagă mîna în buzunarul de la piept.)* Ia'numără aici! Cîte sunt?

GAŞPAR: Zece mii.

STROE : Aşa. Bagă-i în buzunar. La club eu stau în cabină, cu aparatul la ureche... auzi... dacă m-anunţi că ai pus mîna pe Muşoiu, ai încă zece mii... pe loc... suntem înţeleşi ?... Dacă o fi altcineva, dai banii îndărăt

şi-ţi opreşti doi sutari... iar dacă afacerea te priveşte personal, nu mai opreşti nimic... ne-am înţeles?

GAŞPAR: Cu ce să mă privească pe mine, boierule, că sunt om sărman... cine ce-are cu mine... Aici e Muşoiu, cum te văd şi mă vezi...

STROE; Măi, tu vorbeşti cu prea multă siguranţă.

GAŞPAR: E la mintea omului... cocoane...

STROE *(lui Veniamin):* Aşa e c-a avut dreptate Toma Stelian ?... Rămîi, măi Scarlat, aşcultă-mă pe mine.

VENIAMIN: Imposibil, nene Stroe! Ăsta face pe caraghiosul. Ce zici dumneata, zice şi el... Doamna Caliopi!?!?... Cu neputinţă... Puţin flirt, treacă-meargă... dar întîlnire noaptea, în casa dumitale, *în biroul meu,* în biroul meu, nene Stroe, haida de, nu cred în ruptul capului, oricît ar avea dreptate Toma Stelian, în toate celelalte privinţe.

GAŞPAR: Ăla v-a spus?

STROE: Ce să spuie şi cin' să spuie?

GAŞPAR: Toma ăla... că vine domnu Muşoiu astă-seară.

STROE *(misterios, punînd un deget la gură):* Sst... Asta nu te priveşte pe tine... tu stinge luminile... şi cînd chemi la aparat, nici un nume, m-ai înţeles... nici Stroe, nici Muşoiu... doar atît: 45 54. Eu întreb, gata? Tu răspunzi: gata... atît... fără nici cea mai mică zarvă şi scandal... subliniez: fără nici cea mai mică zarvă şi scandal... şi ţine-1 numai cu făgăduieli... cum a transpirat numele lui la aparat, sau cum începe să ţipe pînă la venirea mea, înţelegi, s-a stricat tot... poate da Ioc la bănuieli... şi n-am făcut nimic... Gaşpare. cred că nu mai e nevoie să-ţi explic de ce toate astea, sau să-ţi mai repet...

GAŞPAR: Lasă, cocoane, pe mine mă Înveţi dumneata...

STROE *(ieşind):* Acum stinge.

GAŞPAR *(singur):* Zece mii şi cu zece mii fac douăzeci de mii. *(Stinge lumina mare şi aprinde pe cea mică.)* Să vedem ălălalt ce aduce... *(Se trînteşte pe fotoliul din dosul biroului.)*

Cortina

ACTUL IV

La ridicarea cortinei, el e tot pe fotoliu. Cele ce urmează se petrec ca la jumătate de ora, după actul III.

SCENA I

GAŞPAR *(se uită la pendulul care acum merge; neliniştit. Se duce la fereastră, deschide):* Uite-1, al meu eşti, şefule... *(După o pauză.)* Aici... aici... sst... bine-ai venit, cocoane... sst...

GLASUL LUI Muşoiu: Tu eşti, Gaşpare?

GAŞPAR: Eu... ss...

Muşoiu *(capul îi apare la geam):* Am venit să văd si am plecat.

GAŞPAR: Cazi tocmai la pont.

Muşoiu: Ia să-ţi văd situaţia.

GAŞPAR: Asta e... Chiar poţi să intri.

Muşoiu: Au plecat, i-am văzut... Nici nu intram în fundătură, pînă nu treceau întîi... *(După ce priveşte prin cameră.)* Acum stinge lumina aia, Gaşpare, ca să nu atragem cumva atenţia — şi pe urmă sări şi tu, să mai stăm puţin de vorbă.

GAŞPAR: Stai, domnule, că n-ai văzut nimic. Dinăuntru să vezi... poţi să intri puţin... acum să n-ai nici o grijă... pînă mîine dimineaţă suntem ca la noi... Hai să-ţi arăt dormitorul... şi unde mai pui că am să-ţi spui lucruri mari...

Muşoiu: l-ai spus ceva? Ai adus vorba...

GAŞPAR: Lucru mare, nu înţelegi?

Muşoiu: Ce spui, Gaşpare?

GAŞPAR: Poftim încoa... eu nu pot veni acolo.... Vrei să dea peste noi cineva uneltind pe ulicioară,

Muşoiu: Ai dreptate, să mergem în altă parte.

GAŞPAR: NU ezistă. Să mă vadă lumea, noaptea,; cu .dum?; neata. Mai în siguranţă ca aici nu ne găsim nicăieri pe> • lumea asta... Şi pe urmă trebuie să. te înveţi.şi cu situaţia, că nu se ştie ce se va întîmpla chiar astă-seară.

MUŞOIU : Ia lasă, n-ai să mă faci tu să cred că...

GAŞPAR: N-am zis că sigur! Da zic: nu ştiu ce se va întim-jpla... Nu-mi place să. exagerez.,. da mie mi se pare altceva... mi se pare c-ai uitat să aduci acontul... şi... fără acont nu facem treaba... La revedere... *(Apropie ferestrele, fără avînt.)* Da ce, pleci?

MUŞOIU: Mă feresc în umbră... dacă nu vrei să stingi... ;,.se aude un pas pe pavaj.

GAŞPAR: Aoleo... să nu te mişti. *(Revine şi. stinge repede.)*

Muşoiu: Trece înainte pe stradă... Hait, s-a oprit.

GAŞPAR: Unde s-a oprit?

Muşoiu: La colţ, aici, la fundătură..

GAŞPAR: Se uită încoa?

Muşoiu: Chiar să se uite, nu mă poate vedea... eu-1 văd pe el, că e în lumină... Nu-1 cunosc... da ce s-o fi uitînd el aşa în. lung, şi-n lat... şi-ncoa... parcă s-ar feri să nu fie văzut că vrea să vină încoa.

GAŞPAR: Hai, domnule, înăuntru, pentru numele lui Dun> ; nezeu... mai nenorocit... ai stricat totul... *(îl apucă de mină şi-l trage sus.)* A apucat-o încoa, zici?

Muşoiu *(după ce a sărit):* Nu pornise încă... Se uită Ia vale, cînd am sărit.

GAŞPAR: Trebuie să-şi aştepte dama... cam fac ei dragoste prin fundătura asta... să închid ferestrele.

Muşoiu *(întorcîndu-se brusc):* Dar de ce să le închizi?

GAŞPAR *(apropiind obloanele):* Numai le apropii... şti, să nu bage de seamă.

Muşoiu: Gaşpare, să nu faci vreo şotie... să ştii că sunt înarmat!

GAŞPAR: Ei! na-ţi-o frîntă... Sst... I se aud paşii pe fundătură. Dă-1 dracului, să treacă... sss... *(Un cap apare între ferestrele ce s-au deschis brusc şi cercetează adine în întuneric, fluieră uşor, apoi, neprimind nici un răspuns, se lasă jos şi pleacă.)* Ehe!... aici e o braşovenie întreagă. Vezi, boierul n-a minţit.

Muşoiu: Ce să mintă?

GAŞPAR: Că ferestrele... că... vreau să zic, lipseşte ceva din casă... Trebuie să fie un tilhar Înţeles cu cineva dinăuntru... Noi să ne aşezam colea... să vedem cine-i ăla... ăl dinăuntru... atît vreau să văd.

MUŞOIU: Dacă se face scandal... eu trebuie...

GAŞPAR: Nu ezistă. Oricît sunt eu de mînios... Dar pentru un ban, acolo... dă-**1** dracului, oi putea să mă abţm; am atîta educaţie... Eu am să~l cunosc după voce, atît... să prind firul şi pe urmă îl desfac eu singur. Dumneata stai liniştit aci şi după ce or sfîrşi ăia, dau de veste cocoanei. Prea mult n-o să-şi spună; o să-i vezi cît sunt de grăbiţi. Nu văzuşi, se cheamă cu fluierul. .. cam pe acum trebuie să le fie ora. O să-i dea ce i-o da acolo şi...

MUŞOIU: Şi ce zici că dai de veste cocoanei: că i-ai văzut?

GAŞPAR: Ba, că eşti dumneata aici.

MUŞOIU: Eşti nebun.

GAŞPAR: He, he, dumneata nu ştii ce am lucrat eu ăştia trei zile...

MUŞOIU: Adică să vină astă-seară? Fugi, bă, de-aei...

GAŞPAR: Da dacă o veni.

MUŞOIU: Ia lasă.

GAŞPAR: Ascultă colea ce-ţi spun... vine. de venit... da să ştii, cu martori.

MUŞOIU: Cum, cu martori?

GAŞPAR: Adică să fiu şi eu de faţă... inţelegi, să nu o iei prea... înţelegi.

MUŞOIU: Fugi, că nu cred, în ruptul capului.

GAŞPAR: Ba eu cred altceva, cum mai spusei... mi se pare ca ai uitat hainele cu portofelul acasă... ai asupra dumitale barimi cinci miişoare? Dacă nu, amînăm şedinţa pentru sîmbăta viitoare, cînd fereastra iţi va sta la dispoziţie, ca şi acum. *(Făcindu-i un compliment.)* Eu nu te ţin... adică... un moment numai pînă se întoarce ala cu fluierul... stii, te vede ieşind si strici rosturile... şi, înţelegi, nu îmi convine să pierd două muşte dintr-o dată... Sîmbăta viitoare, pofteşti, şi cum ai sosit, cum ai dat gologanii, eu am şi pus mina pe telefon şi am zis: gata... atit, cum s-ar fi întîmplat şi astă-seară. Mie mi-e indiferent... sîmbăta asta... ailaltă...

MUŞOIU *(se uită lung la el):* Mă, cum ai convins-o tu aşa de repede... pe cine îneînţi tu?

GAŞPAR: Nici un cuvînt. Sîmbăta viitoare.

MUŞOIU: Şi adică dacă pui mina pe telefon...

GAŞPAR: Asupra chestiei ăştia, am spus, nu mai discut... sau vrei vreo încercare, poate... aşa, numai ca să-i auzi glăsciorul... somnoros.

MUŞOIU: Măi, Gaşpare, eu am la mine 5 albăstrele.

GAŞPAR: Păi de ce nu spui, domnule! *(Pune mina pe telefon.)*

MUŞOIU: Dar de cele mici.

GAŞPAR *(izbeşte telefonul):* Te rog să nu mă jigneşti... n-o merit... ah... zice să faci omului bine... Of, şi ăia nu mai vin odată.

MUŞOIU: Gaşpare, iacă, ai de la mine o albăstrică de'le mari şi pe urmă...

GAŞPAR: Ţine-o sănătos... cu pe urmă nu lucrăm... fără două mii nici nu stăm de vorbă.

MUŞOIU: Mă, eu ţi le dau, nu glumesc, uite colea una... pe urmă merge şi cealaltă... numai să văd minunea asta, că-ţi răspunde la telefon... Hai, nu face mofturi...

GAŞPAR: In sfîrşit, fie. *(Se freacă cu ea pe obraz.)* Dar intîi să-mi dai voie să spun un lucru... deocamdată, o să te ia de sus, ştii... şi eu am consemn să nu ies... de altminteri nu ies eu, chiar să nu am consemn, pînă nu îmi baţi în palmă zece de astea... in sfîrşit, astăzi, ca pentru o vedere...

Muşoiu: Gaşpare. mă, să mă ia cum m-o lua, numai să vie... astăzi am venit nepreparat, inţelegi... spuneai că îmi arăţi doar situaţia.

GAŞPAR: Aşa e, drept! nici eu nu mă aşteptam să meargă cum a mers... dar să lăsăm; uite ce... să nu te intimidezi... fii ţanţoş, colo, să-i placă... orice ţi-o zice, fii cu răspunsul gata; aşa te-am zugrăvit. Altfel, sîmbăta ailaltă nu mai vin... Ja-o colo: *madame, je vous*

dis merci, je vous declare amour... ii plac grozav oamenii de viață.

Muşoiu: Gaşpare, om te-am făcut... dar, mă, să nu fi pus pe alta la telefon.

GAŞPAR: Iii, cocoane, că sucit mai eşti... vine, domnule, în persoană.

Muşoiu: Da ia ascultă, tu singur ai adus vorba, sau prin nevasta-ta, cum te-am învățat... cum se face de ai zăpăcit-o aşa repede... povesteşte-mi fir cu fir... ia-o de la început, aşa-i că te-a ajutat şi nevastă-ta, că... Altfel... nu înțeleg...

GAŞPAR: Iar nevastă-mea... Ai dumneata ce ai cu nevastă-mea... domnule, ți-o spun eu: ea nu se pricepe... e fată naivă, am luat-o doar de patru luni, din sat, unde are moşie domnul Stroe... e fată de circiumar, ce poate să ştie ea ? Şi pe urmă, mă înțelegi... nu vreau să-i bag în cap lucruri de ăştia.

Muşoiu: Bine, bine, atunci spune cum a fost.

GAŞPAR: Iacă, îți spun... daa... zici că ai revolver.

Muşoiu *(sare in sus si i-l scoate. Un moment de tăcere)*: Uite-1.

GAŞPAR: Bine, pune-1 în buzunar... ştii, cînd o veni complicele ăla... să nu fim cu mîna goală.

Muşoiu: Complicele dumitale.

GAŞPAR: îmi place că te gîndeşti la multe... Da în seara asta se descoperă toate... las" pe mine... adică să ne întoarcem la al nostru... cum spun, asta ține de trei zile... da azi mi-a zis aşa... adică intîi i-am zis eu ieri: ce-ai zice, cocoană, dacă te-oi pomeni cu domnul Muşoiu, nitam, nisam, aici, în casă... Cum aici, in casă? mi-a zis... Aici în casă, i-am zis... N-âre să îndrăznească, mi-a zis... Dacă o îndrăzni? am zis... Crezi că ar fi in stare ? mi-a zis... Ala e dracu gol, mă ierți, i-am zis... e tîlhar mare, pardon, î-am zis... Mă ierți, cocoane, pentru violențele astea de limbaj.

Muşoiu: Mă rog, mă rog... foarte interesant... numai că... complicele ăsta... nu mă prea aranjează.

GAŞPAR: Ia... ssst... jos... vino, domnule, încoa... jos... sst...

(îl trage după birou. Muşoiu se lasă în genunchi, cu arma în mină. gala de tras. Uşa dinspre sala clienților s-a deschis. Felinarul electric se aprinde. Persoana intrată, se apropie de fereastră, deschide şi fluieră. S-a lăsat in afară, peste pervaz, mult aplecată, fluieră, țintnd felinarul la spate. Fluieră din nou, apoi sare.)

Muşoiu *(care a urmărit cu atenție scena)*: O femeie.

GAŞPAR *(sărind)*: Nevastă-mea... complicele... dă-mi revolverul... lasă, că am şi eu *(Se caută în buzunar.)* Şase într-unui, şase într-altul. *(Porneşte hotârît.)*

Muşoiu: Va să zică... complotul... nu era contra mea. *(Se ia după el, îl opreşte, îl sărută.)* Iartă-mă, Gaşpare.

GAŞPAR: Da ce? Crezi că fac moarte în serios... să intru eu în puşcărie pentru porci? *(îl dă la o parte şi porneşte iară.)* ...Ba fac, că am dreptu, de la lege.

Muşoiu: Va să zică nu mi-a spus minciuni. *(îl ajunge la fereastră.)* Gaşpare, nu pleca, te rog, te conjur... a face scandal... acum... ar fi... să stricăm totul... totul... pentru totdeauna. *(Gaşpar vrea să i se smulgă din brațe.)* Să stricăm pentru totdeauna secretul maidanului... Gaşpare, pentru mine!

GAŞPAR: Fi-ți-ar maidanul dracului... Păi ce, eu sunt conu Stroe...

(Pentru că celălalt îl ține de haină, îl îmbrînceşte.)

Lasă-mă, că... mă supăr... Cînd e vorba de obrazul omului... asta e mai presus ca toate...

Muşoiu: Gaşpare, numai atît îți spun... gîndeşte-te ce pierzi... Gaşpare...

GAŞPAR *(oprindu-se)*: Zece şi cu zece.

Muşoiu: Care zece ?

GAŞPAR: Douăzeci de miişoare dintr-o dată.

Muşoiu: în sfîrşit... facem noi... da de ce vrei să pleci? Lasă să stăm frumos, colea... dragă Gaşpare... te răzbuni mîine... acum ce să mai împiedici... de unde îi mai iei... Iii... fir-ar al dracului, că frumos începusei să mai povesteşti... râmîi, Gaşpare, lasă că mai ai tu timp să-i prinzi...

GAŞPAR: Douăzeci de miişoare... Tu umbli s-o faci om, în rîndul lumii, şi ea uite cum îți răsplăteşte... Douăzeci, domnule.

Muşoiu: Păi tocmai, dragă. *(îl ia de braț şi-l conduce spre rampă.)* Păi tocmai, dragă... una ți-am dat-o, una merge astă-seară, după... Sîmbătă viitoare trei...

cinci... şi pe urmă facem noi... *(Au ajuns la birou.)* Măi, şi la drept vorbind, ascultă-mă pe mine, ea e nevinovată, măi... Ea e fata neştiutoare, cum singur ai spus... măgarul ăla, care şi-a băgat capul adineaori, ăla a scos-o din minţi... ea e o biată fată naivă de •cîrciumar... adică de la ţară, şi el e un nemernic de hucureştean... ah, bucureştenii ăştia... am o ură pe nemernicii ăştia... Şi eu sunt de la ţară, bă, nu-mi e ruşine s-o spui... canaliile, scot din minţi fetele şi nevestele oamenilor... asta e tot ce ştiu şi ei... Dragă Gaşpare, uite încă o miişoară... şi ai de la mine cuvîntul meu că sîmbata viitoare ai de la mine trei... ce trei... patru d-ăştia... dacă astă-seară Caliopi coboară pînă aici... *(Ferestrele mişcă. Şoptind:)* Ssst, jos... se întorc. *(Trăgîndu-l la rindu-i jos, rugător:)* Gaşpare... dragă Gaşpare... calm, dragă... un cuvînt... şi ai stricat totul... Şi s-au dus dracului, şase... şapte... douăzeci... douăzeci... cît spui tu, dragă Gaşpare.

SCENA II

VOCEA NETTY-ei: Ţine-mă bine... apucă-mi bine piciorul... aşa... *(încălecînd fereastra.)* Acum, drept să-ţi spun, pot să sar şi singură fereastra... dar te-am îndemnat să mă ajuţi, numai ca să mă pipăi puţin... Vezi cit te iubesc, şi tu erai să pleci. Bravos, *merci,* Puiule, mult ţii tu la mine...

PUTU *(de afară):* Eu am venit la fix... am crezut că poate bărbatu-tău a renunţat astă-seară la circiumă. Mai ales că, trecînd pe acolo, nu I-am văzut...

NETTY: S-a dus la alta... Ce să renunţe, beţivul ăla. *(Gaşpar se zvîrcole ca un şarpe; cînd tresare, Muşoiu îl trage de haină, conjurîndu-l să tacă.)* Oh, Doamne, cît e de scîrbos... în starea lui obişnuită miroase ca un tilv... îţi închipui ce e, cînd vine de la circiumă. Puiule, tu să nu bei ca el!... De altfel ce-ţi tot spun eu? Tu ai altă cultură, esti student... Cum zici că-i zice scoalei tale?

Puiu: Arte şi meserii... inginerie...

NETTY: Vai, ce frumos... Hai înăuntru... Hai, ce mai aştepţi... Ridică-te... hai în dormitor la Veniamin.

Puiu: Ţi-am spus să nu-i mai zici dormitorul lui... e al nostru.

NETTY: Haidem în dormitorul nostru. *(Gaşpar aprobă din. cap cu koţărîre, apoi mîngîie revolverul.)*

Puiu *(ridicîndu-se pe fereastră şi stînd asemenea pe pervaz):* Eu aş zice ca astă-seară să nu mai intrăm... de la zece, de cînd am dat tîrcoale pe la circiumă şi bărbatu-tău tot n-a venit... Am o presimţire... Nu vrei tu mai bine să mergem în livadă, colea, unde ne-am sărutat întîi... Miroase aşa de frumos iarba, că te îmbată...

NETTY: O.. - ce gust... ca la ţară... nu merg... sunt sătulă de iarbă... n-ai nici oglindă, nici somieră... nu merg... da lasă, ştiu eu ce presimţiri ai, nu mă mai iubeşti... asta e...

\ **PUIU**: Bravos, parcă pe iarbă, ori pe somieră, nu-i tot o iubire... Bravos... *(O sărută. Gaşpar se zvîrcoleşte. Muşoiu li face gesturi disperate de potolire.)*

I **NETTY** *(aprinzînd felinarul şi examinlndu-i faţa):* Puiule, mi se pare că mă înşeli...

Puiu: Tu mă înşeli pe mine.

NETTY: Eu?

PUIU: Cu bărbatu-tău.

I **NETTY**: O, asta se intimplă foarte rar.

I Puiu: Ar fi bine să nu se mai întîmple deloc... Mi l-ai descris aşa de urît...

NETTY: Ei bine, jur că nu se va mai întimpla... Doamne, da ce să-i spun... Lasă... găsesc eu.

[Puiu: Nu, Netty, trebuie să se întîmple... măgarul poate şi să înceapă să bănuiască... Mai bine, lasă-1 să te iubească... dar mai rar.

NETTY *(scîncind):* Trebuie să-1 las... Ştiu eu că din cauza asta nu mă mai iubeşti deplin... Fir-ar al dracului să fie de beţivan... că-mi vine cîteodată să-i pun mîna în gît cînd doarme...

Puiu: Asta să n-o faci... Nu te gîndi că din cauza asta nu te iubesc... dimpotrivă, unui bărbat îi place mai mult bucăţica altuia... nu ştii clntecul... Numai că puteai să ai şi tu un bărbat mai altfel...

NETTY: De ce nu mergi în dormitor?

Puiu: NU, nu... hai în livadă... acolo nici dracul nu rid mai găseşte... Poate să-şi fi schimbat şi circiuma, cum spui tu... da poate că şi nu... îl caut eu după ce ne-om despărţi... De cîte ori ies de la tine, îmi place mult să-1 văd... Iau un *cognac* şi4 privesc. Şi-mi pare aşa de rău că nu e ceva mai ales..'. înţelegi, e cu totul altceva cînd pui coarne unui bărbat,ţine.... Haidem... *(O trage Injos.)*

NETTY *(deschizînd):* Ai să vezi dacă n-o, să-1 pun ca să-şi schimbe hainele... O să-1 fac să fie mai bine ca domnul. *(Sa aude vocea ei, îndepărtîndu-se.)*

Puişorii! meu iubit,
Pe bărbat l-am adormit,' ' "' '"
Adormit şi îmbrobodit...

SCENA III ' ..

GAŞPAR *porneşte iar, kotărit.*

Muşoiu:'Mă, •.Gaşpare, tată..-.. . . . .

GAŞPAR: Ia lasă-mă, domnule, în pace... Am mai văzut eu. cum se înşeală bărbaţii... Da ăştia? N-ai auzit: mî-au' zis măgar, mi-au zis beţiv... mi-a zis îmbrobodit...' mi-a zis tilv.

(Porneşte.)

Muşoiu *se ia după el, cu pălăria in mină.*

GAŞPAR *(se întoarce, 11 cercetează, rămine in mare încurcătură);.* Atunci pleci?

Muşoiu: Păi ce să fac... Dacă mă goneşti... şi înţelegi, pentru totdeauna, s-a stricat rostul maidanului. Tu l-ai stricat... asta să n-o uiţi... Cînd poţi să faci două dintr-o dată: speli şi onoarea şi-ţi merge şi ono-, rariul... numai niţică aşteptare.^.

GAŞPAR *(îl ia de braţ):* Adică cum, două dintr-o dată? Adică şi eu... şi... onorariu...

Muşoiu: Păi sigur...

GAŞPAR: Păi c-aşa e, zău: două dintr-o dată, vorba dumitale. .. Că ce-oi fi rămas eu bleg, aşa... La urma urmei, dă-o dracului de ambiţie... acum să-mi pierd şi interesele, pe deasupra... ' .

[Muşoiu: Bravo, Gaşpare! Ce, parcă asta e singura femeie? Bravo Gaşpare, vino, să te sărut... *(îl sărută.)* Eşti mare, dragă Gaşpare, d-aia te sărut... Iată cum ştii să suferi pentru un scop altruist...

GAŞPAR: Auzi colo, ce putea să iese din fata lui Ciordelea... dă-o dracului, nici nu vreau să mă mai gîndesc... Păi sigur... două dintr-o dată... cum nu mă gîndisem eu. *(Apucă telefonul.)* Douăzeci de mii sunt alea... . cît priveşte pe cocoana Netty... Da,.. *(lasă telefonul)* să schimbăm vorba ! Ce marcă are revolverul dumitale ?

Muşoiu: *Browning* obişnuit.

GAŞPAR: Al meu e *Steyer...* Câte focuri?

Muşoiu: Opt.

GAŞPAR: Al meu douăsp'ce... da e şi greu... Ia pune mîna pe el... *(I~l dă şi-l ia pe al lui Muşoiu.)* Da şi ăsta nu e mai pe jos... Ba parcă *(le cintăreşte pe amîndouâ)* ...parcă tot al dumitale, mai greu... Douăzeci de cartuşe în total... O, cum ar intra toate în ei! *(Le pune în buzunar.)* Fă-mi-1 cadou!

Muşoiu *se repede la el. Gaşpar îl apucă de miini, pe care le întinde în lungul corpului. Apoi îl aşează frumos pe scaun.*

GAŞPAR: Hai, că-mi trebuie. Eu am de furcă. Trebuie să fac o razie prin livadă... Deocamdată să chem pe cocoana... te dau în primire... şi eu mă tot duc... *Allo...* 45 54... Crezi că glumim aci... da, da, 45 54... Gata... Da... gata... gata... *(Aşează aparatul.)* Crezi că te păcălesc, domnule; îmi pare rău, dar dă-mi voie să ţiu revolverul ca o amintire plăcută, pînă îmi aduci restul de bani. *(Punîndu-şi arătătorul pe obraz.)* Dacă nu mă înşel, eu am renunţat la obrazul meu pentru al dumitale... înţelegi... *(Pauză. Amîndoi se spionează pe furiş.)*

Muşoiu: Da de ce ai cerut număr de la centrală?

GAŞPAR: De la centrală? Aşi... ăla e consemnul, 45 54. Aşa am înţelegerea cu cocoana. *(Iarăşi tăcere şi spionaj.)*

Muşoiu: Nu vine...

GASPAR: NU te teme... acum soseşte. *(Muşoiu se scoală.)* ; ' Ce faci?

Muşoiu *(indiferent):* Să iau puţin aer...

GAŞPAR *(se întinde mai bine pe scaun, ca să-i astupe drumul) :* De aer îţi arde dumitale... Vrei să începi să tuşeşti tocmai acum.

Muşoiu *(complect neliniştit, însă ţinîndu-şi încă bine cumpătul):* Nu vine, glumeşte cu noi... a glumit cu tine... îşi bate joc de noi amîndoi.

GAŞPAR: Ai, domnule, răbdare... Ia pildă de Ia mine...

MUŞOIU: EU aş zice sa lăsăm pe săptămina viitoare... viu şi cu banii... pe urmă astă-seară ai şi tu timp de spălat onoarea...

GAŞPAR: O spălăm noi acum...

Muşoiu: Poate crezi că nu-ti aduc banii...

GAŞPAR: De unde...

MUŞOIU: Douăzeci în cap îţi aduc... Pentru un aşa serviciu. .. şi ce te mai aşteaptă, Gaşpare.

GAŞPAR: Ştiu. *(Rînjind.)* Sunt mîncat de avocaţi....

Muşoiu *(Pauză. Aruncă priviri alarmate ferestrei, fotoliului tui Gaşpar, care îi astupă ieşirea, şi biroului, peste care i-e greu să sară. Gaşpar îl urmăreşte pe furiş. Deodată-îşi aminteşte de ceva, se pipăie în buzunar.)* Am întâmplător o poliţă *(o desface).* Timbru de 100. Bună pentru 40 000. *(Pune mina pe toc.)* Ţi-o dau... aşa, ştii... ca garanţie...

GAŞPAR: Lasă, domnule, nu te mai osteni, am toată încrederea în dumneata.

Muşoiu: Măi, dar.. - vezică... cum... cum o să mă dai în primire, cum o să pleci... ea fără martori nu stă...

GAŞPAR: E, parcă o să stea cine ştie cît; două vorbe bune şi atît... deocamdată...

MUŞOIU: Nu... dar m-am gîndit mai adînc... vezi, eşti şi tu în poziţie falsă... Tu aci şi nevastă-ta in livadă.

GAŞPAR: Ea! Cîte nu mi-au tras mie...

MUŞOIU : Oricum, asta ţi-e nevastă... ai luat-o cu cununie...

GAŞPAR; îi scoatem noi cununia prin nas...

MUŞOIU: Da? Te răcoreşti miine, nu? Iar acum... Ea in braţele altuia şi tu stai cu mine la taifas... Ei, cum ţi-o poţi' închipui tu, mă... Că ţi-o strînge ăla... şi o strînge, nu se încurcă... Puiu...

GAŞPAR: Ce pot să fac... sunt slugă credincioasă... nu vezi în ce situaţie mă găsesc.

MUŞOIU: Domnule, o mînă străină, păroasă sau poate cu pistrui, o mîngîie, o pipăie pe picior... pe... genunchi.

GAŞPAR: Domnule, te rog să nu te ocupi de genunchii soţiei mele.

Muşoiu: **NU** mă ocup eu, domnule... se ocupă celălalt... şi cu genunchii n-ar fi nimic...

GAŞPAR: Sfirşeşte, te rog...

Muşoiu: Cum, domnule, stau ei in iarbă şi...

GAŞPAR *(care a lăsat pe Muşoiu, se plimbă înfuriat prin odaie, bate cu pumnul în masă):* Sfirşeşte, domnule...

Muşoiu: Ea, fată de cîrciumar, care nu ştia de-alde astea... cum a putut-o învăţa banditul ăsta... Cine-o fi Puiu ăsta, domnule? O fi avînd barbă, mustăţi... Să-1 iei de mustăţi pe nemernicul ăsta, care sare noaptea, pe furiş, in casele oamenilor, să le strice familiile... să-ţi zică el tîiv şi îmbrobodit... Păi tu eşti îmbrobodit, bă... *(Gaşpar porneşte spre fereastră; întîi doi paşi, apoi unul, Muşoiu se ţine după el, gata s-o şteargă.)* Nu te mai cunosc, Gaşpare... Tu eşti? *(Gaşpar mai face un pas. Se aude maşina.)*

GAŞPAR *(ciulind urechile şi împingînd iar pe Muşoiu înăuntru):* Vine. Stai puţin! Să vezi acum ce păţesc ai de strică oamenilor casele! Care sar noaptea ferestrele... care pun coarne duşmanilor... Aşa e că e bine să pui coarne lui nenea Stroe, coane Muşoiule...

Muşoiu *(Sare pe birou. Gaşpar l-a prins):* Asasin... îi... ajut... *(Intră Stroe.)*

SCEN.A IV

| **STROE** *(intră, deschide lumina, care surprinde pe Muşoiu trăgindu-se de pulpanele hainei. Umflindu-şi pieptul şi tuşind să-şi dreagă vocea. Gaşpar aleargă îngrijat spre obloane. Stroe îşi pune monoclul):* Ah, da... ah, bun... Domnul Muşoiu, dacă nu mă înşel, distinsul meu coleg de bară...

I Muşoiu *(se închină galant):* Cum mă vezi... în casa dumitale I Aşa e că nu te aşteptai ?

STROE *face un semn că aşa şi aşa.*

GAŞPAR: Coane Stroe, ţi 1-am dat în primire... mie să-mi dai voie...

STROE: Stai, stai, eă acum am mai multă nevoie de tine.

GAŞPAR: Mă întorc numaidecit... doar să spăl şi eu...

STROE *(uitîndu-se la mîinile lui Gaşpar):* Ce să speli?

GAŞPAR: Puţin... onoarea.

STROE: A cui onoare?

GAŞPAR: Personală.

STROE: Cum, nu înţeleg...

GAŞPAR: Tot în odaia asta... adică alături, colea... cine credeţi că îşi da *rendez-t'ous...* Netty... cu Puiu...

STROE: Da ce e aicea, domnule? Puiu zici?

GAŞPAR: Un pui de găină... of. cum i-aş fi sucit gîtul... da nu puteam de domnuh .. că mă ruga să nu fac gură... înţelegi, ca să nu se strice secretul maidanului... Mă duc...

STROE: Stai puţin... Puiu? Cine-o mai fi ăsta? Ascultă, ţi-era prieten bun?

GAŞPAR: Da de unde?

STROE: A. ha... duşmanul tău?

GAŞPAR: Nici nu-1 cunoşteam.

STROE: Atunci cazul mi-i grav. Al meu are întîietate. Ai tăi unde sunt?

GAŞPAR: în livadă... Vreau să treacă în casă, dar după ce s-au sfătuit, colea, pe fereastră, au pornit în livadă...

STROE: Atunci nu se grăbesc... Rămîi puţin. *(In timpul scenei ce urmează, Gaşpar e grăbit şi foarte agitat. Trage cu urechea la oblon şi dă zor cu scuza, lui conu Stroe...)*

Muşoiu: Numai, dacă îmi permiteţi, cei despre care vorbiţi au sărit tocmai pe fereastră, alarmaţi de strigătele mele, voind să scap din ghearele acestui individ, care m-a atras în cursă în mod nedemn...

GAŞPAR: Poţi să crezi?... Uite-1! Mă ruga cu sufletul pe buze să nu fac cumva scandal... înţelegi, să nu se sperie cocoana... că tocmai o anunţasem la telefon că e gata...

STROE: Cum, o anunţaseî la telefon?

Muşoiu: Vedeţi cum bate cîmpii...

GAŞPAR: O anunţasem... 45 54. Gata... nu ştiţi... Consemnul.

i **MUŞOIU**: Nene Stroe... deşi nemernicul lasă să se priceapă ' că aţi avut o înţelegere prealabilă, eu încă nu pot crede că o persoană ca dumneata se va preta machinaţiunilor acestui individ, care a pus la încercare, probabil pentru a ne extorca şi pe unul şi pe celălalt, tot spiritul lui inventiv — pentru a mă atrage pe mine într-o cursa şi pentru a vă împinge pe dumneavoastră pe o cale periculoasă şi care desigur n-ar face decît să extindă la proporţii nemeritate un scandal, care nici n-a început încă şi care, cred că sunteţi de acord cu mine, nici nu trebuie să întineze numele respectat, în această suburbie, al dumitale, nene Stroe.

GAŞPAR: Slab... slab... ai început-o slab... pierzi procesul, ' ascultă-mâ ce spun. *(Ascultă ta oblon.)* Ţţ... tot pe-aici trebuie să intre, că n-are încotro...

Muşoiu *(după ce măsoară cu dispreţ pe Gaşpar):* Auzind de la acest individ că o doamnă atît de onorablai, ca doamna Caliopi, mă cheamă, căci aşa mi-a spus, şi încă faţă cu martori, care au consemnul să mă caute, dacă nu mă voi întoarce la o anumită oră, am venit încoace cu grija că în lipsa dumitale şi a domnului Veniamin s-ar fi putut petrece ceva care să necesite intervenţia grabnică a unicului dumneavoastră coleg.

STROE: Cum ai auzit că te cheamă... ai şi pornit încoa, nu? Gaşpare, auzi, îi vin martorii.

GAŞPAR: Poţi' să-1 crezi? *(Către Muşoiu.)* Eu te credeam că eşti avocat bun... acum văd că te prindea mai bine portărel...

[Muşoiu *(privind ceasul):* Tocmai e ora... Trebuie să osească.

STROE: Atunci să ne grăbim.

GAŞPAR: Zău, grăbeşte-te, coane... Te pomeneşti ca găseşte deschis dincolo.

Muşoiu: Vai, nene Stroe, nu te ştiam aşa de răzbunător... zi. ţii cu orice preţ să mă faci complect de ris, să mă arunci oprobriului public... să mă faci să mi se retragă orice credite de seriozitate... din partea locului... înţeleg, vrei să mă arunci de la judecătoria asta! Bine,' fie, dacă aşa îmi răspunzi inofensivelor mele şicane, fie! *(Către Gaşpar.)* Du-te, domnule, şi cheamă comisarul!

STROE: Anticipezi, colega, nu pe comisar vreau să-I chem.,.
Muşoiu: Bine. fie si procurorul... numai că la ora asta *(se uită la ceas)* ...da, e procurorul de serviciu... ăla in permanență stă la palat.
STROE: Şi pe medicul legist.
Muşoiu: Medicul legist?"^ *face că nu înțelege, apoi rîde fără convingere.)* îți place să glumeşti' macabru, nene Stroe... De altfel, să ştii că dezonoarea mă înspăimintă mai mult... Te rog să mă crezi... Dar ca avocați, putem privi lucrurile mai cu obiectivitate. Vrei, care va să zică, să spui că m-ai prins cu 253, cod penal... Nu e cazul, onorate... dar înțeleg confuzia... 253 nu intră în competința judecătoriilor de ocol... aşa că... te sfătuiesc să nu te precipiți, că intri la apă.'..
STROE: Habar n-ai dumneata de articolele la care nu e competinte judele de pace... nu eu...
Muşoiu *(cu mîna pe inimă):* N-am zis asta, nene Stroe, îmi pare rău... dimpotrivă, înțeleg să discut foarte academic... Dar spune dumneata, poate fi vorba aci de surprindere în flagrant delict, în casa conjugală:' Pentru că văd că aici vrei să mă aduci. *(încrucişîndu-şi mîinile.)* Păi unde ție flagrantul delict de adulter, onorate confrate... păi este flagrant delict de adulter faptul că mă găseşti, îmbrăcat, într-o cameră străină de a soției dumitale... în biroul dumitale... pardon, al nepotului... foarte, cel mai apropiat, dar nepot... păi ăsta e flagrant delict... păi ăsta e adulter... dă-mi voie, pardon, dacă e vorba pe aşa... să vedem ce e adulterul *(câutînd prin bibliotecă)* .. .flagrantul delict... poftim, să luăm pe Dalloz, sau, pardon, pe Garraud... e cu mult mai explicit.
STROE: Lasă, confrate, nu te mai osteni... Ai perfectă dreptate...
GAŞPAR: Lasă, domnule, că n-avem timp de teorii. *(Ascultă la oblon.)*
Muşoiu: Pai sigur, nene Stroe, nici nu mă îndoiam ca o minte perfect lucidă, ca a dumitale, să nu cuprindă, dintr-o singură îmbrățişare, toate aceste lucruri elementare.
STROE : Perfect, perfect, nici că se poate mai perfect. *(Muşoiu se umflă.)* Dar, dacă-mi dai voie, ce faci cu 257?

Muşoiu: 257? Ce-are a face aici 257?
STROE: Citeşte singur, te rog, să nu mai zici că măsluiesc legea, cum ai obiceiul. Nu citeşti?
Alusoiu: 257. *(Citind într.o doară.)* Sunt cuprinse în cazuzile de necesitate actuală de legitimă apărare şi următoarele trei cazuri *(După fiecare cuvînt, Stroe împinge cu • arătătorul, sacadat, în aer.)* 1) dacă omuciderea, rănirile sau loviturile s-au săvlrşit respingînd noaptea escaladarea sau efracţiunea îngrădirilor, zidurilor sau intrărilor unei case locuite sau unui apartament locuit... Păi, onorate, asta e in caz de furt.
•**STROE**: Ce furt, ce furt, despre furt scrie mai jos, la alineatul doi, unde citeşti acum pe furiş. *(Aşteptîndu-l puțin.)* Precum vezi, onorate, la capitolul ăsta — *in koc tttulo — (dă din cap a compătimire)* suntem la legitima apărare, care, oricît ai fi dumneata du ignorant, tot trebuie să ştii că nu se pedepseşte...
Mirşoiu: Păi da ce, confrate, dumneata mă respingi acum... ți-am sărit in git, să mă bagi in legitimă apărare, sau m-ai adus aici cu uneltiri viclene? *(Incrucişînd brațele.)* Poftim, sunt cu brațele încrucişate.
STROE: Dar *eo ipso,* onorate, că te găseşti acum aici şi ai intrat în prevederile legii. îmi permiți, te rog, pentru numele lui Dumnezeu. *(Silabiseşte.)* Sunt cuprinse în cazurile de necesitate actuală *(silabiseşte şi mai pronunțat)* de legitimă apărare. Păi ce, ăsta a fost beat cînd a scris aici...
Muşoiu: Maestre dragă, Doamne, dar e vorba de actul respingerii acolo, de-o necesitate ac-tu-a-lă...
STROE *(plictisit):* Mă rog, destul în drept... Cu dumneata nu e de discutat... Să trecem în fapt. *(Arată laGaşpar.)* Ce să-ți fac? Domnul e grăbit. Păi cînd mă voi mai intilni'eu, nenişorule, cu situația asta? Cînd s-a mai întimplat să înfunde jurații pe unul care şi-a surprins duşmanul în casă la el... om de poziția mea... şi mai ales cind am surprins o pramatie ca dumneata, cu atltea dosare deschise... şi cînd? noaptea... şi unde? în casă la mine... care ne vrăjmăşim amîndoi.
Muşoiu *(rîzînd):* Ia să lăsăm gluma, nene Stroe... Nu mă sperii pe mine cu jurați şi ou...
STROE *se dă cîțiva paşi înapoi şi fixează.*

GAŞPAR: A, ha. *(Trage cu ochiul la oblon.)*

Muşoiu *(în fața revolverului întins):* Nene Stroe... *(Se dă în lături.)*

STROE *(apropundu-se iar de el):* E, he. ce, nu mai mi? Bîzi, poftim, ți-ai pierdut cumpătul, nu? *(Viritidu-se în el.)* Nu mai eşti voinicul care vrea să mă dea gata, pe mine, om bolnav, în.. în sala avocaților. *(Vîrându-se şi mai mult în el.)* îți mai aduci aminte, colega? *(Apare Scarlat. Stroe, cu spatele şi aprins, nu-l vede.)* Aşa e ca te am la mină... Hî... Eşti de o îndrăzneală fără pereche... După ce cinsprezece ani ți-ai bătut joc de mine... după ce ai scornit toate minciunile despre-mine, canalie, escrocule, hoțule, tilharule...

Muşoiu: Nene Stroe, lasă, nu-ți mai da curaj... te rog... nu se glumeşte cu lucruri d-aştia.

GAŞPAR: Aşa, cocoane, dă mai repede... că... Of, să mă vezi pe mine acum.

STROE : ...şnapanule, acuma mai vrei sa te lauzi că mi-ai pus şi coarne *(întinde revolverul)* ...

GAŞPAR: Aşa, cocoane... eşti cu codul în mînă...

Muşoiu *(ferindu-se dintr-o săritură):* Ha, v-ați adunat toți aici, ca să mă asasinați... m-ați airas in cursă...

STROE *(urlînd):* La o parte, că tragi'*(îl apucă violent tuşea. Potolindu-se cu greu.)* Vream să zic, degeaba te dai la o parte. *(întinde revolverul hotărît, dar mîna îi tremură.)* Gaşpare, ia vezi tu. bă... că-mi tremura mina... ține-mă nițel de cot. *(Se întoarce şi dă cu- ochii de Scarlat.)* Scarla-a-at?! Dar tu?

GAŞPAR: Tocmai, cocoane... acuma nu mai e nevoie de mine. *(Sare grăbit.)*

VENIAMIN *(apueîndu-i revolverul):* Nu, nene Stroe, nu te grăbi; el va lua secretul cu el, în mormînt... nu... mu

STROE: Scarlat, cum, ce secret?

VENIAMIN: Aici este marele punct de întrebare... EI e un ticălos... un îndrăzneț fără margini... dar ea... ea... a avut consimțămîntul ei... aceasta e întrebarea.

STROE: Cum? N-ai plecat?

VENIAMIN: M-am întors de la Chitila... am avut presimți-rea... lucidă...

STROE: Va să zică... Cum, va să zică... şi te-ai întors din drum...

VENIAMIN: Da... Şi iată ce găsesc... şi cu toate astea eu tot cred că ea nu ştie... şi banditul ăsta vă trebui să confirme... lasă-1 pe mîna mea, nene Stroe... Banditul să moară... dar Caii... doamna Caliopi să rămînă cu cinstea întreagă...

STROE: Cum cu cinstea întreagă? Da ce eşti tu, mă, aici?

VENIAMIN: Nene Stroe, pentru nimic în lume... nu putem: lăsa această pată pe... pe... o viață întreagă... ne va mustra... dacă-mi dai voie să spun adevărul, vina e întreagă a dumitale... speriat de bănetul pe care i-1 promiteai, cu siguranță că amicul *(arată spre fereastra pe unde a sărit Gaşpar)* s-a şi grăbit să-1 invite... pe aici.

MUŞOIU: Foarte exact... poftim.

STROE: Va să zică e adevărat... va să zică si tu... *(îl fixează cu degetul.) Quoque, tu. Brute.'*

"**VENIAMIN**: Acum lasă-1 pe mîna mea... domnule, acum eşti al meu... cine te-a adus pe dumneata aici?

SCENA V

CALIOPI: Dar ce e zgomotul ăsta? Dar ce va să zică asta? *(Observind revolverul la Veniamin.)* Scarlat, opreş-;. te-le... Dar e nemaipomenit! Ce-nsemnează asta?

STROE: Uite-o, domnule Scarlat... o vezi?... Aşa e că nu ştia?

Muşoiu *(se repede la ea şi-i cade la picioare):* Doamnă .' Caliopi, scăpați-mă!... M-au atras în cursă... au trimes pe Gaşpar... ca să m-apuce aici.

CALIOPI: Gaşpar! ?Cum a putut Gaşpar să te aducă încoace'

Muşoiu: M-a convins că vine din partea dumneavoastră.

CALIOPI: Şi ai putut dumneata să crezi că eu te chem noaptea la mine?... dar neruşinarea e nemaiauzită!

VENIAMIN *(înaintînd):* Canalia!

Muşoiu *(strîngîndu-i şi mai tare genunchii):* Doamnă Caliopi, salvați-mă!

CALIOPI: Domnule, mă dai jos!... Scarlat. încetează.

Muşoiu *(judnd ultima carte):* Pentru că vă iubesc, doamnă, ei da, vă iubesc ! De ce să n-o spun ?... O spun verde... am tot dreptul... pentru că ştiam pozitiv că domnul

ăsta, care se joacă acum de-a soțul cu revolverul, vă înşeală... da, vă voi da toate informațiile... eu sunt învățat să dau cărțile pe față... şi să vă fac propunerea mea cinstită.

CALIOPI: La miezul nopții?!

VENIAMIN: Banditule!

MUŞOIU: Doamna mea, cînd te orbeşte iubirea, mergi du& de nas de cel din urmă valet... şi domnul Stroe trebuie să se dea în lături... da, dumneata, colega... trebuie să cedezi în sfîrşit.

STROE *(rinjind):* Hî, nu zice vorbă mare, că acum cedez... Ei iaca, cedez... Păi, onorate confrate, aşa te vreau.., iaca mă dau în lături... Nu să-mi pui coarne... să mergi mai intii la biserică şi la primărie. *(Mişcare spre Scarlat.)* Să le suferi şi dumneata.

CALIOPI: Stroe, ah, Doamne... ! Scarlat, cum ai putut să te pretezi?

VENIAMIN: Eram curios să văd în ce costum te cobori pentru domnul.

STROE: Dacă nu e tot ăl cu care te coborai pentru dumnealui.

CALIOPI: Vai, dar e groaznic!... Stroe... Scarlat... Nemernicilor. ..

Muşoiu: Ca să vedeți, doamnă, pe cine ați avut lîngă dumneavoastră şi unde trebuie să vă îndreptați. Poți să laşi revolverul, tinere... pentru bunele mele intenții sunt gata să dau înscris oricind.

STROE *(către Veniamin):* Hehel tl auzi?... Nu-**1** crede, *madame...* actul e anulabil, ca făcut sub presiune.

CALIOPI: Domnule Stroe, e de-ajuns. Mîine începe procesul nostru de divorț. însărcinez chiar pe domnu Muşoiu cu conducerea lui.

Muşoiu *(după ce priveşte la revolverul pe care, la cuvintele Caliopiei, Scarlat l-a lăsat în jos):* Faceți o greşeală, doamnă... *(Măsurîndu-i.)* Hehe! le-ar conveni amicilor... lăsați, vă găsesc eu avocat... propuneți-mă ca martor... pe urmă rămîneți lipsită de probe.

STROE: Lasă, onorate confrate... vom divorța prin bunâ\ înțelegere... nu te teme, avem unde să ne adăpostim. Puteți să vă instalați liniştiți in casa dumneaei... vedeți cît e de mare... şi mai are una pe Calea Vic-
,* toriei... chirie cită-pofteşti.

'Muşoiu *(foarte intrigat):* Daaa?! Casa... a... a... doamnei?...

STROE: Da, şi mai are una.

Muşoiu: Pe Calea Victoriei... Pe mine nu mă interesează asta, domnule... Vreau numai să ştiu la cine anume mă aflu în momentul de față...

STROE: La dumneaei. Ți-o recomand cu toată căldura, împreună cu tot cuprinsul său. Dar atîta timp cît tribunalul nu s-a pronunțat definitiv, eu rămîn aici şi nu permit... cinstea numelui meu să fie călcată in picioare... altfel, oricînd doriți să discutați cu doamna, sub ochii mei.

Muşoiu *(arătînd spre Scarlat):* Şi domnul?

STROE: Domnul?... domnul... Scarlat? *(După o ezitare.)* Scarlat e un băiat de zahăr. Da, da!... ce te uiți aşa la mine? Am avut un moment şt eu... un... o... bănuială... o eclipsă... dar acum... pentru că văd... pentru că... in sfîrşit, putem să tranşăm chestia *ă Vamiable...*

Muşoiu: Vreți să mi-1 transmiteți?... Hehe! şi credeți că cu mine... o să meargă?

STROE: NU înțeleg... ce vreți să spuneți... ce să meargă? Credeți că cu mine a mers ceva... Nu permit...

CALIOPI: Domnule, domnilor, hehe.' Uitați ea sunt şi eu aici; încetați cel puțin în fața mea, vă rog... Vai, dar nici nu izbutesc să mă dumiresc... vai ce bădărănie... *(Către Muşoiu.)* Ei bine, domnule, după o căsnicie atît de fericită, ca aceea care se termină cum vedeți, drept să spun că nu-mi surîde deloc perspectiva unei fericiri la fel. Dar pentru că domnii se grăbesc, adică soțul meu... se grăbeşte să mă paseze eu atîta dărnicie, fie... Vom examina propunerile noi cu destulă bunăvoință, ziua, între 5 şi 6 *(subliniind).* Condiții esențiale pentru candidați, să nu mă întreacă cu patru ani. Hotărit *i (Vizind pe Veniamin.)* Dar nici eu să nu-i întrec cu nici măcar o zi.

Muşoiu *(care de mai demult examinează cu destul interes în juuu-i.)* Frumos mobilier, colega!

VENIAMIN *(care între timp își scosese, furios manuscrisele, pe care le aranjează);* E al doamnei... Eu n-am decît puțin bagaj dincolo, pe care îl voi ridica mîine și *(fixînd pe Caliopi)* ...manuscrisul ăsta, cu care plec chiar de astă-seară... restul rămîn,e complect vacant... domnule i

CALIOPI *(înțepată):* Era cu neputință ca Scarlat să nu priceapă că râminind aici,, după plecarea lui Stroe, lumea ar putea lua în serios grosolăniile cu care m-a cinstit iubitul meu fost tutor și soț.

Mușoiu *(cu mîna pe așa dormitorului):* \ .

STROE *(cu mîna pe manuscris):* **J** "voie, colega.

VENIAMIN: Mă rog, mă rog! *(Stroe se uită și prin cutii.)*

CALIOPI *(devenind conciliantă):* De altfel el trebuie să se mute la palat... și să se însoare cu o partidă bună, la care mă gândesc mai demult.

VENIAMIN: Mulțumesc! Nu vă obosiți!

Mușoiu: Cum, va să zică... serios... chiar dumneavoastră vreți să-i găsiți o partidă!'... A! bun, bun!... A! păi dacă e vorba așa, cunosc eu ceva extra, colega... dacă nu mi-i zice *mercij*

CALIOPI: E tînără domnișoara?

Mușoiu: E doamnă... foarte tînără! Dar, știți ce...

CALIOPI: Fosta dumitale amică? iți mulțumesc pentru el... ca soră mai maro. ce mă consider că i-am fost... ii iert și-i voi alege eu partida... ca pentru vîrsta și interesele lui. Sunt meșteră in asta și foarte socotită^ domnule... O să vedeți cind o fi să-mi aleg partida mea.

Mușoiu *(care acum a pus mîna pe clanța ușei de la sala de așteptare):* Prevederea și mai ales socoteala sunt cele mai bune lucruri, în astfel de împrejurări.., e voie?

CALIOPI: Ne potrivim perfect în idei... Poftim! Poftim?

Mușoiu *(deschizind ușa):* A! frumoasă sală! Foarte frumoasă! Bine. colega, cu sala asta, puteai să mă faci marț... dar dincolo.. .

CALIOPI: In fund, vestibulul, la dreapta, *kall-ul.. - (Mușoiu iese; în același timp Stroe, care lăsase manuscrisul, intră și el în dormitor: Caliopi profită de ocazie și înlănțuie pe Scarlat. In surdină.)* Și vom găsi noi un locșor numai pentru noi amîndoi, în lumea asta. *(îl sărută; el se zbate. Răgușit.)* Pentru că tot le iubesc... cu toate că te-ai purtat...

VENIAMIN *(respingînd-o):* Și crezi că m-aș preta să iubesc pe soția unui Mușoiu?...

CALIOPI *(plecind):* Oho! și încă... Pentru desăvîrșirea victoriei. *(Ieșind.)* Ehe, ăsta s-a apucat să-mi scotocească toată zestrea...

STROE *(care reapăruse cînd ei se sărutau, dar se retrăsese discret. Acum, scrîsnind):* Viperă!

VENIAMIN: Ai auzit?... Adevărat, femeie, sau viperă, bine a zis cine a zis. Soția lui Mușoiu... și vrea să-i râm in amant... Puah...

STROE: Bravo... drăguțul meu..', odorul meu... va să zică... doamnei Stroe, lui nenea Stroe, deigneai să-i pui coarne, iar acum, cînd vrea să fie doamna Mușoiu, o respingi cu dezgust? îți mulțumesc pentru preferință. Dar ascultă... să nu zici că nu ți-am spus, să n-aud cumva că te opui la căsătoria lor... și să nu-ți permiți să mă lași în inferioritate, față de acest individ... cu mine ai de-a face...

MUȘOIU *(intrînd):* Admirabilă... formidabilă clădire! Bine, colega... dar aici... nu vorbesc din punct de vedere al clădirii în sine... de materialism nu cred că m-ali putea învinui... dar poziția... vadul... pentru un om muncitor...

STROE: Va să zică ți-a plăcut?... Atunci suntem cu toții satisfăcuți. *(Apăsînd.)* Cred că și domnul Scarlat... deci vă las fericiți și vă rog, în schimb, să-mi lăsați și dumneavoastră plăcerea să mai văd și eu cum e cînd te dai jos pe fereastră... Dumneavoastră vă rămîn de-acum ușile. *(Se îndreaptă spre fereastră, în cadrul căreia apare Gașpar, care se ridică cu privirea rătăcită și părul vîlvoi. Stroe face doi pași înapoi.)* Asasinul!

GAȘPAR *(sărind fereastra și gifîind):* Ajutor, veniți-mi în ajutor! *(Cade pe un scaun.)* Nu mă lăsați, luminați avocați.

STROE: Ce-ai făcut, nenorocitule! ?

GAȘPAR: I-am prins.

CALIOPI: I-ai... Și tu?... Pe cine?... Pe Netty?

GAȘPAR: **CU** Puiu. I-am prins tocmai cind ii făcea foaia de zestre...

Muşoiu: Şi ?... ai...

GAŞPAR *(gîfîind):* Toată averea lui Ciordelea... circiuma, 60 de pogoane, 8 de vie, cireada, lucrurile din casă şi bani, citi o fi...

Muşoiu: Ei, şi pe urmă...

STROE: Pe amîndoi...?

GASPAR: Stai să vezi... aci e partea... îi spunea că Ciordelea e pe ducă... Primise scrisoare de-acasă... şi mie-mi ascundea, a dracului... Atunci n-am mai văzut dinaintea ochilor şi am intrat în ei...

STROE: în amîndoi...?

GAŞPAR: Ţi-ai găsit... Puiu a şters-o pe loc...

CAXIOPI: Numai pe Netty? *(Se cutremură.)* Oh... groaznic !

GAŞPAR: Am apucat-o numaidecît...

CALIOPI *(astupîndu-şi urechile):* Ajunge, nu mai povesti.

GAŞPAR : Am apueat-o de mînă şi i-am poruncit: „femeie, să mă urmezi, eu sunt bărbatul tău de la lege".

TOŢI: Da lasă povestea, domnule... spune odată... ce-ai făcut.

GAŞPAR: Mă urmează... vine scincind... da ce mă fac eu dacă întreabă mîine vreun avocat... gîndiţi-vă şi dumneavoastră... 60 de pogoane... singură la tată... luminaţi-măî... luminăţi-mă!... Uite-o!

NETTY *apare la fereastră: cînd vede atîta lume, da un chiot şi se lasă jos. Toţi se duc la fereastră.*

TOŢI: Hai, Netty! Curaj! N-aveateamă, suntem noi! *(întind miinile, eă apare, Gaşpar o ridică de mijloc. Ea ţine necontenit o mînă peste ochi.)*

CALIOPI: Ajunge, Netty! Nu mai fi ruşinată. Dacă te-a iertat bărbatu-tău, eşti cu conştiinţa limpede...

STROE: Ia ascultă, Netty!... După ce că... e... te mai apuci de... ia te rog...

Muşoiu: Adică vrei să laşi un om- de lege, pentru unul de meserie ? Crezi că ăla te mai ierta ? Da omul de lege întîi judecă, pentru că asta e meseria lui.

GAŞPAR: Ţi-am zis eu ceva? Te-am ameninţat cu ceva ? Nici lui Puiu nu i-am făcut nimic.

STROE: Să ne împăcăm cu toţii. *(Ia mîna Netty-ei şi i-o datn mîna lui Gaşpar.)* Hai, nu mai face mofturi! *(Ia mîna lui Muşoiu şi i-o dă în mîna Caliopiei.)*

CALIOPI: Scarlat, de ce nu dai mîna domnului Muşoiu?

| **STROE** *(imperativ):* Scarlat, dă mîna colegului.

MUŞOIU: Domnului Scarlat o să-i dăm un apartament frumos, în casa de pe Calea Victoriei.

\ **CALIOPI**: Cum văd, ai şi început să-mi împărţi apartamentele.

| Muşoiu: Pentru amicul Scarlat... putem ceda un apartament. .. Mă refuzi, colega ?... *(Stroe şi Caliopi fixează stăruitor pe Scarlat.)*

| **VENIAMIN**: Pentru că ţii atît de mult... *(întinde mina; satisfacţie la toţi.)* Cu plăcere... Cu cea mai mare plăcere... *(Stroe îşi freacă mîinile. Gaşpar ascultă şi priveşte nedumerit încă.)*

I **GAŞPAR** *(către Muşoiu):* Pe cît... înţeleg eu...

I Muşoiu *(rar şi sentenţios):* în cazul ăsta, onoraţi confraţi, îmi permit să vă asociez la omagiul pe care mă grăbesc să-1 aduc *tranzacţiei,* adică celui mai minunat act juridic, întrucît, printr-însul, părţile ajung propriii lor judecători. Ce zici, nene Stroe?

STROE: He, he... nu prea e aşa. *(Mişcare la toţi.)* Le cam confunzi, onorate... te-ai băgat în compromis, 339 procedură civilă...

I Muşoiu: îmi pare rău, nene Stroe, dar in sfirşit, nu e acum locul şi timpul... iaca, cedez pînă mîine.

STROE: Pardon, pardon... cu doctrina nu fac tranzacţii... Mie mi-a spus Toma Stelian: Strce, pe tine nici dracu nu te taie in procedură...

GAŞPAR: E vorba, cu Toma al dumitale, ramaseşi pe jos. *(Către Muşoiu.)* Zi, cum făcuşi, cum dreseşi... îl cîştigaşi şi fără mine *(face din ochi.)* procesul? *(Către Netty.)* Mare avocat... Nu ezistă...

(Muşoiu se umflă in pene şi închide supa ic- un ochi, in vreme ce, în dosu-i, Scarlat şi Caliopi îşi aruncă o privire dulce, iar Stroe încuviinţează îmbârbătâlor.)

GOCLINA

SFÎRŞITUL

PIESĂ ÎN 3 ACTE

PERSOANE:

BÎRNEA
GORĂSCU
PRUNDEANU
MADA
CASIERIȚA
BRADESCU
STROILĂ
MEHTUPCIU
GARDIANUL
UN -DOMN MIOP
UN DOMN
O DOAMNĂ
O BĂTRÎNĂ
UN LIMONAGIU
O GUVERNANTĂ, COPII
ALȚI DOMNI ŞI ALTE DOAMNE

ACTUL I

Grădină publică. îndată^după-amiază.' Copaci, cu umbre tremurătoare, pe care aleargă picături de lumină, ca boabe de argint viu.

în planul principal, o. bancă, pe aleeajeare se desface pieziş spre rampă, din răspîntia de la mijloc, de unde alte alei pornesc în alte direcții.

în jurul rondului care marchează răspîntia, alte trei bănci, disparate, pe care stau izolați: un domn (în profil), care-şi lăsase capul pe dunga răzimătoarei, pentru a da drum înainte pîntecului rotund; altul (văzut cam din față); cu capul într-o mînă şi cu cotul pe-un genunchi, desemnîad cu bastonul cercuri şi litere în pietriş; casierița (la început în profil), întoreîndu-se apoi cu spatele, crezîndu-se fixată de ceilalți.

BÎRNEA *(vine dintr-o parte, taie răspîntia şi se abate pe aleea din planul I, lâsîndu-se cu aer zdrobit pe banca din față. Este foarte elegant îmbrăcat, însă ochii lui mari şi copilâroşi suni acum uscați şi scurşi^ iar pleoapele pleoştite îi dau o înfățişare de plîns. E covîrşit de meditație adîncă. Uneori, un pas rar şi legănat de femeie, traversînd aleea, face să-i crească privirile. Dar apoi, cînd trecătoarea poate fi bine distinsă, se întunecă iarăşi, ridică din umeri şi rîde amar, murmurînd);* în sfîrşit!... *(In răstimpuri se cutremură şi la un moment dat geme. Domnul cu pîntec nu aude; în schimb cel care scrie în nisip îl măsoară pe fugă şi se cufundă iarăşi în calculul*

arkimedic. Casierița, care după ce el trecuse voia să-i atragă atenția prin atitudinea- ei indiferentă și înțepată, la acest gemăt se întoarce de tot cu spatele. Bîrnea nu observă. Cînd un nou pas se aude pe răspîntie, el tresare; însă îndată ce vede bărbatul care apare, lasă de tot capul în jos şi se preface că urmăreşte cu- virful bastonului, ca pe nişte licurici ai zilei, picăturile de lumină ce aleargă prin umbra tremurătoare. Nou-venitul examinează în treacăt pe cei de față. Pe domnişoara întoarsă cu spatele n-o poale vedea, căci ea, simțindu-se privită, se întoarce acum cu desăvîrşire, ostentativ, se uită cu indiferență la Bîrnea, mai face un pas, apoi părînd a-l recunoaşte, se opreşte brusc, fixîndu-l cu huire-amintc. Bîrnea, care tocmai întorcea capul pe furiş, ca să vadă dacă celălalt nu apucase să. treacă, cînd îl vede, drept ca un stîlp, aşteptîndu-i privirea, îi scapă uşor surprinderea şi neplăcerea, care se transformă în rîs maşinal, de bună întâlnire. Schițează un salut obosit): A, Prundeanu!

PRUNDEANU *(saluta la rîndu-işi se apropie rîzălor):* Bîrnea, ce faci tu, măi, aici, la ora asta?...

BÎRNEA: ...pentru că atau aproape...

PRUNDEANU: Bine, dar... adică...

tiÎRNEA: Adică... întocmai precum te-ai gîndit...

PRUNDEANU: Auzisem că v-ați împăcat...

BÎRNEA: Aproape...

PRUNDEANU: Sigur... nici nu se mai putea... după pronunțarea sentinței tribunalului...

BÎRNEA: A curței... a deciziei curței, căci eram în apel...

PRUNDEANU:. A... ea... doamna făcuse...

BÎRNEA: Ba eu îl făcusem, ca să mai tărăgănesc lucrurile... ca să văd... ca să mă conving, dacă mai e posibilă o împăcare... am tot lungit... a... dacă ea făcea apel, asta ar fi fost un indiciu destul de prețios... ho... dar nu s-a mişcat cîtuşi de puțin... ințelegi...

PRUNDEANU: Şi voi stați împreună, în tot timpul ăsta...

BÎRNEA: De vreo două ori mă mutasem... Dar reveneam... Era foarte nostim; ne găteam amîndoi şi plecam împreună , la înfățişare...

PRUNDEANU: Ei, şi ea?... şi dînsa, vreau să zic... nu făcea nici o împotrivire ?...

BÎRNEA: **NU**... Găsea foarte firesc... Adică vrea cu orice preț să vadă pînă unde întind cercul... Rîdea:.. asta era tot ce găsea să facă... Hm...

PRUNDEANU: Şi ați tot întins cercul pînă a plesnit...

BÎRNEA: **NU** încă... dar e gata...

PRUNDEANU: Parcă spui că s-a terminat şi la curte...

BÎRNEA: Mai e un termen, al transcrierei hotăririi... doua luni e limita... dar poți să transcrii şi ceva mai înainte..

PRUNDEANU : Fără îndoială că nu te-ai grăbit să transcrii...

BÎRNAE ; Aş mai avea o lună...

PRUNDEANU: O, aveți tot timpul să vă cercetați în mai deaproape.,. ca să vă convingeți...

BÎRNEA: Convingerea e făcută... Iar pînă la transcrierea divorțului nostru nu mai e declt un ceas... Renunț la ce mai rămine din cele două luni ale legei... sunt săturat de legi.. -

PRUNDEANU: Am înțeles... iar o mică neînțelegere între voi... Zici că mai ai un ceas? Vrei să spui că aştepți să se deschidă tribunalul după-amiază. Ai făcut bine că ai intrat în această grădină publică... E cea mai simpatică grădină publică din oraş; tocmai pentru că e aşa retrasă şi aproape neumblată; linişte şi aer curat, într-un ceas eşti vindecat...

BÎRNEA: Ho, ho, ho... Nu mă cunoşti, Prundeanu... hotărîrea mea e nestrămutată... şi cînd mă hotărăsc...

PRUNDEANU: Cînd te hotărăşti, lungeşti procesul pînă plesneşte cercul...

BÎRNEA: N-a plesnit încă, astăzi va plesni...

PRUNDEANU: Peste un ceas... la ora...

BÎRNEA: Trei...

PRUNDEANU: După ce-ți faci digestia... Probabil mica ciocnire de avantposturi a avut loc în timpul mesei... E vremea cea mai propice pentru avînturile eroice ale soților... Nu sunt însurat, dar nu e greu ca să cunoşti unele predilecții conjugale...

BÎRNEA *(rîde şters, cu bunătate resemnată):* Nu, dragul meu, voi transcrie la trei, pentru că atunci se deschide grefa curței... *(tl priveşte zlmbind, cu calmul celei mai rezolute înfățişeri).*

PRUNDEANU *(fâcînd o mişcare):* A, iată şi pe... *(Tresărire puternică la Bîrnea.)* Dînsa e... Mada... Doamna

Bîrnea, vreau să zic... piuă la orele trei este încă doamna Bîrnea...

BÎRNEA *(întoarce capul spre rampa şi apucă de mînă pe Prundeanu. Cu voce scăzută):* Vine încoace, zici? Ne-a văzut...

PRUNDEANU: A apucat-o încolo...

BÎRNEA.: A apucat-o... Nu, nu... M-a văzut cu tine, desigur... Ah, ştiam că are... Aşa face totdeauna... totdeauna cînd e gata să se împlinească^.. ora trei...

PRUNDEANU: Am spus eu... la masă se petrec toate...

BÎRNEA: Iar după-masă... aşa face întotdeauna.

PRUNDEANU: S-a întors...

BÎRNEA: Vine încoace? Ha... Mă caută... Adică...

PRUNDEANU: Nu e ea.... *(Expresie de mare dezamăgire la Bîrnea.)* De departe... Mai ales din spate, seamănă atît de mult cu nevastă-ta...

BÎRNEA *întoarce ochii tot cu grije. O doamnă traversează grădina prin aleile din fund. Domnul cu calculul arhimedic ridică privirea, apoi o lasă din nou în nisip. Pîntecosul a adormit. Casierița se scoală şi pleacă.*

PRUNDEANU: Asta nu-i casierița de la cafeneaua New-York? E nostimă, nu ?...

BÎRNEA: Şi cea care a trecut era nostimă... şi aceasta e nostimă... Şi toate sunt nostime şi seamănă una cu altă, şi totuşi fiecare are ceva distinct... imbecil e însă numai acela care nu se poate urni din aceleaşi şi aceleaşi brațe... Idiot... Gîrpă... Puah... *(Scoate furios ceasul.)*

PRUNDEANU : O, ho... mai e, mai e... Dacă ai fi la Craiova, de atunci erai liberat de lanțurile grele care te apasă... Dar aici, în oraşul ăsta...

BÎRNEA: De ce... la Graiova...

PRUNDEANU: Pentru că acolo curțile şi tribunalele țin după-masă, de la unu înainte. Eu cred că în interesul căsniciilor pe care, mi-aduc aminte din facultate, că legiuit torul le protejează... orarul de aici e cu mult mai în sensul vederilor justiției. Pînă la trei, ai timpul să te mai răzgindeşti.

BÎRNEA: Văd că iei lucrurile în glumă. în orice caz, într-o glumă mai fină, nu vulgară, ca ale bestiei aceleia de Gorăscu... Ei, ai să-mi faci plăcerea să rămîi cu mine pînă la trei... Şi ai să vezi ce va să zică...

PRUNDEANU: O hotărîre nestrămutată! *(Domnul cu calculul aruncă o privire cruntă celor doi, ca şi cînd l-ar fi turburat din socoteli, cu vocea lor mereu crescîndâ, şi pleacă vădit contrariat.)* Rămîn, pentru că cu siguranță va veni şi doamna Bîrnea.

BÎRNEA: Dacă ții s-o vezi... Nu pierzi vremea degeaba...

PRUNDEANU: Țin să văd evoluțiile unei ferme hotărîri, timp de un ceas !...

BÎRNEA: în cazul ăsta, te rog să mă însoțeşti şi pînă la tribunal...

PRUNDEANU: **CU** plăcere.

BÎRNEA *(se uită la ceas):* Mai avem patruzeci şi cinci de minute... Dar plecăm peste un sfert de oră... Mergem agale, liniştit, ca doi tineri cari merg să facă un lucru foarte simplu, transcriem, dăm un bacşiş grefierului, care ne va ura: într-un ceas bun! şi plecăm agale...

PRUNDEANU: Ți-ai închipuit adesea scena .asta...

BÎRNEA: Da... pentru că doamna m-a călătorit destul de des prin praful arhivelor astea... Trebuie să sfîrşesc şi cu spectacolul ăsta obsedant, odată... Aceleaşi mutre jerpelite şi sinistre, aceleaşi condeie după ureche, aceleaşi scînduri prost măturate şi stropite din belşug, aceleaşi registre fără scoarțe, aceleaşi mormane de dosare şi de terfeloage, aceeaşi hîrtie aspră la pipăit... De ce oare dreptatea şi soarta oamenilor se hotărăşte tocmai pe hîrtia de cea mai proastă calitate?

PRUNDEANU: Pentru că justiția e populară şi trebuie să fie distribuită pe ieftin.

BÎRNEA: De toate, de toate voi scăpa... Trei sferturi de oră mai mă despart... Dacă vrei, am putea pleca şi acum...

PRUNDEANU *(ridicîndu-se)*: Să mergem atunci.

BÎRNEA *(fără să se scoale):* Să mergem...

PRUNDEANU: Tot vream eu să mă abat pe lingă palatul de justiție. Taci că mi-ai adus aminte. E acolo un curelar foarte bun; ți-1 recomand. Mi-a plesnit zgarda cîinelui meu şi nu mai pot să-1 iau... Trecem cu mine pe acasă, nu ne abatem prea mult, luăm zgarda, o ducem la curelar şi pe urmă ne abatem pe la grefă. Cît clrpeşte ăla, tu tocmai bine transcrii... Hai, ce mai stai...

BÎRNEA: Un moment numai...
PRUNDEANU: Pentru.. .
BÎRNEA: Cam p-acum vine ea...
PRUNDEANU: Păi de unde ştii că vine?
BÎRNEA: Ţi-am spus. Nu e prima oară cînd mă refugiez în această grădina... întâi m-a lăsat doar cinci minute... şi a sosit... A doua oară, zece. A treia oară. un sfert de oră... Am calculat cu ceasul în mînă... Acum e a cincea oară. Deci, să mai aşteptăm ca să se împlinească douăzeci şi cinci de minute... în sfîrşit, putem să-i dăm chiar o jumătate de ceas... Ştii ? Se face că trece aşa, ca din întîmplare... Şi începe să se mire: A, tu eşti... ce, n-ai fost la transcriere?... Dar ea ştie bine că transcrierea e la ora trei... De aceea e-n stare să zăbovească acuma şi peste douăzeci şi cinci de minute. Trebuia să mă ridic de la masă ceva mai tîrziu.
PRUNDEANU *(aşezîndu-se):* Sunt curios să văd şi eu...
BÎRNEA: Uite, aşa mă fierbe de trei ani de zile. *(Priveşte în pămtnt.)* Acum două săptămîni, uite... petele âştea de lumină m-au făcut să mă împac cu dînsa...
PRUNDEANU; Cum petele?
BÎRNEA: Era un soare tot ca acum... şi razele răzbăteau printre frunze, făcind pete mişcătoare de lumină prin umbra frunzişului...
PRUNDEANU *(îl examinează cu aer de poznă):* Ce spui, măi -= Bîrnea?——cum au putut petele ăştea să te facă să uiţi terfeloagele de la grefă...
BÎRNEA: Mi-au adus aminte de căldura aia teribilă din vara trecută... Atunci după-mesele ne refugiam în biroul meu, că era cel mai răcoros; lăsam tranaperantele şi citeam amîndoi, întinşi pe divanul acela de piele. Dar razele pătrundeau prin invizibilele găurele ale transperantului... Şi stropea cu pete mici de lumină tapetul păretelui şi tăblia divanului. *(Ochii, privind înainte pămîntul, i se luminează. Prundeanu îl priveşte măsurindu-l cu rîs invizibil.)* Pe urmă, pe măsură ce soarele se ridioa, petele începeau sa se lase; şi atunci veneau pe hainele şi pe picioarele noastre şi uneori pe obrazul palid al Madei... *(Rîde, urmărind amintirea în petele de lumina de pe jos.)* încercam atunci, să şterg cu un sărut pata, dar îţi închipui, abia după nenumărate sărutări picătura de lumină se muta pe umărul ei negricios şi de acolo, cu mari sforţări, de-ahia o alungam pe covor... Dar atunci alte picaturi de soare răsăreau necontenit pe fruntea şi pe umărul ei...
PRUNDEANU: Mi se pare că petele astea de astăzi samănă şi mai mult cu cele de anul trecut...
BÎRNEA: Eah... Aceleaşi şi aceleaşi pete... Acum două săptămîni erau o noutate... era prima după^amiaza frumoasă de mai. Şi-mi zisei: dacă va veni şi azi, ei bine...
PRUNDEANU: Şi...
BÎRNEA *(după o tăcere):* A şi apărut după boschete... ca o vedenie. S-a apropiat cu mersul ei rar şi legănat, parcă o văd... şi cu zîmbetul ăla... groaznic... supus... şi... aşa... stăpînitor în acelaş timp... Şi mi-a pipăit mina... Ei bine, cînd m-am întors... pe gîtul ei, o pată de lumină... in grădină nu mai era nimeni, ca acuma... şi pata de lumină ridea cu hohot pe gîtul negricios... *(Se scoală hotărît.)* Să mergem.
PRUNDEANU *(îl trage de mînă):* Stai, stai, stai, nu te grăbi...
BÎRNEA *(se împotriveşte slab):* Nu, nu, să mergem, mi-e de ajuns.
PRUNDEANU: Dar tot ţi-e frică...
BÎRNEA: A, crezi. *(Se aşează.)* Ei bine, nu... iacă. ai să vezi... dar să ştii, cînd va fi la trei paşi de banca noastră, faci exact ca mine *(executa):* o ridicare militărească, un salut milităresc înapoi şi un pas miiităresc înainte, ferm, hotărit şi repede *(execută întocmai apoi se opreşte).* Şi nimic, nici o privire in! urmă... o tărie de soldat.
PRUNDEANU: Văd că eşti foarte războinic... Ia vezi cit e ceasul.
BÎRNEA *(se uită la ceas):* Exact mai sunt două minute şi jumătate, ca să [se] împlinească două jumătate exact...
PRUNDEANU: Va să zică, peste două minute soarta Madei e pecetluită... Ea atirnă acum de-un fir de păr.
BÎRNEA: îi mai acordăm încă cinci minute... Se vedeeâ « o nepotrivire de ceasuri... Dar vei vedea că ea are să vină neapărat... înţelegi, a venit de patru ori; de ce n-ar veni şi a cincea. Ş-apoi ştiu că aş regreta mult. mai tîrziu, gîndindu-mă că n-am mai zăbovit cîteva

minute... Tribunalul e deschis pînă Ia 7... Pe cînd dacă ea trece fără s-o vedem, fără ca s-o vezi, e ca şi cînd n-ar fi trecut...

PRUNDEANU: EU sunt sigur şi fără această dovadă că ea te iubeşte mult şi va veni. Nu sunt însă sigur dacă tu n-o mai iubeşti, precum te lauzi... Apropo, ți-ai întors ceasul de dimineața?...

BÎRNEA: De ce mă întrebi ?...

PRUNDEANU: Eu îl .uit totdeauna pe al meu neîntors; de aceea nici nu-1 mai iau cu mine. Şi cred că e mai bine ca omul să n-aibe întotdeauna după el pe-acest mustrător şi nesuferit măsurător al timpului. Nu-ți foloseşte decît să-ți arate cită vreme ai pierdut degeaba; niciodată nu-ți arată, cel puțin mie nu mi-a arătat niciodată, cîtă vreme mai îmi rămine pentru a face ceva. De cînd nu-1 mai port, pot zice că am făcut foarte multe lucruri, pe care cicăleala limbilor lui ascuțite mă făcea înainte să Ie amin dracului pe-a doua zi... Căci îmi ziceam. privindu-1: „Ah! Nu mai am decît o jumătate de oră... Ce poți face într-o jumătate de oră... Lasă-le pe mîine..."

BÎRNEA *(controlind îngrijorat ceasul la ureche, apoi întorcîndu-l):* într-adevăr, astăzi nu l-am întors...

PRUNDEANU *(apucîndu-i mîna):* Atunci lasă-1... Neîntors, poate va mai întirzia pe drum. Sau chiar se va opri... şi poate că nu vei regreta odată şi odată această întîrziere... şi mai ales această oprire. Minutul fatal nu va mai veni... Pe cînd dacă acorzi necontenit cîte cinci, cinci minute... țepile alea de limbi te străpung ironic şi te fac să ai o foarte proastă impresie de propria ta persoană... Vreau să spun de voința ta...

BÎRNEA: Ah, Prundeanu, dragul meu, eu nu-mi acord mie cele cinci minute... şi nici măcar ei... pentru că-mi citesc in sufletul meu... Văd hotărîrea in el, tare ca sticla...

PRUNDEANU: Şi transparentă ca ea...

BÎRNEA: Ei, nu, şi ca să-ți dovedesc că nu-i aşa de transparentă *(scoate ceasul şi începe să-l întoarcă ostentativ):* Poftim. . . . . .Şi acuma, dacă la trei fără zece minute nu se zăreşte... regret, dragă Prundeanu, dacă n-o să mai insist, ca să te fac să rămîi la un spectacol care

\ pentru tine putea fi foarte amuzant... *(îl strînge deodată de mînă.)* Uite-o... ah... *(A întors îndată capul spre rampă şi începe din nou să-şi strîngă prietenul de mînă, coborînd vocea.)* Nu m-a văzut... Nu m-a văzut... Ei, ți-am spus, dragul meu... Ai văzut că nu vorbesc în vînt... Şi acum bagă de seamă... Tu poți s-o saluți... *(Cu totul între dinți.)* Nu te pot opri să fii cuviincios... Insă cum întoarce pe alee, .încoa, mă stringi de mîna... mai tare... Şi ne-am înțeles. *(Mada apare în scenă, pe aleea din fund.)* O ridicare militărească, un pas mili... Adică tu, dacă vrei să rămîi... Eu unul...

PRUNDEANU *(intre dinți):* Se uită încoa, te caută cu ochii...

BÎRNEA: Ho, ho... ceasul tuturor plăților a bătut... Ce bine îmi pare că eşti aici... ca să vezi...

PRUNDEANU: Ne-a văzut...

BÎRNEA: Ce face ? Coteşte pe alee ? *(Se pregăteşte să se ridice.)*

PRUNDEANU *(din ce în ce mai între dinți, la fel cu Bîrnea):* Mai are cîțiva paşi. *(Salută. Mada răspunde zîmbitor dar serios.)*

BÎRNEA *(aproape scrîşnind):* A ocolit?...

PRUNDEANU *(aproape scrîşnind):* Nu încă...

BÎRNEA se *încordează.*

PRUNDEANU: A trecut...

BÎRNEA: Ce?...

PRUNDEANU: A trecut... A luat-o pe aleea cealaltă...

BÎRNEA: A, ha... înțelegi... Nici ea... ştii, nu se dă cu ună, cu două. *(Priveşte pe furiş, apoi se întoarce repede.)* Te rog uită-te după ea...

PRUNDEANU: Merge înainte...

BÎRNEA; Se întoarce ea acum...

PRUNDEANU: Merge tot înainte...

BÎRNEA: NU întoarce capul?

PRUNDEANU: Deloc...

BÎRNEA: îhi... te-a văzut pe tine, nu se aştepta... I-era frică să nu-i fac vreun fason în fața ta,.. Deja i-am dat o straşnică lovitură cu prezența ta aici... Era învățată s-o aştept singur, înțelegi... Acum îşi dă perfect seama că dinadins te-am oprit, cînd puteam foarte uşor să te evit... Ah. minunat, minunat...

mare serviciu mi-ai făcut, scumpul meu prieten *(îi strînge cu putere mîna).* Ce face?

PRUNDEANU: Merge înainte spre ieşire...

BÎRNEA: Se Întoarce, se întoarce, n-avea grije... Ţi-am spus că vine? Tot aşa îţi spun acum că se întoarce... *(îi strînge iar mîna.)* Cind te-a văzut, trebuie să fi îngălbenit de ciudă... Trebuie să te fi blestemat... Cu siguranţă că nici nu ţi-a răspuns la salut...

PRUNDEANU: Ba dimpotrivă, mi-a răspuns foarte drăguţ...

BÎRNEA: Mă mir... Adică, ce-mi zic, e drept, nepoliticoasă nu e. Dar aşa e că ţi-a aruncat nişte săgeţi ue priviri...

PRUNDEANU: Dimpotrivă... A zîmbit chiar...

BÎRNEA: Mă mir... Ce face?

PRUNDEANU: Chiar iese pe poartă.

BÎRNEA *(se întoarce):* îhi... Vine, vine... să vezi dacă n-o întoarce capul.. -

PRUNDEANU: Nu-1 întoarce...

BÎRNEA: I... hi... da... face pe... ihi... Bine, bine... Se va întoarce... Asta e... te-a văzut pe tine... Da, da... se face că-şi cumpără ceva şi pe urmă se întoarce.. Ai să vezi... Adică... n-ar fi bine... să te mai găsească aici... Vai, nu te superi că-ţi spun... în sfîrşit, spectacolul s-a terminat... Am spus că ţi-i ofer... Ţi l-am oferit ?...

PRUNDEANU: N-a fost el tocmai complect, precum mi-1 anunţaseşi...

BÎRNEA: Bine, vezi tu, nu mai are siguranţă in ea... I-e frică să nu-i fac vreo mojicie in faţa ta... însă dacă vrei spectacolul complect, s-o pîndim, şi cind intră pe poartă, tu îndată să te faci că pleci...

PRUNDEANU *(căscind şi ridicîndu-se):* Ba mi se pare că o să plec de-a binelea... Mă duc să-mi iau zgarda şi s-o duc la curelar... Aşadar, acum o aştepţi... Nu mai mergi ?...

BÎRNEA: Nu vin, întăi lasă, să vedem ce face... inţelegi...

PRUNDEANU: înţeleg... *Şi* te salut cu deosebită căldură. *(îi întinde mîna.)* îţi urez izbînda.

BÎRNEA: Izbînda ai văzut-o...

PRUNDEANU: Adevărat... *(Bîrnea ii dă şi el mîna, uitîndu-se spre partea pe unde a dispărut soţia lui. Prundeanu porneşte pe aleea opusă. Cînd dispare, Bîrnea îşi freacă miinile. Domnul care dormea pe bancă se trezeşte, cască lung, se întinde cît poate, oftează, apoi se ridică, clătinîndu-se, şi pleacă. După puţin, se opreşte şi-şi îndreaptă pălăria. Apoi cască iar şi porneşte.)*

BÎRNEA *(după ce a dispărut, printre dinţi):* Du-te dracului şi tu... *(îşi freacă iarăşi miinile şi priveşte din nou spre partea unde a dispărut nevastă-sa. Dovedeşte nervozitate. Tresare speriat, întorcîndu-se spre culise, în planul I, unde dispare pe aleea pe care se află banca lui. Domnişoara casieriţă a apărut din nou. Merge cu pas legănat, de parcă nu s-ar grăbi deloc. Se cunoaşte însă că e plictisită. Se privesc. El contractă ochii cu aer de examinator galant. Ea îşi pleacă pe ai ei în pămînt, apoi îi ridică ca. să-l măsoare şi trece înainte. Sc opreşte nehotărîtă în faţa băncei pe care stătuse domnul care dormise, apoi, dîndu-şi seama că e prea în faţa lui Bîrnea, se îndreaptă spre banca pe care stătuse cel cu calculul arhimedic. Bîrnea o priveşte, intoreînd din cînd în cînd capul spre locul unde a dispărut nevastă-sa. Deodată ramîne cu ochii fixaţi într-acolo, stă aşa cîteva momente, apoi se întoarce repede spre rampă, îşi aşează pălăria, parcă să-şi ferească mai bine faţa, şi începe să desemneze la rtndu-i cercuri în nisip. Gorăscu, lung, slab şi neplăcut, îşi face apariţia. Priveşte pe casieriţă, care-l măsoară receşi-i întoarce capul. Apoi privirea ei se îndreaptă spre Bîrnea, spre care se îndreaptă şi pasul lui Gorăscu.)*

GORĂSCU *(căutînd faţa lui Bîrnea):* Bîrnea, nu m-am înşelat. Te-am văzut de departe...

BÎRNEA *(prefăcîndu-se că tresare):* A, tu eşti, Gorăscule. .•. Mi s-a părut să fii tu, de departe, dar parcă aveai alt mers... sau... în sfîrşit, iartă-mă, sunt foarte indispus. .. sunt într-o stare atroce... mă tortureazâ grozav nervii... Aştept pe... pe...

GORĂSCU: Doamna...

BÎRNEA: Da... O să am o mică explicaţie cu ea... Vreau să spun, să ne dăm reciproc unele informaţiuni... înţelegi... pentru că totul s-a terminat...

GORĂSCU: S-a terminat deci...

BÎRNEA: Da... în sfîrşit, asta n-are importanţă, aşa că nu te superi dacă... Soţia mea... adică... ce să mai... fosta mea soţie, poftim, s-a scuzat că se duce puţin

aici, alături, lingă grădină... Stă modista ei acolo... Dar trebuie să vie din moment în moment... aşa că, înţelegi... te rog... *(îi întinde mîna).*

GonĂscu *(fără să i-o ia):* Se vede că modista s-a mutat... pentru că m-am întîlnit cu doamna departe bine de aci... Tocmai oprea o trăsură... Gînd am salutat-o, chiar se urca...

BÎRNEA: O trăsură? S-a urcat in... ?

GORĂSCU: Desigur.

BÎRNEA: Şi încotro a luat-o?

GORĂSCU: Adresa n-am auzit-o, deşi încetinisem'pasul... Vreau să spun, ca să-i prind privirea şi s-o salut.

BÎRNEA: Mă rog... mă rog... unde zici...

GORĂSCU: A întors birja şi a luat-o în jos...

BÎRNEA: Nu s-a abătut, cumva... ? adică de unde să ştii asta... ?

GORĂSCU: Ba da... adică... m-am mai uitat... ştii, cînd să... vreau să spun... intru în grădină... ştii... cum se uită omu in urmă, înainte de a intra undeva.

BÎRNEA: Mă rog, mă rog... Şi...

GORĂSCU: Şi abia atunci amrvăzut-o întorcînd...

BÎRNEA: Cam ce stradă sa îi fost pe acolo... Dar nu şezi? *(îi face loc.)*

GORĂSCU: Bucuros. *(Se aşează.)* La distanţa aia... Va să zică pe dreapta...

BÎRNEA: Aha. *(Casieriţa, care de cîteva ori privise la Bîrnea, fără succes, se ridică şi părăseşte din nou scena, pe aceeaşi alee pe care o părăsise şi întîi.)*

GORĂSCU: Va să zică, pornind de la grădină într-acolo ar veni: strada împăcarei, pe urmă IJnirei, pe urmă Concordiei, pe urmă...

BÎRNEA: Ba nu, pe urma vine Micii înţelegeri...

GORĂSCU: A, aşa e... Ei bine, nici pe Mica înţelegere... A apucat-o pe a patra... a Concordiei...

BÎRNEA: Ce să caute ea pe-acolo... Hm... adică da... da, s-a mutat modista... mi se pare că mi-a spus ea că e posibil să zăbovească şi mai mult... N-am dat atenţie...

GORĂSCU: Mă rog, voi cum mai staţi cu procesul... parcă vă împăcaseţi... aşa am auzit...

BÎRNEA: Da, e drept, ne cam împăcasem...

GORĂSCU: Deci aţi întrerupt procesul...? Nu l-aţi terminat?

BÎRNEA: Procesul s-a terminat, totuşi...

GORĂSCU: Haida de....cum o să se împace, dacă s-a terminat procesuL.. .Cum putea să mai stea cu tine...

BÎRNEA: Cu toate astea a stat... *(După o pauză.)* Ce, crezi că... fără forme legale... nu poate să existe... cum să spun... Ce, crezi că numai formele pot ţine pe doi legaţi...

GORĂSCU: **NU** cred... dar ^unt sigur... Pe alţii, poate... dar.

BÎRNEA: Aşa crezi dumneata?...

GORĂSCU: He. o ştiu eu... O cunosc...

BÎRNEA: Ce ştii tu... Ce cunoşti?

GORĂSCU *(sirigînd);* A... transcrierea...

BÎRNEA: Ce e cu transcrierea ?...

GORĂSCU: Mai rămăsese transcrierea... D-aia v-aţi împăcat... a crezut că revii... Că trec cele două luni fără să transcrii.

BÎRNEA: Şi crezi adică, îţi închipui că dacă n-ar fi transcrierea. ..

GORĂSCU: Oho... atunci la sigur... adio...

BÎRNEA: Vai de capul tău...

GORĂSCU: îmi cunosc eu... păpuşa.

BÎRNEA: Ce?

GORĂSCU : Vreau să zic... ştiu eu pe Mada... pe doamna... Caracterul dînsei, de...

BÎRNEA: Vai de păcatele tale.

GORĂSCU: Vai de ale tale... Vreau să zic, dacă transcrii...

BÎRNEA: Nefericitule!... Dar am transcris...

GORĂSCU: Ai...!?... Minţi...

BÎRNEA: Măi neisprăvitule... ia seama la vorbe...

GORĂSCU: **NU... NU** cred, domnule...

BÎRNEA *(ridicînd tonul):* Am transcris, îţi spun...

GORĂSCU: Ai transcris?...

BÎRNEA: De două săptămîni.

GORĂSCU: De două...

BÎRNEA *(apăsat):* săptămîni. La două săptămîni după ce s-a terminat procesul..

GORĂSCU: **TU**, Bîrnea?...

BÎRNEA *nu răspunde. Tăcere.*

GORĂSCU: Ai transcris tu?

BÎRNEA *(izbucnind):* Haid, lasă-mă... *(întoarce capul ştirbit de la el. Pe faţa lui Gorăscu apare zîmbet mare.)*

GORĂSCU: Ai transcris, va să zică. *(îşi freacă mîinile, iluminat de extraordinară bucurie. Cînd Bîrnea se întoarce spre el, încetează şi redevine serios.)* Şi aţi mai trăit... vreau să zic, aţi mai stat împreună două săptămîni după transcriere?...

BÎRNEA: Da.

GORĂSCU *(insidios):* Dar ea ştia că ai transcris...

BÎRNEA *(mai tare):* Da...

GORĂSCU: Şi a mai stat totuşi cu tine?...

BÎRNEA: Haid, lasă-mă. *(întoarce capul scîrbit spre rampă, apoi duce privirile iar spre Gorăscu, care, ori de cîte ori e privit, redevine serios, ascunzînd marea bucurie care-l încearcă şi care revine cînd ochii lui Gorăscu * caută în altă parte.)* Da, da, da...

GORĂSCU: Poate, aşa, pînă şi-a cărat bagajele... adică pînă le-ai cărat tu...

BÎRNEA: Bagajele le-am împachetat din prima zi şi le-a despachetat ea... Dar acum le-am împachetat din nou... Astăzi le car la hotel...

GORĂSCU: Imposibil, Bîrnea.

BÎRNEA: Ce?

GORĂSCU: N-o faci... Asta n-o mai faci.

BÎRNEA: Hîî... De-ai putea vedea cit senin e în sufletul meu. Sunt liber, liber, liber, scumpule. *(Dar vocea lui e trâgânată, obosită, din ce în ce mai obosită.)* Numai de aste două săptămîni din urmă mi-a fost teamă.... să nu regret transcrierea... dar ele au trecut aşa de lin, aşa de alinător, ca un rîu potolit... Sentinţă, transcriere, formalităţi, fleacuri... Totul merge şi fără ele. Principalul era dacă sufletul mai răminea legat, înţelegi, şi fără formalitatea transcrierei... Or tocmai asta am vrut să-i arăt Madei. Că într-adevăr *(apăsînd)* totul... s-a terminat... înţelegi, totul... Sunt liber, înţelegi... Acum pot striga *(strigă lamentabil):* Sunt liber, liber, liber... *(Se îneacă şi ultimele cuvinte sunt stinse. Casieriţa reapare şi se aşează pe banca domnului care dormea.)*

* **în text, Bîrnea *(n.ed.j.***

'. **GORĂSCU** *(e apucat de un rîs subit şi sonor, pe care-l continuă fără nici o modulare şi-l opreşte tot aşa de brusc. Parcă e un nechezat de cal. Cînd a terminat, parcă s-a îngrozit deodată chiar de rîsul lui):* Mă, tu n-ai transcris... *(Bîrnea întoarce capul plictisit şi dă cu ochii de casieriţă.)* Pe ce ai tu mai scump că ai transcris?...

I **BÎRNEA** *(şi mai plictisit):* Dar cînd îţi spun, băiatule... *

[.**GORĂSCU**: Minţi...

BÎRNEA *nu-i mai răspunde.*

GORĂSCU: Minţi, am spus...

| **BÎRNEA**: Ei, pleacă de-aci şi lasă-mă în pace... Tribunalul e aproape... du-te şi vezi... *(cască, afectînd indiferenţa)* ...dar tu, Gorăscule, ce-ai mai făcut... Tu cum o duci cu sentimentele...

I **GORĂSCU** *(convins):* Nenorocitule, ce-ai făcut?

BÎRNEA: Ce trebuia să fac de mult... *(Enervat.)* în sfîrşit, s-a dus... lasă-mă, a început să mă plictisească acest subiect... *(Dar ochii lui Gorăscu îl privesc tot speriaţi şi Bîrnea, cînd îi întîlneşte, întorcîndu-i de la domnişoara casieriţă, celălalt se lipeşte şi mai speriat de spetează scaunului. Ochii lui Bîrnea au devenit de asemenea neobişnuit de mari.)*

h **GORĂSCU**: Dar tu tot o mai iubeşti.

'**BÎRNEA**: Am transcris, îţi spun.

|,**GORĂSCU**: Tot o iubeşti!

f **BÎRNEA** *(izbeşte cupumnul în bancă):* Am transcris... *(Apoi întoarce capul spre domnişoara casieriţă, care, speriată, se uită la ei...)*

I **GORĂSCU** *(rînjind ori de cîte ori Bîrnea nu-l priveşte):* Atunci de ce te mlnii aşa ?...

I.**BÎRNEA**: Nu mă mînii, dar ţi-am spus, sunt plictisit de'tot, I de comedia asta. ...

GORĂSCU: Acum, acum, de ce vorbeşti aşa îmbufnat... de ce nu spui liniştit toate lucrurile ăştea?... Dacă n-o mai iubeşti, de ce nu vorbeşti liniştit...

*** Replică absentă în textul dactilografiat. în acest pasaj, ca şi în h altele, ne-am condus după varianta din manuscris *(n.ed.).***

BÎRNEA: Pentru că eşti agasant, însă vorba ta... putem vorbi şi mai domol... he, he... adică de ce nu... he, vorba ta... De ce? De ce vorbesc îmbufnat?... Uite, pentru că mă asaltezi cu întrebările tale stupide, tocmai acum, cînd admiram piciorul ăsta superb... Tu ştii cine e asta?* Fosta casieriță de la „New-York"... De acum un an... Prundeanu mi-a adus aminte... Mă miram eu de unde o cunosc. E drăguță şi Ia față. nu? Admirabilă... Fiecare femeie cu genul ei, hu... ? Pentru a putea spune că ai iubit femeia; trebuie să cunoşti toate genurile, nu ? Dar superb picior! Niciodată nu am văzut unul la fel...

GORĂSCU: Mai frumos era al Madei...

BÎRNEA: Ascultă... ştii... *(Cele două şiraguri de dinți ale lui Gorăscu au apărut în întregime dintre buzele despicate de ironie.)*

GORĂSCU: Zici că ai transcris... de ce mai eşti gelos... *(Pumnul care începuse să se strîngă, al lui Bîrnea**, se desclestează.)*

BÎRNEA: Gelos?!?! Ah...

GORĂSCU : Fireşte, dacă n-o mai iubeşti, de ce te mai superi ?

BÎRNEA *(îl priveşte neînțelegător):* In orice caz... nu pot... să dau voie cuiva să fie obraznic...

GORĂSCU: Ce te mai interesează pe tine?

BÎRNEA: Dar nu înțeleg ce te interesează pe tine...

GORĂSCU: Mada acum interesează pe toată lumea. *(Degetele lui Bîrnea se strîng convulsiv, ochii îi fierb. Celălalt înțelege că mînia e gata să se spargă şi se retrage uşor, intervenind grăbit.) - De* ce te superi... *(Rinjeşte.)* O iubeşti... o iubeşti... Te-am pus la încercare...

BÎRNEA *(bolborosind, cu ochii holbați):* Minți... înțelegi... Datoria mea însă...

GORĂSCU *(alunecînd şi mai mult pe bancă):* Nici o datorie, ce datorie... S-a dus acum. Presupunem că astăzi m-ar fi întîlnit Mada si...

* **în textul dactilografiat lipsesc cuvintele: *superb... Tu ştii cine e asta? (n.ed.).***

** **Atît în manuscris, cît şi în textul dactilografiat, *Prundeanu.* Astfel de scăpări sînt frecvente în manuscrisele lui Gib I. Mihăescu *(n.ed.).***

BÎRNEA: Ce? Unde?...

GORĂSCU: Indiferent... Adineaori, de exemplu. Presupunem că înainte de a veni încoace, aş fi stat cu ea de vorbă... m-ar fi oprit presupunem...

BÎRNEA: Nici o presupunere—Ce... Cum... Unde... cînd... . t e - a . . . . .

GORĂSCU *(exclamînd, speriat de propria-i îndrăzneală):* Vai, cum o mai iubeşte...

BÎRNEA *zîmbeşte cu milă... Se privesc amîndoi rasuflînd adînc şi greoi, ca doi luptători care au încetat un moment trînta şi se spionează, pentru,a vedea de unde s-o apuce din nou.*

GORĂSCU: Va să zică nu eşti chiar aşa de liber, precum te lauzi... Vezi, te-ai grăbit cu transcrierea... *(învins, Bîrnea lasă capul pe miinile proptite pe genunchi. Apoi se ridică, izbucnind.)*

BÎRNEA: NU. *(Se uită speriat la domnişoara casieriță, care a tresărit şi ea speriată. înstrunindu-şi vocea:)* Nu, nu, nu... Nu-mi pasă... Du-te... Duceți-vă la dracu... Auzi, abia a aşteptat nemernica... şi a şi început să adune imbecilii după uliți... Abia:.. Dar ce mă privesc pe mine toate astea...

GORĂSCU: Ei,, măi, potoleşte-te... Nu m-a oprit, dragă... ce te porneşti aşa... Nu mai înțelegi nimic... necazul te-a orbit astfel... Am spus: presupunem...

BÎRNEA: Ei şi?... Presupunere sau adevăr... Ce-mi pasă mie...

GORĂSCU *(după ce s-a retras la extremitatea băncii şi s-a sprijinit în mîini, gata să se scoale):* Mă rog, răspunde lămurit, o mai iubeşti sau nu, ai transcris sau nu, putem... să-i... s-o... înțelegi... să-i facem curte, sau nu...

BÎRNEA: Cine?

GORĂSCU: Noi, ăştia... ăştelalți...

BÎRNEA *(învinețind deodată, cu ochii rătăciți, după citeva scuturări ale capului, înghite în sec, apoi izbucneşte într-un rîs voinicesc şi vădit exagerat. Cînd se stâpîneşte din rîs):* Dragii mei, primiți binecuvîntarea mea. Du^ ceți-vă la dracu, cu ea cu tot* dragii mei... Repeziți-vă Ia ea ca o Jiaită de lupi... ca o ceată de bestii... de canalii... Ce mă mai pri...

GORĂSCU: Bîrnea, ia seama ce spui...

BÎRNEA: TU n-ai văzut că eu am jucat teatru, măi ticălosule...

GORĂSCU: Teatru?

BÎRNEA: Am vrut să-ţi... am vrut să vă studiez laşitatea şi nemernicia... Abia ai aşteptat... abia aţi aşteptat... voi toţi, că tu singur n-ai să ai noroc, asta ţi-o spun eu... abia aţi aşteptat să... şi v-aţi şi repezit... Toţi, toţi.

GORĂSCU: 0 iubeşti... o iubeşti.

BÎRNEA: Ia nu mă mai plictisi!... Du-te şi... Ce tot mă întrebi... Spune-i ei... declară-i... ha... ha... declară-te... şi... şi... ai să vezi cum o să te dea afară... *(Izbucneşte In rîs cu o putere fără de seamăn şi de astă dată cu toată sinceritatea, căci o amintire i se luminase in minte.)*

GORĂSCU *(jignit):* Crezi?... Ei bine, îţi voi dovedi contrariul.

BÎRNEA: HO... ho... ho... ho... Lasă altuia misiunea asta, dragul meu... Pfff... o să te dea afară...

GORĂSCU: E vorba, dragă Bîrnea, tu nu mai ai nici un amestec...

BÎRNEA: Da, esti liber, pfff... încearcă... ho... ho... ho... ho...

GORĂSCU *(livid, sculindu-se după scaun):* Pentru ultima oară te întreb...

BÎRNEA: Şi eu pentru ultima oară îţi răspund... chiar acum pleci direct acolo, nu? după ea, nu? ha... ha... ha... mare dobitoc eşti, scumpul meu... o să te ţin minte toată viaţa... Cum mă încerca el, să vadă... pfff... dacă e liber... pfff... să fie dat afară... Ho... ho... ho...

'**GORĂSCU**: La revedere... *(Porneşte, urmărit de kohotirile lui Bîrnea. înainte de a dispare, se întoarce şi trimite un sărut celui rămas, dezghioeîndu-şi dinţii din nou. După ce dispare, risul lui Bîrnea îngheaţă şi el priveşte cu ochi holbaţi în gol.)*

UN DOMN MIOP, *cu cioc alb, încirlionţat la vîrf, şi ochelari. Se apropie cu paşi neregulaţi de casieriţă, o priveşte de aproape, se apropie de celelalte două bănci goale, le priveşte de aproape şi apoi se apropie de Bîrnea, care, cu ochii in gol, urmărea contorsiunile gindului lui. Bîrnea nu-l simte decît cînd se opreşte aproape. Ridică privirile spre el. Domnul miop îl fixează cu o ardoare neobişnuită şi porneşte spre dînsul. Bîrnea îl priveşte uimit, cu ochi în care teama întreabă: Ce-o mai fi vrind şi ăsta? Dar aproape de el, domnul şi-a coborît ochii de miop, a părut că se dumireşte, a îngînat iertare, a făcut doi paşi, privind în direcţia aleei pe care se află, apoi a pornit repede şi grăbit, cerînd din nou, cu mişcări din cap, iertare lui Bîrnea.*

|**MADA** *(apare din direcţia pe unde se depărtase. Se apropie, nevăzută, de Bîrnea. în răspîntia de alei se opreşte, cercetează spre banca lui Bîrnea, apoi se apropie de acesta... necontenit nevăzută): Bonjour,* domnule Bîrnea.

BÎRNEA *(tresare, apoi, cînd o vede, faţa i se luminează brusc de satisfacţie, pentru a redeveni repede, voit, corectă):* A, *bonjour,* doamnă... ca să zicem aşa, încă Bîrnea...

|**MADA**: Cît sunteţi de drăguţ pentru... ca să zicem aşa... încă îmi mai ziceţi aşa...

BÎRNEA *(concesiv):* O, pentru prea puţin, ca sa merit un compliment ca ăsta.

MADA: Da? Pentru prea puţin?... Adevărat... Ce e la dumneata numele dumitale...

^**BÎRNEA**: La mine numele meu e ceva Într-adevăr de mare preţ... Ce a devenit el însă pe mîna dumitale, să nu mai vorbim...

MADA: Eu ţi l-am păstrat cu sfinţenie...

BÎRNEA: Cine poate şti...

MADA: Oricînd îţi pot jura...

1 **BÎRNEA**: Cred... Ce e la dumneata un jurămînt...

I **MADA**: Oh, un jurămînt... Un jurămînt al meu. E ceva într-adevăr ce n-aş mai face acum, cu uşurinţa cu care ţi l-am făcut dumitale...

BÎRNEA: Va să zică recunoşti că le făceai foarte... sa spunem... uşurel.

MADA: Pe cel dintîi am spus...

BÎRNEA: Ce-au putut să fie cele de pe urmă...

MADA: Atunci I-am făcut cu toată sinceritatea... ceea ce regret e că n-am observat mai bine pentru cine pun sinceritatea în lanţurile lui grele...

BÎRNEA: Foarte grele, că-ţi întorceau sinceritatea pe dos, ca pe-o mănuşă...

MADA: în nici un caz însă mai mult decit îmi permiteau ele.

BÎRNEA: Va să zică recunoşti că-ţi întorceai sinceritatea pe toate feţele...

MADA: Desigur, pe toate feţele sincerităţii...

BÎRNEA: Fără îndoială, pentru o femeie, sinceritatea are mai multe feţe...

MADA: De ce le învinuieşti pe toate.... Nu vreau ca din cauza mea să poarte toate pe slabii lor umeri greutatea condamnare! tale... Cruţă-le, te rog...

BÎRNEA: E drept, sunt şi excepţii. Şi încă foarte multe. **0,** doamne, cum nu mi-ai adus şi mie în cale o excepţie de-aceea ?

MADA: îţi mulţumesc din partea excepţiilor... Ca unică reprezentantă a genului, trebuie să fac onorurile şi pentru excepţii, eu, o biată femeie din marele comun...

BÎRNEA: ...O femeie din comun... dimpotrivă: o chintesenţă.

MADA: O chintesenţă a comunului... Cam paradoxal... Dar măgulitor totdeodată.. îţi mulţumesc şi din parte-mi.

BÎRNEA: 0 chintesenţă a celor cu sinceritatea multiplă...

MADA: lată cum trişează acest om care are aerul că dispreţuieşte lipsa de sinceritate. Ei bine, n*a fost vorba de sinceritate multiplă, ci de una singură, unică, însă cu mai multe feţe. Cum ar fi bunăoară întrebarea pe care mi-o făceai adesea: „Ai ieşit astăzi in oraş în lipsa mea?" Eu puteam să-ţi răspund: „Nu." Şi eram perfect de sinceră.

BÎRNEA: îmi închipui.

MADA: în sfîrşit... Se vedea bine ca eşti satisfăcut. Dar mai puteam zice: „Nu, căci îmi place să stau în casă"... Trebuie să admiţi că, fiind sinceră sub această nouă faţetă, satisfacţia ta se combina cu un fel de siguranţă...

BÎRNEA: Am spus eu: chintesenţă...

MADA: Mai puteam spune: „Nu, căci mă plictiseşte oraşul ăsta, cu casele, cu străzile şi cu tipii lui nesuferiţi"... înţelegi, amestecam şi tipii printre case şi străzi, pentru ca să fie şi mai straşnic efectul.

BÎRNEA *clatină din cap, în chip de deplină convingere faţă de cele ce spusese mai înainte.*

$MADA: Trebuie să recunoşti că răspunzînd astfel, satisfacţia ta se preschimba în adevărată bucurie. Căci voi, bărbaţii, generalizaţi cu uşurinţă, iar eu mă refeream doar la ziua aceea: în ziua aceea, oraşul, cu tipii lui, mi-erau nesuferiţi. Iar vorbele mele coincideau perfect cu gîndurile mele. Deci, cum am spus, nici că se mai poate
t mai sinceră. Dar mai puteam să spun şi aşa: „Nu-mi place să ies fără tine..." sau: „Decît să ies, mai bine •îmi place sa rămîn cu tine", ceea ce te-ar fi înnebunit de fericire. Iar cu aş fi rămas necontenit sinceră, căci se întîmpla să am şi gusturi de-astea...

BÎRNEA *face semn de marc surprindere.*

'MADA: Ei bine, nu este aşa că toate aceste variante ale celui dintîi „nu", sec şi brutal...

BÎRNEA *(supărat mai mult de conţinuţii'- raţionamentului, decît de mecanismul lui):* Ei nu, nu este aşa... asta e logică de femeie... La întrebarea mea: ,,Ai ieşit în oraş?" un om sănătos nu poate răspunde decît în două moduri: da sau nu. *Tertium non datur...*

MADA: Cum, cum...

BÎRNEA: Adică un al treilea răspuns, după cea mai pură logică, nu-i cu putinţă...

MADA: Prefer o logică ceva mai impură... Iacă, eu răspundeam cum ţi-am spus şi ajungeam mai repede la rezultat. Acela de a te incinta, de a fi drăguţ cu mine, de a te vedea mîncînd cu poftă şi dormind ca un... un...

BÎRNEA: 0 femeie perfect sinceră, o femeie care nu se gîndeşte să înşele şi să inducă în eroare,* ar fi aşteptat întrebarea a doua: „De ce n-ai ieşit în oraş..." Şi-atunci ea ar fi putut...

MADA: îmi dai voie să-ţi spun că nu eşti un bun logician. Cînd femeia nu răspunde decît „nu", pur şi simplu, atunci să ştii că nu e în toane bune... Aşa că la a doua întrebare:'„De ce n-ai ieşit îb oraş"... ai fi putut primi răspuns numaidecit: „A, nu-ţi convine să stau acasă... Bine, de mîine nu mai mă vezi decit la ora mesei..."

BÎRNEA *(care o examinează lung şi atent):* Cînd mă gîndesc pe cine am avut eu, de trei ani de zile, alături de mine...

MADA: Oamenii de azi, dragul meu logician, cu o întrebare aşteaptă mai multe răspunsuri şi... *(Rîdc.)*

BÎRNEA: Rîzi tu... lasă, lasă... De acuma, iacă, poţi să nu te mai întorci acasă decît la ora mesei...

MADA: *Merci. (îl sărută.)*

BÎRNEA: Ah! *(0 îmbrînceşte.)* Ştii, e o măsură...

MADA: Vai, ce drăguţ ai fost pînă acum şi...

BÎRNEA: De miine... ai să găseşti alte obraze, cu care poţi să fii cit de drăguţă... Ho, ho, uite, Gorăscu abia aşteaptă...

MADA: De unde ştii că numai el...

BÎRNEA: A, mai ştii şi pe alţii... N-am de unde să ştiu manevrele dumitale... Cît priveşte pe caracatiţa asta uscată de Gorăscu, mi-a mărturisit chiar el, în cunoscuta-i dobitocie, adineaori, cu puţin înainte de a veni dumneata... Iţi fac cu plăcere acest serviciu, de a te pune in curent.

MADA: Da... ce surpriză... Puteai totuşi să-mi găseşti un altul, ceva mai puţin caracatiţă... săracul Gorăscu trebuie să fie sfios... Pe mine m-a ţinut de vorbă la poarta grădinii o mulţime şi nu mi-a spus nimic...

BÎRNEA: Te-a ţinut de vorbă? Nemernicul... Şi mie mi-a spus... că te-a văzut într-o trăsură...

MADA *(care-l urmăreşte cu satisfacţie):* Şi-asta e adevărat... Dar m-am suit după ce am vorbit cu dînsul... Chiar el a fost aşa de amabil să cheme pe birjar... Mă miram eu ce l-a găsit să fie aşa de gentil... Iar faptul că n-a fost sincer cu tine înţelegi că mă umple de mlndrie...

BÎRNEA: H-i... hi... i . . .

MADA: Mîndrie care ar fi crescut în intensitate dacă, cum spun, ar fi fost altul...

BÎRNEA: Ca bunăoară cel pe care l-aţi căutat cu trăsura şi nu l-aţi găsit acasă.

MADA: De unde ştiţi că nu l-am găsit...

BÎRNEA: Pentru că v-aţi Întors aşa repede.,. Mă rog, putem să ştim şi noi cine este acela...

MADA: ...Hm.. .m.. .m,. .nu...

BÎRNEA: Cu toate astea...

MADA: Nu... De ce?

BÎRNEA: Cu toate astea, un ceas... un minut... o secundă... cît mai este pînă... noi trebuie să fim ţinuţi în curent... cu modul cum... cum ni se întrebuinţează numele nostru...

IADA *(bufneşte in rîs):* Ce drăguţ eşti cînd te superi... Dacă-mi pare rău de ceva, de tine, de viaţa noastră împreună, sunt tocmai supărările astea...

ÎÎRNEA: Unde ai fost cu trăsura?

JAD A: Ce te priveşte.

ÎÎRNEA *(se scoală hotărîf):* Ştii unde mă duc acuma?

,JIADA: NU. ..

IBÎRNEA: Nici nu-ţi trece, aşa, prin minte...

IMADA-: Nici nu mă obosesc să-mi treacă...

IBÎRNEA *(accentuind):* Mă duc la tribunal...

IMADA *(izbucneşte în rîs mare):* Ah, nu te duce! *(Pentru ca el nu sc opreşte, se ia după el şi-l apucă de mînă.)* Iţi spun, iţi spun... îţi mărturisesc...

I **BÎRNEA** *(revenind; cu vocea scăzută, sufocată):* Va să zică, ai într-adevăr ceva de mărturisit... Crezi că ai să mă clinteşti în bănuielile mele... Ştiu, ştiam că frecveutezi pe cineva anume...

| **MADA** *(foarte serioasă):* îţi jur că pînă acum n-am frecventat pe nimeni. îţi jur...

I **BÎRNEA** *(răcnind):* Dar acum...

IMADA: Acum *(lasă capul în jos),* acum... da...

I **BÎRNEA** *(cu scîrbă):* Şi ai să mă faci să cred că azi e pentru prima oară... Aşa socoti... Pentru că te-ai întors aşa de repede... pentru ca să-mi dovedeşti că ai vrut să faci o mişcare disperată... dar n-ai găsit pe... n-ai găsit complicele... ca să...

| **MADA** *(stins):* Ba l-am găsit...

| **BÎRNEA** *(rînjind):* Ah... L-ai găsit, dar... în ultimul moment... *(amar, ironic)* ai renunţat. Ha... ha... te-ai gîndit să mă mâi laşi... un ultim termen... ha, ha..: Te-am ghicit de minune: pe cine crezi tu că ai să amăgeşti?...

MADA: Nu, nu, nu vreau să te amăgesc: n-am renunţat... Am făcut...

BÎRNEA *(sărind de pe scaun):* Ce?

I **MADA**: Mişcarea disperată...

I **BÎRNEA** *(o priveşte cu ochi holbaţi):* Şi cine, cine-a fost...

MADA: Domnul...

ţ **BÎRNEA**: Domnul ?

I **MADA**: Grefier... *(Rîs mare.)* Iartă-mă, am vrut să mai mă bucur de-o scenă de-a ta... Nu te superi,.. Cea din

urmă... Erau atit de delicioase scenele tale... Totdeauna mi-au fost atit de dragi... Cînd treceau trei zile şi nu-mi făceai nici una, parcă-mi lipsea ceva... şi de-aia făceam tot posibilul ca să-mi mai oferi cîte una... Nu te superi că-ţi mărturisesc. însă tu m-ai făcut să le aflu gustul lor, atit de plăcut... Căci înainte mi se păreau fade şi de nesuferit. Phngeam întruna» cu toată sinceritatea... Pe urmă, cînd le-am descoperit savoarea, plîngeam aşa, ca să te bucuri... Vedeam, că lacrămile mele iţi produc o mare bucurie... Erai satisfăcut...

BÎRNEA: Şi zici că ai fost la grefa tribunalului...

MADA: De ce întrebi? Ştii bine că totdeauna, făceam eu, femeie, ceea ce ezitai să faci tu, bărbat... Deşi nu-mi permiteai să mă amestec, totuşi te bucurai cînd lucrul era terminat... Ei bine, te-am scutit şi azi de-o oboseală In plus... *(Scoate o hîrtie.)* Poftim... dovada... certificatul...

BÎRNEA *(priveşte, hirtia, îngălbenind):* Ai transcris...

MADA: Pentru că vedeam că te lauzi, te lauzi... şi nu făceai nimic...

BÎRNEA: Mada, cum ai putut...

MADA *(necontenit rîs):* Crezi c-a fost aşa de greu... *(îi prezintă certificatul, pe care el i-l ia inconştient. Solemnă.)* Domnule Bîrnea, poftiţi numele înapoi, intact şi nepătat, aşa cum mi l-aţi prezentat. Frumosul dumneavoastră nume: Bîrnea. Uf... acum putem striga în toată libertatea: liberă, liberă, liberă... *(Porneşte rîzînd din ce în ce mai puternic.)*

BÎRNEA *(înainte ca ea să dispară):* Mada! *(Cade pe bancă, certificatul cade jos. El rămine astfel cu faţa spre public, fără să vadă negura norilor de vară care cresc cu repeziciune.)*

CASIERIŢA *se apropie odată cu norii. El n-o simte. Ea întinde mina uşor, gata sa-l bată pe umeri. Ezita. Tună tare. Ridică mîna, parcă surprinsa făcînd ceva rău. Apoi întinde iar mîna.*

Cortina

1

ACTUL II

\ **Acelaşi decor. Spre seară. Grădina, care pare că fusese foarte populată, începe să se golească. O bonă, cu copii, se grăbeşte. Perechile prind să părăsească băncile, mcepînd cu cea din planul Snlîi. Alţi trecători, singuri sau în grupe, traversează grădiaa în sensuri diferite. Negura se accentuează. Dia fund apare Bîrnea cu Casieriţa şî se îndreaptă spre banca din planul înLîi. Ceva mai tîrziu, după ce aceştia s-au aşezat şi au început dialogul, după ce întunericul a crescut bine şi cînd cea mai mare parte din public a evacuat, lumina felinarelor se aprinde brusc. La început, rumoare mare, potolindu-se din ce tn ce.**

BONA: Hai, hai, că vă bate mama. Ne pune lingurile de gît. Nicuşor, ţine bine balonaşul. *(Ies. 0 pereclie apucă pe aleea din primul plan. în genere, se aud doar cuvintele celor din acest plan. De la cei din fund nu răzbat decît zvonuri nedesluşite de voci.)*

DOMNUL: O plimbare ca asta îţi face o foame...

DOAMNA: Ai să vezi că nici na pus supa la încălzit, toanta. Nimic nu-i dă prin gînd, fără mine... O, ce să mă fac cu femeia asta...

BÎRNEA *(cînd ajunge in dreptul băncei din planul întîi):* Am putea sa ne aşezăm aici...

CASIERIŢA: Da, pe banca unde s-a legat prietenia noastră...

UN VÎNZĂTOR *(irecînd prin fund):* Rece limonada...

CASIERIŢA *(aşezîndu-se, ea mai întîi, apoi el):* încă nu pot să-mi lămuresc în minte care a fost primul tău gînd,

cind ai simțit că mîna mea se lasă pe umărul tău... Parcă te văd... La primul contact, nici n-ai prins de veste... Zăceai, adine cufundat în gindurile negre în care te lăsase femeia aceea... fosta ta soție... Am apăsat ceva mai tare. Tu încă nu te-ai mişcat. Trebuia deci să redublez apăsarea, dar asta mă încurca teribil, căci da alt aer chipului providențial al intervenției mele. Apăsind mai tare, de la început puteam să-ți provoc o surprindere neplăcută, care s-ar fi repercutat in cine ştie ce impresii sau, Doamne, poate chiar reacții... O, nu e chiar aşa de uşor să cobori ca o providență alinătoare... în orice caz, e riscant...

BÎRNEA; Iți mulțumesc, iți mulțumesc... ai coborit asupră-mi ca un adevărat înger păzitor... Mi-ai dovedit că-n lume nu există numai răutate or interes acerb, pătînd alte sentimente, pure, care n-ar trebui să aibe amestecat în ele nici interes şi nici, mai cu seamă, răutate. Ai reabilitat în sufletul meu femeia, singura capabilă să-ți ofere balsamul cel mai pur.

CASIERIȚA *(modestă):* **0**, eşti prea gentil... Dar e adevărat că mi-a plăcut să joc puțin acest rol, de misionară a sufletului, de alinătoare a durerilor. Gustul ăsta mi-a venit din război, in timpul căruia am fost infirmieră. Eram abia de cincisprezece ani, cînd suferințele şi gemetele răniților m-au îndemnat să fac totul pentru a îmbrăca şorțul alb, cu cruce roşie. Dar pentru că sala de chirurgie era oribilă, am fost întrebuințată ca să fac lecturi convalescenților...

BÎRNEA: îmi pare rău că n-am poposit la poarta spitalului tău, puțin mai înainte... desigur, preîntimpinam suferințele din urmă...

CASIERIȚA: Vai, nu te-aş fi primit. Iartă-mă, dar nu te-aş fi primit... Eu nu primesc in micul meu spital sufletesc decît suferinzii. Nu şi pe cei numai predispuşi la suferință. *(Punîndu-şi mîna pe inimă.)* Doamne, unde aş fi avut loc pentru atita lume... Eu te ştiu pe dumneata mai de mult... Eram casieriță la restaurantul „New-York"...

BÎRNEA: Ah, tocmai vream să-ți fac această întrebare, dacă nu eşti într-adevăr frumoasa casieriță, de acum un an sau doi, a „Ne\v-York"-ului.

ASIERIȚA: De ce nu m-ai întrebat? Crezi că m-aş fi jenat să-ți răspund? O, nu... Viața mea, în care binele a alternat adesea cu răul, m-a învățat să privesc totul cu un zîmbet îngăduitor... Cu acest zîmbet priveam şi la fericirea care îți scălda fața, ori de cîte ori intrai cu soția ta în restaurant... Dar instinctul meu de femeie îmi da alte perechi de ochi, în plus, cu care puteam urmări lucruri invizibile pentru tine.

ÎRNEA: Ai observat chiar de atunci ceva ?

ASIERIȚA: O, nimic consistent. Mici fire, mai subțiri ca cele de păianjen, întrețesături fine de priviri ou tovarăşii dumitale, care nu valorau desigur nimic prin sine, dar care anunțau încurcăturile viitorului, cum micii nori stacojii de Ia apusul soarelui anunță ploaia şi furtuna. Iți uram în gînd ca bănuielile mele să nu prindă cheag, insă prevedeam, cu părere de rău, că la eventualele tale nefericiri poate n-o să fiu eu consolatoare... Pentru că fericirea ta era aşa de mare, încît căderea într-o stare opusă ei echivala cu o tragedie. .Şi-n tragedie îmi vedeam bine conturat rolul meu... înțelegi... Cu toate ororile lui, războiul mi-a lăsat în suflet miros de sînge şi fior de moarte... Eram prea tinără, cînd l-am văzut, atît de aproape...

ÎRNEA: **EU** cred mai degrabă că ai avut şi dumneata decepțiile dumitale...

ASIERIȚA: Numai o dată, alunei, la început. Cind primul convalescent, căruia i-am fost lectoare, a abuzat de mine... Dar s-a înşelat, desigur, dacă şi-a închipuit că m-a întristat, pentru că a izbutit să-mi fure, fără voia mea, tocmai ce păstram mai cu zgircenie... **0,** nu, pentru că îndată mi-am închipuit că era de datoria mea, în definitiv, să-i acord ceea ce el mi-a luat fără a aştepta să consimt... Pentru atîtea suferinți, cîte îndurase, săracul, făcea să consider ca o jertfă scumpă, dar necesară, ceea ce a putut să-i potolească lăcomia lui de porc sălbatec. O, atunci eram foarte naivă şi credeam că lecturile mele sunt de-ajuns ca să-1 liniştească de restriştile lui trecute... Era şi însurat, canalia, însă tot eu am fost mai tare ca dînsul, căci am ştiut să mă conving că nu sunt păgubită cu nimic... am ştiut la timp să mă consider, în loc de jefuită, tocmai

contrariul: donatară benevolă. Adoptă acest sistem in viață, ori de clte ori te simți păcălit, şi fii sigur că vei fi scutit totdeauna de tristeți... Iată, bunăoară: de atunci viața mea a fost un lanț de fericiri. Mai in urmă, mi-a fost dat să luminez puțin bătrinețea întunecată a unui avar, extrem de bogat şi ursuz. A fost singura dată cînd n-am mai putut duce sacrificiul pînă la capăt. Am fugit speriată, hotărită să adopt altă viață, să mă lansez în afaceri... Doamne, mai ştiu eu ce... Primul pas a fost să intru casieriță la „New-York".

BÎRNEA: Evident, sufletul dumitale pur n-a putut duce la capăt atitea exigențe, cîte o fi pretins acest moş.

CASIERIȚA: 0, desigur. S-a intimplat însă ca bătrinul bogat şi ursuz să moară de amărăciunea plecărei mele. Cînd i* s-a deschis testamentul, m-am pomenit stăpîna unei averi considerabile, pe care o administrez cu plăcere şi cred că o voi duce-o la şi mai mare prosperitate. Voiajez adesea; iar în grădina asta am intrat cu pioşenie, după cinci ani de zile, căci aci am întîlnit pe bietul meu bătrînel şi binefăcător. De astă dată însă am descoperit aci nefericirea ta, care mi-a adus numaidecit aminte de aceea pe care şi eu am făcut-o bietului moşneag, părăsindu-1, cind el avea atît de frumoase gînduri pentru mine. Şi pentru sufletul lui, conştiința mi-a dictat că e cazul să intervin... Am fost totdeauna o biată femeie religioasă şi chiar superstițioasă. Eu cred în viața viitoare şi sunt convinsă că, ajutînd pe pămînt pe-cel trist şi umilit, sărmanul mort sc va înfrupta cu prisosință, în ceruri.

BÎRNEA: îți mulțumesc pentru ofranda ta creştinească. Preferam totuşi ca darul tău, minunatul tău dar, care credeam că m-a reconfortat puternic de suferințele-mi trecute, să fi fost pentru mine, numai pentru mine, numai în vederea persoanei mele, din datorie, dacă vrei sa fie o datorie, către însuşirile mele bărbăteşti, şi nu din datorie postumă către fostul dumitale bărbat. .. De-aseară şi pînă acum începusem să văd altfel viața, să descopăr în labirintul ei şi alte culoare, cel puțin tot aşa de frumoase, ca şi cel pe care m-am complăcut să-1 străbat pînă acum, socotindu-1 unicul. M-ai făcut să cred că porțile lor ferecate s-au deschis înaintea mea, pentru mine însumi, pentru că pe fruntea mea sta scris să am drum deschis cel puțin prin încă unul din ele. Credința asta m-a umplut de toate fericirile, cind iată că, acum, îmi spui cu brutalitate că pe fruntea mea nu scrie nimic şi că, dacă nu s-ar fi nimerit la intrare sufletul unui bătrîn bogat, avar, mort recunoscător şi iertător, care totuşi şi după moarte aşteaptă prețul binefacerei sale, culoarul ăsta ar fi rămas pentru totdeauna închis pentru mine... *(Melancolic.)* în primul culoar, te asigur, nu m-a adus nici un mort de mînă...

|'**CASIERIȚA**: Te-ascult şi revăd, în spusele tale, egoismul tuturor celorlalți... Dar nu face nimic, dacă soarta ne va ține mai multă vreme împreună, te voi purifica de toate aceste dezgustătoare plăgi sufleteşti. Rămin credincioasă menirei mele, către care mi-au deschis ochii suferințele răniților de război. Abia după ce te voi vindeca complect de aceste urîte bube omeneşti, vom putea vorbi de sentimente care să poată să se nască şi să trăiască prin sine; abia după ce ți se va curați fruntea de aceste impurități, vom putea vedea ce stă scris pe ea... dacă e cazul să-ți continui drumul, în culoarul ce ți-am deschis, sau să bați iarăşi la poarta vechiului culoar.

I **BÎRNEA** *(clătinînd capul cu tristețe):* Acolo...

CASIERIȚA: Acolo, vei fi primit cu brațe deschise, dacă te vei prezenta cu sufletul pur, ca al unui copil. Ți-o spun eu însămi, tocmai pentru ca să vezi că pe mine nu mă animă nici un gind meschin, de josnică posesiune de invidie geloasă, de...

| **BÎRNEA** *(sculindu-se):* Totul, totul ai darimat în mine, dacă mă trimiți înapoi cu atîta uşurință spre ea... Ce-mi propovăduieşti dumneata? Să-mi purific sufletul, zici, de egoismul posesiei exclusive, de furia geloziei, de... Dar asta nu înseamnează a-mi purifica sufletul, ci a-I anula... Pentru a mă ține lîngă dumneata, trebuie să mă lipeşti cu puterea asta magnetică, numită iubire... or, ce putere magnetică e aceea care mă pregăteşte pentru alte centre de atracție... Bună ziua, doamnă... îți mulțumesc pentru cele întimplate... şi te asigur că voi păstra o amintire...

CASIERIȚA: Te i'og, nu-mi mulțumi deloc și nu-mi păstra nici o amintire. însă să știi: adevărata putere a iubirei e asemenea paradoxalului mecanism al lumei; atragi, respingind, și numai astfel poți ține in orbită strînsă pe cel ce vrei să-1 ții... Dacă dorești veșnicie, trebuie să aplici neapărat metodele pe care ți le oferă infinitul.

BÎRNEA *(pleacă, se oprește la rond, se îmirteste cu miinile la. spate, apoi se apropie):* în definitiv, trebuie.să fiu imbecil ca să mă supăr că, odaia cu frumusețile cerești pe care m-ai făcut să le gust în noaptea asta și pe care mi le făgăduiești încă, îmi mai dai totdeodată și cea mai deplină libertate... Zău că trebuie să fiu cel puțin idiot...

CASIERIȚA *(îi întoarce o figură disprețuitoare și rîzătoare):* Ce, domnule, n-ai mai plecat?...

BÎRNEA: NU. Știi de ce? Probabil pentru că metoda dumitale pare sâ se arate buuă. M-ai respins, iata-mă deci venind la tine... însă te rog să mă asculți și pe mine... Am și eu puțină experiență sufletească; iacă, trebuia să-mi ții teoriile ăștea ceva mai tîrziu; după ce mă zăpăceai ceva mai bine, copila mea... Atunci chiar că mă turbai... Sau chiar să nu mi Ie mai ții deloc... Ah. Mada... ea nu-mi ținea nici o teorie... dar era așa de meșteră în practică... Calcula așa de bine cînd trebuie să arunce lațul și cînd sa-l destindă. Precît văd, lucrul e același. N-are importanță dacă joci cu
= ' cărțile pe față ori ascunse. Din ce în ce simt cum crește dragul meu dc tine... Mi-aduc aminte acum de căpșorul tău de la „New-York", înălțîndu-se prin norul de tutun din dosul casei... Cu pieptănătura neagră... atunci n-aveai părul tuns... încercuită de-o diademă cît o coroană, conducînd cu gesturi suverane serviciul de pe tronul de sticle colorate și pocale uriașe... oblăduind în răstimpuri mesele cu priviri furișe și ispititoare... Da, mi-aduc aminte... De multe ori ți-am prins și eu această privire șerpuitoare: știam, dinadins o lăsai să se strecoare spre mine, căci era acolo Mada... simțeai că ea e puțin neliniștită de această privire... Și parcă înțelegeai ca eu spuneam inimei mele: „De n-ar fi Mada"... *([Casierița] se scoală să plece.)* De ce pleci? Nu pleca... Nu te interesează lucrurile ăștea...

(Se ridică și el, o oprește de mînă.) Te-ai supărat pentru că am zis: de n-ar fi Mada...

CASIERIȚA *(izbucnește în rîs mare):* Pentru că am văzut pe Mada... O, nu te uita numaidecit... Vai, cum nu știți cît dc puțin să priviți ceva... Văd c-o iubești mult... Ea e Înconjurată de o grămadă; haide, du-te si tu... Cedez de bunăvoie locul, mă consider învinsă. *(Pornește. El se ia după ca.)* De ce nu te duci?... Ab, vrei sa-i aplici metoda!... *(Rîde.)* Du-te, du-te... întrueit mă privește, misiunea mi-am împlinit-o. Ți-am alinat durerea și ți-am lăsat pe deasupra și un medicament. Du-te. *(El se ia după ea.)*

BÎRNJEA: NU mă duc... Nici nu mă uit. *(Ea rîde triumfătoare.)* Zici că e înconjurată de un roi întreg... Oho... Nici nu mă uit. *(Vorbind, ies prin planul întîL Din fund, din stingă, apare Mada, însoțită de Gorăscu, Prundeanu, Brădescu,.Stroilă și Mehtupciu. în dreapta și-n stingă ei sunt Gorăscu și Prundeanu.)*

PRUNDEANU: NU, nu, nu ne-a văzut...

MADA: Te-asigur că ie înșeli; un moment i-am prins privirea, de departe...

GORĂSCU: Și eu sunt de părerea doamnei.

MADA: NU? NU este așa?

GORĂSCU: Da, da, da... Mențin cele spuse... Ne-a văzut... ne-a privit pe sub sprîncene... Pot zice că a și surîs... Un suris așa, sardonic... dc răutate și nechz... '

MADA: Ai văzut dumneata așa ceva?

GORĂSCU: Da, da, da...

PRUNDEANU: Poate ți s-a părut, Gorăscu... eu l-am urmărit tot timpul...

STROILĂ: Și eu.

BRĂDESCU: Și eu.

MEHTUPCIU: Și eu... Slavă Domnului, ani ochii cei mai buni... ca nici unul.

MADA: Și nimănui nu i s-a părut că a avut un rîs sardonic...

STROILĂ: NU.

BRĂDESCU: La nici unul.

MEHTUPCIU: Doamne păzește.

GORĂSCU : Cu toate astea... Mie și Madei... mie și doamnei.. .

MADA: Pardon... eu n-am văzut nici un rîs... Eu am avut impresia numai că ne-a văzut... Dumneata ai scornit-o cu rlsul.

GORĂSCU: Ne-a văzut... A rîs crud... ceva aşa... ca de răzbunare şi a trecut înainte... Eh... el şi-a găsit acuma... *(Pornesc iarăşi. întîi Mada, vădit contrariată, în dreptul bâncei din planul întîi, Mada se opreşte deodată şi toţi ceilalţi fac la fel.)*

MADA: S-au oprit... Să stăm şi noi... Eu zic să răminem pe aceaeta bancă... să nu avem aparenţa că-i urmărim ...

PRUNDEANU: Da, desigur...

GORĂSCU: Hai să facem zgomot, ca să întoarcă ochii încoace... Şi veţi vedea din nou, atunci, rîsul sardonic, care vrea sa spună: „Oricît aţi rlde, nu, eu nu viu"...

MADA: Ei poftim, fă zgomot,., să vedem rîsul sardonic.

GORĂSCU *(întorcîndu-se la locul unde se găseşte Bîrnea):* Alo... Alo... A... Io...

MEHTUPCIU: Nu se vede nimic.

GORĂSCU *(schimonosindu-se):* E-a-lo.. . . . . . .

BRĂDESCU: Pare profund cufundat în convorbire.

MADA *(întristată):* într-adevăr, pare mult preocupat de această convorbire... Da, da, nu face nici o mişcare a capului... Şi nici n-a făcut... Nu ne priveşte nici măcar cu coada ochiului... Şi nici nu ne-a privit... Sunt sigură că nu ne-a văzut... Altfel...

GORĂSCU: Se prea poate şi asta... Eu nu susţin morţiş o părere... Numai de intransigenţă nu pot fi învinuit. Dar ca să fii preocupat pînă într-atîta de o casieriţă... de casieriţa de Ia „New-York"... care... pe care... în sfîrşit, nu mai vorbesc...

MADA: Pe care... Spune... Ah... Era una din acele?... *(Iluminată la faţă.)* Da ?... Oh... cu astfel de femei...

GORĂSCU: Hm... *(Clipind şiret din ochi.)* Prundeanu vă poate da şi mai complecte relaţii...

PRUNDEANU: Pe cît ştiu eu, trecea drept foarte serioasă... Se vorbea într-adevăr de-un trecut din cele mai zgomotoase... Dar ceea ce era extrem de curios e că şederea ei aci a dezminţit toate aceste zvonuri...

STROILĂ: Ţi-aduci aminte, Mehtupciu... în seara aceea... Şi tu erai, Brădescu. *(Mehtupciu şi Brădescu confirmă din cap.)* Cînd am întirziat la „New-York"... ceva mai mult... de şase dimineaţa. Am invitat-o la masă... Ne-a refuzat categoric...

MEHTUPCIU: Nu ştii, Vidraşcu se îmbătase... şi i-a trimis prin chelnăr, pe-o tavă, brăţara lui de aur... Nici nu s-a uitat la ea...

BRĂDESCU: Pe urmă, peste clteva zile, a dispărut subit... A stirnit multă nedumerire...

GORĂSCU: Te cred... Dar nu ştii cum a plecat... Să-ţi spun eu, că văd că habar n-aveţi... Mititica cuvioasă... Adică să-ţi spună Vidraşcu. Brăţara lui i-a rămas îa memorie... întrebaţi-1: el a lansat-o... Ca pe urmă să acosteze... nu pot să spun...

PRUNDEANU: Ce Vidraşcu... Ce brăţară? Ce tot vorbeşti, mă, aici, vrute şi nevrute. Ieri l-am văzut pe Vidraşcu şi avea brăţara la dînsul.

GORĂSCU: Pentru că... să vă spun eu... i-a adus-o...

PRUNDEANU: Vorbeşti prostii. Ea a plecat, pentru că a lăsat-o moştenitoare un bâtrîn bogat... se pare un unchi. *(Mişcare la toţi ceilalţi.)* De atunci nici n-a mai dat pe-aici...

GORĂSCU: Ei, cum poţi să asculţi astfel de basme...

PRUNDEANU: Dragă, chiar ieri ne povestea asta patronul „New-York-ului"...

GORĂSCU: Imbecilul ăla...

PRUNDEANU: Patronul de la „New-York"?

GORĂSCU: Un dobitoc...

MADA: Ah... Domnule Gorăscu... sfirşeşte, te rog, cu informaţiile dumitale. Iţi mulţumesc pentru străduinţa ce depui ca să-mi faci plăcere, însă te-asigur că nu mă serveşti deloc in modul ăsta. Mi-aduc aminte bine de casieriţa de la „New-York"... Ah, o ştiu bine, foarte bine... Cind ne duceam pe la restaurant, din cînd în cînd se uita la masa noastră... Şi dacă nu mă înşeală deloc memoria, chiar la Bîrnea...

GORĂSCU: Vă înşeală... De unde puteaţi şti pe cine viza ea, cu privirile ei... Eram doar toţi acolo, de obicei... *(arătînd pe fiecare)* şi dumnealui... şi dumnealui... şi dumnealui... şi...

MADA: Şi dumneata...

MEHTUPCIU: Numai la tine. in nici un caz nu se uita.

MADA: Ei bine, nu se uita la nici unul din voi. Eu însă cunoşteam uşor pe cine viza ea. pentru că eram femeie tot ca ea. Iar ea, de asemenea, pentru că era femeie tot ca mine, vedea bine că Bîrnea era obiectul principal al atenţiunilor mele .. Eu vă împărtăşeam pe toţi cu atenţiunile şi veselia mea. Dar ea vedea bine că vorbele şi glumele ce vă ofeream dumneavoastră necăjesc oarecum pe Bîrnea, de aceea privirile ei nu puteau să se îndrepte decit asupra lui... Asta e un mic si neastâmpărat obicei al nostru, de a ne amesteca întotdeauna acolo unde [este] o cît de uşoară mîbnire...
'. O, acum mi-aduc perfect de bine aminte. Doamne, cum a revenit ea tocmai acuma...

PRUNDEANU: Ies din grădină...

STROILĂ: **NU**, nu... s-au oprit in faţa portei...

BRĂDESCU: **AU** pornit... Trec înainte...

STROILĂ: Ocolesc grădina tocmai pe margine...

PRUNDEANU: Frate, dar e un făcut... el nu se uită deloc încoace... parcă e jurat...

MEHTUPCIU: Te cred... dacă zici că e o moştenire...

STROILĂ: O fi mare cumva...

PRUNDEANU: Fenomenală... Ce mi-a spus patronul ieri m-a crucit. *(Interes la toţi.)*

MEHTUPCIU: Ce norocos, acest Bîrnea... întîi a avut o comoară de nevastă şi-acum iată... o nevastă cu comori... îl strig:..

MADA: **NU**, nu... Dacă-i aşa, nu vreau să-i atragem atenţia în nici un fel... El să observe singur... Să vie singur... dacă vrea... Gestul să pornească de la sine... Şi va porni... oricîte comori ar fi în cumpănă... IIî... cum ar putea să vină... cînd mă va vedea cu atiţia... îl ştiu cum e de încăpăţînat... Parcă-1 văd că mă va saluta profund şi-mi va zimbi... Nu, nu... trebuie găsit alt plan... Haideţi să mergem... E mai bine că nu ne-a văzut... Haidem spre pavilionul acela... spre copacii aceia întunecaţi... Trebuie să găsim alt plan... Alt plan de luptă... Ah, vreau să mă lupt puţin acum... am mare poftă... Veniţi... După mine... *(Porneşte, urmată de ei toţi.)* Nu vă uitaţi nici unul în urmă... Eu trebuie să-i încrucişez singură drumul... *(Ii zoreşte.)* Haidem, haidem... Voi veţi sta după copacii şi după chioşcul acela. *(După cîţiva paşi se opreşte.)* Şi cînd voi bate din palme, odată să răsăriţi cu toţii, să ne înconjuraţi... şi să rîdeţi... Ştii cum'să rîdeţi... sa rîdeţi şi să aplaudaţi ca la teatru... nu altceva.

GARDISTUL *traversează scena, venind din fund, din stingă... Se apropie de rondul din mijloc, scoate ţignalul şi fluieră lung, a pace. De undeva, de departe, alt gardist ti răspunde printr-un fluierat la fel. Pe urmă porneşte, boncănind cizmele, pe aleea din fund, spre dreapta. Scena mai rămine un moment goală. Din fund-stînga, apare Bîrnea cu Casieriţa. Înaintează domol, înlănţuiţi pe după şale. La un moment dat se opresc şi se sărută lung.*

BÎRNEA *(după ce s-au desfăcut din sărutat):* Dar dacă ei sunt undeva ascunşi şi ne urmăresc toate gesturile noastre...

CASIERIŢA *(pornind):* Crezi că s-au ascuns anume... O, atunci ar fi minunat.

BÎRNEA: Ar fi minunat?

I **CASIERIŢA**: **AI*** fi minunat, pentru că asta ar dovedi persistenţa sentimentelor Madei pentru tine... E chiar posibil ca ea, văzînd cît de repede creste pasiunea noastră, să vrea să te ratrapeze... îţi spun sincer că perspectiva asta mă pasionează şi mai- mult. O luptă cam in felul ăsta îmi. suride de minune. Ea dă o culoare cu totul îmbătătoare unui amor începător, ca al nostru. Şi-i dă şi trăinicie... temelie... fundament...

|' **BÎRNEA** *(pe gînduri):* Crezi că acuma, după ce am transcris...

CASIERIŢA: Ari, mă ucizi cu transcrierea aia... Dar sentimentele nu se transcriu, dragul meu, şi nu se prescriu... Nu ştiu ce mă face să cred că ca este pe-aici, pe-aproape... Simt, miros in aer.

BÎRNEA *(iluminat):* Să caute ca să mă ratrapeze? Haida de...

CASIERIŢA: Cît eşti de copil... Te va căuta... Alta poate nu, dar una ca ea te va căuta, va lupta... Dacă nu de altceva, cel puţin să zădărnicească iubirea noastră. **0** ştiu bine... De ce zîmbeşti ? De ce zlmbeşti ? *(Oprindu-se.)* • Spune, te-ai gindit la posibilitatea izbînzei ei... a izbutirei... spune...

BÎRNEA: Nu-i adevărat... nu m-am gîndit la asta. Orice ar fi, orice s-ar întîmpla, între mine şi ea totul s-a

sfîrşit pentru totdeauna. *(Se sărută cu pasiune. Mada apare, in fund, prin dreapta, şi înaintează spre rondul spre care. tind agate, întrerupînd paşii cu sărutări, şi cei doi. Se cor întîtni la rond.)*

CASIERIȚA *(desfâcîndu-sc):* Ah, iarăşi acest totdeauna. Iată un cuvînt de care mă cutremur... Prea mi-1 oferi cu uşurinţă şi prea de la început. Asta mă face să fiu mai prevăzătoare.

BÎRNEA: CU toate astea, el poate fi adevărat, în unele cazuri... vreau să spun, trebuie să fie şi din aceia cari, jurind pe dînsul, pot să-şi ție jurămîntul, atît cît arată cuprinsul lui... Iată, eu îți jur că te voi iubi pentru totdeauna...

CASIERIȚA: Oh, de ajuns, de ajuns, încetează, te rog... l-am auzit de-atîtea ori, că-n numele iubirei noastre, te conjur: aruncă-1...

BÎRNEA: Dar de ce să nu crezi că am putea fi noi acei pentru care cuvîntul să poarte adevărata lui semnificație.

CASIERIȚA: Oh, sfîrşeşte.

BÎRNEA: Dacă am fi noi cei dintîi... spune, Mada! De ce n-am putea fi noi cei dintîi...

CASIERIȚA: Mada?

BÎRNEA: Ah, Melania am vrut să spun... Mada... Aveți amîndouă nume apropiate.

CASTERTȚA *(rîde. zgomotos şi rău):* Ai văzut... dacă pronunți cuvinte fatale... *(Trece Mada, care, în ultima vreme, îşi încetinise complect pasul. Trece pe lingă ei tocmai cînd ajunseseră cu toții sub lumina puternică a becului principal. Rîsul casieriței a încetat. El tresare deodată. După cîțiva paşi, Mada se întoarce brusc.)*

MADA: Bună seara, domnule Bîrnea!... Îmi permiteți, domnişoară?...

CASIERIȚA: Mă rog. *(Se desprinde de Bîrnea şi face cîțiva paşi înapoi.)*

BÎRNEA *(se uită zăpăcit şi la una şi la alta, apoi, făcînd un gest asigurător spre domnişoara casieriță, care începe să se plimbe pe loc, se apropie de Mada, cu care înaintează spre planul întîi al scenei):* Atunci e atît de adevărat că dacă pomeneşti numele cuiva... *(Face semn asigurător spre Melania.)*

MADA *(iscoditoare):* Daa? V-ați ocupat puțin şi de modestul meu nume?

BÎRNEA: Intimplător... Pe ea o cheamă Melania... Dar, din obişnuință, am strigat-o deodată Mada... *(Face din nou semn asigurător spre Melania, că se întoarce numaiderit.)*

^ **MADA**: Eşti foarte imprudent... La începutul unei legături, o astfel de greşeală poate fi fatală.

BÎRNEA: Dimpotrivă, i-a făcut mare plăcere. *(Se întoarce să facă din nou semn Metaniei, însă aceasta se întorsese cu spatele spre rampă. El e neliniştit.)*

MADA: Crezi asta cu tot dinadinsul?

BÎRNEA: Fireşte... ea a rîs... Pentru că aceasta inadvertență a mea venea la timp, să adeverească exact ceea ce vrea să-mi dovedească dînsa, şi anume că a devenit inadmisibil să se mai întrebuințeze, într-un legămint, cuvinte umflate şi nesincere ca: veşnic... totdeauna... *(Se uită iară, neliniştit, spre Melania, dar aceasta, după ce privise supărată la dînsul, cu un moment înainte ca el s-o privească, tocmai sfirsea de întors spatele, aşa că gestul lui asigurător devine inutil şi caraghios. Jocul acesta sc repetă de mai multe ori.)*

MADA: Daa? Aşa susține dînsa. *(Văzînd insistența cu care Bîrnea se întoarce spre Melania, îl interpelează repede, ca să-l preocupe şi să-l distragă dc la atenția ce-i dalo-reşte celeilalte.)* Puternică dragoste trebuie să nutrească această femeie pentru tine... Eşti un mare norocos. Eu va urez toate fericirile... şi te sfătuiesc s-o asculți şi s-o crezi. Ca o veritabilă casieriță ce se află, de bună seamă că pentru dînsa o vorbă ca aceasta pare pur şi simplu stupidă... La cinematograf s-ar intitula asta: „Amor de casieriță" sau „Amorul casieriței"...

BÎRNEA: Adică o poveste de iubire în care o casieriță declară la început că nu-i de bun augur să întrebuințezi cuvinte sacramentale ca: „pentru totdeauna", „pînă la moarte" sau şi „dincolo de moarte"... Iar desfăşurarea filmului arată că amorul a durat chiar pină'la moarte, ori chiar şi dincolo, spre deosebire de un alt amor, paralel, care, asezonat cu tot felul de sacramente şi vorbe mari, n-a durat decît tocmai bine patru ani şi

şapte luni... in care se numără şi divorţul cu transcrierea lui... Ah, ea pleacă... Melania...

MADA: îmi pare foarte rău... aş fi vrut foarte puţin să-ţi vorbesc... atît de puţin, că nu-mi închipuiam să exasperez intr-atîta răbdarea cuiva...

BÎRNEA: Foarte bine, foarte bine ai făcut, Mada. Tocmai şi eu aş fi avut să-ţi vorbesc ceva... In interesul tău, Mada... Numai în interesul tău, Mada:.. Ah, trebuie să plec după dînsa. *(Porneşte.)* Un moment, Mada...

MADA; Dar te rog...

BÎRNEA: Dar nu s-ar putea să-mi acorzi o zi...

MADA: Regret, dar...

BÎRNEA: Un moment numai. *(Pornind după cealaltă, îi face semne asigurătoare şi Modei.)*

MADA: Dacă pleci, îţi promit că niciodată nu te voi mai plictisi. îţi jur că niciodată...

BÎRNEA *(încurcat):* Dar... *(Face Melaniei semn sâ se oprească, dar, pentru că aceea îi întoarce spatele ostentativ şi porneşte, el face încă trei paşi, se întoarce spre Mada, îi face şi ei semn asigurător.)* Imediat! *(Dar Mada îi întoarce spatele la rîndul ei. Face şi ea trei paşi.)*

MADA *(oprindu-se):* Ai să regreţi.

BÎRNEA: Cum ? Ce-am să regret... Ce mai pot să... *(Deschide ochii mari, mari şi face un pas spre dînsa.)* în interesul tău... vroiam... *(Se uită la cealaltă, face acum. un pas înapoi, dar se uită la Mada, care atunci porneşte. Se repede la ea, dar atunci porneşte cealaltă, care se oprise să-l aştepte.)*

MADA *(s-a oprit şi revine, din nou spre dînsul):* Vino, îţi spui...

BÎRNEA *(după ce vede că cealaltă s-a îndepărtat, încă nehotărît şi privind după dînsa, vine spre Mada):* Las-o să se ducă...

MADA: EU o las din toată inima...

BÎRNEA: O găsesc eu... Te-asigur că nu se duce aşa departe... N-o cunoşti? A... sa-ţi spun... Ştii în ce împrejurări m-a cunoscut? Foarte pe scurt, de altminteri, e nepoliticos s-o fac să aştepte prea mult; ii voi spune că m-ai reţinut cu afaceri importante, privitoare la divorţul nostru. Am cunoscut-o aici, în grădină... Cînd tu ai plecat, spunîndu-mi că ai transcris divorţul... Ea ă venit uşor, fără s-o văd şi mi-a pus o mînă pe umăr... înţelegi? Ca un înger salvator...

MAHA: Vai, cu femei d-astea mă înlocuieşti? Cu îngeri salvatori din ..grădinile publice ?

BÎRNEA: O, te înşeli dacă iţi închipui... Mi-a spus că a înţeles din gesturile noastre şi din unele vorbe răzleţe că asupra mea apasă o mare răstrişte... Şi pentru ca a suferit şi ea la fel, a venit să mă imbune cu cuvintul pi şi cu sufletul ei...

MADA: .. .Şi cu trupul ei... Poate că asta era mai principal. Vai, dar eşti de nerecunoscut, cu preferinţele cele noi ale dumitale... îmi place c-am intervenit Ia timp. Oricît, am tot interesul ca fostul meu bărbat să nu mă compromită prea repede...

BÎRNEA: Cum o să te compromit, Mada.... E o femeie bogată şi...

MADA: Ah..-bogata... asta te electrizează acum...

BÎRNEA: Ascultă... Şi curioasă... Ea intervine numai acolo uede -se întîrnplă nefericiri din dragoste. Iată ceva foarte frumos... care n-ar trăsni prin capul stimabilelor noastre burgheze... Are un suflet cu adevărat mare... Cu siguranţă că nici hu s-a supărat cîtuşi de puţin acum... Ea aşteaptă pe aici, pe-aproape, pentru că e sigură că degetele tale imi vor sfîşia din nou inima... Pentru că ea a fost soră de caritate în război...

MAD: Ea aşteaptă pentru că a văzut că eşti un prost. Cred că aşteaptă... Ştiu totul, domnule! După ce s-a terfelit prin cea mai scandaloasă viaţă, a găsit un biet bătrîn^- căruia i-a supt viaţa şi averea... Şi acum ar vrea să se refacă moralmente... cu banii aceluia şi cu numele şi naivitatea dumitale.

BÎRNEA: Să lăsăm, Mada... Eşti nedreaptă cu ea... In sfîrşit. i. Aveai să-mi vorbeşti...

MADA: Mi-ai spus acelaşi lucru. Ţi-acord intii cuvintul dumitale...

BÎRNEA: Poate e mai grabnic ceea ce te interesează pe tine... Ceea ce aş fi avut. eu să spun, ar mai putea fi lăsat... Ne-am întilni bunăoară miine... înţelegi, e ceva care nu se poate spune aşa... în cîteva vorbe...

MADA: Mîine, ţi-am spus. în nici un caz...

BÎRNEA: Atunci.
MADA: Nici poimîine, nici în altă zi... Acum, am tot timpul să ascult. ;
BÎRNEA *aruncă priviri cercetătoare prin tufişuri.*
MADA: N-avea nici o grijă..: că te aşteaptă... Doar te iubeşte prea mult... Cu neputinţă ca iubirea ei să se evaporeze doar în cîteva minute de aşteptare. Singur ai spus că ea preferă inimi sfîşiate. Am venit la timp.. Altfel, cum erai pe cale să te vindeci, riscai să nu mai prezinţi nici o atracţie. Haide, spune, m-ai făcut nespus de curioasă... mi-ai spus doar că e vorba de interesul meu...
BÎRNEA: Vezi că... nu pot aşa... cum să spun... ştii, e ceva... Nu se poate aşa, tam, nesam... fără o introducere.
MADA: A, e şi cu introducere. *(Se aşează pe bancă.)* Sunt la dispoziţia dumitale... Am toată vremea... *(Pentru că el se uită supărat prin desişuri.)* Dragul meu, acum ai tot prilejul ca să te convingi de sinceritatea iubirei ei... Dacă ea nu te aşteaptă nici pentru un schimb de vederi de zece minute, cu fosta ta soţie... adică o femeie care nu mai poate constitui nici un pericol...
BÎRNEA: Ai dreptate, Mada... Şi ea trebuie să înţeleagă că între noi doi nu mai există nici un pericol... dar e absurd, Mada... contrariul. îi voi aduce însă chiar propriile tale vorbe... între noi nu mai poate fi acum decît prietenie... desigur... şi ca nişte buni prieteni ce suntem... pentru asta, Mada... am . vrut să-ţi spun... să-ţi atrag atenţia... să te sfătuiesc... să... prieteneşte... să nu crezi... că... m-amestec cu alt gînd, dar că... tu ştii că acum... aşa că...
MADA: Da, da, da... Te amesteci ca un simplu sfătuitor dezinteresat... vrei să spui...
BÎRNEA: Exact... care tocmai pentru asta trebuie ascultat cu toată bunăvoinţa, fără nici un gînd rezervat şi, dacă e nevoie... combătut cu inima deschisă...
MADA: **NU** m-am îndoit niciodată de bunele tale intenţii faţă de mine...
BÎRNEA: Tocmai, Mada.*. Şi pentru că, prin urmare...
MADA: Da, da, da... introducerea a fost suficientă... Este vorba de...

BÎRNEA: De...
-**MADA**: Prietenii mei... noştri...
BÎRNEA: Da, Mada, ai ghicit...
MADA: N-a fost prea greu...
BÎRNEA: Noua stare de lucruri te pune, te aşează... faţă de dinsii...
MADA: într-o nouă situaţie...
BÎRNEA: Perfect, Mada... într-o nouă situaţie... Ei pot , acum să-şi închipuie... ei ar putea crede...
MADA: Ei pot să-şi închipuie multe, dragul meu... Dumnezeu a asigurat, înainte chiar de Revoluţia Franceză, libertatea închipuireii.. Dar ce am eu cu închipuirea lor...
BÎRNEA: **CU** toate astea, Mada, vreunul din ei ar putea spera... că... avînd in vedere noua... că închipuirea s-ar putea preface in realitate... Ascultă-mâ pe mine... ei toţi nutresc aceste gînduri...
MADA: Se prea poate... de bună seamă, ei sunt nişte optimişti. .. Pot eu să-i împiedic de-a fi optimişti...
BÎRNEA: Trebuie, Mada... e în interesul tău... Acuma, doar, numele meu nu mai e în joc...
MADA: Dar a rămas al meu. **O,** despre el n-avea nici o teamă... Aşa-mi place mie să mă joc cu el... Dar totul nu va rămîne decît un simplu joc... Partenerii mei sunt avizaţi...
BÎRNEA: Cu toate astea, vreunul din ei ar putea trece marginile.
MADA *(rîzind):* Se prea poate... Ar fi într-adevăr ceva destul de amuzant... pentru că ceilalţi îndată vor veni să-1 pună la locul lui... Asta, înţelegi... e avantajul jocului în mai mulţi de doi...
BÎRNEA: Ei vor căuta să te surprindă singură, Mada...
MADA: Da^ da... s-o crezi... e foarte natural...
BÎRNEA: Şi vezi că, atunci, jocuî în mai mulţi se va reduce, pe neaşteptate, la jocul în doi.
MADA: Aşa ar fi să fie... Totuşi nu văd pe nici umil... Nici unul nu e în stare... Sunt nişte mototoli... Nu vezi la nici unul puţin spirit de iniţiativă... Mi-ai lăsat o companie...
BÎRNEA: Evident. Par toţi băieţi aşezaţi... De bună seamă, pe Prundeanu nu l-aş crede capabil... E foarte corect... Nici pe Stroilă... Nici pe Brădescu... Şi,

cred, nici Mehtupciu... Dar m-am gîndit la Gorăscu... Nu-l cunoşti pe acest mizerabil... Nu ghiceşti ce clo-ceşte în capul acela pocit. De. cînd te urmăreşte el, cu privirile lui necurate...

MADA; Zău, crezi cu tot dinadinsul că el îmi poartă un sentiment deosebit...

BÎRNEA: Nutreşte pentru tine sentimentele cele mai meschine. .. Mi-a spus-o singur... Parcâ-i văd luciul bălos al ochilor, cînd li spuneam că am să transcriu... Totdeauna avea de grijă sa întrebe dacă m-am hotarît, în sfîrşit... Ultima oară, l-am păcălit că totul s-a terminat definitiv... Atunci şi-a dat pe faţă toată murdăria ghidului. Ştii ce mi-a răspuns? Aha, va să zică acum putem să-i facem şi noi curte, putem să sperăm şi noi că... înţelegi...

MADA *(rîs marc):* A spus el asta?... S-a întîmplat asta cu adevărat? A avut el curajul ? Bietul Gorăscu... într-adevăr, el se ţine de mine ca un ciine credincios...

BÎRNEA: Iţi închipui, Mada, ce prăbuşire cumplită ar fi... Gindeşte-te... Revezi-1 plimbă-ţi pe el privirea un moment... Această speţă de imbecil sinistru... Această deşirătură osoasă şi fantomatecă! Ce gură lipicioasă şi ce dinţi de ştiucă... Ce piele galbenă, de pelagros...

MADA *(riale, cufremurîndu-se):* Ah!

BÎRNEA: înţeleg Prundeanu... A, da! Poftim! 0 frumoasă prestanţă fizică... doi ochi nc^ri, încrucişind cu ai tăi scînteieri de văpaie neagră... Nimic mai grozav, nimic mai arzător decît focul negru... Dar Gorăscu, Mada... Dumnezeule mare! Buzele acelea lipicioase, care abia se desfac de pe dinţi, lipindu-se de buzele tale.

MADA *(cutremurîndu-se):* Oh, sfirşeşte... Ţi-am spus... el nu-i decît doar cîinele meu... şi eu nu obişnuiesc să-mi sărut clinii... *(Se cutremură iar.)* Dumnezeule!

BÎRNEA *(rîde):* Am înţeles, Mada... Am văzut care ar fi soarta lui Gorăscu în cazul cînd...

MADA: Eşti liniştit acum...

BÎRNEA: Sigur, Mada, tu n-ai să laşi numele şi frumuseţea ta la discreţia acestor uşurateci, destul de deocheaţi. Uite, şi Prundeanu, uite şi domnul Prundeanu, care într-adevăr este un tip... care este bine, recunosc *(apropiind capul şi scoborînd vocea),* Prundeanu are

atîtea pe capul lui... Toată mîndria lui stă într-un răboj pe care-l crestează pe măsura oricărei cuceriri.

MADA *(îl priveşte înciudată):* Un moment... Acum vorbeşti de Prundeanu? *(începe să rldă.)*

BÎRNEA: Poţi să rizi, Mada... Datoria mea e să-ţi spun adevărul crud... Da, mi-e imposibil să te văd satisfăcmd capriciile vreunuia dintre dînşii... Mada, amanta lui Prundeanu... Mada, lăsîndu-se trecută, ca oricare alta, pe răbojul cuceririlor nenumărate ale unui zvînturatec... Mîndria ei, fără seamăn, deodată, s-o văd cedînd celor mai josnice atacuri... Cu neputinţă. *(Mada îl priveşte din ce în ce mm intrigată.)* Afară... da, asta da, desigur, n-ar fi nimic de zis... Afară...

MADA: Afară...

BÎRNEA: Afară dacă i s-ar dezgoli trupul doar din albele vestminte ale miresei... Fosta doamnă Btrnea, actualmente doamna Prundeanu, nimic mai firesc. Sau poftim, chiar doamna Brădescu, ori Stroilă... ori Mehtupciu... poftim... E şi corect... e şi frumos... Dar să se laude vreunul din ei... cu izbînda persoanei tale...

MADA: O, drăguţul de el, ce grijă are el de fiinţa care 1-a părăsit atît de laş... şi care acum regretă că a rămas singură, în mijlocul atîtor crude hiene...

BÎRNEA: Regreţi tu, Mada?

MADA: Sss... Pot să-ţi spun că regret, dar asta nu înseamnează că-ţi cer ajutorul...

BÎRNEA: Mada, dar oricînd poţi conta pe mine. Eu am braţe şi piept. Mada, eu sunt mai tare decit oricare dintre dînşii şi chiar decît ei toţi împreună, tu ştii asta... la cel mai mic semn al tău...

MADA: Oricare ar fi pericolul in care mă voi zbate nu te voi chema.

BÎRNEA: Mada, dar...

MADA: Decît cu o condiţie.

BÎRNEA: CU orice condiţie, Mada.

MADA: Şi tocmai pentru asta te-am oprit...

BÎRNEA: Anume.

MADA: îţi interzic să mai însoţeşti această femeie.

BÎRNEA: îmi interzici?

MADA: Da!

BÎRNEA: Dar?
MADA: Exista deci un dar.
BÎRNEA: Transcrierea?
MADA: Ah, transcrierea ? Acum eşti liber, vrei să zici... Aha, sunteţi liber. Ei bine, dacă sunteţi liber, bună ziua, domnule, da, bună ziua...

BÎRNEA: Da, suntem liberi, Mada, însă, dacă tu vrei, dacă tu ai vrea, uite îţi făgăduiesc că toate... cape toate... că pe nici una...

MADA: NU, nu vreau nimic. Dumneata eşti liber. La dumneata totul se rezumă la un certificat, liberat de-o grefă umedă şi plicticoasă. La dumneata totul se reduce la acte şi formalităţi, la dumneata totul e în funcţie de registre, de primari, de ofiţeri de stare civilă sau mai ştiu eu de ce... şi de starea materială a casieriţelor îmbogăţite. Dumneata nu poţi concepe sentimentul pentru el însuşi... întru cît mă priveşte, însă. pot să-ţi spun, dacă te interesează, nici nu ştii cît de fericită mă simt că am rupt-o cu astfel de formalităţi, am încetat odată cu acele hrisoave de hîrtie proastă.

BÎRNEA: Adevărat. Mada, adevărat, copila mea, nu văzusei pe ce hîrtie şi mai cu seamă pe ce fel de stil începuse biata noastră iubire. Ah, era penibil! *(Rămine cu ochii in gol.)* Mada, tu spui astfel, tu-mi spui că mă vei iubi şi acum, cînd nimic nu ne mai leagă, e cu putinţă?... O, dacă ar fi aşa, Mada, îţi jur că nu m-aş întoarce la nici una, nici la aceasta, poate.ea să dea ocol gradinei cît va vrea, pînă mîine, chiar şi pînă poiniîine, nemîncată şi nedormită, o zi, trei sau cine stie cit...

MADA *(triumfătoare):* Eşti tu capabil să faci un gest ca ăsta ? Să rupi definitiv cu o femeie care vrea să se căsătorească cu tine. să facă, cum se zice, casă cu tine şi chiar copii. **0** femeie care să se potrivească atit cu gusturile tale burgheze, de care, vai, trebuia să fac atitea eforturi disperate ca să scap... Ea îţi va face orice plăcere, s-ar mulţumi să stea izolată de toata lumea, să nu iese cu lunile în oraş, să se dedice complect gospodăriei... Adică întocmai cum ai fi vrut tu să faci din mine... Spune, poţi renunţa definitiv la o astfel de femeie, pentru o alta, de la care nu vei mai putea spera nici măcar să te recăsătoreşti cu ea... Spune, vreau, ţin mult să ştiu acest lucru.

BÎRNEA: Dumnezeule, dar nu mi-aş fi închipuit niciodată că ai putea să mă iubeşti doar pentru mine însumi, pentru sufletul meu numai, în afară de contingenţe de orice altă natură, în afară de orice formalitate. Eu credeam că tu nu mă poţi iubi fără acesta formalităţi, Mada...

MADA: Simţi cu adevărat asta, în adîncul sufletului tău?"
BÎRNEA: NU înţeleg cum n-o poţi citi în ochii mei, Mada...
MADA: Bine. *(îi întinde mina.)* Dă-mi mîna ta. *(I-o strînge şi i-o zguduie.)* Iată, ne recăsătorim din nou în faţa naturei umane. Iată, vom fi iarăşi unul al altuia... Iată, dă-mi sărutul cel nou şi pur şi liber.

BÎRNEA: Mada, nu pot să-mi dau seama dacă trăiesc toate acestea în realitate, sau dacă în curînd va trebui să mă trezesc din cel mai frumos vis pe care l-am avut vreodată. .. Mada...

MADA: Sărutul pur şi liber. *(Bîrnea ezită.)*
BÎRNEA: Mada, dă-mi voie întîi să mă uit în jurul meu, să mă pipăi, să-mi pipăi urechile şi...
MADA: Haide odată. *(Ei se sărută cu mare pasiune.)* Şi dacă mariajul ăsta cu boschete şi stele te va plictisi, scumpul meu domn şi soţ liber, vom mai .inventa şi alte forme de fericire... *(încet şi insinuant)* bunăoară, ce zici de perspectiva asta, pe care mi-ai sugerat-o însuţi... Prundeanu, dezgolindu-mi trupul din albele vestminte ale miresei... Prundeanu soţul, dar soţ în faţa legilor, nu a stelelor... ca domnul Bîrnea, care ar fi eternul iubit.

BÎRNEA: Mada!
MADA: Adică exact ceea ce s-a străduit atîta amar de vreme Prundeanu să fie, cind Bîrnea era soţ legal... Haide, spune odată, nu-ţi suride această perspectivă, vorbeşte. ..

BÎRNEA: Voi ajunge oare să faci tu asta pentru mine, Mada ?
MADA: Sau poate că preferi pe altul dintre ei, să-ţi dea satisfacţia asta perversă, care vă place atîta vouă, bărbaţilor... Haide, spune, numeşte-mi-**1** şi plăcerea ta va-fi împlinită...

BÎRNEA: NU, Mada, dacă ceîe ce-mi spui nu sunt o fantezie trecătoare sau vreo răutate...

MADA *(şuierîndu-i):* Ah... eşti necontenit acelaşi.., necontenit, bănuieînic. meschin, poltron... Cît eşti de sălbatec, de rigid, de prost...

BÎRNEA: Mada mea, deci vorbeşti cu toată seriozitatea... Dar atunci, Mada, eu, care ţi-am pretins să păstrezi curat numele meu, cînd îl purtai, nu voi fi cel care sa te îndemn să-1 calci în picioare pe cel cu care-l vei înlocui...

MADA *(spăimintaîă):* Prin urmare, eşti necontenit acelaşi; prin urmare, astea sunt toate' sentimentele tale faţă de mine; ele se reduc necontenit la cîteva reguli de purtare, la cîteva formalităţi, la cîteva stupide convenienţe sociale, iată cum poate să iubească acest om, cînd tocmai printr-o mişcare energică, pe care el singur se străduia în zadar s-o facă, îl voi libera din toate aceste lanţuri şi erezii...

BÎRNEA *(ca-n fala unei revelaţii):* Mada, pentru asta ai transcris?

MADA: Ei da... pentru asta... Şi acum, uitaţi-vă la acest sărman ortodox, cum se cutremură că ar putea să-şi încornoreze pe unul din amicii lui cei mai buni, cari mă îndemnau cu atita amploare, în ascuns, să-mi bat joc de numele ce-mi dăduse...

BÎRNEA: Făceau ei asta, Mada?

MADA: Lui nici acum nu-i vine să creadă... O, ho... şi cu ce aplicaţie... Şi dumneata credeai că eu, nemernica, îi zăpăceam pe bieţii amici, nevinovaţi.

BÎRNEA: Şi tu, Mada! Poate... Cîndva... acum.... poţi să-mi spui, Mada, fără teamă.

MADA: Oh, linişteşte-te... Numele ăla, la care văd că ţii mai mult ca la dumneata, a rămas totdeauna tot aşa de curat... Doamne, şi cu cită greutate, cu cită furie a trebuit să lupt uneori... uneori chiar contra mea însămi... Căci mă înnebuniseră... mă îngroziseră, cu persistenţa lor... simţeam că-mi pierd minţile...

BÎRNEA: Care dintre ei, mai cu seamă?

MADA: Toţi, toţi, toţi... fără excepţie.

BÎRNEA: Canaliile...

MADA: Şi vor continua, desigur... Abia aşteaptă să-mi dea vreunul numele lui: contrar concepţiilor dumitale, ei aşteaptă fiecare să fiu a celuilalt... Pentru că atit cit voi rămîne cu numele meu, îşi dau perfect seama că este cu desăvîrşire exclus să se poată atinge de el. In schimb aşteaptă să se repeadă la numele ce-l voi dobîndi, să-1 sfîşie ca o haită de cîini. Numai domnul Bîrnea, sărmanul, el va sta deoparte şi va suspina dureros, că preceptele lui morale îl împiedecă să se amestece în haită... Şi cu toate astea, el singur ar fi unicul, ar fi norocosul... Pentru că el singur m-a iubit cu adevărat! Toate mojiciile sale, tot iadul acela in care-mi transformase casa, cu bănuielile Iui, mi-au dovedit-o... Mă iubea... Nemernicii ceilalţi numai mă vreau... haita dezgustătoare... numai unul singur din ei mai mă iubeşte, dar acela face tabloul şi mai sinistru... E Gorăscu... Dumnezeule, acea arătare osoasă, acei dinţi care abia se dezlipesc după buze, acel surîs care parcă-i gata să te înghită... *(Ca obsedată.)* Intr-o parte... şi-n partea cealaltă, haita nesăţioasă... Tudor... scapă-mă de ei... de aceşti ochi de lup... de această deşirătură osoasă... Tudor... *(Se abate în braţele lui.)*

BÎRNEA: Fii liniştită, Mada. Eu sunt lîngă tine... Nici unul nu se va mai putea atinge nici măcar de-un fir de păr al tău... Şi nici nu e nevoie... să te mai gîndeşti la complicaţiile pe care le-ar oferi faptul că vreunul din ei ar putea să te iubească aşa cum te-am iubit eu...

MADA: NU ma va iubi... nu... O, nu sunt copilă să nu înţeleg acest lucru... Numai dorinţa vreunuia, curiozitatea lui crescută la exces, ar putea să mă ceară... Dar mă voi răzbuna teribil contra acestei negocieri de sclavă, dezgolită şi pusă la cîntar...

BÎRNEA: Mada ! Să lăsăm toate acestea. Nu e nevoie de astfel de satisfacţii meschine... Vom rămîne unul al altuia, Mada, în această unire liberă, pe care eu parcă o vream fără s-o sesizez, fără s-o înţeleg şi pe care tu. cu mintea ta lucidă, Mada, şi cu energia ta, ai cuprins-o şi ai realizat-o cu un singur gest... Vom fi unul al altuia, Mada, definitiv, etern... Haide, Mada, dă-mi acum tu sărutul pe care mi l-ai cerut adineaori... romantic...

la lumina acestor stele... *(Se sărută lung, el foarte ceremonios.)* 0, e atit de Sncîntător... de tineresc... Mada, cit mi-eşti de scumpă, cu ideile tale... Cum aş fi putut eu trăi fără tine?... Depind în totul de tine... Sunt sclavul tău şi totuşi mă simt aşa de liber, aşa de uşor, aşa de tînăr... Numai tu, Mada, ai putut realiza această stare de lucruri, atît de paradoxală şi totuşi atit de reală: sclav şi liber...

MADA: într-un cuvlnt, preferi forma căsătoriei libere. *(Izbucneşte într-un rts cutremurător, nervos, sălbatec.)* Hei, voi, aceia! Veniţi să vedeţi noua căsătorie! *(Bate din palme.)* în faţa stelelor şi a boschetelor... Veniţi să vedeţi cit de ceremonios este mirele meu... *(Hohot mare.)*

BÎRNEA *rin)este prosteşte, neştiind ce să creadă.*

MADA *(bate din palme):* Haideţi, haideţi mai repede, să savuraţi figura noului meu soţ...

BÎRNEA *(strigînd):* Mada!

MADA: **NU** te nelinişti, doar ne trebuie martori la imul nostru legămînt. *(Rîzînd încontinuu:)* Ah, vrei să zici că martorii sunt şi ei o formalitate? Ei bine, mai merge şi cîte una d-astea, chiar la o căsătorie liberă... Ştii, ca să nu le duci clorul... *(Bate din palme şi strigă către înhinerec:)* Haideţi, haideţi odată! Ha. ha, ha! *(Prin boschete se vede furişîndu-se Gorăscu.)*

BÎRNEA: Mada, asta *a* fost o răutate a ta... Dar eu îţi spun c-a fost o simplă copilărie... Iau parte în întregime la ea şi, dacă vrei, pot să bat şi din palme. *(Ei bat acum amîndoi din palme.)*

MADA: N-a fost nici o copilărie. Ei vor fi martorii noştri... Haideţi odată, nătîngilor! Veniţi, veniţi să auziţi planurile noastre. Dar ce dracu s-au făcut? *(Izbucneşte deodată risulpe mai multe tonuri şi aplauzele lui Gorăscu.)* Prundeanu, vino, e minunat ce am pus la cale aicea... pentru dumneata... vai, te va incinta peste fire... Şi pentru voi toţi... oricare... afară de Gorăscu.

BÎRNEA: Mada!

MADA: Ha, ha. ha!... nişte coarne... ha, ha, ha, ha, ha... *(Apare Gorăscu singur, rîzînd puternic şi aplaudînd. E groaznic.)*

GORĂSCU *(râsucindu-se de rîs):* Ha, ha, ha... ha, ha, ha...

MADA *(care a mai continuat să rida, caută nerăbdătoare cu ochii prin boschete, încctînd, încetul cu încetul, înciudată. Către Gorăscu):* Unde sunt ceilalţi?

GORĂSCU: **NU** sunt... Au... sunt...

MADA *(bătînd din picior):* Unde sunt?

GORĂSCU *face din ochi şi arată spre locul de unde a venit. Dă să înţeleagă că prefera să nu mai spuie.*

MADA: Vorbeşte odată, speţă de...

GORĂSCU: La casieriţă...

MADA: Cas... Ce casieriţă?

6ORĂSCU: Casieriţa *(arătînd la Bîrnea)* Iui domnu *(îndreptind)* ...de la New-York"... **A** trecut pe lingă noi... unde aşteptam... şi Prundeanu a salutat... ea a răspuns şi am intrat în vorbă cu dînsa.

MADA *(şuierînd):* Au plecat cu dînsa? îi ţin de. urît prin alei?

GORĂSCU: **NU**, au tras mai multe bănci în jurul ei şi s-au pus la taifas...

MADA: **A**... sunt încă acolo? Au auzit bătăile mele din palme...? Şi nu s-a deranjat nici unul? Nici nu le-au remarcat...

GORĂSCU: Ba da... Prundeanu a strigat la ceilalţi: „Duceţi-vă" Şi Stroilă i-a răspuns: „Du-te tu, dacă ai nevoie.

MADA: Şi ceilalţi...

GORĂSCU: **AU** rîs.

MADA: Şi te-au trimis pe dumneata, în bătaie de joc...

GORĂSCU: **NU**, eu am venit singur.

MADA *(către Bîrnea):* I-a fermecat pe toţi amica dumitale... Ea are puteri extraordinare... magnetizeaza in masă... Are cu adevărat ochi atit de puternici?... Sau are o voce atît de cintătoare, că întrece sirenele...

GORĂSCU: Da, le spunea că batrînul ei amic i-a lăsat o mie de jugăre, scăpate de expropriere, şi patru mii de pădure bătrînă... Apoi spunea de 20 milioane la Banca Românească, 8 în Elveţia... ba nu, 20 în Elveţia şi 8 la Banca Românească,-5 la Paris, 3 la Milan şi la... aşa... asa... si **1** la... nu stiu mai unde.

MADA: Aha... asta le cînta vocea de sirenă... am înţeles... si ce le mai spunea?

GORĂSCU: De gaz metan, o mină de aur, nu ştiu ce redevențe de la petrol în Prahova...

MADA: Am înțeles, am înțeles... cred şi eu că poate învinge cineva, cu o astfel de putere fatală... Şi ei stau să asculte toate aceste bazaconii... fără sa rîdă...

GORĂSCU: Erau foarte serioşi... Ea nu vrea să vorbească de toate acestea... Insă ei o descusau... Mai ales Prundeanu... Au vrut s-o prindă şi cu minciuna, însă răspunsurile ei erau atit de sigure, că au devenit cu toții serioşi. ..

MADA: Grăbiți-vă, domnule Bîrnea... Sunt in stare să vă fure această tinară miliardară...

GORĂSCU *(pentru Bîrnea):* O, dacă le-ai duce, ii bați pe toți... Vorbeşte cu atita drag de tine... Ea numai de tine ar fi vorbit... dar ei o aduceau necontenit cu vorba să le enumere inventarul...

MADA: Haide, du-te, duceți-vă, duceți-vă, să vă cinte cin* tecul ei, pe care ou n-am să vi-l pot cînta niciodată...

GORĂSCU: Eu nu mă duc, să-mi ofere ea amîndouâ Americile, India şi minele din Transvaal pc deasupra...

MADA: Evident... EI mă iubeşte pe mine... El mi-a rămas singurul credincios... Era şi fatal, cu figura lui de cîine... Uită-te la el, Hirnea, şi fii satisfăcut că m-ai lăsat pp miinile ca'-e-mi trebuiau. Bucură-te. rîzi, bate tu acum din palme... Ți-a venit rîndul să-mi plăteşti cu moneda pe care ți-o pregăteam... Am rămas a lui Gorăscu, a deşirăturei osoase... a figurei de cadavru, a monstrului... Rîzi, Bîrnea... el singur îmi mai face declarații... *(Izbucneşte în hohot de plîns.)*

BÎRNEA *(înaintînd):* Mada!...

GORĂSCU *rînjeşle modest.*

BÎRNEA *(luînd miinile Madei):* Mada! Nu mai plinge, Mada... Voi rămîne eu cu tine, Mada... Ca înainte, Mada...

MADA: Ah... lasă-mă... Ah... mă compătimeşti... îmi vii in ajutor in răstrişte. *(Plînsul se transformă în rîs sinistru, râu, cu lacrămi de răutate.)* Oh, *merci, merci,* pentru gentilețea dumitale... Ah, pleacă... mie scirbă de tine şi de voi toți... *(Rîde.)* Ha, ha... Dar eu crezi că nu pot să lupt... crezi că n-am mijloacele mele de luptă... crezi că nu mă pot lua la întrecere cu casieri • țele, cu cocotele.

BÎRNEA: Mada, sfîrşeşte! Cînd iți spun că voi fi cu tine... îți făgăduiesc, îți jur... totdeauna...

GORĂSCU *rlnjtştc eu duşmănie.*

MADA: Ah. îmi spui... îmi spune că va fi cu mine... Trebuie să tac mile... Să înnebunesc de fericire... de această onoare, de această distincție... domnul prinț se reintoarce, să mă scoată din noroi şi din nenorocire... părăsită de toți... domnul prinț se întoarce, îmi întinde mina lui protectoare, mîna lui... care m-a îmbrîncit... care m-a dat afară din casă... Vă coborîți, domnule prinț.

BÎRNEA: Mada... Nu uita că tu ai transcris...

MADA: Eu? Desigur... pentru a sfîrşi odată cu acel şantaj odios, pe care îl săvîrşeai asupră-mi, cu care mă prigoneai, mă apăsai, îmi tăiai respirația... Am transcris. .. Desigur împinsă . de tine, înfricoşată, secătuită... de şantajul interminabil si insuportabil...

BÎRNEA: Nu te-am înfricoşat niciodată, Mada... Ți-am cerut numai sâ fii sinceră, dacă nu mă puteai iubi cum te iubesc eu...

MADA: Protectorul, binefăcătorul se întoarce, revine, se apleacă să mă scoală din noroi... Pentru că mă voi arunca in noroi... voi înota cu amindouă brațele... sunt liberă, liberă... şi am şi eu armele mele... ha, ha, ha... ce dracu, voi avea şi eu atîta dar, de a răzbate, cît o casieriță... Cine începe cu noroi... cine se aruncă în fluviul de noroi... numai acela poate acosta țărmul fericirei... Ah, voi şti şi eu să-i fac să-şi vîndă averile, să escrocheze, să ucidă... O, am nevoie cit de mai multă şi mai de mulți... *(Porneşte hotărîtă.)*

BÎRNEA: Mada, ascultă odată şi sfirseşte...

MADA *(oprindu-se şi bravînd):* înapoi, nu-ți permit să mă urmăreşti. Dacă mai faci un pas... să ştii... Celui dinții intîlnit în cale... să ştii... *(El rămîne pe loc şi brațele ii cad, în semn de înfringerc. Mada porneşte sâ iese pe aleea din stingă.)*

GORĂSCU *(care a stat retras, aproape inexistent, în boschet, îi taie calea):* Cîinele te va urma credincios!

MADA, *speriată de această apariție bruscă, rînjitoare, dă un țipăt sălbatec, de parca ar fi ucis-o, apoi deodată se pune pe fugă nebună, printre cei doi, peste răzoare şi straturi, în fund. De la rondul din mijloc, se mai uită înapoi îngrozită, gata să strige iarăşi. Vede pe Bîrnea, care a apucat de braț pe Gorăscu, cu piciorul întins după dînsa, şi-l ține strîns în mîna lui puternică. Cei doi se pricesc cu ură mare; rînjetul lui Gorăscu e mai hidos ca nicio-dată.*

Cortina

ACTUL III*

Acelaşi decor. Noaptea tîrziu. Grădina e pustie. Prundeanu, Casierița

CASIERIȚA: E destul de tîrziu, să mergem...

PRUNDEANU *(oprind-o)*: Nu încă, pînă nu voi avea făgăduiala ce-ți cer...

CASIERIȚA: Cine ştie... poate o vei putea obține mult mai uşor acasă... în odăița noastră...

PRUNDEANU: **NU**, în brațele tale îmi pierd complect mintea şi nu ştiu ce să-ți mai cer... Vreau să-mi spui, să te legi aici, de fața cu copacii ăştia, care freamătă la fel cu inimile noastre, la fel cu inima mea. Haide, spune că vei fi numai a mea şi pentru totdeauna... Făgăduieşte că nu vei pleca din oraşul ăsta pînă nu vom trece pe dinaintea preotului şi a...

CASIERIȚA: Nu înțeleg pofta asta curioasă de a te lega pe o viață întreagă de o femeie, care deja ți-a acordat tot ce putea să-ți acorde... Cînd poți să-ți păstrezi libertatea, bucurîndu-te de ceea ce doreşti, nu înțeleg de ce, pentru acelaşi lucru, e nevoie sa ți-o pierzi...

PRUNDEANU: Vreau să-ți dau această libertate in schimbul minunatelor tale farmece, vreau să ştiu că am meritat, cu prețul ei, darul ce mi-ai făcut cu ele şi nu mi-au venit aşa, ca o pungă găsită pe drum...

*** în transcrierea acestui act. am folosit unele sugestii ale lui Leon Baconsky, *ed. cit.,* p. 235 şi urm.**

CASIERIȚA: Eşti al doilea bărbat care-mi cere acest lucru. Cel dintîi a fost Bătrînelul... Nu ştii povestea. Bătrînelul, aşa îi ziceam eu, era într-adevăr un bătrîn, un moşneag desigur, care m-a iubit mai mult decît oricare altul, într-atîta, chiar, că a trebuii să fug dc dînsul.. fără să-i fac plăcerea de a mă căsători cu el... Insă el nu m-a uitat şi m-a lăsat moştenitoarea lui... înainte de el însă nimeni nu m-a mai cerut...

PRUNDEANU: Nu-mi mai povesti de acest batrînel, nu pot suferi să aud povestea trecutului tău... nu trebuie să tragi de aci concluzia că am să-ți fac scene de gelozie pentru trecutul tău, dar şi tu va trebui să n-aduci niciodată vorba de acest trecut. Zici că înainte de batrînel nimeni nu te-a cerut?... Te rog să crezi că mă simt fericit de aceasta... Altfel aş mai fi avut eu norocul bucuriei pe care mi-ai oferit-o?...

CASIERIȚA: Cine ştie... Dar nu m-ai lămurit deloc de ce ții aşa de mult la căsătoria noastră, cînd bucuria de care-mi spui ți-am şi oferit-o... **E** foarte de mirare...

PRUNDEANU: Asa a fost vrerea soartei... dar să nu cîrtim şi să ne mulțumim cu ce ne dă ea...

CASIERIȚA: EU sunt foarte mulțumită de ce mi-a dat ea...

PRUNDEANU: Nici cu mine n-a fost vitregă, decît atit cît nu m-a făcut să te cunosc înainte, liberă chiar de amintirea bătrînelului...

CASIERIȚA: E de mirare, spun... doar m-a expus atîta vreme pe tronul de pocale colorate, cum spunea amicul dumitale, Bîrnea, de la restaurantul „New-York"'...

PRUNDEANU: CU siguranță că eu lipseam atunci din oraş... Iți aminteşti cumva de figura mea...

CASIERIȚA: NU, dar pe a amicului dumitale, Bîrnea, mi-o amintesc foarte bine...

PRUNDEANU: Oh, Bîrnea, Bîrnea, numai de el aduci vorba...

CASIERIȚA: Eşti puțin gelos...

PRUNDEANU: Sunt. pentru că te iubesc cu înverşunare...

CASIERIȚA: Ce-ți place mai mult la mine, nu mi-ai precizat...

PRUNDEANU: Dar ce nu-mi place? Sunt gata să-ți spun: sunt nebun după ochii tăi, dar atunci numaidecit gura, buzele tale fără pereche se grăbesc să-mi spună: dar noi ? Sunt gata să spun atunci de ele, dar atunci intervine părul, apoi bărbia, apoi gîtul, apoi corpul tău divin, corpul tău cum n-am mai intîlnit...

CASIERIȚA: De ochi şi de corp îmi spunea acelaşi lucru u Bîrnea... dar atunci imbecilul...

PRUNDEANU: Ah, Bîrnea, şi Bîrnea, şi Birnea... Nu ştii cum mă chinui cu acest nume.;.

CASIERIȚA: Oh, iartă-mă, te rog... Dar ce să fac... acest nenorocit mă preocupă, cu situația lui desperată... îți repet, doar. că stările astea sufleteşti măpreocupa în cel mai înalt grad şi dacă tocmai ezit să-ți primesc darul libertăței tale, e că mă gindese că atunci n-aş mai putea primi pe acest sărman naufragiat, cînd valurile în care se zbate îl vor arunca la poarta mea... Odată cu primirea darului tău, va fi să-ți dau la rîndu-mi libertatea mea... pe care mi-am jurat să mi-o dedic numai acestor opere de caritate sufletească...

PRUNDEANU: O, asta te împiedică... Dar îți jur ca voi respecta şi voi aproba orice act dc filantropie vei face...

CASIERIȚA: Aici e vorba de filantropie sufletească...

PRUNDEANU: Ei da... cînd Bîrnea va bate la poarta noastră, îți jur că-l vom primi... îi vom da un apartament întreg... îi vom da ordin administratorului să-i pună totul la dispoziție...

CASIERIȚA: NU mă ințelegi deloc... el va avea atunci nevoie de o inimă... nu de apartamente şi de administrator...

PRUNDEANU: îi vom da şi inimile noastre prieteneşti.. .în loc de una, va avea două... gata să consoleze pe a lui...

CASIERIȚA: Vai, să mergem... e aşa de tîrziu, trebuie să fie aproape trei...

PRUNDEANU: De ce schimbi vorba.:. haide, făgăduieşte-mi... uite, eu sunt gata să merg cu dezinteresarea şi cu încrederea în tine pînă acolo, încît să nu mă amestec în operele tale de caritate sufletească... îți jur... îți jur pe ce vrei... voi găsi eu şi alte ocupații acolo... bunăoară, registrele... controlul registrelor administratorului...

CASIERIȚA: Dar el nu ține nici un registru.

PRUNDEANU: Vai!... Mica mea scumpă... Dar ăla trebuie să facă un jaf acolo... Dar tu, ocrotitoarea inimilor, trebuieşti Ia rîndu-ți să fii ocrotită... Trăim în mijlocul unor hiene, scumpa mea dragă... Şi iată ce aud,

ea nu pretinde nici un control... Dar s-au văzut cazuri cind... In sfîrşit... vom mai vorbi de asta... In orice caz, nu-mi place deloc administratorul tău... şi simt şi mai mult nevoia de a insista, în rugămintea mea... pentru că tu, complect preocupată de alinarea sufletelor, ai absolută nevoie de concursul unui bărbat dezinteresat, care, uite, îţi jur. te va lăsa să-ţi împlineşti toate voile tale...

CASIERIŢA *(se ridică):* Dar prietenii tăi... Stroilă, Mehtupciu si ceilalţi... nu i-am mai văzut de trei zile...

PRUNDEANU *(se ridică şi el):* Iar schimbi vorba... Probabil s-au întors să facă suita Madei... *(Pornesc.)*

CASIERIŢA: Dar vezi, ai uitat să-mi aminteşti că luni trebuia să luăm masa Împreună cu dlnşii... Aş vrea ca mîine să-i găsim...

PRUNDEANU: Dar nu i-am căutat anume?... Şi ieri, şi azi... e imposibil să mai dai de ei... Cu toate astea, tot am să le dau de urmă... **0,** Mada asta are o putere de atracţie...

CASIERIŢA: De aceea Bîrnea, care e cel mai magnetizat dintre toţi, are nevoie de neapărată asistenţă...

PRUNDEANU: Tocmai, Melania... Ca să revenim la discuţia noastră... Ei bine, reînnoiesc propunerea: dacă eu îţi ofer numai libertatea mea ţie, pe cind iţi declar că eu iţi las să uzezi de a ta în întregime... Nu înţeleg ce te-ar mai opri... *(Cotesc şi vorbele lor se pierd.)*

STROILĂ ŞI MEHTUPCIU *apar după puţin.*

STROILĂ: Vorbeşti prostii... Noaptea, la trei?...

MEHTUPCIU: CU toate astea, noaptea trecută, după miezul nopţei era în parc. Acum trebuie să fie aici...

STROILĂ: Curios! în pustietatea asta... în grădiniţa asta neumblată, care n-are altă importanţă decit că stă lingă locuinţa Madei...

MEHTUPCIU: Schimbă locul în fiecare noapte, ca să nule dăm de urmă...

STROILĂ: Dar atunci, de ce nu rămîn permanent in casă, ori de ce nu pleacă ?

MEHTUPCIU: Asta e cea mai bună dovadă că n-a convins-o; ea încă nu e hotărîtă să plece cu dînsul... Iar el se preface că pierde şirul orelor cu amorul şi o scoate dinadins tîrziu, ca să nu-i dea impresia că e sechestrată.

L**STROILĂ**: Bine, dar ei nu mănincă... nu...

| **MEHTUPCIU**: Ei, asta-i acum... parcă nu pot cere mîncarea sus, la hotel... Ei bine, dar e o canalie Prundeanu ăsta.

STROILĂ: Fără pereche.

MEHTUPCIU: Să vedem cit o s-o ţină.

STROILĂ: Ea nu a arătat nici o predilecţie pentru dinsul.

MEHTUPCIU: Mai mult se uita şi vorbea cu mine...

STROILĂ: decit cu el... evident, iar cu mine şi mai mult . decit cu voi toţi...

MEHTUPCIU: Ţi se pare...

STROILĂ: Ba cred că tu eşti pradă deselor tale halucinaţii!

MEHTUPCIU : Ne-am legat să nu ne certăm şi sâ lăsăm la liberul ei arbitru...

.**STROILĂ**: Tocmai, haidem spre Vidraşcu. *(Pornesc pe urma lui Prundeanu şi a Casieriţei *.)* Credinţa mea insa asta e: el a convins-o să plece şi noi trebuie să plecăm cît mai neîntîrziat la dînsa, la moşie. *(Se aude o fluierătură scurtă.)*

MEHTUPCIU: E Vidraşcu!

STROILĂ: A fluierat doar o dată. *(Se mai aud două fluierături.)* Ele? Le-a dat de urmă...

MEHTUPCIU: Ce ţi-am spus? *(O zbughesc amîndoi in direcţia In care dispăruseră Prundeanu şi Casieriţa. Pauză mai lunga şi tăcere adîncă. După mai multă vreme, din fund apare Mada. însoţită de Gorăscu. Ei înaintează în tăcere, în apropiere de rond, Gorăscu se opreşte. Ea mai înaintează un pas, apoi sc întoarce.)*

MADA: Rămîi?

GORĂSCU : Da, rămîn, mi-e cu neputinţă, Mada, să mai suport poarta aceea grea a casei tale, repezindu-se spre mine şi furîndu-te pentru o noapte întreagă. învirtitul cheii aceleia mari, pe care o porţi cu dumneata, îmi rămîne în urechi, mă urmăreşte pînă acasă, îmi sfredeleşte creierul toată noaptea... Iartă-mă, Mada, că-ţi spun toate acestea, ţi-am spus, eu sunt clinele credincios, care te urmăreşte şi se mulţumeşte doar cu firimiturile... ştiu, sunt hidos în ochii tăi şi n-am dreptul să cer mai mult... nici nu îndrăznesc... dar iartă-mă

* **în text.** ***Madei (n.ed.).***

că nu pot suporta poarta aceea, care ne desparte în fiecare noapte.

MADA *(care la început l-a privit gata sa rîdâ):* Haide, şi lasă prostiile... Ai venit pînă aici, poţi să mai faci cîţiva paşi... şi mîine, dacă ie plictiseşte corvoada asta, n-ai decît să te lipseşti de ea... De mîine te absolv... Iată, te-am pierdut şi pe tine... Mi-am pierdut ciinele, vor zice... După atiţia prieteni pe care i-am pierdut, iată, m-a părăsit şi cîinele credincios, cu care mă învăţasem şi la care ţineam...

GORĂSCU: Ca la un cîine... *(Cineva se strecoară dinspre slînga prin tufişuri, mai mult tîrîndu-se, şi se apropie de dînşii, fără ca să fie simţit.)*

MADA *(dîndu-i cu vîrful degetelor pe la nas)* : Ca la un dulău, evident, nu ca la un căţel de acela cu părul gătit în panglicuţe şi pe care-1 iei în braţe. *(Porneşte.)* Hai, Gorăscu, aport... vin-aici... Vino, cînd îţi zic. *(Bate din picior.)*

GORĂSCU *(rînjind):* Nu continui?... .,că altfel te cravaşez"...

MADA: N-am cravaşa, dar pot să te iau de urechi... Ilaid, vino odată, Gorăscu... *(Fluieră.)* Cuciu, cuciu...

GORĂSCU: Iată, îţi voi tăia eu o cravaşa din aceste tufişuri... Şi poţi să dai cît îţi place... Şi tare, tare... Voi răbda şi-ţi voi linge miinile... vei face tot ce vei vrea cu mine... voi face tot ce-mi vei porunci... voi omorî pentru tine, cum spuneai acum cîteva seri... numai nu-mi izbi in faţă poarta aceea grea. *(Apropiindu-se rugător şi sinistru.)* Lasă-mă s-o reped eu în urmă... în urma noastră. *(Ea face un pas înapoi.)*

MADA: Gorăscu, eşti un dulău obraznic... Nu mai am nevoie de serviciile dumitale... Dacă nu poţi suferi trosnetul portei, puteai să mă duci cel puţin pină-n marginea gradinei...

GORĂSCU: Ţi-e urit... singură? *(Rînjeşte.)*

MADA: NU mi-e urit. De ce să-mi fie urît? Că m-au părăsit toţi prietenii, ca in mijlocul gradinei n-a mai vrut să mă urmeze nici cîinele credincios? *(Rîde.)* Ah, nici nu ştii ce farmec are singurătatea... Vreau să spun, sentimentul acesta al părăsirei. Mă simt mică şi umilită. .. mă strîng în mine ca melcul pe carel-ai lovit.. .

Dar îţi spun, nici unul din aceştia, care m-au ocolit acuma, nu se vor mai apropia de mine... **O,** ii ştiu bine, vor veni înapoi, unul cîte unul, îi aştept chiar; dar îi voi alunga cu dispreţul meu cel mai profund... ei sunt şterşi pentru mine... Şi vor veni, se vor ruga, vor cădea în genunchi... sunt sigură, sigură... Şi atunci voi şti cum să mă răzbun...

I .**GORĂSCU**: TU nu ştii decît să te răzbuni, Mada, dar nu ştii •să răsplăteşti...

MADA: Iar ai început să latri, dulăule... Haid, marş, cu mirosul tău de o'ime, ai început să devii respingător... te alung şi po tine, nu mai vreau să ştiu de nimeni, de nimeni...

I **GORĂSCU**: Şi cu toate astea, singur cîinele te mai însoţeşte. Mada, el singur te mai iubeşte... ca un cîine... el e capabil de orice sacrificiu.

| **MADA**: Oho, capabil de marele sacrificiu de a mă însoţi noaptea prin cafenele, că poate voi da de urma foştilor mei curtezani şi de rivala mea, pe care vreau s-o bravez. Pff... ce stupiditate... m-am săturat şi de curtezanii inspizi, şi de rivală, şi de cîine, şi de tot... în lături, voi toţi... Mi-e scîrbă de toţi. De mîine voi sta închisă în casă şi n-o să mai ştiu de nimeni... Şi pe urmă voi pleca pentru totdeauna din oraşul asta, pe care-1 urăsc ca şi pe voi... Haid, marş de-aci, cu rinjetul aceia hidos... *(Se întoarce şi porneşte. Mişcare in tufiş. Ea sc opreşte şi face un pas spre Gorăscu.)* Ai auzit ceva, a mişcat cineva în tufiş?...

ţ **GORĂSCU**: N-am auzit, nimic. *(Rînjeşte.)* Ţi-e urit, Mada? *(Vine spre ea.)* Nu te speria... poate a fost un şoarece sau o veveriţă... în grădina asta pustie cresc toate sălbăticiunile... N-a fost nimic, Mada, dar ar putea să fie ceva cu adevărat groaznic, de ce-ţi alungi atunci ciinele credincios?

|' **MADA**: NU mi-e frică de nimic şi de nimeni. Cîinele care cere răsplată! Ha. ha, ha... Să mă prostituez cu un cîine... Ah. Dumnezeule, atît de rău să merit oare?

I **GORĂSCU** : într-adevăr, e groaznic, Mada. Iartă-mă, Mada, iartă-mă că merg cu gindul pînă acolo... Cind mă uit în oglindă şi cînd îmi amintesc chipul tău, Mada, mă îngrozesc eu însumi că mă gîndesc atît de departe.

Am impresia că mă trezesc deodată pe marginea unui abis... Şi gîndul meu te respectă într-atît, Mada, că mie însumi îmi vine să sar, să strîng de gît, să sugrum *(face un salt dezordonat, ea dă un pas înapoi şi scapă un ţipăt slab),* să strîng, să strîng, să strîng *(se apucă cu miinile de beregăţi)* pe această deşirătură osoasă, Mada, cum îi ziceai deunăzi... o, era prea puţin, pe această caricatură a existenţei, pe această stirpitură, pe acest hoit care-I vezi în faţa ta... *(Cade în genunchi.)* Iartă-mă, Mada, dar este peste puterile mele... Cînd nu mă văd... cind nu mă pot vedea eu însumi, nu mai mi-e atita groază şi atunci îndrăznesc iar să te iubesc, Mada... **0,** e atit de bine atunci, Mada, am şi eu dreptul la iubire, la iubirea ta, Mada... *(întinde miinile şi se Urăşte în genunchi spre dinsa; ea dă înapoi spre planul I.)* Ar trebui atunci, Mada *(s-a oprit),* să închizi şi tu ochii, să strîngi, să strîngi pleoapele, să nu vezi nimic, să nu mai vezi... să căutăm întunerecul, Mada... în întunerecul camerei tale... va fi posibil, Mada, şi acest lucru... Vom lăsa perdelele şi va fi întunerecul cel mai profund... Şi asta se va întîmpla cît mai rar cu putinţă, Mada, o singură ora, Mada... nimic în existenţa ta... Şi-n schimb *(se ridică)...* in schimb, vei avea la picioarele tale, Mada, oricind nu un cîine, dar un sclav conştient şi mai devotat ca orice animal... Am şi eu avere, Mada... destulă... o voi vinde toată şi-o voi vărsa la picioarele tale... si mă voi angaja slugă la tine... Iţi voi aduce amanţii care vei vrea tu şi voi ucide pe cel care te-ar supăra... O, Mada, îţi jur că voi ucide... Oh, nu te uita la mine, sunt groaznic, dar ascultă accentul sincer al vocei mele: ascultă-mă, voi ucide... *(voce scăzută şi aspră),* eu nu spun vorbe în vînt... şi voi mărturisi că am lovit din iubire nesatisfăcută, din gelozie, Mada. şi voi fi atît de fericit să sufăr în adîncul ocnelor pentru tine... *(Ea izbucneşte într-un rîs strident, ca un ţipăt, care se ogoieşte pe măsură ce ochii lui încep să iasă din orbite şi figura să-i devină ca de fantomă. Rîsul ei încetează brusc. . .)*

MADA: Bine, bine, mîine vom vorbi de toate acestea, acum mă duc... Doamne, e aşa de tîrziu... *(Face un pas înapoi.)* Nu e nevoie să mă conduci nici pînă la marginea gradinei... mă voi duce singură... îţi mulţumesc că m-ai adus şi pînă aicea... *(Mai face un pas.)* Numai tu mi-ai rămas credincios, dintre toţi vechii mei prieteni... numai tu mă iubeşti... Oh... la revedere, la revedere... pe mîine... mîine ne vom vedea... şi vom vorbi de toate acestea... vino mîine la mine... ţe aştept... *(Un pas înapoi.)* Rămîi, te rog... rămîi aci... dar să vii negreşit... te aştept... O, nu, sărmanule, să nu crezi că eşti atît de dizgraţios pe cît ţi-am scornit-o noi... te aştept... Hai, sărută-mi mîna... *(El îi săruta mîna şi-i surprinde gestul de dezgust al buzelor.)*

|: **GORĂSCU**: Imposibil... mîine, la lumina zilei, imposibil... *(Şi gura lui atinge iarăşi mîna şi se ridică uşor pe ea în sus, pînă deasupra cotului. A căzui într-un genunchi şi săruturile sunt întretăiate de cuvinte înecate ca o plîngere de milog, din care se aude distinct:)* Credinţă... iubire tăcută... chin nesfîrşit... crudă...

:**MADA** *(rîde cu falsă cochetărie la aceste vorbe şi ochii ei caută speriaţi în lungul aleilor):* Ajunge, de ajuns pentru astă-seară... *(Cel care s-a strecurat prin desişuri s-a apropiat acum de rampă; e Bîrnea. Ochiul lui lucitor e necontenit la pîndă şi tot trupul lui se frămîntă şi se încordează de aşteptare. Mada a izbutit sâ se desprindă şi dă sâ treacă înainte, dar Gorăscu îi taie drumul, ea vrea s-o ia într-o parte sau înapoi, dar el i se interpune necontenit in cale.)* Ceva să zică asta?

GORĂSCU: E noapte, Mada... şi e pustietate... in desişurile acestea întunecate... Ah, felinarul acela, îl voi stinge cu o singură zvîrlitură de piatră... nici nu ştii cît ochesc de bine...

MADA: La mine acasă e mai întuneric...

| **GORĂSCU** : Nu, Mada, pînă la tine acasă, vom da iarăşi de stradă, şi de oameni, şi de case... La tine acasă poarta aceea grea va veni iarăşi împotrivă-mi... Dar aicea... va fi un intunerec profund, de moarte... va fi pentru tine un simplu vis... negru, urît, un coşmar, Mada... dar trecător... îndată va veni bezna...

(Se apleacă sâ găsească piatra, dar ea profită de ocazie şi fuge spre planul I; el renunţă la piatră, care-i scapă din mînă, şi se

repede după dînsa, o ajunge şi o apucă de braţe. Bîrnea se Urăşte ca un şarpe printre ierburi şi aşteaptă momentul notărilor.)

MADA *(sculurîndu-se energic, ca să-şi libereze braţele din miinile lui. Pe figura ci, care e îndreptată către rampă, se desemnează cnscînd groaza cea mai cumplită):* Am să strig... am să strig... Jasă-ma, asta niciodată... nici... atita obrăznicie... *(El o sărută pe gîl, pe ceafă, căci i-a cuprins mijlocul şi a atras-o spre dinsul. Ea se scutură energic.)* Dacă nu mă liberezi indală... voi striga sergentul. *(El îi dă drumul. Bîrnea s-a ridicat în genunchi.)*

GORĂSCU: Niciodată, Mada?

MADA: Niciodată.

GORĂSCU : Nici chiar cu ajutorul întunericului c?lui mai profunri ?

MADA *(încurajată puţin de succesul ei):* Figura ta mi s-a întipărit adine în minte şi e atit de hidoasă şi de antipatică, încît n-o poţi şterge nici cu noaptea de apoi... *(îi întoarce spatele şi porneşte. Gorăscu se avîntă. Ea-i face faţă. El i-a apucat coatele, care se împotrivesc bărbăteşte, o trage spre dînsul.)* Lasă-mă odată... mizerabil. .. mizer... oameni buni, mă omoară.., mă omoară... veniţi, oaah... *(Se aude printre strigăte răsufletul lui scurt. Buzele fui boţite şi sărutînd in aer ii caută gara, pe care ea o fereşte desperată, trîmbiţînd ţipete scurte. Se zbate să se smulgă, dar el o ţine din ce în ce mai strins. Ea urlă tot mai înăbuşită şi, ta o mişcare a lui greşită, scapă din nou, strigînd. Bîrnea s-a ridicat în picioare, e gata.)* Gardist, gardist... ajutoor... \-*(('ind el e gata s-o ajungă în planul I, ea se întoarce brusc şi-l loveşte cu toată puterea palmelor ei mici, care se repezean dezordonat în aer. El îşi fereşte capul într-o parte şt într-alta şi, vîrindu-l cu o ultimă energie In ploaia loviturilor, o apucă bârbăteşte, frîngîndu-i mijlocul şi potopindu-i capul răsturnat pe spate cu sărutări. Ea se zbate, ţipînd de moarte, şi el o împinge necontenit, aproape o Urăşte spre bezna tufişurilor. In lumina palidă a. felinarului dd noapte, pare un strigoi, furînd o fecioară pentru împărăţia lui neagră.)*

BÎRNEA *se avîntă. Strigătul lui de luptă e atît de puternic, că cei doi sc desfac îndată. Ea abia îşi trage suflarea zgomotoasă şi pasul ei nesigur face mişcări dezordonate spre banca pe care cadr. Dar pieptul ci se zbate încă atît di- nervos, că amîndoi simt că se vor lupta pentru el pînă. la răpunerea definitivă.*

GORĂSCU *(întinzîndu-şi ghearele lungi, de strigoi):* Ai venit iarăşi? *(Ochii îi sticlesc şi figura i se contractă.)*

BÎRNEA *(ridicînd pumnul deasupra capului lui Gorăscu, care se fereşte, în jos, gata şi el de atac):* Nemernicule...

MADA *(care s-a liniştit puţin, descki.zînd ochii largi. Surpriză mare, glasul slab):* Aa... a... Bîrnea... *(Atît de mirată rostise aceste verbe, că pumnul lui căzu în jos, fără putere; Gorăscu se îndreptă, apoi îşi plecă fruntea şi rămaseră toţi trei tăcuţi şi ruşinaţi. Pauză slînjenită.)*

BÎRNLA: Eram întîmplător pe-aci... *(Mada îşi arată dinţii mici.)* Mă plimb ades Ja ora asta... cind... *(îşi chinuie reverul hainei. Pauză stînjenitâ. Pe buzele Modei începe să fluture tot mai stăruitor un zîmbet de răutate.)*

^**MADA**: Ei, şi-atît"'... Te plimbi ades la ora asta... cind... strigătele mele le-au atras... *(Pauză. Bîrnea stăcrunt. Gorăscu ridică, pe furiş capul.)* Erai tocmai aproape... sau le-ai cunoscut de departe.

• **BÎRNEA**: Le-am cunoscut numaidecit...

'**MADA**: Atunci înţeleg... asta te-a făcut să ieşi din tufişuri, să mi vii direct pe alei...

•**BÎRNEA**: Am tăiat drumul...

J**MADA**: A, da... Oricum, intervenţia a fost interesantă... pitorească... romanescâ... ai apărut deodată, ca *deus ex machina,* sau ca vechii cavaleri salvatori din poveşti... Frumos gest, domnule Bîrnea! Nespus de teatral... Te felicit... *(îi întinde mîna, la rîndu-i tl întinde nesigur pe a lui.)* Numai că... *(după ce-i scutură mîna. lasă anume pauza, ca un accent)* ...noi glumeam... *(Ca lovii de pumnul lui Gorăscu, Bîrnea dă un pas înapoi.)* Nu-i aşa, domnule Gorăscu?...

GORĂSCU: Da, da... da... evident... a fost o glumă... o simplă glumă... nu., n-a...

|:**BÎRNEA**: Atunci seu... scuzaţi...

MADA: Mă rog... nu face nimic... Ba chiar trebuie să-ţi mulţumim... ne-ai complectat programul... Pentru că nu ştiu, zău, domnule Bîrnea, dacă in intenţia

noastră n-a fost cumva tocmai să vedem cum iese strălucitul cavaler salvator din tufişuri... De-aceea chiar am jucat cu atîta naturalețe... chiar cu atîta încît începusem să ne îngrozim de propriul nostru joc... Intervenția dumitale a restabilit lucrurile şi acum putem.să ne continuăm liniştiți drumul... Noapte bună, domnule Bîrnea... *(îi întinde mina, el o ia maşinaliceşte.)* Haideți, domnule Gorăscu... *(Bîrnea nu găsi nici un răspuns la urarea ei şi, mirat el însuşi, îşi dădu seama că s-a luat după dînşiifarăsă vrea. Merge năuc alături de Gorăscu. Mada surîde straniu; oprindu-se după cîțiva paşi):* Mai aveți ceva să ne spuneți, domnule Bîrnea?

BÎRNEA: A... nu... nu, nimic... te... vă conduc pînă acasă.

MADA *(rizînd sarcastic):* Țineți atit de mult?...

BÎRNEA: Mă întorc cu Gorăscu...

MADA *(rîde cu tărie şi dinții ei albi parcă muşcă):* Numai dacă domnul Gorăscu va vrea...

BÎRNEA: Doar nu i-am făcut nimic, nu l-am zgîlțîit prea tare, n-am ştiut că-i el... n-am bănuit că sunteți dumneavoastră, cînd am intervenit...

MADA: O, n-am vrut să spun asta... Evident că lui i-ar face mare plăcere să vă însoțească... însă tocmai aveam de gînd să-I rog să mai întlrzie puțin la mine... Doream să-i comunic lucruri pe care nu vreau cituşi de puțin să Ie audă a treia persoană...

BÎRNEA: O, atunci e foarte simplu... Voi aştepta puțin afară... *(Apucă de braț pe Gorăscu; către el:)* Nu?

MADA: O, nu e chiar atît de simplu... cum vi se pare... Veți aştepta prea mult... *(Vocea ei clocoteşte de răutate.)* ...Am atîtea să-i spun... Ți-e somn, domnule Gorăscu...

GORĂSCU: Vai, doamnă...

MADA: Doar țineai atît să vezi cum mi s-a modificat apartamentul ...

BÎRNEA: în cazul ăsta... aş putea... aş...

MADA: în cazul ăsta, bună seara, domnule Bîrnea. *(Se înclină, fără a-i mai da mîna şi porneşte.)*

BÎRNEA *(către Gorăscu, bolborosind şi strîngîndu-l atîta de braț, că acela se clatină):* Stai mult?

't&ORĂscu *(încercînd zadarnic sâ se desfacă)*: Te rog, te . rog...

IMADA *(se întoarce şi vede situația):* Vai, domnule Bîrnea, dar e inconvenabil...

'BÎRNEA *(urlînd):* Destul, țeastă de catîr, destul cu gluma... Sfîrşeşte odată...

:MADA *(revenind. Cu voce şuierătoare):* Totul s-a sfîrşit... totul... *(Poruncitoare:)* Haideți, domnule Gorăscu... Ei, dar astea-s violențe, domnule Bîrnea... *(Ridicînd tonul:)* E o barbarie ce faceți...

BÎRNEA: E **O** barbarie?... Ah, pardon. *(împinge cu atîta putere pe Gorăscu, că acesta cade.)* Pardon... leprosuîe...

GORĂSCU *(ridicîndu-se, rînjind mehenghi, bîlbîind):* Nu face nimic... adio... *(Ajunge pe Mada care a pornit.)*

BÎRNEA *(care s-a luat după ei);* Mada, dar uită-te bine la dînsul, Mada, cum poți să te atingi de pielea lui de lepros... *(Mada a luat brațul lui Gorăscu şi dispar rizînd cu prietenie.)*

BÎRNEA *(avîntindu-se):* ...de cadavru... de strigoi... Mada... cu oricare altul... *(Dar, după cîțiva paşi, se opreşte, încruntat, şovăind... Revine spre rampă cu fața contractată ca de-o durere mare. înaintează fără a mai fi stâpîn pe picioare... Deodată se opreşte, priveşte atent, se pleacă, ridică o batistă, fața i-e iluminată, are un pretext nou, sc repede cu ea după cei doi... Ocoleşte rondul, dispare între culise. După puțin revine de-a-nderete, cu mîna în dreptul ochilor, cercetînd deznădăjduit întunerecul, abia risipit de felinare. Gîtul se curbează, rămîne aşa, cu capul în piept, face mişcări, paşi dezordonați, ocoleşte rondul de mai multe ori, cu paşi nesiguri, revine pe banca din planul I şi cade acolo. Rămîne la început cu capul în mîini, apoi scoate batista, o desfăşoară şi o miroase. Parfumul ei îl cutremură. O duce la ochi, de mai multe ori. Mîna cealaltă se' îndreaptă, tremurînd, spre buzunarul de la spate. Revolverul. îl priveşte cretin, ținîndu-l ca un presbit, de departe... şi-şi umflă nările cu mirosul batistei. Un chiot depărtat răsună atunci, şi apoi altul... S-a ridicat brusc. A ascuns revolverul. Face cîțiva paşi, adulmecînd noaptea din partea de unde a venit chiotul. Din partea pe unde*

a dispăru! Mada. Ajunge la rond şi tot atunci Mada se repede spre dînsul, cu braţele întinse.)

MADA.: Tudor, Tudor... *(S-au cuprins in braţe. Apoi înaintează cîţiva paşi spre rampă. Ea aruncă priviri îngrozite spre partea de. unde a venit şi pe unde apare Gorăscu. Ochii lui sticlesc, gura rînjeşte sinistru, e groaznic, înaintează spre rond fixind-o. Ea sc strînge în Bîrnea* Şopteşte:)* Strigoiul... Cadavrul... *(Gorăscu s-a oprit la rond, în spatele lor, stă puţin pe gînduri, apoi îşi continuă dramul spre dreapta. Capul ei îl urmăreşte pe după Bîrnea, care nu se uită decît la dînsa, apoi pe dinaintea pieptului lui. Ochii lui Gorăscu mai licăresc o dată din dreapta, apoi dispare. Ea a rămas cu ochii aţintiţi spre locul unde a dispărut şi se înfige şi mai puternic in Bîrnea.)*

C o r t i n a

•

In manuscris, ***Gorăscu (n.ed.).***

PERSOANELE*:

A — MANOLE, avocat la o judecătorie de provincie
B — LICĂ POPESCU, tînăr avocat la aceeaşi judecătorie

*** Numele celor două personaje au fost deduse din text de Leon Baconsky, în ediția Gib 1. Mihăescu. *Teatru,* Editura Dacia, Cluj, 19?3 (n. *ed.).***

CAMERA AVOCAȚILOR, LA O JUDECĂTORIE DIN PROVINCIE

A: Bună, colega!
B: Bună, colega !
A: ...goi... ?!
B: Cum yezi...
A: Ai venit de mult?
B; Cu cinci minute înainte de dumneata.
A: Hm... a dracului servitoare, mincinoasă s-a făcut; ani s-o dau afară...
B: Pe servitoarea dumitale?
A: Desigur.
B: Păi de ce'
A: Minte fără ruşine... acum un ceas, cind s-a întors de la piață, mi-a spus că te-a văzut în poarta judecătoriei.
B: Confundă... Se vede că m-a văzut ieri... ieri într-adevăr... ştii, aveam insomnie, m-am sculat prea de dimineață, şi m-am gîndit ce să fac?... Ilai la judecătorie, mi-am zis... Da, da, ieri m-a văzut...
A: Aş, asta e! Minte cu neruşinare... ieri nici n-a fost la piață...
B: Poate vrea să te stimuleze, ca să vii dumneata cu cinci minute înaintea mea...
A: Vrei să zici cu un ceas...
B: Cu un ceas?
A: Las-o, colega... e notoriu în tot orăşelul că nu se luminează încă bine de ziuă, şi dumneata te-ai şi înființat la poarta judecătoriei...

B: Ga dumneata sa mă urmezi peste cele cinci minute ale dumitale... Adică, fie vorba între noi, ce-mi e că vii la cinci, ce-mi e ca vii la cinci şi cinci...

A: Eu viu la ora mea obişnuită... ca şi astăzi, la opt... cel mai devreme şapte şi jumătate... Pînă la nouă jumătate, cînd începe să strige, e destul timp pentru un avocat să revadă dosarele judecătorioarei ăştia şi să dea consultaţiile trebuincioase.

R Se vede că nu-ţi merge bine ceasul, colega... La mine e şase jumătate... Şi pe urmă, cît mai dăduşi ocol pe afară... O jumătate de oră de cînd te urmăresc de aici, de la geam...

A Da... e şase jumătate ? Bată-mă norocul să mă bată... Iţi spun drept, colega, eu nu prea obişnuiesc să mă uit la ceas... dimineaţa... îmi pare bine că am devenit şi eu tot aşa de matinal... Dumneata m-ai învăţat, colega... îţi mulţumesc... Deşi... cum cred că ai văzut, eu n-am nevoie să viu înainte de maturatul aprozilor... Clienţii mei m-aşteaptă totdeauna... Ba citeodată m-aşteaptă şi ai altora...

B: Da, se poate întîmpla şi asta... de cîte ori nu vin şi la mute clienţii altora...

A: Vin pentru că le ţii calea dis-de-dimineaţă. Ca să vezi dacă ai şi dumneata clienţi credincioşi, ca să ai şi dumneata plăcerea asta, într-adevăr deosebită, de a fi aşteptat, n-ai decît sa vii ceva mai tîrziu...

B: Păi sigur, ca să mi-i mătrăşeşti dumneata... *Merci...* Păstrează-ţi plăcerea asta pentru dumneata...

A: Nu te teme, nu-mi părăsesc eu obiceiurile mele, tabieturile mele, pentru ca să cîştig, acolo, cu o sută de lei mai mult... Nu mă scol eu, pentru asta, Ia 4 noaptea.

B: Zi, la dumneata e tabiet să te scoli la 5 dimineaţa. E, ce să-i faci... ţi-e necaz... ţi-e necaz... că nu poţi să-mi iei înainte... Cum fac, cum dreg, cel puţin cu jumătate de ceas sunt înaintea dumitale...

A: Păi ziseşi că doar cu cinci minute...

B: Ca să nu-ţi fac sînge rău...

A: Ca să apuci totul...

B: Pardon, dă-mi voie... cine a călcat întîi consemnul... ?

A: Ce consemn... ?

B: Consemnul de a veni amîndoi la opt fix... sau pe aci, pe-aproape. Ei, acolo, mai mergea... opt fără două, opt fără trei... opt şi două, opt şi trei... în sfîrşit... Cînd colo, iacă, de la o vreme te găsesc necontenit aici... Şi iacă, mă interesez şi aflu că scumpul meu colega, de-o jumătate de ceas de cînd tot îmi alege la clienţi... Ei bine, mi-am zis... n-ai să-mi mai apuci înainte, colega... Şi cînd dimineaţa mi-ai venit la şapte jumătate, hait şi eu a doua zi la şâp*e, şi cînd dumneata mi-ai venit la şase jumătate, hai şi eu a doua zi la şase, şi cînd ai venit la cinci jumătate, hai şi eu a doua zi la cinci... E, la patru jumătate n-ai mai putut să-mi vii... Eu viu, că pot... N-am tabieturi. .. Asta ca să te învăţ eu, colega, ce va să zică un consemn.

A: Vii la patru jumătate, pentru că soseşti de-a dreptul de la club... Dar, mă rog, de ce consemn vorbeşti dumneata, cind am făcut noi consemn între noi cînd să venim... adică eu sunt d-ăia care-mi calc cuvîntul... Asta e o insultă...

B: Cum, ce consemn?... consemn tacit... ce adică dacă e tacit... nu poate să opereze?... Ca în lege... ce-mi faci pe neznai?... Consimţămint tacit, reconducţie tacită... Renunţare tacită... re...

I A: Lasă, nu le mai enumăra... Am văzut că în ultima vreme ai început să le ghibuieşti mai bine... Progresezi... Progresezi...

B: Citesc, colega... d-aia progresez... *(Scăzînd vocea .şi apătind pe cuvinte:)* Eu d-aia mă duc acasă, cînd ies de aici... nu prin circiumi, ca sa-mi împac cu o ţuică pe clienţii cărora le-am pierdut procesul...

I A: A... nu... nu... pardon, pardon, o mică rectificare: ţuica o dă clientul avocatului şi nu avocatul clientului... iar cu ţuica sărbătoreşti ceva... onorate confrate... Şi, de cînd lumea, eu ştiu că s-au sărbătorit, se sărbătoresc şi se vor sărbători doar succesele, izbînzile, triumfurile... Trebuie să aibe cineva o logică specială... î... î... să-i zicem ca a dumitale, pentru ca să afirme că se pot sărbători insuccesele. Pe cînd acasă o şterg repede cei ce nu mai vor să-şi vadă clienţii după procese... Se fofilează uşor, se ascund sub birouri si

scot cartea, ca să se dumirească unde au greşit, şi buchiseşte, şi buchiseşte, şi buchiseşte, şi dă-ţi cu cartea în. cap... e he, scumpe confrate, dreptul nu e o ştiinţă d-aia, ca să zici c-o poţi prinde din vînt... N... n... aş... Dreptul e o ştiinţă subtilă... trebuie să-l toceşti mult, dacă n-ai capul făcut pentru el... Şi ascultă-ma pe mine, tot degeaba... nu se prinde. Dragoste cu sila nu se poate... şi decît a bate apa în piuă cu sculatul dimineaţa şi cu alte paliative de felul ăsta, mai bine o retragere triumfală Ia timp...

B: Tocmai că mă gîndeam să-ţi atrag luarea-aminte, maestre, jurisprudenţa a evoluat şi doctrina la fel... iar ţuiculiţa cu măsline e imposibil să pună pe cineva in curent cu ele...

A: Doctrina şi jurisprudenţa n-au evoluat deloc, dragul meu... Ascultă-mă pe mine, că sunt mai bătrîn ca dumneata şi le urmăresc mai de mult... Doctrina şi jurisprudenţa se invîrtesc, ca să zic aşa, pe loc... încearcă ele să se repeadă înainte, dar înţelegi, au o sfoară groasă, de care sunt legate cum e calul în arie... Din cercul lor nu pot să se desprindă... Dumneata le ştii cum sunt acuma; ei, peste zece ani ai să vezi c-o să fie cum erau acum douăzeci de ani... Principalul e stUpul de la mijloc, colega, vreau să spun legea... Aia, dac-o ştii, bine! Daca nu, mai rău te zăpăceşti cu jurnalele şi revistele dumitale... Ăia de Ia Bucureşti ce sa cîştige?... Criza s-a întins pretutindeni; şi cînd e criză, nu ştii... incep teoriile... Dumneata ai face mai bine să mai deschizi niţel codul ăla... Mai pitroceşte-1 şi pe ăla puţinei, şi dacă vezi că nu merge... lasă-te de meserie... Slavă Domnului.,. lumea e mare... Sunt atîtea lucruri care le poţi face cu licenţa dumitale... Fă... uite... politică... cumpără ţi o vie... sau... şi mai simplu... intră în magistratură...

B: *Merci* pentru bunăvoinţă ce-mi araţi şi care mi-e cu atît mai simpatică, cu cit e mai dezinteresată şi chiar eroică... într-adevăr, găsesc că e un adevărat eroism să iei asupra dumitale, singur, toate actele de notariat şi toate procesele judecătoriei ăştia, cu tariful pe care vei avea atunci neplăcerea şi osteneala de a ţi-1 fixa singur. Cred că la vlrsta dumitale te-ar excede oboseala

de a controla fără concursul meu chimirul justhiabililor din partea locului...

A: A, pardon, pardon, nu întoarce vorba... Pardon... Nu sunt eu tocmai acela, tinere, precum ştii foarte bine, care să lucreze sub tariful reglementar... Toţi clienţii dumitale cari au venit la mine cu asta mă ameninţau: iaca... „Conu Lică face la jumătate..." „Nu se poate, măi omule, e lege... nu pot să-ţi las un ban..." „Aşa, îmi răspundea clientul, atunci, coane Manole, iartă-mă, dar eu merg la conu Lică...' Bine, dragul meu, păi unde vrei să mă duci aşa ? Să rămln fără o pîine, fără o para pentru copii ?...

I B: Nene Manole, asta, ştii, Ie întrece pe toate. Adică dumneata îmi reproşezi mie c-au ajuns actele de notariat în halul ăsta? Dumneata îmi reproşezi mie că fac actele pe nimic, cînd, nu mai departe de ieri, Herşcovici, căruia i-am cerut 600 de lei, după tarif, pentru un act de vînzare, în valoare de 10 000 Iei, ştii ce mi-a răspuns? „Bine, coane Lică, domnu Manole mi-a făcut unu la fel. cu 60 lei..." „O fi fost altă valoare, măi omule, i-am spus eu..." „Ce valoare? ce valoare? 10 000 valoarea. Mi-a cerut şi el, nu-i vorbă, la început, nu 600, o mie mi-a cerut, dar pe urmă 1-a lăsat la trei poli."

A: Ho, ho, ho, te-a păcălit clientul... Rău şi-a mai bătut joc de dumneata... Nu cunoşti oamenii; la bară trebuie să ai şi puţina pricepere... psihologică... Drept că i-am cerut o mie, dar pe urmă l-am lăsat la 600, cît e în tarif.

I B: Coane Manole, las-o moartă... Păi cînd i-am lăsat eu cu 300, cînd i-am lăsat 200, cînd i-am lăsat şi o suta.., şi tot n-a vrut.

A: E, vezi, vezi... vezi cum lucrezi... Poftim, şi mai zici de altul.

B: Ca să te prind... ca să te văd cum imi lucrezi dumneata... Pînă unde mergi cu tocma... Pentru că, iartă-mă, nene Manole, dar eu voi face cunoscut baroului modul cum lucrezi... şi mi-am luat toate măsurile: „Herşcovici, i-am spus, să ştii că te pui să juri". „Jur, mi-a răspuns... Trei poli, dacă vrei, dacă nu, mă duc Ia

conu Manole..." Iartă-mă, dar ți-I pun martor, nene Manole... Eu nu pot să lucrez în condițiile astea,

A: Ş-oi fi zicînd că i-ai dat drumul clientului?

B: Cum săi dau? Ca să vie la dumneata, nu? Asta s-o mai aştepți,

A: Va să zică i-ai făcut actul pe trei poli... Că actul e înregistrat, l-am văzut...

B: Ştiu că-mi examinezi toate înregistrările.

A: Lasă, lasă înregistrările... nu întoarce... Am să-1 pun şi eu pe Herşcovici să jure cît ți-a dat.

B: Păi da, recunosc... i-am primit trei poli... ca să te prind pe dumneata.

A: Bravo, frumoasă logică juridică... Va să zică dumneata ii primeşti trei poli pe un act de 10 000 lei şi ceri ca baroul să mă pedepsească pe mine... Ți-am spus... lasă-te de avocatură... Păi dacă vreai să mă dai în cap cu adevărat, [ştii] ce trebuia să faci? Trebuia să-i iei o declarație scrisă, să-ți mai faci rost de doi, trei martori. ..

B: Jură el singur, n-avea grije.

A *(strigînd):* ...şi să nu-i faci actul, m-ai înțeles?... Să-i spui: „Acuma, Herşcovici, du-te Ia colegul Manole..." Aşa ți-aş fi făcut eu şi am avut atitea ocazii... oho! Şi cîte o să mai ăm ! Dar aşa am fost eu în viață, gentil. .. de aceea îți spun: lasă-te, lasă-te de avocatură... C-aşa e, domnule, că eşti destul de tinăr... De ce nu intri dumneata în magis...

B: Ia mai lasă-mă cu intratu. nene Manole... îți spun verde: de plecat nu plec de aici... nu-mi fă dumneata pe diplomatul.

A: Păi da, că aci curge lapte şi miere... nu vezi dumneata cum o ducem, de doi ani încoace... muncă de rob... Scoal-te în viul nopței... bate-ți capul cu dobitocii ăştia de clienți, fă-i sluj judecătorului... Ba căi alba. domnule judecător... Lasă că-i neagră, domnule avocat... Păi aşa e negrul, domnule judecător... şi dă-i cu tura, şi dă-i cu vura, pînă ai convins pe bietu om că măgarul pe care-l aperi e cel mai cinstit om din Iunie... „Ei, băiete, te-am scăpat de puşcărie..." ,.Să trăieşti, coane Manole..." şi pune acum mîna la chimir şi scoate un poi: „Ce, mă, îți bați joc de mine..." „Lasă, boierule, că-ți mai aduc..." „Păi un pol, mă... păi ce sunt eu. mă... să-mi dai un pol ? Hamal, birjar, aprod... Nu mă înjosesc eu, băiete, pînă la un pol." „Să fie al dracului, coane, dacă am mai mult... da lasă, că-ți mai aduc unu..." Poftim... profesiune nobilă... dreptul sfînt al apărărei... cotat la un pol... Dacă dumneata te poți complace în mocirla asta...

B: Aici ai dreptate, nene Manole... S-au făcut, fir-ar ai dracului, de o obrăznicie şi de o calicie de-ți vine cîteodată s-o dai dracului si de viată, si de profesiune, si de...

T ' ^ : Păi ce mai aştepți, domnule... Intră, domnule, în magistratură...

I ;B Lasă-mă cu magistratura, nene Manole... N-auzi că nu intru... Asta e al crizei... Ce să-i faci... Dar o să treacă...

A Ce să treacă, măi băiete, nu vezi că mergem din rău în mai rău... Bine, mâi băiete, n-o avea bani, mă... hai să zicem că-i iei şi un pol... poftim... ce să zici, te-njoseşti, ce poți face altfel? Dar bine, măi băiete, înainte vreme ştiam şi eu că-ți mai venea clientul cu un pui de găină, cu ceva cirnați, cu niscaiva ouă, ba la civile, chiar cu un curcan ori o damigeana d-un deca» . acuma, să fie al dracului.. .nici nu-ți mai dau p-acasă... de-a dreptul la judecătorie... Asta de cînd suntem doi... asta va să zică binefacerile concurenței... am spus-o totdeauna, concurența duce totdeauna la ananghie, la sărăcie, 1a...

B S-ar găsi el mijlocul ca sâ vii de hac şi concurenței, nene Manole... Dar cu dumneata...

A *(sărind):* Care. mă, e mijlocul ăla... spune, că-**1** maninc *(Scoborind vocea.)* Mă. vino tu, mă, judecător, colea la judecătorie, mă... şi facem noi, mă... mă, nu rămîi tu sărac cu mine.

B : Păi conştiința mea ce zice, nene Manole ?

A Care conştiință? Adică... acum vrei să spui că m-ai încercat iar ?

B Nu, nene Manole, dai' putem face ceva şi fără ea să mai intru în magistratură.

A Alelalte-s prostii toate, mă băiete...

B : Facem sindicat, nene Manole.

A Sindicat ?!

B : Sindicat... punem prețurile pe care le vrem noi... înțelegi?...

A : Ei, şi...

B : Stai să vezi... vine la mine. vine la dumneata... prețul cutare... altfel nu se mai poate, nici la unul, nici la altul...

A : Ei, şi... moft... fugi, domnule... Intra, domnule, în...

B : Stăi uşor. nene Manole... ascultă pînă la urmă... Măi, că teribil om mai eşti... aşa faci totdeauna... ascultă, domnule...

: E, hai, zi-i... dar mai repede... dar pe urmă să mă laşi, să-ți fac şi eu propunerea mea... Şi să vedem care-i mai bună... făgăduieşte-mi întăi tu că mă Iaşi şi nu zici o vorbă, pînă nu termin...

B: Bine, nene Manole... făgăduiesc... Dar acum ascultă-mă odată... cum zic: prețurile Ia fel, şi Ia unul şi la altul, sub jurămînt...

A: Jurămînt de-al tău...

B: Stai, nene... Manole... Ai răbdare, omule... Ce se intîmplă atunci... Să zicem că țăranii zic aşa: ei, dacă or colo, or colo, plăteşti tot la fel, hai să mergem la nea Manole... că **P** mai bătrîn...

A: Asta n-ar fi tocmai rău... Dar mi-e frică să nu zică: hai să mergem la Lică Popeacu, că e mai tinăr...

B: Ai răbdare, nene Manole... Păi tocmai aici e secretul sindicatului... cum face el... aşa... ințelegi... ca şi Lică, şi Manolica, să ia şi unul, şi altul... şi țăranul să nu-i mai jefuiască... de dreptul lor...

A: Ia zi, mă, că-i zici bine...

B: Păi vezi, nene Manolica... căci ce zice sindicatul? încasezi pe tariful ăsta... Pe urmă pui la mijloc şi împărți... în două grămăjoare egale...

A: îhî...

B: înțelegi dumneata, nene Manole, cum vine mecanismul ăsta?

A: Mă, înțeleg eu... n-ar fi el tocmai rău... Dar e vorba, dacă îmi tragi chiulul ? Nu te supăra că-ți zic astfel... Dar ştii, între confrați...

{&.: Păi sa şi vreau, nene Manole, si nu pot... Păi nu sunt dosarele martore cîle procese am avut fiecare... păi nu e condica de autentificări martoră cîte acte am avut fiecare...

!ïjrY: Mă, Lică, mă, tu ştii că nu eşti prost, măi băiatule... ştii că e grozav... Ei, ce zici, facem, o inaugurăm...

|B: Hai s-o inaugurăm, nene Manole... Bate mîna, colea...

|;A: într-un ceas bun, Lică... Vin' sa te pup... să mai poftească domnu țăran acum... Ei, va să zică de astăzi. .. Primul care o veni... Mă, or cit e ceasu, mă... Ia ascultă, mă... de cînd ne ciorovăim noi aici, şi nici un client n-a bătut la uşă... Mă, ce-o l'i asta, mă... Tocmai cînd sa inaugurăm şi noi sindicatul...

IrB: C-aşa e, ce-o mai fi şi asta ?... Stai să mă duc la grefă... ce va-s' zică asta, domnule... judecătorii ăştia îşi fac de cap... dinadins nu pun procese pe condică într-unele zile...

1;A: Cînd au dumnealor de gînd s-o facă Iată...

B: Cartoforul ăsta al nostru a pierdut la cărți, acum două nopți, 40 000 lei...

A : Dă-1 dracului, că se laudă...

| B: Ce tot spui. domnule... Păi 30 000 lei i-am cîştigat numai eu.

A: Un stricat... dă-1 dracului, acuma de el stăm... ia vezi, ce e cu procesele alea... Dac-o fi cumva, ceva, să [ştii că fac reclamație la Minister.

B: Ia stăi, nene Manole... nu cumva... or în cîte avem astăzi...

A: Azi... păi stai, să mă uit in agendă... azi nu e în...

B: Azi e... nene Manole ... e... nu e în 26 octombrie ?... Auleu, Sf. Dumitru!...

I A: Aşa e, mă... 26... Vezi, dacă n-am nici un Dumitru în familie...

B: Ia uite, domnule, ce va să zică să vii de la club de-a dreptul la judecătorie..,

A *(glumeț):* Bine, mă mizerabile... şi în zile de sărbătoare nu laşi judecătoria în pace...

B *(idem):* Bine, nene Manole... şi-n ziua de Sf. Dumitru nu te mai saturi de dijmuit...

A: Ce să mă satur, mă copile, mă... Dar lasă c-o să saturăm noi acum pe clienți... Măi, ai avut o idee de-a dreptul genială... Vino să te pup...

B: Să mai intru în magistratură, nene Manole?

A: E, ia las-o acum... că-ți spusei în glumă... cum crezi tu că m-aş fi pretat eu să împart cu un {judecător... E o conştiință, înainte de toate...

B: Să trăieşti, nene Manole.

A: Trăiască Sindicatul, băiete.

PAVILIONUL CU UMBRE

Singura lucrare dramatică a lui Gib I. Mihâescu publicată şi reprezentată în timpul vieţii sale este *Pavilionul cu umbre.* Scrisă cu imulţi ani înainte, în mai multe variante, piesa a fost jucată cu mare succes în stagiunea 1927—1928 a Teatrului Naţional din Bucureşti, aflat atunci sub direcţia lui Corneliu Moldovanu. Premiera spectacolului, în regia lui Soare Z. Soare, a avut Ioc în 3 martie 1928, cu o ^distribuţie care, în afara calităţilor textului, atît de nou printre celelalte lucrări din dramaturgia naţională a epocii, putea asigura piesei im răsunător succes de public. Scriitorul dedică piesa, tipărită de 'Editura Scrisul Românesc, Craiova, în 1928, celebrei actriţe Marioara Vcntura, societară a Comediei Franceze, care interpretează, rolul Lianei. Reproducem întreaga distribuţie de la premieră, aşa cum o menţionează autorul în paginile cărţii: Marioara Ventura, în rolul principal <{Liana), dublată de Aura Almajan Buzescu, Romald Bulfinsky (Ilarie), ^A- Pop Marţian (Geo), Eugenia Zaharîa (Angela), G. Calboreanu(Marius), Gr. Mărculescu (Mihuţ), H. Polizu (Ifrim), A. Gusty (doica). îndată după premieră, autorul însoţeşte trupa într-un lung şi obositor turneu .prin întreaga ţară, cu opriri şi spectacole în alt oraş In fiecare zi: Con-'Stanţa (15 martie), Ploieşti (16 martie), Brăila (17 martie), Galaţi (18 ;martie), Bîrlad [19 martie), Chişinău (20 martie), Iaşi (21 martie), Botoşani (22 martie), Cernăuţi (23 martie), Roman (24 martie), Focşani (25 martie], Braşov (26 martie), Cluj *[21* martie), Arad (29 martie), 'Timişoara (29 martie), Craiova (30 martie).' într-o vedere din Focşani,

Datele, stabilite după corespondenţa autorului şi cronicile dramatice din epocă, sînt consemnate de Mihail Diaconescu, in monografia

cu imaginea teatrului din localitate, scriitorul califică cu perfectă dreptate turneul acesta „vertiginos". în altă vedere, expediată tot soției sale, căreia îi scrie aproape din toate localitățile în care s-a jucat piesa \ Gib I. Mihăescu nu-şi poate stăpini bucuria pe care i-o provoca succesul mare pe care îl avea spectacolul. Fiind vorba de entuziasmul pe care-1 provoca textul devenit spectacol, cel ovaționat de public fiind autorul, nu numai actorii, consemnăm aici acest document: „Dragă Lentile, aseară, Ja Brăila, am fost dus pe sus. Astă seară iți scriu din cabina Teatrului din Galați. Pape tacu pe frumoşii amîndoi.[2] Gib I. Mihăescu "[3] Cronicile dramatice din epocă au consemnat acest succes, la primul contact cu publicul, al teatrului scris de Gib I. Mihăescu, deşi, fapt extrem de curios, scriitorul nu-şi va mai vedea jucată nici o piesă.

în afară de succesul de public, *Pavilionul cu umbre* a reținut, cum era şi de aşteptat, şi atenția mai multor oameni dc teatru, scriitori, artişti, gazetari şi critici de seamă ai timpului. Printre aceştia îi menționăm pe Liviu Rebreatui, Coraeliu Moldoveanu. Al. O. Teodoreanu, O. Han, V. I. Popa, Soare *7,*. Soare, Marioara VenLura, Ion Marin Sadoveanu, Al. Dima, Şerban Cioculescu ş.a. Critica pune în relief, de la început, atît legătura dramei cu nuvelistica autorului, acesta fiind domeniul în care se afirmase pînă atunci [v. considerațiile lui Al. Dima, din „Datina", Turnu-Severin, VI, nr. 3 — 4, martie-aprilie 1928, p. 58), cît şi îndrăzneala în adincirea unor psihologii particularo (v. cronica lui Ion Marin Sadovearіu din „Gândirea", Bucureşti. VIII, nr. 5, martie 1928, p. 141 şi studiul lui Serbau Cioculescu, *Gib I. Mihăescu,* in „Revista Fundațiilor Regale", Bucureşti, II, nr. 12, decembrie lSîtf). Pentru Şerban Cioculescu, şi judecata elogioasă a criticului poate fi acceptată şi astăzi, *„Pavilionu cu umbre* este o piesă puternică, poate una din cele mai bune ale literaturii noastre dramatice."* Autorul uneia dintre cele mai autorizate păreri critice despre opera lui Gib I. Mihăescu

Gib i. Mihăescu, Editura „Minerva", Bucureşti, 1973, p, 113, relua le şi de Florea Ghiță, in monografia cu acelaşi litiu. Editura „Minerva" 1984, p p. 274-275.

\ într-o vedere din Bîrlad, cu data 19 martie 1928, scriitorul menționează telegrafic toate localitățile de la începutul turneului din care i-a scris soliei: „Salutări de la Bîrlad. Ți-am trimes Constanța. Ploieşti, BrâiLi. Galați şi Bîrlad."

- Soția şi fiica mai mare, Mira, cărora scriitorul li se adresează într-un limbaj intim.

* Vederile menționate se află expuse în camera memorială din casa scriitorului do la Drăgăşani.

[4] Studiul citai, în volumul *Aspecte literare contemporane* (1932 — 1947], Editura Minerva, Bucureşti, 1972. p. 313.

'în ansamblu, Şerban Cioculescu face o legătură, pe linia unor înrudiri tematice, între *Pavilionul cu umbre* şi *Strigoii* lui ibsen. Fără s-o anuleze ca operă originală, variațiile pe tema eredității fiind infinite, criticul observă, în concluzie, calitățile ei certe: „puternică rir;*mă, admirabil construită, de un patetism covîrşitor."[1] Nu am mai fi de acord doar cu o afirmație, din acelaşi studiu, care pare a da câştig de cauză, |ln ordinea capacității de invenție a autorului, a originalității literare ftn ultimă analiza, dramatizării *Sfirşitul,* după o nuvelă cu acelaşi titlu. *Pavilionul cu umbre* esle o operă profund originală, cu particularități care o plasează ît\ centrul cel mii valoros al ereziei lui Gib | T. Mihăescu, prin profunzimea şi minuția analizelor unor structure *f* sufleteşti ieşite din comun, împinse de imbolduri adinei, obscure, către O zonă de manifestări paroxistice, scăpate oricărui control rațional, L dezlănțuite, c.i proiecții în care obsesia anulează realitatea şi sirn|.ul p conservării. Ocupîndu-se de nuvelistica lui Gib I. Mihăescu. Şerban | Cioculescu face o observație foarte admcă, perfect aplicabilă şi dramei I sale: „Voința personală îşi pierde rolul echilibrator, în timp ce ideea 1 fixă joacă rolul antic al destinului"[2]. Pornind de la această afirmație I a criticului, Leon Banonsky -va constata la rîndul său: „înrudită evident, sub unghiul amintii, cu nuvela *întimplarea* (1922), *Semnele lui Dânuț* (1922), *Vedenia* (1924) şi altele — rezolvări particulare, în plan I. epic, ale aceluiaşi *fatum,* invocat parcă de crisparea unor conştiințe obsedate — această primă confruntare cu sine ii dramaturgului ne I apare, într-adevăr, ca o dramă a voințelor şi aspirațiilor individuale, t amplificate şi deformate de ochiul ciclopic al închipuirii, pentru a fi

[1] O opinie contrarie afirmă Camil Petrescu, consecvent cu aprecierile mai curînd dezavantajoase pe care le făcuse despre nuvelele autorului (v. ediția de față, voi. I, p. 768)., Discutînd repertoriul teatral al anului 11*28. în „Argus", XX, nr. 4715, *2* ianuarie 1929, Camii Petrescu execut.': sumar piesa lui Gib I. Mihăescu: *„Pavilionul cu umbre* e năclăit într-un *~,os* literar care era la modă acum vreo patru ani (mister după rețetă, imagini parazitare, patetism pueril «demoniac*)". Vezi volumul Cărnii Petrescu, *Comentarii şi delimitări în teatru,* Editura Eminescu, Bucureşti. 198>, p. 491. Dintr-o scrisoare a lui Mihail Sobastian din 1929, adresată ini Camil Fetrescu, înțelegem că în „vederile *Cetății literare",* despre a cărei retipărire discutau cei doi scriitori prin corespondență, intra şi o sinteză critică (autor Sebastian) „prin care contingentul literar Cezar Petrescu — Ionel Teodoreanu — Gib Mihăescu să fie lichidat din față." (Vezi *Scrisori către Camil Petrescu,* U, Editura Minerva. Bucureşti. 1981, p. *228.)* La moartea scriitorului, acelaşi Mihail Sebastian, rel'erindu-se mai ales la romane, va afirma că Gib I. Mihăescu a creai *„o mare operă literară".*

[3] *Op. cil.,* p. 313.

supuse apoi unui hazard ce acţionează cu forţa destinului ineluctabil din tragediile antice."[1] Drama lui Gib I. Mihăescu, „în armonie cu teatrul nou", după. cum o califica Marioara Ventura[2], este rezistentă şi astăzi.

în afara evaluării corecte a teatrului lui Gib I. Mihăescu, critica şi istoria literară actuală şi-a propus, ceea ce nu s-a făcut încă, pînă astăzi, să tipărească integral opera sa dramatică, rămasă în cea mai mare parte în manuscris. Prima tentativă de amploare, in acest sens, o face Leon Baconsky cu volumul *Teatru,* ediţie, text stabilit şi bibliogratie, Editura Dacia, Cluj, 1973. De publicarea operei dramatice netipărite a autorului s-a ocupat intens şi Diana Cristev, care are meritul de a fi scos la lumină lucrări dramatice şi proiecte din tinereţe ale autorului *[Maestrul], [Vechilul], Don Juan,* aflate astăzi în posesia Muzeului Literaturii Române din Bucureşti, însoţite de comentariile de rigoare pe care le publică în revista „Manuscriptum": *Gib I. Mihăescu, dramaturg veleitar?,* II, nr. 1 (2) 1971, pp. 90—113; *Gib I. Mihăescu şi pasiunea pentru teatru,* II, nr. 4 (5) 1971, pp. 183—184; *Don Juan de Mirşani,* III, nr. 3 (8) 19;2, pp. 52—69. Cu volumul de faţă se continuă această vastă acţiune de restituire a teatrului lui Gib I. Mihăescu.

Pînă Ia definitivarea piesei, ea a suferit modificări substanţiale, de-a lungul mai multor ani. în arhiva familiei, la Drăgăşani, se păstrează un număr mare de variante, incomplete, ale acestei drame. Modificările au continuat, se pare, şi după ce piesa s-a publicat şi jucat, în 1928. Dovada o găsim în scrisoarea pe care autorul o expediază Marioarei Ventura, interpreta Lianei de la premieră. Ciorna nedatată a acestei scrisori se păstrează în arhiva de la Drăgăşani. Anumite elemente din cuprinsul ei (intenţia actriţei de a relua piesa la Teatrul Naţional „şi anul acesta") ne fac să credem că este vorba de anul 1929. Pentru importanţa lui, reproducem în întregime acest text:

Domnişoară Ventura,

(Sîmbătă Duminecă} Dumineca trecută, venind în Buc[ureşti], am cetit în ziare (că sunteîişi d[umnea]v[oa]s[trâ] aici} că tocmai v^aţi înapoiat de Ut băi. (Din nefericire era încă un [—] Decepţia n-a fost prea mare} Amăgirea* [lectură incertă] *bine informatei noastre (gazete} prese n-a putut să mă mîhnească însă prea mult, căci Soare şi Lică (şi tot* [cîteva cuvinte ilizibile]} *îmi dau (ca} de atunci ca sigură venirea d[umnea]-v[oa]s[tră] pentru fiecare a doua zi. Şi iată, acuma, (trebuie să mă afund iarăşi} chemat de-o afacere neprevăzută, neplăcută şi juridică, trebuie să mă afund iarăşi în adîncul provinciei mele (fără'), lipsit de bucuria (însufleţitoare} atît de mult aşteptată de a vă fi revăzut. (Şi} Dar n-am sâ mă apuc acum să descriu d[omnişoa]rei Marioara Ventura ce însemnează să te întorci în cenuşiul cotidianului, fără să fi putut vedea, oriăt de puţin şi oricît de în treacăt, lumina vie a zarei către care pornisei.*

Mă (multy mulţumesc numai sâ vă spun, [urmează două şiruri tăiate care nu se mai pot citi] *în privinţa piesei, că dacă socotiţi încă inutilă intrarea (ma} Angelei în (piesa mea} scenă, pe lingă modificarea „cu mama" ce v-am trimes la Paris, am mai făcut una „fără mama" pe care v-o (pun) înmînez în plicul acesta, (Propriu-zis e lot modificarea} rămînlnd să alegeţi. Propriu-zis e (vechea} tot (vechea} modificarea ce cunoaşteţi, numai că am schimbat puţin ordinea replicilor (şi am făcut un foarte mic adaos} în preajma intrării lui Ilarie, făcîndu-le şi un mic adaos, pentru a se evidenţia că Geo si Miti sunt două persoane deosebite (pasagiul fotografiei), fapt pe care în modificarea trimisă la Paris eu îl prevăzusem în (conversaţia dint} convorbirea dintre Geo şi Angela.*

(Domnişoară Ventura [cuvînt ilizibil]) *Şi acum, d[omnişoa]ră Ventura, îmi permit sa închei cu rugămintea ce vă fac de a comunica d[omnu]lui Negreanu, pe care l-am rugat să-mi scrie, ce-aţi hotărît cu piesa mea la Paris* ^[cuvînt ilizibil] *şi cu marea mulţumire ce vă aduc} fi ce aţi hotărît cu ea la Bucureşti, adică dacă e adevărat ce spune Soare, că vreţi s-o reluaţi .şi anul acesta la Teatrul Naţional, caz în care (trebuie să* aşf[—*] cred ca trebuie să aşteptăm) *am aştepta cu ea pînă în februarie-, şi pentru care nu ştiu în ce chip să-mi exprim recunoştinţa.*

Gib I. Mihăescu îşi modifica neîncetat piesele. *Pavilionul cu umbre* este foarte concludent din acest punct de vedere. Scriitorul epic, deja afirmat, mi-şi ascundea o anumită nesiguranţă în mmuirea tehnicii dramatice. Aşa se face că majoritatea pieselor sale de teatru importante, cele pe care le-a dus pînă la capăt, au fost scrise de mai multe ori, fără să mai vorbim de numeroasele intervenţii de pe fiecare filă a unei variante sau a alteia. Acest fapt, pe care îl constată oricine cercetează manuscrisele pieselor sale de teatru, nu îndreptăţeşte deloc concluzia unor contemporani care, aşa cum procedează Victor Ion Popa de pildă, afirma că din textul iniţial al dramei *Pavilionul cu umbre* s-a păstrat prea puţin, datorită intervenţiilor Marioarei Ven-

[1] *Teatrul lui Gib I. Mihăescu,* în volumul Gib I. Mihăescu, *Teatru,* Dacia, Cluj, 1973, p. 288.
[2] Vezi amănunte la Leon Baconsky, *voi. cit.,* pp. 286—287.

tura, la spectacol.[1] Cele mai importante modificări au fost operate de scriitor cu mult Înainte de spectacol, după cum o dovedesc variantele succesive, pe care le publicăm în volumul de față, dintre care ultima este foarte apropiată de textul tipărit in 192S. Cert este că Gib I. Mihăescu a întîrziat mult, reluînd adeseori lucrul de la capăt, asupra textului piesei *Pavilionul cu umbre.* Cea mai spectaculoasă modificare o prezintă reducerea piesei de la patru acte, cile avea într-un proiect mai vechi, la trei acte, cîte numără varianta tipărită. Atestările celui de al lV-lea act bînl puține, cea mai importantă aflîndu-se în varianta păstrată la Muzeul Literaturii Române din București (cota 12526).

Clasificarea variantelor dramei *Pavilionul cu umbre* este extrem de dificilă din cauză că scriitorul obișnuia să-și numeroteze actele pieselor, uneori chiar scenele sau rezultatele unei etape de lucru, începînd, de fiecare dată, de la capăt. Mijloacele de scris, bîrtia și grafia sînt la fel de derutante prin extrem de marea lor varietaLe. Pe deasupra, Într-un moment cînd familia s-a găsit strimtorată, manuscrisele s-au răvășii și deterioraL, așa fel că din aceste variante — și nu-i mimai cazul piesei *Pavilionul cu umbre* — puține sini cele care s-au păstrat integral.

Sînt indicii, în manuscrisele primelor variante ale dramei *Pavilionul cu umbre* păstrate la Drăgășani, că scriitorul a început sâ lucreze la cea mai de seamă piesă a sa cu mai mulți ani înainte de reprezentarea ei pe scenă. Terminată în 1926, cînd Gib I. Mihăescu obține pentru ea premiul I al Asociației Criticilor Dramatici din România, piesa se afla cu mai mulți ani înainte pe masa sa de lucru de la Drăgășani. llirtia folosită de scriitor în elaborarea manuscriselor ne ajută, și de această dată, sâ precizăm anul cind începe elaborarea. Reținem, pentru început, faptul că o variantă a piesei este scrisă, in parte, pe spatele unor file cu textul nuvelei *Vedenia.* Primele variante ale nuvelei sînt foarte vechi, din perioada începuturilor (1919), iar rele mai tîrzii, din perioada clujeană a colaborării la ..Gândirea". Nuvela apare în numărul 15, din aprilie 1924, al revistei la întemeierea căreia a contribuit, si Gib I. Mihăescu. Putem fixa deci ca dată aproximativă de începere a lucrului la piesă sfîrșitul anului 1 *SVl'i,* primele luni ale anului 1924, cind elaborarea nuvelei amintite fiind terminata, hîrtia pe care fusese scrisă putea fi folosită pentru redactarea altor proiecte literare, printre care și *Pavilionul cu. umbre.* în arhiva de la Drăgășani se păstrează mai multe file din actul I al piesei (1 K — 26, în numărătoarea autorului), scrise cu cerneală neagră și revizuite cu cerneală roșie, care provin din stocul de hîrtie folosit la redactarea nuvelei *Vedenia (îi.* 30 — 35, 37, 43 .și 44, numărătoarea autorului). Cum hîrtia poate fi păstrată mai mult timp, astfel de dovezi nu sînt inatacabile, în problemele de datare a manuscriselor, dacă nu sînt întărite de probe repetate de aceeași natură sau de alte urgumante. în același fond de arhivă întimim o pagină dintr-o variantă ulterioară a *Pavilionului cu umbre,* tot din actul l. în care este folosit \in act judiciar scris la mașină, cu data de 5 ianuarie 1925, semnat *Gh. I. Mihăescu, avocat Drăgășani.* Este limpede că scriitorul, care se afla la o nouă variantă la începutul anului 1925, începuse să elaboreze această piesă cu mult timp înainte, în multe din nuvelele sale, în această piesă, ca și în primul său roman, *Brațul Andromedei,* scrieri din perioada cît a funcționat ca avocat la Drăgășani, Gib I. Mihăescu s-a preocupat cu predilecție, cum singur mărturisește, în mai multe rînduri, de mediul provincial. începută în 1923—1924, piesa mai suporta mici modificări și după tipărirea ei, *in* 1928, după cum rezultă din scrisoarea adresată Marioarei Ventura.

în arhiva de la Drăgășani. pe care am putut-o cerceta de-a lungul mai multor ani, datorită marii înțelegeri a familiei, se păstrează un număr destul de.mare de file din mai multe variante ale dramei *Pavilionul cu umbre. Aoesi* material bruionar, pe care l-am reunit, urmind conținutul cunoscut al piesei, din mai multe fragmente disparate, oferă o primă imagine, necunoscută, pentru că replicile diferă fundamental, a celei mai importante opere dramatice scrise de Gib I. Mihăescu. Manuscrisul astfel reconstituit numără 104 file, scrise, cele mai multe, cu cerneală neagra, mai rar ros,ie a nu cu creionul, po jumătăți de coală (21 x 17). Deoarece scriitorul folosește frecvent hîrtie recuperată din ciornele unor cereri, acte juridice (unele din ele datate, cupă cum am văzut) și manuscrise literare mai vechi (dintre care rîleva cuprind chiar variante ale piesei), aspectul manuscrisului reconstituit de noi este extrem de mozaicat. La acest aspect conduce și grafia, foarte diferită de la un grup de file la altul, ceea ce ar proba din nou perioade de lucru și chiar variante diferite. Numărătoarea filelor începe dc mai multe ori, pentru că autorul lucra separat actele și, uneori,cliiar scenele. Nu sînt puține cazurile cind scena nici nu este indicată, cum se obișnuiește și cum procedează și autorul în fazele finale de lucru, printr-un număr, ci se precizează doar *Seena.* Indicațiile scenice sînt sumare, ștersăturile numeroase, ca și completările printre rînduri, făcute la intervale mai miei sau mai mari de redactare, uneori cu cerneală roșie.

Personajele sînt cam aceleași, dar ponderea și psihologia lor diferă de varianta finală. Geo este numit și Georgel. Uneori prenumele Gcorgcl este tăiat și se notează deasupra Tleo. i:tr alLădată se taie *-rgcl,* pentru

[1] Leon Baconsky consideră, în studiul citat, cu bune argumente, că opinia lui V. I. Popa este exagerată.

ramîne tot Geo. Aceasta ar proba, cel puțin pentru unele scene, anterioritatea celor cu *Georgel.* Modificarea prenumelui în Geo, prin tăierea lui *-rgel,* ar dovedi, pe de altă parte, că ambele variante sînt foarte apropiate, rezultînd una din alta. Toate aceste fapte, dar mai ales logica internă a acțiunii și psihologia personajelor ne determină să grupăm toate aceste bruioane diferite în vederea obținerii unui întreg, care oferă, cu destulă fidelitate, imaginea primară a dramei. Unele din file sînt deteriorate in partea superioară, astfel că nu se mai poate citi numărul paginii. Alteori numărul paginii este șters, notîndu-se alături modificarea. Renotarea paginii cu cerneală roșie, completările printre rinduri cu aceeași cerneală și paginile scrise cu cerneală roșie denotă faze de lucru diferite, dar și unitatea fragmentelor. Faptul că numerotarea paginilor începe de mai multe ori și destul de capricios, indicarea grăbită a scenelor, hîrtia diferită, anumite schimbări în grafie fac dovada unei munci îndelungate, probabil de mai mulți ani, cu pauze și reluări penibile, pînă la realizarea variantei definitive, păstrată, în cea mai mare parte, tot în arhiva de la Drăgășani (ms. C). Toți factorii amintiți, fără să mai vorbim de lacunele din text, au îngreuiat considerabil munca de reconstituire a variantei primare a dramei *Pavilionul cu umbre.* Eforturile noastre n-au avut ca scop reconstituirea unui text unitar, ci realizarea unui montaj de texte. în alcătuirea acestui montaj, făcînd o adevărată muncă de arheolog, care recompune vasul din cioburile răzlețe, cîte au putut fi salvate de distrugerea timpului, am cuprins la un loc numai fragmentele foarte îndepărtate de varianta tipărită. Dacă filele reunite, dnpă cum am văzut, reprezintă etape de elaborare diferite și chiar variante diferite, toate țin, cu certitudine, de o formă primară a piesei, intitulată la început *Am ucis păcatul,* redactată grăbit, cu replici discursive sau abia însăilate, lacunare, cu soluții dramatice și stilistice încă nesigure, crude, cu caracterele personajelor abia creionate, cu locul scenelor încă insuficient precizat.

Din această variantă primară *(A),* rețin atenția câteva fragmente care indică, cu foarte mare claritate, că în punctul de plecare scriitorul s-a folosit, în imaginarea conflictului, de ceea ce s-ar putea numi, cam impropriu, latura satirică a *Luceafărului* eminescian. Am vorbit de un sens impropriu, pentru că semnificația satirică a *Luceafărului* s-a ivit mai ales in procesul receptării poemului în mediile neobișnuite cu o gîndire abstractă, fecundată de idei înalte. Lesne satisfăcute de imprecația misoginâ, absentă din poema eminesciană, dar atribuită în mod constant creatorului ei de receptorul neevoluat, astfel de medii con-

IServă cu grijă imaginea femeii păcătoase prin firea ei. Cătălin, în piesă jL'Miti, întrupat de Geo, este doar factorul exterior care pune în evidență fi b însușire nativă a femeii, înclinată spre păcat, după o anumită menta-' State populară, cu străvechi izvoare biblice (păcatul originar).

Desprindem, pentru început, o replică în care Geo își asumă rolul | Iui Cătălin într-un mod direct: „Nici glume nu mai îngădui pe soco-| 'teala Iui? El *[Marius]* e un adevărat savant. Va fi mare avocat, deputat și poate ministru. La brațul lui vei trece prin viață strălucind de ^strălucirea lui. Și viața ta va chema cu mii de glasuri, dar strălucirea I lui va fi mai tare. Și păcătosul de Cătălin a îndrăznit să ridice ochii irSpre aceste două străluciri..." Marius (Luceafărul), strălucitor în *f* înălțimile sale sociale, este îndrăgostit de Liana (Cătălina) iar Geo I (Cătălin) își ridică ochii spre fericirea loc „astrală" pe care le-o va dis-"^'truge pentru că fata va ceda, pînă la urmă, „chemărilor vieții". Geo 'nu Intîrzie să-și înceapă opera sa de minare a fericirii iluzorii a Lianei, pinfr.idită de păcat, cu Marius, plutind în visuri ambițioase de mărire socială, I condiții care fac incompatibilă armonia cuplului. Geo va defini ironic I Situația fetei cu cuvintele lui Emineseu, ușor modificate: „însă de Lucea-1 '«farul din cer m-a prins un dor de moarte" („ - O, dc luceafărul din cer / i'c'M-a prins un dor de moarte"). într-o replică ștearsă, același Geo preȘ/ciza: „Dar acela nu va schimba nemurirea lui — vorbesc de Luceafâ-| irul-Marius — .în schimb pe-o sărutare. El niciodată nu-și va părăsi I ghidul lui de mărire pentru nimic în lume. El te iubește, desigur, dar I'.-față de ambițiunile lui totdeauna vei fi pe al doilea plan." Se observă I la fel de clar și aici versurile prelucrate: „ - Tu-mi ceri chiar nemurirea I Biea / în schimb pe-o sărutare..." Este poate prea puțin să vorbim de o | simplă sugestie d;n *Luceafărul ia* astfel de fragmente. De fapt observăm *o* infuzie directă a „conflictului" din poemul lui Eminescu în varianta inițială a dramei lui Gib I. Mihăescu.

Legătura genetică dintre *Luceafărul* și *Pavilionul cu umbre,* așa «um reiese din varianta primară a piesei, este pusă în relief, cu aceeași putere, și de o altă replică a lui Geo, care i se opune, cind ironic, cînd I cu o notă de disperare, lui Marius: „El e forma cea dinlîi și vecinica minune. Un creator orb i-a pus mîna pe umăr și 1-a consfințit. Ci eu m-am născut din păcat și voinicește am tăiat singur furia oceanului să ajung în locul meu din cer. Contra voinței creatorului, care mă destinase noroiului. Și voi m-ați împins înapoi în tină. El nu va schimba nemurirea lui în schimb pe-o sărutare. Eu mi-aș fi vîndut singur pînă și raiul acesta întocmit cu durerea tuturor nenorocirilor." Dramaturgul folosește în replica lui Geo, într-o formă ușor adaptată, ca și în alte cazuri, cele două cunoscute versuri adăugate în ediția Maiorescu:

„Tu eşti din forma cea dentii,/ Eşti vecinică minune"'. în „Almanahul Societății academice social-literare « România Jună »". din aprilie 1883. unde apare pentru prima oară *Luceafărul,* aceste versuri se înfățişau: „Cere-mi cuvîntul meu dintîi,/ Să-ț,i dau înțelepciune". Mai sibilinice, cele două versuri sînt respinse de Maiorescu. împreună cu alte cîleva strofe. Intervenția lui Maiorescu va fi dezaprobată, mai tîrziu, de Perpessicius, care nu admite nici ipoteza lui Ibrăileanu că versurile din ediția Maiorescu, pe care le reproduce şi Gib I. Mihăescu, sînt totuşi ale poetului şi nu ale editorului. Controversa aceasta nu ne interesează aici. Ambele variante fixează la fel de bino, iar era din ediția Maiorescu chiar mai clar, incompatibilitatea dintre lumea Luceafărului şi cea a Cătălinei. Această idee dramatică încearcă s-o fructifice Gib I. Mihăescu în prima variantă a piesei sale.

Dacă raporturile dintre Hyperion şi Demiurg îşi păstrează, pînă la un punct, cadrul general, în varianta pe care o discutăm, în schimb Geo-Cătălin apare de la început într-o ipostază deosebită față de pajul din poema lui Eminescu. Geo este un revoltat, un protestatar, cam fără şanse, împotriva notărîriler ..creatorului", exprimate prin voința şi vorbele Lianei şi ale acelora care o înconjoară. Deşi aspiră la o altă condiție, Geo nu ajunge să-şi asume pînă la capăt un destin dc înger izgonit, cum doreşte, cu toate că declară că pentru a câştiga dragostea Lianei şi-ar fi vindut „raiul", lamcntindu-se destul de terestru: „M-ați scutit de această supremă nelegiuire, de care aş li fost capabil; mi l-ai surpat [raiul] cu o singură lovitură dc picior..." La protestele fetei că nu i-a cunoscut sentimentele, Geo alunecă tot mai mult de, la apostazia teoretică la un fel dc invidie măruntă împotriva lui Marius, întors de la Paris cu laurii unui doctorat şi cu mari promisiuni de succes. într-o frază la care scriitorul renunță chiar în prima redacție, Geo îi face Lianei următorul reproş: „Luceafărul de hi Paris îți lua toate privirile..." Dorința lui de mîntuire prin dragoste nu mai poate să aibă loc şi Geo merge către o ultimă abjurare opLînd. împotriva propriei sale iubiri, pentru masca lui Miti, diabolicul propovâduiLor al picatului, pîugăritor cinic al inocenței disprețuite.

Portretul lui Geo este destul de nesigur in această primă variantă a dramei. L'n fel de Cătălin la Început, prins mereu într-o uşuratică joacă erotică, poate şi puțin lichea, personajul ar vrea să devină „luceafăr", jnlocuindu-1 pe Marius, dar este forțat să-i cedeze locul, demonizindu-se artificial şi melodramatic într-o neverosimilă încarnare, jucată lucid, in Miti, amantul ucis al Angelei. Pasajele în care-şi plinge soarta, pentru a o putea cîştiga, prin înduioşare, pe Liana, sînt prea lungi. Scriitorul va renunța la unele din acestea, iar pe altele le va reduce foarte mult tn varianta definitivă. Abia în ultima versiune a piesei Geo va deveni un adevărat Miti, vindecat de sentimentalism, dar prins tn propria-i cursă. Liana va învăța atit de bine lecția păcatului, pe care i-o administrează cu diabolică perseverență; irtcit lui Geo nu-i mai ramîne decît să-şi ia zilele, reeditmdu-se astfel drama Miti-Angelo. Treptat, în mai multe variante, pe această direcție a îndepărtării lui Geo de Cătălin şi a lui Marius de Hyperion, piesa lui Gib 1. Mihăescu îşi ia o distanță tot mai mare față de poema *Luceafărul,* în care îşi are, cum am văzut, un prim şi indubitabil punct de plecare.

AM UCIS PĂCATUL

VARIANTA

Actul I

Dintr-un prim fragment al variantei *A,* Ia rare scriitorul renunț^ sc află în arhiva de la Drăgăşani 4 file (45—48, în numărătoarea autorului). Fragmentul se întrerupe brusc cu o replică a Lianei, la p. *iS,* fără ca fila să fie scrisă pînă la capăt. Nu putem spune cu exiactitat« ce au devenit celelalte file, dintr-un corp. după cum se vede, destul de important. Hîrtia (jumătăți de coalâformat2l x 17, de calitate proastă) şi grafia particulară intere mari, uşor înclinate spre dreapta) facilitează | ipoteza că celelalte file, cu aceleaşi caracteristici, au fost folosite, într-o altă ordine, pentru realizarea unor scene din actul I, după ce textul a iost modificat, uneori substanțial, cn cerneală roşie.

> < [...] a-i spune «de* apariția lui Miti. Ea poate va blestema întîi pe strigoiul acela... dar «să n-o crezi, copila mea» să nu te uiți în gura ei ci in ochii ei... ea nu se poate să nu-şi aducă aminte cu plăcere de clipele acelea... Sunt micile clipe minunate din viața ei, acelea petrecute în tovărăşia acelei secături de Miti. Ce deosebire intre nenea Ilarie, între omul ăsta respectat *şi* mîndru şi între «canalia aceea, între» aventurierul, acela... Dar nemernicul ăla aducea cu el, din țările pe care le cutreierase, o mireasmă rară: a păcatului. Era plăcerea fructului oprit,

de care spuneai «şi tu că stă în, cînd te găs »> tu adineaori, cînd îmi povesteai că ta ascundeai de tatăl tău casă gîndeşti la mama ta. Aşa e copilă, că aveau un farmec, deosebit gîndurile alea? « închipuieşte-ţi acum faptul în sine...

LIANA: Poate că voi putea să-i smulg ceva,.

GEO *(tresare, strigînd deodată):* Liana! Nu... Să n-o întrebi nimic... Eu am .glumit, copilă... »

LIANA: Ce ţi-a venit?

GEO: Eu am glumit,,copilă... Nu, nu trebuje s-o întrebi nimic... Tu trebuie să rămîi în gîndurile şi în visurile tele, aşa cum...

LIANA: « De-ar afla » Bietul tata « că eu aş întreba-o astfel de lucruri »... ...de-ar afla că eu iscodesc astfel de lucruri...

GEO: «Copilă»-O, într-adevăr, viaţa omului ăstuia...

LIANA: Şi Marius...

GEO: « Ca » A...

LIANA: Şi Marius «care» parcă l-aş vedea bulbucîndu-şi ochii lui minunaţi...

GEO: Vrei să zici «bulbucîndu-şi »,-, minunîndu-şi ochii lui «mi» bulbucaţi. ..

LIANA: E drept, nu-s ochi aşa de frumoşi ca ai dumitale, dar din ei pornesc mai multă lumină...

GEO: « Nu te'supăra, copila mea, am glumit. Cît îl iubeşti.» Nici glume nu mai îngădui pe socoteala lui? «O, ţi-am mai spus de atîtea ori despre dînsul. Cît e de admirat băiatul acesta! Ce depărtare între toţi tinerii generaţiei noastre şi dins.ul. Va fi de» El e un ' adevărat savant. Va fi mare avocat, «depii'» deputat şi poate ministru. La braţul lui vei trece prin viaţă.« nepăsătoare », strălucind de strălucirea lui. Şi viaţa te :va chema cu mii de glasuri, dar strălucirea lui va fi mai tare. «însă strălucirea asta va fi cam fadă... Adevărata viaţă va fi aceea pe unde voi cutreiera eu... acolo nimic artificial nu mâ va ame » Şi păcătosul de Cătălin a îndrăznit să ridice ochii spre aceste două străluciri...

LIANA « *rlde » surlde.*

GEO: Nu... mîine voi împacheta «în boc» cioburile paradisului sfărîmat în bocceluţă şi voi porni la mama ta... O. voi întreba să-mi povestească mie povestea cea minunată. Eu voi şti s-o descos...

LIANA: Nu, n-are să-ţi spună nimic. Eu cred că tot mie îmi va spune ceva....

GEO: Pe tine are să te adoarmă cu poveşti pentru copii. Dar mie, păcătosului, acestui Miti reînviat... îi voi spune: ai auzit de strigoiul care a apărut. **O,** dacă ar fi superstiţioasă! Dacă însă va blestema pe 'ticălosul care prin astfel de glume proaste o împiedecă — crede ea — sa se apropie de bărbatul ei... atunci voi spune: eu sunt Miti... Pentru ce, pentru ce.ină blestemi. Am murit pentru tine, eu secătura... « Pentru ce mă » Cu mine ai gustat plăcerile cele mai dulci. Cu bărbatul tău legitim n-ai putut gusta aşa ceva că erau legitime. Dar eu te-am învăţat ce e teama, eu te-am învăţat ce e păcatul, te-am învăţat ce e amorul adevărat. Cum m-ai uitat... îţi mai aduci aminte pavilionul acela în care veneam pe nesimţite... şi-ţi mai aduci aminte prima noastră întîlnire... Voi risca: mă va da afară.

LIANA: NU, nu trebuie să-i spui nimic... Eu voi întreba cu totul într-alt fel,. . >

Pe acelaşi fel de hîrtie, autorul scrie şi alte scene din actul I. S-au păstrat, dintr-un număr destul de important, care mergea pînă la 50, doar patru file şi acestea foarte deteriorate din cauza condiţiilor proaste în care a fost ţinut manuscrisul. Aceste file au fost numerotate de două ori de autor: o dată cînd le-a scris, cu cerneală neagră, şi a doua oară cînd le-a revizuit, cu cerneală roşie, tăind fraze, eliminînd unele pasaje şi chiar pagini întregi, adăugind şi modificând substanţial prima versiune. Filele păstrate sînt numerotate: 37-39 şi 46, cu cerneală neagră şi 32—34 + 1 filă nenumerotata, cu cerneală roşie. Ele corespund scenei a 6-a, actul I, din varianta tipărită. Este extrem de important să reţinem faptul că acest procedeu de numărătoare şi de interpolare cu cerneală roşie se regăseşte, indiferent de hîrtie şi de grafie, în cele mai multe din fragmentele pe care le reunim aici sub titlul *Am ucis păcatul,* varianta ***A.*** Mai trebuie reţinut încă un amănunt semnificativ. Grafia este extrem de unitară în toate pasajele interpolate. Dacă manuscrisul a fost realizat în etape diferite (vezi schimbările de grafie) şi pe hîrtie diferită, în schimb revizuirea lui s-a făcut într-un singur moment. Intervenţiile cu cerneală roşie ne îndreptăţesc să considerăm toate, fragmentele cu această particularitate ca un corp unitar. Celelalte variante ale piesei ***(B*** şi *C,* păstrate fragmentar la Drăgăşani) pornesc de la această variantă primară *(A).*

GEO:] [...] era cu totul deosebit de al vostru, solemn şi grav. M-aţi alungat... Sunt îngerul căzut <bun> ...Nu vă e teamă de răzbunarea lui?...

LIANA: O, ba da...

GEO: Liana, nu ți-e teamă... te întreb?... mai e vreme...

L^AWA: Mă cutremur...

9EO: Liana,'și crezi tu oare că <alături de mine> ((în raiul gîndit de un păcătos)) n-ai fi fost fericită?

LIANA: S-ar putea spune că ai pornit serios. Ei <bine> {(da)), cred (astâ'Cătălin...

GEO: Marius își va cultiva întîi ambiții)...
„însă de Luceafărul din cer m-a prins im dor de moarte". ((El nu mai are nevoie să construiască un alt cer...))

GEO: (Acela însă ț-*] Dar acela nu va schimba nemurirea lui — vorbesc de Luceafărul Marius — In schimb pe-o sărutare. El niciodată nu-și va părăsi gîndurile lui de mărire pentru * tine » nimic în lume. El te iubește, desigur, dar față de ambițiunile lui totdeauna * ai fost pe » vei fi pe al doilea plan...

LIANA: Pe cînd tu...

G‰o: Tu ni fost singurul« vis » gînd al meu de mărire...

LIX*A: Geo, te aud vorbind astfel acum inlîia dată.>

Gtio^El ((e forma cea dintîi și veșnica minune. Un creator orb i-a pus mîna pe umăr și 1-a consfințit... « Nu, el n-a cunoscut gîndul cel rău, ca să prețuiascâ pe cel bun.» Ci eu m-am născut din păcat și « cu brațe » voinicește am tăiat singur furia oceanului să ajang în locul meu din cer. Contra voinței creatorului, care mă destinase noroiului. Și voi m-ați împins înapoi în tină. El nu va schimba nemurirea lui în schimb pe-o sărutare. Eu mi-aș fi vîndut singur pînă și' raiul acesta întocmit cu durerea tuturor nemerniciilor mele, la cel dintîi semn... M-ați scutit de-această ' Supremă nelegiuire de care aș fi fost capabil; mi l-ai surpat cu o singură lovitură de picior.))

LIANA: întîiă dată ((te-aud vorbind astfel.;)

G'EOÎ' Pi totuși e a nu știu cîta oară...

LIANA: Geo... dar (cum se poate să nu fi observat pînă acum) eu nil am auzit;..

Grib: (Luceafărul de la Paris îți lua toate privirile... N-ai auzit... Doar) ((Și totuși)) către tine se îndrepta ruga mea de ajutor. Căci mă (pierdeam) cufundam, Liana... (Și la voi am venit... Dar poate n-ai auzit pentru că... Eram sătul de-o viață seacă, petrecută în plăceri ieftine și-n nebunii) [în] zile fără orizont, <iin fel) ({rile cenușii, groaznice, cu toată aparența lor de strălucire. Mă apăsau pe suflet... de apăsarea lor groaznică vroiam să scap. însă un fell) de mîndrie prostească mă făcea sâ Învălui Insă...

LIANA *pare a-l asculta ca interes crescind.*

GEO *(O privește o clipă bănuitor, apoi continuă):* să-l Învăluie într-o pojghiță de glumă. Mi-era teamă că spus răspicat o să-ți prqvoace rîsul. Și asta m-ar fi rănit adînc, Liana. Credeam însă că pojghița aceea e (prea) destul de străvezie.ea să întrezărești prin ea adevărul. Am crezut că l-ai întrezărit și dacă-mi răspundeai în glumă o făceai (ca o fată) așa, dintr-o simplă râu-. tate femeiască. într-un rind rîsultău a fost atit de strident că m-ai alungat. Am plecat și multă vreme rîsul acela mi-a răsunat tn urechi... dar <atît) cu cît trecea timpul, cu atît credeam că deslușesc in amintirea lui alt Irițăles. <De aceea m-am înt[ors] să [-*] Am strîns hlrburile raiului spart de rîsul tău strident [și am] venit iar) Și acum am venit [iar să] descifrez din nou înțălesul...

LIAKA *bufnește tntr-un hohot de rîs spaimcdic și fără contenire.*

GEO *(se întrerupe speriat):* Liana!

LIANA *(rîde din ce în ce mai violent):* (Geo: Așadar)... de asta ai plecat? ,

GEO *(neînțâlegător)*: Da...

LIANA: Ai fost admirabil... ești admirabil... Geo.., (iubind) fâctad declarații... Cu neputință... dar e nemaipomenit... Geo, știi cum nu te prinde... știi cit de stîngaci ai fost...

GEO: Și totuși, Liana...

LIANA: Ajunge, ajunge, ai să sfîrșești să mă faci să te văd în frac și cu opinci sau într-un costum la fel de caraghios... Geo, dacă-mi plăcea ceva la tine... era tocmai atitudinea ta de ștrengar infailibil. Serios, ești caraghios. (N)'

[GEO] ((De acestea și pentru vecinătățile in care.'acym. 20 [de} ani am săvîrșit aceeași groază. (în sfîrșit... sunt Miti) Liana, | (sunt) ssst... sunt Miti... (Răposatul), neastîmpăratwfl răposat.)) •

LIANA: Vorbești prea (repede) tare.

GEO: Vorbesc destul de încet.

J Discuția lui Geo cu Liana despre „raiul''iui pierdut este reluată de autor intr-o variantă de lucru scrisa cu cerneală roșie și neagră pe hîrtie proastă, format *11 x* 17, numerotată *-U* Numărul ace&ta, scris tu cerneală neagră, este tăiat cu două Unii in cerneală roșie, fară să se mai poală cili cifra adăugală:

LIANA: Şi le amesteci pe toate. Spune-mi... ((despre)), strigoi întîi... Cum ţi-a venit în gînd şi de ce, de ce... ((Dar sperietoarea?...))

GEO: Răbdaire, răbdare; copilă... ((Aceea era pentru pregătitul atmosferei.'Dar lasă)) încetul cu încetul (îţi voi povesti) ((vei afla tbitul, totul, nimic nu-ţi voi ascunde... Toată povestea lui Miti::.))

LIANA: Acuma vreau... dar nu aici, afară... afară... *(se uită ingrijată in juru-i)* în parc... <Dar totul pe îndelete... > ((Ai putut tu face asta...'))

GEO: (Totul, totul. Ţie am să-ţi destăinuiesc totul, ca unei prietene bune,, căci astfel vreau să te cîştig, nimic altceva decît ca o prietenă bună... > ((Eu sunt strigoiul <eu sunt Miti) ...astă seară însă în zadar mă va aştepta nenea Ilarie înarmat pînă în dinţi... <doar> Strigti.il ţi s-a arătat ţie, şi numai ţie ţi se va arăta. Iar nenea Ilarie îl va căuta în zadar... căci tu-i vei păstra secretul.

LIANA: <Dar> Haidem... ((haidem))... *(O ia înainte grăbită, se opreşte să-l aştepte.)*

GEO *(urmind-o încet):* înspre pavilion?

((**GEO**: A, da! Prin urmare totul e aranjat... Marius? Am văzut asta din interesul ce mi-a arătat astăzi la plecare, din conciliabulele voastre.îndelungi.

LIANA: Da... ,

GEO: Va să zică sunt îngerul căzut.

LIANA: De loc. N-ai fost niciodată înger ca să fii căzut...

GEO: în colţul raiului meu sufletesc...

LIANA: Există aşa ceva?...

GEO: A existat... Dacă n-ai vrut să intri puţin ca să vezi...

LIANA': Se poate ceti după faţadă în ce constă interiorul...

GEO: Şi. totuşi era un interior fără pereche. S-a prăbuşit... L-ai prăbuşit tu sau, şi mai de mult, nenea Ilarie. Demult cînd ai mai fost pe aici. Din hîrburi [cuvînt ilizibil] la loc ceva; venisem cu acest ceva să cer ajutorul vostru pentru a face totul la loc. Dar v-aţi)) năpustit (cu toată răutatea) ((plini de răutate)) şi asupra acestor biete cioburi. M-aţi alungat din raiul pe care cu atît chin mi-l ridicasem din drojdia vieţei mele păcătoase de.pînă acum... Am fost un biet pierde-vreme. M-am apuca de toate şi'nimic ri-am izbutit să (în.) duc la bun sfîrşit.

LIANA:. Raiul... • . • •

GEO: <Ah, da... afară de acela) ((Atîta... Unicul lucru pe care l-am izbutit...))>-înşă raiul meu plin de veselie şi de iubire [...

LIANA: <Da, şi într-acolo, dacă) ((Da. Ce?... Nu într-acolo)) vrei?

GEO: (Numai într-acolo) ((Ba da, Liana, într-acolo... într-acolo...)')

(Ies.)

Scena rămine un moment goală. în cele din urmă apare Ilarie, cu o puşcă de vînătoare pe care o frînge şi priveşte prin leavă.'

Pe acelaşi fel de hîrtie, cu aceleaşi caracteristici, se mai păstrează încă o filă, nenumerotată. Reproducem textul pe care îl cuprinde tot aici:

(([...] ori de cîte ori îi văd vorbind împreună, văd pe Miti şi pe Angela...

MIHUŢ: L-ai surprins făcînd ceva râu, vorbind ceva nepotrivit...'

ILARIE: O, dacă s-ar fi întîmplat asta: un moment n-ar mai fi întîr-iziat aici... (Dar alteori) însă uneori citesc in ochii lui atita rugăciune să nu-l izgonesc, să nu-l alung în valurile de noroi care l-au aruncat aici... că mi-e milă... (Dar asta vreau să ştiu, asta vreau s-o aflu.))) Şi" mai e ceva care mă opreşte, ceva... un gînd... care nu s-a lămurit deplin în minte şi totuşi există... mai bine [spus], un gînd care abia stăruie să se înfiripeze, (dar care nu mă lasă) şi pe care-l aştept... ceva ciudat... nu ştiu ce anume, dar ştiu că e ciudat.

((**MIHUŢ**: Hm, în casa asta umblă numai strigoi.)) [.'..]

(Rîndurile scrise cu cerneală neagră sînt adăugate ulterior. Pentru identificarea pasajului, să se compare replica ultimă a lui Ilarie cu textul variantei definitive din 1928: finalul scenei a 3-a din actul **I,** p. 14, ediţia „Scrisul Românesc", Craiova, p, f0 , voi. de faţă.) . j

' Pe versoul filei 46, se află o primă variantă a acestui sfîrşit de scenă. Textul este anulat cu două linii în cruciş şi mai multe orizontale. Pagina este numerotată de autor 50, ceea-ce ne îndreptăţeşte să presupunem că este vorba de o variantă mai amplă.

(**LIAXA**: Haidem, haidem să-mi povesteşti...

GEO: Să mergem. îţi voi povesti totul, Liana, şi totul să fie între noi. Nu mă îndoiesc de discreţia ta. Ţie îţi voi «povesti ca unui duhovnic toate » împărtăşi şi «toate » tot,, toate iţele pe care le ţes împrejurul casei acesteia. Sunt un neastîmpărat căci mă atrage fiorul «necunoscutului şi nep » neprevăzutului. Ţie am să-ţi destăinuiesc totul ca unei prietene bune, căci atîta vream să te cîştig: ca pe-o prietenă bună, nimic altceva decit o prietenă bună... .,:

LIANA: Haidem, haidem, tata poate să revie... .*(*/es ţ).*

(Ei au vorbit mergind spre ieşire, oprindu-se' din cînd în cind pentru a termina o frază, apoi ies.)y '•

Din actul I ae mai păstrează la Drăgâşani dună fragmente răzlețe dintr-o altă variantă, interesantă prin unele elemente pe care nu le cuprind nici varianta anterioară, nici cea tipărită. Liana află adevărul despre drama din tinerețea mamei ei direct din gura doicei. Personaj episodic in textul tipărit, doica ocupă un loc mai important In această variantă. Ni se păstrează din acest text numai filele 4 şi 5 şi 15—16. Autorul a folosit hîrtia pe care a scris această variantă, după ce a tăiat textul inițial cu creion roşu pe verticală şi cu creion albastru pe orizontală, pentru scrierea unei noi variante, nici aceasta definitivă. Aşa se face că cele patru file au pe verso varianta unui fragment din actul I şi pe recto, varianta unui fragment din actul final. Filele 15 şi 16 cuprind un schimli de replici între Ilarie şi Marius, înainte de plecarea acestuia la Paris. Nici această discuție dintre tatăl Lianei şi Marius, care o cere în căsătorie, n-a fost păstrată în varianta definitivă. în textul tipărit, doar Mihuț, tatăl lui Marius, îi vorbeşte hii Ilarie despre acest proiect matrimonial. Cele două fragmente păstrate se completează, deşi între ele există un gol foarte mare.

(DOICA]: <[., ,]inumai cînd o roti ochii aceia...

LIANA: Atunci spune-mi tu...

DOICA: Ce mai vrei să-ți mai spun, domnişoară? Oricine ar fi Inţâles totul, din atîtea cîte am spus... Ce mai vrei de la mine?...

LIANA: Vreau să-mi povesteşti totul, de-a fir a păr... Totul...

DOICA: Dar asta e totul...

LIANA: Unde, unde s-a întîmplat?

DOICA *(şoptind. îngrozită)*: în pavilionul din parc...

LIANA: Ah... de aceea... «Şi, doică» pavilionul... Doico, e mult de atunci?.... o Aveai »

DOICA *(şoptind):* Aveai dumneata doi ani; sunt douăzeci de ani... cît ai dumneata? douăzeci şi patru? Sunt douăzeci şi doi de ani de-atunci... Doamne, ce repede au trecut? Uite, parcă văd tntîmplarea aceea...

LIANA: Spune, doico, ce stai?

DOICA: E... asta e acum... «nu sunt meşteră la povestit» Uite, au dat cu revolverele, a fost goană toată noaptea, pe domnişorul acela 1-a omorit... domnişoară, eu nu sunt meşteră la povestit...

LIANA: L-a omorît? Parcă am auzit eu ceva zburindu-mi pe la urechi. Vorbeşte, doico... Cum nu eşti meşteră? Dar cum ştiai să-mi spui poveşti... tot felul de poveşti frumoase, de nu mai puteai

scăpa de mine... Şi acum, cînd te întreb adevărul... El cine era ?...

DOICA: O, un domnişor frumos şi aşa de plin de veselie şi de viață. Vorbea, rtdea, juca; o, ştia să joace atitea jocuri «şi-l», dor 11 auzeai: iacă unu rusesc, şi sfirrr, picioarele... apoi încă unu franţuzesc, şi începea să se legene ca o raţă... Dar cînd venea la jocurile noastre, atunci se cutremura casa. Lui domnu îi plăcea foarte mult «înainte. Atunci » ...O, „şi ce mai petreceri erau pe-aici, domnişoară... în casa asta... numai că-1 vedeai pe domnişorul acela cu păhărelul de vin în mînă lingă lăutari. Nu ştiu ce le spunea, nu ştiu cum îi fermeca, dar « se puneau » se aprindeau țiganii, de parcă nu domnişoru sorbea din păhărelul de vin, ci ei, ţiganii, « goliseră *i* dăduseră peste cap o damigeana. *(Pe gînduri.)* O, ce timpuri...

LIANA: Şi cum îl chema pe domnişor?

DOICA: Domnu Miti... la Sfintul Dumitru avea ziua... allrum nu' ştiu... şi-i fugea mîinile la pian, domnişoară... avea nişte degete, uite, aşa subţiri, şi parcă erau de catifea cînd te «atingeau v mîngiiau...

LIANA: Asta de unde o ştii, doico?...

DOICA: Ce? A... îmi spunea cocoana...

LIANA: Cum putea să-ți spună ție mim* aşa ceva?... Te pomeneşti că erai geloasă pe ea...

DOICA: Cum se poate, domnişoară, geloasă pe o cocoană. Dar domnişorul Miti era cam îndrăzneţ,.. Cocoana era cam necăjită pe mine pentru asta... Dar mie tot mi-a părut rău de ce s-a întîmplat pe urmă... Să-l fi văzut mort pe domnişorul acela, domnişoară! Tot frumos eră, dar se făcuse mai mic. L-au luat rudele lui, a fost pe urmă proces mare... «Dar domnu a Tar domnu te-a lăsat pe dumneata aici şi a plecat prin străinătăţi după cocoană s-o omoare...

LIANA: Pe ea, de ce?,..

DOICA: Pe dînsa era domnul mai necăjit...

LIANA: Bine, înţăleg, atunci cînd a prins-o, dar pe urmă...

DOICA: Sunt şi bărbaţi d-ăştia, care ţin pînă la mormînt ura...

LIANA: «Tata e dintre aceştia... atunci de aceea n-are curaj mama.» Tata e dintre aceştia... sunt «unii bărbaţi care» îngrozitori bărbaţii: tot ei te scot din minţi şi pB urmă tot ei... Atunci de asta n-are curaj mama să vină... Eu să fiu ca ea aş veni, sunt douăzeci si doi de ani de-atunci...

DOICA *(închintndu-se):* Doamne fereşte, măiculiţă...

LIANA: Şi cheia de la pavilion unde e?

[ILARIE:] ţ.. .']face de tine. Pentru «caii» toate «frumoasele'» însuşirile tale, dar atît de frumos ce-mi aduci cu atîta voie bună în casa'mea, eii nu pot să-ţi' dau în schimb ceva... «putred* *(mtcşorlnd pocea)* putred.

MARIUS: Nene Ilarie...

ILARIE: Ah... băiete, băiete... nu mai mă scormoni, nu mai mă scormoni. .,

MARIUS: Un singur cuvînt numai, nene Ilarie: dacă... pe răspunderea mea.

ILARIE: Ajunge, ajunge____nu. ştii ce vorbeşti, băiete. Eşti tînăr de • tot şi «tot» tocmai pentru că eşti-aşa de tînăr «ai nevoie de ajutor » îţi vin în ajutor^ Aşteaptă.. i aşteaptă, iţi spun... « căci vreau să-mi mulţumeşti la urmă » ...A, te uiţi aşa la mine... n-ai mai auzit vorbind aşa pe-un tată... «Aşteaptă» Puţină răbdare, ce dracu...

-I MARIUS: Te-ascult, nene Ilarie.,, te ascult... De ajuns...

ILARIE: Aşteaptă... »'

MARIUS *(dăgînditor.din cap):* Dacă nu, seipoate altfel...

ILARIE *(privindu-l''lung şi compătimitor)':* E frumoasă... «nu? ai dreptate-'* aşa e «băiete»?... ' '•

MARIUS: «E frumoasa, nene Ilarie...'» Aşa' de frumoasă.

ILARIE *(pe gînduri)* '• «Aşa era şi cealaltă » .. .Două picături de « apă » rouă nu seamănă mai bine... «A, hai băie.te, dar *(revenindu-şi brusc)* .. .Ai dreptate, băiete... îţi cred, băiete » *(Revenindu-şi brusc):* Hai băiete, du-te, du-te, ce aştepţi... du-te,' ai de la atîţia să-ţi iei rămas bun. Trenul trece peste două ceasuri, şi de aici pînă la gară, poate *[sic]* numai caii mai să te diică aşa de repede. întîi te abaţi pe acasă, nu? Spune-Î lui tatâ-tâu...

MARIUS: Nene Ilarie, de. ce mă laşi sa plec cu inima îndoită?...

ILARIE: E-e-e-e... acuma o isprăvirăm... Ce dacu, te credeam altfel... mai bărbat... Slăbiciunea asta mă face să înclin «spre contra»< tocmai spre contra... Mâi Marius,-ascultă colea la mine... Tu ştii că eu ara avut necazuri mari odată... *(Răguşit).*

Tu.ştii că mîna asta a dob.orijfc... *fi* Ascultă.... Toată lumea ştie, ;Mar»

MARIUS *face un gest neţămurit.*

ILARIE: «Ştii» Trebuie să ştii... toată lumea ştie... doar a fost « zgomot » .vaiet mare.... Poate Liana .să - nu « mai ştie încă... » fi aflat încă... Eu am a tăcut» făcut totul să nu afle însă liota
g., asta.de servitori..-, cu neputinţă... Sau poate chiar secătura aceea.,. Geargel... în sfîrşit.... ascultă colea.. - dragul meu... • de atunci... am avut o'singură grijă: să-mi' cresc fata... Mamâ-sa, cum ştii, fugise departe.:. 'Am''eăutat-o mult... hm, mi-a scăpat.,. M-am'nitors la fată... Sunt douăzeci de ani de atunci — fata era doar de. doi 'ani — sunt douăzeci de ani de cînd tot îmi; jertfesc viaţa' fetei mele;..'sau mai bine mirelui ei.-.. Vroiam-s-o pregătesc •pentru' 'acesta şi, Doamne, cred c-am izbîndit..v Dar de... Dumnezeu ştie... Carte a înva-> - '• ' '

Actul II

Din actul al 11-lea, două variante[1] interesează în special reconstituirea noastră, ambele păstrate, parţial, în arhiva de la Drăgăşani. ^Prima variantă, foarte îndepărtată,de textul, tipărit, este scrisă cu cerneală neagră, pe hîrtie proastă, rezultată din împărţirea unei coli mari în foi de dimensiuni variind între 23 x 15 şi 24 x 16. Aproape pe fiecare filă se află intervenţii, uneori substanţiale, cu cerneală roşie. Textul, scris cu litere mari, destul de cursiv, este foarte puţin elaborat.

în prima scenă din actul al Il-lea, Geo discută cu Liana despre natura curioasă a relaţiilor sentimentale dintre ei pe o filă de format 23 x 16, scrisă tot cu cerneală neagră, cu litere ceva mai mici, plecate uşor spre dreapta. Deteriorată în partea superioară, fila mai poartă încă urmele celor două numărători succesive, fără să poată fi posibilă identificarea cifrelor. Multe file de aici înainte, âtît din actul al II-lea, cît şi din cel de al III-lea, sînt rezultate, cum se poate uşor deduce şi din neregularitatea marginilor, din Împărţirea unor. coli njai mari în

[1] Câteva replici de la începutul actului al II-lea, scena 1, tăiate cu linii roşii şi albastre îu cruciş, se găsesc pe rectoul unei file care cuprinde

părţi de mărime variabilă, diferenţa fiind de aproximativ un centimetru, m lungime sau în lăţime. Textul care urmează aminteşte foarte vag de scena 1 din actul al II-lea, varianta tipărită.

LIANA: O, ştiu asta... o ştiu... chiar asta vream să ţi-o spun eu în cuibul nostru, de care mi-ai vorbit cu ctteva minute înainte. Tu eşti un om bun, un biet om bun... sufletul cel mai bun dintre toate cîte există. Şi ei, toţi aceştia, nici unul nu te-au înţâles..,. Nici tata, cu ideile lui dintr-o bucată — sau poate, cine ştie, el... nici mama, cu concepţiile ei de femeie încercată. Toţi mă fereau de cel mai bun om din lume, pentru a mă arunca în braţele unuia care, şi de n-o fi râu sau anost... în orice caz nu va sta sub raportul a ceea ce noi numim bunătate de suflet nici]a degetul tău mic... Şi aceasta a fost ceea ce m-a atras spre ttne: străduinţa ta de a fî canalie cu orice preţ îără să izbuteşti... grozava desfăşurare de închipuiri detracate şi totuşi copilăreşti cu care credeai c-ai să mă adormi cu zmei şi balauri...

GEO: Liana, de ce-a trebuit să-ţi otrăvesc sufletul, ca tu să vezi bunătatea asta; de ce a trebuit să-ţi şoptesc povestea strigoiului, de ce *im* ţi-a fost milă de îngerul decăzut... Tu ai rămas cu sufletul otrăvit...

LIANA: Dar eu am înţăles bunătatea ta şi asta te apără de ori[ce] frică... Dar ce ne mai privesc toate astea... ce ne mai privesc

pe verso o variantă a aceluiaşi act, scena a 2-a:

(Actul ÎI

Acelaşi decor >

Scena 1

GEOKGDI.: S-a primit telegrama?
LIANA: Da. A reuşit la examen şi *e pe drum» mîine va fi acasă. Telegrama a trimis-o "de pe» dm drum. Cu siguranţă că tot mîine va veni şi la noi.
GEORGEL: Extraordinar de curios!
LIANA: Ce?
GEORGEL: Că bătrinul nu m-a expediat încă!
LUNA: Acum că Marius e gata să vină)

acum... s-au spulberat... s-a dus totul, s-a făcut lumină... o, tatăl meu... [1]

Dialogul acesta continuă pe o filă cam de acelaşi aspect, doar |ceva mai mare (24 x 16), numerotată iniţial, cu cerneală neagră, f 27, cifră modificată ulterior cu cerneală roşie, 28. Din modificările i făcute cu cerneală roşie în text (( ))-, urta reţine in mod deosebit atenţia. l'Este invocat de către Liana un strămoş care nu mai apare în varianta tipărită. Acesta poartă la început numele Despa, întocmai ea. în încercarea dramatică pe care o reproducem mai încolo[3]. A.ccst nume este t tăiat şi se scrie deasupra, cu cerneală roşie, un nitul: *Donca.*

'(LIANA:] [–.] libertatea, Geo... el va fi soţul meu... vreau să adulmec în zvoana [cuvînt ilizibil din cauza manuscrisului deteriorat] fiorul păcatului... cu tine împreună vreau să mă las în voia groazei de moarte... a necunoscutului negru, care ne va contopi şi mai mult... cu tine vreau să înnod firul străbunului <Despa) ((Donca)]... Vom fi, cum spuneai tu, nişte (Despa) ((Donca)) < chibzuiţi) nu romantici şi rătăcitori pe coline şi

[1] Pe versoul acestei file se află textul unei alte variante rîin aceeaşi | scenă. Fragmentul, cu aceleaşi particularităţi grafice, a fost anulat de autor cu linii in cruciş, verticale şi orizontale, de culoare roşie şi albastra, îl reproducem aici. Vorbeşte Geo: „[. ..] (tragică, recitaţia fariseului pare un fredon de operetă... Apreciezi distanţa... Binp, dar pentru a te lovi cu pumnii in piept, trebuio eu ai şi (ie ce. . . Păcatul! copila mea, acesta e izvorul bucuriilor «momentane, izvorul mulţumirii cind te •> care se zbat în line ca vălurelele; tund te laşi în vultoarca lui, <• acesta » el e izvorul marei mulţumiri de la urmă, « cînd te retragi...» după scaldă, cind *ti* usuci la soare, cu măruntaiele frămîntale dc crinoena bulboana'! Cu cit a fost mai crîncenă cu atît prin sînge aleargă mai (multă flacără. Ce stricăm noi dacă A mulţumirea suflete&scâ » gradele ericirei noastre constă *[sic]* doar în « această » diferenţa dintre aceste `itcze... Şi alunei, după ce ai încercat maximul vitezei, abia aluir-i 'epaosul «lu » general, cu contrastul «ui » lui total, îţi dă senzaţia vecinicieі.. . Atunci e *. momentul » ziua pumnilor în piept., a cenuşei în cap şi a lecturilor biblice... căci toate au un rost pe lumea asta, numai ' că toate trebuiesc Împlinite la timpul lor. .. Mamei tale La venit timpul retragerei. « Plăcerea » Şi după o călătorie aşa de lungă, înţăleg că odihna asta pentru ea e atit de dulce, « că *atit de sfişietor de dulce, ră tuturor celorlalţi « nu ,> le-o <• mai » recomandă. « Numai ea nu * Numai ea nu înţălege cum putem noi să ne odihnim fără să fi plecat <din nou) ((măcar)) la drum.. .'>

. [3] Volumul de faţă, p. 429

vîlcele... ci ne vom rătăci chiar dinaintea ochilor acestora burghezeşti cari ((nu)) ne vor <privi> ((putea ghici, ascunşi)) în ceie mai nepătrunse ascunzişuri ale păcatului şi ale pericolului. Le vom înfrunta mînia furibundă cu zîmbete de' copil şi-n, ziua deznodămîntului <dacă vom [cuvinte ilizibile]) vom şti să-i înfruntăm cu naivitatea şi cu [text deteriorat] noastră. Vom muri .rîzînd...

GEO *(dă din cap abătut):* Prea tîrziu, prea tîrziu...

LIANA: NU e prea tîrziu, aceasta e o părere... vei vedea, vei [text deteriorat] Ştiu, îţi va fi greu să mă ştii acum a altuia... dar toate astea le vom îneca în vinul plăcerilor din urmă. O, şi vinul acesta va mai avea şi gustul amărui al amăraciunei tele. Niciodată [...]

Filele care urmează, în număr de 4, scrise cu litere mari, pe hîrtie de format 23 x16, deteriorate în partea superioară, nu permit descifrarea numerotării autorului şi nu indică, aceasta şi din cauza unor lacune mari, o legătură clară între ele. Ultimele două file, alăturate, recompun foarte exact, marginile neregulate completîndu-se perfect, o parte din coala mare din care provin. Textul trimite tot la actul al 11-lea, scena 1. Geo apare frecvent cu numele *Georgel.* Din cînd în cînd poate fi observată şi forma prescurtată, *Geo,* rezultată din ştergerea cu cerneală neagră a finalului *-rgel (Geo(rgely).*

GEO(RGEL) *(ride mai cu sp [text deteriorat} Apoi deodată se opreşte)' [text deteriorat]* a fost aş"a de neaşteptat... Spune şi tu dacă...

LIANA *(se porneşte jarăşi pe rîs):* ((Bietul cinic,))

GEORGEL *rîde şi el de asemenea.*

LIANA: Poate a glumit?...

GEORGEL: Mi-a poruncit chiar!

LIANA: Ce?

GEORGEL: NU... NU ştiu ce vorbesc... Mărturisesc sincer... sunt uluit complect...

LIANA: Şi mîine vine Marius *(izbucneşte iarăşi în rîs).*

GEORGEL *(tresărind):* A! Marius... Liana... Liana...

LIANA: Ce?

GEORGEL: Liana... Liana... Asta nu se poate... tu trebuie să refuzi...

LIANA: Ce?

GEORGEL: Tii trebuie... Ah,.. Doamne...

LIANA': Ce... "ce-ai spus?

GEORGEL: A, nimic.... sunt uluit...

LIANA: Să refuz? ,. ,

GEORGEL: Nu,nu, nu... Vai ce-mi mai trece prin capul ăsta...'

LIANA: Să refc.7.?... Eu *[text deteriorat].*

GEOJICEL: Nu, nu, nimic... Liana, scumpa mea (logodnică)... am vrut să fac o glumă... o gluma proastă... una din glumele mele proaste...

LIANA: Să refuz? De ce?... De ce?

GEORGEL: Nimic, nimic... Liaria,' soţia... logod... soţia mea...

LIANA: înţăleg... înţăleg... ,

GEOUGF.L: (Minţi) ((Nu-i adevărat)), nu Inţălegi nimic...

LIANA: înţăleg, înţăleg... Bietule Geo(rgel)..7 ce suflet bun eşti tu... Geo<rgelul) ((al meu)}.:, ei bine,' nu <n-avea nici o> nu te gîndi la nimic..'. la nimic... voi uita tot...

GEORGEL *(tare):* Liana! ((Ce să iuţi; ce vrei să uiţi?))

LIANA: Tot, tot ce mi-ai spus voi uita...

GEORGEL ((brutal) *tare):* Ah! Liana, tu trebuie să refuzi...

LIANA '*(inlănţuindu-l leneş):* De ce să refuz... Eu vreau să fii soţul meu... copilul meu.,.

GEORGEL: (Liana, înţâlegi) ((Ah... copilul...))

'ţLiANA: *text deteriorat]* (şi poţi să fii sigur)...

GEORGEL: Liana... dar acum... Liana, atunci eu mă duc...

*'LIANA: Mergi cu Domnul...

GEORGEL: Liana... Liana... înţăleg, înţăleg... înţăleg că niciodată.. Dumnezeule, eu nu ştiu ce mai vorbesc. *.(Zbierind aproape:)* Liana! *.{Se repede la ea şi o prinde cu furie in braţe.)* Liana...

LIANA: Lasă-mă, du-te...

GEORGEL: Nu pot... Picioarele nu mă vor purta decît pînă la uşă... {(ştiu asta... s-au înnodat de scîndurile astea...)) Nu pot... Liana... (jură-mi, j.ură-mi) ((nu pot... eu nu pot să mă nasc [lectură incertă] decît numai cînd tu dai drum mosorului de

care sunt legat...)) Liana, <jură-mi, jură-mi> ((spune-mi)) că vei uita totul, <tot ce ți-am spus) ((vorbit)]. Tu ai avut dreptate, Liana... Eu nu sunt o canalie. Eu sunt un suflet bun! Un biet suflet... Dar dacă aş fi fost altfel primit in casa asta... 0, te asigur, nimic din tot cît ți-am spus... ((Dar toate acelea sunt...))

LIANA: O, o ştiu asta... O ştiu... dar ce ne privesc toate astea... Ce ne mai privesc acum... S-au spulberat... s-a dus totul... s-a făcut lumină... O, tatăl meu [...]

LIANA: [text deteriorat] ((Nici))odată ((nu voi)) [text deteriorat] setul meu [text deteriorat] meu...

GEORGEL *(respingind-o):* Lasă-mă, lasă-mă...

LIANA: Iubitul meu... tot, tot voi uita...

GEOHGEL *(rugător)* : Liana, te rog, te rog... te rog... du-te la tatăl tău, cazi-i în genunchi, roagâ-1, spune-i că tu iubeştipe Marius... spune-t că sunt un nemernic...

LIANA: Eşti un nemernic... Du-te, du-te... îi voi spune...

GEORGEL: Liana... şi pe urmă...

LIANA: Nimic, du-te... nici un pe urmă... du-te... eşti un nemer" nic...

GEORGEL *(tremurind)*: Liana.

LIANA: Fugi, fugi. .. Niciodată, niciodată nu <vei mai veni în calea mea) ((vei... nu mă vei mai întîlni. . . Te...;) Te asigur. Du-te, du-te... îmi face rău figura aceea.

GEORGEL: Liana... *(rîzind)* Liana... tu zici astfel... dar... cuvintele tale, înț alegerea noastră... Singură di să...

LIANA: <pff... Să aştepți, te rog...) ((Asta mâ crezi... Asta mă crezi... că sunt...))

în arhiva de la Drăgăşani se păstrează, cum am văzut, mai multe versiuni din varianta *Am ucis păcatul.* Scriitorul a stabilit cu dificultate textul primelor scene ale piesei. între aceste versiuni se distinge un grup unitar de file (ne referim la hirtie,' format: 23x15/24x16, şi particularități grafice), care conțin o bună parte din textul actului al II-lea, rescris de mai multe ori. Textul din primele 10 file păstrate din acest grup (în numărătoarea autorului: 11—12, eu cerneală neagră,

12—21, cifre modificate sau scrise cu cerneală roşie) aminteşte doar [prin cîteva fraze de scena a 2-a din varianta tipărită a acestui act. Textul scenei 1 probabil că nu s-a păstrat.

[Scena a S-a]

LIANA: Eine-ai venit, mamă...

, ANGELA; NU te-aî gătit încă?

; LIANA: Nici nu mă gătesc.

ANGELA: NU mergi?

LIA!*A: NU.

ANGELA: De ce?

LIANA: *El'* este?

ANGELA: Da.

LIANA: NU merg...

ANGELA: Cum doreşti... Numai <gîndeşte-te) cintăreşte bine <la> cele ce ți-am spus. Eu nu mă amestec deloc. Nici n-aş fi îndrăznit să-ți spun ceva... <Am înfruntat. Eu ştiu că dacă) *(Scoborînd vocec:)* Eu ştiu că dacă tatăl tău ar afla, vechea lui mlnie ar izbucni... Abia atunci ar căuta în sfîrşit să mă vadă, pentru a mă face să nu mai fiu văzută de nimene. Dar interesul tău a fost mai tare (copil) în sufletul meu decît nădejdea de a-1 îmblinzi puțin...

LIANA: Ah, iar titlurile de cinematograf... Ce demodată eşti, mamă. . .

ANGELA: Veşnica ta răutate. Si cu toate astea, copila mea, îți vorbeşte un om serios. Eu n-am făcut decît să transmit ceea ce el m-a rugat trei luni întregi, zi de zi, cu glas tremurind şi cu toate jurămintele cu putință. Iubirea lui *e* atît de evidentă şi atît de profundă...

LIANA: Şi atît de anostă. ..

ANGELA: (Iar apoi)... iar (amestecul) asigurările lui Mihuț, un ora atît de (serios) aşezat şi de cugetat, (o> chezăşie atît de vrednică de ținut în seamă...

LIANA: încît am putea tranşa afacerea...

ANGELA: Cînd vine tatăl lui şi-mi spune, că să fac tot ce-mi e în putință sâ te readuc fiului său, pentru că altfel acesta e pierdut, înțălegî iubirea ce ți-o poartă unul şi interesul celuilalt pentru

S. A.

copilul lui.'.-. Miliuț a vorbit şi cu tatăl tău, dar, copila mea- tatăl tău, îmi spunea omul,- e puțin cam... <scrintit |—| atins...>, lasă că însăşi uşurința lui de a te da lui Georgel, aşa de pe neaşteptate... dar, în sfîrşit... ştii ce i-a spus lui Mihuț: *„Am ucis păcatul, am ucis păcatul!'* (Este ceva) Mai firesc nici nu se putea!" El e clintit puțin în mintea lui... Ei cum: numai pentru acest (evita acest păcat,) motiv te-a dat unui vînturățară, care (mîine) mîine te va lăsa, fugind cu cine ştie cine...

LIANA: O, niciodată...

ANGELA: Pe cînd celălalt, tocmai pentru că ți iartă (&lâb) rătăcirea momentană şi-ți aşteaptă nerăbdător întoarcerea... Ai văzut, nici n-a plecat la Bucureşti încă... însă dacă tu ai începe divorțul, tocmai între timp el şi-ar face rosturile acolo. -.

LIANA: Minunat...

ANGELA: (Vezi) Uite, fata mea, tot astfel vezi şi tu lucrurile. Şi (lasă) fîî cu puțin sînge rece. Calcâ-ți pe inimă... (ai să vezi cum are să dispară chipul lui Georgel din inima ta, că un puf de păpădie...)

'LIANA.: Ce-ar zice Georgel?... •

ANGELA: Va dispare din inima ta ca un puf de păpădie... Marius te va introduce într-o lume cu totul alta, el e un băiat'de viitor... Se va distinge (poate) în barou, noi aici îl vom alege deputat... <el are at) şi, cine ştie, el are atîta talent la vorbit...

LIANA: Aşa ar fi să fie.

ANGELA: Aşa e...

LIANA: O, Georgel. ce fericit te-aş face! (Cu cc fericire ai primi tu vestea asta. Ce prefăcut.)

ANGELA: Vrei să zici Marius.

LIANA: CU ce fericire ai primi tu vestea asta! Ce prefăcut te-ai indigna. Ce nebunatee ai deveni... re uşor ai zburda scăpat de povarj ce te apasă şi pe care numai voința mea o ține pe umerii tăi. Vai, are să fie atit de frumos...

ANGELA: (Primeşti) *(neînțelegătoare)*: Adevărat, sărmanul băiat. Primeşte, copila mea.

LIANA *ramîne pe gînduri.*

ANGELA: (Primeşte copila mea...) Ce zici? .

LIANA: Nu...

ANGELA: Nu înțăleg...

S.n.

yiANA: Liberat, poate îmi va scăpa definitiv... Un capriciu trecător;.. Nu, înlănțuit îl voi ține la picioarele mele. Şi revolta lui are să-l (supună) robească şi mai adine. Din zi în zi îl văd cum cade...

ANGELA: NU înțăleg nimic, copila mea...

U*NA: E un copil atît de dulce, atît de naiv şi atît de hun... cum aş putea' să-l las din miinile mele... niciodată... Ce ochi mari cască să-mi surprindă trădarea, vai, e atît de minunat, eă toți miniştrii tăi, mamă, nu fac nici două parale pe lingă dînsul...

kNGEiA: De cine vorbeşti, copila mea?

JIANA: El e acolo?

LNGET.A: Cine, copila mea?

LIANA: Marius...

LNGELA: Eu, el m-a rugat, m-a forțat aproape să vin să te iau...

ILIANA: Merg...

|ANGELA: Copila mea... dacă aş şti că el are intenții necinstite cu „ tine, crezi că (un moment) piciorul lui ar mai călca...

|LIANA: Ieri m-a sărutat şi el a înțăles. într-adevăr, am avut o slăbiciune momentană... o schimbare bruscă... hm... şi *el* a strigat atît de drăguț, atît de frumos, ca un copil pe care l-ai (iovlt din) păcălit mîneîndu-i bomboanele. Sau dindu-Me altuia...

fANGEU: De cine vorbeşti acum?. . .

LIANA: De Georgel. Să-l vezi cum rezistă el la gelozie... &ă-l vezi ce luptă dă cu sine însuşi să nu-mi arate mie cît i-e de necaz că vin la tine... Acuma trebuie să (fie la) fiarbă la temperatură de 40 grade, gîndindu-se dacă trebuie să asculte sau nu la uşă. Căci el nici sie însuşi nu vrea să-şi arate că s-ar putea • necăji de atîta lucru...

ANGELA: (Da... şi...> ((Atunci,)) dar...

LIANA: Nimic, merg...

f ANGELA *(mirată):* Mergi ((?))

|. LIANA: Aşteaptâ-mă puțin să mă îmbrac, mamă... *(Iese.)*

ANGELA *dă din umeri.*

[1] Scriitorul a adăugat, cu cerneală roşie, o completare care mi poate fi citită.

((LIANA ' *(pe gînduri)* : Merg.

ANGELA: **Liana, e[este în automobil.**

LIANA: **în automobil?**

ANGELA: Da. . .

LIANA: **Cum a îndrăznit?**

ANGELA: **N-avea nici o grijă: <am spus sâ> e pus coviltirul; spunea că asta o să-ți facă plăcere... curajul ăsta...**

LIANA *(zimbind mirată)*: **Ce idiot!** ***((Iese.)}***

ANGELA *(dă din umeri)*: **Dumnezeu să te mai înțăleagă, fata mea... El vrea să <mă duceți pînă acasă și apoi) aibc o discuție limpede cu tine... Dacă vreți mă (duceți) lăsați acasă și pe urmă vă plimbați puțin cu mașina... Plimbarea dispune... Coviltirul...))**

Scena a 3-a

GEORGEL [2] *(intrăpuțin mai tîrziu)*: **Liana.**

ANGELA: **Aplecat...**

GEORGEL: **S-a dus să se îmbrace ?...**

ANGELA: Da...

GEORGEL: **Merge la dumneata?...**

ANGELA : Da...

GEORGEL: **Şi celălalt așteaptă acolo?**

ANGELA: **Cine?**

GEORGEL: **Marius!**

ANGELA: **Ce gînduri îți mai vin?.. .**

GEORGEL: **Ea mi-a spus că de cile ori (vine la> o duci la dumneata, găsește acolo pe Marius.**

ANGELA: **Ți-a spus ea asta?**

GEORGEL: Da.

ANGELA: **Cum a putut să-ți spună așa ceva...**

GEORGEL: **Ea lupta cu arme necunosmte dumitale. Ești o mamă bună. Te admir.**

ANGELA: **<Dom) Nu înțeleg.**

GEORGEL: **Faci tocmai ceea ce te rugasem și eu cîndva...**

[1] **începlnd de aici sînL adăugate cîteva replici cu cerneală roșie pînă la sl'îrșitul scenei. Ele reiau, modificate, ultimele patru replici ale Lianei și Angelei, mai sumare, scrise cu cerneală neagră, fără ca acestea să fie tăiate**

[2] **în două replici autorul a scris prenumele personajului *(Georgel)* în întregime. Revine, taie *-el* și scrie în continuare *Georg.***

^ANGELA: **<Ei[-*] da) Nu tnțăleg.**

GEORGEL: **Nu-ți aduci aminte. Aici, în camera asta. Cînd te rugam să ne oferi casa dumitale pentru întîlniri.**

ANGELA: **Domnule?**

|< GEORGEL: **Oare de ce țipai așa atunci?**

|t ANGELA: **Domnule...**

|j GEORGEL: **Doar știai bine că așa vei face. De ce? Nu tnțăleg...**

ANGELA: **(Dom) >i acum cînd ești bărbatul fiicei mele mă insulți..**

^.GEORGEL: **Ah, vezi cum te-ai schimbat. Ai uitat pe sărmanul Miti. El îți place doar ca amant. Ca soț. îl înșeli și pe el... Spune-mi, ce ți-a greșit sărmanul Miti? Sau memoria lui, pe care o vezi acum în fața dumitale și o auzi prin vocea asta careți vorbește? Ce ți-a făcut? Cu ce ți-a greșit? De ce el nu trebuie să aibă tihnă, de ce el să nu guste din plăcerea odihnitoare a căminului? Ai dreptate, ai dreptate. ((El nu poate să iubească derit hotește...)) Și** ***celălalt*** [1] **desigur trebuie răzbunat. (Numai) Iar orice răzbunare se sâvlrșește cu acelaș pumnal... Spune, vrei să [te] răzbuni pe nenea Ilarie, ucigind acum pe Miti? Doar brațele ăștia l-au strîns (1> la pieptul ăsta, Doar buzele ăștia l-au sărutat și s-au desfătat de sărutările (lu> buzelor lui. Spune, ce ți-am făcut, de ce mă pedepsești?...**

LANGELA.: **Desigur, nu mai am dreptul să mă supăr (Ce-ai) de cele ce-mi vorbești. Totuși (ce-ar zice Ilarie dacă) te-ai gîndit oare ce ar aice (Ilarie) Liana daci te-ar auzi vorbind astfel?**

I .GEORGEL: **Liana știe, că-ți vorbesc astfel. Pentru ea sunt Miti.-.**

1 -ANGELA: **Dacă răscolești necontenit aceste penibile lucruri, nu crezi că ai să sîirșești prin a-i îndrepta glndul ei spre altul?**

I GEORCEL: **Ești gata să sfîrșești dumneata acest lucru, dacă nu 2-ai sfîrșit de mult.**

ANGELA: **Ce-ai zice dacă Ilarie te-ar auzi numindu-te necontenit Miti și vorbindu-mi cum îmi vorbești...**

OEORGEL: **O, m-a auzit și a rămas admc impresionat. Atit de adînc că mi-a dat pe Liana de soție... însă ce-ai zice dacă nenea Ilarie ar ști pentru ce duci pe Liana la dumneata... ce-at zice dacă un zvon public i-ar aduce această veste la urechi... căci eu, Mili, sărmanul, sunt condamnat să nu mS revolt deloc de păcatele soției mele... (însă ce-ai) insă ceai zice (Ang>-dacă eu aș lansa acest zvon...**

S. a.

ANGELA: EU cred că m-ar scuza, la fel cum mă. scuzai dumneata cînd , . . . mă sfătuiai să fac acest lucru, înainte.

GEORGEL: A, va să zică este adevărat;... va să zică este adevărat. va să zică te pretezi...

ANGELA: Domnule...

GEORGEL: Ei bine, te asigur că nenea Ilarie va afla, te asigur...

ANGELA: Dar, pentru Dumnezeu, înțălege odată...

GEORGEL: Adorabilă mamă...

ANGELA: Taci... nimic nu e adevărat din cele ce crezi... însă <vrei> am vrut sâ-ți spun numai: fatalitatea aceasta va fi fără voia mea, fără voia Lianei, fără voia nimănui. I-ai (sugerat gîndul , . păcatului) sugerat ideea păcatului şi acum vrei să opreşti gîndul să -nu se facă mare... ((ce greu îți va.fi.:..})

GEORGEL: («Ah> Să se facă mare gîndul? Ah... cum puteam face altfel ca să ajung la dînsa. *(Pauză.)))* Spune, el o aşteaptă acolo?...

ANGELA: NU... înțălege odată, nu: eu vorbesc în principiu doar...

GEORGEL: Ah! *(strigînd)* nene. Ilarie, nene Ilarie...

Textul care urmează, tot din actul al Il-lea, este scris pe aceeaşi hârtie, iar grafia prezintă aceleaşi particularități. Scrisul este mai decolorat de timp şi chiar greu de citit în partea superioară a- filei, prost conservată. Paginile, ca şi cele anterioare, au o dublă numărătoare: cea în cerneală neagră începe cu 16, cea. cu cerneală roşie, decolorată, stabiUtă la integrarea manuscrisului într-un corp mai amplu, nu se poate citi. Pe ultima filă, scrisă pe jumătate numai, pot fi citite ambele numărători: 54 cu cerneală neagră, 46 cu cerneală roşie. Critica internă şi externă a textului ne obligă să situăm acest fragment în continuarea scenei a 2-a, actul al II-lea, cu o lacună: de o scenă: scena a 3-a. Fila a 16-a începe cu scena a 4-a pentru că scena următoare este numerotată de autor; *Scena V* (Pentru a uniformiza transcrierea, noi am notat pretutindeni scenele cu cifre arabe, după modelul *Scena a 2-a,* în locul diferitelor variante din textul scriitorului: *Scena II, Scena 2-a, Scena a 2-a, Scena.}* Din acest grup de file, se păstrează la Drăgăşani un număr de 17. Cu acest text lacunar se încheie actul al II-lea al acestei variante.

[Scena a 4-a]

ANGELA: Taci <,cîine)...

GEORGEL: Angela? ce însemnează ieşirea asta de prost gust? Şi cuvintul acesta atît de... tare ?.., Unde-ți [sunt] vorbele tele -mînghV toai-e ca adierile înflorate ale nopței?...

ANGELA: (Sfirşeşte cu zarzavatul ăsta) Ha, astăzi va fi ziua răfuielilor.

JEORGEL *(decepționat):* Vaai!...

(GELA: <Şi> Ascultă... (Nu mai întîrzia mult pe aici, căci viața îți este în primejdie...) Astăzi Ilarie va afla totul, totul. Iți jur că va afla. .

fpEORCEL: Miti,. cum nu mori a doua oară... cînd auzi...

1.NGELA: Vei muri pentru totdeauna...

IGEORGEL: O, zeiță a tenebrelor şi a nopței... încă ai rămas cu predi- | lecție pentru tot ce e nocturn... <în *[cuvînt ilizibil]* furia)

|ANGELA *(rîzînd) i* îți voi răsplăti cum trebuie dragostea de mamă ce-ai trezit în sufletul Lianei...

ÎEORGEL: ...şi sinistru... Uite, eşti admirabilă... zău... nu te-ai schimbat decît la vorbă... încolo (eşti identică), ai rămas g„ • aceeaşi, aceeaşi... Aceiaşi ochi....

INGELA: Taci...

§GEORGEL: ...două migdale... sau două pumnale... Doamne, ai nişte (pub) pupile aşa de puțin statornice, (ace) aceeaşi guriță.. ah... acelaş trup de felină... *(întinde mîna* <să-i> *s-o apuce.)*

kKGELA (: Ameninți) *(îi scapă): Ce* însemnează asta?

IGKORGEL O *prinde în sfîrşit* (Dimpotrivă şi o ține) *şi. o ține cu miinile lipite de corsaj, rîzînd liniştit.*

• ANGELA (.: Ameninți?): ((Ce înseamnă?))

GEORGEL: Dragă Angela, dar nu te mai cunosc, zău... *(O sărută.)* Acelaşi deliciu...

jl.A^NGELA. *se zbate înverşunată.*

|. GEORGEL O *sărută din nou, pe ochi, pe obraji, pe decolta].*

| ANGELA *(se smulge si-i scapă):* (Ajutor!) Ajutor! Ajutor!... Veniți!: Ajutor!..

Scena [a] 5 [-a]

\ DOICA *(venind de afară):* Vai, ce s-a întîmplat?!

\ ANGELA: Domnul... domnul... *(Bătînd din picior.)* Asta este nemaipomenit... Doico, trebuie să vorbesc neapărat cu domnul... • , Ceva groaznic îl amenință şi pe dînsul şi pe făta... Auzi, doico,. aşa să-i spui... Acum, numaidecit vreau să-i vorbesc... *(Pri-*

vind la Georgel)' ; (Nu ştiţi pe cine « ascu n ţineţi în casă. ..) ((Un pericol mare...]}

DOICA: *(iese} {[repede)).*

GEORGEL: Ce (ve) bucurie mare (în sfîrşit) pe nenea Ilarie, cind vei veni singură să-i denunţi in sfîrşit necredinţa lui Miti... Cam tîrziu după douăzeci şi doi de ani... Porumbiţa mea... de ce te superi ? Nu te speria... Eşti tot frumoasă... e drept... Dacă n-ar fi Liana, poate că.. . Dar e Liana, scumpa mea făcătoare de zeiţe... [(& rlndul ei acuma...)) există această Liană ţ«"B rlndu] ei acuma))) căreia îi vei deschide uşa fermecată a castelului tău bălţat ca o troiţă <petitru a o lăsa sâ cadă în) ca să cadă în braţele mele... în curînd... atit de în curînd... lasă-ţi, lasă-ţi nazurile astea.. - Dacă <vrei> vrei să te împeci cu nenea Ilarie nu <te) recurge la ((astfel de)) mijloace <d-astea) ignobile. .. ((nu pîrî pe cel cu care ai gustat infinitul morţei, ah, sâ pîrăşti))... întoarce-te tot la bietul Miti <-..) *(bătîndu-se pe piept)* tot el, sărmanul, va fi în stare să te împece <pină şi cu acel * pe » care te-a făcut să-1 trădezi... încrede-te)[E] cu mine, (copilă şi) mamă--, şi totuşi copilă... mamă... (laşa cum te-am repus în inima Lianei, aşa te voi repune şi in inima bălrînului... încrede-te... Numai (ştii ce doresc în schimb) am o singură dorinţă In schimb.

ANGELA *(din ce in ce mai agitată):* Ah. . .

DOICA *(reintorcindu-se):* Coconită, domnu e «foarte supărat că oij venit aici... A rugat pe domnişoara» ((tare necăjit. Nu pot să-i spun nimic.)) <în) ((în)) faţa mea <să vie să te vadă şi a spus ca) i-a strigat ((domnişoarei)) că o va trimite cu <forţa) sila (din) in fiecare săptămină la dumneata (să te vadă), dacă nu vrea să meargă de bunăvoie... ((numai să nu te vadă pe aci face aceasta.)) Vai ce (scandal a făcut'... .)

((ANGELA o priveşte încremenită *[cuvînt ilizibil].*

DOICA *(ţinînd-o))):* (Dar) ((Şi)) a mai spus că de-acum înainte are să dea (ord) ordin sâ se închidă porţile şi să stea un argat la poartă...

ANGELA *((frîngindu-şi miinile)):* Doico, dar... ah... cel puţin (o scrisoare... de ce nu-mi ceteşte scrisorile şi mi le trimete înapoi? Du-te şi spune-i că cel puţin de data asta să-mi cetească

' Modificarea este făcută cu cerneală roşie.

' Printre rindurile şterse, scrise cu cerneală neagră, sînt intercalate altele, scrise cu cerneală roşie, şterse, care nu se mai pot citi.

scrisoarea pe care o sâ i-o trimet mîine...) ((...ah... scrisoarea. .. prin scrisoare... o, el va afla totul, totul. ..))

|DOICA: Coconită, sâni' mîna, sâ mă iertaţi... Dar eu nu pot să mă mai întorc acum la domnu că tună, nu altceva... Scrieţi... Faceţi cum ştiţi... însă eu, sârn' mîna, sâ iertaţi, vă sfătuiesc

K : să nu)

UGEO: Zadarnic, doamnă... scrisoarea ce i-aţi trimes acum o lună (a intra) a zburat în sobă chiar (după înainte a-i vedea) de la primele cuvinte.])

LNCELA *acoperindu-şi ochii fuge. Doica o urmează.*'

Textul continuă pe o filă numerotată 28 cu cerneală neagră (cerleala roşie s-a decolorat). Intre această l'ilâ şi cea anterioară, numerotată 19 cu cerneală neagră şi 27 cu cerneală roşie, se aflä in gol destul ie important, aproximativ 9 file. Legăturile se pot sesiza însă cu desjftulâ uşurinţă. Lipseşte scena a 6-a: Angela— Liana.

[Scena a "-&]

IJIJIANA: A plecat? *(Priveşte zîmbind spre canapeaua pe care căzuse împleticită Angela. De afară se aude automobilul pleclnd.)*

GEO: După cum am putut înţălege, aţi avui puţină însufleţire in , discuţia voastră. Bâtrîniea se zhate acum în purgatoriu. Nft-a trădat, Liana! Sau, mai bine, m-a trădat pe mine, pe Miti al ei. Zadarnice au fost săruturile mele.

LIANA- Ai sărutat-o...

GEO: Desigur... Credeam că săruturile mele [ÎJi vor reînvia trecutul în minte. Dar s-a pervertit, e pierdută... Te superi, Liana?

LIANA: Eu? Te-aş felicita, dacă tu ai avut cutezanţa asia.,.

GEO: Ah, mica mea deafrînală. Aceasta e ultima piatră de încercare pe care ţi-o mai pui în cale, De acum eşti a mea, adică a păcatului, adică a diavolului. Anim e timpul ca să mă retrag în cuibul nostru viitor... cuibul nostru, pînă la plecarea ta la Bucureşti... (în cuibul)

LIANA: (Iar) Cuibul (acela) nostru?

... ' Câteva rînduri mai sus, cu cerneală neagră, se făcea o precizare asemănătoare, tăiată ulterior: *(Iese însoţită de doică.}*

GEO: Da, Liana. {(Căci eram sigur de necredința mamei tele.'JJ Eu am și pregătit undeva, neștiut de nimeni, (într-un loc ascuns și) pitit in mijlocul unui buchet de plopi, (o) un cuib ca o izbă rusească <, însă curat... Dar) Acolo va fi locul" intllnirilor dacă nu convingem pe mama ta... Tu vei face pe ama [urmează cîteva cuvinte ilizibile] ((noastre.)) Oltul aproape, zăvoiul sălbatec... sunt acolo ruinele unei fabrici de cherestea care a are mi se pare... Unul din pavilioane este însă minunat. Eu, la ora știută, voi veni cu luntrea de peste Olt, unde mă voi ascunde, și de aci... Nimeni, nimeni nu va ști [.. .j'

Lipsesc filele 29-38. Cifra 39, din numărătoarea cu cerneală neagră, csLe ștearsă, notîndu-se alături 30, cu cerneală roșie.

GEORGEL:] (ca să dispar, ca tatăl tău să mă facă să dispar. De aceea... De altminteri nenea Ilarie cred că « nu » se va înfuria... Dimpotrivă, va căuta să nu altfel) ((că vedem)) mă gonea (el de mult)

' Pe spatele filei 2$ se află textul paginii 22 dintr-o varianta anterioară, scris cu cerneală neagră. Numărătoarea cu cerneală roșie este decolorată de timp. Pagina este tăiată în cruciș și în curmeziș, cu creion albastru, după ce a fost transcrisă,, dintr-un motiv sau altul, pe o filă care nu s-a păstrat:

[GEORGEL]: [...] (blestemat și a început să strige... Asta e dovada zdrobitoare că de mîine scrisorile pe care i le refuză nenea Ilarie se vor îndrepta spre mine. Va «cădea» propune întîi diferite tranzacții... apoi fatal va cădea Ia «aceasta» ({ceea ce-ți spun... și, n-avea grijă,)) te voi ține In curent.

* LIANA: Asta are să fie foarte interesant.

GEORGEL: Tu știi că previziunile mele nu mă înșeală... »

LIANA: Are să facă ea asta pentru a păstra inocența fiicei ei?...

GEORGEL: Frumos gest de păcătoasă. O inocentă n-ar fi în stare să facă așa ceva. Ți-am spus eu: în țarcul păcătoșilor găsești figurile cele mai sublime. De altfel și Cristos, cînd prefera un păcătos pocăit la o sută de imbecili de-ăștia dc inocenți, «știa el ce face» cunoștea el marfa... Parabola vameșului, dragă, care « să » se bate cu pumnul în piept... « însă » Ce greu, ce minunat de greu și de dureros, răsuna sub bolți cuvintul pocăinței lui... ce ecouri dureroase «au loviturile pumnului în» trîmet{(eau) înapoi lespezile umede «loviturilor» ciocanului de ciolanecare-și dărîmă coșul pieptului... Alături de această) [.-.]

((numaidecit sau rîzînd)) mă va chinui puțin... da, da, asta «i. e... mă va chinui, va rîde de disperarea mea că nu poate să mi te dea.'.. și se va distra cu chinurile pe care eu le voi juca de minune... ((Ce plăcere grozavă să vezi pe cel ce ți-a intrat sub putere distrîndu-se ca unul ce te crede în puterea lui... Face să vezi, Liana, ascunde-te, ascunde-te repede...

LIIAKA: Nu, eu voi ieși afară... și apoi, după ce te va respinge pe tine, mă voi duce#sâ te cer și eu... ca să se mai necăjească puțin. <Pe urmă voi face pe fata ascultătoare și voi lua pe Marius. $i Dar nu mai sfirșește cu poruncite...)

| GEORGEL: Să-mi compun de pe acum figura... De-acuma savurez satisfacția ce-o <s-o aibe el) văd pe t'ață-i cînd m-o refuza...

' LIANA: (Eu mă duc chiar acum. *(Se intilneșțe in prag cu Ilarie. Liana iese zîmbind.)}* ((Eu (mă) înclin spre prima părere: te va da a/ară de la primele vorbe.

.ILARIE *(intră):* (a plecalV .. >

LIANA *iese zimbinâ.))*

K, Starea proastă a filelor 40—44, după numărătoarea cu cerneală f''neagră, 31—35, după numărătoarea cu cerneală roșie, deteriorate în 1 partea superioară, face ordonarea lor dificilă, pentru că s-au distrus f. cuvinte și rînduri întregi. Vom marca, așa cum am procedat peste tot, lipsurile cu [...].

țScena a S-a]

GEORGEL: Bună dimineața, nene Ilarie.

ILARIE *se oprește surprins,*

f GEORGEL: Astăzi nu ne-am văzut deloc. Și de « aceea fl aceea îți zic acum: bună dimineața... deși e cam tirziu.

ILARIE: Bună dimineața... *(Dă să treacă înainte.)')*

GEORGEL: Nene Ilarie, îmi (acorzi și mie două cuvinte...) ((vorbeai de niște socoteli...))

ILARIE: (Poftim... Fii concis...) *({(care se îndrepta spre ieșire);* în astă-seară vom avea tot timpul...

Gio: Astă-seară?... Fie.,. șitotuși... nene Ilarie, doar două cuvinte te rog să-mi acorzi.

ILARIE: **Poftim... fii concis.))**

GEORGEL: **Tocmai... însă e, sunt... într-o chestiune unde nu ştiu dacă voi iabuti să fiu aşa de concis... întrebarea va fi foarte? complicată; în schimb răspunsul dumitale va fi nu se poate mai concis. Va consta numai dintr-o silabă...**

ILARIE: **De unde poţi să ştii asta?**

GEORGEL: **Ştiu minunat... Mai mult decît atit, ştiu şi care silabă <ţi se) iţi va apărea automat pe (cerjJ gureî) i(buze|) odată cu primele mele cuvinte...**

ILARIE: **Dacă ştii aşa de bine toate astea *nu mai* e nevoie să mai f.. - l**

GEORGEL: **[...] însă făgăduieşte-mi că ai să mă asculţi pînă la urmă... şi <pe urmă) apoi să mă dai afară...**

ILARIE: **Cum să te dau afară?...**

GEORGEL: **Asta va urma în mod firesc cererei mele tot aşa de fireşti... De dat afară era să mă dai dumneata în mai multe rînduri...**

ILARIE: **Asta e just... Te-am mai şi {(.. .f) (gonit odată)**

||GEO: **Gonit.**

ILARIE: **Ei da... te-am mai gonit odată)), precît îmi amintesc.**

GEORGEL: **Da, eu imi amintesc periert de bine. Vorbesc însă de acum, cînd, după gonire, am îndrăznit să vin iarăşi... şi vedeam bine ca iar (îmi cauţi) eşti gata să mă alungi.**

ILARIE: **Da... Exact.**

GEORGEL: **Şi nu găseai pretext (: vreau să).**

ILARIE: **Inexact...**

GEORGEL: **Vreau să-ţi furnizez eu acum unul...**

ILARIE: **(N-am absolut deloc nevoie...) Mulţumesc. N-am absolut deloc nevoie... Am destule...**

GEORGEL: **Aşa? Scuză-mă... mi S-A părut... mi s-a părut curios... De [...] cînd mă întorceam, în loc să găsesc poarta închisă. . . iii sfîrşit am aşteptat din zi tn zi...**

ILARIE: **Şi te-ai plictisit aşteptînd...**

GEORGEL: **O, nu... însă... nene Ilarie... concis de tot... (îţi cer fata de soţie) *(sfruntindu-l)* îţi cer fata de soţie.**

ILARIE ***(tace.), cu capul în pămint, tace.***

GEORGEL ***(mai tare):*** **Nene Ilarie, (indrăz) profit de prilejul că mat e incă o zi pînă la venirea lui Marius şi îndrăznesc să cer mina Lianei, fata dumitale...**

JLAKIE ***continuă să tacă. Apoi (începe sâ se plimbe de colo plnâcolo} ((începe să se plimbe de colo pină colo.))***

(EORGEL ***(surprins):*** **Cred că... am fost destul... de concis...**

iJABifi (Ii *priveşte lung în faţă}* s-a *oprit în fap, lui fi-l priveştelung (în faţă}, dar privirea-i parcă trece pe deasupra capului lui* Ss" *Georgel.*

IEORGKL ***(bulbuchează ochii):*** **Răspunsul (cred că va fi tot atît), vezi .. .va fi nu se poate mai concis...**

ILARIE: **Da... (Aşteptam asta...) e bine că ai venit tu întîi.-.**

ÎEO: **Cum?))**

||LARIE: **Ascultă, băiete... Aşa e, de multă vreme, şi în multe rînduri, am (dorit) vrut să te [...] Odată am şi pornit din caaă, după, una din nopţile de nesomn pe care, cum spui tu, mi le furnizai, hotărît să-ţi spun ca să-ţi faci bagajele cît mai neîntîrziat. Şi pentru totdeauna. în ziua aceea erai însă plecat Ia tine la moşie.. (Şi-n) ITnde-ai întîrziat trei zile...**

JGEORGEL: **Da, mă chemase administratorui... (A tretm) neîntîrziat... A trebuit să iau trenul.**

^ILARIE: **Bine. Cind am aflat, m-am hotărît ca în ziua întoarrerei tele să-ţi ies înainte şi să-ţi spun să iei drumul înapoi... Dădusem chiar ordin ca (să fie în) de cu a doua zi să fie Închisă poarta cea marc, şi-n caz că vii, să fii oprit la poartă.**

|OEORGEL: **Am găsit poarta deschisă...**

(ILARIE: **Dacă veneai a doua zi, găseai poarta închisă pentru totdeauna. Dar pentru că ai venit a treia zi. ai găsit-o deschisă. între timp am contramandat ordinul...**

GEORGEL: **Ai contramandat...**

ILARIE: **O curiozitate aşa nebună m-a apucat să aud complectă, şi nevăzut de nimeni, una din întreţinerile tale cu Liana...**

EGEORGEL:].[.. -]'

. ILARIE: **M[i-am] închipuit că dacă tu regăseşti poarta deschisă, ve: căpăta şi mai mult curaj în cele ce-i spuneai fetei... căci mă ciştigase definitiv ideea că tu trebuie să-i spui (bles*> cele mai grozave nemernicii... Şi vream cu orice preţ să văd (cît). să mă conving cu propriile-mi simţuri cît ai doborit în sufletul fetei ăştia din ceea ce (con) construisem eu...**

GEORGEL ***(forţîndu-şi memoria):*** **După venirea mea... după venirea mea din urmă...**

ILARIE: **Acum (patru, vreo cinci) fidouăn luni... (nu venirea din ur>**

' **Georgel îşi exprimă, probabil, mirarea că Ilarie a lăsat poarta deschisă, revenind asupra ordinului dat.**

GEORGEL: Acum <trei, cinci) ([doua)) luni, acum (trei) cinci luni... după primai mea plecare? Mărturisesc sincer că nu mi-aduc. aminte ce i-oi îi spus atunci...

ILARIE: îţi voi aminti eu... Rămăse[se]ţi în sufragerie, după masa de seară...

GEORGEL: De mai multe ori rămăsesem în sufragerie...

ILARIE: în seara aceea însă, după plecarea bucătarului, am luat eu. loc la mica ferestruică pe unde se trec mîncărurile... (din)

GEORGEL: Da?!

ILARIE: N-am să mă apuc să reproduc întreaga voastră conversaţie... (Mi-aduc aminte numai. în rezumat) în esenţă, îi vorbeai (de mulţumirea) despre adulter, proslăveai păcatul mamei ei, şi-i (descriai că i) demonstrai că iubirea amantului nu micşorează iubirea bărbatului. • Dimpotrivă, o transformă, spuneai tu, în aceea (de mamă a n») curată şi duioasă a mamei, care după ce scapă din braţele bărbatului strînge la piept copilul...

GEORGEL: Ah...

ILARIE: în sfîrşit, ideile tale se învîrteau în jurul acestei elucubraţii, care instinctiv m-a făcut să întind mîna spre un satir uriaş de bucătărie.. . *(Privindwl drept in ochi:)* Tu ştii ca eu am mai săvîrşit un omor...

GEOUGEL *dă să spună ceva fără succes.*

ILARIE: Norocul ţi-a fost că EaLa ţi-a rîs în nas... (cu toate că din) apoi a fugit. Ai rămas singur şi rîdeai. Rîdeai şi nu ştiai (cît de aproape era moartea de tine...) că moartea era după uşă... Am vrut să te alung chiar atunci.. . Dar de cînd am tmbătrînit, *[urmează două rînduri care nu pot fi citite din cauza deteriorării părţii de sus a filei 44}* [...] tor sufletului acestuia fraged. .. (transformîndu-) care putea vedea în tine o victimă... ceea ce ar fi putut să te mărească în inima ei.... Am lăsat lucrurile pentru a doua zi... în noaptea aceea nu m-am gîndit decît la rîsul fetei... rîsul acela cristalin şi îngeresc de neîncrezător, cu care ţi-a răspuns. Cu cît însă tictacul ceasului meu pătrundea mai adînc în noapte, cu atit rîsul acela se schimba, (devenea) căpăta alt inţăles, devenea (mai) mai desfrinat... era rîsul mamei ei, cînd asculta glumele celuilalt Geo(rgel)[1], după care (vrea) vream să te trimet... Păcatul picase în sîngele fetei şi-l vedeam învîrtindu-se acolo, mărindu-se prin sine însuşi, <devenind din ce în cc mai) aprinzindu-se în vîlvătăi, infectînd

[1] Tăietură cu cerneală roşie.

tot trupul acela feciorelnic... Nu ştiu dacă ai dormit .(sen) senin în noaptea aceea; ştiu că din clipă în clipă gîndul omorului mă lovea colea în Umple cu putere de ciocan. Cînd a început să se lumineze de ziuă, a început să se lumineze şi-n sufletul meu... atunci mi-a venit ideea cea mare, ideea salvatoare. <Nu-mi venea s-o cred!)

*io(rgel): Ideea?

LARIE: Nu-mi venea s-o cred. Am întors-o în toate felurile, am pipăhVo, am măsurat-o, am cîntărit-o... Şi (de a doua zi am) din ce în ce ani în[â)es-o mai bine, am (aprobat-o) primit-o, amcresr.ut-o. Din ziua aceea am lăsat păcatul să se lâfâiască în toată voia... Ha, ha, ha, pentru că găsisem leacul păcatului... ha, ha, ha... (Nici nu poate fi altul! acesta) Acesta e, nici nu poate fi altul. Ca molima care moare prin propria ei otrava...

:GEORGEL: Nu înţăleg.

'ILARIE: Geo(rgel)... Do atunci——<am aşteptat) de atunci te-am lăsat în voia fanteziilor lele. libidinoase. {(Şi-am aşteptat trei luni, căci îmi răminea o singură curiozitate: vei veni sincer, cavalereşte, la răfuială?)) Liana era pierdută... (în ea) în ea (sufletul matern) întrezărisem de multe ori sufletul matern; şi n-avusesem curajul s-o cred... Pe urmă îl văzusem aidoma... Şi atunci ideea din noaptea revelaţiei (rai) a devenit o poruncă... Georgel, tu ai pus pe mamă-sa (intr-însa... Georgel) în corpul ei... Ca un adevărat maestru, ai operat această transmutare de suflete... Acum tu trebuie s-o scoţi, să refaci pe Liana... (ţi[-]îţi>

•GEORGEL: A...

'ILARIE: Iţi primesc propunerea. *(Ameninţător.)* Mai muit decît atî(-, îţi impun s-o menţii. îţi dau pe Liana dc nevastă... *(Ameninţător.)* Şi-o vei lua, auzi... va trebui s-o iei...

f^EORGEL-" Aa. . .

ILARIE *(îl priveşte lung, apoi izbucneşte în hohote): Am ucis păcătuit (lese, privind in urmă şi rizind zgomotos.) Am ucis păcatul?'*

Scena [a 9-a]

<ILARIE)

GEORGEL *ramîne aiurit.*

S.n.

LIANA *(intră):* **Georgel)'**[1]

GEORGEL...

LIANA: Geo(rgel),[2] n-auzi?

GEORGEL: Liana...

LIANA: Ei, ce e? Ce e figura asta galbenă? Te-a gonit? Doar te aşteptai la astal

GEORGEL *(spăimtntat)*: Liana... *(Se îneacă.)*

LIANA: Ei, ce e? Ce e? Vorbeşte odată, omule!

GEORGEL: Liana, te-am cerut...

LIANA: Ei da, ştiu...

GEORGEL: Şi... *(tnedndu-se)*... a primit.

LIANA: Ce?... A primit. *((îl priveşte uimită, apoi izbucneşte la rirtdu-i într-un rîs uriaş, nervos, fără margini.)* A pri...

GEORGEL: Ha? Ce?...

LIANA) A primit! Ce?... Vorbeşti serios? Ce tot spui aci.

GEORGEL *înclină afirmativ din cap.*

LIANA: A pri... *(îl priveşte uimită; apoi izbucneşte la rtndu-i într-un rîs uriaş, nervos, fără margini.)*

GEORGEL: Ha? Ce?

LIANA: A primit? <Soţi) So... ţia... ta... *(Bitul i, sugrumă cuvintele.)* So... ţia... ta... ha, ha, ha...

GEORGEL *se dezmeticeşte şi începe să rîdă cu frică.*

LIANA: Ia uite Ia cinicul ăsta, cum a rămas cu gura căscată [...

Lipsesc filele 50—53 după numărătoarea cu cerneală neagră, r'iîa 54, ultima care s-a păstrat, are numărul, scris cu cerneală neagră, tăiat cu cerneală roşie. Alături se menţionează, lot cu cerneală roşie, cifra 46. Filele anterioare sînt numerotate de autor 48 şi 49, cu cerneală neagră. Numărătoarea cu cerneală roşie nu s-a păstrat decît in cazuri cu totul excepţionale. Calculele noastre se bazează pe numărătoarea cu cerneală neagră, care nu se potriveşte *m* cea făcută cu cerneală roşie.

[LIANA:][...] scumpul meu tată, cit ii vom mulţumi pentru asta. Doamne, cum voi şti să-mi arăt recunoştinţa...

[1] Modificare cu cerneală roşie.
[2] Idem.

IGEORGEL: Liana... tonul ăsta... să fie oare adevărat... prin pro-
*' priul lui virus... Liana, va suna tot aşa de clar, tot aşa de sincer, tonul acesta al vocei tale, totdeauna, totdeauna?

|LIANA: Totdeauna, <copilule> ((dragule...)}

IEORGEL: Să fie cu putinţă? Să fie cu putinţă?

[Cortina][1]

Reproducem, în continuare, un fragment care este, după constatarile noastre, o interpolare în textul variantei primare. Textul este [««•îs pe un număr compact de file, numerotate de autor de la 1 la 21, i la care se adaugă o interpolare de alte 4 file. de acelaşi format sau ^.t-uple dintr-un carnet, r.enurnerotate, şi dublarea filei a 15-a. Filele sînt formate din jumătăţi de coală (17x21') de hîrtie bună, scrise pe îrecto, cu excepţia dublurei celei de a 15-a, care se continuă şi pe verso. 'Scrisul este neglijent, cu multe ştersături şi reveniri. Filele 8—9 şi k7—18 cuprind multe lipituri, ţn care se păstrează, pe verso, o varianâ [anterioară a piesei, Fragmentul pe care il reproducem face parte din jactul al II-lea, scenele: 3—10 în structura nouă pe care o capătă varianta aceasta. Aproape in întregime, cu excepţia unor urme foarte vagi, jicest text n-a mai fost păstrat în versiunea finală, care nu se va mai i'axa, în tot acest act, pe înfruntarea, in care se implică tot. mai mult şi ! Angela, dintre Geo şi Marius, rivali la dragostea Lianei. Fe lingă Angela, [mai iau parte la aceste scene Ilarie, fostul ci soţ, ros de răzbunare, ,şi doica fetei.

Scena [a] 3-ft[2]

DOICA: Domnişoară... domnul Marius!

GEO şi LIANA: Marius?!

(LIANA: Cum Marius?

! DOICA: L-a adus cocoana Angela... Sunt la poartă, în maşină... Şi cocoana m-a trimes să iese domnişoara puţin la poartă. *(Geo şi Liana se priveze n-jdumeriţi.)*

LIANA: Ai văzut r.H s-a şi grăbit? Să mă duc?

;GEO *(care între timp se apropiase de fereastră):* Nu mai e nevoie... Marius vine singur... Hm... Pe mine mă iertaţi; n-aş vrea

[1] O linie verticală şerpuilă indică sfirşitul actului al II-lea.
[2] Scena a 2-a, actul'al II-lea în varianta tipărită, din care Marius este absent, ca şi în scena a 3-a.

ca umbra mea să întunece un moment aşa de frumos ca al acestei mult dorite revederi. *(Iese prin dreapta.)*

DOICA *(privind după el):* <Nu-i prea convine) Hm... Nu-i prea vine la socoteală. *(Chicoteşte. Apoi deschide uşa pe care intră Marius. Către acesta:)* Ia uite-1... parcă a crescut şi mai mare

Scena a 4-a

MARIUS; Liana, primul gînd a fost. la tine... Iată, am venit să-ţi , aducizbînzile pe care mi le-ai urat la plecare şi pe care le-am dobîndit; am venit să ţi le închin...

LIANA: Bine ai venit, Marius... Ştiam eu că ai să <vezi> vii să mă vezi îndată ce soseşti...

MARIUS: Va să zică te-ai gîndit cît dc puţin la venirea mea... Liana... Dar lasă, am atîtea să-ţi spun... ţi Ie voi spune altă dată... <Ţi le voi spune altă dată) Haidem afară... Mama ta te aş-teaptă... înainte însă, unde e nenea Ilarie... aş vrea să-i striug mina cu un zdravăn bun găsit...

LIANA: S-a dus să vadă nişte sămănături; abia a plecat, aşa că se va întoarce mai tîrziu... Marius, du-te şi spune-i că nu m-ai găsit... însă că vrei să mă mai cauţi prin fundul parcului... ' ca să rămîi aici cu noi...

MARIUS: Cum vrei' tu, Liana. . .

LIA>"A: Vom petrece de minime... (Este) Va fi şi Geo cu noi...

MARIUS: Ştiu, ea mi-a spus-o... *(Glumind.)* Sunt foarte ineîntat că voi avea să dau piept cu temutul <tău> meu rival... Doamna Angela pare cam mîhnitâ din această pricină...

LIANA (:Ştiu, mi-a spus-o şi mie...) *zimbeste.*

MARIUS <; însă eu am *(încet)} (în şoaptă, glumeţ):* Chiar mi-a şoptit că rivalul acesta e de-o perfidie fără margini şi <mi-a spus să) •m-a sfătuit să fiu cu multă luare-aminte... <0)

LIANA *rîde.*

MARIUS: O, ho!... am îndemnat-o să n-aibă nici o grijă... Lupta mă atrage şi mă amuză, i-am spus, tocmai pentru că adver-sarul e atît de temut... Dar, după o astfel de luptă, Liana, <de zeci) de mii de ori va fi mai minunată clipa cînd <tu> dege-tele tale subţiri vor aşeza cununa biruinţei pe fruntea învingă-torului... *(Ride hotărit şi iese.)*

Scena [a 5-a]

LIANA *((Liana} se duce şi deschide uşa de serviciu. (Acolo} în dosul ei e Geo...):* Cred c-ai ascultat <ştii despre ce e. vorba) din proprie iniţiativă... Nu mai e nevoie să te pun în curent...

fjpEo: <N-am ascultat nimic) N-am găsit necesar... veneam numai pentru că doream să schimb cîteva (cîteva vo [—*] însă) vorbe cu dînsul...

J^LIANA; Va veni îndată.

JQEO: NU mă miră...

1>IANA: Fără îndoială... erai edificat de uşă... *(Bătînd din palme.)* Acum el se va întoarce şi *(imitlnd pe Marius)* <eu) va începe
& duelul... şi eu voi pune coroana pe capul biruitorului *(bate*
^ *din palme).* Fereşte-te de domnul doctor, el a venit pregătit
* de război de Ia Paris.

^ GEO: Va fi atît de straşnic că va învinge de la primele replici... îi cedez cîmpul, onorată doamnă... Căci marea lui victorie, nenorocitul, va «fi marea lui înfrîngere... » însemna propriul lui dezastru...

IANA)

*GEO: Săracul, el va lupta ni toată (ardoarea) ardoarea, fără să ştie că izbînda ie hărăzită dinainte. îl plîng pentru o (izbînda) victorie atît de strălucită...

pLiANA? (Poate că izbînda lui) Dar... dacă... totuşi... victoria asta nu va fi de loc de plîns... şi dimpotrivă?...

P&EO: Liana, <în) nu mă îndoiesc de bunele tale intenţii. Sunt un băiat aşa de bun... Dar ce pot face ele, două, trei frunze căzute Sn vîntul (turbat care bî) nepotolit care bîntuie în sufletul tău şi care (la fiecare moment) necurmat îşi schimbă (într-alt-fel) cursul... Br... mă înfior pentru cel ce-ar îndrăzni să se aşeze de-a curmezişul unei astfel de tempeste... (Trebuie să ai cel puţin o diplomă în drept, ca să ai o astfel de temeritate... întru...) De altminteri, întrucît mă priveşte,"nenea Ilarie ar face un haz straşnic cînd m-aş arăta forte să domolesc un astfel de pursînge, fără a avea (nici măcar o) decît o biată diplomă de licenţiat, şi aia luată ca vai de capul ei. Titlul de doctor se impune. *(Dindu-i un buchet de flori de pe masă.)* Liana, poţi să-i treci coroana... *(Plecîndu-se.)* O cedez înfrint şi umilit...

Scena [a 6-a]

Intră MARIUS

GEO: Te salut, sublimule doctor!...

MARIUS: A, iată-te, Geo... Bun găsit! *(Către Liana.)* Doamna Angela mi-a recomandat să te caut neapărat şi să o aşteptăm la poartă ...Va reveni peste cel mult un sfert de <oarâ> oră... Vrea să ne <plimbe> ia puţin cu maşina...

<**GEO**: O, în cincisprezece minute se pot realiza lucruri mari...

MARIUS: Desigur, în cincisprezece minute, dragul meu, se pot realiza lucruri pe care alţii nu izbutesc să le ducă la capăt « cîte » şase luni şi mai bine în şir...>

LIANA: Regret că nu voi putea merge. <Marius> Şi pentru că ea ţine aşa de mult să nu te lase singur în ghearele noastre, te voi lăsa să pleci... Mîine ne vom întîlni însă şi vom merge împreună la dinsa... iar astăzi <încă> ne vom mulţumi numai cu cele cîteva minute pe care ea ni le acordă...

GEO: O... ho, (cincisprezece) cîteva minute... Dar în răstimpul ăsta se pot realiza cele mai <mari> de seamă lucruri.

MARIUS: Desigur. în cincisprezece minute, dragul meu, se pot realiza lucruri pe care alţii nu izbutesc să le ducă la capăt şapte luni şi mai bine in şir...[1]

GEO *(ca şi cind ar fi apreciat lovitura):* (Bunăă) Bunââ...

LIANA *ride şi bate din palme.*

MARIUS *(modest):* **O.** <bi> o biată glumă, nimic mai mult... (Dar să lăsăm astea...)

GEO: (Povesl) Mergi din victorii în victorii... Povesteşte-ne ceva despre victoria ta cea mai mare de la Paris.

MARIUS: NU, despre aceea vă voi spune mîine, cu multe, foarte multe amănunte... aveţi sâ vedeţi cît de amuzante... O! viaţa de student are farmecele ei deosebite... iau martor pe Geo...

GEO: Atest... mai ales că nu i-am cunoscut decît farmecele...

MARIUS (Dragul meu, asupra) O, dragul meu, conced că în ceea ce priveşte capitolul viaţă (chiar sub forma studenţească să-mi fi *[urmează cîteva cuvinte ilizibile]}* ai fost cu mult mai tare decît mine la universitate... (Pe terenul ăsta... *Marius:* De acord, Geo. nu te măsura cu mine...> O ştiam de mult asta şi drept să-ţi spun. mi-a fost totdeauna frică de tine... mai ales că trebuie să recunosc şi asta: victoriile cele mari nu sunt cele pe care [le] cîştigi la universităţi[1] ci, mai ales, mai cu seamă, aceea, cea mai mare şi mai frumoasă, pe care în sfioasele mele visuri nădăjduiesc s-o repurtez odată, trebuie s-o cîştig (în viaţă) chiar în cetatea asta numită viaţă, unde tu ai fost necontenit atît de bine fortificat. Cu drept cuvînt deci am socotit că în lipsa mea, Geo, ai făcut minuni de vitejie... Dar nu aud, nu văd nimic... Nici o legendă ca să le istorisească, nici un (truba) truver ca să ţi le cînte... nici măcar o şoaptă care să le confirme. Unde sunt, Geo, mare maestru al vieţei, arată-le să le văd şi eu, ca in faţa lor (uimit şi învins) să mă retrag zdrobit...

GEO: Cum văd eu, ai pornit o ofensivă foarte viguroasă impotrivă-mi iară răgaz şi fără cruţare. Dragul meu, (ai) e drept că m-am luptat destul de vitejeşte, dar iartă-mă (cum ştii aşa de bine ca şi mine) cred că ai să concezi îndată acest adevăr, nu eu sunt (cel care aşte) în măsură să-ţi arăt dacă am biruit cît de puţin... *(Eăsuflînd adine, cu obidă minunat simulată.)* Dragul meu, (eu) te sfătuiesc prieteneşte (un singur lucru) întoarce-ţi ofensivele vijelioase de la mine şi dă-le într-acolo unde trebuie... (şi-ţi) nu pot decit să-ţi urez să ai mai mult noroc (decît mine)...

MARIUS *(în culmea fericirei) :* Geo, iartă-mă, iartă-mă, te rog, nu ştiam că tu nu-ţi mai supravieţuieşti... dădeam iară să ştiu lovituri unui biet mort...

GEO: Bunăăă... *(strigînd)* două...

LIANA *(rizînd):* Marius, dar eşti de o ferocitate rară... nu te ştiam aşa, dragul meu. Parisul ăsta e surprinzător... erai cu mult mai indulgent înainte.

MARIUS: De mult doream să i-o plătesc. Cînd am plecat de aici, mi-a spus că m-a proclamat doctor de cînd m-a văzut... era graţios cu mine, el, fericitul, care (se bucura) zburda de victorie, pentru că adversarul era nevoit să se retragă pentru un moment de pe cîmp...

GEO: Vorbeşti de parcă ai şi fi victorios.

[1] Aluzie la timpul irosit de Geo fără s-o poată cuceri pe Liana, deşi Marius se afla la Paris, ocupat cu doctoratul.

[1] Am renunţat la unele cuvinte şi chiar propoziţii tăiate de autor în acest pasaj din cauza aspectului extrem de greoi şi de complicat pe care îl dau textului.

(**MARIUS** *(se întoarce brusc spre Liana):* Ah... în orice caz drumul spre Atlantida e curățit de — ca să-ți fac plăcere — pirați; de-acum mina se încordează pe vîslă şi... înainte. .. >

MARIUS. *(se întoarce brusc spre Liana):* (Dar) Ah! în orice caz, drumurspre Atlantida e curățat. ..

GEO: .. .de pirați. •

LIANA: O!. . v-

MARIUS: El singur povestea că-n jocurile lui de copil el era. necontenit rostaquerul, piratul, haiducul... mai ales cuvintul pirat avea (pentru o> asupră-i o influență (mare) magică, îmbătătoare...

GEO: Vedeam deschizîndu-mi-se nesfirşitul mărilor... şi unda mobilă primindu-mă...

MARIUS: Ha, ha, ha;., piratul a rămas de drum... de-acum mîna pe vîslă şi... înainte.

LIANA: Piratul e viclean şi ocolitor... El nu loveşte[1] niciodată de-a dreptul: . . Marius. . . teme-te încă de el. ..

MARIUS *(pălind (dar îndirjit}):* A, va să zică viteazul care ocoleşte lupta dreaptă n-a murit de-a binelea.. . (E numai muribund.

GEO: Bunăă...[1]nu se lasă) M-am bucurat prea repede...

LIANA: Dar e muribund, sărmanul.

MARIUS *(revenindu-şi şi înclinindu-se la Geo):* X-o spun eu. (Liana priviiidu-l lung pe Marius.) *(Cind se întoarce, găseşte pe Liana privindu-l lung şi arzător. Pauză. Turburată.)* Liano, de ce mă priveşti astfel. . . *(Liana nu răspunde. Marius se întoarce turburat* </a) *spre Geo, care priveşte scena pe sub sprtncene):* Ce ochi grozavi ai. Liana...

LIANA: Copilule.,. Cît sameni 'u cu un copil... Marius *(tl apucă de bărbie)!* Ce dulce e fig a ta de copil, . .

GEO *surîde,brusc. (Marius ia surîsul d''ept invidie şi răutate.}*

[1] Fila a 7-a reia. fraza ultimă din pagina anterioară. Nu menținem aceasta repetiție fortuită. Cînd s-a făcut sudura textului au fost eliminate două replici (f. 7), care de asemenea reluau, într-o formă amplificată, pe cele de la sfîrşitul filei a 6-a. Le reproducem aici:

(GEO: Pirat e bine găsit.

MARIUS: «Cînd» Povesteai că în «copilărie» jocurile tale de copil, tu erai necontenit rostaquerul «brigandul», piratul, haiducul. Mai ales cuvintul ăşta de piral spuneai c-avea asupra ta o influență magică, îmbătătoare... ți l-am) •:

MARIUS *(ia surîsul drept invidie şi răutate. Către Geo, puțin jenat de-această efuziune a Lianei):* N-am spuş-o eu...

LIANA: După tot ce mi-a debitat acest domn, cuvinte pline de prea multe înțălesuri, ca să te poți opri la vreunul.. . vorba ta dreaptă şi <răcoritoare> răspicată e pentru mine ca o oază răcoritoare şi sănătoasă. . .

MARIUS: Cum văd eu, ați navigat pînă acum într-un adevărat pustiu...

LIANA: într-un pustiu neînțeles şi dogoritor. . . *(Mişcare la amîndoi. . .)* Extrem de dogoritor. . . amețitor. • .

MARIUS *(trist):* Poate că niiragiile lui te-atrag încă, Liana.

LIANA *(zbucnind într-un mare hohot de veselie):* Copilule, copilule...

MARIUS: <Da) De ce-mi spui astfel, Liana?...

LIANA: Pentru că <imi place) figura ta e curată şi luminoasă ca un copil... Şi am vrut s-o întunec puțin... O, inii place atît de mult figura ta de copil cînd se necăjeşte. . . urmărindu-şi parcă (un vis al) desfăşurarea unei viziuni interioare, căutîndu-ți pricină din nimic. . . ochii lui mari şi dragi. . .' roslogolindu-se adînc în orbite. ..

MARIUS: Liana, ce vorbeşti tu?...

LIANA *(scuturindu-se):* Nimic... imi place oaza[1] săm'. loasă şi răcoritoare... Haide, Marius, <scapă-mâ din r- aiv.lînd cu bra) *(învîrtindu-se cu un braț întins)* scapă-mă: :din ; ustîul ăsta... *(cind îşi restabileşte echilibrul, îi întinde mina, pe care Marius o sărută profund (impresionat') turburat.)*

MARIUS: S-ar putea zice... că c...

GEO *(ridiclnd brațele):* Primiți hinecuvîntarea mea!

MARIUS: Victoria, victoria! *(Tilde fericit şi sărută pierdut miinile Lianei.)*

(LIANA: Copilule.)

GEO *(care se apropie de fereastră): A* venit maşina...

MARIUS *(turburat):* Cine <a venit) zici...

GEO *(făcînd semn ca să asculte trompa):* Glasul trecutului.

LIANA: Cine?

GEO: Doamna Angela...

MARIUS *(ca un om care se deşteaptă)*: .Glasul ..trecutului...

Autorul urma să introducă aici o completare, conform unui procedeu folosit şi în alte manuscrise ale sale, hoțind 'locul unde urma să aibă loc interpolarea cu o literă din' alfabetul grecesc (aici 8> Acest text nu s-a păstrat. < •» < > • • •

GBO: (Glasul trecutului sau fantoma pocăită...)[1] Sau al viitorului dacă preferi. (Eu însă m-am glndit la) Ucigaşul care dă tîrcoale locului crimei. *(Arată antreul cu- un gest circular.)* Aa... o nebunie, hai s-o primim. -.

LIANA: Geo, eşti nebun, tata ar face un scandal.

GBO: Nenea Ilarie e departe, pe moşie... abia a plecat şi ştii cît rămîne acolo. -- Ş-apoi ne trebuie un părinte care să dea binecuvîntarea unei astfel de mari vicLorii, Marius... Mă duc s-o aduc...

MARIUS: Geo, gindeşte-.te, ceea ce faci...

GEO: De douăzeci de ani piciorul ei n-a mai călcat acest *hali.* S-o aducem să vadă casa pe care a murdârit-o. îi vom oferi o bucurie fără seamăn. Sadică. Şi ne oferim o mare privelişte... Care va fi cea dintîi a ei mişcare? (Cea dintîi)

LIANA: ... într-adevăr... clipa ur fi emoţionantă. *(Mişcare la Marius.)*

GEO: ... care va fi cea dintîi vorbă... vaplînge... va surîde sau nici măcar nu se va uita... Liana, nu pricepi măreţia acestei privelişti unice ?...

LIANA: ...va fi nespus de interesant... Dar ce-ar putea să-i reamintească de Miti aici? Sst, *în* pod am văzut o fotografie veche a lui... E îngălbenită de vreme şi într-o ramă ponosită... e adevărat un glas al trecutului... pe aceea am putea să i-o arătăm odată...

GEO: Am găsit! Eu o mai ţiu de vorbă, în vreme ce voi veţi aduce fotografia[2]... S-o punem aici pe-o masă... ca şi cind nenea Ilarie ar ţine-o ca pe-o relicvă sfîntă...

LIANA: Straşnică idee... *(Bate din palme.)* (Haideţi pe aici, Marius.)

GEO: Repede, repede. *(Iese pe la intrare.)*

LIANA: Haideţi pe-aici, Marius... Sau tu, dacă vrei, aştepţi. *(Iese si ea pe una din celelalte uşi.)*

MARIUS *(nemulţumit):* Liana... Liana... *(Se ia după ea.)*

[1] începînd de aici, în punctul marcat de autor cu Y, reproducem textul interpolat, mai amplu şi mai coerent, 2 file de carnet, nenumerotatc, .scrise cu creionul. Textul iniţial va fi dat în subsol, la sfîrşitul fragmentului adăugat.

[2] în scrisoarea către Marioara Ventura, scriitorul pomeneşte de o fotografie. Avea în vedere o modificare, după 1928, în sensul acestei variante?

IScena][1]

(Ilarie intra pe uşa de serviciu, şi-şi desface *pardessus-ul* de praf. Aude e strig» pe Marius strigînd alături: Liana! Se uită mirat într-acolo şi e gata sâ pornească după ei. De afară vine zgomot de motor. Revine şi se uită spre)

ILARIE *apare prin uşa de serviciu şi-şi scoate pardessus-ul de dril. Aude vocea lui Marius strigînd: Liana/ Vede uşa deschisă la apartament şi e gaia să pornească într-acolo, dar se retrage şi se ascunde în dosul geamului.*[2]

Scena ţa 7-a]

Intră *LIANA si MARIUS.*

MARIUS: El t'aw asta de turbarea care îl bîntuie de glumele noastre de pină acum.

LIANA: TU cr?zi c-au fost doar glume.

MARIUS: Deocamdată glume, alături de Geo nu se poate decit glumi... el însuşi e o glumă[3] a naturei şi se sperie teribil cînd îşi dă seama

[1] Şi acest ruviut trebuie considerat anulat odată cu pasajul următor, cum ne indică numărătoarea scenelor.

[2] N-am îmi reprodus textul tăiat de autor, peste care slnt scrise indicaţiile scenice, din cauza dificultăţilor care fac lectura nesigură.

[3] Reprodmem aici finalul scenei a 6-a şi începutul celei de a 7-a din versiunea iniţială, îmbogăţită prin interpolare, care devine text de bază. Procedind astfel, credem că respectăm intenţiile autorului de a-şi îmbunătăţi mereu textul:

GEO: Sau al viitorului, dacă (vrei) preferi... Eu însă m-am gtndit... — ucigaşul care dă tîrcoale locului crimei. .. *(Arată antreul.)* Aa... (s-o aducem să vadă) O nebunie, hai s-o primim... (s-o aducem) de douăzeci şi doi de ani piciorul et u-a mai călcat acest hol.. .s-o aducem să vadă casa pe care a murdărit-o... îi vom oferi o bucurie fără seamăn. Sadică. Si nu oferim o mare privelişte... Care va fi cea dintîi a ei mişcare... cea dintîi vorbă?... Va plînge, va rîde... sau nici măcar nu se va uita... Liana, nu vrei să vezi această nepreţuită privelişte ?... Mă duc s-o aduc__

LIANA: Geo... eşti nebun, tata ar facs un scandal...

GEO: Nenea Ilarie e departe, pe moşie... Abia a plecat... şi şti cit rătiiîne acolo... Ş-apoi ne trebuie neapărat un părinte care

de asta.[1] Dar dacă tu vrei să mă convingi că e adevăr, haide să mergem... Dovedeşte-mi că poţi rezista tentaţiei spectacolelor pe care ţi le oferă Geo. Să mergem, Liana, noi nu trebuie să auzim şi să vedem cele dintîi vorbe şi cele dinţii mişcări pe care le va spune şi face această biată femeie; noi trebuie să fim deasupra acestor plăceri cari nu pot amuza sau îngrozi decît pe-un posedat ca acest Geo. <Haidem, Liana...)

LIANA: Şi totuşi ar fi fost interesant...

MARIUS: Haidem, Liana! *(Liana ezită un moment, apoi il urmează.)*

Scena [a 8-a]

ILARIE apare prin uşa de serviciu {vede pe LIANA ieşind cu MARIUS. îşi pune lucrurile pe care te aduce) şi-şi aşează pardessus-uJ *şi pălăria cea mare, de paie, pe-un scaun. Se apropie de (un scaun) fereastră, frectndu-şi mîinile. Acolo rămîne holbat. .. se freacă la ochi, se dă înajioi şi ajunge în dosul geamlicului din fund, unde se ascunde.*

Seenaja 9-a]

GEO, ANGELA

GEO *(trece Inainte-i la uşă):* Iartă-mă că intru cel dintîi... poate că ai uitat seama... *(Privind-o fix.)* Şi cu toate astea nimic nu s-a schimbat... (mobila a râ) *(îmbrăţişind cu gesturi încăperea):* Mobila a rămas neschimbată, la locul ei... *(Ea priveşte)*

să dea binecuvântarea unei astfel de nepreţuite victorii... Voi veni cu dînsa... *(Iese tn goană.)*

Scena [a 7-a]

MARIUS: El face toate acestea de turbarea care-l bîntuie. Glumele noastre de pînă acum el le-a luat (în serios ca o) ca acoperind un mare adevăr...

LIANA: Tu crezi c-au fost glume?...

MARIUS: Da, Liana, alături de Geo nu se poate decit glumi... el însuşi e o glumă.

[1] Cuvintele cu care se termină textul adăugat *„...el însuşi e o glumă"* fac corp comun în fraza cu textul iniţial, pe care îi reproducem pînă la capăt: „a *nalwei şi se sperie teribil cind îşi dă seama- de asta".*

AHGELA *(care a privit (uimi f—f] înduioşată ş t) pe sub sprlncene în juru-i, apoi a suris (turburată şi înduioşată in acelaşi timp, sus- • pină)):* Unde e Liana? Mi-ai spus că e aici cu Marius... Cheamă-i (repede), te rog.. - ar putea veni (şi) ilarie şi...

GEO: ...şi geamurile sunt tot acele ce-au răsunat de stridenţa rîsului lui Miti....

ANGELA *(face un pas înapoi):* Cheamă te rog pe Liana.

GEO: Cum? Nu-ţi spune nimic această încăpere, acest divan, această • masă, aceste scaune... (nu le) cum, nu simţi o mireasmă puternică, venind de departe, din trecut, şi nu-ţi simţi (cum) ochii împâienjenindu-se de lacrămi...

ANGELA: Spune-i Lianei c-o aştept afară, la maşină... *(Vrea să iese.)*

GEO: Sărmanele oase ale Iui Miti... cum trebuie ele să se frămînte, (colo,) in mormîntul lui fără cruce, (dc la) din cimitirul de la marginea satului... (Ea-1 măsoară.)

ANGELA *(il măsoară crunt):* Domnule, eşti foarte necuviincios.

GEO: Ah-ha-ha... Stai liniştit, Miti. Sunt eu aici, eternul tău urmaş... continuatorul... lumină din lumină... Ha, ha, ha... dormi în pace... în curînd va răsuna cîntece de nuntă în aceste odăi... şi duhul tău, încarnat în mine, se va plimba printre nuntaşi.

(ANGELA *(îngrozită):* A... astfel de lucruri. A... va să zică... « pregăte » astea le vîri in sufletul)

ANGELA *(îngroiită):* A... ce vrei să spui... de aceea îmi anunţai atît de fericit viitoarea căsătorie a Lianei cu Marius... asta urmăreşti acum. Cu asta otrăveşti sufletul copilei...

GEO: (îi dau) Cu bunele exemple ale părinţilor ei... Ce găseşti nefiresc in toate astea... eu am iubit-o ca... ca... ca un senior Ilarie oarecare (dar pentru că) însă nu ştiu ce-ţi făcusem... (poate că aduceam) poate nu-mi ierţi că-ţi aduc puţin aminte (la) de ugura celui de demult... că urechile ei vîjiiau de sfaturile tale înţelepte... să mă respingă... (sîngele) şi trupul îi vijîia de sîngele moştenit de la tine... ea ţi-a dat dreptate... eu nu puteam fi decît un Miti... şi m-a consacrat ca atare... (chiar nimic mai firesc precum vezi) şi n-ai nevoie să le (uim) îngrozeşti astfel... rolul meu începe (după) ceva mai tîrziu... . ai timp să-i dai toate sfaturile... s-o îndrepţi... de la calea răului, doamnă Angela... încearcă... te rog sâ încerci... lupta dintre noi doi mă amuză... mă atrage... te rog, te rog... adu-o la gindul cel bun... indepărteaz-o de Miti... de germenul răului şi, dacă poţi, schimbă-i tot sîngele din vine... el s-a îmbuibat

complect de modestele mele sfaturi... ei bine, purifică-i-I cu pilda minunată a trecutului tău...

ANGELA: Şi crezi că Ilarie nu va afla nimic din toate aceste isprăvi?...

GEO: Nimic, nimic, frumoaso. Pereţii sunt muţi. Nenea Ilarie e departe, pe moşie... <şi-n casă) iar cînd nenea Ilarie este aici, nici cel mai puternic uragan nu te va putea arunca înăuntru. Nici o pasăre vrăjită nu va putea răzbate din parte-ţi prin uşile astea... precum nici cea mai parfumată scrisoare... cum ştii tot aşa de bine ca şi mine...

ANGELA: Nici prin Mihuţ?...

GEO: O, asta ar fi o idee (, numai că e prea tîrziu.) Chiar o sâ-1 bucure pe nenea Ilarie cînd te va vedea atît de schimbată, denunţînd singură pe bieţii Miti de diverse forme şi dimensiuni, pe care-i cultivai cu atîta <grijă) ardoare[1] înainte. După douăzeci şi doi de ani tot e un progres, bătrînul se poate mîndri... Porumbiţa mea, de ce te superi? Eşti tot frumoasă... dacă n-ar fi Liana, scumpă făcătoare de zeiţe... îţi jur... Te privesc cu ochii neîncrezători şi totuşi tinereţea ta mă înspăimîntă... Cum de nu s-au întilnit drumurile noastre <în> acolo, în zările îndepărtate... poate numai aşa mă vindecam de Liana...

ANGELA: Sărmanule!...

GEO: Mă compătimeşti, da... ei bine, te rog, spune-i tatălui lui Marius... tot ce-ai aliat aici... nici nu ştii cît ţi-aş fi de recunoscător...

ANGELA: Sărmanule, sărmanule...

GEO: Sau oricui altuia, numai la urechea lai Marius să ajungă... Te rog... te rog...

ANGELA: Ha, ha, ha...

GEO: Rîzi... da... ei bine, mă va goni, nu? Mă va goni nenea Ilarie ...dar în sufletul ei, în sîngele ei <va încolţi germenele aprig al păcatului) voi ramîne eu, Miti. Du-te, du-te şi-ţi (vindecă) tămăduieşte fata...

ANGELA: <Nenorocitule, primesc lupta...) Dacă m-ai fi cunoscut pe mine în străinătate?[2] Numai aşa te vindecai de Liana, ai spus? Da. Ai spus adevărul: (nu te poţi vindeca... o iubeşti... ai spus purul şi unicul adevăr din tot ce clocoteşte în tine) ai lăsat să scape pura şi unica scînteie de adevăr din tot focul ce clocoteşte în tine. Nu te poţi vindeca... o iubeşti,.. Şi, nenorocitule, primese lupta... şi te voi învinge. <Căci eşti slab... Nu vezi cum o iubeşti, sărmanule... N-ai nici un pic de sînge rece... avertizezi toată lumea de năzbîtiile care-ţi trec prin cap. Eşti indiscret şi chiar zgomotos; şi oricît te vei sili să fii altfel nu vei izbuti. Tu nu eşti un Miti. Tu eşti un biet Geo. Ascultă aici secretul izbînzilor lui Miti; el nu iubea niciodată... Ha, ha, ha! rămîi cu bine, Miti.

GEO: Miti... el te-a iubit... tu nu l-ai iubit...

ANGELA: EU l-am iubit tocmai pentru că el nu mă iubea.)

ANGELA[1]: Căci tu nu eşti un Miti... tu eşti un biet Geo... Unul care va trebui să învingă <nu avertizează niciodată pe adversar de planurile luptei lui... tu eşti zgomotos) păstrează în taină planurile atacurilor lui... tu-ţi avertizezi adversarii, sărmanule, şi chiar faci zgomot mare cînd ei nu le aud... Tremuri de rezultat, într-atîta tremuri încît (te uluieşti) vrei să-i uluieşti cu pregătirile infernale pe care le clamezi... (Eşti) Miti? Eşti un biet Geo... Adică o parodie... Ascultă, aici secretul izbînzilor lui Miti: el tăcea şi, mai ales, nu iubea niciodată... Ha, ha, ha... . Rămîi cu bine... *(batjocoritor)* Miti...

(GEO: Minţi... el te-a iubit.)

GEO: Nu e adevărat... el te-a iubit... tu... tu n-ai ştiut... să... să-l...

ANGELA *(îl trage de mînă spre rampă; în şoaptă):* A fost singurul pe care l-am iubit, tocmai pentru că *el*[a] nu m-a iubit... niciodată. *(Se smuceşte şi iese hohotind. Geo rămlne înlemnit, face apoi involuntar cîţiva paşi spre uşa pe unde a ieşit* [Angela] *şi ramîne acolo, cu ochii în pămint. Ilarie apare în urmă-i, gata să se apropie, dar mina i se ridică la frunte, se răzgîndeşte* [cuvînt ilizibil] *şi se întoarce scurt la postul lui de observaţie. Vine Liana.*

Scena [a 10-a]

LIANA: AU plecat... amîndoi...

GEO *(tresare):* Ce?

LIANA: Dar ce ai?

GEO: Nimic... (Liana îl priveşte curioasă.)

LIANA *îl priveşte curioasă.*

[1] Intervenţie cu creionul.

[2] Intervenţie cu creionul.

[1] Replica Angelei, cu multe reluări, continuă pe o nouă filă, r. şi v. numerotată tot 15, de asemenea cu ştersături în creion şi cerneală. Reproducem numai textul care aduce clemente noi, fără să putem evita, chiar din rîudurile neşterse, unele repetiţii.

[a] S.a.

GEO *(tare):* Angola!

LIANA: Ce Angela?

GEO: Te-ai reîntors, ți-a plecat Ilarie al tău...

LIANA: Ilarie?...

GEO: XU mă mai cunoşti?

LIANA: Geo, ce te-a apucat, eşti nebun?

GEO: Aşa mă denumeşti acum? Vai, ce schimbătoare e inima femeilor. Poftim, m-a uitat! Şi eu am murit pentru dinsa.

LIANA: Geo, nu-mi place teatrul tău.

GEO: Vai, pînă într-atîta să mă fi dat uitărei. Dar eu sunt Miti, frumoasa mea Angela. N-ai auzit că mi-am făcut apariția în jurul pavilionului de odinioară, cîteva săptămîni după apariția ta în aceste locuri. *(Micşorînd vocea.)* Ei îmi zic- Geo, dar asta numai pentru că nu îndrăznesc să-mi pronunțe numele celălalt, cel teribil... Şi sub masca cea nouă, ei abia de mă pot distinge, dar mă bănuiesc. Tu însăți te uiți la mine nedumerită; dar priveşte bine ochii mei, Angela, dacă vrei să recunoşti pe Miti al tău... Cadavrul mi l-am părăsit acolo, în mormînt, şi cum tot dam tîrcoale în jurul locurilor acestora care mi-an fost scumpe... te-am revăzut pe tine, Angela... în corpul cel tînăr, ca într-un vestmînt nou... atunci mi-am ales trupul acesta :n care mă vezi şi care aducea puțin cu mine cel de demult... am pătruns ca un suflu demonic In corpul ce] nou şi-am izgonit, cu violență pe locatarul cel vechi... (pe) bietul suflet bun, dar puțin cam rătăcit, al sărmanului Geo... naivul acela care credea că el mă va putea învia... şi care te iubea, săracul (prosteşte, ca un Marius oarecare) oftînd ca-n vechile melodrame (şi rare ofta ca-n vechile melodrame). Să lăsăm să cadă o lacrimă pe biet sufletul lui (Geo) ... *(Pauză.)* Dar ce-are a face Geo... :;cum sunt Miti, înțelegi, numai Miti de sus pînă jos. înțeWgt tu ce înseamnă asta: un Miti de sus pînă jos... la o parte cu amorul văicăritor şi demodat... Miti înseamnă acțiune, putere şi înfruntare, înseamnă suflet de drac şi rigiditate de oțel. *(Privind-o stăruitor.)* Cu adevărat nu-ți mai aduci aminte ochii mei[1] drăcoşi şi năzbîtiile mele pentru care te prăpădeai de rîs, încurcăturile în care puneam pe toți ai casei şi glumele de care făceai un haz atît de zgomotos, deşi erau atît de puțin sărate? Dar dansurile mele neraai (ştiute)cunoscute de nimeni... felul cum ştiam să-mi arunc piciorul *(sckimbîndu-şi dintr-o săritura înapoi poziția picioarelor).* Uite, să-ți.

r LIANA: Bine-ai venit din morți, te recunosc, amantul meu scump...

GEO: Ah, Angela, îți mai aduci aminte nopțile acelea cînd plopii par- . cului ca nişte degete negTe şi uriaşe ne amenințau sub albastrul de vis al lunci... Vai, sperioşii plopi... Cum se înfiorau şi se răsuceau, numai că'vedeai ieşind de sub cuta dealului, ca dintr-o pleoapă, jumătatea aceea de lună roşie, ca un ochi dc asasin la pîndă. ..Dar ce ne păsa nouă de plopi cînd pavilionul ne primea...

LIANA: O, pavilionul ăsta... înainte treceam pe lingă el ca pe lingă orice şopron sau hambar din curte... (a asta... Deşi) împrejurările care au avut loc în juru-i (se) mă intrigau destul şi înainte de venirea ta, dar el în sine nu-mi spunea nimic... Dar tu, Miti, m-ai făcut să iubesc tot ce trebuie să se găsească într-insul.. - tot ce mîna (mamei va fi) dragostei a aşezat (într-insul) acolo... (nu ştiu ce anume... dar văd *[cuvinte ilizibile]')* văd umbre de lucruri (căci toate) în umbra eternă care domneşte acolo, sub zăvor, noaptea ca şi ziua... şi văd umbre de ființe... (două umbre) *(ca în vis)* nu, nu spun drept... o singură umbră... care aşteaptă... aşteaptă necontenit... necontenit tresare şi aşteaptă... şi nimeni nu vine... de douăzeci şi doi de ani... Adesea oftează... se ridică şi paşii (l»i) ei foşnesc ca mătasea

[1] Un adaos, de care autorul urma să țină seama la o nouă transcriere, propune cîteva modificări:.....pe locatarul (vechi) cel vechi... bietul suflet al lui Geo... naivul care credea că mă va putea învia (şi care te) deşi te iubea săracul oftînd ca-n vechile melodrame... *(Un moment pe gînduri.)* Să lăsăm să cadă o lacrimă pe sufletul acestui rătăciți *(Pauză mică)* Dar ce-are a face Geo.-- Eu sunt Miti, înțelegi... de sus pînă jos... înțelegi tu ce Jn&eamnâ asta, un Mit de sus pînă jos: însemnează acțiune, putere şi.înfruntare, însemnează suflet de drac şi rigiditate de metal... însemnează moartea tînguirei demodate şi seci. . . *(Privind-o stăruitor.)* Cu adevărat nu-ți mai aduci aminte ochii met../*

Acest text continuă pe o filă ruptă difttr-un carnet: .,[...] priveşte bine ochii mei, Angela, dacă vrei să recunoşti pe Miti al tău *(privind-o stăruitor),* cu adevărat nu-ți maî aduci aminte ochii mei drăcoşi şi năzbîtiile mele pentru care te prăpădeai de rîs, încurcăturile în care puneam pe toți ai casei şi glumele de care făceai un haz atit de zgomotos, deşi erau atît de puțin sărate? Dar dansurile mele nemaiştiute de nimeni?... Felul cum ştiam să-mi arunc piciorul. *(Sckimbîndu-şi dintr-o săritură înapoi poziția picioarelor.)* Uite, să-ți aduc aminte...

LIANA: Da, îmi aduc aminte, Miti... Bine ai venit din morți... Te recunosc, amantul meu scump...

GEO: Ah, Angela mea. îți mai aduci aminte nopțile acelea [--l

1

pe podea... se apropie de uşa cea mare şi ascultă... ascultă îndelung tăcerea mare a nopţei... Cîteodată îi răspunde pădurea cu un oftat prelung... dar apoi aceeaşi tăcere îşi ia locul, suverană. .. şi umbra, stingheră, se reîntoarce tristă în mijlocul acelor lucruri întunecate, care-i ţin tovărăşie de atîta amar de vreme', le <mingîie> le pipăie, le mîngîie... apoi cind < intă cocoşii trece uşor prin <zidul> păretele de scînduri şi-o <lua> ia agale şi tristă spre mormîntul dărăpănat din cimitirul ţărănesc... Atîta de tristă <era> o văd că mă podidesc(-eau) lacrămile. Geo... <Miti> Totdeauna, cînd gîndesc cîteodată singură, mă podidesc lacrămile de tine, Miti, şi-mi vine să-ţi trimit vorbă prin şuierul vîntului spre pavilion. Aşteaptă-mă <să vin'}.

GEO: <De ce **nu** i-ai spus asta atunci? De ce îl lăsai să aştepte?) Iată vorbele tale de odinioară, mîngîietoare ca adierile înflorate ale nopţei, Liana... De ce, de ce nu i-ai trimes încă vorba aceea prin şuierul vîntului?

LIANA: Pentru că decorului îi mai lipsea ceva...

GEO: <îi lipsea ceva?) Ce putea sâ-i mai lipsească?...

LIANA: Ceea ce tu m-ai convins că e principalul. */Bufnind in ris.)* îi mai lipsea... Marius... îi lipsea tragicul...

GEO: <A. • • > O, zeiţă a tenebrelor, încă ai rămas cn predilecţie pentru tot ce e nocturn... -

LIANA: Geo, noi amîndoi vom <trage) conduce de minune sforile acestui joc minunat... mortal... (Căci te vei răzbuna, Miti... Figura la cea tristă de odinioară mi-ai împlîntat-o atît de adine în mine, că trebuie, trebuie să te răzbuni... Miti... vei vedea cum ştiu să rezist... M-am cercetat bine: mie nu mi-e frică de moarte... Tu, dragul meu, m-ai învăţat pînă yi această cea din jrmă «ultimă» înţelepciune... e'- **nu** voi fugi...)

GEO: ...şi sinistru... O <şi tu), ai rănu cu totul şi c•: totul aceeaşi... Aceiaşi ochi... o, cum seînteiază de teribil!...

LIANA *(pe gînduri)* : <eu **nu** voi fugi) M-am verificat bine: mie **nu** mi-e frică de moarte... Tu, dragul meu, m-ai învăţat pînă şi această ultimă înţelepciune...

GEO: ...două migdale, ochii ăştia... <sau două pumnale...)

LIANA *(hotărîtă):* <Doamne, voi ramîne...) ...eu nu voi fugi...

GEO: ...sau două pumnale... Doamne, ai nişte pupile atit de puţin statornice... aceleaşi buze şi mai ales trupul ăsta de pisică.

' Apar din nou adaosuri în creion.

(O apucă şi o strînge la piept.) (Ea se desface înfiorată}: Ha, ha, micul tău Ilarie.)

LIANA *se desface înfiorată şi porneşte clălinîndu-se spre fereastră...*

GEO: Ha, ha, micul tău Ilarie, cînd va veni să ceară mîna păcatului...

LIANA *nu răspunde.*

GEO: Liana, eu trebuie să plec chiar în seara asta... Căci cuibul nostru, noul nostru pavilion, e pregătit de mult, numai tu nu erai pregătită să afli această veste... *(Tăcere. Geo porneşte spre ea.)* <Cînd a ajuns aproape şi o fixează)

LIANA *(cînd celălalt a ajuns aproape, (şi o fixează} fixînd-o stăruitor):* Unde e cuibul acela?

GEO: Undeva, neştiut de nimeni, pitit în mijlocul unui buchet de plopi... Liana, un cuib mic ca o izbă rusească... Ştii tu ruinele fabricei aceleia uriaşe de cherestea, căzută de mult pradă flăcărilor?. ..

Actul III

Din actul al 111-lea al variantei primare *(A)* s-au păstrat la Drăgăşani 7 file, în numărătoarea autorului, de format 23 x 16/24 x 17. Caracteristicile grafice, scrisul mare înclinat la dreapta, ca şi calitatea hîrtiei, rezultată din împărţirea unei coli mari în mai multe file de dimensiuni uşor variabile, sînt aceleaşi cu ale multor file din actul al II-lea, mai ales. Pot fi semnalate şi uşoare deosebiri, dintre care cea mai importantă este absenţa completărilor cu cerneală roşie. în consecinţă nu avem decît o singură numărătoare, cu cerneală neagră, transformările în textul iniţial fiind minime, ceea ce nu a determinat eliminări sau adaosuri de file, cum s-a întîmplat în cazurile anterioare Actul al III-lea începe, în această versiune, cu mijlocul scenei 1. Lipsesc semnele concrete ale întîlnirilor lui Marius cu Liana în pavilion: descrierea încăperii (prezentă în varianta definitivă pînă şi în indicaţiile privitoare la decor), hîrtia cu socoteli pierdută de Marius, întrebările de tatonare puse de Geo soţiei sale. Geo este absent şi suportă greu întrebările, mai mult amuzate decit enervate, cel puţin pînă la un punct, ale Lianei, care încearcă, fără şanse, să-i alunge bănuielile. Este de remarcat concordanţa destul de bună a acestui fragment din varianta primară cu varianta tipărită, deşi frazele sînt, peste tot, destul de mult deosebite de la o versiune la cealaltă:

[Scena 1]

LIANA *((trîntită pe} ridicîndu-se în coaie pe divan):* Geo(rgel)...

GEORGEL se *plimbă agitat şi nu răspunde.*

LIANA *(zîmbind vag şi răzgiindu-se) :* Georgel...

GEORGEL: Ei, ce doreşti, frate?...

LIANA *(surîzînd):* Te-am întrerupt prea brusc din gînduri?...

GEORGEL *(rugător):* Liana, pentru Dumnezeu...

LIANA *(căzindpe divan):* Vai, iartă-mă_____*(O tăcere (in care} in timpul căreia ea rămine pe divan întinzîndu-şi alene braţele, iar el se plimbă agitat, exagerat de agitat, (încercînd} schiţind semne care să-i arate şi mai evident preocuparea.)*

LIANA *(fără să se întoarcă, frîngîndu-şi miinile):* Georgel!

GEORGEL <O *priveşte crunt} o priveşte crunt, pe furiş, apoi brusc întoarce capul.*

LIANA: *Georgel! (Se (ridică iarăşi în coate} răsuceşte şi se ridică iarăşi în coate.)*

GEORGEL *(nu răspunde la început, apoi cind ea e gata să deschidă din nou gura, el izbucneşte):* Ei, ce doreşti Liana? Spune, te rog...

LIANA *(îl priveşte rîzător):* Vreau să ştiu ce gînduri grele se încrucişează ca norii în capul tău... de eşti aşa nouros...

GEORGEL: Sunt nori încărcaţi de fulgere <sau chiar) şi trăsnete...

LIANA: Şi de tunete, că bombăneşti întruna. Nu? Serios că gîndeşti?

GEORGEL : Liana...

LIANA: **TU** aveai dreptate, copilul meu...

GEORGEL *face o mişcare bruscă.*

LIANA: Ah, uitasem... iubitul meu, bărbatul meu... Tu aveai dreptate, copi... ***(rîde)*** <B> bărbatul n. . bărbăţelul meu... Aveai mare dreptate...

GEORGEL: Ce dreptate?...

LIANA: M-am gîndit mult la asta... Că nu <faci să) te prinde <la> costumul de bărbat... e prea larg şi prea bătrînesc croit pentru trupul tău de zvîrlugă...

GEORGEL: Ai găsit altul cu un costum mai potrivit—

LIANA: **NU** e vorba de-asta. Dar de acum înainte n-am să-ţi mai spun: bărbatul meu, ci amantul meu... Asta o să te supere...

GEORGEL: Ce tot vorbeşti pe aci... Ei bine, nu; nu mă supără nimic, oricît ai încerca să mă scoţi din sărite pentru că n-ai alt de lucru...

LIANA: E drept, tu eşti foarte (preocupat) ocupat.

GEORGEL: Sunt preocupat.

LIANA: Eşti...

GEORGEL: Da, să ştii... şi întreruperile tele...

LIANA: Credeam că eşti preocupat de mine.

GEORGEL: Ho, ho... de ea... mititico, dar... un om trebuie să ştii că mai are şi alte gînduri.

LIANA: Omule! Şi <pe) se poate şti ce anume te-ar putea preocupa po tine...

GEORGEL: Da, vag! O idee... înţălegi, atît: o idee...

LIANA: <Numai una?) Da? Ah! *(Bătînd voios din palme.)* Bărbatul meu are o idee. (Bărbatul) Amantul meu are o idee... La toată lumea am să spun, să ştii, marele eveniment... şi tatei şi mamei, la toată lumea...

GEORGEL: Şi doctorului?

LIANA: Doctorului?

GEORGEL: îndrept...

LIANA: Niciodată nu vorbesc cu el despre tine...

GEORGEL: A da... aveţi atitea să vă spuneţi...

LIANA: Ah, de-ai şti cît e de anost.

GEORGEL: Nu găsesc. Dimpotrivă, mi se pare cît se poate de interesant... Şi trebuie să-ţi facă o curte împănată cu versuri clasice, cu fraze celebre, cu figuri retorice...

LIANA: N-am băgat de seamă. E drept că-mi strecoară cîte-un compliment din cînd în cînd...

GEORGEL: Va să zică ei vine regulat la doamna, stimata ta mamă, ori de cîte ori tu o vizitezi. Sau, mai degrabă, ori de cîte ori doamna, stimata ta mamă, vine să te ia... Ah, e delicioasă stimata ta mamă...

LIANA: O, ce gîndeşti acolo! De altminteri <ai putea să vii, a de ce nu vii şi tu cu noi, dacă te macină aşa, ai putea) de ce nu vii şi tu cu noi, dacă <te macină aşa de) nu crezi...

GEORGEL: <Nu pot) Niciodată...

LIANA: **EU** nu te înţăleg deloc.

GEORGEL *(strigînd):* Liana!

LIANA *tresare.*

GEORGEL: Ce-i tonul ăsta?

LIANA: Ce ton?

GEORGEL: Tonul acesta aşa serios, tonul ăsta neobişnuit la tine... Liana!... De ce ai schimbat tonul aşa deodată...

LIANA: Eşti nebun.

GEORGEL: Liana, niciodată nu mi-ai vorbit astfel, aşa de cuminte, aşa de aşezat... Liana, de ce nu mai glumeşti răutăcios, ca pînă acum două minute, ca tot timpul căsniciei noastre, ca în toate zilele celor şase luni... De ce cînd am (spus că mama) pomenit de coincidenţa vizitelor tale cu ale celuilalt...

LIANA: Ah, dar eşti (nebun) complect nebun... Ei bine, ţi-am spus de atîtea ori... (Vino) Vino. dacă te macină astfel curiozitatea...

GEORGEL *(riztnd):* Mă macină... ei nu [mă] macină şi tocmai de aceea... nu voi veni niciodată... Ha, ha... Ai tresărit cînd am strigat... Ai crezut că... nu. du-te, copila mea, <du-te> draga mea copilă, du-te să te legene în apodoze şi protaze domnul doctor, ha, ha, ha, cu care ţi-am recomandat (desfrîu) imoralitatea şi ţi-am adus dar de logodnă desfrîul, cum aş putea să te împiedec. .. Du-te şi mă înşeală, copilă, du-te şi încolăceşte-ţi braţele pe după gîtul celuilalt... Liana, e acelaşi lucru: *mutatis mutandis,* ar spune doctorul tău...

LIANA: Dar mă indignezi...

GEORGEL *(strigînd):* Ah... te indignez... De cîte ori nu ţi-am spus asta pînă acum? De ce îmi răspundcai în rîs?... De ce acum <îmi spui) te-ai supărat! *(Privind-o drept în ochi.)* Liana!

LIANA: Toate au o margine...

GEORGEL *(din ce în ce mai tare)* : Minţi! Ah, ba da... toate au o margine... şi curtea doctorului are o margine; desigur aţi trecut peste ea... Liana, într-adevăr? De ce, de ce schimbarea asta...

LIANA: (Vai) De ce strigi?

GEORGEL *(inâbuşindu-şi vocea):* A... ha, ha, ai crezut cu tot dina dinsul că (am luat-o în serios...) strigă gelozia în mine... O' copilă dragă, dar oare nu te-aş păzi ca pe o turturică, dacă într-adevăr viermele ăsta m-ar muşca... Dar eu sunt imun, înţălegi, Liana... şi iată de ce-ţi dau libertatea... Ceea ce nu pot suporta la tine este nesinceritatca... <şi de aceea pîndesc cu atîta sînge rece) De ce-mi ascunzi ce se petrece acolo.... Doar în privinţa asta ţi-aş fi amicul tău, sfătuitorul tău... ' Ah, de aceea pîndesc cu atîta sînge rece cea mai mică schimbare a vocei tale, cea mai neînsemnată întorsătură a tonului tău.- Un sport ca oricare altul... Şi astăzi am surprins adevărul... Liana, nu poţi nega că el nu te-a sărutat cel puţin. Atît numai...

LIANA: Eşti plictisitor...

i în text: *meu.*

JEORGEL: Liana! Dar nu mai eşti tu aceeaşi! Altfel erau răspunsurile tele.' (Spune) Spune atunci, de ce „eşti plictisitor", cînd pînă acum îmi răspundea! cu o poveste întreagă sau cu o (frază) simplă vorbă cu tăiuşul dublu... De ce acum, Liana...

JIANA: Stăteam şi eu la pîndă ca să-ţi surprind gelozia...

ÎEORGEL: Ah, te rugasem! Liana... «minţi. Nu» nu-i adevărat. Tu n-ai stat la pîndă... Liana, dimpotrivă, tu ai dat în cursă... a fost singura ta nebăgare de seamă, în cele şase [...])

Un număr de 18 file, care reprezintă un text lacunar de 30 de file, |ţn numărătoarea autorului, duce pînă la capăt actul al III-lea. Se păIstrează filele: 5—8,13,18—30. La acestea se adaugă un număr de 3 file Iscrise cu cerneală roşie, care reprezintă textul lacunar al unei interpo- (ff. 39—41, în numărătoarea autorului). Hîrtia este de calitate Idiferită, obţinută prin împărţirea unor coli mari în file de format 21 x f17, cu mici variaţii pe care nu le consemnăm. Provenienţa lor este cea Iftbişnuită: manuscrise mai vechi folosite pe verso (filele 4—8 au pe recto ftm text din varianta de faţă, actul I; fila 13, un fragment din *Troiţa,* IJi. 12, în numărătoarea autorului; alte file, ciorne şi acte juridice; iar |o ultimă categorie, foi special pregătite de scriitor prin împărţirea unor !coli mari în mai multe bucăţi, adeseori cu marginea neregulată). Faptul |că scriitorul foloseşte hîrtie recuperata din manuscrisul nuvelei *Troiţa* Itn redactarea actului al 111-lea, scena a 3-a, ne ajută să stabilim data |emd termină prima variantă a piesei. Nuvela *Troiţa* apare pentru prima 'dată în „Cugetul românesc^, Bucureşti, III, nr. 1, martie 1924, pp. 10— •t8. Avem aici o dovadă că în anul 1924, autorul avea gata prima ver[siune din piesa *Pavilionul cu umbre,* intitulată la început *Am ucis ¥păcatul.* Titlul acesta este menţinut pînă în 1925: *Am ucis păcatul,* t*Flamura", Craiova, 1, 1925, nr. 3—4, martie-aprilie, pp. 2—3. Cele Jmai multe file din acest ultim fragment al variantei *Am ucis păcatul* f*înt scrise cu cerneală neagră. Corecturile şi adăugirile, uneori substaniţiale (v. pp. 28—30, în numărătoarea autorului), sînt făcute cu cer- I Ireală roşie. Grafia este uşor deosebită de primele file din actul al III-lea: literele sînt mai mici şi mai strînse. Numele personajelor sînt prescurtate. I *Georgel* apare numai în forma prescurtată: *Geo.* Sfîrşitul piesei, în această |' variantă, diferă foarte mult de cel publicat. Geo se sinucide în faţa fe Lianei, după ce încercase s-o omoare, aceasta înnebuneşte, Ilarie rosteşte, şi el în pragul nebuniei, din nou cuvintele *„am ucis păcatul",* iar & înverşunarea faţă de Angela, dorinţa sa de răzbunare, axul întregului

conflict, se stinge, după ce fusese expusă într-o lungă diatribă la început. Efectele melodramatice, atmosfera sumbră, de macabru artifcios, în care se infiltrează elemente fantastice, capătă contururi foarte puternic îngroşate.

[Scena a 2-a)

ILARIE: De,unde. ştii?, , _

GEO: (NU SC putea altfel) Unica posibilitate...

ILARIE: Cum o învăţai tu... -

GEO: Am învăţat-o <toate posibilit) să nu termine de gîndit'pînă nu epuizează toate posibilităţile.

ILARIE: Şi acum vrei s-o împuşti...

GEO *(ridicîndu-se brusc):* De ce s-o împuşc?...

ILARIE: Tăcere... Sst... Şezi... Poate nu va fi nimic...

GEO <: Atunci crezi că) *[((şoptind))):* (IAJ) 'ală-seară ((?))... •

ILARIE: Sst. Nimic. Nimic... Oamenii sunt la pîndă. Tot parcul e înţesat... De aceea ţi-am spus că mai multe ziie să n-o însoţeşti... ea sa capete curaj... dacă nu astâ-seară... mîine... <voi înţesa parcul) ((şi tot îl vom prinde)).

GEO: Ea va observa...

ILARIE: Cu neputinţă...

GEO: Am învăţat-o să fie precauta. Poate să aibă şi spioni...

ILARIE: Oricum, dacă i-a scris să vină... ((Vreun semnal a învăţat-o}|?

GEO: <Am învăţat-o şi un semnal... La semnalul ăsta se va răspunde...) ((Nu! Semnalul era acesta: (treceam) eu aş fi aşteptat-o In dosul gardului într-un punct hotărît. < Dacă) şi nu trebuia să mă mişc decît dacă venea şi lovea de trei ori în gard)) [urmează două şiruri ilizibile].

ILARIE: <Cum i-ar fi comunicat semnalul prin scrisoare.) ((Oare. sâ-î fi <spus ea) scris ea instrucţiunile astea?})

GEO: (Orice e cu putinţă...) ((Desigur, cu oarecari mtirzieri.)) în fund e chiar o portiţă, ((cam la locul unde trebuie să aştept...)) Pe portiţa asta ea poate s-o ia departe pe mirişti..; Acolo eu .aş fi aşteptat-o cu un automobil negru şi închis... ((Şi o plimbare de două ceasuri în noapte avea să urmeze. De-o pildă acum...))

A în cerneală roşie este scris peste *a* în cerneală neagră!

Mamă-sa la nevoie i-ar putea servi automobilul... Mai ales că o răpire ar fi posibilă... *(ridicîndu-se)* şi-ar încuviinţa-o şi soţia dumitale... socotindu-mă astfel obligat să cedez...

'ILARIE: Pentru asta îmi va plăti personal...

I'GEO: Cine?

| 'ILARIE: Angela... <Tu vei) Ţie-ţi las pe mînă pe Marius... (Amîndoi lega) *(întinde mîna.)* Legămînt. Vechea răzbunare abia acum...

GEO: Te asigur că nu vei avea curajul...

ILARIE: Dacă isterica asta... Ha, ha... dacă va fi răpire. Mîine voi fi la ea. îi voi bate la uşă. Tot ţine să mă vadă... Şi te asigur (ea), îţi jur că mă va vedea pentru (prima) ((cea din urmă)) oară...

(GEO: Noaptea dă sfaturi şi linişte...

\ ILARIE) în noaptea asta chiar vom porni împreună la conacul ei...

GEO: O, dacă vom fi împreună ((...şi vom fi... vom fi)) <vei avea * de pe » rine să te răzbune...)

ILARIE: Geo... <simt) ţi-aş rămîne duşman de moarte, dacă mi-ai lua înainte <la căţeaua asta)... Dacă ea a<r fi) îndrăznit asta... Dacă a<r fi) îndrăznit din nou... (Patru) ((Doi)) ani am căutat-o. .. Şi dacă ar fi venit chiar după alţi (patru) ((doi şi mai mulţi poate)) te-asigur că... Ah, şarpele ăsta... Pe el trebuia să-1 strivesc atunci... Nemernicul acela... o biată secătură... orcare pr fi făcut ca dînsul... Dar pe ea... pe ea... femeia ((asta))... înţălegi tu (asta... Acolo se petrece) în capul acela micuţ, pomădat şi văpsif... în capul acela de păpuşă, de jucărie, în nimica toată asta... acolo se petrece cea mai grozavă nelegiuire, acolo dăinuieşte cea mai (lugubră) crasă murdărie, acolo domneşte cea mai ameţitoare duhoare de morţi... acolo, în capul acela găunos, mic şi rumăn ca un dulce fruct putred... acolo, acolo, rîzîndu-ţi. mingîindu-te, sărutîndu-ne, ducindu-te pe aripi de nori (şi de vis), adormindu-te în splendori de vis, te (murdăreşte, te) minjeşte cu smoală, (îţi pune paie) în care moaie paie, te tăvăleşte în noroi, te aruncă în ochii lumei paiaţă, caraghios, porc... Legenda (zeiţei) nimfei Circe! Acesta e unicul simbol femeiesc... (O, da ai avea) O, de-ai avea un pic de mîndrie-(Geo) bărbătească... (o, ar trebui) cum m-ai înţălege... Canalia, dacă a îndrăznit... [Schimb de replici între Ilarie şi Geo greu de descifrat sub tăietura groasă, cu cerneală neagră] ei bine (aceasta^] aceasta) noaptea aceasta e ultimul răgaz pe care i-1 mai dau (((în viaţa ei pe pămint...)))

GEO: (O! sunt şi altele...)

ILARIE: **O, nu cunoşti, nu înţălegi nimic din sufletul ăsta, perfid, laş, murdar, îngust, incomplect... Dacă ai vedea cel puţin un pic de remuşcare, o revoltă... un gest de repulsiune la ele, <în faţa> dinaintea sau după cădere... dar nimic, nimic... Cînd întîlneşte pe cocoşul de pe drum, dacă are poate repulsiune e <că poate că are pene) numai din cauza penelor mai puţin strălucitoare decît cel legitim... dar nici la atît nu se uită... e de ajuns să vadă mai vîrtos, ca să închidă ochii şi să consimtă cu un (suspin) scîncet pe care mtîlnitul îl crede, in stupizenia lui, (un gest) un suspin de dragoste pură... O, ce îmi vorbeşti mie... Revăd tot tabloul acela... grotesc... satanic... scabros... nu al prindere!. .. dar al sărutărilor acelora pasionate, după ce sfîrşea cu celălalt.** *[(Mişcare la Geo))* **(Ah mă[—>] al îmbrăţişărilor acelora)... ah... cum îmi creşte scîrbă...** *ei, ei*[1] **trebuia să-i sucesc gîtul... dacă acum ar fi în miinile mele,.. aş răzbuna pînă şi pe nenorocitul acela de Miti, la care nu s-a gîndit decît cu bucuria că a repurtat o victorie... că a trecut o victimă (de la) de roman la activul ei... că a fost complice la o aventură ce va (face) fi comentată de lume... Atît, atît... de-ai şti cît de rău îmi pare de (nemernicul acela) ((secătura aceea))... Dar (Geo) mîine...**

GEO *stă încruntat cu capul în pămînt.*

ILARIE *(îl observă şi se îngrozeşte):* **Geo la ce gîndeşti... Geo...** *(Ameninţător.)* **Geo... Lu n-ai dreptul... Tu... eşti vinovatul... adevăratul vinovat (faţă de ea)... (Geo)** *(Strigă.)* **Geo... vreau să te uiţi la mine. în ochii mei... tu n-ai dreptul să gîndeşti... [...]**

GEO **(NU mă mis)** *(grozav de trist):* **<iţi jur) Nu mă mişc. Prea tîrziu... Prea tîrziu... Totul e pierdut...**

ILARIE: **(îţi jur. îţi jur că am să) Geo...**

GEO *(mai mult ca pentru sine):* **... Prea tîrziu...**

ILARIE: **Ifrime, m-ai înţăles... Haideţi... Repede, repede...**

Pagina a 13-a este neterminată. Aceasta ne îndeamnă să presupunem că scriitorul, aşa cum a procedat de atîtea ori, a interpolat aici un grup de foi cu soluţiile noi pe care i le sugera lucrul. Cele 3 foi. 39—41, în numărătoarea autorului, pe care le transcriem în continuare,

[1] **S. a.**

format 21 x 17, hîrtie de maculator, sînt scrise cu cerneală roşie, cazul mai multor completări din acest manuscris. Din cauza unor lacune mari, nu ştim care este exact locul lor. Logica acţiunii le plasează aici. Fragmentul oferă o dovadă în plus că scriitorul a căutat mult timp soluţii pentru definitivarea actului al III-lea al piesei sale, cum vom mai avea ocazia să constatăm.

((GEO: **Se întoarce Ifrim?**))

ILARIE: **Atît de repede'...**

GEO *(se repede la fereastră):* **E singur.**

ILARIE: **Singur.** *(Se privesc iarăşi miraţi.)* **Ce înseamnă asta?...**

GEO *(se apropie de el cu paşi rari, cu priviri îngrozite):* **N-a vrut să vină? (poate?)**

ILARIE: **(Nu se poate) Cu neputinţă, cu neputinţă... cînd a (ajuns) avut timp să ajungă, cînd să se-ntoarcă.** *(Se îndreaptă amîndoi grăbiţi spre uşă.)*

Scena ţa 3-a]

IFRIM *(trăgîndu-şi grăbit răsuflarea):* **Stăpîne...**

ILARTX: **Ei haide, spune-odată..**

IFRIM: **(Nu m-am) M-am oprit din drum.**

GEO: **A...**

ILARIE: **Cum? ce...**

IFRIM: **Maşina aceea a cocoanei n-a luat-o spre Spîrleni...**

GEO: **A!**

ILARIE: **Cum? ce? unde a luat-o?...**

IFRIM: **A cotit (spre) la dreapta, pe drumul Golfinenilor, (la) spre curtea (bo) lui boier Mihuţ...**

GEO: **Ce?**

ILARIE: **Măi, tu-ţi dai seama de ce spui...**

IFRIM: **Boierule, cînd am năvălit eu cu caii, maşina era tocmai la cotitură, nu ştiu ce-i dregea neamţul sub ea... Am dat zor strigînd şi iată (maşina s-a pus în [—] se pune să duduie şi o) se pune să tremure şi să duduie şi (de) d-odată (a luat-o razna spre) s-a aşternut pe drum Ia stingă... Cînd s-o ajung eu la cot, o mîncase pulherea...**

ILARIE: A-ha... la Mihuț... fuga... nuinaidecît trăsura... fuga... *(Sc repede spre prima ușă din dreapta.)* Ifrira, aleargă (să fie) gata, trăsura... *(Iese.)* (Ifrira)

IFRIM *aleargă.*

GEO *face cîțiva pași agitați spre (ușa din") prima ușă din stingă, apoi deodată se oprește, încleștează pumnii, rinjește straniu și se întoarce cu pași șovăielnici spre un fotoliu din planul I, privind cu ochii (măriți') îngroziți spre ușa lui Ilarie... Cînd acesta iese [in scenă], se preface indiferent.*

ILARIE *(iese cu pălăria In cap și cu (un) două revolvere în mină. (Unui dintre ele il aruncă pe măsuța. Grăb) Se grăbește spre ușa din stingă) :* Haide repede, băiete ! *(Dar cind vede pe Geo, pe fotoliu, se oprește încremenii.)* Ce înseamnează asta?...

GEO: Ce înseamnează asta?

ILARIE: Băiete, ești nebun cu totul... Ha. nu te sinchisești?...

GEO: îmi repugnă teatrul ăsta... Haideți, fii sincer, mai ales în răzbunare... mai bine rîai ca adineaori...

ILARIE: (Ne> Ce putreziciune... Ei bine, să ne odihnim și să discutăm... 11a, ha, ha... Ai dreptate, băiete, cc mă privesc pe mine toate astea.. . *(Se așează și el pe un scaun. ..)*

IFRIM *(dlnd buzna):* Gata, boierule, pînă ieșiți tocmai trage la scară- *(îi privește uimit.)*

(GEO)

ILARIE: (Du-te) Bine, Ifrime.

IPRIM *iese.*

GEO *scoate o țigară, n aprinde ,^ (/"••) urmărește cu ochii rotocoalele. Stau astfel amlndni (o clipă) citeca servude. Figura lui Ilarie se încordează privindu-l. Apoi deodată sare âe pe scaun și se repede spre ieșire. • .*

ILARIE: (Mortâci) Detracat, mortăciune, cadavru... *(Se năpustește.)*

[GEO] *Pe figura lui Geo (apare un rinjet curios) se aprinde o lumină stranie. Apoi fala i se îngrozește deodată, se întoarce brusc pe călcîie, aleargă la ușa cea mare a antreului. Se oprește brusc și se întoarce cu pas rătăcit, căzînd pe (scaun) fotoliu, (cu) ochii (fixați la revolver [-*} Revolverul il) i se anină de revolver. Revolverul îl privește semnificativ de pe masă.*

ILARIE; GCO, iartă-mă. Am să-ți fac o mărturisire. Să nu fii iubit, Geo, o viață întreagă.

[1] Aici se sfîrșește textul interpolat. Continuăm cu fila a 18-a din textul inițial.

[Scena a 4-a]

LIANA: Născocește... și atunci...

MARIUS: Bine, dar clipa asta...

LIANA: Ea e născocită de Geo...

MARIUS: Dacă ar fi bănuit ceva, m-ar fi ciiulat aici...

LIANA: Și de mine... Eu vreau tu, tu sâ născocești... Eu nu vreau să te cuceresc pe tine, eu vreau tu să mă cucerești... (ţGeo a născocit pavilionul: cu siguranță că el s-a dus apoi la pavilion, cu siguranță că el ne caută prin parc... cu siguranță că el aleargă cu ceilalți. El te poate gr.si, du-te.i)

MARIUS: Liana, ((eu nu mă voi mișca...))

LiAN*: (Și) Nu vei izbîndi niciodată... născocirile tale vor fi plate si fără sens... *în orice* caz grăbește-te... Căci ezitarea mea e un avertisment pentru tine. Așa cum a izbutit să provoace scara asta... așa va ști să-mi scoată toate năzbîtiile din minte. Nu pot să te urmez.. . Du-te, du-te... Ai avut mare dreptate. La ce toate acestea? La ce?... Pentru gustul viciului? Acolo nu era viciul care (intra îh mine) ((mă făcea să clocotesc)), era (iubirea) ((altceva, altceva...)) acuma văd... (Am) [(Tu știi ce poate fi acest altceva... eu, uite... mă lămuresc din ce în ce mai mult.})

MAIUUS (Dar) *((privind speriat)):* schimbarea [asta] ((atît de repede, atit de)) momentană''

LUNA: Am înțăles lucrul acesta cînd îmi descriai cum mă vei iubi. Și pentru întîia oară am păcătuit cu tine în gînd ((...acum ințălegi... așa cum spui tu că ai păcătuit pînă acum.)) Și am simțit îndată ceva gol și, iartă-mă, dar trebuie să spun totul, și... și... dezgustător... Aventura în sine... e un luciu gol de oglin-zi... (în) ((Iar în)) oglinzi (insă nu sc) ((mi se pare că se)) reflectă (decît) ceva uscat, și fără noimă... (Marius, iartă-) Nu știu cum să-ți spun, dar ca într-o lumină de fulger m-am văzut cu tine în oglinzile acelea. .. Nu pot, nu pot, .. Așteaptă, poate să mă i.(răsl) conving cu vremea (de contrariul. Chiar cînd îmi făceam).

MARIUS: Bine, dar tu ai consimțit să mă iei de bărbat...

LUNA: Tocmai... Și mii gîndeam la lucrul acesta ca la ceva imposibil, nefiresc, insuportabil. Vream să te iau în căsătorie tocmai

pentru că mă atrăgea mirajul aventurilor cu Geo. Iartă-mă» Marius, că am putut să <te văd> ((glndesc)) astfel...

MARIUS: Liana, <dar eu> ((n-ai fi făcut astfel cînd ai fi văzut cît)) te iubesc {(de)) mult. ((Liana,)) dar eu nu sunt vrednic de tine, cînd... cînd...

LIANA: Haidem, haidem... <ei> ((el)) te <pot> ((poate)) găsi aici sau fugind pe ctmp... O, iartă-mă, iartă-mă... ((El însă cu siguranță că e pe aici, pe aproape, şi caută; el ştie că noi trebuie să fim pe aproape...

MARIUS: Liana, as vrea să fii cwl puțin în seara asta a mea şi îți jur... ((uite clipa asta sftntă.))

LIANA: Du-te, du-te, niciodată, iartă-mă te rog... *(Dă un lipăi şi priveşte inspăimintată la uşă.)* Aaa!

Scena [a 5-a]

GEO *deschide brusc uşa cu revolverul în mină şi păşeşte in scenă ca un om beat. Cind ii vede pe cei doi, îşi înclină puțin capul parcă sâ-i vadă mai bine, apoi se dă un pas înapoi. Pe urmă surlde trist şi cruncă pălăria deoparte.*

MARIUS: Domnule, sunt gata să trag toate consecirțele...

LIANA: <Geo> Nu, Geo,.. pentru numele iui Dumnezeu...

GEO: (Puteți pleca, domnule.) Cum?

MARIUS: .. .pentru faptele mele.

GEO: NU... Ce?... A...

MARIUS: Sunt la dispoziția dumneavoastră chiar acum.

GEO: Da... (Puteți) Sunteți liber, domnule... vreau să zic, puteți pleca... Da...

MARIUS: Domnule, dar... vă asigur că nimic... orcum...

GEO: Da... A, nu... nu pe acolo... a ce-ați vrut să ziceți... eu am vrut să zic, nu pe uşa asta... ci prin fund... veți da pe acolo şi veți merge pe mirişti... Mergînd spre dumneavoastră ați putea avea neplăceri...

MARIUS: Domnule, dar să nu credeți...

GEO: A... am crezut... în cazul ăsta mă retrag...

LIANA: Marius, vino pe aici... vino odată...

MARIUS *o urmează privind neînțelegător la Geo. Iese cu Liana.*

Scena [a 6-a]

GEO *face cîțiva paşi şovăitori, priveşte revolverul şi-l aruncă plicttsit pp masă. Apoi {(se aşează pe un fotoliu)) proptindu-şi coatele pe genunchi; îşi reazemă capul în palme. Pauză.*

LIANA *(se reîntoarce, îl priveşte sfielnică, se codeşte, apoi înaintează cu paşi uşori. .. Aproape de el se opreşte, îl priveşte fix... se apropie şi-i ia capul în palme)* '• Geo. ..

GEO *(se scutură ca de un fior, apoi ca şi cînd şi-ar fi adus aminte de starea în care se află, o respinge cu bruschețe):* O, (aceste) nu mă atinge... te rog, nu mă atinge... Te rog... Te rog... numai (atît) [(asta nu.))

LIANA: Geo... Ascultă, (răspicat) de la început, răspicat, îți spun: nimic, nici... nici un moment nu te-am înşelat...

GEO: Te rog... te rog... (de-ai şti)

LIANA: îți jur, Geo... îți... Geo... de-ai şti (cît mă iubeşte) ((ce mă iubeşte, sărmanul.))

GEO: Ah...

LIANA: Geo.:".

GEO: De ce? De ce? Ce mat ii cu mine... Copilă dragă... Ce ți-am mai făcut? Doar singur mi-am primit (răzbunarea... pentru faptele mele) ((plata))... Şi dacă mai intirzii un moment aici cu tine, e că vreau să te apăr de orice neplăcere... vreau să te apăr de mustrările tatălui tău...

LIANA: Mă voi apăra singură. . .

GEO: O, ştiu că nu vei fi aspru pedepsită,.. doar nenea Ilarie înțălege, copilă, că nu eşti decît victima nemernicului din fața ta... dar, poate, el tot te va mustra... şi asta nu trebuie... nu trebuie...

LIANA: GCO. .. îți jur... vai, nu ştii... abia acum am aflat adevărul. Nu ştii, ascultă: nu iiâzbitiile tale mă atrăgeau atît spre tine, ci tu, copilul meu, numai tu... o, aventura asta mi-a sftşiat (toată) tot voalul de păcate şi vicii cu care îmi înfăşurasei ochii...

GEO: Prea tîrziu...

LIANA: îți jur că nu e (nimic prea tîrz) deloc prea tîrziu, îți jur, îți jur...

GEO: Prea tîrziu...

LIANA: Dar îți jur...

GEO *zitnbeşte trist.*

LIANA: Cum, nimic n-are să te iacă să crezi?

GEO: Prea tîrziu...

LIANA: **Geo, dar cum, cum să le convingi**

GFO: Prea tîrziu...

LIANA: **Geo, dar nu e adevărat, nu e adevărat. Dumnezeule, cum, cum să fac... Dumnezeule, care e cuvintul mîntuitor?...**

GEO: XU există...

LIANA: **Cu neputință să nu-1 găsesc... Cu neputință... Pentru că ceea ce trebuie să te fac să crezi, trebuie să aibe corespondentul" său în cuvînt...**

GEO: **Găseşte-1-.. dar îți spun, îl cauți in zadar.**

LIANA: Geo!

GEO *cade pe scaun îndobitocit.*

LIANA: **L-am găsit: e siuceritutcyt cuvintului meu... Geo, te voi strînge la inima mea, te voi strînge atit de mult, atit de adînc, pînă mă vei crede...**

GEO **o** *priveşte aiurit.*

LIANA: **Lasă-mă să te string la pieptul meu: inima mea ți-1 va spune...**

GEO: **Nu... te rog... Liana... asta nu... m-ai sfîşia, m-ai ucide... şi nu trebuie tu...**

LIANA: **Ce vrei să zici, nebnnuie... Geo... co vorbeşti acolo?... Trebui?, trebuie să mă laşi.** *(Se repede ia el şi-l strînge cu atîta tărie, că el se zbate ca să scape.)*

GEO *(CU un gest suprem, impingină-o)* '• **Aah!...** *(Figura i s-a schimbai (odată} deodată, ockii îi licăresc.)*

LIANA *sc repede iarăşi tntr-însul.*

GEO *(răgind):* **Nu mă atinge!** *(o apucă cu miinile de gU şi începe să stringâ. (Ea face gesturi în aer cu miinile})*

LIANA *sugrumată face gesturi in aer cu miinile.*

GEO, *speriat. U dă drumul.*

LIANA *cade pe covor.*

GEO *O priveşte aiurit, (ştergindtt-şi mina} privindu-şt mina dreaptă^ apoi ştergind-o In păr.*

LIANA *((Se} Mişcă... Se scoală in genunchi.. . îl priveşte lung, răsufiind greoi... se ridică in picioare tinindu-se de masă, căci se clatină. Apoi, fără să aştepte să-şi revină, şovăind şi răsuflind greoi, se repede la el, îl înlănțuie şi-l sărută.) (Geo}* **Ascultă, ascultă...**

GEO *(O Imbrinceşte din nou):* **lartă-mă, (dar) nu (mă) te mai apropia. .. Iartă-mă, (dar nu pot să mai suport şi aceasta... copila mea. tu nu faci decît ceea ce te-am învățat)...** *{{(Rlde.)* **Ştiu**

ştiu, sunt învățăturile mele))... dar... nu pot suporta, nu pot... fțe peste puterile mele.))

LIANA: **Geo.. - dar cum, dar cum altfel voi putea să te conving... <)(Geo))) Spune-mi tu (((Geo, tu-lj)> mintea ta atotnăscocitoare... ((De ce? (ştii) De ce nu m-ai învățat şi cuvîntul acesta, Geo, tu-1 ştii. Şi cbiar dacă nu-1 ştii, mintea ta atotnăscocitoare...))**

GEO: **Ah, mintea aceasta, (de-aş putea s-o calc tn picioarele mele...) ((de-)) aş putea ((s-o potolesc, să nu mai mă doară aşa groaznic))... O, nu-mi mai aduce <, nu-mi mai aduce aminte de ea... Liana) ((aminte, lasă-mă s-o uit... căci groaznic mă doare... i)**

LIANA: **Spune-mi, spune-mi cum pot să te conving...**

GEO: **Liana, cruță-mă, te rog... un moment numai, citeva, un ceas chiar... pînă ce vine tatăl tău... eu nu pot să plec fără să-i cer iertare pentru seara (aceasta) ((asta)) cumplită. El ((va)} vede((a)) ce este pe sufletul meu şi mă va ierta. Cruță-mu numai atît, Liana, şi pe urmă visul tău se va împlini, voi pleca, vei fi liberă, te voi lăsa in voia capriciilor tele...**

LIANA: NU, **tu vei ramîne, vei ramîne, trebuie să rămîi (iubit) soțul meu, iubitul meu... trebuie să rămîi... şi eu voi împleti cununa fericire! pe pletele tale... (Nu pol) Tc voi urinări oriunde, oriunde, chiar pînă-n fundul lumei...**

GEO: **Voi ruga pe tatăl tău să te rețină. Şi el te va reține.. - Liana... să fi văzut cum se ruga de mine să te cruț... el te va reține ... voi pleca departe, departe...**

LIANA: **îl voi ruga să te rețină.. -**

GEO: Elnuvafiînstare...

LUNA: **Geo...** ***nu vei*** **pleca... simt că vei ramîne... te voi opri eu... (în cele din urmă tot voi izbuti să te înlănțuiesc definitiv în brațele mele...)**

GEO: **O (asta ar fi nu să mă laşi sâ plec, ci să mă goneşti)...**

LIANA: **Geo, nu vei pleca. .. eşti prea slab...**

GEO: **Vei vedea, vei vedea...**

LIANA: **Şi chiar dacă (sub impresia celor petrecute) ((îți vei)) forța (îndu-ți) dezgustul nedrept ce-1 ai pentru mine... ((şi)) te vei învinge... şi vei ((avea puterea trecătoare de a)} părăsi casa asta... asculți, Ceo...**

GEO: **Ascult.,.**

LIANA: **Te vei întoarce...**

GEO: **A...**

LIANA: **Aşa e că te vei întoarce... aşa e... citesc în ochii tăi groaza de acest lucru, şi tocmai groaza asta mă îndrituieşte să <str> sar, să bat din palme, să strig; te vei întoarce, te vei întoarce...**

GEO *(apărindu-se cu miinile):* **Nu, niciodată, niciodată...**

LIANA *(înaintind spre el):* **Te vei întoarce!**

GEO *(dînd un pas înapoi):* **Niciodată.**

LIANA *(acelaş joc):* **Te vei întoarce...**

GEO (Voi pleca aşa departe... Nimeni, nimeni nu> *(lupUnd parcă cu sine însuşi);* **O, voi pleca aşa departe, departe de tot, mă voi <da la> ((înfunda în)) cele mai (mari stricăciuni, la cele mai mari perversiuni) ({întortocheate labirinturi, în cele mai groaznice [cuvînt ilizibil!, mă voi încerca in cele mai teribile desfrîuril), tot ce ți-am povestit ție vor fi (simple) adevărate sfaturi de mamă pe lingă grozăviile (pe) în care (le) ((mă)) voi (face) ((bălăci))... Si tot, ((tot)) te voi uita...**

LIANA: **Vorbeşte înainte, Geo... Spune înainte... Nu vezi că mintea ta dibuie un refugiu în țări depărtate, în vițiuri satanice, ca să scape de acest unic adevăr, pe care ea îl vede tot aşa de strălucitor ca şi mine: te vei stoarce... te vei întoarce... Aşa e, spune.. .**

GEO *O priveşte încremenit; în mişcai ea lui înceată, a dat cu spatele de masă. Cum ea înaintează, el ocoleşte, tot cu spatele, masaşi ajunge în (locul ei) partea cealaltă a ei.*

LIANA: **Geo... spune, aşa e... te vei întoarce... vei veni la mine, la soția ta care nu te-a mințit un moment, vei veni căci te voi aştepta. Nu lupta cu închipuirile tale mincinoase; ele te rostogolesc şi mai mult în noianul bănuielilor. Vei veni, vei veni. şi voi fi numai a ta, cum am fost şi pînă acum şi cum voi fi întotdeauna.**

GEO: O, dacă ai putea să-mi spui cuvîntul acela pe care-l cereai de la Dumnezeu (şi apoi de la mine) ... nici nu m-aş urni... (din loc.) Dar acum e cu neputință, cu neputință...

LIANA: **îți jur că numai am sărutat pe Marius.**

GEO: Aah... ce strident şi ce vulgar răsună această (falsitate) minciună.

LIANA: **O, cuvintul acela... Dumnezeule... îl voi găsi eu oare? Dar chiar aşa... chiar fără cuvîntul acela, tu tot vei veni... Nici opiul, nici haşişul, nici in cele mai teribile beții nu mă vei uita; în urechile tale va veni numele meu, în ochii tăi, va străluci surîsul meu,** *(Ea înaintează pas cu pas spre masă, parcă se strecoară, iar el se dă cîțiva paşi înapoi, privind în dreapta, şi stă.)* **sîngele tău va clocoti clocotul inimei mele... Haideți, vino... vino acuma...**

GEO: Cuvîntul acela sau poate gestul...

LIANA *(înaintează pas cu pas, apoi se opreşte brusc):* **Vino... vino...**

GEO *O priveşte aiurii.*

LIANA *(se dă înapoi pas cu pas, parcă se strecoară)*: **Singur vei veni, şi chiar acum, şi fără cuvîntul acela...**

GEO *se abate trei paşi in urmă, priveşte (la} în juru-i apoi la uşă...*

LIANA: **Mai curînd sau mai tîrziu... Dar nu... vei veni acum, acum, acum... ((Picioarele tale sunt legate de scîndurile acestea... Tu nu poți să te mişti decît numai cît eu dau drum mosorului...))**

GEO *se clatină spre uşă.*

LIANA: **Geo...**

GEO *aiurit, se clatină de-a-nderetelea spre uşă.*

LIANA **(Ge** *(puternic)} (il lasă să ajungă aproape de uşă, apoi strigă puternic):* **Geo...**

GEO *tresare. Deodată ochii i se luminează şi păşeşte spre mijlocul scenei.*

LIANA *dă un țipăt de triumf.*

GEO *(se opreşte aproape de masă şi, dibuind şi tremurind, mîinile-i apucă revolverul. Apoi respiră (uşura} îndelung):* **Niciodată...**

LIANA *(îngrozită):* **Geo!...**

GEO *(ridicînd revolverul):* **Cuvintul acela?**

LIANA: **Geol**

GEO *(apropiind revolverul de timplă):* (Niciodată! *Trage)'}* ((Cuvîntul acela.))

Scriitorul elimină pagina 28, care se pare că dezvolta lamentările incoerente ale Lianei, adusă în pragul nebuniei de sinuciderea lui Geo sub ochii ei. Cîteva rînduri de la începutul filei !29, tăiate cu cerneală roşie, confirmă această ipoteză:

> *([...] spre uşă)* **... Nimeni... A... pentru că sunteți ascunşi în mantalele voastre invizibile credeți că nu vă simt...** *(Trage.. trage tot încărcătorul. «Pe uşi bufnesc Darie şi ceilalți... Se opresc.)* **#***

In locul pasajului eliminat, care prelungea prea mult zbuciumul Lianei, în luptă cu fantomele născocite de mintea ei rătăcită, scrii-

' **Intr-o primă redacție piesa urma să se sfîrşească aici.**

torul adaugi cu cerneală roşie, în josul filei 27 şi pe o nou introdusă filă 28, un alt final scenei a 6-a, modificînd şi scena a 7-a (fi. 29—30), cu care se încheie piesa:

([LIANA *(din ce în ce mai îngrozită)* Geo !...

GF.0: Niciodată .... niciodată ... *(trage).*

LIANA *(se repede urlînd la el)'-* Geo... nu... nu... ah... răceşti... nu... nu trebuie să răceşti... ah... ce rece... sufletul tău a plecat?... dar nu va ieşi deloc... <Ei vin) de aici, din camera... asta... (unde eşti> *(dibuind prin cameră:)* Unde eşti, Geo?... Ție-ţî arde de joacă... *(se aud tropote şi glasuri)* ...(Nu> Nu vei ieşi din camera asta!... Ei vin ca să te ia... (Pff> Ha... îngerii Domnului... *(Se repede şi apucă revolverul.)* Nimeni, nimeni nu va intra.)}

[Scena *a* 7-a]

Pe uşi bufnesc Ilarie şi ceilalţi. O privesc încremeniţi: despletită, (cu mîna pe trăgaci} înnebunită, cu mîna depărtată in lături, cu degetul pe trăgaci... (Ca în} Rămîn aşa, nemişcaţi...

ILARIE: Liana... Liana...

LIANA *((aruncă revolverul)} (ii priveşte (mirată} ((uimită):* Nimeni, nimeni să nu păşască... ah, închideţi uşile... pentru Dumnezeu.^)

ILARIE *(înaintind} ((ftuvînt ilizibil])):* Liana, tu, tu ai făcut asta...

LIANA *(se dezmeticeşte ca dintr-un vis, se uită speriată în juru-i) :* Tată! *(Aruncă revolverul şi se repede la tatăl ei, îl strînge în braţe ((plingînd))).*

ILARIE: TU ai făcut asta...

LIASA: (Spune, tu ai> Tată, tată... ((ei vor să-I ia,))

ILARIE *(îndepartînd-o):* Vorbeşte... *(Către ceilalţi):* Duceţi-vă, duceţi-vă...

LIANA *(înainte ca ceilalţi să iese):* (Eu... > *({(.fălind):* Tată, tată, de ce-aţi lăsat uşa deschisă, de ce... de ce... De ce l-aţi lăsat să fugă... de ce...

ILARIE: EU... eu... am (făcut) ucis... am ucis păcatul! A doua oară... Eu am lăsat uşile deschise... să zboare sufletul lui înveninat... *[Urmează cîteva cuvinte ilizibile, şterse cu cerneală îngroşată.] (Şoptind.)* Liana... el n-a plecat... îl auzi cum rîde... sau tu rîzi... în tine rîde cineva... *(Tare):* Ah... Angela... Tu rîzi, Angela?... Tu eşti, Angela?,.. Bine... te iert... Dar unde, unrle e Liana?...))

B

Varianta *B* a textului primar, pe care autorul 1-a numit *Am ucis păcatul,* comunică foarte strins cu varianta *A.* Există însă motive puternice, de ordin exterior şi interior, care impun separarea celor două variante. Filele an aceleaşi dimensiuni în întreg manuscrisul ff (21 X17), iar grafia este unitară. Scrise cu cerneală neagră, aceste pagini au dese intervenţii cu ierneală roşie, decolorată de vreme şi de condiţiile proaste in care a fost ţinut manuscrisul. Din cele 23 de file, cîte s-au păstrat în arhiva de la Drăgăşani, dintr-un manuscris mult mai întins, 13 au pe recto textul unei variante în creion a nuvelei *Vedenia,* pp. 25, 29—35, 37, 41—44, în numărătoarea autorului. Aceste file recuperate pentru a fi din nou folosite cuprind pe verso pp. 18—28, 30. 35 şi 37, în numărătoarea autorului, din textul variantei *B* a piesei. Tot actul I al acestei variante pare să fi fost scris, cu unele excepţii (v. f. 87), pe hîrtie recuperată din varianta nuvelei *Vedenia.* Fragmentele păstrate din actul I fac parte din scenele 5—7, în numărătoarea autorului şi corespund scenelor 3 (p. 11) — 5 (p. 18) din varianta definitivă, tipărită în 1928 la Editura „Scrisul Românesc" Craiova. Fila 30 cuprinde un mic fragment din scena a 7-a, textul tipărit [p. 20), iar ultimele două, 35 şi 37, anulate de autor, se raportează la finalul actului I. La filele menţionate se adaugă alte cîteva din actul al II-lea, după cum urmează: 3 file deteriorate în partea superioara, cu numerotarea distrusă, care cuprind sfîrşitul scenei a 2-a şi începutul scenei a 3-a din varianta tipărită [pp. 36—40) şi filele 10/18—15/23, în numărătoarea dublă a autorului, prima, cu cerneala neagră, anulată, şi a doua, cu cerneală roşie, decolorată. (Fila a 12-a este deteriorată în partea superioară.) Textul de pe aceste file face parte din actul al II-lea, scenele a 3-a şi a 4-a, în numărătoarea autorului. Ele corespund, în varianta tipărită în 1928, scenelor 3—5, pp. 40—44. în varianta definitivă, autorul adaugă o nouă scenă, a 4-a, p. 43, în care îşi face o apariţie fugară Ilarie. După cum se poate observa, varianta *B* se desprinde mult de varianta *A,* scenele şi replicile puţind fi mult mai uşor raportate la varianta tipărita. Distribuţia scenelor şi euprinsu|

replicilor din. varianta *B* oferă încă deosebiri mari față de varianta tipărită, ceea ce impune reproducerea ei integrală.

La Muzeul Literaturii Romane din București, cota 12527, se mai păstrează un număr de 15 file, numerotate de autor (31 — 45), care fac parte din aceeași variantă. Textul lor corespunde scenelor 7 — 9 din varianta tipărită, pp. 20 — 28. Scrise cu cerneală neagră, uneori destul de ordonat, aceste file cuprind, parțial, un text transcris după manuscrisul aceleiași variante care se păstrează la Drăgășani. Alteori, cînd textul anterior îl satisfăcea pe autor, era păstrată fila respectivă, cu numerotarea schimbată (f. 39 este numerotată de trei. ori). Textul anterior, greu de citit din cauza numeroaselor intervenții, afostreordonat, cu pasaje rescrise, cîteodată pe pagini întregi, sau cu bucăți decupate din filele celeilalte versiuni, lipite pe pagina nou realizată. Este interesant că pe f. 36 din m.3.12527 de la M.L.R. se află lipit un fragment dintr-o filă recuperată din varianta nuvelei *Vedenia* (pe un colț desprins so poate citi clar numele personajului principal, Naicu). Avem aici dovada clară că varianta *B* are două versiuni, care se întrepătrund: *B,* manuscrisul de la Drăgășani șl *B l.* manuscrisul 12527 de la Muzeul Literaturii Române din București. Separarea lor exactă, după ce s-au pierdut și s-au amestecat atîtea file, este greu, dacă nu imposibil, de realizat astăzi.

B

Actul I

[Scena a 5-a]

[ILARIE]: [...] să fiu achitat (atunci)... e numai pentru că am vrut s-o (întîlnesc) găsesc pe ea... Ea îmi trebuia, nu păcătosul ăla.... în sfîrșit să lăsăm, mi-e scîrbă.

.MIHUȚ: De altfel, eu cred că Ifrim i-a făcut seamă... <[(Nu?))> [1]

'ILARIE: <Da de unde) ((Cum?)) Am tras amîndoi în întunerec...

[1] Adaosurile cu cerneală roșie, decolorate de vreme pe alocuri, le vom reproduce numai cînd starea manuscrisului ne permite aceasta, în rest, vom marca lipsa prin (;. . . IJ.

|'MIHUȚ: Ifrim avea și el destulă ((e)] <pică pe Miti: doar și nevastă-sa n-a fost ușă de biserică...) ((motive)).

| ILARIE: Mi-e scîrbă, mi-e scîrbă... Furia s-a (transformat) ((preschimbat)) in scîrbă... am auzit că (dă) tot dă tîrcoale (pe aici) prin împrejurimi cu automobilul... (Vreau să mă) De aceea nici nu mai ies din casă...

K MIHUȚ *((cu teamă)):* Oare crezi că dacă ai întîlni-o...

| ILARIE: NU... Nimic. ((O...)) De-atunci și pînă acum... însă mi-e așa de scîrbă... Douăzeci și (doi) (((unu)[1] doi)) de ani a trecut din brațe în brațe... Colea clocotea o inimă gata de crimă, iar acolo țipa de plăcere o desfrînată... Nici măcar vreo părere de rău pentru nemernicul ăla care a ispășit (păcatul ochilor ei) singur păcatul comun... (Scîrbă. Pff... Femeie... Putrigai... (E, s-o lă)

MIHUȚ: E, S-O lăsăm cu păcatele ei... să ne întoarcem la copii...

ILARIE *dă (din} de mai multe ori din cap parcă a 'deznădejde.*

MIHUȚ: Oare crezi tu că Liana, cu creșterea care i-ai dat-o și intrînd pe (mîimle) brațele solide (și) ale lui Marius... căci am un băiat, măi...

(ILARIE: * Două » Fata era atunci de doi ani...) ((Ea doar era prea mică atunci cînd s-au întîmplat... Or cîți ani avea ea atunci?...})

| (MIHUȚ: Or Miti cînd a venit aici...

ILARIE : Nu e ce crezi tu.,. Miti a venit din străinătate « do » trei ani după însurătoarea mea... Fata, cum spusei, era de doi ani cînd s-au petrecut toate astea. Altfel crezi că aș mai sta eu atîta pe gînduri... Dacă i-ar fi plăcut așa de mult lui Marius, n-avea decît să și-o ia.

MIHUȚ: Bine, dar chiar în cazul cestălalt? {(...)) ((Nu m-am gîndît deJoc să ajung la explicația asta. Da}))

ILARIE: ((Mi se pare mergea pe patru... da, da, acum e de douăzeci și doi (de ani...)

((MIHUȚ)): (Zău) ((Zău)) dacă eu ie înțâleg... De unde ai dedus că trebuie să fie numaidecît ca mă-sa — ca.să vorbim.pe șleau... Că seamănă puțin la ochi și la nas...

(ILARIE: «Ai văzut cum seamănă... în totul... parcă-i întreagă mă-sa... » N-am văzut... am observat însă că seamănă... ((Seamănă?)) .

MIHUȚ: Ei, știi, «că» într-adevăr că mergi prea departe cu...)

[1] *unu* este modificat în *doi.*

ILARIE: (Dragă, ascultă colea.) Douăzeci şi <doi> (((unu))) ((doi)) de ani sunt de cînd tot îmi (jertfesc) ((irosesc* i viaţa fetei ăştia... sau mai bine celui ce i-o fi mire. Poate că e o nebunie, vorba ta, dar asta mi-a fost... hă... răzbunarea... (Acuma văd şi eu [-+] ((pe viaţa mea aşezată)).) ((Să-mi)) pregătesc ((copila)) pentru mirele ei... Asta mi-a fost răzbunarea...

MIHUŢ: Da, şi-ai izbîndit.

ILARIE (Mi-e frică... ((Nu cred.. .))> *([(dă din cap)* ; Hm... Un suflet de nepătruns (indescifrabil). Nu văd la ea nici un entuziasm, nici o pornire... Şi totuşi în adîncui ochilor acelora parcă clo-ceşte ceva teribil..- Nici ochii Angclei nu m-au impresionat atîta...) |

MIHUŢ:- (Dragă) Ilarie, zău că tu, ceva, cava tot îl ai deranjat în capul ăla de leu...

ILARIE: NU ştiu, or eu am deranjat, or vouă vă lipseşte ceva, care la mine se găseşte într-o proporţie de temut. Mi-am dat seama (de aceasta) în diferite rînduri şi mi-am părut mie însumi un cara-ghios... (Ce dau atîta proporţie unui lucru pe care alţii îl privesc cu «niş» atita simpbtate?... ((...)) ((o băşică de să-pun})) Şi cu toate astea, fără sâ vreau, auzi, fără să vreau. Sunt un bolnav, asta e... chiar de cînd mi-au venit gîndurile ăştia, furia contra ei ((ăleilalte)) s-a schimbat în dezgust...) Dumnezeu să mai mă înţeleagă.

(IMIHUŢ)) *((o tăcere}):* (Ab, da... ((Bine dar tu))... Carte (acu) ((doar tu ai)) învăţat-o (de la), ((aci la tară cu)} profesoare alese de tine, cărţi nu i-au intrat în mină decît cele pe care cădea pecetea aprobărei (mele) tele, prietene n-a avut decît pe cine (am) ai crezut (eu) ((tu)) că trebuie sâ aibă... despre călătorii nu mai vorbesc, erau făcute alături de (mine) ((tine)); chiar rudele care veneau pe aci erau cernute prin sită... băieţi potri-viţi cu vîrsta şi cu sufletul ei nu (i-am) i-ai lăsat să-i vie în preajmă decît pe (fi-tău) ((Marius)) şi pe Geo(rgel). (Pe unul din ei îmi pusesem ochii... însă Georgel, pe care voiam să-1 frămînt bine, ca pe-un orfan ce era)

((ILARIE:)) Geo? ((Dar ăsta)) m-a deziluzionat încă din venirile lui anterioare. (Ultima dată cînd a fost pe aici l-am gonit pur şi simplu. Acum văd c-a venit iar... desigur o sâ-I gonesc iar. Un stricat! Ştii şi tu: a moştenit la o vîrstâ prea puţin coaptă o avere considerabilă, pe care — e drept — n-a tocat-o (pînă), cum era de aşteptat, cu toate că de cînd a primit-o (avea) ((ar fi avut)} tot timpul; nici n-a adăugat-o. Sub raportul mate-ria], fără a fi un intrpprinzător, nici măcar un muncitor, nu e totuşi un nemernic...

MIHUŢ: însă?

ILARIE: însă... un (suflet periculos.. . un suflet... stricat...) ((stri-cat, un stricat... a,dus o viaţă... dar asta n-ar fi... cu toţii am fost la fel. însă... Hm, cum aş putea să năpăstuiesc pe bietul copil... poate că el... (însă) însă... însă)} am văzut in el... sau poate numai mi s-a părut că văd... Doamne, (şi) ((într-adevăr că sunt nebun iar)), ochii mei nu se înşeală... mi s-a părut că văd... (pe celălalt... pe Miti...)

MIHUŢ: (Miti?) ((Ce spui aici?)}

ILARIE: Ştii... aşa de bine seamănă... Miti, Miti... el era... acelaşi rîs de dinţi frumoşi şi de. parfum scump, aceiaşi ochi sticlind de mişelie sub biciul dulceag al unei naivităţi dc copil; aceeaşi figură care putea să (îmbrace) investmînte la comandă orice fel de mască dintr-o infinita garderobă teatrală, însă niciodată, nici un moment în viaţa lui, (costumul) masca firească stării sufleteşti, pe care o ascundea in momentul acela... *(Jtămînind pe gînduri.)* Sau poate numai atunci... Hm... dar cine mai ştie toate astea... Nici ea nu poate fi sigură (de toate) deplin... secretul 1-a luat cu el, acolo unde l-am trimes... Ha, ha... Dar ei, crezi că i-ar fi păsat măcar de asta?... Ha, ha... ea nici nu s-a întrebat măcar nici atunci, nici mai pe urmă... ea era conştientă că săvîrşeşte ceva cprit şi asta era suficient ca s-o îndnte şi s-o tmbrtncească înainte... *(Pauză.)*

MIHUŢ: (Bine, dar nu inţăleg...) Iar te-ai îndepărtat...

ILARIE *(brusc):* (Ilarie,) Mihuţ, mă asculţi... în Geo(rgel) acesta am văzut pe Miti!... (Mîine îl voi goni...) Atit... *(Jiînjeste.)* L-am văzut vorbind cu Liana şi în aşa fel i se răsfrinsese de surîs figura de copil, că vedeai ca intr-o carte chipul lui Miti. Niciodată tabloul acesta nu va mai dăinui Ia mine în casă. îl voi desprinde din încăperile (acestea) astea şi-I voi arunca departe în gunoiul vieţei lui. Doamne, Dumneieule, nu ştiu ce mai zic. (Georgel nu seamănă deloc cu Miti, iar) Lianan u seamănă (foarte) prea mult cu mamă-sa, iar Geo(rgel) nu seamănă deloc cu Miti, dar curios (« cînd văd pe Liana *[text ilizibil]* mi se pare ca văd pe mamă-sa; însă» ori de cîte ori « Georgel vorbeşte cu Liana» îi văd vorbind împreună, văd pe Miti şi pe Angela...

MIHUŢ: în casa asta umblă numai strigoi...)

(((MIHUŢ: I-ai surprins făcînd ceva rău, vorbind ceva rău... ((...})

ILARIE: NU, nu... şi totuşi...)))
ILARIE: Ai auzit şi tu (de)?...
MIHUŢ: Ba altceva şi mai nostim: spun oamenii de la mine că-n apropiere de conacul tău ou văzut sperietoarea aceea mare de ciori mişcînd braţele...
ILARIE: (Mihuţ) Sperietoarea?
MIHUŢ: Şi încă în două seri pe rind... Dar astea-s mofturi, <Ei> Se vede c-au auzit de la oamenii tăi povestea cu strigoiul de la pavilion şi ştii... imaginaţia populară... însă... să ne întoarcem la ce vorbeam... Bine, înţăleg... Geo(rgel)... foarte bine,.. <dar Marius? nu înţăleg întrucît Marius...) [(o părere ...dar... Marius?)) *((Goarnă} Se aude răsunînd o goarnă de automobil, zgomotul maşinei. Mişcare in aer. Ilarie şi Mihuţ se privesc nedumeriţi. L'şa bufneşte din încheieturi. Doica apare speriată.)*

Scena *[&]* 6 [-a]

DOICA: Boierule... săru' mîna... cocoana...
ILARIE: Ce? Cum?... Ieşi afară...
DOICA (cocoana An) *(abia trăgîndu-şi sufletul):* Cocoana Angela...
ILARIE *(strigînd):* Ieşi afară! am zis.[1]
DOICA *îl priveşte uimită şi dă de-a-nderetelea spre uşă.*
ILARIE: Ieşi mai repede...
DOICA se *întoarce şi fuge. Nu nimereşte clanţa (apoi o deschide şi-, trînteşte.. . >*
ILARIE: Doico, doico!... *(Se îndreaptă spre uşă.)*
MiHUŢ *il priveşte încremenit...*
ILARIE: Doico?... *(Deschide uşa după doică, apoi îi face loc.)*
DOICA *se întoarce tremurînd.*
ILARIE: Ce e? Ce vrea? Ce doreşte? Ce caută? Să plece numaidecit... Numaidecit... Auzi?... Dacă are ceva de vorbit cu domnişoara... nu i-am dat voie <să se ducă) domnişoarei tot la trei zile <la dînsa...) la (Bălteni) Spirleni? N-a fost şi ieri?
DOICA: N-a fost.
ILARIE: N-aaa fost?
DOICA: Domnişoara a rămas acasă...

[1] Autorul face, la o nouă revizie, cu creionul albastru, mici îndreptări, cum este adaosul *am zis*

ILARIE *(faţa i se (îndreaptă} luminează; vocea îi scade):* Ştii bine că n-a fost?
DOICA: Da, chiar a venit şi maşina cu <goarna) trîmbiţă s-o ia... însă domnişoara a spus să spui c-o doare grozav capul...
ILARIE: A zis aşa? <Ha, ha... Atunci!) ((A zis.)) *(Priveşte (semnificativ} ((cu lumină mare în ochi)) spre Mihuţ.)* A... (de aceea) *(tncruntindu-se iar.)* (Dar ce-mi pasă mie... Aici n-are ce căuta...) Spune-i că((-i)J voi <ruga> ((trimete)) eu pe domnişoara <să vie s-o vadă, însă o rog pe dumneaei ca aici să nu se mai arate) ((Atît...)) Ai înţâles?... Dar numai aşa să-i spui! Ilaid. Du-te, du-te... *(Se întoarce spre Mihuţ.)* Ai auzit... Ea a refuzat să se ducă... *((pauză))* ((e de (nedescifrat) neinţăies...)) (Ah... fetita asta... ea ar fi singură în stare să mă răzbune. Cînd ea va veni să-mi spuie ca să gonesc şi pe Georgel... atunci... o voi da lui Marius... Ascultă, Mihuţ... A zis ea astfel? Ţie nu-ţi vine să crezi, aş ucide pe doică dacă ar fi minţit...
MIHUŢ: N-ar fi mai bine să mă duc eu să vorbesc cu Angela...
ILARIE: Nu... «Cum...» *((Plictisit.))* Lasă servitoarea... * Cum [-»] în definitiv » ((La urma urmelor)) cum crezi! Ai mai întîtnit-o de cînd a venit la moşie?...
MIHUŢ: « De vreo două ori... Am şi vorbit o ((Lasă să vorbesc eu. De altfel am mai intrat)} cu ea ((odată în vorbă.)) Dar... ((ştii)) lucruri indiferente despre moşie... mă tot întreba de Marius... Chiar mi s-a părut că mă descoase cam mult despre Marius...
ILARIE: Ea a aflat cît ml-eşti de prieten... Acuma crede că dacă se preocupă atît de fată...) Cum <pot femeile ăştia să) îşi închipuie ((femeile astea)) ea după un scandal ca acela ŞL după o hoinăreală de douăzeci de ani prin toate hotelurile lumei, ((mai)) pot (să mai mişte) ((întoarce)) o inimă,.. Se poate să fie atît de lipsite de minte, şi-n cazul acesta degeaba ne mai supărăm pe ele... Ce caută aici? (Fata i-o trimet... ce caută aici?... (cu ochi luminoşi)) O, şi Liana... (Asta) Gestul ăsta n-am să i-1 uit. Ea desigur se împacă la gîndul că eu o învăţ.,. Asta trebuie să fac să-i ajungă la ureche: ne(amestecul) ((a-meste-cul)) meu... Eu nici pînă acum nu i-am vorbit fetei de împrejurarea aceasta... Ştiu că ştie... Liota asta dc servitori...
DOICA *(deschide uşa cu sfială):* Boierule, cocoana zice că vrea să vă spună ceva numai dumneavoastră...
ILARIE: Ce spune? Ce vrea? Nu... (spune-i cocoanei... nu, nu... hotârlt... spune-i cocoanei... dar asta e din cale-afară...)

ascultă, măi Mihuţ, <ai ti putut crede una ca asta)... dar femeile ăştia sunt nebune... ce e în capul lor, Mihuţ, spune-mi ce e în capul lor?... ((Auzi,)) la ea e aşa de simplu... auzi... dar asta le întrece pe toatte... douăzeci şi <doi ((unu))) ((doi*) de ani şi <. ..du-te) ((acum ar sta la taifas... Du-te,)) femeie, şi spune-i să-şi caute de drum... <cu mine să stea de vorbă... cu mine...) ((dar pe loc, auzi, numaidecit!))

DOICA: Mi-a spus: doico, spune-i domnului că numai un sfert de ceas să-mi dea de vorbit. ((Atît şi pentru totdeauna.)) Şi dacă n-o vrea, spune-i că pentru fată am venit, să ne înţelegem <asupra) despre soarta fetei... ((Aşa mi-a spus.))

(ILARIE: Da... şi pe urmă...

DOICA: Atît...)

ILARIE (Va să zică, atunci e sigură, cum mi-o spune, de soarta fetei, cum i se deschide uşa. Du-te, femeie, şi spunc-i că de soarta fetei să n-aibe grijă, în nici un caz n-o să aibă soarta ei) ((furios)): ((Du-te, femeie, şi spune-i să pornească în grabă...))

MIBUŢ: (Dragă) Ilarie, eu cred... să nu te superi, orcît venin ţi-o fi făcut femeia asta... cu cred că doica nu trebuie să-i spună astfel... Dă-mi voie să mă duc eu...

ILARIE: (Dragul meu, nici prin parlamentari nu vreau să mă înţăleg cu femeia asta. Uşurinţa asta cu care vine în casa mea aşa... « nitam-nisam, n-are alt efect decît să-mi umple gura de saliva cu care... s o, dar simt...

MIHUŢ: «Dragă» Ilarie, lasă asta. Bine, foarte bine, le înţăleg... voi încerca s-o îndepărtez... lasă-mă pe mine...

ILARIE: Liber s-o faci... Dar spune-i odată răspicat, pentru totdeauna: nu i-e ruşine să mai intre în casa asta... ((Să plece pe loc... dar numaidecit))) ((Pe loc, pe loc să plece, dar numaidecit... abia am văruit ((o)) casa asta de... (murdăria... care mi-a lăsat-o)

MIHUŢ: Ilarie!

ILARIE: NU i-e ruşine de ([...de ...de ...oamenii ăştia cel puţin.)) (oamenii ăştia care-o cunosc, nu i-e ruşine de ruşinea mea faţă de oamenii ăştia... Aha, s-a uitat... ei bine, uitarea asta mă sufocă...

MIHUŢ: Am plecat... o voi conduce eu... rămîi cu bine...

(ILARIE)

MIHUŢ: Ilarie, dacă ai crede tu că toată lumea gîndeşte la fel cu tine... S-a uitat, ((măi omule)), totul ((s-a uitat...)) de-atunci...

'i ILARIE: Ah, s-a uitat... Mihuţ... <du-te, nu ştiu ce mai vorbesc.) ((ah, te rog, te rog, niciodată să nu mai pomeneşti vorba asta.)) Du-te, du-te şi o ia... Ah, s-a uitat, s-a uitat... De aceea a venit şi ea că s-a uitat... ((Cum s-a uitat?... dar nu vezi... nu mă vezi cum m-am schimbat deodată, cum braţele ăştia ((...)) de tinereţe şi mînie... nu vezi că în ochii mei se reflectează pavilionul?))

MIHUŢ: Linişleşte-te, linişteşte-te, uite, am plecat. *(Iese. Pauză.)*

DOICA: Tot frumoasă e, domnule... ca soarele de albă...

ILARIE *(zbierind):* Ieşi afară!...

DOICA *tresare spăimintată şi fuge spre* «şa.

ILARIE: Stai.

DOICA *îl priveşte îngrozită şi tremură.*

ILARIE: Domnişoara s-a coborît?...

DOICA: (((...») (M-a trimes) întîi la domnişoara <şi domnişoara mi) ((Domnişoara era în curte cînd s-a aurit trîmbiţa; s-a ascuns şi a spus să-i spun ca a pornit pe moşie cu domnu Gco(rgel) cu docaru...

ILARIE: Ţi-a spus asta domnişoara?...

DOICA: Da, domnule. <Mi-a spus. Domnişoara s-a supărat cînd a auzit c-a venit. Ce caută? a spus. Ştie c-o să se supere tata...) ((Şi mai spunea: Femeia asta e nebună.))

ILARIE: A spus asta... Doico? *(Se îndreaptă spre ea pas cu pas, înţepind-o cu ochii.)* Doico, să nu minţi...

DOICA: M-o feri Dumnezeu... *(Pleacă ochii in pămînt, apoi se uită pe furiş la Ilarie, care se plimbă agitat.)* Cocoanei i-a dat lacrămile, cînd a auzit că domnişoara nu e acasă, a înţăles. *(Pauză.)* (N-a tmbătrî) N-a îmbătrînit deloc. *(Face un pas înapoi îngrozită de propria-i vorbă. Pentru că (Mihuţ} Ilarie nu răspunde, prinde curaj.)* (Şi arunca nişte ochi prin casă. adică acolo în antreu, acolo a intrat... *(Se uită iarăşi pe furiş la Mihuţ şi face un pas înapoi.)* Se uita pe la tablouri şi da aşa din cap. Of... of... Dumnezeule... Şi se uita aşa de adînc în) ((Of... of... Dumnezeule... se uita uşa de adînc în))) ochii mei cînd am ieşit de la dumneata [-*] domnişoara) ((de aici)) şi tremura... *(Se uită pe furiş la Ilarie.)* E tînără tot ca domnişoara.. . *((Pauză.))*

(ILARIE *se plimbă agitat şi se preface că nu aude. Cînd doica vorbeşte, ciuleşte totuşi urechile.}*

<DOICA> Şi albăă... albă. Nici o (zbîrcitură) ((cută n-a prins)) *(Pasul lui Ilarie se încetineşte.)* Parcă ar fi tot de douăzeci de ani...

((ca atunci...)) <Nici n-a slăbit, nici nu s-a îngrăşat... îi săru-tam raîinile şi nu-mi venea să cred... Şi are nişte mîmişoare)... şi cind m-a cunoscut, i s-a mărit ochii atît de mult... uite, parcâ-i văd ochii de acum douăzeci de ani. *(Se uită speriată la Ilarie.)* Eu nu ştiu ce viaţă o fi dus, de s-a ţinut atît de bine...

ILARIE *(izbucnind):* (Ce tot trăncăneşti?) Nu ţi-am spus să ieşi? <Ce tot bolmăjeşti pe-aci cu descîntecele lele. Vrăjeşti pentru păreţi. Hai, pleacă...

(DOICA: Mi s-a părut câ mă ascultaţi...)

ILARIE: Ei bine, aţi devenit de-o obrăznicie... <Hai) *(Zbierînd.)* (Hai,) Ieşi odată!

(DOICA ((...)) se întîlneşte în prag cu Mihuţ. Doica îi face loc şi semn cu mîna că nu e nimic de sperat, apoi iese) *((Doica iese.))*

([Scena [a] 7 [-a]

MIHUŢ: Mi se pare că mi-am uitat bastonul. *(Cercetează în juru-i.)* A-ha, rn-am zăpăcit de tot... «Apăi la revedere.* Apăi la revedere, Ilarie... La revedere... Am convins-o... O conduc... Măi, da la fel a rămas... Şi e atît de trist... ((Măi, da Ia fel a rămas...)) (((E tare tînără)))

ILARIE: Mihuţ, dacă ai altceva să-mi spui, « poftim. e

MIHUŢ *(repede):* Se poate să se şi prefacă... însă... Mă duc, mă duc... I-am spus: c peste putinţă, doamnă... i-amspus... mă duc, mă duc... Despre Marius vroia să-ţi vorbească... «Unde dracu am pus pălăria aia?... Aha, tot afară cu bastonul... » Spune că s-a temut ca nu cumva să preferi pe Georgel... ([Şi ea, săraca... pretexte...))

ILARIE *(izbucneşte în rîs):* «Ei bine» Dar atîta nesimţire nu mi-a fost dat să aud...

MIHUŢ: Am plecat, am plecat... *(Se îndreaptă spre uşă grăbit.)*

ILARIE: «Vorbesc de ea... nu de tine.» ((Nu de tine vorbesc...))

MIHUŢ *(se întoarce):* Crezi oare că-i nesinceră?... Poate s-a îndreptat şi ea, poate s-a căit amar; in cei douăzeci de ani nu pare să fi dus o viaţă...

ILARIE: Pentru numele lui Dumnezeu, Mihuţ...

MIHUŢ: Rămîi cu bine, Ilarie. *(Iese.)y*

I

Scena [a] 3 [-a]

ILARIE *rămas singur porneşte şi cu mai multă furie in plirnbarea-i agitată. Apoi se opreşte şi parcă trage cu urechea. (Apoi) Dar se scutură şi porneşte din nou (să se plimbe'); tn cele din urmă se opreşte iarăşi (în partea opusă ferestrei} ((aproape de scenă.)) De afară se aude motorul şi trompa automobilului; (care-l nimereşte în} zgomotele acestea tl (prind în partea opusă ferestrei) fac să ridice capul în sus, apoi deodată se precipită spre (fereastră. Apucă storul f~*J firetul storului} una din ferestrele (laterale) ((din fund)), care (are) au. (storul puţin ridicat. Se opreşte insă la un pas de ea ,şi rămîne cu capul în .pămînt) ((storurile lăsate. Pune mîna pe sfoară şi rămîne astfel nemişcat, cu, capul în pămînt.)) De afară (se aude") vine larma automobilului care porneşte. Ascultă cum se depărtează. Cind nu se mai aude nici un zgomot, înalţă din umeri; (((...))} pe figură i-apare un suris de profund dispreţ. Părăseşte camera prin uşa din (fund f—*J dreapta) ((siînga, pl.II)), pe care o trlnteşte. (Uşa rămine puţin deschisă.)*

([Scena [a] 9 [-a]

LIANA *(intră «.grăbită» pe uşa din dreapta):* «Tată... A ^NU este.))

GEORGEL *(intră cîteva minute mai tîrziu):* De ce ai rămas pînă acum sus... «Mare leneşă te-ai « copilă?... Nici na ştii ee evenimente s-au petrecut pe jos... ((Păcat... fj

LIANA: Ţi-am spus că am vorbit cu tata, ee te ţii după mine?)

[•••]>

([GEORGEL]: [,..] [indifejrentă femeia asta ca ţie, aşa e? Doar treipatru ani a umblat după ea s-o omoare. Şi desigur nu pentru onoare şi bazaconii de acestea, dar pentru că o iubea...

LIANA: Da.

GEORGEL: Ei bine, cum explici că astăzi nici n-a avut curiozitatea s-o vadă.

LIANA: Poate o fi văzut-o pe fereastră...)

GEORGEL: Tot timpul (de cînd a fost pus « mot» motorul in mişcare şi) pînă la plecarea automobilului, ochii mi-au fost la «zpanuiri(le

de la odaia asta, căci la[1] odaia de alături, la cea de culcare a lui nenea Ilarie, şi sus erau toate storurile trase. Şi afară de asta, ştiu bine că tot timpul nenea Ilarie a stat colea, unde stăm noi acuma.) Ei bine, nimic, (ţnici o tremurare a perdelelor]) n-am văzut şi totuşi am nişte ochi... In schimb, eamîncaferes-trele cu <ochii) privirea. Sărmana, cît o compătimesc pe femeia asta. însă îi dau dreptate şi lui nenea Ilarie. Cum îi dau şi lui Miti. Fiecare cu punctul său de vedere. <Greşala) Greşeala a fost a celor cari s-au lăsat prinşi aşa de uşor. Miti acesta trebuie să fi coatat prea mult pe prietenia lui nenea Ilarie; vreau să spun că îl socotea atît de prieten, încît nu se putea închipui că o bănuială atît de urîtă i-ar putea trece prin cap... (cît s-a înşelat bietul Cătălin[2]) Şi să mai contezi în prieteni (în ziua de azi...)

LIANA: Ai o mare plăcere să treci drept cinic şi nu izbuteşti deloc...

GEO(RGEL): Pentru că nu pot să mă dezmint. (Un om cămine, draga mea, care te iubeşte atît de mult.) ((Vai, şi cîte silinţe (îmi dau) nu depun...

LIANA: <Te rog, te rog...) ((O...))

(GEORGEL: Frăţesc... Mi-ai dat destule.

LIANA: Nu, un altul.

GEORGEL: Cum îi zice?

LIANA: NU ştiu să le denumesc. Asupra punctului ăştia nu mi-ai ţinut nici o prelegere...

GEORGEL: NU ţi-e teamă că el va naşte dorul şi altora?

LIANA: Te asigur că nu.

GEORGEL: Vorbesc de mine...

LIANA: Ai să pleci cu dorul. De vreme ce tata te va goni...

GEORGEL: Dar tu ai să fii soţia lui Marius... şi nu cred că Marius mă va goni cînd voi bate vreodată, tîrziu, cine ştie cînd, la uşa lui...

LIANA: Voi scrie pe uşă: „Lăsaţi orice speranţă voi care intraţi".

[1] Pînă la sfîrşitul frazei, autorul trage peste linia de anulare cu cerneală roşie, generală în text, în astfel de situaţii. încă o linie, cu creion albastru, adăugind şi două cuvinte, ilizibile.

[2] Este singura menţiune, şi aceasta într-o frază eliminată, a lui Cătălin în varianta *B.*

GEORGEL: Firmele de obicei sunt mincinoase. Ascultă, poţi să-mi dai acum sărutul acela, altul.

LIANA: Cînd te va goni tata...

GEORGEL: Mîine mă va goni. Şi « mă va goni în aşa fel încît » se poate întîmpla să mă gonească în aşa fel încît să nu fie timp...

LIANA: De unde ştii că mîine...

GEORGEL: N-aduce anul ce aduce ceasul. Pentru toată siguranţa... Şi de ce să mai prelungesc agonia: voi face eu să fiu gonit.

LIANA: Mă vei cere.

GEORGEL: «Asta nu. E de prisos, cum ştii prea bine.» Bunăoară... N-aş apuca să deschid gura şi *[cuvint ilizibil]* ar şi începe sâ facă volte peste gard.

LIANA: «Atunci" Sau poate vei face pe strigoiul şi astă-seară...

GEORGEL: Nu. Diseară (mă vor prinde făcând pe strigoiul.) cu siguranţă că va ieşi şi nenea Ilarie cu puşca şi ăsta trage, nu se încurca.

LIANA: «Ai să spui că treceai întîmplător pe D Ce-ţi pasă de viaţă?)

(GEORGEL: Aşa, ca să «n-o afle el» nu se bucure prea mult şi te-a câştigat. « Mai mult decît atît [-*] Să-şi aminteas » Şi din alte motive pe care ţi le voi povesti mai tîrziu.

LIANA: Te rog, acum.

GEORGEL: Cu neputinţă.

LIANA: Spune.

GEORGEL: Pentru nimic în lume.

LIANA: Chiar pentru sărutul făgăduit,..

GEORGEL: îţi ţii cuvintul?

LIANA: Da.

GEORGEL: Pentru că, scumpa mea, el înţălegea, ca orice bărbat, că e mult mai avantajos să fii Miti decît nenea Ilarie... Şi asta l-ar fi turburat adînc...

LIANA: «A, numai asta? Şi pe urmă e problematic dacă tu ai să fii Miti... » Şi... Atît? «vreau să se, o, e cu totul»

GEORGEL: TU nu poţi să înţălegi însemnătatea lucrului acestuia nici-odată, căci eşti femeie. « Şi acum... sărutul... »

LIANA: Şi pe urmă e cu totul problematic dacă ai să fii MitiI

GEORGEL: Problematic. Iată un punct câştigat. Şi acum sărutul...

LIANA: Dacă mi-ai fi spus ceva mai serios. *(O zbugheşte pe uşă.)*

GEORGEL: Totuşi îl voi avea. *(Se ia după dînsa.)}*

ILARIE: **Georgel.,. Georgel...**

DOICA *apare.*

ILARIE: **Cheamă-i numaidecât!**

DOICA: **Pe cine? Numaidecît, nu Inţăleg... Pe... pe... pe Georgel şi pe Liana... Nu, numai pe Georgel.** *(Aleargă.)*

ILARIE: **NU, stai... Stai... Să vie Ifrim...**

DOICA: **Ifrim e-n faţă, sapă chiar aci, la fereastră.»**

[Actul II]

[Scena a 2-a][1]

(ILARIE *(O priveşte crunt [pe doică], apoi poruncilor):* **rămîi aici, Liana. Du-te ((.,.)) de o cheamă <,doico>... Să le lăsăm singure. Georgel, poţi să vii cu mine...**

GEORGEL: **NU, mie să-mi dai voie să ies afară... ('...]) Sunt curios s-o văd şi eu mai deaproape. ((...)(**

ILARIE *iese şi trinteşte uşa care nu se închide.*

GEORGEL: **închide uşa bine, nene Ilarie... Doamna ar putea crede că dinadins o Iaşi aşa.**

ILARIE, *pe din afară, trinteşte uşa violent.*

GEORGEL: **AŞ vrea să ascult şi eu {(...)).**

LIANA: **«Rămîi»** *(da din umeri):* **Rămîi f (f...M**

GEORGEL: **NU... De afară.** *(Desprinde cirligul de la geomlîcul uşei,* **((...)) «ascuns de» ascuns de reţeaua brise-bizului «pe care» îl crapă puţin.,) ((Liana... Şi)} spune-i oei .«di vii de-aeuma des pe la ea... ca să te înveţe ce e viaţa...**

LIANA: **Du-te, du-te...**

GEORGEL: **Şi amorul...)**

[1] Următoarele 3 file sînt foarte deteriorate în pariea superioară, uneori pe o distanţă de 4 cm., din cauza umezelii. Din aceeaşi cauză, textul cu cerneală roşie a devenit ilizibil: ((.. .)\.

ANGELA *(intră şi ((...)) «priveştecu dispreţ şi ură pe Georgel» ((.-.})* **«El o priveşte rîzător»**

« GEORGEL *(a face un* s) **o priveşte rîzător şi simpatic, îi face un compliment adînc, apoi iese. »**

((LIANA *priveşte pe furiş.))*

ANGELA: **Liana... «tu nu ştii» Ah** *(izbucneşte in plins),* **tu nu ştii ce însemnează aşteptarea în« tr-o » inim« ă » ((a)) de mamă... Căci nu te aşteptam acasă, ci-n inima mea, «copila mea... » ((te aşteptam.))**

LIANA *trage furioasă de batistă.*

ANGELA: **De-o lună, copila mea scumpă, de cînd îţi dau tîrcoale pe aici... De «îndrăz» îndrăznit [...]**

[...] şi indiferenţa celor de aici. Domnişoara m>i acasă, îmi răspundeau totdeauna...

LIANA: **E foarte curios ci* n-ai avut răbdare a lună de zile... ((...}][1] cînd douăzeci şi doi de ani...**

ANGELA: **Copila mea... tu n-ai dreptul sâ vorbeşti astfel... Aş fi rămas de tot acolo, dacă n-ai fi fost tu... ((...)) El însă mă căuta să mă ucidă ((...)) şi furia lui în contră-mi a durat multă vreme. Cînd îi aminteau de mine. îl apucau aşa, niş[T].e accese... ((...))Cu toate astea dorul de tine a fost mai tare ca viaţa...**

LIANA: **<Ce spui dumneata aici e «un* bun pentru un) ((Frumos)) titlu <de cinematogra [-*] film) de cinematograf...**

ANGELA *(speriată):* **Copila mea...**

LIANA *CU capul plecai chinuieşte nerăbdătoare* ***batista.***

ANGELA: **Copila mea... ce adînc te-a înstrăinat ce mine... De mine, păcătoasa.** *(Plingînd.)* **Am greşit... au dreptate...**

[1] Multe din şirurile acestor replici sînt anulate si printre ele s-au scris altele, cu cerneală roşie, care nu mai pot fi citite astăzi, decolorate de vreme, într-o proporţie semnificativă. Am preferat să lăsăm textul cu cerneală neagră în întregime, deşi din loc in loc se observă tăietura roşie şi scrisul cu aceeaşi cerneală, mareînd lipsa cu paranteze rotunde ((.••)}• în felul acesta am reţinut textul mai apropiat de forma lui primară, în defavoarea completărilor care-l aduc mai aproape de varianta definitivă, imposibil de descifrat în replicile de pe partea superioară a filei.

are toată dreptatea... Tu trebuieşti ferită de-o păcătoasă... (De aceea).

LIANA *o priveşte cu ochi mari, neîncrezători.*

ANCELA: însă vreau... nu pot... trebuie să te văd din cînd în cind... îţi voi spune numai lucruri cu totul simple... nu-ţi voi spune nimic... te voi lăsa numai pe tine, tu să vorbeşti... numai să mă lase să te privesc... o dată pe zi... la două zile... spune-le asta, copila mea... şi te vor lăsa... (la trei) la trei zile, ((o săptămînă.J)

LIANA *(ochii i se măresc necontenit) :* Biată mamă...

ANGBLA: ((Ah,)) copila mea *(îşi vîră capul în sinul (Angelci} [...]*

LIANA *((rîde)}:* Scumpa mea mamă.

ANGELA: Ei, ei:(nu> *el'* nu te-a lăsat... Ştiam eu că el... Şi are dreptate (copila mea)... să-l asculţi... el e un suflet mare, un suflet curat, şi eu sunt o păcătoasă... Şi de Geo(rgel) să te fereşti, (copila mea) ((Liana})... De mine şi de Geo(rgel)... Mîine va veni Marius... Dar Geo(rgel) acela... vai, este el... aidoma... el... (Miti)... El ((Priveşte) *(I se holbează ochii privind într-un. punct fix.)*

LIANA: (Cine?) *(Privind-o de asemenea cu ochii mari):* Cine?

ANGELA *(înfricoşată):* Să te fereşti, să te fereşti (copila mea)...

LIANA: De tine niciodată nu mă voi feri, mamă...

ANGELA: Copila mea dulce...

LIANA: (Voi veni zilnic la tine...) ...de voi...

ANGELA: Copila mea scumpă.

LIANA: Şi mă voi căsători cu Marius, cum spui tu...

ANGELA: (Copila mea) *El* nu este tot de aceeaşi părere?

LIANA: Cine, Marius?

ANGELA *(plecînd capul):* Nu...

LIANA: Tata?

ANGELA *face un semn de aprobare.*[2]

LIAWA: Ba da... Tocmai.

[1] S.a., repetată de mai multe ori în această scenă.

[2] Urmează, pe aceeaşi filă, câteva replici anulate de autor din cauza unor repetate intervenţii care fac textul ilizibil. Aceste replici sînt reluate în fila următoare (10/18,1, cu care continuăm transcrierea variantei.

kNGELA *(pe gînduri):* El iţi vrea binele, (copila mea.)

(fJLIANA *o priveşte semnificativ şi zîmbeşte vag.*

P^NGELA *(după o pauză):* Atunci (nu zice nimic de) rămasul lui Geo(rgel) aici? ((nu i se pare oarecum nepotrivit?))

kLIANA: Ba da... (a vrut de mai multe ori să-l gonească... Şi) ((E)) curios (cum) ((într-adevăr)) (n-a fâcut-o pînă acuma)... «de şase luni» *((Ca pentru sine.)* De şase luni) ([...))

''A>GELA *(priveşte lung şi cu ochi exageraţi într-un colţ al camerei şi parcă zîmbeşte acolo cuiva):* ((El e orb (copi), Liana, mînia 1-a orbit într-atîta.))

|LIANA *(CU privire aprinsă de iluminată):* Mamă, mămica mea... Cum te înţăleg şi cum plutesc acum în sufletul tău... Şi cum te-am aşteptat... Şi *el* se uita la mine ca la ceva străin... se uita la mine şi-n clipele acelea mi se părea că privile Iui trec dincolo de (figu) figura mea şi atunci îmi plecam ochii ca descoperită. Căci acolo erai tu. Şi el (zîmbea, rînjea) rîdea sarcastic, rînjea parcă, şi pleca trintind uşile... Iar eu eram o biată copilă...

PANGELA: Dar cine îţi povestise ţie?

pLIANA: (Eu) 11în mod just)) am întrebat de mama... *El* s-a încruntat, şi atunci n-am mai îndrăznit sâ-1 întreb pe dînsul. Dar am seîncit şi am plîns atita la culcare că doica a trebuit să-mi povestească totul...

ANGELA: Ahh... (doica) *(scrîşnind)* doica...

|. LIANA: Ea nu mi-a spus totul de la început... M-a adormit desigur cu basme... Dar an cu an curiozitatea cerea să fie (satisfăcută) ((săturată)) în (mod) ((chip)) din ce In ce mai verosimil, pînă cind în sfîrşit adevărul a trebuit sâ fie arătat întreg...

[,ANGELA: Şi m-ai dispreţuit, copila mea...

LIANA: O, la început îţi pot spune ca te iubeam ca pe (o nedreptăţită) o năpăstuită (din basmele eopi[-*] şi mi se părea că eu am soarta ta) din basmele copilăriei sau din romanele pentru fecioare pe care mi le aducea tata. Eu însămi mă socoteam o tovarăşă a (ta pe care) destinului tău pe care un zmeu groaznic ne separase pentru a ne face şi mai inofensive...

ANGELA: Dumnezeule, ah... de ce in-am temut...

LIANA: (Era o comunicaţie) Vei vedea acum că n-aveai cuvînt să te temi...

ANGELA: Un om ca el nici nu se putea să nu înţăleagă bine lucrurile acestea şi să nu întoarcă brusc resortul...

LIANA: **E just că a avut priceperea asta. (într-adevăr) Cu vremea el a ştiut să mă îndepărteze de tine şi chiar să mă facă să te închipui ca pe ceva frivol şi mai ales banal. Pentru că în mintea mea, gestul trecutului tău se confunda cu tine...**

ANGELA *(pe gînduri):* **El într-adevăr avea ştiinţa asta...** ***(Izbucnind.)*** **O, <copila [—³] Liana mea. cit îi sunt) ((Liana,)) de-ai şti cît îi sunt de recunoscătoare <o, copila mea)... Liana de-ai şt; cît de ucigătoare bucurie aveam că tu mă ocoleşti, că mă dispreţuieşti, că mă laşi sâ aştept ca o nemernică, fără această mică mîngîiere ce-i mai râmînea unei mame păcătoase şi care e mmgherea copilului ei... şi de-ai şti cu cîtâ (ucigătoare) omoritoare durere alterna această bucurie... <că) o, in cele din urmă n-am mai putut, rezista durerei... (omul e poltron din firea lui şi mai ales o femeie... dar) ţineam atît de mult să-ţi dezvălui sufletul (meu) meu schimbat...**

LIANA *(privind-o lung):* **(Nu te grăbi) Nu, nu... (sufle) ((spune); mai bine: (zis) sufletul tău complicat.** ***(Zimbeşte.)***

ANGELA *(pălind):* **Liana, ce vorbeşti?**

LIANA: **Da... Geo(rgel)... (Miti, ca să-ţi spun un nume care-ţ: place poate mai mult), el te-a readus acolo. în inima aceea din care te gonise tata...**

ANGELA: **Canalia...**

LIANA: **Ah, mamă, ce cuminte ai ascultat pînă acum şi cu ce (mijloace) ((cuvinte)) de prost-gust vrei să întrerupi nişte momente aşa de frumoaso pentru mine. Ei bine... el, (Miti, îi voi zio? astfel, căci astfel mai «hine va pi >> dulce va picura numele acestui trecător în urechile tale) Geo(rgel)... fără el o singură privire nu ţi-aş fi aruncat... nimic, o singură privire... o dacă ai şti ce (suflet) metal dur şi lucios şi greu port în trupul acesta în loc de suflet... O singură privire nu ţi-aş fi aruncat.**

AKGELA: **Liana...**

LIANA: **El... el te-a descoperit în ochii mei. (CI m-a făcut sâ alerg zorită, pe sub ascuns) ((Eu singură, e drept, alergasem la tine).' înainte de a primi orice îngăduire paternă, la tine, (numai c-am auzit de venirea ta) [Inumai că am auzit de venirea ta): pentru a mă întoarce (unsă;) dezol[a)tă... pentru ca după căpâtarea îngăduinţei să nu ştiu cum sâ fug din cale-ţi, să nu ştiu cum să mă ascund de plictisitoarea-ţi perso(nalitate) ((ană)). O, Dumnezeule sfint, în locul mamei găsisem pe acelaş tată sub apăsarea căruia trăisem o viaţă întreagă, îmbrăcat femeieşte, şi în loc să răcnească, seîncind... Femeia fugită de groaza glonţului conjugal, femeia rătăcită douăzeci de ani' prin cele mai pitoreşti peisagii şi locuri de amuzament, în cele mai amuzante companii ((,)) înălţtnd (trei degete) cele trei degete ale benedicţiunei ca un episcop veritabil, radiind morala ca o soba de teracotă...**

fcsGELA: **Liana...**

JIANA: **Ei bine, tot el m-a (adus) readus la tine sau mai bine tot el (m-a convins să şterg mur)te-a scos ca pe o icoană din gunoiul în care te aruncasem, te-a şters de murdărie şi te-a pus (în faţa) strălucitoare (cu tine) în ochii mei astăzi... căci mi-aspus că toga asta de episcop pe care ai îmbrăcat-o, ca la multele din balurile mascate pe unde ai trecut, şi flaşneta asta morală (este) căreia i-ai dat drumul, (este) sunt doar de circumstanţă... Tu nu poţi să uiţi trecutul... Hai mamă, spune că are dreptate. .. Aşa (că) e... că mă (vei) vei chema la tine... mama mea dulce... şi-mi vei povesti... (povestea ta de mamă) ((aşa cum numai mamele ştiu să povestească ad ormindu-şi copiii...)) ...amorul tău cu Miti.,.**

LNGELA *(face o mişcare îngrozită şi* **(oftt)** *şopteşte abia auzit):* **Fetiţo...**

IANA *(îşi acopere faţa cu miinile)* **: Abia aştept să mâ mărit cu Marius .. .Voi fi soţia lui că aşa vrea tata. Şi ce e drept... chiar eu îl iubesc ... aşa ca pe un bărbat. Poţi zice că tu urai într-adevăr sau dispreţuiai pe tata cînd îl înşelai cu Miti? Nu, aşa e? Ei (bărbaţii nu) <(Nj)u (ştiu) ((înţălcgi) cum ((bărbaţii)) pot să-şi închipuie, că atunci cînd (îl) ii schimbi pe unul cu altul, în mod trecător, îi scoţi (necontenit) în întregime din inimă. Oeo(rgel) înţălege minunat (lucrurile ăştia: mi le-a expli) ((că tu acoperi de dispreţ principiul ne** ***[cuvinte ilizibile]*** **El mi-a expli))eat cu atîta pricepere (că) ((lucrurile ăştia de)) parcă ar fi femeie. Mamă scumpă.,.**

IANGELA: **Taci...**

[LIANA: **Nu va trece mult... Marius va veni mîine... nunta va fi în curînd şi pe urmă, aproape imediat...** ***(în şoaptă exagerată.)*** **Geo(rgel) mă va aştepta la tine... (Tu ş) Pentru toată lumea el va fi plecat departe... Tu însă îl vei ţine... Dar ce-ţi spun eu toate acestea,.. Tu le ştii mai bine... Tu ne vei învăţa pe noi şi tu (ne) vei conduce sforile acestui joc... minunat... mortal... mamă... vei vedea (dacă) cum voi şti să rezist... mie nu mi-e frică de moarte... eu nu voi fugi...**

ANGELA *dă un țipăt sfişietor şi cade pe canapea.*

LIANA *O priveşte (aiurită} ((rizînd răutăcios)) şi se retrage de-a-nde-retelea spre apartamentul tatălui ei...*

Scena [a] 4 [-a]

GEO(RGEL) *deschide uşa grăbit şi sc apropie în fugă de Angela, trîntită pe canapea.*

ANGELA se *trezeşte uşor şi începe să se ridice privind cu ochi mari căscați lu Georgel...*

GEORGEL: NU mă cunoşti?

ANGELA: Canalie!

GEORGEL: Aşa-mi spui acum? Vai cc schimbătoare este inima femeilor. .. poftim, m-a uitat. Şi eu am murit pentru dinsa...

ANGELA: Nemernicule... (să tc temi de mine)

GEORGEL: Vai, pînă într-acolo să mă îi (uitat?) dat uitărei. Dar eu sunt Miti, Miti, buna mea Angela. Nu-ți mai aduci aminte ochii mei drăcoşi şi năzbîtiile mele, pentru care te prăpădeai de rîs, încurcăturile în care puneam pe toți ai casei şi glumele de care făceai un haz atît de zgomotos, deşi erau atît de puțin sărate şi uneori atît de puțin de spirit... Dar dansurile mele (grozave) ({nemaiştiute de nimeni))... Modul cum ştiam să arunc piciorul. *(Schimbindu-şi dintr-o sărituri înapoi poziția picioarelor.)* Uite, să-ți aduc aminte...

ANGELA: EU nu ştiam că în casa asta trebuie să umbli (înarmată) cu arme...

GEORGEL: A, vezi... ceva tot ai mai păstrat... de-atunci... demult... gustul tragicului... e bine, e bine... îți mai aduci aminte nopțile acelea cînd plopii parcului ca nişte degete negre şi uriaşe ne amenințau sub (minunatul) albastrul de vis <al lunilor de vară... Noi nici nu ne uitam) al lunei fără pereche... Vai. sperioşi plopi mai erau (aceia)... Cum se înfiorau şi se răsuceau numai că vedeau luna (ac) aceea, (tirindu-se) cățărîndu-se roşie ca un ochi de (asin) asasin, pe djpâ piscurile (şi) cu copaci fantaşti ai dealului... Pe urmă luna deodată se inalță limpede, senină, surîzînd şiret de spaima plopilor... ce ne păsa nouă de plopi... cînd pavilionul ne primea...

A treia variantă a dramei *Pavilionul cu umbre,* care se păstrează tot în arhiva familiei scriitorului, la Drăgăşani, anunță o fază de lucru avansată. Primele două acte şi fragmentul păstrat din actul III sînt foarte apropiate de varianta tipărită. Scriitorul se dovedeşte preocupat» tn timpul procesului de elaborare a acestei variante, de găsirea unor soluțiinoi, care să sporească forța dramatică a testului. Dramaturgul căuta, într-o permanentă luptă cu scriitorul epic care era, soluția cea mai potrivită pentru scenă şi era dispus să facă modificări, să accepte, controlîndu-le riguros, după cum reiese din scrisoarea către Marioara Ventura, sugestiile unor oameni de teatru chiar după reprezentare. După cele două variante *(A, B),* realizate pe părți, scriitorul simte nevoia unei îmbinări mai riguroase a fragmentelor elaborate succesiv într-un manuscris unitar, care este această variantă *(C),* poate că nici ea ultima. Aceste trei variante comunică între ele, cu toate marile deosebiri care le separă, printr-o sumă de particularități foarte evidente, Toate sînt variantele de lucru ale arhetipului *Am ucis păcatul.* Nici în ultimul manuscris nu întîlnim titlul *Pavilionul cu umbre,* nici pe prima pagină, nici la începutul actelor, nici în interior.

Manuscrisul acestei variante este elaborat cu dificultate, prin renunțarea succesivă Ia mai multe soluții de lucru, care se întind uneori pe pagini întregi. Din acest manuscris se păstrează la Drăgăşani, în arhiva familiei scriitorului, 24 de file, scrise pe recto, cu cerneală neagră, format 34x21, rezultate din plierea în două a unor coli mari, din hîrtie de proastă calitate. Amănuntele acestea îşi au importanța lora după cum se va vedea. Autorul îşi obține filele necesare prin îndoire, unui număr oarecare de coli mari, 42 x 34, în dorința de a-şi transcrie, într-o formă îmbunătățită, şi într-un corp unitar, ca într-un caiet, piesa, pe care o avea deja redactată în cel puțin două variante anterioare. Tot acest maldăr de file (variantele *A* şi fî), într-o ordine greu de urmărit, din cauza interpolărilor şi a schimbărilor de numerotare, ca şi a frecventelor ştersături şi notări printre rînduri, îl dorea reunit într-un text numerotat de la început pînă la sfîrşit, cu ştersături şi interpolări cît mai puține. Scrisul, cu cerneală neagră, ca şi cele mai multe îndreptări, deşi pentru acestea foloseşte, ca de obicei, şi cerneală roşie, este mărunt şi destul de ordonat. De fiecare dată însă cînd scriitorul vrea să transcrie, de fapt rescrie. Aşa s-a întîmplat şi în

cazul acestei variante. Pentru că nu vrea să renunțe, cîtva timp cel puțin, la colile deja preparate In acest scop, șterge și lipește peste textul anulat, cind pasajele sînt mai întinse, varianta nouă, scrisă pe bucăți înguste dc hîrtie pentru a se putea respecta cele două coloane, separate de o linie trasă cu creion albastru, împărțire la care îl obliga suprafața mare a colii. Astfel, de pildă, textul de Ja p. 17, în numărătoarea autorului, este scris pe două coloane de hîrtie lipite peste lila pliată, numerotată tot 17 (cu cerneală roșie, față de coala suport unde același număr este scris cu cerneală neagră). începînd de aici, restul filelor pliate, în număr de 3, cîte au mai rămas pînă Ja sfîrșit, este pregătit Ia fel, adică-textul inițial este anulat, cu linii m cruciș, cu creion roșu sau albastru, pentru a se putea aplica deasupra adaosurile parțiale sau totale ale noii versiuni. Scriitorul pregătise deja o nouă filă 18, pentru a o lipi peste cea veche cu acest număr. Textul scris pe hîrtia suprapusă cuprinde sfîrșitul actului al II-lea, mult mai concentrat decît în varianta anterioară, care ramîne dedesubtul filei lipite, continuînd și pe restul de 3 file anulate (17 bis, 18 bis și probabil 19, in numărătoarea autorului, care devin, la rîndul lor, un simplu suport pentru adaosuri). Ridicînd puțin hîrtia suprapusă a coloanei a 2-a, f. 18, observăm că textul variantei inițiale continuă perfect pe fila 17 bis, și așa mai departe, pînă la *i.* 19. în felul acesta, datorită unui capriciu aproape inexplicabil, am putea spune, s-a salvat, în parte încă o variantă a actului al II-lea al piesei, la care se adaugă două file, 34x21, din actul 1, nenumerotate, rezultate tot din îndoirea unei coli 42x34. Nu știm exact cum înțelegea autorul să le utilizeze. E de presupus că, observînd, în timpul redactării actului I, că se îndepărtează, printr-o serie de amănunte, prea mult de nucleul care genera conflictul dramatic, le-a abandonat pur și simplu, pentru că pe a 2-a filă nu scrie decît aproximativ o jumătate de coloană. Ambele fragmente la care scriitorul renunță, atît cel din actul I, cît și cel, mai Întins, din actul al II-lea, sînt foarte interesante și, in consecință, le reproducem aici, ca soluții diferite de lucru din varianta *C.* în rest, această variantă este foarte apropiată, cu unele excepții (într-o frază anulată se precizează, de pildă, că acțiunea se petrece la Drăgășani, p. 1), de cea tipărită și n-o mai reproducem. Scriitorul, incomodat de greoiul sistem de a obține un „caiet" din coli pliate, peste care, de la un timp, era mereu obligat, din cauza modificărilor repetate, să lipească noi ștraifuri de hîrtie, renunță să mai procedeze astfel, și se decide să scrie pe coli noi, de aceeași mărime, actul ui 111-Iea, din care s-a

păstrat, în arhiva de la Drăgășani, doar o singură filă, numerotată 1, cu un text foarte apropiat de cel tipărit.[1]

O parte, mai puțin întinsă, 9 file, numerotate de autor cu cerneala roșie de la 3 la 12, din manuscrisul variantei *C,* se află la Muzeul Literaturii Romane din București (cota 12526). în forma ei inițială, această variantă a fost concepută în patru acte. Numărătoarea în roșu 1 — 12 se întinde peste cele două acte contopite, care devin actul al II-lea din varianta definitivă. Operația se realizează prin suprimarea unor părți din textul de pe ff. 4 și 5 și eliminarea filelor 6 și 7, din actul al III-lea, și a filelor 8 și 9 (pînă la „dar după întîmplarea") din actul al IV-lea. Cum simpla eliminare a unor pasaje sau pagini întregi din versiunea inițială nu era suficientă, autorul face, cu creionul, ușoare acomodări în text și rescrie o parte din actul al III-lea, varianta definitivă, cu creion chimic pe versoul filelor 5 și 7 (actul III din varianta inițială) și 8 (actul IV din varianta inițială). Pe fila a 9-a, autorul marchează printr-o linie roșie îngroșată sfîrșitul fragmentului eliminat din fostul act IV. De aici, pînă la sfîrșit actul al III-lea preia, cu foarte mici schimbări, replicile actului al IV-lea.

Transcriem numai paragrafele eliminate din actul al III-lea și al IV-lea:

Actul I

Scena[2]

Intră LIANA și GEO

MIHUȚ: A, iată-ră... dar <Geo> Marius?
LIANA: S-a dus, spunea că are de împachetat...
ILARIE: Și voi?
GEO: Vroiam să potolim o curiozitate.
ILARIE: O curiozitate?...
LIANA: Ce vîrstă poate să aibe pluta aceea groasă cît batoza cea nouă.

[1] 4 file nenumerotate. format 21 x-17, scrise pe recto (una singură și pe verso), cu creion chimic, cuprind mici fragmente care urmau să fie interpolate probabil tot în această variantă. De altfel, în textul variantei *C* mai sînt scurte modificări în creion chimic (v. p. 15, actul al II-lea, de pildă, dar și altele).

[2] Fiind vorba de un fragment abandonat, nu putem preciza scenele.

ILARIE: **Pluta cea...**

LIANA: **De lîngâ pavilion.**

ILARIE <Ce-ați căutat pînă acolo) *(privind bănuitor la Geo):* C.e-ați căutat pînă acolo?

GEO: (Marius pretinde) Un mic pari; Marius pretinde că n-ar fi mai în vîrsta decît dumneata, nene Ilarie, plutele crescând foarte repede...

ILARIE: Cînd eram copil, era tot atît de groasă... (însă nu puteți să vă plimbați) dar cum v-ați rătăcit pe-acolo... nu vă ajung aleile din față, doar le-a aranjat de minune inginerul (acela) ăla...

MIHUȚ: O, a făcut o frumusețe neamțul acela. Mă gîndeam să-i scrin și eu. Mai ales în jurul havuzului...

LIANA *(arătînd pe Geo):* Și domnii sunt de aceeaşi părere... însă (mi-e) mie-mi place grozav sălbătecia aceea.., Crengile (al) alea parcă-s niște şerpi groşi și privesc prin frunze, parcă prin mii de ochi... Odată m-am înlîlnit chiar cu un şarpe veritabil şi destul de dolofan; eram singură și credeți că mi-a fost frică?... O, foarte puțină, dar tocmai de aceea m-am mai dus şi a doua zi...

ILARIE: Te opresc (ca) să te mai duci... Cc vrei să dau acum şi de alte belele... Haidem, Mihuț, haidem afară pe (verandă) terasă. S-a lăsat soarele pe după coperiş şi trebuie să fie răcoare. Liana, spune-i tu doicăi să ne aducă acolo cafelele...

LIANA *iese prin(t) uşa laterală din planul* (1) /.

MIHUȚ: Ziceai că-mi dai adresa neamțului...

ILARIE: (O) Am tocmai la mine cartea lui de vizită; vream să-i scriu, că acum cînd (a înverzit) parcul (am) a înverzit, am băgat într-adevăr de scamă măiestria artei lui. *(Ies în față.)*

LIANA *(revine):* Aiauzit; (apropierea pavilionului de pavilion) pomenirea pavilionului produce efecte magice...

GEO: E (foarte explicabil) îndeajuns (de explicabil pentru) de scuzabil pentru (ei)... vîrsta lor... Bine, dar Marius, ai văzut ce ochi mi-a aruncat, cînd am început să (privesc pa) contemplu pavilionul; şi cum a întors (vorba) de energic resortul convorbirei cînd am alunecat o vorbă în trecut; o, el de pe acum se consideră bărbatul tău, Liana.

LIANA: NU c curios,(ma)cînd și tata are considerații asemănătoare

GEO: Şi tu?

LIANA: (El) îmi rezerv plăcerea de a mă (mă) pronunța cea din urmă și cum spune Marius în ultimă instanță. Asta desigur după ce voi avea o discuție cu el asupra... ha, ha, ha...

GEO: Asupra?

LIANA: Pavilionului...

GEO: în cazul ăsta recursul va fi respins cu cheltuieli de judecată.

LIANA: De unde știi...

GEO: Pentru că mai mult sau mai puțin cunosc.,. sau deduc cu oarc-.care (precizie) aproximație părerile lui asupra pavilionului.

LIANA: Şi de unde știi dacă, aşa cum sunt, părerile lui n-au să-mi placă?

GEO: Depinde de sentimentele tale față de dînsul (Problema pe care o sâ i-o pui nu te dezminte) în clipa întrebărei. Problema e într-adevăr grea şi alegerea ei te conturează cu precizie: eternul sfinx. întru cît mă priveşte, părerea pe care mi-am format-o asupra (evenimentului ac [-»•] tragicului eveni) pavilionului e deocamdată eclectică...

LIANA: Nu sunt curioasă...

GEO: Eu aş fi grozav de curios să ştiu părerea ta personală, sau mai degrabă pînă la cc etapă a evoluat această părere, care la tine se modifică cu vîrsta. Din ce-am putut, observa pentru prezent, nu-ți împărtăşesc (cruzimea, purtarea) punctul de vedere asupra mamei tale. Compătimesc nespus de mult pe femeia asta! Dar îi dau dreptate și lui nenea Ilarie. Cum îi dau şi lui bietul Miti, cel mai simpatec dintre toți. Fiecare din unghiul în care trebuies[cj priviți. Greşala a fost a acelora cari s-au lăsat prinşi aşa de uşor. încrederea prea mare în aproape e meteahna secolului. Miti acesta trebuie să fi contat prea mult în prietenia lui nenea Ilarie; vreau să(-l) spun că-1 socotea atît de prieten, încît nu-şi putea închipui că o bănuială atît de urită i-ar putea trece prin cap. Şi să mai contezi în prieteni...

LIANA: Ai o mare plăcere să treci (drep) drept cinic.

Scena rămîne goală. Se aude deodată răsunlnd o goarnă de automobil în depărtare. ILARIE, urmat de MIHUȚ, intră grabnic.

MIHUȚ: Te sperii degeaba. (Trebuie să vie maşina ca să ia pe Liana) Nu cred să fie în maşină; a trimes-o să ia pe Liana, ca de obicei... cum spuneai... *(Zgomot apropiat de maşină. Mişcare*

în aer. Ilarie şi Mihuţ se privesc nedumeriţi. Maşina parcă s-a oprit la scară. Pauză neliniştită.)

ILARIE: S-a oprit la scară. Femeia asta e capabilă de orice.

MIHUŢ: (Mă laşi) Aş putea să (să) mă conving...

ILARIE: Mihuţ rămîi... *(Deodată uşa cea mare bufneşte din încheieturi, doica apare speriată.)*

Actul II

(ILARIE: [...] Ajunsesem să mă conving «minunat» nezdruncinat că tu înviasei umbra' lui Miti în jurul pavilionului şi vream cu orice preţ să văd dacă nu încercai să-l învii în carne şi oase în această casă...

GEO: Da, într-adevăr am făcut această glumă...

ILARIE: Nu e nevoie... Fii cu luare-aminte... Ţi-aduci aminte într-o seară... rămăseseţi în sufragerie după masa de seară.

GEO: De mai multe ori rămăsesem în sufragerie...

ILARIE: în seara aceea, despre care vă vorbesc însă, după plecarea bucătarului, am luaL eu loc la mica ferestruică, pe unde se trec mîucările... Mă exprim clar...

GEO: îndeajuns...

ILARIE: Da... N-am să mă mai apuc să-ţi reamintesc întreaga voastră conversaţie. în esenţă îi vorbeai despre adulter, proslăveai păcatul mamei sale şi-i demonstrai că iubirea amantului nu micşorează iubirea bărbatului... Dimpotrivă o transformă, spuneai tu, în aceea (duioasă) curată şi duioasă a mamei, care, după ce scapă din braţele soţului, strînge la piept copilul...

GEO *(Sunet indistinct.)*

ILARIE: în sfîrşit, ideile tale se învîrteau în jurul acestei elucubraţii.

Scena

Uşa de serviciu se izbeşte cu putere în ţîţîni. ILARIE apare clălinîndu-se^ cu privirea rătăcită. LIANA dă un ţipăt şi fuge... ILARIE se năpusteşte la GEO cu pumnii ridicaţi. Acesta fereşte

începutul frazei se află sub hîrtia cu textul noii variante (f. 18).

în lături, v Deodată ILARIE şovăie, face o piruetă şi cade cu faţa la pămînt. »

ILARIE: Clinele... Strigoiul... înapoi în pămînt... *(Deodată şovăie, face o piruetă şi cade cu faţa la pămînt.)*

GEO se *precipită spre uşă, dar deodată se opreşte şi porneşte cu pas hotărit spre cel căzut: îl ia de subţiori şi-l duce spre canapea. Ilarie horcăie. îl aşează cu faţa în sus, îi ridică gulerul, se repede la o ' cântă de apă şi-l şterge pe la frunte; apoi se repede să deschidă fereastra. Se întoarce lîngâ Ilarie şi-l zguduie):* Nene Ilarie, nene Ilarie... *(Strigă.)* Liana, repede eterul... Liana.

ILARIE *(deschide ochii încet):* Liana, copila mea! *(Apoi îi holbează asupra lui Geo.)* Fugi... piei... a... m-ai readus la viaţă... *(Forţîndu-se să se scoale.)* Dar te voi sugruma, cîine... Unde e Liana, ce-ai făcut cu copila mea... *(încearcă din nou să se scoale.)*

GEO: Linişteşte-te, nene Ilarie, vei avea destul timp «să te răzbuni».

ILARIE: O, de te-ai ascunde şi-n gură de şarpe şi nu-mi vei scăpa... te voi urmări ca pe... oh, Dumnezeule... copila mea...

GEO: Linişteşte-te, linişteşte-te: după aceea îţi voi cere îngăduinţa să mă dezvinovăţesc, (apoi mă vei) să-ţi arăt adevăratul vinovat. Apoi mă vei ucide — eu însumi am să plec capul cu resemnare. ..

ILARIE: Nemernicule... Mai îndrăzneşti să... Fiară... Mi-ai ucis copila... te voi ucide la rindu-ţi... fără milă... ohh... *(Izbucneşte în pllns.)* Ticălosule... « ţpl) » Şarpe.. • *(Plinsul se înteţeşte.)* Geo... de ce, de ce ai făcut asta... cn ce ţi-am stricat... cu ce ţi-am greşit... de ce mi-ai ucis fata... spune-mi, tîlharule, de ce ai ucis-o... Nu ţi-a fost milă de tinereţea ei, nu ţi-a fost milă de bătrîneţea mea... nu ţi-a fost frică de trecutul meu... Ah, Miti... a doua oară... ai înviat... dar te voi ucide a doua oară, a treia oară, a şaizecea oară, te voi ucide încontinuu, totdeauna, pînă voi strivi de tot păcatul... îţi voi fărîma capul *(face sforţări disperate să se ridice)* pînă nu va mai ramîne nici cea mai mică firimitură' de păcat, îl voi « toca » înăbuşi, îl voi îneca... să nu mai rămînă un pic de otravă... *(începe să plîngă.)* Liana, copilul meu, sufletul meu, floarea mea, de ce te-ai lăsat să te mînjească astfel... «Cum să te mai păstrez» Unde e curăţenia ta... cum să te păstrez aşa murdară... cui

' în text, *fîră.*

să te întind, floare sumbră şi storfocilă... «Fugi» Fugi, fugi. ticălosule, grăbeşte-te dacă vrei să-ţi mai cruţi o îi, dar eu tot te voi ajunge din urmă... *(Se înfundă cu capul in perne. Plinge mult, apoi deodată tace.)* « Geo »

GEO *(il priveşte ingrijat, cu ochii căscaţi, se apropie* rfc *el...* e *îl zguduie puţin.*)* **Nene Ilarie!** *(Nici un răspuns.)* **Nene Ilarie.** *(îl zguduie puţin, nici un răspuns... Se uită îngrozit la Ilarie, îi ia pulsul, apoi lasă mîna în jos. Şoptind.)* **Nene Ilarie...** *(Nici un răspuns.)* **Nene Ilarie, te doare ceva...** *(Nici un răspuns.)* **Să chem pe Liana, nene Ilarie...**

ILARIE *(ca-n vis):* **Liana...**

Geo: «Num» 0 chem numaidecît...

ILARIE: **Liana... «Nu, stai... Stai...* Sst... tăcere...** *(Tăcere. Apoi Ilarie începe să-şi ridice jumătatea superioară a corpului. Se uită la Geo ca un iluminat.)*

GEO *il priveşte îngrozit.*

ILARIE *îşi aruncă picioarele jos de pe canapea...*

GEO *face doi paşi înapoi.*

ILARIE *(izbucneşte într-un rîs formidabil) :* **.. .Păcatul... am ucis păcatul... Înaintea nunţei... în moara dărîmată... şi după nuntă... Ha, ha, ha... e cu putinţă... oricum ai cîntări... Leacul, leacul păcatului... nici nu poate fi altul... Geo, tu ai pus pe mamă-sa în corpul ei... Nimic, nimic nu o va mai face să iese... Geo... ca im adevărat maestru ai operat această transmutare de suflete... inţălegi tu, Geo... Nimic n-o va face să iese... numai leacul, leacul... ca molima care moare prin propria ei otravă...** *(Ridicindu-sc deodată.)* **Geo, tu singur, tu singur trebuie să scoţi, să refaci pe Liana.**

GEO: **A...**

ILARIE: **Geo, tu vrei să iei pe Liana?...** *(Ameninţător.)* **Mai mult decît atit; îţi impun... [cuvinte ilizibile] Geo, îţi dau pe Liana de nevastă.** *(Ameninţător.)* **Şi-o vei hsa, auzi... va trebui s-o iti... Tu ştii că mina asta nu iartă...**

GEO: **Aa...**

ILARIE *(îl priveşte lung, iluminat, apoi izbucneşte în hohote):* **Am ucis păcatul!** *(Porneşte, privind in urmă şi rîzînd zgomotos.)* **Am ucis păcatul.** *(«Iese» Clătinindu-se.)* **Ha, ha, şi acum învaţ-o orcîte fantezii ţi-o trăsni prin minte, spune-i povestea pavilionului, laudă-i virtuţile mamei sale, cîntă poezia vieţei lui Miti, descrie în culorile cele mai sumbre pe „sărmanul nenea Ilarie"... cîntă-i toate astea şi « cintă-i» ridică ode « moarei » morii dărimate din zăvoiul Oltului... «ştiam că dumneata » Ha, ha, ha... «povestea pavilionului» pregăteşte-o pentru oricîţi Miti vrei... Ce te-ai holbat la mine, năpîrcâ...** *(Iese rizînd cu hohote.)* **Am ucis păcatul... Am ucis păcatul...**

Scena

GBO *rămine aiurit.*

LIANA *(care <tde la», atrasă de rîset, de la ultimile vorbe ele lui Ilarie întredeschisese una din uşi. Acuma intră):* **Geo... ce s-a întîmplat...**

GEO ...

LIANA: **Geo, n-auzi? Ce înseamnă rîsul ăsta?... «M-ai carut şi... ?»**

GEO: Liana.

LIANA: **Ce e? Ce e figura asta galbenă? Te-a gonit? Doar te aşteptai la asta!**

GEO *(spăimîntat):* Liana. *(Se îneacă!)*

LIANA: **Ei ce este, ce este, vorbeşte odată, « omule » omule.**

GEO: **Liana... el... mi-a spus... el vrea...**

LIANA: **Ei ce, spune...**

GEO *(înecindu-se):* **...Sâ ne... căsătorim.**

LIANA: **Ce? Sâ ne...? Ce tot spui aici?**

GEO *înclină afirmativ din cap.*

LIANA: CU **mine?** *(îl priveşte uimită, apoi izbucneşte intr-un ris uriaş, nervos, fără margini.)*

GEO: **Ha... Ce?**

LIANA: **«A primit') ((Cu tine;)? So... soţia ta.** *(Risul ii sugrumă cuvintele.)* **So. ..ţia... ta... ha, ha, ha...**

GEO *se dezmeticeşte şi începe să rîdă cu frică.*

LIANA: **Ia uitaţi-vă la cinicul ăsta cum a rămas cu gura căscată...**

GEO *(rîde mai cu spor dar prefăcut. Apoi deodată se opreşte):* **Dar a fost aşa de neaşteptat...**

LIANA *care redevenise serioasă se porneşte iarăşi pe rîs. brusc.*

GEO *rîde prosteşte şi silit.*

LIANA: **Poate a glumit?**

GEO: **Mi-a poruncit chiar.**

LIANA: Ce-a fă...

GEO: **NU... NU ştiu ce vorbesc... Mărturisesc sincer... sunt uluit complect,..**

LIANA: **Şi mîine vine Marius** *(Alt zbucnet de rîs.)*

GEO *(tresărind):* **A... Marius... Liana, Liana...**

LIANA: Ce?

GEO: Liana, Liana... Asta nu se poate, tu trebuie să refuzi.

LIANA: Ce??

GEO: TU trebuie, ah Doamne!

LIANA: Ce?

GEO: A, nimic, «sunt uluit') nu ştiu...

LIANA: Să refuz?

GEO: NU, nu, nu, vai ce-mi mai trece prin capul *îala.* şubred.

LIANA: Să refuz?... Eu?...

GEO: NU, nu, nimic... Liana, scumpa mea... am vrut să fac o glumă.. o glumă proastă, una din glumele mele proaste...

LIANA: Să refuz? De ce? De ce?

GEO: Nimic, nimic... Liana, soţia... logod... soţia mea...

LIANA: înţeleg...

GEO: Nu, Liana, nu «inţălegi nimic * înţalegi nimic, nu-i adevărat...

LIANA: înţăleg, inţăleg... Bietul Geo... «Ce suflet bun eşti tu... Geo al meu... 9 Ei bine, nn te gindi la nimic... la nimic, voi uita tot.

GEO: Liana, ce să uiţi? Ce vrei să uiţi?

LIANA: Tot, tot ce mi-ai spus voi uiia...

GEO *(ţipă):* Ah! Liana, tu trebuie să refuzi...

LIANA *(înlănţu.indu-1):* De ce să refuz. Eu vreau să fii soţul meu... , copilul meu.

GEO *(respinglnd-o):* O... lasâ-mâ, lasă-mă...

LIANA: Iubitul meu, tot, tot voi uita.

GEO *(rugător):* Liana, tc rog, te rog: du-te la tatăl tău.cazi-iîn genunchi, roagă-1, spune-i că tu iubeşti pe Marius, spune-i că eu sunt un nemernic, că tot ce-ai auzit de la mine a fost un fum înecăcios, dar trecător... Spune-i că sunt un nemernic...

LIANA: Eşti un nemernic. Du-te, du-te: îi voi spune...

GEO: Liana... Da? Vrei? Liana, şi pe urmă, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat...

LIANA: Nimic... du-te... nici un pe urmă; du-te. eşti un nemernic...

GEO *(tremurător):* Liana.

LIANA: Fugi, fugi... niciodată, niciodată nu vei, nu mă vei mai Entîlni... Du-te, du-te fără teamă. Voi veghea ca tatăl meu să nu-ţi clintească nici un fir de păr: numai du-te te rog... mă doare figura aceea...

GEO: Liana... *(Rîzînd.)* Liana... tu zici astfel... dar... Inţălegerea noastră? Singură ai *[cuvint ilizibil]*

LIANA: O, ho... «asta mă crezi că sunt* ((aşa ştii să iubeşti)), aşa îţi închipui că poţi să mă insulţi...

GEO: Liana, dar orcum... Liana, atunci eu mă duc,

LIANA: Mergi cu Domnul...

GEO: Liana, Liana; înţăleg, înţăleg... înţăleg că niciodată... Dumnezeule, eu nu ştiu ce mai vorbesc... *(Zbierind aproape.)* Liana. *(Se repede la ea şi o prinde cu furie in braţe.)* Liana...

LIANA: Lasă-mă, du-te...

GEO: NU pot... Picioarele nu mă vor purta decît pînă la uşă... ştiu asta... s-au înnodat de scîndurile ăştia... Nu pot, Liana, nu pot să mă mişc, decît cînd tu dai «drum* drum mosorului, de care sunt legat fibră cu fibră... Liana, spune-mi că vei uita totul ...Tu aveai dreptate, Liana... Eu nu sunt o canalie... Sunt un suflet bun, un biet suflet... Dacă de la început ai fi înţăles, Liana... Eu ţi-am zgilţîit luarea-amintea şi tu n-ai vrut să ţii urechea la *[cuvînt ilizibil]...* o, te asigur, nimic din tot cît ţi-am spus.:, toate sunt...

LIANA: O ştiu asta, o ştiu... Dar ce ne privesc toate « astea ➤ astea... Ce ne mai privesc acum... S-au spulberat... s-a dus totul; iacă s-a făcut lumină...

GEO: Lumină, Liana...

LJANA: TU eşti un om bun, Geo, un biet om bun, sufletul cel mai bun din toate cîte «cunosc» există... Şi ei, toţi aceştia, nici v..ul nu te-au înţăles, nici tata şi nici, cu atît mai mult, mama, femeia asta «rea» excesiv de rea, chiar şi-n pocăirea ei. Nici eu, Geo, nu «te-am » ((te-am)) înţăles la început... cînd tu mi-ai spus povestea îngerului căzut... Numai străduinţa «ta de a fi canalie cu orice preţ » pe care ai depus-o pe urmă de-a fi canalie cu orice pieţ, aceasta a fost ceea ce m-a atras spre . tine, grozava desfăşurare de închipuiri detracate, şi totuşi copilăreşti, cu care credeai c-ai să mă adormi «parcă» cu zmei şi balauri parcă... «Şi mai 1 ((pentru că mă iubeai, Geo... Şi mai)) ales faptul că nu izbuteai deloc şi totuşi credeai c-ai izbutit de minune... Şi ei toţi mă fereau, cu spaimă, de cel mai bun om din lume...

GEO: Liana! De ce a trebuit să-ţi otrăvesc sufletul ca tu să poţi vedea această bunătate?...

LIANA: E dc ajuns că am văzut-o şi asta te apără de orice frică-.. O, tatăl meu, scumpul meu tată, cit îi voi mulţumi... Doamne, cum voi şti să-mi arăt recunoştinţa...

GEO: Liana, vocea asta «tonul acesta.», tonul ăsta... să fie oare adevărat?... !_-•]

Actul III[1]

(LIANA *(vine la el şi îl sărută):* Copilule, copilule... Vezi te bine am învăţat să te încurc cu răspunsurile mele. Savantul meu profesor, aşa e că am răspuns deasupra aşteptărilor tale? Ha, ha, nimerii nu ştie distinge între arta mea şi adevăr. *(Privindu-şi ceasul de la mînă.)* Ah, mă duc.

GEO: «Unde te duci.» Liana, unde le duci?

«LIANA: Haideţi cu mine, poate în oarba ta gelozie crezi că»

LIANA: în casă.

GEO: Ca să te găteşti?

LIANA: NU ies astăzi.

GEO: De ce atunci te-a speriat ceasul?

LIANA: Ce-ţi trece prin ghid

GEO: Liana... gestul tău a vorbit pentru tine...

LIANA: Iarăşi a început să te «roadă» muşte viermele acela, pe care, totuşi, spui că nu-1 simţi... Haidem cu mine, poate-ţi închipui că am să trimet vreo ştafetă... Ha, ha, ha... că s-a descoperit secretul pavilionului a doua oară. *(Rîde).* Haideţi cu mine... Te-asigur că voi trimite o ştafetă... *(îl ia de mîn.ă.)* Haidem!

GEO: «Lasă-mă» O, te rog, nu simt nici cea mai uşoară curiozitate.

GEO *ţprivindu-l stăruitor):* Eu cred, cu toate astea, că n-ai i'i avut curajul s-o loveşti...

ILARIE: Ha, ce vorbeşti... Pe ea vream s-o strivesc. Nemernicul acela... oricare ar fi făcut «ca dînsul" la fel... Dar pe ea, pe ea... femeia, inţălegi lu... în capul acela micuţ, pomădat şi vopsit, In capul de păpuşe. de jucărie, in nimica toată aceea, acolo se petrecea grozava grozăvie, acolo domnea cea mai crasă murdărie, cea mai ameţitoare duhoare... acolo, în capul acela mic, găunos, putred, care îţi ride. te mîngiie, te sărută, te adoarme şi te mînjeşte cu smoală. în care moaie paie şi te aruncă în ochii lumei, paiaţă, caraghtoz, porc. Legenda nimfei Circe. Acesta e micul simbol femeiesc...

GEO: Cît de mult ai iubit-o... Poate că în clipa aceea, într-un acces de furie... dar dacă ai fi întîlnit-o mai tîrziu, în rătăcirile dumitale, «în genunchi» ai fi «rugai-o să se întoarcă» ((iertat-o... poate ai [fi] rugat-o chiar să se întoarcă...))

«ILARIE: NU înţâlegi nimic din sufletul ăsta»

ILARIE: O, nu cunoşti, mi înţălegi nimic din sufletul ăsLa perfid, laş, murdar. îngust, incomplect... Dacă ai vedea cel puţin un pic de remnşeare, o revoltă, un gesl de repulsiune la ele, înainte sau după '•adere, dar nimic, nimic... Revăd tot tabloul acela grotesc, satanic... al simţurilor pasionate, după ce sfirşea cu celălalt. *(Tresărire la Geo.)* Bănuiam, inţăîegeam, ştiam, dar n-aveam încă dovada. Mă prefăceam agasat si-o respingeam. Revenea. O îmbrînceam. Cădea, şi ochii «pricepeau că ştiu» înţălegeau că am înţăles. Şi se ridica pe îndelete ca şarpele din propriul lui colac; îi apărea intîi fruntea din mormanul de zorzoane, fruntea aceea pe care aş fi putut s-o strivesc între degete numai, şi pe urmă ochii şi pp urmă gura aceea «plină» înlredeschisă de bucuria că bănuiesc şi totuşi mi-ştiu nimic... Şi parcă-i vedeam limba despicată în două jucind între buzele întredeschise, cînd se ridica, fixîndu-mă cu ochii magnetici. *(Se cutremură.)* Se ridica înecată pentru a se repezi deodată (să mă strin [-»] cuprin [-*] să mă strîn) neaşteptată, să mă cuprindă, să mă strîngâ... să mă sărute, să sărute mîna care o îmbrîncea. *(Face cîţiva paşi înapoi. îngrozit de-o viziune.)* Cobra... *(Se lasă pe scaunul de care s-a tntîlnit în mişcare.)*

ILARIE: Ce? Geo... la ce gîndeşti? «Geo *(ameninţător)* » Geo, tu n-ai dreptul... tu... «eşti vinovatul, adevăratul vinovat »

GEO «Liana I> *(priveşte rătăcit în juru-i):* ((Ea.))

ILARIE: GCO, vreau să te uiţi la mine, in ochii mei, tu n-ai dreptul să gîndeşti...

GEO: Ea a curăţit, ea a adunat, ea a sirius toate astea... cu atita peseverenţă, cu atîta cinism.

ILARIE: Geo, ce înseamnă nebunia asta?

GEO: Ha, ha, nebunia... ha, ha... te mînjeşte cu smoală...

ILARIE: Ce vrei să zici, nebunule?

GEO: Ha, ha, paiaţă, caraghios, porc... ha, ha... Circe... Hai, bătrinule. loveşte capul mic, pomădat şi vopsit... Tu care-1 cunoşti aşa de bine... Ucide, ucide păcatul...

[1] Reproducem, în continuare, fragmentele eliminate din actul al 111 lea şi al IV-lea, ins. 12326, de la Muzeul Literaturii Române din Bucureşti.

ILARIE: «A, ha, -tzi.>... ((Aa!)) Rîzi nemernicule. ((Să .lovesc...)) «Eucură-te şi te înveseleşte.» Hai, strigă, chicoteşte. Aşa cum o învăţai sâ rîdă de grozăvia învăţăturilor tale... Pentru ce nu rîzi... Miti?. Iată, s-a întîmplat precum doreai... haide, scoate arma şi doboară pe nemernic... doboară-1, e aproape de tine, e mai aproape decît îţi închipui, e în tine. Nu-i simţi apăsarea, Miti? Nu simţi cum te sîichiuieşte bice de foc, nu-ţi simţi sîngele înecîndu-se de otravă, nu-1 simţi năvălind în cap, înnebunindu-te, turburîndu-te, descleştîndu-ţi fălcile, să muşti ghearele, să sfîşii?

GEO: « Ha, rîzi, bătrîne, desfatâ-te » « ((Desfată-te.)) » Ha, ha, ai ucis păcatul; priveşte-1 cum se zvîrcoleşte, se tirîie în ţarină, cerlnd îndurare. Ha, ha, bătrînule... ([dest'ată-te...).)

ILARIE: Miti, a ai sfîrşit să înnebuneşti;» aşa am înnebunit şi eu în noaptea aceea, Miti. Un plumb cald şi atît, ai murit cu triumful pe buze. Dar cu, Miti, eu... zece, cincisprezece, douăzeci de ani am purtat crucea asta... 0, Miti, simte-i şi tu bucuria; cum mă ucide remuşcarea că te-am ucis, o, şi cum te doream în clipa asta, Miti...

GEO: Ha, ha, ha... Ei bine, «bătrînule,» ascultă. Nimic, nici o suferinţă ((nu-i)) în inima asta; ascultă cum rîde cineva acolo... E păcatul, care şi-a îndeplinit rostul şi acum va pleca singur hohotind pe uliţă. Tot ce a avut mai frumos fecioara asta frumoasă el a cunoscut şi a gustat. Şi acum pleacă în lumea lui zglobiu, uşuratec, deşucheat... Aşa, încordează-ţi pumnii, loveşte, sfarmă-mi tot trupul... dar să ştii, la fiecare lovitură va ţîşni din el sufletul păcatului... ha, ha, ha... se va înălţa la cer şi va coperi toţi norii şi tot seninul şi rîsul lui de izbîndă va umpie tot văzduhul... şi-1 voi auzi necontenit aici, în parcul ăsta, în pavilionul ăsta, în mîndrul tău castel, de nude zadarnic îi vei arunca afară cadavrul... De ce ţi s-a descleştat pumnul? Loveşte, răzbunatorule, loveşte, căci n-am iubit-o, înţălegi... n-am iubit-o, n-o iubesc... mi-e silă de ea...'o voi înlocui cu oricare alta... şi-o voi uita în trei zile... ha, ha... ea sunt Miti... eu sunt « construit dintr-o altă stofă * trecătorul... pentru care o femeie mai mult sau mai puţin... ha, ha. ha, loveşte..-.

ILARIE: Cum aş putea să te lovesc, cînd te loveşte cu atîta cruzime propriul tău gînd? Ha, nu vezi cum îţi cară In cap, pe obraji, în piept... Nu vezi că vorba şi gestul ţi-au scăpat din frîu, dar uită-te în oglindă, priveşte-ţi ochii... nu simţi că ei spun altfel, nu simţi că nu mint. nu simţi că s-au bulbucat dc groază şi de

crimă... Dacă n-ai iubi-o într-adevăr, <crezi că mi-ai mai) ai mai putea striga de atîta spaimă şi de atîta oroare... ha, ha, ha... Miti, crezi că am să mai greşesc a doua oară? Miti, vreau sâ trăieşti şi să mă înţelegi... Miti, prietenul meu drag... am vrut numai să-ţi trec de pe umerii mei şubrezi şi bătrîni fericirea trecutului meu... Du-te, du-te şi rîzi pe uliţi, haide! Şi rîzi grozav.păcatnle! Te vei întoarce ogîrjit la poarta ei şi te vei bate cu capul de piatră piuă îl vei toci, pînă vei nimici cea din urmă . pîlpîială din imaginea ei... Haide, du-te... du-te... Ha, ha, ha...

GEO *(batjocoritor):* Sfînt părinte!

ILARIE «Ai» *(batjocoritor):* Ai inceput să clatini?

Scena

LIANA: Ce rîset! Petreceţi frumos, cum văd...

ILARIE: Liana, cine a îndrăznit să deschidă fără voia mea acest pavilion...

LIANA: EU.

ILARIE: Pentru?

LIANA: Pentru ca să smulg această întrebare din gura bărbatului meu !

ILARIE: Dar J-ai deschis într-ascuns de dinsul.

LIANA: Fireşte. Ca el să-1 găsească deschis şi întrebarea să fie pusă cu mai multă căldură.

ILARIE: Liana, ce sunt copilăriile ăştia?

LIANA:'Eu cred că am «liber fa» libertatea fanteziei oricărui joc « sentir-mtal » cu bărbatul meu...

ILARIE: Bine, dar astfel de jocuri ar putea avea întorsături...

LIANA: O, cît se poate de. comice; vai, s-a dus tragedia timpurilor' vechi...

ILARIE: Liana, altcineva afară de tine şi de noi a mai intrat in pavilionul, ăsta?

LIANA: O, da, demult; <un oarecare Miti) mama, un oarecare Miti... şi cine mai ştie...

ILARIE: NU crezi răspunsurile tale sunt nepotrivite cu părul meu cărunt... *(Porneşte spre ieşire.)* Voi avea eu grijă ca dărăpă-' natura asta să nu mai dăinuiască mult. *(lese, uitind bastonul pe care-l lăsase tn colţul de lingă uşă.)*

Geo: Liana, mie nu poți să-mi ascunzi. Pentru cine ai deschis pavilionul? Şi plecarea şi revenirea ta de-airea? Ştafeta n-a fost o simplă glumă, ci una cu care vrei să învălui o realitate. Voi cerceta toți oamenii curței... Trebuie să ştiu cine a părăsit...

LIANA: O, nu e nevoie... îți spun eu: Gligore.

GEO: Ingenuitatea asta nu mă va dezarma. Gligore va fi bătut astăseară pînă va mărturisi...

«LIANA: O, nu e nevoie. ➤

ILARIE *care se întoarce după baston şi întinde mîna să-l ia, ia auzul ultimelor vorbe, retrage mîna şi ascultă în dosul uşei, care e deschisă în aşa fel că el e acoperii.*

LIANA: O, nu e nevoie. îți spun eu: l-am trimes la mama...

GEO: Nu l-ai trimes acolo. Sau poate acolo e oficina...

LIANA: O, ce trivial...

GEO: Ei bine, numaidecit voi pleca la mama ta: « s-o întreb » va trebui să-mi răspundă ce vorbă i-ai trimes... dar aşa pe negîndite o voi întreba-o, că să ştii: voi prinde adevărul. Pe drum Ui voi intllni şi ştafeta; şi voi vedea intru cil. concordă răspunsurile lor...

LIANA: O, ce lăudăros... Dar fă-o, omule, du-te, du-te repede... uite, am să-ți spun eu ce-ți vor răspunde, ca să vezi dacă... <răspui»> concordăm cîteştrei. întrebarea (mea este aceasta) mea către mama este aceasta: i-a venit jurnalul acela de mode al cărui titlu l-am scris în biletul lui Gligore...

GEO: Liana, cum... de ce graba asta... pentru un jurnal de mode... A-.. pentru acelaşi jurnal de mode ai trimes şi ieri o ştafetă... Şi dacă nu mă înşel, o ştafetă ai trimes şi alaltăieri... Gligore va trebui să mărturisească...

LIANA: Va mărturisi... Aşa e... am trimes... nu puteam să trimet ştafeta la mama mea... *(Izbucneşte în rîs.)*

GEO: Şi va mărturisi şi pe cine întîlneşte acolo ori de cîte ori se duce...

LIANA: O, de unde ar putea el şti cine se găseşte în casă: crezi că mama ' il invită neapărat in salon, pînă îi dă răspunsul... Dar asupra acestui lucru ai o grămadă de alte mijloace de informație... Ha, ha, ha.

GEO: De ce trimeți numai pe Gligore?...

LIANA: De mîine voi trimete pe altul... Ha, ha, ha.

GEO: Şi de ce la aceeaşi oră?...

LSANA: De mîine va porni la ore diferite,.. Ha, ha, ha.

GEO: în drum... în drum... la o anumită oară... cind celălalt trece călare... Liana, cu cine se întîlneşte în drum?... O, Gligore va trebui să spună; îi voi scoate cu cleştele roşu cuvînteu cuvînt... voi fi de o cruzime spăimîntătoare,.. A, te-ai inspăimîntat... dc ce ți s-a cutremurat ochii...

LIANA: Eşti nebun.

GEO: O, cu ce abilitate e pregătit totul; te recunosc eleva mea. Liana, cu cine <se întil), cu cine se întîlneşte?...

LIANA: Eşti într-adevăr nebun. De unde vrei să ştiu cu cine se întîlneşte în drum ?...

GEO: Voi şti, voi... *(Se trînteşte pe fotoliu, cu capul în mfini. Ea-l priveşte surîzătoare, triumfătoare. El emite sunete guturale.)*

LIANA: Geo, copilul meu. *(Ea se repede la el şi-l strînge cu atîta tărie că el se zbate să scape.)*

GEO *(CU un gest suprem, respingind-o (aşa dc puternic c-o doboară la pămînt}):* Aah... *(Figura i s-a schimbat deodată, ochii ii licăresc. Liana se repede iarăşi «la dînsul« intr-însul. El o apucă de git şi începe să strîngă. Ea face gesturi disperate cu mîintb-. Geo, speriat, îi dă drumul. Ea cade pe covor... El priveşte aiurit la dinsa, apoi la mina lui dreaptă, pe care o şterge în păr. Liana mişcă, se scoală in genunchi, îl priveşte lung, răsuflînd greoi... se ridică în picioare, clătinîndu-se şi apueîndu-se de masă să. nu radă. Apoi, fără a aştepta să-şi revină complect, sc ogajă- cu miinile de gilul lui si începe să-l sărute din nou. El o respinge iarăşi, puternic, ea cade iarăşi şi se ridică pe îndelete, ca un şarpe din propriul lui colac.)___*

[LIANA:] G-u... copilul meu... ce ochi mari, de copil... şi ce furioşi... şi ce frumoşi...

ILARIE *(care văzuse toată scena fără a fi observat, înaintează pc nesimțite pînă-n spatele ei, înfiorat):* Angela... A... *(O apucă de braț, o ridică şi e gata s-o zguduie, cu ochi rătăciți.)*

GEO: A...

LIANA *(priveşte îngrozită figura tatălui ei şi dă un țipăt):* Tată! *(care face pe Ilarie să-i dea drumul. Şi rămîn amîndoi. Ilarie şi Geo, privindu-se idiot. Ea a ajuns la uşă; din cadru îi priveşte uimită, apoi deodată ochii i sc luminează şi iese rîzînd zgomotos.)*

Actul IV

Pavilionul. întunerec profund, de noapte. Zgomot la uşă, apoi uşa se deschide. Geo («iptră » se strecoară « parcă precaut » pe îndelete. Cînd a pătruns complect, o închide brusc, încet): Liana! (Dă foc unui chibrit şi priveşte «atent» în juru-i... Chibritul se stinge, dă foc altuia, «vede ceva [-*] ceva de jos îi atrage atenţia: se repede» dar (chibritul) şi acesla se slinge. Dă foc unui al treilea, «ridică de jos o foaie de hîrtie, dar o aruncă îndată n.Rămîne în această nehotărîre. Apoi « se apropie » bijbiie. aprinde un nou chibril, şi cu el felinarul. Se întoarce speriat parcă şi aleargă spre oblonul perforat. Se «întoarce, ia hîrtia pe care o aruncase jos» caută prin buzunare, scoate o hîrtie. o mototoleşte şi o vîră în mica scobitură. Apoi ridică felinarul şi examinează cu atenţie divanul şi celelalte obiecte. Deodată trage cu urechea. Se « ascunde în dosul » lipeşte de zid, lîngă uşă, în partea uşorilor «lipindu-se de zid şi», ascunzînd lumina felinarului spre părete. Puţină lumină în jurul felinarului.

ILARIE *(intră la fel de misterios)* '• Geo... Geo... *(Trage un chibrit şi face doi paşi inainic, după ce închide uşa.)* A, uită-te. *(întoarce felinarul)* Te urmăresc... «Te-am văzut mtrînd » Ştiam e-ai să vii aici... şi mi-ai astupat borta din oblon î;i nas... Iar vreo nebunie de-a Lianei?... Mi s-a părut în atitudinea ta din seara asta ceva silii şi nervos .. Te-am vă7ut ie-jind eu mişcări ascunse şi neliniştite. Ce se petrece aici? Unde e Liana? Am căutat-o la voi ŞL n-am găsit-o. .Şi nici la doică...

GEO: Şi eu am «constatat» trecut pe la doică. Am crezut c-o găsesc aici..- Şi totuşi trebuie să fie undeva pe-aproape... prin «scorburi (-»] lahirilul * oceanul ăsta de si-orlutri şi de ereei şi de tufişuri... cu siguranţă că ne-a văzut intrînd...

ILARIE: Atunci va veni « după noi» încoace ca să rîdă puţin de noi... sau se va întoarce în casă şi ne va aştepta triumfătoare...

GEO: NU încă aşa curînd...

ILARIE: E tncă o gluma de a ei, preparată « cu tot. meşteşugul» savant ca şi acum trei săptămîni... Din cunvorbirile ce-am avut cu dînsa îţi spun: nu e decît o simplă glumă. Cinismul răspunsurilor ei îndoielnice era în contrast izbitor cu « cu şiretenia ochilor, cu sinceritatea ochilor » veselia sinceră a ochilor. L'n contrast invers m-ar fi pus pe gînduri; dar asta este. Fata asta îşi bate joc de noi amîndoi. Cel mai bun lucru ar fi s-o lăsăm în voia fanteziilor ei... şi să pregătim o straşnică pază de noapte în Jurul parcului şi-a curţei. Mîine seară pavilionul ăsta nu va mai fi...

'GEO: De ce a aşteptat trei săptămîni ca să reînceapă gluma?

ILARIE: Poate ca s-o dibuiască... în orice caz am să-i «fac o nouă morală straşnică» ţin o morală şi mai dîrzâ... Prostiile astea trebuie să înceteze odată...

GEO: E prea tîrziu. De altminteri totul trebuia să ajungă aci... Era •fatal... Ha...

ILARJE: TU creii ≈ cu tot dinadinsu! că » râ într-adevăr ea îşi da întîlnire aici... şi că «ar.um.» usta-seară vrea să le reînceapă.

GEO: Răbdare, răbdare, să aşteptăm, poate că ea im ne-a văzut; poate că în momentul cînd am mirat., ea aştepta la poarta din i'und...

ILARIE: Geo. ai vreun «temei» indiciu, vreun temei?... Ce e privirea asta rătăcită la tine?-..

GEO: Ea va intra singură... şi fără îndoială va ride tare că ne-a găsit, ca celălalt s-audă... O, de cîte ori, atunci, demult, nu ne pusesem cu in., lupuirea noastră în ipostaza asta ... dar eu îndată voi buşi afară şi-1 voi prinde, voi prinde adevărul...

ILARIE: Ai găsit vreo scrisoare, ai surprins vreo ştafetă'... «Spune, băiete, voi fi alături de tine şi vom putea prinde mai uşor pe îndrăzneţ.» Vorbeşte odată, băiete...

ORO: O, încet... Nu te speria, nu va fi nimic grav... un joc numai... nici nu va detuna glonţ, nu va luci cuţit... Vom prinde păcatul sub căciulă.,. Ha, ha, dumneata credeai că l-ai prins şi ai strigat de veselie ca un copil, care a prins sub căciulă o putâ de lumină aruncată de o oglindă. Ha. ha, şi pata iese din căciulă, (rîde pe degetele care vreau s-o înăbuşe) sare pe-un părete, (ride pe degetele care vreau s-o înăbuşe, se întoarce pe fruntea celui co vrea s-o ucidă) ride pe degetele care vreau s-o înăbuşe, iţi intră în ochi şi te orbeşte...

ILARIE: Geo. ce sunt aiurările ăştia? Atunci este adevărat? Spune, spune.. .

GEO: Sst... răbdare, astă-seară vom ucide păcatul... «se va sinucide» de tot, de lot... ha, ha... O, numai dacă ea ar veni... altfel alte şi alte săptămîni de aşteptare, Dumnezeule... aceasta e grozăvia cea mare... o, de s-ar sfîrşi aici...

ILAIUE: Geo, vreau să te uiţi ia mine, în ochii mei, spune ce ştii...

GEO: Răbdare, răbdare, nu va fi nimic teribil, te asigur... Vom sta numai să-i privim vfnind. Atit... va fi minunat... pe urmă Ii

vom lăsa cu iubirea lor... şi vom pleca departe, departe, nici nu ni se va mai auzi de urmă... atît de departe...

ILARIE: Acela însă... Geo... cine-i acela care îndrăzneşte?

GEO: Ha, n-ai înţăles despre cine e vorba.

ILARIE: Marius?

GEO: Ha, Marius! Nu, nu, nici un Marius... Şi el, un biet Miti, ca oricare altul...

ILARIE: Geo, tu poate nu eşti în minţile tale...

GEO *(capentru sine):* Un Miti... Un biet Miti... un orbit, un fluture orbit în jurul flacărei...

ILARIE: Geo, ascultă ce-ţi vorbesc...

GEO: Sărmanul... şi el o iubeşte... o iubeşte prea mult ca pericolul să-i încetineze avîntul... o iubeşte cu adevărat... Ce vrei? I-am furat-o... De ce să-l întâmpinăm cu unelte ucigaşe, cu ura răzbunărei...

ILARIE: Băiete, ai înnebunit cu totul. *(îl priveşte ingrijat.)*

GEO: NU te minia, nu te minia... şezi... un biet Miti... şezi, nene Ilarie, «un biet» pe divanul acela, povestea se deapănă tot în trecut... o, cît l-am iubit eu pe acest Miti! Cum aş putea să-l lovesc acum?... Sâ-1 aşteptăm, nene Ilarie... el va veni neîntîrziat, ne va privi îngrozit, dar noi îl vom primi cu braţele deschise pe bunul, pe eternul Miti...

ILARIE: Numai să vie...

GEO: O, suflet fără odihnă... Dar ce te priveşte acuin.,. El te răzbună. .. Ai ucis păcatul... vrei să dai din nou în el cu pistolul, vrei să împuşti iarăşi reflexul oglindei... Du-te şi te culcă, bătrînule... Ai o fiică de care te cutremuri! Dacă o iubeşti într-adevur nu-i ucide pe Miti (cel nou)... O, ochii îţi licăresc grozav şi figura ţi s-a făcut ca-n noaptea aceea... Haide să mergem. Liana nu va veni. Nu vezi că nu vine?... Ea aşteaptă încă să plecăm... Hai să mergem şi să rîdem... dar să ridem... dar să ridem... ei trebuie să audă ca să creadă că noi nu credem nimic... Ştii cum sâ rîdem... Să se cutremure «parcu » parcul... « Numai aşa » Şi pînă cînd vom ajunge sus... în antreu să ridem... Numai aşa ea poate să-şi recapete curajul... Sst! Felinarul trebuie să rămînă aprins. Iar hîrtia in oblon *[text ilizibil}* Ha, ha, ha... «am găsit»... Dar ce le privesc astea pe dumneata... Hai să mergem, ha, ha, ha... *(Porneşte spre ieşire. Ilarie, care-l asculta uimit îl urmăreşte maşinaliceşte.)*

Scena [a] 2 [-a]

Scena ramîne goală (De afară se aud risete care se sting} Pe urmă capul v. LIANEI n lui MARIUS apare prin intredesckizătură. El intră.

R LIANA *(in afară):* Vino... Repede, repede, se vede lumina...

I MARIUS: NU pot s-o vadă; pavilionul c întors cu spatele spre casă...

LIANA: Ai văzut, s-a întîmplat aşa cum ţi-am spus... îu scrisoarea de acum trei sflptămîni, totul am prevăzut. Poţi să mă feliciţi pentru...

MAHIUS: Dar dacă ei nu te vor găsi în casă, se vor întoarce...

LIANA: Desigur... posibil să fie şi o cursă... de aceea trebuie să pleci « numaidecit şi pe portiţa cealaltă, spre [—] şi să nu te abaţi din drum.) numaidecit şi neapărat pe portiţa dinspre haloş., Căci cu siguranţă tatăl meu va trimete « pe urmă-ţi un călăreţ » spre moşia voastră «vr»un călăreţ sau doi cari vor patrula toată noaptea... Aşa că trebuie neapărat să ocoleşti... O, îi vom înşela de minune... Du-te, du-te Marius... eu îl voi aştepta pe Geo aici. el va trebui neapărat să vie... O, voi rîde atîta de' ochii lui bulbucaţi şi îl voi săruta cu atîta patimă pe obrajii lui de copil. *(Iese puţin afară, apoi se reîntoarce. « Du-te, du-te» Risul lui Geo tot se mai aude departe, stins.)* Du-te, du-te.

MARIUS: Liana, tu trebuie să mă însoţeşti pînă la portiţă...

LIANA: Doar spuneai că ştii toate trei portiţele...

MARIUS: Da... dar...

LIANA: Dar...

MARIUS: Dar... Liana, este a doua oară cînd fantezia ta curioasă mă aduce în pavilionul ăsta... am venit în amindouă datele, însufleţit, fu ştii, Liana, de cele mai cavalereşti gînduri, dar şi de cea mai profundă iubire... şi, în locul unei inimi care să împărtăşească această iubire, am găsit o minte zburdalnică de copilă, care «se joacă» mă invită la joc ca să-şi necăjească soţul... Liana. însoţeşte-mă, voi continua în drum spre portiţă...

LIANA: o, du-te, eu trebuie neapărat să-l aştept aici. altfel pe toate drumurile vor trimite călăreţi...

GEO: NU mă tem, Liana, voi sta ascuns într-o scorbură sau «într-o groapă » într-un şanţ pînă dimineaţă-.. şi nu voi dispera, dacă voi şti că s-a coborît asupră-mi, în sfîrşit, fericirea pe care o aştept cu atîta frămîntare. Liana, vino cu mine... «in parcul ăsta » e atît de impunător şi atît de « atrăgător » *[cuvînt ilizibil}*

adînc parcul în noaptea asta fără lună... în noaptea asta, Liana, tu trebuie să-mi dovedeşti iubirea ta...

LIANA: NU încă Marius... în seara asta pentru curajul de care tu o să dai dovadă, îţi voi plăti cu un număr îndoit de sărutări... dar atît numai... pe urmă, mai tîrziu...)

D

tn nici unul din manuscrisele cercetate pînă acum nu îiitîlnim menţionat titlul *Pavilionul cu umbre,* nici pe prima pagină, nici la Începutul actelor, nici in interior, prin vreo trimitere oarecare, aşa cum procedează scriitorul în alte cazuri. în schimb, într-o variantă pe care o notăm *D,* acest titlu este menţionat nu mai puţin de trei ori numai pentru actul al II-lea, după cum urmează: *Pavilionul cu umbre,* Actul II, scena 3, p. 42 ; *Pavilionul cu umbre.* Actul II, scena V, p. 45 (la care se adaugă p. 46 şi 4™, *n.n.\; Pavilionul cu umbre,* Actul II, scena (VI > 6. Aceste interpolări totalizează un număr de 5 file, format 21 x 17, scrise cu cerneală neagră, fără adaosuri cu cerneală roşie, cu litere mari, uşor înclinate spre dreapta. în arhiva de la Drăgăşani nu am găsit vreun manuscris în care urmau să fie folosite aceste interpolări, deşi, în mod evident, ete au un astfel de caracter, dat de specificarea actului şi a scenei, puncte de suspensie care indică intrarea în fraza textului interpolat, precizări ca *„Scena IV, Urmează...",* notarea paginii tn care urma să se facă intervenţia. Nepotrivirea nici uneia din paginile menţionate: 42, 45—45 (al treilea fragment nu este numerotat) cu paginile din variantele anterioare, stabilite de noi, nu lasă nici cea mai vagă bănuială că aceste fragmente ar face parte din ele. Trimiterile autorului vizează un text bine închegat, cu numărătoare continuă, cu actele şi scenele bine delimitate, dispunînd aşadar de toate atributele unei variante definitive. în baza acestor argumente, la care se adaugă şi faptul că paginile 42 şi 45 trimit exact Ia textul tipărit in 1928, iar ultimul fragment se lipeşte de restul variantei interpolate, p. 47, scena a 6-a, sinteni îndreptăţiţi să credem că sîntem în faţa unor modificări tirzii, din perioada cînd scriitorul era în tratative cu Teatrul Naţional din Bucureşti pentru reluarea piesei *Pavilionul cu umbre* şi în stagiunea 1928—1929, după marele succes pe care spectacolul cu această piesă îl avusese în stagiunea precedentă. Să fie oare vorba de modificările pe care autorul le discuta, prin corespondenţă, cu Marioara Ventura exact tn acest interval de timp? Reproducem integral şi aceste modificări posterioare textului tipărit. Ele reduc lungimea unor replici (nu întotdeauna) şi elimină altele, parazitare, precum şi unele inadvertenţe şi exagerări (Angela, o femeie de 40 de ani, pe care toată lumea o găseşte ispititoare, nu mai este „bătrînica", puţin cam ridicolă, în prezentarea lui Geo (scena a 6-a, actul al Il-lea), ce „se zbate acum în purgatoriu" (p. 47). De fapt, după cum se va vedea, autorul rescrie scenele respective, folosind uneori, fapt extrem de interesant, sugestii şi formulări din variantele cele mai vechi *(A* şi *B).* Se realizează astfel, într-un chip spectaculos, o neaşteptată legătură între faze atit de îndepărtate de lucru, la o piesă care La frămîntat pe Gib 1. Mihăescu un timp îndelungat, mereu în căutare de soluţii dramatice noi.

PAVILIONUL CU UMBRE

Actul III

s«ena 3, p. 4a'

... din pintecul gros al căreia radiază morala ca dintr-o sobă de teracotă...

ANGELA: (Taci... ajunge) Fetiţo...

LIANA: Ei *bine,* el Geo, m-a readus la tine sau, mai bine, el te-a scos ca pe-o icoană din vechiturile printre care te aruncasem şi te-a pus din nou strălucitoare în ochii mei...

ANGELA: Taci... Ajunge...

LIANA: Şi el mi-a spus că toga asta de episcop ca şi flaşneta de învăţăminte, căreia i-ai dat. drumul, nu sunt decît reminiscenţele multelor baluri mascate prin care ai trecut în ritm de farandolă.

ANGELA: Ajunge, îţi spun.,.

LIANA: TU nu poţi uita trecutul... mamă... (Hai, spune că are)

ANGELA *dă un ţipăt afişietor şi cade pe canapea.*

LIANA *(conlinuind)*: Hai spune că are dreptate... *(Se opreşte îngrozită.)* (privind-) Mamă... raamă *(O mişcă.)* Mamă. *(lese strigînd.)* Geo, Geo... .

Păstram titlurde celor trei intervenţii aşa cum le-a formulat Om I. Mihăescu. De fapt. cele 3 fragmente formează un tot (pp 42-47 ediţia „Sensul românesc", Oaiova, pp. 35-40 volumul de fată*

scena IV

Urmează.

Actul II

scena V, p. 45

PAVILIONUL Cli UMBRE

GEO: Angela, ce însemnează asta? L'nde-s vorbele tale iiiingîietoare ca adierile înflorate ale nopței?

ANGELA: O, te-asigur... astăzi Ilarie va afla totul, îți jur că va afla.

GEO: Miti, cum nu mori a doua oară cînd auzi?

ANGELA *(rizind):* Vei muri pentru totdeauna...

GEO: O, zeiță a tenebrelor... încă ai rămas cu predilecție pentru tot ce e nocturn.

ANGELA *(rizind aproape):* îți voi răsplăti cum trebuie dragostea de mamă, ce-ai sădit-o în (sufletul) sufletul Lianei.

GEO: ...și sinistru. Uite, ești admirabilă... zău... nu te-ai schimbat decît la vorbă. încolo ai rămas aceeași... Aceiași ochi...

ANGELA: Vorbește înainte, voi răbda totul pînă la venirea lui Mărie.

GEO: ...două migdale, ochii (aceștia) ăștia... sau două pumnale... Doamne, ai niște pupile atît de puțin slalornîce, aceleași buze și mai ales trupul ăsta de pisică...

ANGELA: Zadarnic vei încerca să mă scoți cu obrăzniciile ăștia... Dar în sfîrșit... nu-i nimeni pe-aci... ajutor... veniți,..

GEO: Nu-i nimeni, frumoaso. Pereții sunt muți... nenea Ilarie e departe pe moșie... iar cînd el este aici, tu știi bine, nici cel mai violent uragan nu te-ar putea arunca înăuntru, nici o pasăre vrăjită nu (te-ar) va putea răzbate din parte-ți prin ușile astea, precum mei cea mai parfumată scrisoare... Așa <ă dacă vrei... împăcarea... revino tot la bietul Miti *(se bate cu pumnul in piept),* numai el ar fi în stare să săvîrșească minunea...

ANGELA: Dar Ia Mihuț... nu te-ai gîndit?...

GEO: Mihuț? Asta ar fi o idee... Minunată încă... O, spune-i tatălui lui Marius ce-ai aflat aici... ți-aș fi recunoscător... *(îl privește cu ochii holbați, in vreme ce el rîde sardonic.)*

(ANGELA *(inaintînd deodată spre el):* Iubești într-adevăr pe Liana?)

GEO: Ha, ha, ha... Dormi liniștit, Miti... Sunt eu aici... eternul tău urmaș... continuatorul... lumină din lumină... Ha, ha, ha... dormi în pace... în curînd vor răsuna cîntece de nuntă în aceste odăi și duhul tău încarnat se va pbmba printre nuntași...

ANGELA *(tresărind):* Va să zică asta... (Ah, da, da, bănuiam..,) Ah, da, da, asta vroiam să știu... e tocmai ceea ce bănuiam, prin urmare, de aceea atîta larmă în jurul unui mort?... De aceea atîta zgomot cu reînvierea asta... Prin urmare Marius avea să fie Ilarie... și domnul Geo... *(arătîndu-l)* (Mar) Miti... Miti reînviatul...

GEO: Zei nemuritori... în sfîrșit m-a recunoscut... Miti... (ești răzbunat...) ea te-a recunoscut...

(ANGFLA) *(Ușa în dosul căreia s-a ascuns Hurie începe să se deschidă.)*

ANGELA *(fixează (tr} adînc pe Geo, cu ochii căscați, apoi izbucnește intr-un rîs nemaipomenit, incit ușa,* (dm) în *dosul căreia e Ilarie' se oprește, iar (Geo} veselia de pe figura lui-Geo se ogoaie, (ating} prefăcîndu-se în uimire. (Miti cind} Angela abia poate vorbi, incureîndu-se în torentele rîsului)* : Miti... Priviți la acest Miti... Uitați-vâ la el și plîngeți-i de milă... Bine, nătîngule (și)... și dacă ai desfășurat un plan atît de diabolic, trebuie să-l clamezi la toate răspîntiile?... Dacă te-ai gîndit să înviezi pe Miti ca să-ți vie-n ajutor, (trebuie pentru asta să) trebub lucrul ăsta să te știe toată lumea?... <Nu vezi cit) Vai cîl o iubești! O iubești cu adevărat nenorocitule... (Ți-o spun) Fugi, retrage-tc din (vreme din luptă) aceste locuri cit mai este vreme. Altfel ești pierdut... *(Apropiindu-se de tot de el.)* Ascultă la mine. Unul care (trebuie va) trebuie să învingă păstrează în taină planul atacurilor lui... tu Insă-ți avertizezi adversarii, sărmanule, și chiar faci zgomot mare cînd ei nu te aud... Și tremuri atit de fricos de rezultat, incit vrei să-i uluiești cu pregătirile infernale, pe care le (la) arăți la toată lumea... (Miti) Tu, Miti? Tu ești un biet Geo... Adică o parodie... Ascultă aici secretul izbînzilor lui Miti: el tăcea, tăcea grozav... și mai dles nu iubea niciodată... Ha, ha. ha... Rămîi cu bine *(Batjocoritor.)* ... Miti...

GEO *(izbucnind):* Nu e adevărat, el te-a iubit... tu... (tu) dumneata n-ai știut... să... să-l...

ANGELA *(care pornise să plece, se reîntoarce, îl ia de mîr.ecă și-l trage spre rampă. în șoaptă):* A fost singurul pe care l-am iubit, tocmai pentru că el nu m-a iubit,.. niciodată... *(îl imbrînceste și iese hohotind. Lșa în dosul căreia e Ilarie s-a închis aproape de tot.)*

FRAZA PARE INCOMPLETĂ^

Actul II

scena VI 6

PAVILIONUL CU UMBRR

LIANA. *(intră):* <Dar> De ce n-o lâsai să plece mai repede;' Tata puleu £â se întoarcă... *(Gea tace.)* Dar ce ai?

GEO *(scuturîndu-se):* Nimic... Eu? Nimic... Ha. ha, ha... Ce-a,ş putea să am... însă are dreptate...

LIANA: Cine are drcptalt;?

GE0: Ea... Vreau să spui <din) punctul ei de vedere se potriveşte cu punctul meu... înţelegi, ea m-a sfătuit sâ pît-c, sâ cedez locul lui Marius... Şi voi pleca.

LIANA: Vei pleca?

GEO: Desigur, chiar de azi; trebuie Ră cedez pasul domnului... domnului soţ... E şi timpul, poate miine <Mi> Mihuţ va veni sâ povestească lui nenea Ilarie ce a <A> auzit Anţţela aici. Dar asta nu face nimic, căci cuibul nostru era pregătit de mult. Numai tu *mi* erai pregătită încă să afli această veste.

CONFRAŢII

VARIANTA

PIESA *Confraţii* A FĂCUT OBIECTUL UNEI APRINSE DISCUŢII DE PRESĂ IMEDIAT DUPĂ MOARTEA AUTORULUI, ÎN OCTOMBRIE 1935, CU ECOURI ŞI IA ÎNCEPUTUL ANULUI URMĂTOR. TERMINATĂ CU MULT TIMP ÎNAINTE, PIESA A RĂMAS ANI DE-A RÎNDUL PRIN SERTARELE TEATRELOR BUCUREŞTENE. STABILIREA CU EXACTITATE A PERIOADEI DE ELABORARE A ACESTEI CONTROVERSATE LUCRĂRI DRAMATICE A LUI GIB I. MIHĂESCU SE POATE FACE CU DESTULĂ UŞURINŢĂ. HÎRTIA FOLOSITĂ DE SCRIITOR PENTRU REDACTAREA PIESEI, RECUPERATĂ DIN PRACTICA SA AVOCĂŢEASCĂ, NU LASĂ NICI UN DUBIU ÎN ACEST *sena.* ÎN AFARA UNOR COLI PREGĂTITE SPECIAL, PROZATORUL FOLOSEŞTE, SI DE DATA ACEASTA, CIORNELE UNOR ACTE JURIDICE SCRISE DE MINA SA, IMPRIMATE CU NUMELE JUDECĂTORIEI OCOLULUI MIXT DRĂGĂŞANI ŞI TRIBUNALULUI DIN VÎLCEA, PRECUM

ŞI MANUSCRISELE UNOR TEXTE LITERARE MAI VECHI, UNELE DIN ELE BĂTUTE LA MAŞINĂ. SÎNT FOLOSITE FOARTE MULT CHIAR VARIANTELE ANTERIOARE ALE PIESEI. SUBIECTUL PIESEI ŞI PERSONAJELE ÎI SÎNT SUGERATE, DE ALTFEL, DE EXPERIENŢA SA DE AVOCAT IA DRĂGĂŞANI (1924—1930), LA CARE S-A REFERIT IN DIVERSE ÎMPREJURĂRI, ÎNTOTDEAUNA CU CELE MAI AMARE CUVINTE. REPRODUCEM ÎNCEPUTUL UNEI SCRISORI, PE CARE O ADRESEAZĂ UNEI PERSOANE INTIME, DUPĂ CUM NE LASĂ SĂ ÎNŢELEGEM FORMULA DE ADRESARE, ÎN CARE ESTE VORBA DE „NĂRAVURILE CELOR CC SE ÎNVÎRTESC" PRIN ASTFEL DE INSTITUŢII PROVINCIALE ALE DREPTĂŢII,- CARE-I VOR REŢINE ATENŢIA IN ATÎTEA PAGINI DIN LITERATURA SA ŞI CU PRECĂDERE ÎN TEATRU *(Criza în barou, Confraţii):* „DOMNE TUDOR, DACĂ AI FI ŞI DUMNEATA AVOCAT LA O JUDECĂTORIE DE PROVINCIE ŞI TE-AI INTÎLNI CU NĂRAVURILE CELOR CE SE ÎNVÎRTESC PE ACOLO, NU M-AI BLESTEMA CĂ-ŢI TRIMET AŞA DE TÎRZIU URMAREA LA NUVELĂ". SCRISOAREA SE OPREŞTE AICI ŞI HÎRTIA INTRĂ IMEDIAT PRINTRE FILELE PRIMEI VARIANTE DIN *Confraţii,*

CEA MAI VECHE ÎNSEMNARE DE PE FILELE PE CARE GIB I. MIHĂESCU SCRIE PRIMA VARIANTĂ A PIESEI SALE ESTE DIN 1926. DUPĂ O UZANŢĂ JURIDICĂ DIN EPOCĂ, SCRIITORUL NOTEAZĂ PE UN ACT. DATAT 6 MAI 1926, URMĂTOARELE: „SCRIITOR, REDACTOR ŞI MARTOR PENTRU IDENTITATE. GIB I. MIHĂESCU, AVOCAT — DRĂGĂŞANI. ACEASTA E DATA LA CARE, PROBABIL, AVIND GATA *Pavilionul cu umbre,* SCRIITORUL ÎNCEPE SĂ LUCREZE IA *Confraţii.* DIN ACEASTĂ PRIMĂ VARIANTĂ *(A),* SE PĂSTREAZĂ LA DRĂGĂŞANI 160 DE FILE, CELE MAI MULTE DE FORMAT 21 X 17 \ DINTR-UN MANUSCRIS CARE AVEA, IN NUMĂRĂTOAREA AUTORULUI, 232 DE FILE. SCRISĂ CU CREION NEGRU, CU MULTE ŞTERSĂTURI, REVENIRI ŞI COMPLETĂRI CU CERNEALĂ NEAGRĂ, ACEASTĂ PRIMĂ VARIANTĂ A PIESEI *Confraţii* REIA DE FAPT UN TEXT MAI VECHI, ELABORAT PARŢIAL. MULTE DIN ACESTE FILE CUPRIND PE UNA DIN FEŢE U VERSIUNE MAI VECHE, ANULATĂ. ALTE FOI ANULATE NICI N-AU MAI FOST FOLOSITE ŞI SE GĂSESC ASTĂZI, ÎN NUMĂR MARE, PRINTRE MANUSCRISELE AUTORULUI PĂSTRATE LA DRĂGĂŞANI. \ŞA ESTE CAZUL CU FILELE 102—105, CARE CUPRIND UN TEXT DESTUL DE ÎNDEPĂRTAT DE CEL CUNOSCUT. EXISTENŢA MAI MULTOR VERSIUNI ALE ACELEIAŞI VARIANTE ESTE PROBATĂ ŞI DE REPETAREA NUMEROTĂRII ÎN CAZUL MAI MULTOR FILE (38 — 44). TEXTELE SÎNT NESEMNIFICATIVE PENTRU A LE REPRODUCE ÎN ÎNTREGIME. REMARCĂM DOAR FAPTUL CĂ ÎN VERSIUNILE CARE ŢIN DE TEXTUL PRIMAR APAR ŞI UNELE PERSONAJE EPISODICE PE CARE NU LE MAI ÎNTILNIM ÎN VARIANTA DEFINITIVĂ. O SCENA CU MĂŞTI, CARE AMINTEŞTE OARECUM DE COMEDIA LUI CARAGIALE *D-ale carnavalului,* A FOST ANULATĂ DE SCRIITOR. CONCLAVUL „CONFRAŢILOR" ARE, IN ACEASTĂ VERSIUNE, MAI MULŢI MEMBRI. DOUĂ DIN „MĂŞTI"

' DOAR 12 FILE, FORMAT 24X16, SÎNT SCRISE PE HÎRTIE RECUPERATĂ DINTR-UN AFIŞ CARE ANUNŢA REORGANIZAREA ZIARULUI „ROMÂNIA" DIN CLUJ (1922), UN ALT INDICIU CU PRIVIRE LA DATA ELABORĂRII MANUSCRISULUI.

se dovedesc a fi avocații Barcan și Bardac, admiratori ai lui Mușoiu, „demascați" de Veniamin. Scena cu muști este păstrată și intr-o versiune următoare, dar personajele sînt femei și obiectul discuției nu mai este o culisă df; barou, în care se amestecă aluzii la rolul echivoc al lui Veniamin în casa lui Stroe. Pentru că dezvăluie elemente necunoscute cu privire la structura inițială a piesei, reproducem acest text (fi. 102—105, anulate de scriitor):

Scena [1]

(Intră două măști. Una observă pe VENIAMIJS și se apropie de el,

I MASCA: în sfîrșit, iată-te, fericitule!

A II-A MASCĂ: De cînd te căutăm ca să-ți strmgem mîna. Acum înțelegem de ce nu vii la palat, și te-ai specializat in judecătorie de ocol.

I MASCĂ: Aproape de domiciliu.

A II-A MASCA: Sau, mai bine, profesezi la domiciliu.

VENIAMIN *(se ridică și-i smulge masca):* Tu ești. Barcaue? Parcă la facultate, pe cînd iți împrumutam rezumatele, nu te știam așa limbut! Or de cînd duci servieta maestrului Cristide la palat te simți altul?

1 MASCA: Te-a ras, Baroane... pentru că, vezi, tu, dragă, tu «duci» nu duci decît geanta maestrului Cristide la palat, pe cînd el duce geanta maestrului Stroe Vîlceanu la Ocolul XIX. E o deosebire mare, dragul meu.

SCARLAT: După calitatea ironiei trebuie să iii Bardac.., te cruț deci, căci ești nul prin definiție. *(Apare Mușoiu, privește spre jucători, apoi cînd vrea să iesa, aude conversația și se oprește.)* Nici nu mă interesez ce geantă mai trebuie să duci și tu... însă, dragii mei, să știți că eu nu duc nici o geantă alta decît a mea proprie... și-o duc acolo unde vreau eu.

BARCAN: Apoi, dragul meu, o să te muți repede dc-acolo... Mușoiu nu te are la stomac, să știi... Nu e și el la Ocolul XIX?

SCARLAT: Și ce importanță poate să aibe asLa?

BARDAC: O să-ți cam facă vînt, cum i-a făcut și maestrului tău.

[1] Nu reținem tot textul care cuprinde indicațiile scenice pentru că este confuz și, din această cauză, a fost anulat, de scriitor înainte de a renunța Ja întreaga scenă.

SCARLAT: Dară m-ar fi chemat Bardac, aș fi plecat de mult. Apoi, dragul meu, dacă vă speriați voi de-un Mușoiu, de acest apaș «ordinar» de *basă* calitate al baroului, cum o să dați piept cu alți apași mai fini?

BARCAN: Maestrul Cristide are o foarte bună părere despre el...

SCARLAT: Dacă-i așa părerea maestrului Cristide... «face pentru mine tot atît cit... în sfîrșit» te felicit pentru mască.

BARCAN: Măi Scarlal, mai. dar grozav ești de cînd pledezi la Ocolul XIX.

BARDAC: *(scoiuiâii-și masen și punînd-o în formă, de lorgnetă)*: Ia uită-toîncoa să te văd mai bine...

BARCAN; Cred și eu că maestrul Crisfide nu înseamnă nimic pentru tine, de vreme ce tu primești lumina de la maestrul Stroe, decanul baroului de la Ocolul Gropile lui Ouatu...

SCARLAT: Un maestru care găsește însușiri unui bandit ca Mușoiu, se înțelege cam ce maestru poate să fie.

BARDAC: Măi, măi, măi^ ia uite la el cum prefiră maeștrii printre degete. ..

SCARLAT: *Mușoiu.'?* Un tîlhar care se strecoară printre articolele codului penal ca borfașii printre drevele gardului.

BARCA>: Păi tocmai e cu atît mai de admirai, la el labilitatea *[lectură incertă).*

SCARLAT: Asta admiră maestrul tâu la el?

« BARCAN: Da... și asta... tu să fi fost în locul lui Mușoiu făceai de zece ori pușcărie pină acum » Vă admir și pe tine și pe maestrul tău...

BARCAN: Ascultă, dragă, să nu-mi faci mie pe moralistul, care-mi stai acolo la căldurică. Irai bun... și... și... la nenea Stroe Vîlceanu.

SCARLAT: Și ce dacă stau?...

BARCAN: Și-i conduci domiciliul în lipsă.

SCARLAT *il apucă de piept, Bardac intervine.}*

B

După ce revizuiește și completează textul variantei *A,* scriitorul se grăbește să-l dactilografieze, în mai multe exemplare, determinat, presupunem, și de succesul pe care îl avusese *Pavilionul cu umbre,*

PREMIAT IN 1926 ŞI ÎN PERSPECTIVĂ DE A FI ACCEPTAT DE TEATRUL NAŢIONAL DIN BUCUREŞTI. LA DRĂGĂŞANI SE PĂSTREAZĂ DIN ACEASTĂ VARIANTĂ DACTILOGRAFIATĂ *(B)* ACTUL I, ÎN TREI EXEMPLARE, UNUL COMPLET (19 FILE) ŞI DOUĂ LACUNARE (18 FILE ŞI 11 FILE, FORMAT 34 x 21). DINTRE ACESTEA, EXEMPLARUL L 11 FILE, DE LA f- 8 LA f. 18, ÎN NUMĂRĂTOAREA AUTORULUI, PREZINTĂ CEL MAI MARE INTERES, PENTRU CĂ ESTE REVIZUIT SUBSTANŢIAL DE AUTOR CU CERNEALĂ NEAGRĂ. ADAOSURILE APROPIE MULT TEXTUL DE VARIANTA DEFINITIVĂ. NU ŞTIM DACĂ AUTORUL A DACTILOGRAFIAT TOT TEXTUL VARIANTEI *B,* CERT ESTE CĂ MULTE DIN FILELE ACESTUI TEXT DACTILOGRAFIAT DE O MÎNĂ NU PREA DIBACE (SĂ FIE CHIAR AUTORUL?) AU FOST FOLOSITE LA REDACTAREA UNEI NOI VARIANTE A COMEDIEI *Confraţii (C),* DUPĂ UN PROCEDEU ATÎT DE FRECVENT LA GIB I. MIHĂESCU, CARE SCRIA DESEORI PE VERSOUL MANUSCRISELOR MAI VECHI TEXTELE NOI. FILE DIN VARIANTA DACTILOGRAFIATĂ *B [o* SCENĂ ÎN CARE APARE MUŞOIU CU MASCĂ) VOR FI UTILIZATE ÎN REDACTAREA VARIANTEI *C.* CUM ACTUL I, TEXTUL DACTILOGRAFIAT DIN VARIANTA FI, SE PĂSTREAZĂ ÎN ÎNTREGIME, ATRIBUIM SCENA MĂŞTILOR, DIN VARIANTELE *A* ŞI FI, ACTULUI AL II-LEA. DEŞI DACTILOGRAFIAT, TEXTUL VARIANTEI *B* POARTĂ TOATE CARACTERISTICILE UNEI VARIANTE DE LUCRU, FAPT PROBAT, PRINTRE ALTELE, ŞI DE NENUMEROTAREA EXACTĂ A SCENELOR.

B 1

DUPĂ CE ARE TEXTUL PIESEI BĂTUT LA MAŞINĂ (PARŢIAL SAU INTEGRAL), AUTORUL îl RESCRIE. MODIFICIND PROFUND varianta *B,* ADĂUGIND şi INTERCAHND PAGINI NOI, SCRISE CU CERNEALĂ NEAGRĂ, PE DOUĂ COLOANE, SCRIITORUL PREGĂTEŞTE ASTFEL, ÎNAINTE DE a-1 RESCRIE, TEXTUL UNEI NOI VARIANTA. PREPARATIVELE ACESTEA DAU UN DESTUL DC MARE NUMĂR DE FILE [34 x 21), SCRISE UNEORI PE VERSOUL VARIANTEI *B* LLEXT DACTILOGRAFIAT), CAZUL FILEI 2. ŞI ÎN ACEASTA VERSIUNE *(Bl),* ACTUL AL LL-LEA ESTE ÎN ÎNTREGIME, SE PARE, OCUPAT CU SCENELE balului MASCAT, DIN CARE VOM REPRODUCE TEXTELE MAI SEMNIFICATIVE, CARE NU MAI apar ÎN VARIANTELE ULTERIOARE. Intîlnim ÎN fi 1 CHIAR ŞI UN NOU PERSONAJ, ARABELA, care II SPIONEAZĂ PE CALIOPI şi PE SCARLAT IN FOLOSUL LUI MUŞOIU. SE PĂSTREAJÂ la DRĂGĂŞANI, DIN ACEASTĂ VERSIUNE A ACTULUI AL II-LEA (BALUL mascat), DOAR ÎNCEPUTUL (F. 21 ŞI SFIRŞITUL (FF. 19 ŞI 20). ÎN NUMĂRĂTOAREA AUTORULUI). ESTE INTERESANT CĂ PENTRU PAGINILE 19 ŞI *'1^* SCRIITORUL (OIOSEŞTE RECTOUL UNOV IIILE NEIMMEROLATE, ANULATE DE AUTOR, CARE CUPRIND TOT SCENE DIN ACTUL AL IL-LEA (BALUL MASCAT). O PRECIZARE DIN TEXTUL ANULAT NE INDICĂ FOARTE CLAR CĂ ESTE vorba DE ACEST ACT: *Actul Jl I Salon mai retras i Scenn II.* ÎN VARIANTA DEFINITIVĂ, ACTUL AL II-lea nu se desfăşoară într-un salon de ba!, ci în saîa avocaţilor de Ia Judecătoria Ocolului XIX, din Bucureşti. Urmăririle şi intrigile amoroase care se ţes)a bal amintesc DIN nou de comedia lui Caragialc *D-ale carnavalului,* fapt care, pînă la urmă, 1-a determinat pe autor să transfere toată această ţesătură înt,r-o sală de avocaţi, modificind profund, prin eliminarea balului, atît structura cît şi dialogul acestui act.

[Actul I]

Scena [a 2-a][1]

CALIOPI şi MICŞUNICA intră mascate. La intrarea lor, MASCA II se scoală instinctiv şi porneşte spre camera de toaletă din fund. MASCA I o urmează vădit (înf) îmbufnată.

CALIOPI: YI'IE.

MICŞUNICA: MI SE PARE CĂ NE-A PIERDUT URMA.

CAUOM: SLAVĂ DOMNULUI. CE FACI? UNDE TE DUCI?...

MICŞUNICA: VREAU SĂ VĂD DACĂ...

CATIORI: O, TE ROG, AŞA ÎL ATRAGI NECONTENIT... DAR, IN SFÎRŞIT... LASĂ-I SĂ VINĂ; VREAU FÂ-1 FAC SĂI TREACĂ POFTA PENTRU TOTDEAUNA SĂ MAI MĂ URMĂREASCĂ... EI AN PERFECTĂ DREPTATE; E DE *o* ÎNDRĂZNEALĂ NEMAIPOMENITĂ.. -

MICŞUNICA: SĂ FIU IN LOCU-ŢI MAI DEGRABĂ <AŞ> M-AŞ PREFACE CĂ-1 ASCULT... în DEFINITIV, nu EŞTI OBLIGATĂ SĂ CUNOŞTI PE TOŢI CARI SE ASCUND SUB MĂŞTILE DE ASTĂ-SEARĂ...

CALIOPI: B RESPINGĂTOR...

MICŞUNICA: M... nu PREA GĂSESC... ORICUM, GLUMIND PUŢIN PE SOCOTEALA IUI, CRED CĂ L-AI PUNE MAI UŞOR la RESPECT, DECIT TĂINDU-I-O-SCURT...

CALIOPI: ŞI DACĂ <SE DĂ EL PE) SINGUR ÎŞI SPUNE NUMELE...

MICŞUNICA: NU CRED CĂ VA MERGE CU (OBRĂZNICIA) ÎNDRĂZNEALA PÎNĂ ACOLO... CHIAR DACĂ EL URMĂREŞTE VREUN <PLAN MAI) GÎND MAI DEPĂRTAT ŞI MAI CONSISTENT, CRED CĂ DEOCAMDATĂ SE VA MULŢUMI

[1] REFERIND LI-SE, PROBABIL, LA SCENA 1, AUTORUL NOTEAZĂ SUS: ,.PENTM L, *ven* CONTRA, PAG. 13".

să-ţi lase doar amintirea unui anonim care se pierde cu firea iu tăcere şi secret... Lasă-1 să-şi spună ce are pe suflet...

CALIOPI: Şi dacă e (plictisitor) banal?...

MICŞUNICA: CU atita mai amuzant... (Iată-1, ne-a găsit...)

(CALIOPI: Micşunica, unde te duci?

MICŞUNICA: Rămîi, rămîi, eu mă duc să caut pe ceilalţi... La urma urmelor, dacă te plictiseşte) *(Vorbind, au ajuns amîndouă spre uşa din fund.)* Nu rămîi? El trebuie să fie pe undeva, pe aproape, şi probabil aşteaptă să ne despărţim. Eu mă duc să caut pe Scarlat, ca să-l mai reţin... Stroe s-a prins într-un banc considerabil... Rămîi... La urma urmelor, dacă te plktiseşte peste fire, îl laşi şi vii în sală (cea mare)... *(Iese.)*

Scena a 3-a[1]

CALIOPI *ramîne un timp nehotărîtă, apoi vrea să iese după Micşunica, dar apare Muşoiu, înaintează spre ea şi o salută medieval şi ceremonios.*

[Muşoiu:] Vă urmăresc necontenit...

Printre curioşi Scarlat şi Caliopi, lingă ei o femeie care strigă din cînd în cind „bravo" la dansatori, ori de cite ori Scarlat şi Caliopi, care vorbesc încet, o surprind trăgînd cu urechea. Muşoiu urmăreşte scena cu interes.

ARABELA: Bravo, bravo! *(Aplaudă frenetic.)* Bravo! *(Toii cei de faţă încep sa aplaude pe dansatori. Scarlat şi Caliopi se pierd prin mulţime. Aplauzele au încetat. Dansul, care a luat proporţii frenetice, se sfirşeşte pnntr-o adevărată nebunie. Aplauzele izbucnesc şi mai puternice. Strigăte de curioşi: „încă o dală! Să vedem şi noi!" (Nu} Alte strigăte: „Nu aci, in sala (cea} cea mare!" Sala începe să se golească. Din mulţime se desprinde Arabela, care se apropie de (Muşoiu} colţul lui Muşoiu.)*

Muşoiu: E...

ARABELA: Nimic...

Muşoiu: Cum nimic?...

ARABELA: Nimic... nu vorbeau (decît) nimic... adică vorbeau dc o carte...

Muşoiu: Carte!

ARABELA: Aşa atu înţeles... o carte pc care o prepară el pe semne... Ea îi apunea că trebuie neapărat s-o dea la iveală...

[1] In text, *Scena 2,* evidentă greşeală.

Muşoiu: Caliopi, frate?

ARABELA: Da, da, ea...

Muşoiu: Hm, curios... o carte a lui...

ARABELA: Da... da... a lui... a lui Veniamin... iar el (spun) vorbea de o prefaţă... că aşteaptă o prefaţă de undeva, de la Paris parcă... şi că fără prefaţa asta nu dă la tipar...

Muşoiu: Cartea?

ARABELA: Da,..

MUŞOIU: Şi cum, frate, numai de cartea asta au vorbit tot timpul?...

ARABELA: Şi încă cu mult mister şi multă pasiune, ca şi cînd pregăteau cine ştie ce mare eveniment...

MUŞOIU: Trebuie să fie poezii... Dar ce are a face Parisul? Mda... da... cu asta, vezi dumneata, o ţine el... o momeşte el... îi face şi poezii... Ha... ha... ha... sărmanii de ei... Va să zică nimic altceva nu i-ai auzit... erau calmi?

ARABELA: Tot timpul m-am ţinut după ei...

Muşoiu: S-a isprăvit! Lui bărbatu-său (i-a negat) îi nega cu cea mai îndlrjită încăpăţinare... că nu ştia cu cine vorbeşte... am auzit perfect... sîmbăta deci vom bate în micul oblon... Şi sîmbăta, atît soţul cit şi amantul cu poezii vor putea simţi pe fruntea lor cîte o minunată jerbă de coarne de cerb... De asta te asigur... îmi cunosc marfa... deşi i-am spus că poate să mă aştepte însoţită de o persoană de încredere...

ARABELA: Dar dacă te va aştepta cu... mai multe persoane şi de alt sex...

Muşoiu: Mă rog... (scandal la ea acasă... n-o să-i ronvie să facă...) n-o să-i convie să fie subiect de scandal... la ea acasă... De altfel nu mă duc eu cu miinile goale... în orice caz o încercare... Dar (dacă nu m-o aşt) pe ce parîem că mă aşteaptă singură?...

ARABELA: (NU pariez şi) Ce pariu... aştept micul cadou...

Muşoiu: Draga mea, tu ştii, după fiecare victorie cîte o mănăstire... Deşi aci n-aveam nevoie de concursul tău, dar... (îmi) ca om de legi îmi trebuia neapărat o mică probă, ca să se recunoască şi modestele mele succese, scumpa mea martoră...

ARABELA: Şi dacă vei găsi fereastra închisă?.,.

Muşoiu: Dragă, dacă n-o fi sîmbăta asta, o fi sîmbăta cealaltă... dar eu nu mă las... partea mai proastă e că trebuie pînă la victorie să mă dau bine pe lîngă ei. *(Bufneşte în rîs deodată.)*

ARABELA: Ce ai?

MUŞOIU: Poezii?... Auzi... Poezii! *(Hide cu şi mai mult foc...)*

C

Avînd un text dactilografiat modificat şi mai multe versiuni manuscrise ale aceleiaşi variante, autorul se decide să rescrie întreaga piesă. Acest manuscris *(C)* se păstrează, cu miele lacune, în arhiva de la Drăgăşani. Foarle apropiat de varianta definitivă, presupunem că acesta este manuscrisul care a tost dactilografiat in mai multe exemplare, într-o ultima variantă văzută şi revizuită de autor, pentru a fi încredințată teatrelor bucureştene si unor prieteni. Manuscrisul (actul I: 3 file. 19—21, în numărătoarea autorului: actul II: 3& file, 1-20, 26—41, in numărătoarea autorului; actul 111: 12 file, 1—12, In numărătoarea autorului; actul IV: 20 file, 13, 15—31, în numărătoarea autorului[1]) prezintă o serie de particularități care îi pun foarte bine în relief caracterul unitar. Hîrtia celor mai multe din cele 71 de file păstrate în arhiva familiei provine dintr-o unică sursa : formulare juridice imprimate la tipografia „Curechianu" din Drăgăşani, rcprezenLînd cereri de autentificare a actelor'de vînzare-cumpărare adresate Judecătoriei din Drăgăşani şi Grefei Tribunalului din Rimnicu-Vilcea. printre cave se intercalează un număr de 17 coli (acelaşi format: U4 \ 21) din hîrtie de aceeaşi calitate, neimprimate. Deşi foloseşte coli mari, textul nu este scris pe două coloane, cum obişnuia să procedeze autorul in astfel de situații. Ar fi un indiciu că scriitorul încerca, în felul acesta, să evite confuziile cu versiunea *B* 1 a variantei *B,* scrimă pe două coloane, i:i mare măsură, dacă *au.* integral. Scrisul este mare şi dezordonat, de regulă generală cu cerneală neagră. Ştersăturile sînt numeroase. Testul poartă urmele mai multor revizuiri. Cea mai importantă, constind din adăugarea unor pasaje uneori destul de întinse, este făcută tnt cu cerneală neagră, cu litere mici, printre rînduri, *în* marginea fiîei sau pe verso. Completările cu creionul negru sînt rare. Din loc în loc apare indicația: „Vezi contra", cîteodată ni precizarea paginii, cu cerneală neagră sau cu creion roşu şi' albastru. La p. 19 (numărătoarea autorului], putem citi: *„Vezi contra",* trimitere făcută cu cerneală neagră (pt? verso nu găsim insă vreun text adăugat), *„Vezi",* cu creion albastru, şi „Vezi contra", de la pagina 18, cu creion roşu. Pagina la care este făcută trimiterea nu s-a păstrat. Toate acestea ne dovedeai• foarte clar că scriitorul a insistat foarte mult şi pe acest text. pe care îl aduce, la capă-

[1] Fila 29 se completează cu 29 *bis* şi 29 *quater.* O filă din această completare lipseşte.

< tul unor eforturi repetate, foarte aproape de varianta definitivă. Pentru fa se vedea diferențele dintre varianta *B* (text dactilografiat nerevizuit) şi varianta *C* reproducem, din ambele surse, finalul actului I.

B

Scena a 14-a

*MUŞOIU intră fie ttşa judecătorului şi se apropie grăbit de fereastră; CALIOPI intră tocmai atunci pe u.=a din sală. Amîndoi se privesc. MUŞOIU o fixează cu ochi arzători; ea îl măsoară de sus pînă jos, calmă şi minară, apoi întoarce capul. MUŞOIU *e îndreaptă spre uşa judecătorului, se opreşte în uşă, în vreme ce sa întoarce capul spre uşa care dă în sală. Apoi cum MUŞOIU aşteaptă, priveşte iar înspre din sul şi din nou îl măsoară de sus pînă jos. Uşor compliment din ochii lui MUŞOIU, care se retrage. CALIOPI întoarce ochii alene, şi afectind dispreț, iarăşi spre uşa paşilor pierduți, prin geamul căreia SCA BLAT a u-mărit toată partea din urmă a scenei.*

CALIOPI *(cînd Scarlat intră, necontenit alene):* Ai terminat de vorbit cu omul acela? *(Scarlat se îmbracă întunecat, fără să răspundă.)* Dar asta ce e? Ce mai e?...

SCAULAT *(Ungă uşă, apleăndu-ae):* Poftiți, doamnă...

CALIOPI: Scarlat...

SCARLAT: Pentru Dumnezeu, doamnă, suntem aşteptați. *(Ea iese, ascunzindu-şi un zîmbet, urmată de el, rece, ceremonios, tn urmâ-le, Muşoiu apare, traversează din nou camera, grăbit şi as"un& de zid, trage cu ochiul prin fereastră la maşina gala de plecare.)*

Scena ța 14-a]

SCARLAT, *care a apărut la geam tocmai cînd ei terminau de vorbit, intră, se apropie tăcut de cuier.*

CALIOPI: Ai terminat de vorbii cu omul acela? *(Scarlat .te îmbracă întunecat, fără să răspundă.)* Dur asta ce e?

gCABLAT *(lingă uşă, făcindu-i loc st aplecindu-se):* (Dar asta ce e?> Poftiţi, doamnă! Sau poate doriţi să mai râmineţi.

CALIOPI: Scarlat, dar ce va să zică...

SCARLAT: Pentru Dumnezeu, doamnă, sunteţi aşteptată... *(Ea iese ascunzindu-şi un zimbel, urmată de el, rece, ceremonios.)*

Seena [a 15-a]

Muşoru *((în urmă-le, Muşoiu} apare in urmă-le, traversează din nou camera, grăbit şi ascuns de zid, trage cu ochiul prin fereastră la maşina care pleacă (. Muşoiu}, surîde languros, fluieră, caută prin dosare. (După un timp apare Gaşpar, uşa se deschide. Apare-Gaşpar.} Apoi işi freacă miinile, apoi antă, apoi sare, apoi cadtr zdrobii pe canapea.)* Oh, ce voce dulce, Dumnezeule, Doamne-le *Hămînc adincit pe gindari, apoi răsuflă* (ung, *şuierat.)* Dacă v-aş. mai face-o şi p-usta, nene Stroe şi scumpe domnule Veniamin... *(Mai gîndeşie puţin, (porneşte} apoi se apucă hotărit să-şi facă servieta. Deodată se opreşte din nou.)* Dacă V aş mai face şi pe-asta,..

(Scena)

Cortina

D

După cum s-a putut observa, varianta *C* esle foarte apropiată de ultimul text dactilografiat. *(D).* Deosebirile sînt neesenţiale şi ţin mai mult dc formulare. Actul a] 11-lea, in varianta *C,* se desfăşoară, după cum precizează autorul, in „aeelaş decor", care este sala avocaţilor de la Judecătoria Ocolului XIX din Bucureşti, întocmai ca în varianta definitivă. Acest text dactilografiat, *D* în filiaţia stabilită de noi, a fost luat ca bază. pe bună dreptate, de Leon Baconsky în ediţia pe care o alcătuieşte: Gib t. Mihăescu, *Teatru,* ediţie, text stabilit, postfaţă şi bibliografie de Leon Baconsky, Editura Dacia, Cluj, 1973, pp. 81 — 175. în *Notă asupra, ediţiei.* Leon Baconsky descrie astfel acest text, pe care noi nu l-am putut consulta, nemaiaflîndu-se, *in momentul* de faţă, după Informaţiile noastre, în arhiva familiei, la Drăgăşani: *„Confraţii,* piesă în 4 acte, păstrată sub forma dactilografiată, cu numeroase corecturi şi adăugiri ulterioare, în arhiva familiei scriitorului. Manuscrisul, însumînd 186 de file, de format 17 x 21 cm., cu unele intercalări de pasaje sau replici şi pe verso, este constituit din 4 fascicole: actul 1 — 37 file; -actul II — 63 f.; actul III - 39 f.; actul IV - 47 f." (p. 5). în împrejurări care rămîn pentru noi necunoscute, ultimul text dactilografiat, corectat de autor, al comediei *Confraţii,* recuperat cu greutate de familie, se rătăceşte din nou. El se păstrează astăzi doar in transcrierea lui Leon Baconsky din ediţia citată. Creşte însă, in felul acesta, pentru editorul acestei piese, importanţa manuscrisului după care a fost dactilografiată piesa, aflat tot în arhiva familiei, la Drăgăşani. Din textul dactilografiat pe hîrlie de dimensiunile arătate de Leon Baconsky (17 X 21) se mai păstrează la Drăgăşani doar o singură filă, nennmcrotată, adnotată de autor cu creion negru, cu foarte mult text anulat. Credem că aceste numeroase modificări au condus la eliminarea ei, chiar în timpul dactilografierii, din numărul celor *1X5* de file consultate *dc-* Baconsky.

Gib 1. Mihăescu spera să obţină cu comedia *Confraţii,* folosind alte mijloace şi abordînd alt gen dramatic, un succes cel puţin egal cu cel pe care i-1 adusese *Pavilionul cu umbre.* Decepţia sa a fost de aceea cu atît mai mare, cînd, ani de-a rindul, piesa n-a fost înscrisă în repertoriul nici unui teatru bucureştean, deşi s-a bucurat de un anumit succes la lectură şi a figurat în proiectele unor stagiuni teatrale. Nu-i de mirare deci că în 1935, în succesul deplin pe care i-1 adusese *Donna Alba,* după '(•el la fel de răsunător obţinut de tirajele repetate ale *Rusoaicei,* care-1 făceau unul dintre cei mai citiţi autori români, romancierul se opreşte stăruitor asupra teatrului său, mai mult poate decit .asupra romanelor, în interviul pe care îl acordă ziarului „Facla", Bucureşti, 27 mai 1935. O undă clară de amărăciune rezultă chiar şi din subtitlurile gazetăreşti ale interviului: *Despre teatru, comitete de lecturăşi alte minunăţii, Pavilionul cu umbre* şi *Marioara Ventura.* Succesul de public şi cronicile elogioase făcute *Pavilionului cu umbre* ar fi îndreptăţit o curieră mai bine înscrisă în teatru a autorului *Rusoaicei.* Reporterul este nevoit să înregistreze răspunsul unui dezabuzat: „Teatru nu mai s.-riu pentru că nu pot să-l scriu numai pentru mine. Precum am spus şi alte daţi', în

' Autorul face aluzie la interviul acordat ziarului „Naţionalul", nr. 298, din 11 mai 1935. La întrebarea reporterului, care-şi exprima mirarea că nu mai scrie teatru, deşi a obţinut, un succes atit de mare cu *Pavilionul cu umbre,* Gib I. Mihăescu răspunde: „Explicaţia ţi-ar putea-o da cei cari n-au găsit măcar cu cale să-mi reia o piesă care a avut succesul de rare vorbeşti. Şi mie mi se pare foarte curios că

ZIUA DE AZI NICI POETII LIRICI NU MAI AFIŞEAZĂ IPOCRIZIA CI SCRIU NUMAI PENTRU SUFLETUL LOR, AL IUBITEI, AL PĂRINȚILOR SAU A VREO DOI-TREI CUNOSCUȚI. CU ATÎT MAI MULT TEATRUL PRETINDE NU NUMAI VOLUM CI ŞI SALĂ DE TEATRU ŞI DECOR. OR, DEŞI ASTFEL DE MIJLOACE DE EXPRIMARE ARTISTICĂ EXISTĂ DESTULE IN BUCUREŞTI, UNDE FIINȚEAZĂ ÎN PRIMUL RIND O SCENĂ SUBVENȚIONATĂ DIN BUGETUL CONTRIBUABILILOR NUMAI PENTRU A PROMOVA LITERATURA DRAMATICĂ ORIGINALĂ, TOTUŞI EU NU SUNT GĂSIT APT DE A-MI FACE CUNOSCUTE LUCRĂRILE PE ADASTĂ SCENA DE CĂTRE SOMITĂȚILE CARE AU LUAT-O ÎN ARENDĂ PERIODICĂ." FĂRĂ INTERPRETAREA MARIOAREI VENTURA, PIESA *Pavilionul cu. umbre,* SE AFIRMA DE CĂTRE UNII. NU REZISTĂ PRIN CALITATEA EI „INTRINSECĂ", DEŞI MAREA ACTRIȚĂ O SELECTASE ATRASĂ DE TEXT, -ȚI AERAT SPECTACOL DE SUCCES NU VA MAI FI RELUAT. PIESELE NOI AÎE AUTORULUI — ŞI ESTE VORBA, FĂRĂ ÎNDOIALĂ, ŞI DE *Confrații* — STAU ARUNCATE PRIN SERTARELE UNOR COMITETE* DE LECTURĂ SPRE CARE SCRIITORUL ARUNCĂ SĂGEȚI ÎNVENINATE: „PIESA — IMPOSIBIL! DUPĂ CRIMA ODIOASĂ, CONSUMATĂ CU COMPLICITATEA DOMNIŞOAREI VENTURA, A SUCCESULUI *Pavilionului,* ACUM COMITETELE DE LECTURĂ, ALCĂTUITE, DUPĂ CUM ŞTIU, DIN CEI MAI DE SINE SLĂTÂTORI ŞI NEINFLUENȚABILI SPECIALIŞTI, NU MĂ MAI LASĂ NICI SLI MĂ APROPII". LA STINGEREA SA DIN VIAȚĂ, TEXTUL DACTILOGRAFIAT AL PIESEI *Confrații* SE MAI AFLA ÎN SERTARELE UNOR ASTFEL DE COMITETE DE LECTURĂ.

SENSIFR.ILI/HIE DE MOARTEA PREMATURĂ A AUTORULUI, ZIARELE DIN EPOCĂ, ÎN FRUNTE CU „FACLA", DESCHID O ADEVĂRATĂ CAMPANIE DE PRESĂ, CU SCOPUL DE A RECUPERA, IN FAVOAREA FAMILIEI RĂMASĂ FĂRĂ MIJLOACE DE EXISTENȚĂ, TEXTUL PIESEI *Confrații,* TN NUMĂRUL DIN 15 OCTOMBRIE „FACLA", CONSEMNEAZĂ MAI ÎNTÎI ABSENȚA UNUI REPREZENTANT AL ASOCIAȚIEI AUTORILOR DRAMATICI DIN ROMÂNIA LA ÎNMORMÎNTAREA AUTORULUI *Pavilionului cu. umbre,* PIESĂ PREMIATĂ DE ACEASTĂ ASOCIAȚIE. ÎN ACEEAŞI NOTĂ SÎNT AMINTITE, FÂRĂ A LI SE DA TITLUL, DOUĂ PIESE NEJUCALE ALE LUI GIB I- MIHĂESCU: *Confrații* ŞI *Sfirşitul.* FRAZA DIN FINAL TRIMITE PRINȚR-O ALUZIE, IRONICĂ, ÎN MOD CÎT SE POATE DE NEECHIVOC LA COMEDIA *Confrații:* „UITAREA CONFRAȚILOR. . - CC COMEDIE!" L'RMEAZĂ, IN MAI MULTE NUMERE ALE 7ÎARUIUI, ÎN CURSUL LUNILOR NOIEMBRIE ŞI DECEMBRIE, UNEORI ZI DE ZI, SCURTE INTERVENȚII CARE CER RESTITUIREA MANUSCRISULUI. CEL VIZAT ERA SICĂ ALEXANDRESCU: ,.DUPĂ MOARTEA IUI GIB O ELEMENTARĂ DATORIE DE CONŞTIINȚĂ IMPUNEA DOMNULUI SICĂ ALEXANDRESCU SÂ RESTITUIE MANUSCRISUL. N-A FĂCUT-O.

DUPĂ ACEST MARE SUCCES, CUM SPUI, N-AM MAI AVUT NICI O CĂUTARE ÎN TEATRELE BUCUREŞTENE. NU-MI RĂMINE ALTCEVA NA CRED DECÎT CĂ SUCCESUL MI-A FOST FATAL. *Iar piese pentru mine însumi nu pot să scriu* (S.A.) ÎN ZIUA DC AZI CÎND CHIN'- POEȚII LIRICI ÎŞI CAUTĂ, ŞI CU DREPT CUVÎNT, UN DEBUŞEU PUBLICISTIC. MORALA: AUTORI DRAMATICI ROMÂNI, FERIȚI-VĂ DE PREA MARE SUCCES.'"

MOTIVELE SE POT LESNE BĂNUI. DE ACEEA PIESA TREBUIE CERUTĂ IMEDIAT PENTRU CA NU CUMVA DIRECTORUL CERCULUI ARTISTIC S-O „ADAPTEZE DUPĂ GUSTURILE ŞI POSIBILITĂȚILE SALE TEATRALICEŞFI" („FACLA", 21 NOIEMBRIE 1935). ATACUL CONTINUĂ ÎN NUMERELE DIN 23, 24. 27 ŞI 29 NOIEMBRIE, PRECUM ŞI ÎN NUMERELE DIN 1 ŞI 2 DECEMBRIE 1935. LA PROTESTELE ŞI CERERILE DE RESTITUIRE A MANUSCRISULUI SE ASOCIAZĂ ŞI ALTE PUBLICAȚII: „CREDINȚA", „VIITORUL", „ZORILE". „NAȚIONALUL NOU". „GAZETA MUNICIPALĂ", IJIRÂ ALEXANDRESCU RĂSPUNDE CU ÎNTÎRZIERE LA ÎNVINUIRILE CARE I SE ADUC, ARĂTÎND CÂ EXEMPLARE DIN COMEDIA LUI GIB I. MIHĂESCU SE AFLĂ ÎN POSESIA MAI MULTOR PERSOANE: *C.* PAVEL, VICTOR ION POPA ŞI AL. GBIBERICON. FÂRĂ SĂ FACEM ASTĂZI REGIZORULUI DISTINS, CARE A FOST SICĂ ALEXANDRESCU, UN PROCES DE INTENȚIE, CONSTATĂM TĂREREA JENANTĂ CU CARE ACESTA A ÎNTÎMPINAT SESIZĂRILE DIN PRESĂ. RĂSPUNSUL SĂU TÎRZIU PARE DETERMINAT NUMAI DE PROTESTUL SEMNAT DE ADRIAN MANIU ŞI UN GRUP MARE DE SCRIITORI ŞI ZIARIŞTI, ÎN „FACLA" DIN 4 DECEMBRIE 1935: *Cazul piesei „Confrații" şi protestul unui grup de intelectuali.* RĂSPUNSUL LUI SICĂ ALEXANDRESCU, *Despre „dispariția" piesei „Confrații" şi protestul unui grup de intelectuali,* DIN „RAMPA", TI DECEMBRIE 1935, NU LINIŞTEŞTE LUCRURILE, CU TOATE CĂ INDICAREA PERSOANELOR OARE POSEDAU EXEMPLARE DIN *Confrații* ESTE EXACTĂ. LA PRETENȚIA CELUI ÎNVINUIT, CARE SE APĂRĂ SUSȚININD CĂ AR FI ÎNAPOIAT AUTORULUI MANUSCRISUL COMEDIEI *Confrații,* MULTIPLICAT ÎN 5 EXEMPLARE, ŞI CÂ ACESTA S-AR AFLA DECI ÎN POSESIA FAMILIEI. ELENA GIB MIHĂESCU, SOȚIA SCRIITORULUI, SE VEDE NEVOITĂ SĂ DECLARE PRESEI URMĂTOARELE, PE DATA DE 5 DECEMBRIE 1935: „MANUSCRISUL *Confrații* NU SE AFLĂ ÎN POSESIA MEA, CI DUPĂ SPUSELE SOȚULUI MEU, S-AR AFLA ÎN POSESIA DOMNULUI SICĂ ALEXANDRESCU". PASIUNILE CARE AU ÎNTREȚINUT ACEST- SCANDAL S-AU ST.INA DC MULT. ECOURILE LUI DIN PRESĂ NE FURNIZEAZĂ INFORMAȚII IMPORTANTE CU PRIVIRE LA O ANUMITĂ ADVERSITATE PE CARE A STÎRNIT-O, ÎN RÎNDURILE UNOR OAMENI DE TEATRU, SUCCESUL PIESEI *Pavilionul cu umbre,* CARE S-A PROIECTAT NEFAVORABIL.ŞI ASUPRA ALTOR PRODUCȚII DRAMATICE SEMNATE DE GIB I. MIHĂESCU, PRINTRE CARE ŞI COMEDIA *Confrații.* ESTE CERT, AŞA CUM REZULTĂ DIN ZIARELE EPOCII, CĂ TEXTUL COMEDIEI, DACTILOGRAFIAT ÎN MAI MULTE EXEMPLARE, A STAT VREME ÎNDELUNGATĂ ÎN SERTARELE UNOR OAMENI DE TEATRU CARE AR FI PUTUT-O JUCA: SICĂ ALEXANDRESCU, DIRECTORUL *Teatrului vesel,* C. PAVEL. PE CÎND ERA DIRECTORUL *Teatrului. Național din Cluj,* V. I. POPA. CARE PREGĂTEA O STAGIUNE CU PIESE ORIGINALE LA *Teatrul din dosul Poştei,* ŞI AL. GHIBERICON, CARE URMA SS INTERPRETEZE ROLUL LUI GAŞPAR.[1] LA MOARTEA URI V. I. POPA, ESTE DESCOPERIT EXEMPLARUL PE CARE ÎL DEȚINEA ACESTA ŞI PREDAT FAMILIEI.

[1] CF. FLOREA CHITĂ, *op. cit* . P. 2H'J.

ÎN EPOCĂ, PIESA A TREZIT UN REAL INTERES LA LECTURA FĂCUTĂ DE AUTOR, TIMP DE OPT ORE, UNOR OAMENI DE TEATRU ÎN APARTAMENTUL LUI SICĂ ALEXANDRESCU. MĂRTURII INTERESANTE ÎN ACEST SENS ADUCE MIRCEA ŞTEFĂNESCU." *Aminliri despre Gib,* ÎN „GAZETA", II, 1935, 27 OCTOMBRIE, P, 1 ŞI 4. DE LA ÎNCEPUT — ŞI PRIMUL CARE FACE ASTFEL DE RAPORTĂRI ESTE SICĂ ALEXANDRESCU — TIPOLOGIA PERSONAJELOR DIN *Confraţii* A FOST CONSIDERATĂ DE ESENŢĂ CARAGIALIANĂ. LEON BACONSKY, ÎN STUDIUL SĂU *Teatrul lui Gib I. Mihăescu,* PUBLICAT CA POSTFAŢĂ LA EDIŢIA PE CARE O ALCĂTUIEŞTE, VA FIXA CHIAR O SERIE DE PERECHI TIPOLOGICE: STROE VÎLCEANU - TRAHANAEHE, SCARLAT VENIAMIN — TIPĂTESCU, MUŞOIU CAŢAVENCU, GAŞPAR — PRISTANDA, ZOE — CALIOPI. CERCEFÎND MAI ÎNDEAPROAPE MANUSCRISELE AUTORULUI, NOI AM EXTINS ACESTE APROPIERI ŞI LA *D-ale carnavalului,* RĂMÎNÎND LA PUNCTUL DE VEDERE, PE CARE L-AM FORMULAT ŞI ÎN *Studiul introductiv* AL ACESTEI EDIŢII, CĂ PERSONAJELE DIN COMEDIA LUI GIB I. MIHĂESCU AU, PESTE ORICE CORESPONDENŢE ÎN AFARĂ, O PROFUNDĂ ÎNCĂRCĂTURĂ SPECIFICĂ, FAPT CARE-FACE OPERA SA, ÎN ÎNTREGIME, INCONFUNDABILĂ.

SFÎRŞITUL

VARIANTA

ÎMPREUNĂ CU *Confraţii,* PRESA EPOCII MAI MENŢIONA, DUPĂ MOARTEA NEAŞTEPTATĂ A AUTORULUI, ÎNCĂ O PIESĂ A LUI GIB 1. MIHĂESCU AFLATĂ PRIN SERTARELE COMITETELOR DE LECTURĂ ALE TEATRELOR BUCUREŞTENE: *Sfirşitul,* O-DRAMATIZARE A NUVELEI CU ACELAŞI TITLU, APĂRUTĂ ÎN „GÂNDIREA", NR. 4, 1 DECEMBRIE 1924, RETIPĂRITĂ ÎN VOLUMUL *Vedenia* (1929). MANUSCRISUL PIESEI, DIN CARE LIPSESC CÎTEVA FILE, SE AFLĂ LA BIBLIOTECA ACADEMIEI R.S.R., COTA 3158. SCRIS NEGLIJENT, CU MULTE PASAJE ANULATE, DIN CARE VOM REPRODUCE CÎTEVA MAI SEMNIFICATIVE, MANUSCRISUL ESTE FORMAT DIN 59 DE FILE ŞI ARE URMELE UNOR MODIFICĂRI REPETATE, CU CERNEALĂ, CREION NEGRU ŞI CREION ROŞU. HÎRTIA ESTE RECUPERATĂ DIN FORMULARE JURIDICE ASEMĂNĂTOARE, CELOR FOLOSITE IN REDACTAREA COMEDIEI *Confraţii,* LA CARE SE ADAUGĂ UN NUMĂR DE COLI SPECIAL PREGĂTITE, DINTRE CARE UNELE DE FOARTE BUNĂ CALITATE (FILIGRANATE). ELABORAREA PRIMEI VARIANTE *(A)* A DRAMEI *Sfirşitul* ÎNCAPE DUPĂ ANUL 1924 ŞI CONTINUĂ PARALEL CU LUCRUL LA COMEDIA *Confraţii,* ÎN PERIOADA CÎND AUTORUL ERA AVOCAT LA DRĂGĂŞANI. O VERSIUNE MAI VECHE A MANUSCRISULUI DE LA ACADEMIE SE PĂSTREAZĂ LA MUZEUL LITERATURII ROMÂNE DIN BUCUREŞTI SUB COTA 15249. FRAGMENTUL PĂSTRAT AICI NUMĂRĂ 13 FILE. PRIMELE DOUĂ, NENUMEROTATE DE AUTOR, ÎNTREGESC MANUSCRISUL DE LA ACADEMIE. FILA A 2-A CUPRINDE DOAR CÎTEVA REPLICI PE PRIMA COLOANĂ, DOVADĂ CĂ E VORBA DE O VERSIUNE ABANDONATĂ SAU DE O COMPLETARE. NUMĂRĂTOAREA CELORLALTE FILE DIN MANUSCRISUL DE LA MUZEUL LITERATURII ROMÂNE, FĂCUTĂ DE AUTOR, ÎNCEPE DE LA 36 ŞI MERGE PÎNĂ LA 46. TEXTUL, COMPARATIV CU CEL DE LA ACADEMIE, PĂSTREAZĂ URMELE UNOR MODIFICĂRI MAI PROFUNDE: COLOANE SAU PAGINI ÎNTREGI SÎNT ŞTERSE CU CREIONUL ROŞU, PE LÎNGĂ MULTE ALTE INTERVENŢII CU CERNEALĂ NEAGRĂ SAU CU CREIONUL. TOATE ACESTEA ATESTĂ VĂRSAREA ACESTEI VERSIUNI PRIMARE *(A l),* MAI FRĂMÎNTATĂ, ÎN CEA CARE SE PĂSTREAZĂ LA ACADEMIE *(A 2).* REPRODUCEM F. 36, ÎN NUMĂRĂTOAREA AUTORULUI, DIN VERSIUNEA *A* i (ms. 15249, M.L.R.) PENTRU A ÎNLESNI COMPARAŢIA CU VERSIUNEA *A 2* (MS. 3158, B.A.R.S.R.). DIN ACEST DIN URMĂ MANUSCRIS VOM REPRODUCE ŞI PASAJELE MAI SEMNIFICATIVE, LA CARE SCRIITORUL A RENUNŢAT CHIAR ÎN MOMENTUL ELABORĂRII LOR.

A l

BÎRNEA *(stupoare):* ÎMI INTERZICI...

MADA: DA...

BÎRNEA *(gest elegant cu miinile, însemnînd: de unde pînă unde)* : DAR?...

MADA *(bătînd din. picior)'-* NICI UN DAR...

BÎRNEA *(ai cărui ochi încep să se mărească şi să se umple de lumină) :* TOTUŞI E UN DAR, PARCĂ TRANSCRISESEŞI...

MADA.: DA... ÎNTR-ADEVĂR AM TRANSCRIS... ŞI?... AH... ACUM EŞTI LIBER, VREI SĂ ZICI... A-HA... SUNTEŢI LIBER. .. EI BINE, DACĂ SUNTEŢI LIBER... BUNĂ ZIUA, DOMNULE... DA... BUNĂ ZIUA...

BÎHNEA: MADA...

MADA: DA, DA... AI DREPTATE... DU-TE... DU-TE... AŞA E... AM TRANSCRIS, ACUM NIMIC NU SE MAI POATE FACE...

"BÎRNEA: MADA... DE CE PLECI...

MADA: PENTRU CĂ EŞTI LIBER...

BÎRNEA: AH... LASĂ-MĂ CU LIBERTATEA ASTA... ÎMI MĂNÎNCĂ SUFLETUL LIBERTATEA ASTA... MADA... AH... ÎNTR-ADEVĂR SUNT LIBER. MADA... SUNTEM LIBERI... DAI'...

MADA *(pleclnd capul):* DAR...

BÎRNEA: Dară tu vrei... dacă tu ai vrea... uite iți făgăduiesc... că toate astea.. i că pe toate... că pe nici una.

MADA: Nu, nu, nu vreau nimic... Dumneata eşti liber. La dumneata totul se rezumă la un certificat de o grefă umedă şi plicticoasă... la dumneata totul se reduce ia acte şt formalităţi... !a dumneata sentimentul pur nu există.... la dumneata totul e în funcţie de registre, de primari, de ofiţeri ai stării civile sau mai ştiu eu de ce..'. Ah... şi de bogăţia doamnelor... Dumneata nu poţi concepe sentimentul pentru el însuşi... Ah, acuma văd, acuma constat că regret (că nu-1 poţi concepe altfel... Şi tocmai de aceea) că am rupt-o cu astfel de formalităţi, am încetat odată cu toate aceste hrisoave de hîrtie proastă şi prăfuită...

BÎRNEA: Adevărat, Mada. Adevărat, copila mea. Nu văzusei pe ce hîrtie şi mai cu seamă pe ce fel de stil începuse biata noastră iubire?. Ah, era penibil! *(Ramîne cu ochii in gol. Apoi deodată izbucneşte.)* Mada, tu spui astfel... Tu inii spui că mă vei iubi şi acum cînd nimic nu ue mai leagă, e cu putinţă... (ah, da este... se Yede asta din... plictiseala pe care ţi-o creează noile inele prietene...) Ah, Mada, iartă-mă, eu n-am ştiut, n-am bănuit... Mada, îţi jur că nu mă voi mai întoarce la nici una... nici la asta... poate ea să dea ocol gradinei cit o vrea... (Mada. cu rămîn cu tine...) pînă miirie, chiar şi pînă poimiine... să ştiu că dă aci ocol ne-mîncatâ si nedormită, o zi, trei sau cine ştie cît. .. două săptă-mini.

A 2

BÎRNEA: (Frate... ascultă... ah... eşti teribilă... dar e imposibil să te schimbi... Ţi-am mai spus de alitea ori. Ascultă căci poţi să înveţi ceva din loaie astea... *în* orice caz, ascultă pe *om* pînă ce termină ce are de spus... *(Explicindu-t cu mişcări rit-mice, ale celor trei degete de la mina stingă unite ca la închină-ciune.)* La întrebarea: „Ai iosl în oraş?" răspunsul nu putea.fi decît da sau nu. Celelalte răspunsuri ale lele corect ar fi fost date cind întrebarea se completa cu un „De ce n-ai fost în oraş?" O femeie sinceră s-ar fi mulţumit, cu răspunsul primei întrebări, pentru că restul se înţelegea de la sine, sau în orice caz, aştepta pe-a doua... O chintesenţă ca tine deviai de-a dreptul la cea de-a doua, pe care o îmbinai singură cu cea dinţii, tocmai pentru că urmăreai un scop, care dovedeşte îndeajuns cît de pură a fost sinceritatea dumitale...

MADA: Pot să vorbesc? *(Birnca încuviinţează.)* Dar eu trebuia să răs-pund numai la cea dintîi din ele pentru că pe cea de a doua un om cu adevărat legic nu mi-ar fi pus-o.)

(Mărturisindu-mi însă că în toate astea eu n-am fost decît un biet. nevoiaş, căruia i-ai aruncat o bucată de phne spre pomenirea defurtctrlui, m-ai prăvălit din ncu în prăpastia din care degetele tale fine abia mă t;osese.)

(BÎRNEA: Nu, scimipa mea. Iartă-mă c-am fost... în sfîrşit nu-mi mai acord nici un epitet... nici umil nu e prea tare pentru a designa modesta mea persoană. Iartă-mâ, Melania... Fac pactul ce-mi propui...

CASIERIŢA *(fără să-l pricească):* Dar nu ţi-am prepus nici un pact, vai de mine. *(Dă din umeri.)* Am spus: bună ziua, domnule, ' şi atît.

BIRNEA: De ce mă goneşti? *(Se aşează. Ea-i întoarce complect spatele.)* Dar ce Vă să zică apta? De ce nu-mi răspunzi?... Melania? Ah, Înţeleg, pentru ca să te rog şi mai stăruitor şi mai fierbinte... Bine, bine, iată, mă supun... *(Zîmbind.)* Acum înţeleg... Şireato... tot pentru asta îmi acordai şi atita libertate adinea-ori... Pentru că ştiai că cu cît libertatea asta va fi mai mare, cu atît nu voi mai putea profita de ea... Că cu cît. va fi mai re-pede acordată... cu atit îmi va fi ciudă că mi-o dai...)

(STROILĂ: Parcă ziceai că ne-a văzut...

GORĂSCU: Văzut.

MADA: Ah, domnule Gorăscu, totdeauna dai dovezi de nesinceritate.

GORĂSCU: Văzut e una, auzit e alta...

MADA: Pe mine mă lot phVtiseşte să tot fiu aprobată întruna... Dacă m-am înşelat?

GORĂSCU: V-am aprobat pentru că şi eu am văzut la fel ca dumnea-voastră. ..

MADA: Dar eu nu pot zice că am văzut sigur...

GORĂSCU: Totuşi susţineaţi...

MADA: O părere, atit... dumneata insă afirmai fapte precise...

GORĂSCU: Şi dumneavoastră afirmaţi tot fapte precise...

MADA: **Ah... eşti îngrozitor... eu n-am afirmat nimic hotărît... De aceea aveam nevoie de întăririle dumneavoastră...>**

<PRUNDEANU: **Acum de ce nu se mai uită încoace...**

GORĂSCU: **Credeţi că nu se uită...**

STROILĂ: **Dar nu se uită defel...**

GORĂSCU: **Hm... Stroilă, tu ţi-ai încercat vreodată coada ochiului să vezi cît poţi cuprinde cu ea din fugă... >**

<Gum a nimerit ea tocmai acum... după ce-am terminat de tot şi de tot despărţirea noastră?... îţi vine să crezi uneori că e cu adevărat ceva deasupra care bate iţele urmate de paşii noştri şi care restabileşte echilibrele distruse...)

<BÎRNEA: **Şi cu acest sărut s-a dus definitiv şi ultima mea fărîmă de libertate. Spune ce ai făcut cu libertatea mea. Mi-ai robit-o rînd pe rînd cu sărutările tale...**

[CASIERIŢA]: **O, cînd ţi-o dau înapoi... Ţi-am spus... oricînd poţi să ţi-o iei înapoi.**

[BÎRNEA]: **Dar unde e, spune-mi... Arată-mi-o! Ce mi-ai făcut[cu] libertatea mea? Mica şi firava mea libertate... Abia mi-o restituise cealaltă... adică ce-mi restituise... mi-o aruncase ca la un cline... dar numai pe jumătate... Şt iată, mi-ai prins-o tu şi mi-ai smuls-o în întregime... Mi-ai sorbit-o rînd pe rînd cu sărutările tale...**

CASIERIŢA: **Ia-ţi-o înapoi...**

[BÎRNEA]: **Dar cum... e cu neputinţă... unde e ea?...**

[CASIERIŢA] ***(arătlnd aerul, cerul şi împrejurimile CA-un gest rotativ al minei):*** **Uite-o... n-o vezi... e lîngă tine...**

[BÎRNEA] ***(bijbîind):*** **N-o mai văd... Nu văd nimic... Ah, ea e pe buzele tale.** ***(O sărută lung.)*** **Ah, şi de ce nu pare că o smulg de pe buzele** ***[cuvint ilizibil]*** **dulci, de-atîta ea se lipeşte şi mai mult de ele... tot mai mult... pentru totdeauna...**

CASIERIŢA: **Ah, totdeauna asta... Sfîrşeste.)**

<MADA: **Dar a fost interesant, momentul cînd ţi-am pronunţat numele... Era vorba de „totdeauna", de cuvîntul totdeauna, dacă el poate să mai fie întrebuinţat de-acum înainte într-un legămînt sentimental... Ea susţinea că vorba asta a fost totdeauna**

MINCINOASĂ. EU I-ARII PROPUS SĂ FACEM NOI SĂ FIE ADEVĂRATĂ, ÎNSĂ TOCMAI ATUNCI, IN FOCUL PROPUNEREI, AM STRIGAT-O MADA...>

<BÎRNEA: **DA... MADA... CE... CE-AI VRUT SÂ ZICI...**

MADA: **ÎŢI SPUN PENTRU ULTIMA OARĂ, VINO...)**

<ASCUITĂ... ÎŢI INTERZIC SĂ MAI UMBLI CU ACEASTĂ FEMEIE...)

<MADA ***(izbucneşte în mare hohot):*** **AJUNGE... AJUNGE... EŞTI SUPERB...**

BÎRNEA ***(confuz):*** **DAR N-AM DREPTATE, MADA...**

MADA ***(rîzînd la fel):*** **MULTĂ, EXTREM DE MULTĂ... FIOROS DE MULTĂ...**

BÎRNEA ***(ofensat):*** **MADA, NU MI-AM FĂCUT DECIT DATORIA...**

MADA: **ÎŢI MULŢUMESC, ÎŢI MULŢUMESC... CE DRĂGUŢ ÎŞI FACE... CEGRIJĂ ARE EL DE FIINŢA CARE 1-A PĂRĂSIT ATÎT DE LAŞ...**

BÎRNEA: **VOM MAI VORBI, MADA, ŞI CU ÎNCETUL VEI VEDEA CĂ VORBELE MELE N-AU FOST GLUME... ACUM TE REG SÂ MĂ SCUZI...**

MADA: **CUM, PLECI?...**

BÎRNEA: **DAR?**

MADA: **DAR PARCĂ MAI AVEAM ŞI EU SĂ-ŢI SPUN CEVA...**

BÎRNEA: **TE ASCULT.**

MADA: **EI BINE, ÎŢI INTERZIC SĂ MAI UMBLI CU ACEASTĂ FEMEIE.**

BÎRNEA ***(stupoare):*** **ÎMI INTERZICI?)**

< ***(El o sărută ceremonios. Mada izbucneşte în rîs formidabil)*** **'• HEI, VOI ACEIA! VENIŢI SĂ VEDEŢI NOUA CĂSĂTORIE...** ***(Bate din palme.)*** **ÎN FAŢA STELELOR ŞI A BOSCHETELOR... VENIŢI SĂ VEDEŢI CE CEREMONIOS ESTE MIRELE MEU...** ***(Hohot mare.)***

MADA: **HAIDEŢI, HAIDEŢI MAI REPEDE, SĂ SAVURAŢI FIGURA NOULUI MEU SOŢ.**

BÎRNEA: **MADA...**

MADA: **NU TE NELINIŞTI. DCSR NE TREBUIE MARTORI LA NOUL NOSTRU LEGĂMÎNT. ..**

BÎRNEA ***(încă nesigur asupra intenţiilor ei):*** **DAR MARTORII SUNT ŞI EI O FORMALITATE.**

MADA ***(veselie dezordonată):*** **DA, ADEVĂRAT, IATĂ, NU MĂ GÎNDISEM... EI BINE, MAI MERGE ŞI CÎTE UNA D-ASTEA...** ***(Bate din palme. Strigă.)*** **HAIDEŢI, HAIDEŢI ODATĂ! HA, HA, HA...** ***(Prin boschete se vede furişîndu-se Gorăscu.)}***

<B!RREA: **MADA** ***(Se ia după ea. Gorăscu ii taie calea.)***

MADA ***(către Gorăscu):*** **ÎN LĂTURI, POTAIE SCÎRBOASĂ!...**

GONÂSCU ***se dă în lături.***

MADA *(întorcîndu-se):* Vrei să mă ai. potaie?...

BÎRNEA: Mada...

MADA *(către Gorăscu):* Vmde-ţi (oală averea... şi dacă n-aî, exerochează, ucide. Am nevoie cît mai de multă şi de multă... *(Porneşte iarăşi.)*

BÎRNEA: Mada... Ascultă odată... şi sfirşeşte...

MADA: înapoi... Nu-ţi permit să mă urmăreşti... Să uu mă urmărească nimeni... Dacă mai faci un pas... >

(CASIERIŢA: Şi dacă totuşi, mai tîrziu, iubirea nu va mai fi tot atit de puternică...

PRUNDEANU: CU tine niciodată nu se va întîmpla asta.., Dar dacă, prin absurd, ai' putea să se întîmple, nu există divorţ, nu există transcriere, dragă Melania?... Dar crezi că nu mai poate omul să se desfacă ile o simplă formalitate, cum singură o numeşti, în ziiM de astăzi...

CASIERIŢA: Mâ iubeşti oare?...

PHUNDEANU: Mai mult decît orice pe lums, mai mult decît lumina ochilor mei, decît libertatea mea, pe care ţi-am depus-o]a picioare, mai mult decît chiar Dumnezeul meu...

CASIERIŢA: O, te rog... asta nu, mai mult decît Dumnezeu, nu... el le faci) toate cu atîta înţelepciune... eu sunt toarte mulţumită de înţelepciunea lui...

IT.uNDEANu: Ai dreptate, Melania... Bine, nu te voi iubi pe tine mai mult ca pe el, iată, tl voi iubi şi pe ei cit pe ttue... pentru că tot înţelepciunea lui te-a adus şi pe tine în calea mea...

CASIEHIŢA: E de mirare cum nu neam cunoscut pînă acum... doar am tronat atîta vreme, cum spune amicul dumitale printre pocalele colorate de la restaurantul „New-York"...>

(MFHTUIT.IU: CU toate astea e uşor de înţeles... El se preface că pierde şirul orelor cu amorul şi o scoate dinadins tîrziu,.. Iar la prînz)

B

Din varianta *B* a piesei *Sfirşitul,* text dactilografiat, se păstrează la M.L,R.(cota 15249) şi în arhiva familiei, la Drăgăşani, un număr de 36 file, după cum urmează: 17 file, 33x31, numerotate de la 2;la 19, cu două file duble: 6 şi 8 şi una lipsă: 14, la Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, şi 19 file, de Ia 1 Ia 19, In numărătoarea autorului, în arhiva de la Drăgăşani. Fragmentele şi filele răileţe păstrate din acest text dactilografiat, care reprezintă varianta definitivă a piesei, ne încredinţează că el a circulat în mai multe exemplare. Firă îndoială că aceasta este varianta încredinţată unor oameni de teatru şi unor prieteni, pentru a fi citită şi recomandată celor care o puteau introduce în lepeitcriul teatrelor bucureştene. Ştirile cu privire la acest manuscris sînt pînă astăzi contradictorii şi chiar confuze. Cert e că această variantă, multiplicată pe hîrtie specială, subţire, pentru a obţine cît nai multe exemplare, est» cea care a circulat în lumea oamenilor de teatru şi nu manuscrisul 3158 de la Biblioteca Academici R.S.R., cum afirma Fierea Ghiţă în recenta sa monografie (p. 300). Nu credem, de asemenea, că adnotările cu creionul, din acelaşi manuscris, sînt făcute „de o altă persoană, probabil vreun regizor sau amic" (p. SOI]. în atitea manuscrise ale lui Gib I. Mihăescu, cercetate de noi cu toată atenţia, n-am SntiJnit nici o intervenţie făcută de o mînă străină. Scriitorul a Încredinţat spre lectură teatrelor numai tcxle dactilografiate. Fkrea Ghiţă vcrluşle foarte veg. fără să indice nici un izvor, de primirea nefavorabilă a pieţei şi chiar de respirgerea ei, este drept .cu delicateţe", de Maricsra Veidura şi de V. I. Prpa. Rezerve trebuie să fi fost, pentru că piesa, fcarte îr.dcj Srtatâ de specificul genului, nu s-a jucat. Ştirile din presa vremii, pcate exagerate, nu-i arată însă pc cei doi omeni de teatru. Maricara Venlura, directoarea,şi V. I.Popa, regizorul aceluiaşi teatru, nciecfptivi faţă *de* textul lui Gib I. Mihăescu. O însemnare apărută în .Gazeta municipală", nr. 197, din 3 noiembrie *i* 935,]'. *i,* ar dovedi chiar imtrariul: „După *Pavilionul cu umbre,* piesa dc aVfcut şi de CODE.'.!' rare. ce a constituit unul din marile succese ale teatrului românesc. Gib a scris o altă piesă, *Sfîrşitul.* Au fost entuziasmaţi Marioara Verdnra şi Victor Im popa. Maricara Ventura a declarat i? pentru reprezentarea pielei sunt necesare *două Venturi.* Era un omagiu personal, dar şi un omagiu adus lui Gib."[1] Fără virtuţi scenice prea evidente, piesa era destinată mai mult lecturii decît reprezentării şi, in consecinţă, fără să fie contestată ca cperă literară, nu este reţinută în repertoriul teatrului „Măria Ventura", în stagiunea 1931 —J9S2, cum spera autorul. Piesa nu este acceptată, din aceleaşi motive, nici de Teatrul Naţional din Bucureşti, al cărui comitet de

[1] Afirmaţia actriţei, pentru care Gib I, Mihăescu scrisese de fapt rolul Madei, î'i apare lui Leon Baconsky, *vot. cit.,* p. S05, „ambiguă". Vezi detalii asupra nereuşitei unui spectacol cu *Sfîrşitul* lui Gib I. Mihăescu (o tentativă făcută după moartei' actorului eşuează în stagiunea 1935-1936 a Naţionalului din Bucureşti) la acelaşi autor, *i-ol. cit.,* pp. 205-306. • •

lectură o respinge „cu elogii", cum se exprimă cu amărăciune autorul In interviul pe care i-l acordă lui Zaharia Stancu in 1934 Prin Şerban Cioculescu, mai întîi, prin Leon Baconsky, în vremea noastră, critica aşează această piesă a lui Gib L Mihăescu deasupra altora din încercările sale dramatice.

CRIZA ÎN BAROU

Textul dactilografiat al piesei într-un act *Criza în barou* se află în arhiva familiei scriitorului, la Drăgăşani (12 file, format 34x21). Prima filă lipseşte din această arhivă, aflîndu-se, împreună cu manuscrisul piesei, sub aceeaşi cotă: 15248, Ia Muzeul Literaturii Române din Bucureşti. Textul păstrat la Drăgăşani reprezintă o variantă definitivă, revăzută de autor, care face mici schimbări cu cerneală neagră. Titlul şi precizarea: *„Camera avocaţilor la o judecătorie de provincie"* sînt adăugate tot cu cerneală, după care urmează semnătura autorului. Personajele, cu numele lor în text, sînt notate cu creionul, pe margine, cu Uterele *A (Manole)* şi *B (Lică Popescx),* după care urmează semnul dialogului. Fila numerotată 2 de la Muzeul Literaturii Române *[1* rînduri dactilografiate) nu are legătură cu prima, care completează dactilograma păstrată Ia Drăgăşani.[2]

Varianta primară, în manuscris, are cîteva particularităţi care ne ajută să precizăm cu destulă siguranţă data elaborării acestui dialog. Manuscrisul numără 14 file.[3] Prima filă s-a pierdut, textul ei, anulat de autor la transcriere, aflîndu-se într-o variantă anterioară, pe versoul Filei a 10-a. Hîrtia, de culoare albastră, groasă (format 34x21), provine din formulare ale Preşedenţiei Consiliului de Miniştri, Direcţia Presei şi Informaţiilor. Deducem de aici că piesa a fost scrisă în timp ce autorul era funcţionar la Direcţia Presei (1930 — 1935). Filele sînt scrise cu cerneală neagră, cu multe ştersături, fără indicarea personajelor, cum a fost bătut textul şi la maşină. Deosebirile dintre cele două variante nu sînt esenţiale. La reluare, în textul pregătit pentru a fi bătut Ia maşină, scriitorul a făcut mai ales modificări menite să-l îmbunătăţească din punct de vedere formal, cîteodată printr-o subliniere, sau o precizare de amănunt: *plăcerea asta,* în manuscris *(A),* faţă de *plăcerea asta, într-adevăr deosebită,* în textul dactilografiat (£); *ovreiul (A), clientul (B); Ba e neagră (A), I.asă că-i neagră (B)* etc.

[1] Zaharia Stancu, *D.Gib I. Mihăescu despre „Rusoaica", despre alte romane, despre directori şi despre teatru,* in „Naţionalul nou", I (1934), nr. 115 din 26 sept., p. 2.

[2] Ne îndoim că textul pe care îl cuprinde face parte din acest dialog:

„Cinci şi jumătate! A nu... ş^tse jumătate... Oh Doamne!...

îşi întinde lung ciolanele, pe care, un m-jmmt, le simţise parcă lichefiindu-se, de torpoare. Se bucură că se află izrăşi zdravene şi dintr-un salt e din nou in picioare. Porneşte zorit în nssfîrşita. plimbare de la un colţ la altul. Şi faţa i se luminează de nădejde.

— He. .. parcă nu s-a intimplat să vină şi după oră !...

[3] Autorul numerotează cu cifra 5 două fila!

TEXTE RECUPERATE

[MAESTRUL]

CERCETAREA UNOR PIESE DE ARHIVĂ NECUNOSCUTE, CUM SÎNT CELE PĂSTRATE LA DRĂGĂŞANI, NE PERMITE SĂ PRECIZĂM MAI BINE ACTIVITATEA LITERARĂ DIN TINEREŢE A LUI GIB I. MIHĂESCU. COMBATANT ÎN PRIMA CONFLAGRAŢIE MONDIALĂ, SCRIITORUL INTRĂ ÎN LITERATURĂ CU CÎTEVA POVESTIRI DE RĂZBOI, PE CARE LE PUBLICĂ ÎN REVISTELE VREMII: *Linia întîi,* ÎN „LUCEAFĂRUL", FEBR. 1919, *Soldatul Nistor,* ÎN „SBURĂTORUL". SEPT. 1919, *Cel din urină cird,* IU „LUCEAFĂRUL, OCT.—NOIEMBRIE 1919, *Eroilor; lauri...,* ÎN ..HIENA", SEPT. 1920. ACESTE POVESTIRI PUN ÎN UMBRĂ, MAI MULT DATORITĂ GRAVITĂŢII TEMEI, SCHIŢELE SATIRICE DIN ANUL DEBUTULUI: *în tren,* ÎN „LUCEAFĂRUL", IULIE 1919, ŞI *Figurina,* ÎN „LUCEAFĂRUL", DECEMBRIE 1919. CERCETAREA ATELIERULUI SCRIITORULUI DIN ACEASTĂ PERIOADĂ NE DĂ POSIBILITATEA SĂ DEZVĂLUIM INTERESUL PE CARE IL MANIFESTA PENTRU O ARIE TEMATICĂ MULT MAI LARGĂ, ÎN CENTRU AFLÎNDU-SE DESTINUL OMULUI ALES, CARE SE DISTINGE PRIN CAPACITATEA SA CREATOARE, ÎN ARHIVA DE LA DRĂGĂŞANI ŞI LA MUZEUL LITERATURII ROMÂNE DIN BUCUREŞTI SE PĂSTREAZĂ NUMEROASE PROIECTE DE NUVELE ŞI LUCRĂRI DRAMATICE DIN ACEASTĂ PERIOADĂ, ÎN CARE EROII PREFERAŢI SÎNT POEŢII, CRITICII LITERARI SAU DE ARTĂ, ARTIŞTII, PLASTICI SAU DRAMATICI, MUZICIENII. PREFERINŢA PENTRU MEDIILE ARTISTICE ESTE EVIDENTĂ.

PE O FILĂ DETERIORATĂ DE TIMP, GREU DE CITIT DIN ACEASTĂ CAUZĂ, PĂSTRATĂ ÎN ARHIVA DE LA DRĂGĂŞANI, SE ÎNŞIRĂ O LISTĂ DE ASTFEL DE PROIECTE, CU UNELE AMĂNUNTE, LACONICE, ÎN DREPTUL CELOR MAI MULTE TITLURI. FILA ESTE SCRISĂ CU CREION CHIMIC, PE RECTO ŞI PE VERSO, CU MULTE ADAOSURI MARGINALE, SEMNE ŞI ŞTERSĂTURI. ESTE VORBA DE O FIŞĂ DE LUCRU, REDACTATĂ GRĂBIT, ÎN CARE PROZATORUL ALCĂTUIEŞTE UN REPERTORIU DE PROIECTE LITERARE, IMEDIAT CE SE ÎNTOARCE DIN MOLDOVA LA BUCUREŞTI. HÎRTIA, GRAFIA ŞI CHIAR

FOLOSIREA CREIONULUI CHIMIC, CU CARE STUDENTUL ÎȘI LUA ȘI NOTELE DE LA CURSURI[1] NE DAU POSIBILITATEA SĂ CONCHIDEM CĂ SCRIITORUL A ALCĂTUIT ACEASTĂ FIȘĂ ÎN EPOCA DEBUTULUI SĂU ÎN „LUCEAFĂRUL" ȘI „SBURĂTORUL" (1919). UNELE DIN ACESTE TITLURI VOR MAI APĂREA, CU PRECIZĂRI MAI BOGATE, ȘI ÎN ALTE FIȘE DIN ACELAȘI TIMP. ALTELE REPREZINTĂ BUCĂȚI LA CARE SCRIITORUL MEDITA, SAU LA CARE LUCRA MAI DE MULT *(Vedenia),* SAU CARE VOR VEDEA LUMINA TIPARULUI ÎN LUNILE URMĂTOARE *(La Marseiîlaise,* DEVENITĂ *Eroilor: lauri.. .).*

REȚINEM TITLURILE ȘI CÎTEVA DIN NOTELE CUPRINSE PE ACEASTĂ FIȘĂ. STAREA HÎRTIEI, RUPTĂ, PĂTATĂ, CU PĂRȚI IN CARE SCRISUL CU CREIONUL S-A ȘTERS, ÎMPIEDICĂ DESCIFRAREA INTEGRALĂ A TEXTULUI:

Manuscriptul furat, Hanul din râscruciul codrului (TITLU RELUAT PE O ALTĂ FIȘĂ. *n.n.), (Domnul Egalitate)* (DE ASEMENEA RELUAT, *n.n.). Pe cimpul nemuririi, Maeştrii, Demiurg* (EROU ȘI BARD), *Dincolo de tranşee. Vedenia, într-o noapte de cară* (FATA LUI DOM NAE), *Pentru piine* (COCOTA), *La Marseiîlaise, Masa a şaptea, Tatăl* IE» CÎTEVA PRECIZĂRI ILIZIBILE, *n.n.), Visul unei nopți de iarnă* (ARTUR PROTOPOPESCU), *Balada Bardului Barbar* (TITLU RELUAT ÎN DOUĂ ÎNSENINĂRI ULTERIOARE, *n.n.), Vestala* (CARE IESE ÎNAINTEA RIVALEI CONDAMNATE LA MOARTE), *Sclavul, Argatul, Lăutarul, Bandiții, Mama, Tatăl care are un copil din flori, Romanticul, Compozitorul si tenorul, Soldatul, Ofițerul, Servitorul, Copilul poetului, Doctorul.* PRECIZĂRILE AUTORULUI, MEEPÎND CU *Sclavul,* SÎNT MAI LARGI. CUM TEXTUL ESTE ILIZIBIL PE O MARE ÎNTINDERE, N-AM ÎNCERCAT SĂ-1 MAI REPRODUCEM. TITLURILE ȘI CELE CÎTEVA ÎNSEMNĂRI CARE POT FI CITITE NE DAU ÎNSĂ POSIBILITATEA SĂ GRUPĂM TEMELE CARE-L PREOCUPAU PE GIB L MIHĂESCU ÎN ACEASTĂ PERIOADĂ ÎN PATRU: 1) RĂZBOIUL, 2) VIAȚA ARTISTICĂ, 3) PREOCUPĂRI UMANITARISTE, 4) ÎNTÎMPLĂRI AVENTUROASE SAU EXTRAVAGANTE, ÎNTRE ACESTEA, UN LOC PREPONDERENT ÎL OCUPĂ IELE CARE EXPLOREAZĂ MEDIILE ARTISTICE: *Manuscriptul furat, Maeştrii, Demiurg, Balada Bardului Barbar, Compozitorul şi tenorul. Copilul poetului.* DE REMARCAT CĂ UNELE AU O LEGĂTURĂ DIRECTĂ CU *fMaestrul},* DUPĂ CUM VOM VEDEA. IN ÎNSEMNAREA CARE ÎNSOȚEȘTE TITLUL *Copilul poetului,* DE PILDĂ, CITIM ÎNTR-O PARANTEZĂ, CÎT NE PERMITE STAREA FOARTE PROASTĂ A MANUSCRISULUI, CĂ ESTE VORBA DE „PIESA TATĂLUI" COPILULUI, SPECULATĂ, SE PARE, DE UN EDITOR, POETUL OLTEA. NE ÎNTREBĂM, MAI ÎNTÎI, DACĂ ESTE VORBA DE

[1] ÎN ARHIVA DE LA DRĂGĂȘANI SE PĂSTREAZĂ'MAI MULTE FILE DINTR-UN CURS DE *Drept roman,* CARE CORESPUND PERFECT (HÎRTIE, GRAFIE, CREION) CU SCHIȚELE DE PROIECTE LITERARE LA CARE NE REFERIM. TOALC ACESTE INDICII EXLCRIOARE NE CONDUC LA ANUL DEBUTULUI, CÎND SCRIITORUL, DIN NOU STUDENT, DUPĂ CAMPANIA DIN 1916—1918, FRECVENTA ȘI CERCURILE LITERARE BUCUREȘTENE, POATE MAI ASIDUU RA' AMFITEATRELE FATUITĂȚII DE DREPT.

VREO LEGĂTURĂ CU *Manuscriptul furat* ȘI, IN AL DOILEA RÎND, OBSERVĂM CĂ POETUL OLTEA APARE. ÎN MAI MULTE VARIANTE, ȘI ÎN MANUSCRISUL PIESEI *[Maestrul].* PE O JUMĂTATE DE FILĂ, RUPTĂ DINTR-UN FORMNLAR, SCRIITORUL NOTEAZĂ, CU CREION CHIMIC, ORDINEA RELATIVĂ A UNOR SCENE DIN PIESA *[Maestrul]:* „1} D-NA ȘI D-1 CORNEA, 2) CERNEA. 3) <POETUL> CERNEA ȘI POETUL CUDALB, 4> CORNEA, 5I CORNEA ȘI D-NA CORNEA". GIB I. MIHĂESCU REVINE ASUPRA ACESTOR PROIECTE ÎNTR-UN MANUSCRIS CEVA MAI ÎNTINS ȘI MAI ORDONAT, PĂSTRAT ÎN ARHIVA DE LA DRĂGĂȘANI. MANUSCRISUL CU ACESTE ÎNSEMNĂRI NUMĂR* 5 FILE, SCRISE CU CREIONUL SAU CU CERNEALĂ, PE RECTO ȘI VERSO. PRIMELE- TREI FILE SÎNT RUPTE DINTR-UN CAIET, IAR CELELALTE DOUĂ REZULTĂ DINTR-O JUMĂTATE DE COALĂ ÎNDOITĂ. ACESTE NOTE &ÎNT COMPUSE DIN FRIZE SUMARE, CHIAR ELIPTICE. CHITE FĂRĂ SÂ AVEM POSIBILITATEA DE A CUNOAȘTE INTENȚIILE ȘI CODUL PERSONAL CARE URMA SĂ-1 AJUTE PE SCRIITOR ÎN DEZVOLTAREA LOR PÎNĂ LA TEXTUL DEFINITIV, ASTFEL DE FRAZE APAR, ÎN UNELE CAZURI, CRIPTICE SAU CHIAR PROST SCRISE. ELE SÎNT REZULTATUL UNEI ELABORĂRI EXTREM DE GRĂBITE, SUB IMPERIUL UNOR IDEI ÎNCĂ INSUFICIENT PRELUCRATE. PRIMUL SAU PRIMELE CUVINTE SÎNT SUBLINIATE DE AUTOR, PENTRU A DEPARTAJA O ÎNSEMNARE DE ALTA SAU PENTRU A OBȚINE ȘI UN EVENTUAL REPERTORIU DE TITLURI. DIN LOC ÎN LOC NOTA ESTE TĂIATĂ CU LINII VERTICALE, CU CERNEALĂ, DE REGULĂ GENERALĂ, CUM AM OBSERVAT ȘI ALTĂDATĂ, CÎND AUTORUL A FOLOSIT-O ÎNTR-O SCHIȚĂ SAU NUVELĂ. PESTE TEXTUL TĂIAT, AUTORUL NOTEAZĂ CUVINTUL: *„sens".* AȘA ESTE CAZUL *cu* NOTA *Violonistul* (F. LV. — F. 2C; FOLOSITĂ ÎN REDACTAREA SCHIȚEI *în tren.* PUBLICATĂ TU „LUCEAFĂRUL", SERIA A 111-A, BUCUREȘTI, IV, NR. 13—14, IULIE 1919, PP. 294—297. SCHIȚA ESTE REPRODUSĂ IN EDIȚIA DE FAȚĂ, VOI. I, PP. 10-19. VESI ȘI COMENTARIILE DE LA P. 763. FORMÎND O UNITATE, REPRODUCEM ÎN ÎNTREGIME ACEST MANUSCRIS, URMIND SÂ NE OPRIM ASUPRA CELOR MAI INTERESANTE DIN ACESTE SUMARE PROIECTE, CU PRECĂDERE ASUPRA ACELWA CARE AU O LEGĂTURĂ, MAI DIRECTĂ SAU MAI PUȚIN DIRECTA, CU OPERA DRAMATICĂ A SCRIITORULUI.

j.Sccrscarul de avocat, LICENȚIAT ETC. ÎN SEARA LICENȚEI, TOATĂ LUMEA ERA A LUI. ACOSTEAZĂ O DOMNIȘOARĂ; ÎL FACE PROST; SUNT SECRETAR EÎ' EȘTI PROST.

Căminul de studenți. D-RA. VINE O STUDENTĂ D-NĂ. TOȚI STUDENȚII TU JURUL EI. REUȘEȘTE STUDENTUL D-REI CELEI MAI FRUMOASE. ACEASTA U SPIONEAZĂ. ÎNȚELEGE DE CE.

Poetul CARE CREDE MULT DESPRE SINE. ÎNTR-O SEARĂ, TU NIȘTE D-RE, LA BERĂRIE. IN CULMEA EXPANSIUNCI. LA MASA DE ALĂTURI, CÎȚIVA POEȚI. VĂ POT DEMONSTRA CĂ SUNT FOARTE UȘOR DE FĂCUT VERSURILE LUI.

D-ra femenistă găseşte în sfîrşit unul care are părerile ei. Acesta o cucereşte- Se iveşte un altul cu păreri contrare. El vorbeşte aşa de frumos că i-o ia. Femenistul se miră. Ea devine contra femeuismului.

Soțul văduvei căreia[1] i-afu] mai murit 3 bărbați. EI tot o ia, neîncrezător în astfel de prostii. I se întîmplă un accident de tramvai; nu mai umblă cu tramvaiul, ci cu trăsura; i se întîmplă altul, de trăsură. Şi aşa mai... Frica de a nu muri şi el tl cuprinde.

Execuția cu baioneia: Eram şi eu printre cei de executat. Ofițerul glumea. îi repezea spre noi şi-i speria[2]. Am înțeles că nu ne va. executa şi m-am legat de speranța asta.

Cazaca, care se laudă că a luat parle la o şarjă. Un vis: femeia iubită care năvăleşte la mine cu sabia scoasă. (0 studentă rusă la Paris, sergentă la cazaci.]

(Mama frumoasă cu fiică utilă.)

Poetul bătrîn. către poeții tineri, fremătători: am luptat cu mine însumi ca să vă spun. Ei bine, aveam o fantezie grozavă. Am început să fumez; a început să dispară încetul cu încetul. N-am ştiut de ce. Fumam mult. (Dar spre bătrînețe) Condusesem că sunt un mediocru. Spre bătrînețe am lăsat tutunul, căci suferearn de inimă. O reîntoarcere bruscă a fanteziei... dar scurtă. Pe urmă a venit bStrinețea. Noi rîdem şi fumăm înainte.

Femeia care spune la toată-lumea că e amanta lui X şi totuşi nu i se dă.

Femeia prinsă de amantul ei cu altul. Friia ei. Dar amantul nu zice nimic. Furia ei.

Unghiul lobului frontal. Gelozie între *1* savanți.

intre femeia cultă şi femeia frumoasă. Gelozie intre amindouă.

Curiozitate. Visez Ia şosea. Un domn vine şi se spînzură in fața mea. Fringhia puțin lungă; poate să-şi facă vînt, în vîrîul piciorului, de la pămînt. Privirea lui îmi cere ajutor, în fața morții dă înapoi. L-am lăsat, ca un las, de curiozitate.

Doi pictori cari pictează la şosea. Nu se cunosc. Se privesc cu dispreț unul pe altul; caută fiecare să vadă ce fac din cauza

[1] In ms. *care.*
[2] în ms. *sprea.*

unei fete. Se întîlnesc prin acelaş tufiş, porniți amîndoi să vadă ce lucrează.

Nemțoaica virgină; iubire şi pentru război. In refugiu. La reîntoarcere o văd cu un ofițer neamț; i se dase. Mă priveşte cu ceva atenție dar şi cu dispreț. Vorbim. Ți-ara spus că vom învinge. Nemții sunt bătuți.

Academia. Ne privim peste bănci. *Un eclair, puis...* Vine un maestru renumit. Ea nu se mai uită la mioe sau f. puțin. Gelozie pe maestru.

Studentul devine din ce în ce mai trist şi mai slab. E palid şi frumos. Vede o d-ră la berărie. Ochiri, zîmbete, rîsete cu subînțelesuri, vorbe în şoapte. Fericit. Dimineața, cind se scoală vesel, scuipă sînge. Trist şi vesel. A doua zi idem. A treia. Ia sputa în sticlă, se duce la laborator. <Seara întîtneş) Cînd să ia rezultatul, i-1 dă domnişoara din seara trecută. Era şi ea studentă. Cum, e al dvs., buletinul? O, nu. Dar e? Pozitiv! Da. Da. Bieții tuberculoşi. O! El rîde ca ea să nu bănuiască şi rid amîndoi- El face spirite etc.

Studenta care e curtată. Ar vrea să se dea, nu se dă; iubeşte un tînăr care nu vrea să ştie de căsătorie. E hotărîtâ să i se dea. Nu îndrăzneşte. îi scapă la momentul oportun. El o părăseşte. Ea se face profesoară, pleacă în provincie. Cancanuri etc. Nu se mărită deşi respinge ocazii. 30 — 35 ani. Se dă unui licean. Iubirea e dulce; regrete. De necaz [o] sfătuia [pe] o colegă a ei mai tînără să aştepte măritişul şi să nu cedeze unui tînăr care o curta pe cealaltă. Pe urmă îi spune adevărul. Dar nici cealaltă n-o ascultă.

Violonistul care se dă *în tren*[1] *(s.n.)* drept o celebritate. La o stație următoare se urcă celebritatea. Ea, cea pe care *Primus* o ceruse dindu-se celebritate, nu cunoştea pe *Secundus*[2], celebritatea. *Secundus* nu ştie nimic. *Primus* nu cunoaşte pe *Secundus* şi se laudă înainte. *Secundus* zîmbeşte. Laudele devin prea mari, lipsă de modestie, spune cineva la urechea lui *Secundus,* care tresare. El ar vrea să întrerupă pe tînăr, dar îi pare râu că cucerise dama. Vine în gara apropiată cineva în vagon. Ați venit, şi pronunță numele celebrității. Toți se privesc. *Primus* e galben. *Secundus* se apropie de el. — Şi pe

[1] Vezi schița cu acest titlu. Peste textul barat al însemnării, autorul notea2ă: ..scris".
[2] Sublinierea numelor personajelor *(Primus, Secundus)* ne aparține.

MINE MÂ CHEAMĂ TOT AŞA CA PE D-TA. SUNT NEFERICIT CĂ N-AM TALENTUL D-TALE.'

Geniul SOCIALISTULUI: CUM AI PUTUT SĂ TE GÎNDEŞTI CĂ VEI FI EGAL CU MINE. EU ÎŢI VOI DA, CE-ŢI VOI DA, DIN MILĂ, DAR TU NU VEI IZBUTI NICIODATĂ SĂ IEI CEVA DIN MIINILE MELE. *Fata frumoasă şi egalitatea, fs.a.)*

Tipul CARE SE POARTĂ RĂU CU ALTUL DAR CARE TOT EL POZEAZĂ ÎN VICTIMĂ. •

Moştenirea DE 2 MILIOANE, DACĂ VOR AVEA COPII. BL, BĂRBATUL EI, O IUBEŞTE MULT. ŞI N-AR VREA CA EA SĂ I SE DEA ALTUIA. TREBUIE ÎNSĂ. ÎN MOMENTTIL CÎND EA SE DĂ. (COMEDIE: EL TIP DE GELOSJ AL TREILEA IUBIND ŞI EL PE CEA CARE I SE DĂ DOAR DE OCAZIE. MAUPASSANT.

Domnişoara STĂ ÎN ACEEAŞI CASĂ CU UN POET; EL LA MANSARDĂ. SE AUDE DE MARELE SUCCES AL UNEI PIESE. EA ÎL PRIVEŞTE DISPREŢUITOR PE POET, GTRTDIND LA CELĂLALT, DEŞI ACESTA ERA AUTORUL. CONVORBIRI ÎNTRE EI ÎNAINTE ŞI DUPĂ.

Socialistul CARE MOŞTENEŞTE UN MILION. CUM SE ASCUNDE DE TOVARĂŞI.

Balada Bardului Barbar. NEÎNŢELES DE SOŢIA LUI PE CARE O LUASE DIN DATORIE;

Tipul CARE ÎŞI ÎNCHIPUIE CĂ PENTRU A CUCERI O FEMEIE TREBUIE SĂ-I VORBEASCĂ MULT. TOACĂ FĂRĂ VOIE [LECTURĂ INCERTĂ].

Poetul CARE SE DUCE LA UN CRITIC SĂ-I CITEASCĂ; ÎL PISEAZĂ CRITICUL PE EL.

Domnişoara CARE CITEŞTE POEZII UNUI CRITIC. IUBEŞTI D-RĂ ? OCHI MARI. (LOVINESCU)

Preotul CARE SĂVTRŞEŞTE O CRIMĂ DIN *apostolat (s.a.l.* TREBUIE S-O SĂVÎRŞEASCĂ. SALVASE SOCIETATEA. AVOCATUL PLEDEAZĂ CĂ ERA BEAT. NU!

Ex lex. BUCURIA CELUI CARE GĂSEŞTE ACEST TITLU.

Savantul BĂTRÎN, FILOLOG DE EX., CARE CITEŞTE ÎN TEZA DE DOCTORAT A UNUI MEDICINIST CĂ CREIERUL BĂTRINILOR ÎNCEPE SÂ SCADĂ. GÎNDURI AMARE. ÎL SIMTE NOAPTE SCĂZÎND. SE CONVINGE SINGUR CĂ ÎNCEPE SĂ DEVINĂ IDIOT. ÎŞI LUASE ADIO CU SENINĂTATE DE LA TINEREŢE: ACUM ERA ACUM.

Mediocrul: AVÎNTUL LUI DE BUCURIE ÎN FAŢA INFERIORITĂŢII UNUI AL TREILEA, ŞI MAI ŞI, ŞI UNUI AL PATRULEA. ÎL FACE SĂ SE CREADĂ EGAL CU CEI MARI.

' ACEST MIC TEXT FORMEAZĂ NUCLEUL EPIC AL SCHIŢEI *în tren* (1919).

Spiritele MARI PAR A SE MENŢINE. BUDA e MAI INTELIGENT DECIT APROAPE TOŢI DE-ACUM. DAR CIND PENTRU GENIILE VIITORULUI noi VOM PĂREA NIŞTE COPII, EI VOR RÎDE de SISTEMELE ŞI PRETENŢIILE NOASTRE <JI IN SPECIAL) FAŢĂ DE SĂRITURILE PE care EI LE VOR FACE ÎNTRU CĂUTAREA ADEVĂRULUI, SĂRITURI care LA cei MAI SUPERIORI OAMENI AI NOŞTRI SUNT MICI. GELOZIA SAVANTULUI DE-ACUMA.

Autorul DE REVISTE PROASTE: ÎN LOC DE SPIRIT, POMOGRAFIE-VISĂTORUL MAHALALEI.

Doamna CARE LANSEAZĂ UN POET'; ÎL PĂRĂSEŞTE apDi. EL SUFERE; EA iiu-i CEDEAZĂ VROIND CA EL să SUFERE, S-O BLESTEME. BLESTEMUL LUI ÎI FACE BINE, O ÎNEÎNTĂ. SIMTE SENZAŢIA MARILOR AMANTE INSPIRATOARE. DAR EL AMENINŢĂ să IA pe ALTA. SE SCHIMBĂ CA PRIN FARmec, ÎNCEARCĂ SĂ REDEŞTEPTE AMORUL. ZADARNIC. LUI I se PARE CURIOS: O IMPLORASE ATÎTA ŞI ACUMA. EL IUBEŞTE PE cea NOUĂ.

Subrita MAHALALEI. O REVISTĂ DE MAHALA. EA JOACĂ INFECT. PRIMEŞTE UN COŞ CU FLORI ŞI APLAUZE DE UNDE PORNEA COŞUL. EMOŢIE; A JUCAT BINE. VINE IN CABINĂ UN FUNCŢIONAR COMERCIAL. JOCUL DVS. GROZAV! EA SOCOATE TÎMPIŢI PE CEI CE-AU DAT-O AFARĂ DIN CONSERVATOR, ÎN NOAPTEA ACEEA SE CULCĂ cu FUNCŢIONARUL. E PRIMUL CARE-I VORBISE DE TALENT. ŞI-O IMPRESIONEAZĂ MULT ACEST LUCRU, CU TOATE că NICI EA NU MAI CREDEA ÎN EL,

La pictorul X, ARTISTA Z FACE CUNOŞTINŢĂ C-UN CRONICAR DRAMATIC: ea LI CITEA CRONICILE; EL VORBEA DE MARILE TEATRE şi era SPAIMA ARTIŞTILOR ŞI ARTISTELOR. EA JUCA LA TEATRE UNDE el NICI NU SE DUCEA. ÎNTR-UN RÎND PICTORUL ii SPUSE EI că-i VA ADUCE pe CRONICAR LA TEATRUL EI, CÂ ACELA SI va FACE UN ARTICOL ELOGIOS, DESCOPERINDU-i TALENTUL. PREPARAŢIILE ei. (SFORŢĂRI DE-A FI ARTISTĂ MARE.) CRONICARUL RÎDE ÎNSĂ. ÎN faţa EI. CA SÂ-i FACĂ PLĂCERE PICTORULUI, FACE PE SERIOSUL ETC. AI FOST BINE D-RĂ. BUCURIA EI este EXTRAORDINARĂ. SE DĂ PICTORULUI. AŞTEPTÎND JURNALUL DE A DOUA, A TREIA, A PATRA ZI. NIMIC, NIMIC. EA TOT CUMPĂRĂ ÎNAINTE.

Cronicarul CARE DISTRUGE O ARTISTĂ. EA I SE DĂ. EL ÎI ADUCE LAUDE CORPULUI, REVINE PUŢIN ASUPRA JOCULUI, DAR NU o DĂ ca MARE. EA SE ÎNVERŞUNEAZĂ. EL ÎNCEPE a O IUBI. DAR NU VREA SĂ-şi STRICE REPUTAŢIA DE CRITIC CONŞTIINCIOS ŞI DE GUST. CĂCI EA juca EXACT, DAR N-AVEA EMOŢIE. EL TOT SPERA CĂ SE VA ÎNDREPTA. Ea IL PĂRĂSEŞTE: EL SUFERE GROZAV. EA II VA RECEDA DACĂ ÎI va FACE O

' VEZI SCHIŢA *Figurina,* „LUCEAFĂRUL"', ALV. NR. 20—21, DECEMBRIE 1919, RETIPĂRITĂ IN EDIŢIA DE FAŢĂ, \o\. I, PP. 32—50.

cronică elogioasă. O face. Bucuria ei este extraordinară. Femeia care se înctntă cu laude false.

Visătorul de dame din lumea mare. Dar n-are talent puternic. Ajunge la ele pe alte căi. Nu prin talent. Ciudă.

(Timidul se plînge că nu-l iubeşte nici o femeie. începe cu una; celelalte toate se grăbesc. Nu le mai poate prididi. începe să slăbească. E delicat şi nu poate goni nici una. Şi se ivesc din ce în ce mai multe.

La cinematograf. Din desfăşurarea filmului: vestea sosirii bărbatului, supărătoare amanţilor. « D-aia e rău să fii bărbat », exclamă cineva, un artist, * produc neplăceri». Stătea alături de un domn şi-o doamnă. Doamna cu simpatie, bărbatul ÎI priveşte cu ură.

Epigramistul. Discuţie cu cineva. îl agasează *[lectură incertă]* cu dispreţul lui şi pleacă nespus de mindru. A doua zi apare volumul aceluia. Face furori. O nouă intiluire.

Poetul, cînd vine primăvara, se plimbă: e fericit. Se întoarce la el; începe să scrie: Toamna.)[1]

Adam gonit din rai. Acolo iubea doar platonic. Chiar D-zeu vorbise cu un *furmează cîteva cuvinte ilizibile]* să-i dea să miroase o floare ca să fie însărcinată. Mărul. Goana. Trişti: în ei reînviază patimile, pe care nn le resimţiseră pînă atunci. Pofta de viaţă, de luptă, de iubire. « îţi mulţumesc. Doamne, că-mi dai viaţa. Mai bine aşa şi scurtă, decît infinită si monotonă. »

(Poetul timid care-n prezenţa unei femei imaginează lucruri extraordinare. Nu e-n stare totuşi să spuie o vorbă.)

Omul care vrea să statornicească imaginaţia in legi definitive: oricine, în urma consultării acestor legi, ar putea inventa. Iar el, legiuitorul, ar acumula de-a lungul veacurilor gloria celorlalţi, pe care le-o fură definitiv: îi şi vede fără glorie, căci el are imaginaţie. Dar primul pe care-l învaţă teoria lui dă greş.

(Tipul cu imaginaţie neprectzată; geniu neprecizat.)

[1] Notele: *Timidul La cinematograf, Epigramistul,* ***Poetul*** sînt tăiate cu cerneală, fără să apară peste ele cuvintul *„sens'* ca în cazul acelora pe care le-a definitivat şi'publicat. Ultima. ***Poetul,*** are o evidentă legătură cu schiţa *Zi de primăvară,* apărută în „Gândirea", I, nr. 3, iunie 1921. p. 47. Textul se află reprodus în ediţia de faţă, voi. I, pp. 51—54. Nu ştim cum au fost folosite celelalte 3 note şterse, care puteau deveni subiecte de povestiri pentru revistele şi ziarele vremii.

Turcul cu haremul. îşi ţinea femeia închisă: o fereşte de orice. Deodată îi vine bănuiala că ea nu-l iubeşte şi că i se dă şi i se arată a lui, el nemaiavînd nici un concurent. L-ar iubi alegîndu-l faţă de altul. încearcă. Negativ. — Altul tot aşa; dar n-o iubeşte nimeni altul pe nevastă-sa. N-o mai iubeşte nici el.

Ofiţerul care înşeală o fată ş-o părăseşte. în seara cînd se hotărăşte să n-o mai primească, o granată îi rupe o mînă.

(Femeia care s-a jertfit pentru mine şi de care mi-a fost ruşine acum să ies cu ea pe stradă.)

Triumful imbecililor. Suflet superb, elastic, subţire, superior, mare visător, mîndru de inteligenţa lui. Burghezii din juru-i îi simt mîndria. Ciocnire: unii se retrag neînţelegîndu-l; laşii rămîn alături, urindu-l dar slăvindu-l. Inventează ceva. Toată lumea e în aşteptare. Fericit de mersul triumfător al invenţiei nu spune la nimeni, dar îşi arată şi mai mult orgoliul lui de nobil intelectual. Ei pricep că el prepară ceva în umbră [...]>

Femeia căreia i-a murit bărbatul de cîtva timp, tristă pe stradă. Un tip asemănător cu bărbatul trece. Ea ramîne pe loc împietrită. Tipul se apropie tot mai mult şi trece nepăsător. Ea se ia după el, fără să ştie ce face. El se întoarce, îi propune cuvinte murdare.

Cei doi: unul povesteşte anecdota cu o căţea: unul zice căţâ, celălalt căţe; se ceartă asupra oraşului undo s-a întîmplat anecri of a.

Prietenul bun: nevasta prietenului lui ii face curte; el o urăşte pentru asta; ea îl invită şi-l primeşte aproape goală; el se indignează, dar ea e frumoasă: dialogul lor[2]; o ia la bătaie. Acasă are insomnie. Găseşte pe prieten la nevasta lui.

(Nu-mi place tipul ăla: leşinat, abia se mişcă. Nu-mi place tipul ăsta ce tot merge aşa ţanţoş. Nu-mi place tipul ăsta, aşa, nici moale, nici ţanţoş.)

Poetul care vrînd să se însoare face pe modestul cu zestrea. Socrul speculează. El vroise totuşi s-o ia p. bani. Ajunge s-o ia fără nici un ban.

Gogulet. c:<? cauţi d-le? Ieşi afară! Că am venit. etc. Ieşi, d-le, afara. Mie: Fă tu pe unchiu. Zi-mi. Bine, Gogulel Eu: — Bine, Gogule.

[1] Textul urma pe o filă care nu s-a păstrat.
[2] De reţinut acemănările cu *între porţelanuri.*

(Noaptea de sticlă'. Poetul pe care toţi il respinsese, bolnav do oftică, pe patul de moarte, primeşte prin gazete vestea marei lui reuşite tocmai acum. Deschide fereastra: noaptea de sticlă.)

D-ra amatoare de senzaţii violente aice *[cuvînt ilizibil]*. Supusă la încercări din ce în ce mai mari. Frică şi *[cuvînt ilizibil]*.

Marele filozof recunoaşte adevărul uriaş exprimat de înaintaşul său. Şi el se gîndeşte la o uriaşe teorie, care să dărime pe-a celui dintăi.

Minunea: ţăranul care dueîndu-se acasă după front cade de oboseală, i-e frică, oboseala îl învinge. Cere ajutorul lui D-zeu ca pe front. Se trezeşte, cunoaşte locurile din juru-i.

(Amorul prin stăpînire, prin prefacere de indiferenţă. Comparaţie între mine şi cel ce se boceşte. Dar ajunge la concluzia că al lui e adevăratul amor. încerc s-o conving... dar văd că imediat ce mă simte slab, se ridică de sub stăpînirea-mi. Sunt condamnat să mă prefac înainte.)

Tipul care găseşte pe tipesa ce-o ceruse el, şi-1 refuzase, cocotă. îi face o vizită.

D-na din elită care n-are naţionalitate. Iubea pe francez. EI simte aceasta; gelos de patria lui.

Amanta poetului care se poartă rău cu el, ca el s-o blesteme frumos.

Tipul care face intenţionat pe zăpăcitul să se creadă că e savant. Cum îi iese zăpăceala.

Soţia poetului, poetă, nu 4a pe un prostovan care-i face curte, căci n-are stil in vorbă; ia pe un poet: gelozie literară pe soţul ei. Bătaie. El aşteaptă momentul cînd ea va înţelege şi-1 va părăsi.

Artista mare care trăieşte cu un cronicar prost. Fiindu-i amant, el vorbise intîi bine de ea. Pe urmă toată critica. Ea credea — ca şi el — că el a dat tonul şi imediat ce va înceta sâ-1 iubească va fi doborîtă. El era însă un cretin. Pe ea însă ar fi iubit-o mulţi. Un autor chiar o iubeşte, ca şi ea pe el, dar nu-şi spun nici unul."[1]

. [1] Peste textul acestei note se suprapun, scrise cu litere mari, cuvintele: *Pictorul Sulţină.* Vezi comentariul şi textul publicat de Diana Cristcv sub acest titlu *[Pictorul Sulfină]* în „Manuscriptum", XI, 1138), 1980, pp. 105 — 115. Diana. Cristev observă cu justeţe legătura dintre acest tip de personaj şi eroii unor încercări teatrale din tinereţe (p. 108).

Din cele 69 de proiecte, de schiţe, nuvele sau piese de teatru, cîte cuprind aceste însemnări fugare ale autorului, 24 sînt consacrate vieţii artistice: *Poetul, Poetul bătrin, Doi pictări, Academia, Violonistul, Domnişoara [şi poetul], Balada Bardului Barbar, Poetul [şi criticul]. Domnişoara [şi criticul]. Autorul, Doamna care lansează un poet, Subreta, La pictorul X, Cronicarul, Visătorul, La cinematograf, Epigramistul, Poetul [, primăvara], (Poetul timid}, Poetul [şi zestrea], Noaptea de sticlă, Amanta poetului, Soţia poetului, Artista.* La acestea vin să se adauge, în mod firesc, cel puţin alte 9 însemnări în care autorul se arată preocupat de creator în general: savant, filolog sau filozof, inventator, jurist etc. Aproape jumătate din aceste însemnări (33) explorează aşadar medii artistice şi intelectuale. Unghiul din care sînt privite personajele este, de cele mai multe ori, ironic, întocmai ca în schiţele *In tren* şi *Figurina,* „cu eroi farsori, înfăţişaţi într-o atmosferă de comic şi de satiră" („Gândirea", nr. 10, dec. 1935, p. 490). Cu unele excepţii (Romulus Dianu), aceste lucrări de tinereţe ale scriitorului n-au întrunit adeziunea criticii. Aceeaşi „atmosferă de comic şi de satiră" învăluie şi personajele din primul proiect dramatic al lui Gib I. Mihăescu, piesa neterminată *[Maestrul],* care comunică foarte clar cu schiţele începutului publicate in „Luceafărul" *(în tren, Figurina).*

In arhiva de la Drăgăşani se păstrează o însemnare în care scriitorul, sub cuvintele *Născut si făcui,* schiţează pentru prima dată subiectul acestei piese. însemnarea, în parte dialogată, făcută cu creion chimic pe o filă de caiet, are toate caracteristicile grafice din perioada de tinereţe. Se mai păstrează, în aceeaşi arhivă, precum şi în fondu] de manuscrise de la Muzeul Literaturii Române, şi alte însemnări din. această perioadă, care interesează creaţia sa dramatică[1]. Varianta nuvelei *Vedenia,* citită de autor în cercul revistei „Luceafărul" în 1919, redactată înainte de această dată, păstrată, de asemenea, în arhiva de la Drăgăşani, are exact aceleaşi particularităţi grafice: scris mărunt, ordonat, mai strîns, cu literele mai puţin aruncate, chiar caligrafic tn pasajele recopiate. Supunîndu-se unor obişnuinţe din perioada şcolarităţii, scriitorul foloseşte mult creionul şi hîrtia de caiet. Corobormd rezultatele analizei de fond, prin reportarea la cele două schiţe satirice din 1919 (care de altfel figurează între proiectele citate), cu cele ale

[1] Cele de la M.L.R. au fost cercetate de Diana Cristev în sludiul *Gib I. Mihăescu — drar/uUurg veleitar?* în „Mamiscriptum"', II, nr. 1(2), 1971, pp. 94 - 107.

analizei factorilor exteriori (hîrtie, grafie, cerneală, creion) ajungem la concluzia că scriitorul a redactat textul *Născut și făcut* în 1919.

„Născut și făcut: și-i spune pe departe că acești poeți strică casele oamenilor. El aprobă adulterul făcut cu poeții și-i face elogiul adulterului (cu mult mai frumos și mai poetic decît îl făcuse prozaicul poet cînd vrusese s-o captiveze). Face deosebirea între banalitatea căsătoriei și poezia adulterului[1], îi pare rău că unchi-său I-a făcut să urmeze comerțul. Simte că ar scrie, dar i se pare că s-ar face de rîs. El scrie, dar pe ascuns. I-e rușine să citească poetului. *Născut*[2] spune: Eu nu sunt ca *Făcui,* care de la sine a abordat poezia. Vine *F.* și spune: Și culmea, nu m-aș fi gîndit că am să ajung mare scriitor. Dar tot auzind pe *N.,* am prins gustul. Iar N.: Uile omul mare; de ce se apucă, îl prinde, dar eu pe care nici comerțul nu mă prinde. Iar *F.:* Am făcut cîteva afaceri adorabile pe lingă poezie! Iar N.: TJite omul mare, el face și afaceri și reușește; iar scrisul îi e ușor. Nu ca mine care sunt pierdut după scrieri. *F.;* Cum. scrii ceva? *N.:* Nu, nu. Abia în urmă, aproape bătrîn, *N.* trimite unui critic o piesă pe care o ținuse o viață întreagă. Criticul vine și-i spune: E o capodoperă pe lingă care operele lui *F.* nu fac două parale El privește pînă aici iubirea soției ca o favoare și i sc pare curios cum o femeie atît de superioară, amantă de poet, mai are timp să se uite și la el. Cînd își prinde nevasta, crede că poetul, rivalul său — Stan Bolohan — sufere."

Pe versoul acestei file se află o însemnare care comunică cu notele *Geniul, Moștenirea, Socialistul.* Subiectul și chiar un termen tehnic latinesc ca *patrimonium,* precum și grafia asemănătoare cu aceea din unele note de curs (unele din ele referitoare chiar la *Dreptul roman)* ne întăresc și mai mult în convingerea că proiectul *Născut și Făcut* este din 1919, sau anterior, din perioada începuturilor studiilor sale universitare. Pentru valoarea lui documentară, reproducem și acest text:

„Domnul Egalitate: geniul care tună și fulgeră contra moștenirilor; nu e socialist pentru că e dc părere ca fiecare să aibe avere după resursele lui intelectuale. Cere desființarea

[1] Nu altfel gîndește Geo din drama *Pavilionul cu umbre.*

[2] Sublinierile, cu excepția începutului, *Născut, Făcut, N., F.* ne aparțin.

moștenirii însă pentru ca toți să se ridice de jos. Aceasta e egalitatea pe care o propovăduiește el și pe eare legile, dacă n-o admit[1] o va pune el în practică cu imensele lui averi, cîștigate din greu. El e geniu și știe că cei ca el vor fi bogați. E orator bun și-i influențează pe toți cu puterea Iui de vorbire; alcătuiește un partid întreg. Moștenirea unui copil e un *patrimonium,* după el, care se fură societății. Dar el fiind geniu, copilul lui se naște idiot, tocmai cînd el a hotărît să-și împartă averile, fiind încă - în viață, ca copilul lui să nu moștenească; văzîndu-și copilul idiot, din cauza cheltuielii de energie intelectuală a lui, înțelege că și-a furat copilul."

Din aceeași perioadă este și un alt proiect, pe care scriitorul îl intitulează *Balada Bardului Barbar.* între acest text și însemnarea anterioară cu acest titlu (v. p. 390) nu mai este decît o foarte vagă legătură. Pe versoul filei se află notat, fără precizări în plus, un alt titlu întîlnit și în însemnările anterioare: *Hanul din răscruciul drumului.* Textul *Balada Bardului Barbar* are exact aceleași caracteristici grafice ca și *Născut și Făcut.* Scriitorul folosește pînă și majusculele *(Bardul Barbar)* pentru a pune în relief cuvintele care numesc personaje fără o stare civilă bine precizată, individualități încă neînchegate. Cu *Balada Bardului Barbar* scriitorul încearcă să realizeze o legătură între două grupuri tematice care îl preocupau atunci: temele umanitariste, cu problematică socială, și cele intelectualiste, axate pe raportul dintre creator și îndrumător (poet, în sens larg, și critic, artist și cronicar). Scriitorul găsește, cum și notează undeva, în aceste raporturi, subiecte de comedie, în care strecoară reflecții amare.

„Balada Bardului Barbar. Poetul de jos care are trecere In saloane. Și-aduce aminte că <el[2] e ridicat) părinții lui sunt lucrători de fabrică și părăsește saloanele, p[entru] a se îmbrăca prost și a pleda pentru mase. Poezia lui delicată și lirică devine declamatoare. Iubita lui, o femeie din lumea mare, îl înșeală cu altul <; el se c> văzînd că n-o mai bagă în seamă. El se căsătorește cu o săracă, dar aceea nu primește ca el să-și împartă banii săracilor ; ea înțelesese să-l ia ca s-o facă cocoană. Altfel ia pe muncitorul pe care-1 părăsise p[entru] poet. Chiar înainte de a o lua,

[1] în text *admite.*

[2] Scriitorul n-a tăiat și pronumele *el,* deși este evident că ține de *ridicat.*

poeziile iui socialiste n-o <ncinta[u]; dar simte o deosebită plăcere pf_entru] poeziile lui lirice şi parnasiene. El îşi dă seama de prăpastia în care a intrat şi vrea să se reîntoarcă la nobila *[lectură incertă]* lui iubită; aceea <chiar) cumpără fabrica în care el se făcuse lucrător; ea-1 dispreţuieşte acum. Poeziile lui nu mai sunt vîndute şi un critic mare declară că ultimele lui opere, cu care se ocupase cea mai mare parte din viaţă, nu-s artă ci demagogic. El se găseşte deci în situaţia Bardului Barbar care scrie poezii la Roma, dar nefiind înţeles se reîntoarce în patria lui, unde de asemenea nu e înţeles. Si el are impresia că e suspendat în golul rece, ca un astru ţinut în loc, „la jumătate de drum de doi sori în mers" *[cuvînt ilizibil]*-

După aceste tentative, surprinzătoare prin mulţimea ieşită din comun a proiectelor, care au în centru raportul dintre creator şi îndrumător, autorul trece, în acelaşi an (1919)[1], la conturarea unei trame în proză care va sta la baza piesei *[Maestrul].* Textul se păstrează la Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, suh cota 15253. El â fost cercetat şi reprodus, cu unele omisiuni, de Diana Cristev In revista „Manuscriptum"[2]. Raportarea acestui manuscris la cele descoperite de noi în arhiva de la Drăgăşani confirmă întru totul supoziţia Dianei Cristev că „acest text în proza constituie'antecedentul literar al viitoarelor lucrări de dramaturgie cu această temă, o schiţă de subiect, pe care autorul o va transpune scenic".[3] Faţă de însemnările anterioare ale scriitorului, sumare, în care subiectul e abia sugerat sau vag creionat *(Născut şi Făcut),* acest text se înfăţişează, cum constată aceeaşi cercetătoare, ca adevăratul „arhetip al variantelor ulterioare de teatru cu această temă. Manuscrisul 15253 de la Muzeul Literaturii Române cuprinde 5 pagini în folio şi are toate caracteristicile perioadei de început din activitatea scriitorului, asupra cărora ne-am oprit mai înainte: autorul, foloseşte creionul chimic, scrisul este mărunt, asemănător notelor de la curs şi din variantele nuvelei *Vedenia* (1919). Pe versoul filei se află o listă de personaje care revin şi în variantele ulterioare[4]: „Petre Cornea, critic (publicist), Radu Delaolt, poet; Grigore Manea,'poet; Anton Petri, cronicar teatral şi reporter mondain; un doctor; un artist; Irene Popp (Ialomiceanu); Octavia Cornea, sora

[1] Vezi şi constatările Dianei Cristev, *art. cit.,* p. 94.
[2] *Ibid.,* pp. 95-100.
[3] *Ibid.,* p. 96.
« Filiaţiile au fost fixate de Diana Cristev în studiul citat.

criticului; Măria Petri". Faţă de lista, mult mai săracă, descoperită de noi la Drăgăşani, aceasta este mai bogată, atestînd un alt stadiu de elaborare, mai avansat.

Interesantă este o altă constatare. în lista de proiecte din perioada cît scriitorul era student la Bucureşti, cînd a desfăşurat o activitate literară susţinută, în special după întoarcerea din război, două titluri atrag atenţia în mod deosebit: *Manuscriptul furat* şi *Maeştrii.* Separate de *Hanul din răscruciul drumului,* cele două titluri, aparent fără legătură între' ele, sîat unite printr-o linie curbată, în ambele capete cu semn de săgeată. Ştearsă de vreme, linia abia sc vede. Din dreptul titlului *Maeştrii,* printre rînduri şi peste rînduri, scriitorul notează cîteva fraze, pe spaţiile mai libere, care astăzi nu se mai pot citi în întregime. Prima s-a conservat ceva mai bine: „[...] îl vede nevasta înainte de a-1 publica şi totuşi îl publică [-.–]" Această frîntură de frază ne conduce către tranzacţia dintre maestru şi poet, cu miză sentimentală, din ms. 15253 de la Muzeul Literaturii Române. Dacă ţinem seama că, pînă la urmă, *maestrul* îşi însuşeşte hîrliile încredinţate de poet spre publicare, titlul *Manuscriptul furat* vădeşte tiu numai legătura cu *Maeştrii,* .dar apare chiar mai potrivit. Reproducem, 'de aceea,' textul în discuţie cu acest titlu.[1]

[MANUSCRIPTUL FURAT]

Un critic, deci un om menit să releveze talentul altora, să-i ridice în înălţimi, să-i consacre cternităţei. (Totuşi om. în calitate de critic, frumosul era...) Asemeni acelor căutători de aur prin minereurile murdare, singura-i ocupaţiune era de a alege frumosul pur din potopul de banalităţi cu pretenţii, ce năpădeşte din toate părţile. Un sentimental. (Şi) Nici nu putea fi altfel deşi nu crease. (Destul că ştia să aprecieze.) Sentimentalitatea nu implică imaginaţiune. (Tolera) Destul că ştia să claseze şi să aprecieze (pe al) simţămintele altora. Avea stil frumos. Fraze curgătoare, cuvinte poate mai alese ca ale unui

[1] Manuscrisul 15253 de)a Muzeul Literaturii Române are două variante. O reproducem integral numai pe cea mai amplă. Prima variantă începe cu propoziţia-: *„Eroul meu e un critic",* pe care Diana Cristev o introduce, prin contaminare, în cea de a doua. Ca şi în alte împrejurări, încercăm să restabilim, pe cît este cu putinţă, textul şi intenţiile autorului.

literat de profesie. Şi totuşi <nici o pornire de patimi) nici o pornire de patimi nu reieşea din rtndurile sale, nici o schemă de legendă nu-i brăzdase creierul, lntr-un rînd scrisese. Dar îşi distrusese singur opera mai mult didactică decît literară <deşi tendinţa era alta). *[Text ilizibil]* Prea era un bun critic ca să nu fie şi un bun autocritic.

Prieten cu toţi poeţii superiori, cu marii artişti; cuvîntul îi era ascultat în întreaga literatură. De el depindea succesul altora. Foarte citit şi prin urmare bogat. Locuieşte un apartament luxos in centrul capitalei, împreună cu o soră nemăritată, cu mult mai mare ca el. Lo fel de pedagoga care înainte, pe cînd el nu era celebru, colinda oraşul dîndu-şî lecţiunile ba între zidurile posomorite ale vreunui institut de fete, sau în <camera [–] vreo odaie) camera somptuoasă a fiicei cutărui mare bogătaş. Graţie ei a ajuns la situaţia de care se bucură. Ea La ţinut prin şcoli şi mai ales ea i-a făcut adevărata şcoală literară. O femeie nici urîtă, nici frumoasă, care nu iubise, care nu cunoscuse viaţa cituşi de puţin, dar care ii <cunoştea> studiase aşa de bine reflexul <vieţei) în operele nemuritoare pe cari le răscitise, le învăţase aproape pe dinafară! O exaltată după tot ce era superior în literatură.

Şi ca toţi entuziaştii, foarte molipsitoare. Exaltase pe fratele ei, înnebunindu-1 după studiu, după frumos. Toate fetele care-i fuseseră eleve făceau pe sub ascuns versuri, visau vreun tînăr poet cu plete mari, ştiau zeci de pagine pe dinafară din marii <pocţî) autori.

Una din ele, fată de elită, fiică a unui mare demnitar, frumoasă, bogată continua să-şi viziteze pe <noua) fosta profesoară, care nemaiavînd nevoie de predat lecţiuni, se dăduse cu totul citirei. <Ea se) Profesoara o primea cu plăcere; căci afară de fratele său, care de astă dată o combătea de multe ori, nu mai avea cui să-şi impuie părerile fără drept de replică. <decît acestei fele. Pe « de o parte » de altă parte, cealaltă găsea un frumos azil in casa fostei pedagoge) Fata venea cu multă plăcere In casa fostei sale profesoare; viaţa <acea> saloanelor li părea banală, cu ceaiurile, tangourîle, cu tinerii cocheţi şi proşti care aveau acces în casa lor. îi plăcea muzica clasică, teatrele; îi părea rău că nu e franţuzoaică. <Ar> S-ar fi găsit poate vreun mare poet, vreun scriitor ca s-o iubească, să-i cînte frumuseţea, în Franţa sunt atîţia! Se gîndea deseori la posibilitatea aceasta. I-ar fi plăcut şi un român de talent. Dar de un talent superior,

al cărui nume prin urmare să poată trece şi peste hotare. Vroia să fie soţia unui om de o celebritate mondială. De cîte ori venea în casa surorei criticului, se abătea şi pe la el. îi plăcea să vorbească cîtva cu el, în biroul mare şi frumos, cu pereţii (încărcaţi) acoperiţi cu biblioteci încărcate. Observase desigur că de cîte ori se vedeau, tînărul se căznea să fie cît mai plăcut,, mai curtenitor, înţelese că el o iubea pe tăcute. <Şi-i plăcea [-*] nu vrea), căuta să nu-i spulbere toate iluziile. Dealtminteri criticul nici nu-i da ocazie, căci socotea că momentul declaraţiei n-a sosit încă. I-ar fi plăcut şi ei criticul, desigur, ca om, dar nu în calitate de... critic. în orice caz, îl prefera feciorilor de bani gata şi tinerilor de familie din înalta societate.

Dar dacă ea şlia că el o iubeşte, nu ştia însă cît o iubeşte. De mult visa el declaraţia. Dar nu se grăbea. Avea planurile lui; nu vroia să strice tot printr-un gest greşit. înţelesese felul ei de a fi <direcţia idealului ei [>•] către) spre ce-i tindea idealul <ei). Pricepuse deci că numai atunci cînd va da *o* lovitură hotărîtoare, ceva care să-1 facâ şi mai grozav decit era pînă atunci, va putea să-i încredinţeze sentimentele. Prilejul nu intîrzie să se arate. Un oarecare boem ii aduse într-o zi un pachet de manuscripte. Un tip de visător dintre aceia care n-au şi nu pot avea altă ocupaţie decît visurile şi cititul, care ori de cîte ori o idee nouă îi fulgeră prin celulele creierului, simte fiori puternici prin corp şi <care) ori de cîfe ori recitează versul vreunui poet mare, vocea tremurată şi ochii împînziţi de bură de lacrimi dovedesc firea bolnăvicioasă a unei fiinţe ce-Ji face impresia că n-are alte organe decît sistem nervos <îi adusese într-o zi un pachet de manuscripte). Hîrtiile curate, scrise cu îngrijire, aproape caligrafic, nu prea îndemnau pe critic să le revizuiască; îngrijirea aceasta bătătoare la ochi îi da de bănuit ca şi cînd autorul ar fi vrut să înlocuiască talentul cu exteriorul paginilor. I se întîmplase de multe ori să fie astfel păcălit. De curiozitate însă începu citeva pagini. Stilului frumos al boemului li fu de ajuns atîta, ca să-1 fure, să-1 facă să citească pînă la urmă. Remarcă existenţa unui talent extraordinar. Descoperirea aceasta îl entuziasma; acum avea mijlocul de a ajunge apogeul activităţei sale critice. Lansarea acestui tînăr pe piaţa literară avea să-1 ducă indirect spre aceea pe care o visa necurmat. De aici ar putea începe piesa.'

Probabil forma ei dialogată.

în siua cînd aştepta venirea boemului, spre a-i preda manuscriptele şi încredinţarea câ e un om superior, domnişoara cea bogată şi frumoasă Si vizita ca de obicei. înainte încă de a trece în apartamentul sorei sale, poposi in biroul criticului. Acesta o primi vesel, sigur de izbînda. îi spuse că are să dea o lovitură grozavă care-1 va ridica In cele mai mari înălţimi. (Deallminteri avea «tot» dreptate; a descoperi geniul, superioritatea altuia e tot către ce poate aspira un critic, fie el cit de mare.) La întrebările ei nelipsite de curiozitate, îi vorbi de norocul lui. Găsise unul dintre cei mai puternici poeţi nu numai ai ţărei, dar ai lumei. Şi privind-6 triumfător, aştepta de la ea felicitările, surîsul fâgăduitor. Dar nimic din toate acestea. <După ce tăcu citva> El păli. Dar iată că, după cîteva clipe de tăcere, ea deschise gura. Era fericit. Dar pentru puţin timp. Remarcă că pe ea n-o interesa atît fapta în sine a descoperirei, cît descoperitul, poetul. ÎI întreba de vîrsta lui, de fizicul lui, dacă e sărac, cum e îmbrăcat. Nu uită să-l întrebe dacă hainele îi erau prea vechi şi dacă <ştie> poartă lavalieră. El abia răspundea. La urma urmelor chiar erau de prisos răspunsurile lui, căci ea îşi răspundea aproape singură <la întrebările pe care şi lc făcea tct ea>, punîndu-şi într-o lumină destul de favorabilă pe poet. îl întrebă de numele <celuilalt> Iui. Criticul abia putu îngăima: „Veţi vedea, veţi vedea". Atunci înţelese el că cea mai frumoasă lovitură a vieţii sale nu-i aducea lui personal foloase decît indirect şi puţin; adevăratele foloase le culegea în bună parte celălalt, <sin> fără de care el nu s-ar putea ridica. Constatarea aceasta îl îndurera. Fu însă atît de artist ca să-şi ascundă durerea. <Dar lucrul acesta) Ba chiar se prefăcu că e vesel. Lucrul acesta încuraja şi mai mult pe domnişoara, care-i ceru şi mai multe amănunte asupra fericitului poet. Şi nu plecă decît atunci cînd el îi făgădui că-i va face cunoştinţă cu celălalt.

Rămase singur în biroul său, privind cu jale (sfîr) înlăuntrul conştiinţei sale sfârîmăturile dureroase ale unui atît de frumos ideal. Tocmai atunci intra poetul. Sfios, tremurind, acesta îşi aştepta sentinţa. <PoetuI) Criticul <nu ştia ce să facă, să-l laude, să-l dezarmeze) îl primi rece, întunecat. <.,..) Poetul înţelese că nu plăcuse. Totuşi aştepta cu inima strînsă cuvintele tăioase. Şi acestea nu întîrziară să se arate. E (că eşti) bun, (că) are oarecare imaginaţie, avînt, dar îi lipsesc[1] atîtea şi atîtea. Ar

[1] în text, *lipseşte.*

trebui să mai aştepte. Poetul nu-1 lăsă să continue. Să mai lucreze? Imposibil. Deja avusese crize nervoase, slăbiri bruşte de inteligenţă. Ba chiar unele accese care semănau atit cu cele de nebunie, <Nu, nu) îi trebuia un repaus de cel puţin vreo doi ani ca să mai reînceapă ceva. Dar dacă nu putea clştiga nimic cu operele lui, cum ar putea să se odihnească. La alţi critici nu se putea duce: doi mai mari îl refuzaseră net; alţii erau prea mici ca să-l lanseze şi să-l inţeleagă. La reviste nţ se mai primeau decît bucăţi semnate de nume cunoscute. Mamă-sa, o femeie bătrînă şi săracă, abia putea clştiga cîte ceva spălînd rufe. De multe ori avusese conflicte cu dtnsa. căci veşnic îl îndemna să muncească. Pentru ca să cumpere hirtie curată, ca să rescrie tot ce concepuse, a trebuit să... fure ultimele economii ale bătrînei. pîndind-o pe cînd le ascundea. De aceea luase hotărirea (supremă) aşa urită: să facă şi pe hoţul cel mai ordinar furind tot ce avea pentru zile de răstrişte o biată femeie, care din munca ei neputincioasă îl întreţinea pe el, om in toată firea, pentru ca să dea lovitura'(principală). Dacă nu reuşea, să se împuşte, după ce-şi va arde manuscriptele. Deja pe cele vechi le arsese mamă-sa pe toate, chiar în ziua aceea, cind aflase furtul. El nici nu îndrăznise să dea ochii cu ea. Noroc că lucrările bune erau în miini sigure... A lăsat-o să-şi potolească furia arzînd hîrtiile, la care ştia că el ţine atîta. Pe urmă i-a părut rău tot ei, a început să plîngă. Abia atunci a îndrăznit el să intre. Şi-n loc ca ea să-i facă imputări, ea işj cerea iertare. El atunci a linistit-c, i-a mărturisit tot şi i-a (spus) făgăduit că sau se întoarce cu parale, sau va fi adus mort chiar în ziua aceea.

După ce-i mărturisi toate acestea, poetul tăcu. Apucă manuscriptul şi se îndreptă spre sobă. Criticul îl opri. Poetul £1 asigură însă că nu se va împuşca aci pentru a nu-i murdări somptuoasa încăpere cu gunoiul stirvului său. Avea atîta bun-simţ. Criticul, care în fond nu era o canalie, nu putea suporta cu sînge rece toate aceste pregătiri. (Siguranţa) Hotărirea nechnlită ce (se cit) reieşea din atitudinile, din gesturile, din ochii poetului îl înfiorau. Afară de asta, (lucrurile) calculind mai cu atenţie faptele, îşi da seama că lucrurile nu puteau lua tocmai întorsătura de care se temea el. Dacă poetul va pleca *2* ani în străinătate şi el va avea grijă de acest lucru, atunci pericolul nu era tocmai inevitabil. Va şti el să-l ducă la Paris ; cu firea lui poetică va prinde gust de oraşul acesta şi nu se va mai reîntoarce niciodată. Piesa cea grozavă, printre manuscripte, era o piesă cu desă-

vîrşire superioară — va pul ea fi tradusă în franţuzeşte şi desigur că va avea succes şi acolo, lucru pe care el, critic, îl garanta. Succesul piesei, succesele ce vor decurge de aci, toate acestea <vor> îl vor ţintui în oraşul mondial. Şi nu va uita desigur Bucureştiul care-i aducea aminte de trista-i obîrşie. Poetul departe, el însuşi, criticul, devenit mondial prin cel dintîi, ea va fi a lui şi numai a lui.

ioate acestea cîntărite bine, după ce se asigură de declaraţiile poetului, obţinute în mod pieziş, că lucrurile ar putea decurge cum ar voi el, ii spuse totul sincer. Uimirea poetului fu teribilă. Dar nu putu să dureze mult, căci se transformă îndată într-o izbucnire firească. Visurile lui aveau să se izbîndească; el, om celebru, mamă-sa, sărmana, îmbogăţită, şi în sfîrşit visul cel mai mare şi cel mai drag, „iubita lui!"'

Şi începu să-i vorbească de iubita lui. Criticul îşi aduse aminte de o oarecare <Eleonora> Cypris din poeziile poetului. <Nu> Putea să n-aibă nici o grijă, pe domnişoara care-i vizita o chema Arthemisa. <Aşa că dacă poetul «lui ii treb * ar fi falsificat numele «prin *o* adevărat al iubitei sale printr-unul grecesc de ce) Avea deja un nume grecesc aşa că poetul nu mai avea nevoie să inventeze altul. Criticul asculta cu plăcere discursul patetic al poetului asupra frumoasei visurilor lui. Prin urmare chiar iubea şi pe o alta. O iubea mai mult ca orice pe lume şi n-ar fi schimbat-o nici pe o împărăţie. (Va să zi) Ar fi făcut o nelegiuire pentru ea. Prin urmare putea fi sigur că n-avea să răspundă dragostei Artemisei. Cealaltă trebuie să fi fost tot atît de (grozav de) mult frumoasă. Poate chiar mai mult. Şi lucrul acesta îl înveselea. Cu ce plăcere îi va spune el Artemisei cînd îi va recomanda pe poet: „Şi iubeşte o fată, ca pe ochii lui din cap. Nimeni nu i-o poate înlocui şi nimeni (aici), cît de frumoasă să fie, nu s-ar putea substitui celeilalte." După ce-i explică poetului că la început il minţise numai ca să vadă ce efect, va avea asupra lui o sentinţă negativă şi mai ales dacă e conştient de valoarea lui, îl (încredinţa) asigură că va avea el grijă de manuscripte ca să le dea la reviste şi îi va plasa piesele la teatru. Despre toate aceste demersuri îl va încunoştiinţa treptat. îi ceru adresa. Poetul o dete. (Coincidea exact) Era tocmai strada Artemisei (şi) şi numărul apropiat. Criticul îl întrebă din nou de numele iubitei: e sigur c-o cheamă Cypris? Celălalt răspunse că a auzit pe mama ei strigînd-o pe acest nume, îl mai întrebă pe ce stradă şi la ce număr stă iubita sa şi cum îi e numele de familie. Bietul poet, de ar fi ştiut că răspunzînd adevărat îşi dă singur sentinţa de moarte, ar fi minţit desigur. Criticul ascultă îngrozit răspunsul. Era ea. Doar că i se auzise greşit numele. Dar poetul nu observă. Vorbea iarăşi înainte, cu acelaşi elan, de iubita lui. Repeta că pentru ea ar face şi o nelegiuire. Cuvîntul acesta impresiona pe critic. Privi manuscriptul. îşi aduse aminte că mama poetului arsese conceptele. O lumină stranie ii licări în ochi. Privi focul din sobă. Şi ca şi cînd i-ar fi fost frică să nu i se înţeleagă intenţiile şi poetul să i-o ia înainte, apucă deodată (manuscriptele) hîrtiile, ducîndu-şi mîna la spate ca şi cînd ar fi vrut să le ferească de un hoţ. Poetul privi uimit această scenă; îşi încetase discursul şi ochii săi păreau că cer lămuriri. Criticul răsfoi cu mîna liberă prin hîrtiile de pe birou, apucă o fotografie şi o arătă celuilalt: „O cunoşti?" Atunci poetul înţelese; văzu pe critic îndreptîndu-se spre foc. Se repezi la el. Dar celălalt deja purta foile deasupra flăcărilor. Atunci începu să se roage ca un copil, căzu în genunchi chiar. „Renunţi la ea", îl întrebă criticul, „sau la manuscript?" Poetul nu-i răspundea direct la întrebare, el doar bîlbîia rugăciuni cu ochii holbaţi la flăcările ce aveau să-i consume opera. Cînd va mai reface el? (Dar) Şi se ruga înainte ca un besmetic. Dar întrebarea criticului (apărea aceeaşi) era categorică. Atunci îi răspunse că da. Dar şi lui însuşi i se păru că minţise. Putea să jure pe toţi zeii, odată scrierile publicate, cum ar fi putut să renunţe la ea cînd o iubea atîta. (Atunci) îi va crede criticul asigurările lui, pe care le turuia acum cu atîta pornire, ca şi cînd ar fi vrut să. acopere minciuna cu iuţeala şi cu tăria cu care le spunea. Străvezii vestminte. El însuşi înţelegea acest lucru. Şi totuşi continua să jure înainte ca şi un copil care vede că i s-a descoperit greşala dar continuă să tăgăduie înainte. Pentru un moment criticul păru convins; îi întinse hîrtiile, dar le retrase îndată. Care era chezăşia împlinirii făgăduielilor lui? Poetul şovăi. Atunci criticul găsi. îi spuse că ea e aici, că o va chema, că-i va face cunoştinţă cu poetul, care trebuie să-i spuie ei că iubeşte mult pe o alta, cu care va pleca la Paris imediat ce va primi banii. Poetul se învoi. Dar şi de astă dată îi fu frică ; oare va face criticul prostia asta? Odată recomandat, nu-i va declara dragoste. Atunci va avea şi un martor (că poetul) cu care ar fi putut dovedi că are manuscriptul la critic. Ş-apoi chiar dacă acesta ar fi zvîrlit în faţa ei manuscriptul în foc, ea nu va înţelege că el face aceasta din gelozie. Şi-i era suficient sâ ajungă pînă

la ea. Pe urmă, în cîţiva ani de aci înainte, va putea să-şi refacă opera. începu deci din nou să asigure pe critic să-l facă s-o aducă. Criticul porni spre uşă, dar se opri din nou rîzînd. Nu, nici asta. Părea că ghiceşte iarăşi intenţiile poetului. Şi se apropie iarăşi de sobă. Dar poetul se repezi spre uşa pe unde vroise să iese criticul, gata s-o deschidă, hotărît să strige, pînă ce ea va veni. Desigur, că, pentru critic, lucrul acesta nu prea era periculos, îi va spune că plictisit de vizitele poetului cu poezii proaste i le-a aruncat în sobă. Dar <avu> deodată se gîndi că îi <spusese> vorbire deja ei de găsirea unui poet mare. De unde ar fi putut să-l mai aducă. Şi atunci o nouă idee îi fulgeră mintea. Părăsi soba şi se îndreptă spre telefon. în aceeaşi casă cu el, era *o* secţie poliţienească. Chemă pe comisar, spre mirarea şi mai in urmă indignarea poetului, care înţelese că pentru el era (cauza de a fi) chemată poliţia. Domnule, îi spuse, „n-ai numaidecit nevoie de poliţie ca să mă dai afară, dă-mi hîrtiile şi voi pleca!" „Care hîrtii" întrebă criticul. „Operele mele." ,.Nu cunosc nici una, la mine n-ai nimic!'' Zadarnic protestă poetul. Comisarul veni.

Mai multe din variantele piesei *[Maestrul],* pe rare *o* intitulăm astfel conducindu-ne după un titlu mai vechi, *Maeştrii,* care apare in proiectele literare ale tînărnlui Gib f. Mihăescu, titlu justificat de altfel şi de cultul personalităţii „Maestrului", întreţinut de majoritatea personajelor, se păstrează în fondul de manuscrise al Muzeului Literaturii Eomâne din Bucureşti fcotele 15251. 15252). Dacă pînă acum am prezentat proiectele în proză care anunţau sau rezumau subiectul unei piese de teatru din lumea scriitorilor, a artiştilor în genere, manuscrisele care urmează, incomplete, deteriorate, cuprind variantele propriu-zise ale cslei dintîi lucrări dramatice pe care a scris-o, fără s-o ducă pînă la capăt, autorul *Rusoaicei.* Prima variantă are o listă impresionantă de personaje: Nicu Cornea, critic, <om> literat / P. (Artur) Barbu Oltca, poet / Petre. Cionca, ziarist / Sandu Bunget, artist / Piky Nicol, tenor / Marius Radianu, student / Titus Dragulina, Mihai Minorică, critici / Doctorul / Comisarul / Servitorul / Regizorul / (D-ra Pop) Elefterie Popp, ministeriabil / Domnişoara Florica Popp, fiica lui / Domnişoara Natalia Cornea, sora lui Cornea) Domnişoara Adelîna Gonea, artistă / Domnişoara Maricara'Cionea.[1] Hîrtia şi particularităţile grafice, asemănătoare cu cele ale primelor variante din *Vedenia,*

[1] Pe aceeaşi filă, pot fi citite şi numele altor personaje, notate grăbit cu creionul.

conduc către anul 1919 ca data posibilă de elaborare a acestei variante. Textul numără 25 de file, scrise, cele mai multe, pe arabele feţe. In aceeaşi mapă se mai păstrea?ă 1 filă (34 x 21), rezultată din îndoirea unei coli mari, scrisă cu cerneală neagră *[r, t>),* care nu are nici o legătură directă cu cele precedente, înrudirea textului fiind doar tematică. De altfel acest nou proiect de lucrare dramatică, cu un erou care se numeşte Lucidan, este dintr-o perioadă mai tîrzie, după cum rezultă şi dintr-un fragment de act juridic, de pe una din feţele acestei coli duble, pe care scriitorul începuse să-l redacteze în 1924, în faza cînd, pe acelaşi fel de hîrtie, lucra la drama *Pavilionul cu umbre (Am ucis păcatul).*

Mai interesant este manuscrisul 15251. Acesta se compune din 37 de file (22 x *}?),* scrise cu creionul, cu unele îndreptări în creion chimic, pe hîrtie recuperată din formulare care au antetul Ministerului învăţămîntului şi al Culturii, Direcţiunea Învăţăm'ntului Primar , şi Normal-Primar. Unele din aceste formulare au cîte un început de frază, sau chiar adrese complete, în redactarea autorului, pe cînd era funcţionar, în 1919, la acest minister.[1] Montarea acestor file, nenumerotate de autor, în care se întrepătrund două versiuni ale aceleiaşi, variante, pentru a reconstitui manuscrisul iniţial, păstrat lacunar, este extrem de dificilă. Faptul că scena 1 apare de două ori nu îndreptăţeşte concluzia că una din ele aparţine actului I şi cealaltă actului al II-lea, ci mai curînd că este vorba de două versiuni ale aceluiaşi act I. Unind cele două versiuni, preferăm o lectură care să respecte cronologia micilor evenimente trăite de personaje: *Scena l:* tentativa tînărului poet Ramură de a pătrunde, introdus de Stol, la Maestru; *Scena a 2-a:* discuţia dintre Stol şi Moşu (valetul maestrului) despre Ramură; *Scena a 3-a:* lung schimb de replici între Maestru şi amicul său Pietrarii despre criza de vîrstă, provocată de intriga sentimentală cu Florica, şi de creaţie acelui dintîi: *Scena a 4-a:* sosirea FloricâişiaCoriheipentru a-1 lua pe Maestru la teatru; *Scena a 5-a:* decizia neaşteptată ă Maestrului, dejucată de Pietraru, de a-şi face apariţia la teatru, după ce evitase să urmeze invitaţia Floricăi, sprijinită la început de prietenul său cu multă căldură: *Scena a 5-a*[2]: plecarea celor două femei şi a lui Pietraru; *Sctna a 6-a:* apariţia lui Ramură, care îi lasă Maestrului manuscrisul; Scena a 7-a: Maestrul citeşte poeziile lui Ramură şi are, mai puternic, revelaţia sfîrşitului său ca poet, pe care o teoretizase în

[1] Vezi adresa nr. 143709, din 1919, în legătură cu un transfer.
[2] Numerotare greşită sau este vorba de un fragment care aparţine altei versiuni?

fata lui Pietraru fără să fie pe de-a-ntregul convins. Astfel citite aceste scene au o înlănțuire logică de netăgăduit, chiar dacă, fiind vorba de un text lacunar, n-am găsit întotdeauna locul cel mai potrivit tuturor părților in întreg, risc pe care ni-1 asumăm, pe lingă acela de a fi eliminat in subsol începutul actului I, în notarea autorului', preferind, .din motivele arătate, cealaltă versiune, în care apare numai-scena I, fără indicația actului.

' AcUul] I

Biroul lui CORNEA

Scena 1

CORNEA *(intrind freclndu-şi miinile)*Nesuferită vreme! Bună seara, draga mea. Ai venit de mult de la prietenele tale?

<D-na> FLORICA: De-un ceas.

CORNEA: Nesuferită vreme. Burnița asta infectă. Tîrîie aşa de monoton şi-ți pătrunde atît de adînc în oase. Ei, cum ai petrecut?

FLORICA: în sfîrşit, bine. Te supră atît de mult burnița asta?

CORNEA: E grozav de plictisitoare.

FLORICA: Ciudat.

CORNEA: Ciudat?

FLORICA: Pe vremuri o aşteptai cu atîta nerăbdare.

CORNEA: Pe vremuri?

FLORICA: în volumele tale sunt nu mai puțin de 10 poezii pe care i le închini.

CORNEA: Asta era pe vremuri.

FLORICA: Blestemai vara şi (chemai) rugai burnița toamnei, cu țîrîitul ei monoton,* să te alunge în casă cu iubita.

CORXEA." Mofturi. Bine, dragă, astea-s <cele> primele mele poezii şi cele mai slabe. Nu vezi cit e de banal. (FI.) Astea rămîn printre încercările mele.

FLORICA: Pe vrema aceea aveai o iubită care te îndemna să spui ;' astfel de mofturi.

CORNEA: Acum n-am?

FLORICA: Ai una care iubeşte numai ea, fără ca (tu s-o iubeşti) ea să fie iubită.

•CORNEA: Dar ce-ai astă-seară?

FLORICA: Eu? Nimic.

[MAESTRUL]

Persoanele:

MAESTRUL CORNEA, poet
GHEORGHE RAMURĂ, poet
FLORICA POP
BARBU STOL, secretar
N(ICU> PIETRARU
DBLAOLT, prozator
FREAMĂT, poet sentimental
OLTEA, poet viguros
CRÎNGU, critic impresionist
ION IONESCU-IONEŞTI, critic dogmatic
BARNABA CARABAT, poet idealist [lectură incertă]
LUCIAN NARD, poet simbolist
<A. GORUN) PINTEA, pamfletar
GEORGESCU AMURG, pictor
GORUN, sculptor
STRAJA, pictor
ANTON POP, fost ministru
CORINA
DOAMNA FAR
ANTIM PALADE, prof. univ.
MOŞUL
UN CHELNER
BALTAZAR
PRUNCU
DOAMNA PALADE
NATALIA ADRIAN, artistă

Scena 1

BARBU, STOL, MOŞUL, pe urmă BÂMUBĂ

STOL *scrie la masă, apoi aranjează hîrtiile.*

MOŞUL *(intră cu capul în pămînt, ridică ochii, vede pe Stol):* Ce, tot n-ai plecat, domnule Stol?

STOL: Aşteptam pe maestru. Văd că nu mai (vin) vine... O să plec...

MOŞUL: E... păi nu vine astă-seară... Ia masa în oraş... nu ştiu

dac-o veni şi după masă... <zicea că [-*] parcă zicea că se duce la teatru... >

STOL: Atunci plec. Ta vezi cjne-i la uşă. Parcă bate cineva afară. *(Moţul iese. Stol e gata să plece, cind (pe uşă') Ramură intră (Ramură') pe uşă...)*

RAMURĂ: în sfîrşit... iată-te, Stol... aici te găsesc...

STOL *(nu prea incîntat):* A... Ramură... ce mai faci? *(îi întinde distrat mina.)*

RAMURA *(privind în juru-i):* Aşadar, asta-i locuinţa maestrului.

STOL: Ce vlnt te-aduce <aici) la mine?...

RAMURA: (în încăperile acestea s-au plămădit *Paraleii...* in încăperile acestea) îţi voi spune numaidecît... Stol, unde scrie el? <De"obicei unde visează? arată-mi şi mie.) Care-i camera de lucru...

STOL *(plictisit):* Cum? Ce? A... p-aci...

RAMURĂ: Cum? în camera aceasta? (Pe potecile acestea de covoare se plimbă paşii lui în urmărirea visului? Stol, lasă-mă o clipă să-i privesc masa lui de lucru, condeiul, călimara. Pe masa aceasta scrie el? Iartă-mă dacă-ţi par cam ciudat, dar eu sunt nespus de emoţionat) Pe masa asta? *(Rotind ochii.)* Aici s-au plămădit *Paraleii?* <între pâreţii aceştia [-»] Asta-i oare [-*] Oare) *(Punînd mîna pe un condei.)* Ăsta-i condeiul lui?...

STOL: Nu, ăla-i condeiul meu... adică al nostru... al lui şi-al meu...

RAMURĂ: Cum, el n-are un condei anumit cu care să scrie numai el?...

STOL: NU, dragă, e om în toată firea... Scrie cu ce-i vine la-ndemînâ... Crezi că e ca noi, cu nevricale şi cu ticuri... Ăsta e poet mare... Nu-1 trec sudorile ca sâ scoată un vers... ca mine şi ca tine, Ramură... Dar sâ lăsăm astea... De ce-ai venit la mine?...

RAMURĂ: NU, am venit la maestru. Servitorul mi-a spus că nu-i acasă. Mi-a adăugat însă că eşti tu aici... De cînd eşti secretarul lui? Ferice de tine, Stol...

STOL: Dar ce-ai cu maestrul? Vreo nouă creaţie... ce?

RAMURĂ:,A... în sfîrşit, nişte versuri... versurile mele...

STOL: Aha, vrei să-şi dea părerea şi maestrul. Nu ştiu dac-o avea timp...

RUIURĂ *(îngrijat)* : Ce? Crezi că n-o să vrea să le citească?...

STOL: NU numai cred, dar sunt şi sigur. Se vede că n-ai prea avut noroc pe-acolo pe unde te-ai dus... Ce-a spus Crîngu de ele?...

RAMURĂ: O, Crîngu. Pe impresionistul ăsta, hotărît, nu-i mai impresionează (imprssiunile altora) impresiunile altora.

STOL: Da, e cam greu de impresionat Crîngu... Dar de ce n-ai fost la lonescu-Ioneşti... Parcă spuneai într-un rînd că te duci şi la dînsul...

RAMURĂ: Am fost la toţi: şi la loneşti şi la <Delaolt) Oltea şi la Freamăt şi la Delaolt...

STOL: Şi acum ai venit la maestru... E drept, ăsta mai rămîneâ:..

RAMURĂ: Trebuia sâ vin întîi la dînsul. El e prea mare ca să nu fie drept. Ceilalţi, toţi, sunt aşa de mîndri, atît de (isteţi) descurajatori, atît de isteţi <ca) să-ţi găsească defecte şi să-ţi micşoreze calităţile...

STOL: Mă mir... mie mi le-au recunoscut toţi, fără să-mi micşoreze nici unul. Pe cînd maestrul a fost foarte sever <cu mine); tot ce mi-au lăudat ceilalţi, ăsta mi-a criticat.;. (A tmbătrînit maestrul) A îmbătrînit maestrul... Şi înţelegi? Nu-i prea plac lui concepţiile nouă... (modernismul... Ascultă)

RAMURĂ: Totuşi eu te-aş ruga să-i dai tu manuscriptul. Uite-1, nu e mare...

STOL: Da, dar i-1 dau degeaba, nu-1 citeşte...

RAMURĂ: E, lasă, cu puţină stăruială din parte-ţi... Doar am fost prieteni de visuri... şi doar eşti cogeamrtea secretarul.

STOL: Zadarnic (orce) stăruieşti... (te-aş sfătui) Ascultă-mă pe mine. îl cunosc destul de bine... e fdarte îndărătnic şi are un dispreţ suveran pentru noi. pentru începători...

RAHUFĂ: Cum... şi ăsta?

STOL: Mai mult decit toţi, iţi spun...

RAMURĂ *(priveşte rugător pe Stol, apoi pleacă ochii in jcs, fişează podeaua cîteva clipe):* Atunci... (la revedere, Stol... Adică... mergem împreună) Dar în sfîrşit... mergi?.'.. Te văd gata de plecare...

STOL: Nu, eu mai rămîn. Aştept pe maestrul.

RAMURĂ: De l-aş aştepta şi eu... L-aş ruga frumos.

STOL: O, nu, nu, se supără... Mai întîi n-ar admite să-mi primesc prietenii la el în cabinet.

RAMURĂ: Bine, dar eu n-am venit la...

STOL: NU, DU, du-te. Te rog foarte mult. (El) Are să-şi închipuie că eu te-am adus. Nici nu ştii ce supărăcios *îi întinde mtna; Ramură se îndreaptă spre ieşire.)* E, da cu dragostea cum stai ?.... Tot mai iubeşti pe domnişoara Pop?... Grăbeşte-te că-ţi iau alţii înainte...

RAMURĂ *(repede):* Cine?

STOL: în sfîrşit, o să se găsească ei... îi cam plac poeţii... vine ades pe-aici, pe la maestru...

RAMURS: Ce... <cînd> vine pe-aici?...

STOL: Da... doar aici e locul cel mai ales de întunire al artiştilor...

RAMURĂ: Serios... vine pe-aici... E rudă cu maestrul?

STOL: Rudă... rudă... *(Zâmbind.)* A da, e rudă foarte de aproape... prin alianţă... dar foarte de aproape...

RAMURĂ: Prin alianţă <Ce tot vorbeşti, Stol)... nu te înţeleg...

Srot *(rizind):* <Tu nu ştii) Prea vrei să afli multe... Tu nu ştii? Face şi ea poezii.

RAMURA: Face po...e...

STOL: Da, şi maestrul i-a şi publicat cîteva in .,învierea". Ţi-a luat-o înainte. *(Rizind tare.)* Şi tu care vreai să-i cucereşti milioanele cu versurile tale... Tot visător ai rămas, Ramură... Nu zău, tot te mai gîndeşti la dînsa?...

RAMURĂ: A nu <ai dreptate... nu mă mai gindesc), mi-au trecut fumurile. Atunci erau alte vremuri... dar niciodată nu m-am gîndit la milioanele ei...

STOL-; Sigur... chestie secundară...

RAMURX: E prea frumoasă domnişoara Pop, să se mai gîndească cineva la milioanele ei.

STOL: O, fireşte! Pe-aici, i-a zăpăcit pe toţi; vai, e tîrziu, trebuie să te las, Ramură. Trec în bibliotecă, am de lucru acolo... Ne vom mai înttlni... pe la Regal... pe undeîţi place ţie să stai toată ziua *(rîde)* ca să nu zic toată noaptea. Hai, are vin bun, .nu-i aşa?... Ş-apoi e cafeneaua artiştilor... Acelaş ai rămas, Ramură... îmi place de tine că perseverezi... La revedere.

RAMURĂ *(abătut):* La revedere... *(lese.)*

Scena [a] 2 [-a]

STOL, MOŞUL

STOL *(O ia întîi spre bibliotecă, apoi se întoarce şi ascultă atent plecarea lui Ramură; intră moşul):* A plecat, moşule...

MOŞUL *(aţiţînd focul):* A plecat. *(Pauză.)* Asta-i tot vreun poet, de-ăştia tineri de-ai dumneavoastră?

STOL: Ea, poet... vai de capul lui... un beţiv...

MOŞUL: Beţiv?

STOL: Şi cam scrintit...

MOŞUL: Scrintit? Văd că e prieten cu dumneata.

STOL: Mi-a fost odată, de demult. Dar de cînd am văzut ce-i de capul lui, mai bine lipsă. Aud, parcă s-aude... S-a oprit o trăsură.

MOŞUL; S-a oprit.

STOL: Da, bate cineva... Trebuie să fie maestrul.

MOŞUL: A venit domnul. *(Iese.)*

Scena [a] 3 ţ-a]

Aceiaşi, MAESTRUL, PIETRARU

MAESTRUL: Hai, iată-ne ajunşi...

PIETRARU: Dar nu stau mult, să ştii...

MAESTRUL: Ce, încă aici. domnule Stol...

STOL: Am cam întîrziat, maestre... am avut de lucru...

MAESTRUL: Pe cît mi-aduc aminte, nu ţi-am cam dat nimic, în ultimul timp...

STOL: Am făcut corecturile la articolul acela de fond de la „învierea".

MAESTRUL: A, da... M-a căutat cineva?...

STOL: Mi se pare că v-a căutat cineva de îa domnişoara... de la domnul Pop... Moşul trebuie să ştie mai bine.

MAESTMVL: Da? altcineva nimeni...

STOL: Ba... O, nu, nimeni, nimeni altcineva. Maestre, *(pauză)* îmi daţi voie să mă retrag? Bună seara. Bună seara, domnule Pietraru. *([Îşi] dau miinile; iese.)*

PIETRARU: Iar ţi-a trimes vorbă fata, ştrengarule... <Ţi-o fi trimes cine ştie)... vreo carte... hm, sau poate vreo invitaţie... poţi să te lauzi, <Radu!e> Barbute... dintre atîţia pretendenţi tu' eşti cel ales... E-he, am prevăzut eu <ştrengarule>... Şi tu, nu şi nu!

MAESTKUL: Văd că-ţi arde de glume.

PIETRARU': Lasă, lasă, nu mai vorbi, că-ţi place... Ce te dai în laturi... Uite moşu... Moşule, a venit cineva de la domnul Pop aici?

MOŞUL: Da, a trimes domnişoara vorbă, că trece cu.domnişoara Corinai pe-aici şi cu domnul bătrîn... că ia pe domnul la teatru... a adus şi nn bilet. •>

MAESTRUL *citeşte, apoi dă scrisoarea lui Pietraru.*

PIETRARU *(după ce citeşte):* Atunci eu renunţ **la** seara **asia...** I-o. cedez ei. Hai, găteşte-te, nu mai sta pe gînduri.

' în text, *Stol.*

MAESTRUL: Merg cu tine...

PIETRARU: Mă supăr foc dacă faci una ca asta. Hai moşule, adu-i jacheta... dă-i ghes, moşule, să-I urnim: îl caută fetele cu dragostea şi el mormăie toată ziua...

MAESTRUL: Atunci nu te superi, Nicule... *(Moşului:)* Adu-mi şi un guler... şi ghetele de lac... ba nu, numai un guler şi jacheta. Dar mai repede, moşule... *(Moşul iese.)*

PIETRARU: Ei, aşa te vreau. Pînă cînd cu somnolenţa asta...

MAESTRUL: E simpatică fata asta şi văd că-i place tovărăşia mea...

PIETRARU: Ce-i place... Tu n-ai văzut cu ce ochi se uită la tine... Şi, fie vorba între noi, nici tu nu te laşi mai prejos...

MAESTRUL: EU, vai, mi-a trecut timpul, dragă...

PIETRARU *(imitlndu-l):* Mi-a tre.-.cut... Uiţi, să vede, câ nu mat departe... ieri... un ceas întreg mi-ai înşirat (observaţiile) calităţile ei...

MAESTRUL: Calităţile...

PIE,TRARU: Hai,icum zici tu... observaţiile tele asupra ei...

MAESTRUL: Ei bine, asta-i alt lucru...

PIETRARU: Da, dar observaţiile erau foarte trandafirii. Şi alaltăieri tot aşa. *(Moşul intră.)*

MAESTRUL: Cînd alaltăieri?

PIETRARU: Nu-ţi aminteşti, la redacţie... la mine... la gazetă.

MAESTRUL: A... asta-i altă socoteala... dar...

PIETRARU: Şi acum trei 2ile...

MAESTRUL: Asta, <a venit vorba) atunci a fost aşa, in treacăt... dacă a venit vorba...

PIETRARU: Şi acum cinci zile şi acum o săptămînă... Cum să nu vie vorba, dacă o tot aduci într-una.

MAESTRUL: <0, dragă, să) Nu-ţi închipui că m-oi fi amorezat...

PIETRARU: A, nu... sigur... Ia uite la el cum se supără cu butonul ...(Graba) Zorul strică, dragul meu. Mă rog, la urma urmei, , ce atîta grabă?...

MAESTRUL: Doar n-oi vrea să mă găsească îmbrăcîndu-mă...

PIETRARU: A, ha... da... Vezi dumneata...

MAESTRUL: Ah, nesuferit buton!

PIETRARU: Exact, am exclamat şi eu, cînd ml pregăteam pentru prima mea intîlnire...

MAESTRUL: Eşti copil...

PIETRARU: (Nu ştiu care-i mai copil în clipa de faţă) îmi place denumirea, dar mă întrecî.

MAESTRUL: Moşule...nu p-asta... Jacheta cea bună de tot... *(Moşul iese.)*

PIETRARII: Adu-i, mOşule, jacheta cea bună...

MAESTRUL: Ia vezi tu. cravata.:, fă-mi un nod (straşnic ca) ştii, aşa ca a!tău, cum irii-1 făceai pe vremuri... Ah. vine... (hai ^încolo) auzi trăsura... hal dincolo... oh, oh, oh, molău mai sunt... Zău, cîteodată (mi-e un necaz) [mă] apucă aşa un necaz atît de mare pe mine.. .

PIETRARU: (Trăsura) Nu se opreşte... a trecut... Fii liniştit, omule... Stai să vezi ce mai cravată (acum) îţi torn...

MOŞUL *(inirlnâ):* V-a căutat şi un băieţandru.

PIETRARU: Ia lasă băieţandrii, moşule...

MAESTRUL: Un' băieţandru? Ce băieţandru?

MOŞUL: Păi tot d-ăştia, poeţi d-ăştia tineri.

PIETRARU: Uite cravata.., Hai? Ce zici?

MOŞUL: Trebuie să vă fi spus domnul Stol; cu cîtva timp înainte de a (ple) pica dumneavoastră.

PIETRARU *(impihgîndu-i):* <Du-te) Hai la oglindă, lasă tinerii... (Ai să mă) Felicită-mă (desigur)... Parcă numai cu făcutul cravatelor ai (făcut în viaţa ta) dus-o de cînd eşti...

MAESTRUL: Şi cum era?... *(Lui Pietraru:)* Ia lasă, măi!...

MOŞUL: Cum să fie... Aşa, cu părul mare... şi fâră'mustaţă...

PIETRARU *(care ha adus plnâ la oglindă):* Hai, ce zici.

MAESTRUL: Şi n-a spus de ce mă caută?

PIETRARU: îţi place aşa?...

MOŞUL: NU ştiu cc-o fi spus, că vrea să-i dea nişte hîrtii lui domnu Stol, dar domnu Stol spunea că te superi dumneata şi pe urmă a pus caietul la loc în buzunar şi a plecat...

PIETRARU: Asta e culmea... Lumea o să vie dintr-un moment într-altul şi el stă de tineri... Vezi, mă băiete, îţi place nodul şi du-te colo de-ţi ia jacheta (şi ghetele)...

MOŞUL: Şi cînd â plecat domnul Stol a spus că-i un beţiv...

MAESTRUL *îşi pipăie distrat nodul, nu zice nimic. Pietraru, îi aduce jacheta, o îmbracă agale. ..*

PIETRARU: Hai, moşule, scoate-i ghetele... Treci pe sofa...

MAESTRUL *(se îndreaptă încet spre sofa... la jumătatea drumului se opreşte):* Eu nu mai mă duc...

MAESTRUL *se îndreaptă spre sofa.}*

PIETRARU *se plimbă (agitat'} prin cameră.*

MOŞUL *((pregătind ghetele} scormonind focul):* Da ciudaţi ochi avea. Şi întreba de toate lucrurile. Pe-aci se plimbă? Aci scrie? Unde doarme?... (de dumneata întreba)

PIETRARII: **Trebuie să fie vreun începător d-ăştia, vroia să-ţi citească versuri... (Hai, nu-ţi schimbi ghetele)** *(Se opreşte la birou şi ia o hîrtie.)* **Ce? O poezie proaspătă?** *(Citeşte.)*

MAESTRUL *(surprins):* **Cum. a scos-o din cutie? Ah, Stol acesta...**

MOŞUL *((schimbat ghetele} toi la foc)*: **Vezi cît te iubesc ei pe dumneata, copiii aceştia. Se uită cu nişte ochi pe-aici, pe pereţi, parcă era** *în* **biserică.... Şi tare tînăr mai era...**

MAESTRUL *se uîiă la Pietraru.*

PIETRARB: **Frumos!**

MAESTRUL *(repede):* **Da, îţi place? <Are puţină)**

PIETRARU: **Da. drăguţ...**

MAESTRUL: **Are puţină atmosferă, ce zici?...**

PIETRARU: **Da, da, e ceva... Dar nu e din cele bune <ale tale).** *(Moşul s-a ridicai şi iese cu jacheta cealaltă; maestrul (rămîne} se aşează pe sofa...)*

MAESTRUL: **<NU e din cele bune)** *(pe gînduri):* **Nu-i <din cele bune) aşa?** *(Vioi.)* **Bine, nici n-am vrut să redau cine ştie ce... aşa, o inspiraţie momentană şi (puţin rezistentă desigur) fără pretenţii.**

PIETRARU: **Da, în sfîrşit, se vede ceva...** *(O tăcere.)* **Te-ai făcut cam leneş de la un timp.** *(Tăcere.)* **...Văd eu... eşti cam în criză de inspiraţie.**[1]

[1] **pe foi separate, câteva replici dc aici apar în două variante mai concentrate:**

MOŞUL *(pregătind ghetele):* **<Avea nişte ochi mari) Da ciudaţi ochi avea... Şi întreba de toate lucrurile... pe-aici să plimbă? Aici scrie? Unde doarme?.... întreba de dumneata pesemne.**

MAESTRUL *în loc să se ducă la sofa se plimbă.*

PIETRARU: **Trebuie să fie vreun începător d-ăştia... vrea să-ţi citească versurile. Hai, nu-ţi schimbi ghetele?...**

MOŞUL: **Vezi cit te iubesc ei pe dumneata, copiii ăştia... se uită cu nişte ochi pe-aici, pe păreţi, că parcă era în biserică... Şi tare tinerel mai era...**

MAESTRUL: **Se uita?**

PIETRARU: **Şi lasâ-1 încolo, frate...**

MAESTRUL: **Nu. Rămîn. Nu mai mă duc...**

PIETRARU: **Ce? Unde?**

MAESTRUL: **Nu mai mă duc la teatru... Moşule, du ghetele la Ioc...**

PIETRARU: **Stăi, moşule... ce-ai, măi? Ce ţi-a venit aşa, deodată?...**

MAESTRUL: **Du-le, moşule, la şi jacheta.** *(Schimbă din nou haina şi se aşează la masă cu capul în. mînă. Tăcere. Moşul iese.)*

PIETRARU: **Darştii... Grozav de ciudat... De la un timp...** *(Tăcere.)*

MOŞUL *(retntoreîndu-se);* **Eu cred că mai vine ei...**

PIETRARU: **Cine?**

MOŞUL: **Păi, poetul ăla tinăr.**

MAESFRUL: **Moşule..., adu,mi sacoul! .**

PIETRARU: **Ce, te duci in sacou? •**

MAESTRUL *(către moş):* **Adică lasă...** *(către Pietraru)* **m-am răzgîndit. Nu mai mă duc.**

PIETRARU: **(Ce? Unde?) Ce tot spui?.Nu înţeleg.**

MAESTRUL: **NU mai mă'duela teatru.**

PIETRARU: **Cum? Eşti copil?**

MAESTRUL: **NU mai mă duc...**

PIETRARU: **E... ştii... eşti plictisitor... asta e culmea...**

MAESTRUL: **NU mă simt bine... (îmi trebuie linişte) Sunt tare indispus. .. Şi astă-seară vreau să fiu (singur) liniştit (la mine, în camera mea... singur). M-am săturat de-atîta hoinăreală.**

PIETRARU: **(O să fie destui după teatru. Gîndeşte-te, n-ai să poţi refuza) Bine, dar cum o să refuzi fata...**

MAESTRUL: **(O voi refuza, Pietrarule...) Spuneţi-i că nu.m-am întors... Spuneţi-i că nu mă voi reîntoarce.**

PIETRARU: **(Eşti bolnav) .Ce ţi-a venit...: aşa, deodată...** *(Tăcere.)*

MAESTRUL *(scitlîndu-se):* **Nu,'rm, trebuie să scap odată. Trebuie să rup odată cu slăbiciunea asta. E o copilărie ce fac... la vîrsta asta! Da, aşa'îi veţi spune... Eu voi trece dincolo, în ..birou.**

PIETRARU: **Eşti nespus de ciudat...**

MAESTRUL: **Sunt încă stăpîn pe mine... O clipă mai tirsiu...**

MAESTRUL *se îndreaptă încet spre sofa. Pietraru se plimbă puţin prin cameră (şi se opreşte la o etajeră de unde ia o hîrtie.}*

MOŞUL *(pregătind, ghetele)* **> Da ciudaţi ochi avea. Şi întreba de toate • lucrurile: „Pe-aei se plimbă? Aci scrie? Unde doarme?..." întreba ;de: dumneata.**

PIETRARU: **Trebuie să fie vreun.începător d-ăştia,.. Vrea să-ţi citească versurile. Hai, nu-ţi schimbi ghetele?** *(Se opreşte la o etajeră de unde ia o hîrtie.)* **Ce, o poezie proaspătă?** *(O citeşte.)*

MOŞUL *(schimbind ghetele (lui) maestrului care e pe sofa):* **Vezi cit te iubesc ei pe dumneata copiii ăştia. Se uita cu nişte ochi pe-acî, pe păreţi, parcă era în biserică... Şi tare tînăr mai era...**

PIETRARU: **Frumos!**

MAESTRUL: **Da... îţi place?**

PIETRARU: **E drăguţă...**

PIETRARU: Dragă, dar trebuie să fii orb, ca să nu vezi cit te iubeşte ea...

MAESTRUL: O, ştiu... mă iubeşte... (Eu am început s-o iubesc... E vremea reculegerei cît nu mă fură şi pe mine... Asta nu... Niciodată...) E o constatare plăcută. Dar ce mă plictiseşte e că acu încep s-o iubesc şi eu. Nu!... E vremea <e timp) reculegerei...cît mai e timp...

PIETRARU: Să încremenesc pe loc dacă înţeleg ceva...

MAESTRUL: Sunt bătrîn, Pietrarule... sunt bătrîn, asta e... am tmbătrînit... ea nu-i pentru muie...

PIETRARU: E, fugi de-aci... Pe onoarea mea eşti de'rîs...

MAESTRUL: Toamna a sosit... a sosit de mult... e înaintată...

PIETRARU: Ei, lasă banalităţile astea...

MAESTRUL: Banalităţi... o, ai mare dreptate... Toamna a sosit cu banalităţile ei... Şi vorbele şi poeziile şi totul..: banalităţi. <E banală ultima mea poezie, aşa e?) Aide, nu mai protesta. Am putut citi uşor pe faţa ta...

PIETRARU: Eşti mai copil decît copiii... <Ş-apoi asta-i>

MAESTRUL: Crezi că eu n-am văzut, crezi că trebuie să vii tu să-mi spui lucrul ăsta... Am ochi buni, dragă.... Văd înaintea altora.. Trebuie să vină şi asta... Ce, eu nu-s un om ca ceilalţi?... Toate au un sfîrşit.

PIETRARU: Dar ce-are a face. Asta-i ceva trecător.

MAESTRUL: Trecător, dar toate-s trecătoare... iar eu sunt un trecut, un trecut de om sau m-am. trecut, cum vrei să-i zici. Hm, tu crezi că eu nu văd din ce în ce mai largi intervale între... <dar să lăsăm) dar să lăsăm, e simptomatic... asta-i sfîrşitul! -

PIETRARU: Vorbeşte mai clar...

MAESTRUL: Mai clar? <Ei bine) Dar e atît de clar... îmi spuneai că m-am lenevit... O, nu, niciodată n-am fost mai activ ca acum, niciodată nu m-am sforţat ca acum... niciodată n-am pierdut nopţi întregi ea acum, pe rînd... nopţi întregi... întregi... Crezi că eu <nu văd... crezi că eu nu simt... Nopţi întregi...) nu-mi dau seama. *(Se apropie de (poezie} birou şi ia poezia. Citeşte...)* „Şi noaptea înstelată învesmînta pămîntul... îovesmînta pămîntul... învesmînta pămîntul"..'. ascultă banalitate a banalităţilor... ha, ha, ha, „învesmînta pămîntul"... Ce (caraghios) sărăcie, ce (idiot) caraghios... *(Strînge hîrtia in palmă, o mototoleşte şi o aruncă, hîrtia cade în primul plan. (al scenei}...)* Trei riopţi pentru sforăitura asta...

PIETRARU: E caraghios ce faci...

MAESTRUL: o scurtă eclipsă... de ani aştept revenirea... Intervale din ce în ce mai largi între o nouă idee şi alta... şi ce idei... umbre de idei... din ceîn ce mai palide... din ce în ce mai lacome (de timp... mă mint cu apariţia lor pînă le dau toate nopţile mele în schimb, pînă îmi. fură toate nopţile mele şi apar....) de nopţile mele pe care le dau cu toată inima pentru ca 3ă-mi lase în schimb cîteva vorbe sonore, fără vlagă, fără suflet...

PIETRARU: îţi vei reveni, îţi vei reveni...

MAESTRUL: Ce tot îmi spui tu... *Paraleii* i-am scris într-o lună... şi *Poema vîntului,* într-o noapte... auzi tu... *Poema vîntului* într-o noapte... ce clocotire de simţuri zvăpăiate, ce ritmuri sălbatice şi surprinzătoare... şi două sute de versuri... Şi acum am ajuns să scriu...

„Şi noaptea înstelată învesmînta pămîntul"

PIETRARU: Eşti nedrept; nu-i rea poezia...

MAESTRUL: E onorabilă, nu-i aşa?... *(Schimbtnd tonul şi lăsîndu-se pe canapea.) K* venit toamna de-acum. Şi eu ca şi ceilalţi... <A venit [-•] La) patruzeci şi cinci de ani... (a venit epuizarea) asta-i limita. Hm, şi cum rîdeam de. ceilalţi, cari se opreau (Mizerie) Nemernicie omenească.

PIETRARU: Lasă, dragă, doar ai publicat (acum) nu de mult citva (timp citva)... care... de...

MAESTRUL: Şi tu-mi vorbeşti de dragoste... Ea e tînără, ea va vroi cuvinte sonore şi porniri pătimaşe; dc unde le voi scoate toate acestea, de unde ?

PIETRARU: Tocmai iubirea le va scoate...

MAESTRUL: Iubirea? Dar tocmai asta-i iubirea... Căci o iubesc... pentru ea îmi pierd aceste nopţi, cu gîndul la dînsa...

PIETRARU: S-O iubeşti îndeajuns şi lasă...

MAESTRUL: Nickind o femeie nu m-a preocupt atîta, nicicînd n-ara simţit mai mult melancolia singurătăţei şi fiorul dureros al despărţirilor de o zi... nicicînd... Nu, arta nu-i totuna cu iubirea... Acuma sunt convins deplin de asta... Şi alţii, tineri, iau locul...

PIETRARU: Trecutul tău a fost atît de mare că înlocuieşte cu prisosinţă prezentul... Eşti la atît de mari distanţe de cei cu care ai pornit deodată. O lume întreagă o recunoaşte... Şi tineretul e slab, e slab de tot, o palidă copie a ta,.. şi atîta...

MAESTRUL: Totuşi va veni cel mare, cel aşteptat. -îl întrevăd de-acuma şi-l întrevăd de mult. El n-a venit desigur. Băieţi tineri au bătut

la uşa mea şam tresărit. Le-am făcut loc pe jilţul meu şi eram mai tuiburat decît ei înşişi In frigurile debutului le-am spionat cu teamă tremurătura mîinii, cînd îşi desfăceau manuscriptele; le-am aşteptat cu groază pronunţarea (tremurarea) primului cuvînt... dar cînd cele dintîi strofe Îşi şi luaseră zborul sub acoperămînfcul acesta, am <res) răsuflat liniştit; erau încă departe, foarte departe de marea artă[1]; onii abia se vedeau în depărtarea drumului colbăit spre glorie. Şi zîmbeam fericit, ctnd spaima mi-era dc-a surda. Eram mtndru simţindu-mă de neînvins. Rîdeam de sforţările lor neputincioase cu rîs satanic, în jura-mi capetele continuau să se plece şi mîndria mi-era neînfrîntă...

PJETBARU: Şi poţi să te mîndreşti înainte, Greu ii va fi cuiva să te ajungă... Eşti atit de sus...

MAESTRUL: Suişul însă mi-a devenit greu... şi pînă sus de tot mai e mult. <Ara rămas) Oboseala m-a oprit la mijlocul pantei. Zadarnic înfig toiagul în stîncă; e prea dură ca vîrful ei *(sici)* să o pătrundă. *(Pauză.)* în graba urcuşului n-am avut timp să mă uit în urmă; popasul Insă mi'dezvăluit (toată) trocului; am făcut mult desigur; uimitor de-mult: •'drum) dar totuşi nimic.

PIETRARU: Unde ai putut ajunge, nimeni nu se mai pcate urca...

MAESTRUL: Dar va veni totuşi acela, cel mare, cel aşteptat... cel mai mare decît mine, decît noi toţi poate, Ce-Î va putea opri? Nimic. Cu groază aştept paşii lui pe căile vremei... Cu groazfi... căci el mi-o va fura... Ai dreptate. Pietrarule, ea măiubeşte mult şi între mine şi ceilalţi nici n-ar sta pe gînduri. (Dar cînd va veni acela. Dar Sntr-o *hună* zi)

PIETRARU: De aceea (îmi şi pare curios) mă şi mir de ce atîtea gtnduri aşa de ciudate?

MAESTRUL: Dar într-o bună zi cineva va bate Ia uşa *mea.* îi voi deschide, va trebui să-i (nu-i) deschid. El va intra nepăsător şi-n aprobările şi-n urările mele îmi va ceti sentinţa. Vom rîde împreună şi el nu va şti cum mă ucide... îl aştept de m«Ji: pe panta aceea nesfîrşită. cu neputinţă să nu ni se întretaie drumurile... Caut sâ-i zidesc statura în minfe... Ctteodală mi se pare că-i întrezăresc trăsăturile... Cum va fi el oare? Cum va vorbi, cum va rîde, cum va gesticula? Care-i va fi cel dintîi cuvînt al lui... (Sunt egoist, văd bine ... prea m-au învăţat cu toţii să mă simt mare în singurătatea mea)

PIETRJRU: Ei bine, dar...'

MAESTRUL: Lasă-mă să vorbesc, Pietrarule. Nu înţelegi cum mă alină spovedania aceasta. Mă vezi aşa cum sunt; (egoist) poate-ţi displac; sunt atît de egoi&l... dar prea m-au învăţat cu toţii să mă simt mare în singurătatea mea, prea mi-au înălţat sus tronul, ca înălţimea să nu mă cutremure... Şi contra lui, contra noului venit' cu ce arme (voi lupta) putea-voi să lupt. El va avea tinereţea, cu nimic, nimicul... Sunt un rege de ' operetă căruia i-au fugit'şi sfetnicii şi garda; trăiesc în înălţimea mea prin decorul trecutului-, cel dintîi pumn bărbătesc va spulbera dinlr-o dată baratca de bilei cu hîrtiuţe colorate: şi noul-venit îşi va lua nesupărat locul ce-i e hărăzit în inima ei; spune, nu-i timpul să cedez de bunăvoie, să îmbrac cu frumuseţea unui gest ruâinea înfrîngcrii.

PIETRARU: Declami, dragă...

MAESTRUL'- Recunoşti singur. (Am ajuns) Şi ai mare dreplate. *(Rizînd.)* Straniu de tot; am ajuns la cea mai plată declamaţie tocmai acum cînd cele mai dureroase siraţiminte mi se învălmăşesc hi suflet...

PIETRARU: Măi. dar eşti rătăcit cu totul. Ce tot vorbeşti de tineri închipuiţi, de visători răzimaţi în toiag, de înfrîngeri, şi de iubite care trec \a învingători. Tu nu raţionezi? Mai întîi de toate trebuie să existe un astfel de poet... nou, măreţ, extraordinar, nemaipomenit sau cum vrei să-i mai zici.. -

MAESTRUL'- Veşnic apar tot mai noi; nu mai departe moşul 1mi spune 'de unul care m-a căutat.

PIETRARU-' Mare procopse-ilă trebuie să fie de dînsul dacă şi Stol îl uitase...

MAESTRUL: Cine ştie ce poate aduce ceasul.

PIETRARU: Rar aduce ceasul (ceva nou) ce-ţi închipui tu. (Al doilea) Dhc admiţind că ar apărea un poet marc: pînă să se perfecţio- - neze, pînă sâ se impună...

(MAESTRUL: Pînă atunci ai şi sf)

MAESTRUL: Poate mi va fi nevoie de astea.

PTETRARU':' în al treilea rînd, toţi poeţii cari s-or ivi crezi că o s-o iubească cu toţii pe ea, pe Florica.

MAESTRUL: îi va iubi ea...

PIETRARU: Dar dacă acela b va refuza totuşi?...

MAHSTRUL: Va păcătui cu gîndul şi mai grozav mă va sfişia...

[1] Ilescriind uncie pagini, replicile se reiau parţial. Repetiţiile astfel rezultate au fost eliminate tacit.

PIETRARU: (Mofturi) Eşti foarte interesant...

MAESTRUL: Va păcătui cu gîndul căci el va veni. îl bănuiesc, îl simt pe-aproape. De mult, de ani de zile; primul rinjet al neputinţei mi 1-a adus în minte... E mult de-atunci. Era într-o seară ca şi asta, cînd rînjetul (acesta) ei mi-a răsărit dintr-un ungher al camerei; atunci totul a pierit din ochii mei şi (şi-n golul acela imens în care m-am trezit deodată, mi-se părea că mă rostogolesc într-im gol fără' margini şi mă zbăteam să scap înfiorătoarei căderi) m-am trezit rostogolindu-mă năprasnic într-un gol fără margini; am (strigat) ţipat de spaimă şi vocea mea s-a (pierdut stins) pierdut plîngătoare in înfiorătorul hău; (atunci l-am văzut pe el) şi la strigătele mele de ajutor, c] a apărut senin şi mîndru, urcînd nepăsător spre limanul de unde mă prăvălisem.

PIETRARU: Admit că ai avut viziunea aceasta; cîte (fantezii) năzbitii nu pot trece prin creierul unui poet; dar înţeleg s-o ţii drept fantezie... aşa crezi tu că se va ivi un mare poet, aşa la comandă? Fii liniştit, dragul meu; n-ai împlinit încă cincizeci de ani şi ai tot timpul să-ţi revii; dar aluugă gogoriţele ăştia din cap. E atît de greu să se înalţe cineva pînă la tine. îmi pare. rău că te-am oprit de la teatru; ar fi trebuit să te duci, să vezi căderea lui Nard. Numai aceea te-ar fi vindecat. Ai fi putut vedea uşor cît de gigantici sunt *Paraleii* tăi. Atît numai să fi scris şi e destul ca să planezi deasupra tuturora, dar decenii întregi după moarte... Cine ştie cînd se va ivi vreunul de forţele tale!... N-ai scris de mult? Opera ta de pînă acuma e atît de (recentă şi devine) nouă că nici nu se observă stagnarea, indiscutabil temporară, prin care treci. îţi vei reveni... Dar, pînă atunci, haidem la teatru... haidem să vedem căderea lui Nard; s-o vezi pe ea ce ochi va întoarce spre tine cînd cortina se va lăsa tn liniştea cea mai profundă peste ultimul act... Haidem, Barbule...

MAESTRUL: NU, nu pot merge... Sunt obosit, Mă culc. Şi te sfătuiesc nu te duce nici tu la teatru. N-aş vrea ca să te vadă singur, cînd ne ştie pe amîndoi iutr-un loc. La revedere, Pietrarule. Şi vezi, nu mă uita.

([..-] cedez de bunăvoie... «printr-uns să îmbrac cu frumuseţea unui gest ruşinea înfrîngerii... > Ce, sunt aşa de slab ca să-mi plec capul la suflarea celui dinţii vînt? Sau tocmai sunt aşa de istovit câ cea mai mică adiere mă clatină... Atunci sunt pierdut, sunt iremediabil pierdut. Auzi?... Ea vine... auzi, e trăsura ei... trebuie să se sfirşească odată... şi spune-i, moşule, că n-am venit încă... haide, Pietraru.hai alături... ba nu, tu poţi să stai *(zgomotul trâsurei s-a oprit),* haide odată sau rămîi, rămîi îţi spun. *(Trece în camera cealaltă; se aud bătăi in uşă.)*

Seena s 4-a

MOŞUL (care intră acum), PIETRARU, FLORICA, POP, CORINA

FLORICA: Bună seara, moşule, (i-e acasă) a venit maestrul? A, uite domnul Pietraru. Ce mai faei, domnule Pietraru?...

PIETRARU: Aşteptam pe Cornea... şi văd că întîrzie...

FLORICA: O, aşadar u-a venit. ..

CORINA: Vai, *ce* rău îmi pare.

FLORICA: EU cred că am putea să-l mai aşteptăm... (uite p) *(Se uită la ceas.)* Lite, pină la opt şi jumătate mai e. Ce zici, Corino, să chemăm şi pe tata?...

CORIKA: Sigur, dar poate domnul Pietraru are afaceri importante cu (dînsul) maestrul.

FLORICA: NU face nimic: i-1 răpim...

PIETRARI, : Dumneavoastră n-aş avea niciodată curajul să mă opun...

FLORICA: Dumnealui capitulează pe toată linia; ramîne maestrul, cind o veni...

MOŞUL: EU cred, domnişoarelor, că o să întîrzie rău...

PIETRARU: Şi eu cred, dar nu prea mult. Aşa că să chemaţi înăuntru şi pe domnul Pop (din trăsură).

MOŞUL: Să-l chem?

CORINA: Florico, eu cred mai bine să mergem; lăsăm numărul lojei şi maestrul (va vei în actul al doilea...) o să Be găsească.

FLORICA: Dar mai e pină să înceapă...

CORINA: Da, să mai aşteptăm... eram insă curioasă să văd pe Eleonora... dar în sfîrşit...

FLORICA: Cum s-o vezi?

CORINA: Cum dă ochii cu lumea (acum ca doamnă, să vedem).

FLORICA: O putem vedea în antract.

CORINA: E, n-are haz, e (frumoasă) interesantă cînd îşi face apariţia (prima clipită cînd dă ochii cu lumea)...

FLORICA: NU cred sâ ofere ceva deosebit (clipită)...

CORINA: Şi bărbatu-său, cind te va... cind.;. ah... vream sâ zic...

FLORICA: Vai, ce gură de petice... Dar e inutil s-o mai întorci... De altminteri crezi tu că domnul Pietraru nu ştie că Stelorian mi-a fost pretendent.

PIETRARU: Cine? Procurorul de la curte? Auzisem...

CORINA *(lui):* El va căuta acuma să se răzbune... *(Ei.)* Cînd te va vedea, va copleşi pe Eleonora cu atenţii ca să-ţi facă necaz...

FLORICA: Ce nebună eşti...

CORINA: Florico, să-ţi iei o poză... ştii cum să-i rîzi în nas... Parcă te văd cu zlmbetul tău... Va fi mai interesant ca spectacolul...

FLORICA: Vai, ce şi-o fi închipuit domnul Pietraru de noi. E drept, nu face sâ aducem pe tata aici... şi, bietul, aşteaptă cam de mult. Hai, Corina... *(Se pregătesc să iese.)*

Scena a 5-a

Aceiaşi. MAESTRUL

MAESTRUL *(desckizînd aşa):* Ce de lume la mine.

PIETRARU: Ce?

MOŞUL: Ei, drăcia dracului.

FLORICA: Cum,'erai acasă, maestre?...

MAESTRUL: Acum am venit... prin dos...

FLORICA: Am venit să te luăm la teatru... N-ai să ne refuzi, nu-i aşa?.

MAESTRUL: Nici nu-mi trece prin minte. Uite, Pietraru... bună seara, dragă...

FLORICA: Parcă ai fi abătut, maestre.

MAESTRUL: O uşoară melancolie... dar a trecut odată cu întrebarea dumitale...

FLORICA: Să mă întristez eu atunci... Am risipit o melancolie care ar fi putut avea urmări adtnci în istoria literaturei...

MAESTRUL: O...

FLORICA: (în loc să in) Nu sunt bună de nimic. în Ioc sâ insuflu melancolii, le alung...

MAESTRUL: <Ah> Ai vrea într-adevăr contrariul? Uite o fiinţă care-ar vrea să facă râu *cu* orce preţ şi nu izbuteşte...

CORINA: Ba a izbutit; întrebaţi pe Stelorian, pe Neagu, pe Tudoran...

FLORICA: Oh, aceia!... Nici n-au ştiut măcar să raă blesteme. <Aş vrea să fac sau) De-a fi să faci sau să-1 faci unui om care ştie să plîngă frumos... [1]

CORINA: Ca maestrul...

MAESTRUL: Vă mulţumesc de bunele dumneavoastră intenţii...

FLORICA: <AŞ) O, maestrul <lui n-aş fi eu în stare)! cum aş putea! ...Dar nu. (aş vrea să) ar fi interesant de necăjit puţin un suflet de poet; aş aduce un frumos serviciu luinei... şi lui desigur.

MAESTRUL: Ce cruzime!

FLORICA: (Dar aş şti să-1 alin...) O, va fi o glumă *(Maes.* Şi) cu urmări serioase. Dar aş şti să-1 alin pe urmă...

MAESTRUL: Şi aţi găsit aşa ceva?...

FLORICA: Vai, nu încă.

COROA: Florico,. domnul Pop ne-aşteaptă în'trăsură de-un ceas!-..

FLORICA" Oh, da, uitasem. Mergem, maestre? Haidem să vedem (piesa lui)... Ce zici de piesa lui (Nard) Lucian. Nard?...

PIETRARU: A nesuferitului ăluia? Phi, Lucian Nard... sunt sigur c-o să cadă cu o deosebită ceremonie.

FLORICA: De ce? Poeziile lui fmi plac...

MAESTRUL *(tresărind):* îţi plac...

FLORICA: Şi e tinăr...

MAESTRUL: O da, e-aşa de tînăr...

FLORICA: Va avea timp să perfecţioneze...

MAESTRUL: O yiaţâ întreagă îi stă dinainte. *(Pietraru se uită îngrijat la maestru.)*

F'LORICA: Ce zici de Nard, maestre?

MAESTRUL *(ductnd mtna la cap):* Un bun poet, desigur...

CORIXA: Florico, sâ ştii că a şi venit Eleonora cu Stelorian...

FLORICA: (At) Mergem? E opt şi un sfert. (Eşti) Iar eşti abătut, maestre.

(Piet. Piet.) MAESTRUL *(zîmbind trist):* A, nu, deloc... E drept, nu mi-a cam fost (cam) bine acum în urmă, dar merg, merg, de ce să nu merg.

PIETRARU (Barbule, ce facem cu) *(care urmăreşte cu admiraţie pe maestru, bătîndu-se peste cap)'-* Ah, ce uituc... Vă mulţumesc, domnişoară...

FLORICA: De ce?

PIETRARU: Dumneavoastră mi-aţi adus aminte. De nu spuneaţi opt şi un sfert, uitam de tot. (Şi culme a culmilor, dacă nu veneaţi

[1] Fraza pare să fie incompletă.

dumneavoastră, aveam de gind să duc pe Barbu în altă parte.) *(Exagertnd crescendo.)* Vă mulțumesc, domnișoară, vă mulțumesc foarte mult...

MAESTRUL: Ce s-a întîmplat?

PIETRARU: Mîine, dragă, mîine... ne-așteaptă...

MAESTRUL: Cine?...

PIETRARU: La nouă fără un sfert... La Capsa, ministrul.,. Pretorian... <cu gazeta. *Maes}* Cu gazeta aceea... Mîine nu e luni?

CORINA: Astăzi e luni...

PIETRARU *(exagertnd mirarea):* Cum, astăzi e luni?...

CORINA: Sigur.

FLORICA: Da, astăzi...

PIETRARU: Astăzi. Culme a culmilor, și eu care venisem să iau pe Barbu în altă parte... Domnișoarelor, vă rog să nu vă supărați. L-am mai făcut o dată să aștepte pe Pretorian... Nu se face... Lăsați-ml-1 pe Barbu astă-seară.

MAESTRUL: Dar...

CORINA: Pînă ajungem se și începe, Fiorico,

FLORICA: CU multă părere de rău, văd că trebuie să ți-1 las...

CORINA: (Și d-1 P> Gîndește-te la domnul Pop...

PIETRARU: Știu că sunteți supărată pe mine, dar vă mulțumesc, vă mulțumesc nespus...

FLORICA: Vai, de ce să fiu supărată... Dar dacă terminați mai devreme, știți unde e teatrul...

PIETRARU: (Florioo) Uite. o idee...

MAESTRUL: îndată ce termin vin... dar numaidecit... Ah, cum mă plictisește și chestia sta...

CORINA: Florico, domnul Pop...

FLORICA: Haidem, la revedere, vă așteptăm, să vii și dumneata, domnule Pietraru...

PIETRARU: Dacă termin, sigur. Țin mult să văd căderea unei piese...

FLORICA: Ce răutăcios! La revedere.

CORINA: La revedere. *(Ies.)*

Scena a 5-a

MAESTRUL: îți mulțumesc...

PIETRARU: Ești nesincer; mă urăști că te-am oprit.

MAESTRUL: îți mulțumesc...

PIETRARU: Poate că a fost cam forțat<ă ieșirea [-*] pretextul), dar trebuia. Prea <te întristaseși) te-ai schimbat la iată.

MAESTRUL: Auzi, pleacă trăsura.

Nu fi tot atît de scump cu mine, ca puterea mea creatoare... Și vezi... nu mai spune la alții.

PIETRARU: Noapte bună și n-avea grije. *On revient toujours.*

Scena a 6-a

MAESTRUL, MOȘUL, pe urmă RAMURĂ

MABSTRUL *(închizînd ochii de oboseală):* Moșule, pregătește-mi să mă culc.

MOȘUL: <E totul gata) Gata, gata. Patul vă așteaptă... Nu vreți să vă fac un ceai?...

MAESTRUL: NU. ..

MOȘUL: Atunci dezbrăcați-vă. Pe urmă iar ațipiți pe canapea... *(Se aude bătînd In ușă, afară.)* Duceți-vă în dormitor. E ca-n baie de cald... Nopțile ăștia n-ați dormit deloc. Au toate o margine. *(Se repetă bătăile.)*

MAESTRUL *(devine atent. Bătăile se repetă):* Moșule, nu bate cineva?

MOȘUL: Ce naiba? Și-acum, în puterea nopței, *(Iese. Maestrul se uită tnerijat după el.)*

MOȘUL *(reîntoreîndu-se):* Păi e (tinerelul ăla de> băiețandrul ăla de adineaori. Zice că doar două vorbe să vă spună... I-am spus că sunteți culcat și nu crede...

MAESTRUL: Spune-i că nu-1 pot, primi. Să vie mîine.., *(Moșul se îndreaptă spre ieșire.)* Moșule, spune-i să vină. *(Moșul iese.)*

RAMURĂ *intră timid, face cîțiva poți, vrea să spună ceva, apoi înghite în sec, privind cu frică la maestru, (care-l privește [—*] maestrul} care i-a urmărit înaintarea cu teamă.*

MAESTRUL: Luați loc...

RAMURĂ: Mul — vă mul<țumesc)... țumesc... *(Se așează pe scaun, dar se scoală.)* Maestre, vă rog să mă iertați... să-mi iertați îndrăzneala... am <vroit) vro... veneam și... am văzut lumină... am... treceam pe-aici și am văzut pe domnul... un domn ieșind... și am, mi-am luat îndrăzneala.,, am fost și astăzi... *(Maestrul îl privește lung.)* (Recăpâtîndu-si su>

MAESTRUL: .Ședeți.

RAMURĂ *(se aşează, mai înghite o dată tn sec):* Am îndrăznit... vreau să vă dau *(se scoală),* să vă rog să-mi citiţi ver... ver... versu-rile). • • versurile mele ai să vă daţi părerea... Nu mă refuzaţi, maestre... _

MAESTRUL: Fiţi liniştit... le citesc... cu plăcere... sigur... dar vă rog şi eu îa rindu-mi ceva... şi n-ai să mă refuzi... Uite, sunt grozav de obosit... <Lasă-mi ver) Nu mi le citi astă-seară, te rog foarte mult... lasă-le la mine şi vino... de exemplu... de exemplu... vino marţi să-ţi spun ce cred despre ele... nu te 3uperi...

RAMURA *(sfiiciunea i-a pierit; sculîndu-se):* Vă mulţumesc, maestre! Vă voi fi recunoscător... Ştiu că veţi fi sincer... Vă mulţu-mesc... V-asigur că nu vă veţi pierde timpul degeaba... Nu-s ele cure ştie ce... da tot sunt... Unele chiar sunt bune, două sunt chiar foarte bune... nici nu aşteptam... în sfîrşit o să vedeţi... le las să vorbească ele în locu-mi... vă mulţumesc... nici nu vreau să vă întrerup mai mult... dar am profitat de ocazie... socoteam că e cel mai nimerit timp, ca să priod... vream să zic ca să vă găsesc acasă.,. Dar eu tot vorbesc şi poate v-o fi somn... Vă rog să mă iertaţi, maestre... Noapte bună... Atunci marţi. *(Face cîţiva paşi.)* Da pe la ce oră?

MAESTRUL: Aşa... cam după-masă...

RAMURĂ: Mă rog, pot să vin şi seara şi dimineaţa, cînd vreţi dum-neavoastră, maestre...

MAESTRUL: De poţi. <Atunci vino pe la cinci...)

RAMURA: Ah, şi eu... parcă e chestia cind pot eu... Dar vreau să nu...

MAESTRUL: Atunci vino pe la cinci...

RAMURĂ: O, perfect, a, sigur, cel mai nimerit. Vă mulţumesc, maestre ...Bună seara... vă salut *((iese)}.*

MARSTRUL: Bună seara. *(îi întinde mtna.)*

RAMURĂ, *surpri?is şi foarte ruşinat ti ia mîna şi face un compliment ţinînd-o într-a lui. Ajunge la uşă.*

[MAESTRUL]: Bună seara... *(Moşului:)* Moşule, pregăteşte-mi repede patul... aş vrea să mă <intind>...

Scena *[a] 1 \-a.]*

MAESTRUL îi ascultă plecarea. Se uită la caiet, îl aruncă pe masă, face cîţiva paşi... se opreşte se uită înapoi la caiet... se întoarce... ti deschide la întîmplare... Strîmbâ din nas... Vrea să ridice capul, apoi se uită'iar peste pagină. Se lasă pe scaun.

Devine dîn. ce in ce mai atent. (Citeşte) Figura i se schimbă pe măsura cititului. Sflrşeşte. Ridică ochii mari, mari. Apoi răsfoieşte manuscriptul din nou şi rămîne cu ochii la altă poezie. Citeşte. Sflrşeşte de citit. Se scoală privind cu groază la manuscript.

MOŞUL: Gata, conaşule... am pregătit patul...

MAESTRUL *tace.*

MOŞUL: Am pregătit pa...

MAESTRUL: Lasă-mă, moşule, nu vezi că am de lucru, du-te de te culcă... Am de citit în noaptea asta.

Moşul iese. Maestrul se plimbă cu capul în pămînt. Se opreşte de cîteva ori. Cind vrea să se întoarcă spre masă, dă cu ochii de hîrtia mototolită, cu poezia lui, pe care o aruncase pe podea. Şi ochii lui se măresc intr-atita, peste măgură, că denotă o spaimă nemaipo-menită.

[DESPA]

între manuscrisele iui Gib L Mihăescu păstrate în arhiva de Ia Drăgăşani se află cîteva file din actul I al unei piese de teatru necu-noscute, pe care am intitulat-o *Dcspa,* după numele personajului prin-cipal. Acest proiect nedus pînă la capăt, despre care nu aveam nici uo fel de informaţii pină astăzi, trebuie situat tot în perioada începutu-rilor (1919). Faptul că textul care ni s-a păstrat este scris în creion chimic pe formulare cu antetul *Ministerului Instrucţiunii şi al Cultelor, Direcţiunea învăţămintului primar şi normal-primar* ne permite sâ fixăm elaborarea manuscrisului în perioada cînd scriitorul făcea parte dintre funcţionarii acestui minister (1919 — 1920). Două adrese scrise pe astfel de formulare, folosite în redactarea pp. 4 şi *1* din manuscrisul piesei, sînt datate: 1 septembrie 1919 şi 1 octombrie 1919. Redactarea piesei putea începe deci la sfîrşitul anului 1919, cel mai tîrziu în 1920, înainte de plecarea scriitorului la Cluj. Manuscrisul se opreşte la fila a 7-a, in numerotarea autorului, fila a 6-a nepăstrindu-se. Menţiunea *Actul I, Salonul lui Despa,* ar proba că autorul avea în vedere o lucrare drama-tică mai amplă. Textul care s-a păstrat cuprinde o parte din *Scena* 1, în care apar două personaje: domnul Despa şi doamna Alina Despa, care discută despre apropiata vţzită a soţilor Jurascu. Arthemis Juraacu

(un personaj din *[Manuscriptul furat],* arhetipul piesei *[Maestrul],* se numeşte tot Arthemis) este prima soţie a lui Despa, căsătorită cu criticul Jurascu. Arthemis şi criticul Jurascu au jucat un anumit rol în perioada debutului literar al lui Despa, acum scriitor reputat, în preajma lansării unei noi cărţi. După cum se vede, este reluată problematica din *[Maestrul].*

Actul I

Salonul lui Despa

Scena I

DESPA, doamna DESPA

DESPA: **Bun ! Perfect! Toate-s bune şi la locul lor. Acum să poftească !**

ALINA: **<Şi zici că o să vină şi dînsa...) Eu tot nu cred că va veni şi ea <Nu cred)... n-ai auzit bine, probabil...**

DESPA: **Jurascu mi-a spus: „Vii cu nevastă-mea... cu Arthemis".**

ALINA: **(Asta-i curio) Hm. Curios. De ce-o fi ţinînd să vină...**

DESPA: **Ei, ţine! Cine ştie, poate el vrea să vină şi dînsa...**

ALINA: **Orcît ar vrea el... Eu n-aş mai intra în casa fostului meu bărbat.**

DESPA: **Şi dc cc să nu vină, dragă. Ce, o s-o mănînp? Mă rog, mi-a fost soţie. Acum nu-mi mai e. Suntem străini unul de altul. Vine ca la un strein, ba nu, ca la un prieten. Vine în vizită. Şi pe urmă... nu ţi-am spus. Eu m-am mai întîlnit cu ea la „învierea"[1], la revistă, sîmbetele seara...**

ALINA: **<Te-ai întîlnit) Şi...**

DESPA: **Cum şi... <întîi> M-am întîlnit de mai multe ori... <Asta după ce te luasem pe) însemnă că n-o să ne mai... emoţionăm unul de altul.**

<ALINA: **Cura v-aţi întiluit? Ce-a zis ea?**

DESPA: **Ce să zică. întîi abia mi-a răspuns la salut. Pe urmă, cînd ne-am întîlnit a doua, a treia oară, am mai stat de vorbă. Acum sum tem prieteni. M-a întrebat de tine. « De ce » îmi spune că vrea să te vadă... >**

[1] Titlu de revistă care apare si în *[Maestrul].*

ALINA: **<Orcum) Vrea să mă vadă; ar trebui să înţeleagă că e jicnitor pentru tine, pentru noi...**

DESPA: **Şi de ce jicnitor, mă rog? Nu ne-am mai putut iubi, ne-am despărţit, foarte firesc... acum...**

ALINA: **Cura, o femeie pe care ai iubit-o şi care acum...**

DESPA: **Vai, da, am iubit-o... Dar n-o mai iubesc. Sunt... sunt sigur că n-o mai iubesc. îţi spun, pe onoarea mea...**

ALINA: **Modul în care te-a lăsat!...**

DESPA: **Care mod, ce mod... Ba a făcut foarte bine femeia... M-am gîndit cu mult *l* Domnule, văd, cred, ştiu bine că nu te mai iubesc. Iubesc pe-un altul. Foarte frumos din partea ei; in loc să mă... în loc, vreau să zic, să ducem o viaţă, în sfîrşit, nepotrivită, mai bine pe faţă, cavalereşte... *(Frecîndu-şi miinele.)* Şi-acum ne privim în faţă... cavalereşte... tare *(muindu-'şi glasul)* tare... *(pe gînduri)* tare de tot...**

ALINA: **<E o cochetă) Să calci din nou în casa unde-ai trăit cinci ani de zile, unde ai fost stâpînă, să vezi <mobiîile, cameriîe) odăile, <unde locuia) mobilile, pianul la care cîntai... Să vii şi să priveşti de sus, din lumea în care trăieşti...**

DESPA: **<Lasă) Nu vine de asta dragă... la ce să ponegrim... că nici ei n-au mai bine în casă... Ştiu că n-o să facă cu vreun regret...**

ALINA: **O face din spirit de cochetărie. Ce zici? Din răutate... Vrea să te sfideze... să ne...**

DESPA **(*pe gînduri*): Da... da...) *(repede):* Nu, dragă. *(Pe gînduri.)* Da, da... se poate şi asta... Să crezi... Kra cam răutăcioasă, e drept... Hm... ea crede că încă o mai iubesc. Dar n-o mai iubesc... S-a stins încetul pe încetul... Căci ai venit tu, Alino... şi dacă ea a plecat singură şi hotărîtă, tu ai ştiut sâ-i alungi umbra care tot mai rămăsese în odăile ăştia şi tot mai domnea aci, ca o stăpînă... Da, da, da, asta e... vine să-mi arate cît e de fericită <vine să-mi arate) şi, cum poate păşi cu nepăsare (prin) pe-aici... Dacă venea de-acum trei ani, într-adevăr mă zdrobea... (mă zdro) de tot, de tot, căci mă găsea singur... Dar acum suntem doi şi vom şti s-o înfruntăm. Nu-i aşa, Alino? Amîndoi, ce zic, numai tu singură. Ea nu te-a văzut încă pe tine. (Poate şi) Curiozitatea o aduce. Da, da, da... asta e... De cînd îmi toacă ea: De ce nu te aduc prin lume, la şezătorile literare. Curiozitatea o aduce... Las' să vină... Am un tovarăş de luptă... Mi se pare că ea are să fie cea învinsă... *(După o pauză.)* Ascultâ-mâ cc-ţî spun ou, no să-i cam convii. E dră-**

gută şi ea, e drept... dar... în orce caz, ca tine nu e. Şi pe urmă e şi mai Jn virstă. Are vreo şapte-opt ani mai mult...

ALINA: Cum? Pină azi îmi spuneai de ea de credeam... <că-i zîna zîneîor... >

DESPA: Ei, e bine ea, dar nu ca tine... La urma urmei toţi care te-au văzut mi-au zis: „Lasă, mă, e cu mult mai bine (, i> nevastă-ta ca madame Jurascu..."

ALINA: în sfîrşit, poate să vină...

(DESPA: Pe urmă să-ţi mai spun eu ce-o aduce... Da... da... da... O de-ar fi aşa... Ascultă colea... Hm... Cartea mea... Da... da...>

DESPA: Toţi. Pe onoarea mea. Pînă-am văzut şi eu: Hm, aşa e...

ALINA: Zici câ e cu opt ani mai mare...

DESPA: Da... cam aşa. Pe urmă să-ţi spun eu ce-o aduce. Da... da... da... O, de-ar fi aşa! Ascultă colea... Hm... Cartea.Cartea mea... Nu ştii. Cartea pe care am scris-o. Da... da... (dar asta e că> să vezi... vezi, eu nu ţi-am (mai) spus ţie tot cum s-a întîmplat. Te-am văzut eu că nu-ţi cam place cititul şi ca atare nu te-ar fi interesat amănuntele ăştia... (Şi poate mai bine-i aşa! Darnici prea de tot iar... Dar nici prea de tot iar nu-i bine.) Ea, vezi, citea mult, foarte mult. (Chiar) O făcusem de nu mai lua ochii după carte; chiar aşa am şi cucerit-o: Cu o poezie, O poezie de-a mea. Căci să-ţi mărturisesc, draga mea, făceam şi eu poezii pe vremuri. Eram student pe-atunch Mă duceam la ei în familie. îmi ziceau poetul. Le spuneam la versuri întruna. Nu atît de-ale mele. cît. de-ale altora. Ştiam pe de rost din toţi poeţii. (Le ră) Cîteodată chiar cînd mă întrebau ceva le răspundeam cu vreun vers sau cu vreo cugetare celebră. Tîrziu le-am mărturisit că scriu şt eu. Pe urmă i-am dedicat nişte versuri şi gata a fost! Ne împrietenisem straşnic şi făceam planuri. Ea tot îmi da ghes să public. Eu însă strîngeam înainte tot ce scriam pînă făcusem de-un volumaş bunicel. îi spuneam că mă voi duce la Jurascu.

ALINA *(mirată):* La Jurascu?

DESPA: Da, la el, la bărbatu-său. El era cu vreo nouă-zece ani mai mare ca mine. începuse să scrie de mult studiile lui critice. Descoperise cîţiva poeţi şi-avea un mare răsunet pe piaţa literară. Ca si-acum.

ALINA: Dar ca îl cunoştea...

JESPA: Din vorbele mele. Nu ştiu de ce, dar aveam o mare simpatie pentru Jurascu. Socoteam că-i cel mai mare [...]

* [...] drept: cu greu m-am obişnuit cu ideea, dar, a trebuit să mă resemnez... *(Alina.* Şi pe urmă) Poezia, dragă, e o artă superioară. .. trebuie să ai stofă, să fiî înnăscut... eu... Ia mine... era mai mult gustul poeziei, Citisem mult... asta era şi... entuziasmul tinereţei!

ALINA: Şi...

DESPA: Aşa şi... !n sfîrşit, cu greu m-am resemnat... (Ea îmi toc da ghes sâ-i)

ALINA: Dar ea ce zicea?...

DESPA: Arthemis? Hei, ei nu i-am spus nimic la început. Ea credea că încă nu m-am dus la Jurascu şi-mi tot da zor... îţi închipui prin ce clipe am trecut...

ALINA: Dar de ce nu publicai poeziile. Poate erau bune...

DESPA: Cine să ţi le publice. Nu îndrăzneam să mă duc la (ga) reviste; mă respinsese el, Jurascu,..

ALINA: De ce nu te-ăi dus Ja alt critic. Numai Jurascu era?

DESPA: Ba mai erau şi (Albotean şi) alţii. M-am gîndit eu să mă duc [.-•]

[MAMA VITREGĂ]

Publicăm sub acest titlu un fragment dramatic care aminteşte, prin intrigă, de unele proiecte literara din perioada începuturilor. Din acest manuscris se păstrează în arhiva de la Drăgăşani doar 3 file, nenumerotate, de format mic (17 x 11}, scrise pe recto şi verso, cu creion negru, cu o grafie îngrijită, fără prea multe ştersături. Lipsa indicaţiilor care ţin de tehnica dramatică (acte, scene, decor, lista personajelor) ar proba un stadiu de elaborare incipient. Matilda este căsătorită cu un bărbat mai în vîrstă decît ea, And[.pe care îl înşeală cu Artur, tînărul iubit al fiicei ei vitrege, Antonia. De aici reproşuri şi remuşcări, provocate de natura, oarecum incestuoasă, a acestor relaţii de dragoste.

ANTONIA: **Destul, tată, cind m-am întors din călătoria mea, m-am convins cît de scumpă ți-era mama; <una> noua ta căsătorie cu Matilda m-a <convins> lămurit pe deplin asupra sentimentelor tale...**

A.ND.: **Haide, haide, Antonia. E drept că am făcut un pas pe care nu trebuia să-1 fac.**

ANTONIA: **NU vreau să zic aceasta, tată; tu nu eşti aşa de bătrîn şi trebuia deci să-ți iei o tăvarăşe, <decît> mai ales că eu mâ-ndepărtam de tine. Dar mai trebuia sâ ții seamă şi de diferența de virstă între dumneata şi această tovarăşe.**

AN».: **Ce vrei să zici cu asta?**

ANTONIA: **Vreau să-ți spun că... în curind... in sfîrşit... ei bine...**

AND. *(sculîndu-se repede):* **Ştii ceva?**

ANTONIA *(rizînd):* **Ştii că ai haz. Ha, ha! Tata gelos. Ha, ba, ha!**

AN», *(aparte):* **Ea nu ştie nimic.** *(Tare.)* **După cum ți-am spus, am şi-nceput să mă căiesc de pasul făcut.**

ANTONIA: **De ce, tată? De-unde ştii că Matilda va fi ca oricare alta. Ai vreun motiv sâ tc-ndoieşti asupra caracterului ei?**

AND. *(aparte):* **Ea <nu ştie nimic) n-are idee ce se petrece-n juru-i.** *(Tare.)* **Ei bine, dragă Antonio, am motivele mele.**

ANTONIA: **Ah...**

AND.: **Şi încă destul de puternice!**

ANTONIA *(rizînd):* **Deci e adevărat ce-mi spunea cineva, că la o anumită vîrsta, gelozia are temeinicia ei.**

AND.: **Bah! Puțin mi-ar păsa de prostiile astea. Dar mă gîndesc la tine, la viitorul tău.**

ANTONIA: **Dar, dragă tată, eu sunt destul de mare, sunt la o vîrsta cînd o mamă vitregă nu mă poate trata ca pe un copil <al> din prima căsnicie; ş-apoi Matilda nu e o ființă de acelea...**

AND.: **Matilda e o desfrînată şi...**

ANTONIA *(îngrozită):* **Şi vrei să zici că...**

AND.: **Ei bine da, i-am surprins.**

ANTONIA *(Hpînd):* **Nu cred, nu poate fi adevărat.**

AND.: **Taci, ei pot veni din moment în moment.**

ANTONIA: **Ah Doamne, Artur! Nu cred, nu cred, nu cred.**

AND.: **Ei bine, taci odată. Ce prost mai sunt; nu trebuia să-mi prind mintea cu un copil; nu sameni tntălui tău; trebuie să lucrăm în linişte, să ne convingem definitiv, sâ...**

!MATILDA: **De-ajuns. E de prisos orice vorbă îmi vei spune. Tu nu mă iubeşti, văd aceasta destul de bine.**

I ARTUR: **Dar Matilda...**

[MATILDA: **Taci, te rog.** *(Izbucneste-n plîns.)* **O Doamne, Doamne! Nenorocita, cum l-am crezut; cum ara putut să-mi înşel bărbatul, cum am putut să săvîrşesc acest incest grozav, această nelegiuire, această crimă mîrşavâ. O, am crezut în iubire; am crezut în sfîrşit că am găsit bărbatul ideal, că...**

ARTUR: **Ah, Matilda, nu poți să-ți închipui ce rău îmi faci! O nu, nu. Tu vrei să mă necăjeşti. Tu ştii bine că şi eu am săvtrşit un incest, cum zici tu; şi acesta doar pentru tine, pentru ochii tăi divini, pentru făptura ta adorată; căci te iubesc mai mult decît orişice pc lume. O, da, da, te iubesc, te iubesc nebuneşte, cum nimeni n-a mai putut iubi pînă acum. Pentru tine aş fi în stare să-mi dau viața, să fac orice nelegiuire; <aş fi in stare) aş da piept chiar cu moartea, pentru amorul nostru.**

MATILDA *(CU cît el vorbeşte mai înflăcărat, ea ridică capul încet, încet, ascultînd cu atenție, în vreme ce suspinele se potolesc)'•* **E-adevărat, tu mă iubeşti atîta...**

ARTUR: **O, da, iubita mea.** *(Cuprinzînd-o în brațe.)* **Ți-am spus-o de atîtea ori.**

MATILDA: **Doamne, Doamne, sunt aşa de fericită; am găsit în sfîrşit pe bărbatul asemeni eroilor din romane, pe bărbatul romantic, bărbatul divin, singurul care poate plăcea femeilor!**

f ARTUR: **O, Matilda...**

MATILDA: **Crezusem câ astfel de oameni au pierit cu desăvîrşire sau că n-au existat decît în închipuirea poeților. Ha, ha, ha! Eşti nostim, dragul meu! Vrei să mă faci să cred lucruri pe cari nu le-am crezut niciodată, vrei să-mi dovedeşti că utopiile sunt pura realitate.** *(Vorbind, capotul ei se desprinde şi sinii apar în toată splendoarea lor; ochii lui se aprind vizibil.)* **Dar nu o voi crede niciodată.** *(Ea închide monologul cu un gest maestos, el e pierdut.)*

ARTUR." **Şi cu toate astea îți voi dovedi; porunceşte-mi ceva si voi îndeplini, orice-ar fi acel ceva.** *(Prin ochii ei trece un fulger.)*

MATILDA: **Adevărat?**

ARTUR: **Ei da.**

MATILDA: **Nu te cred.**

ARTUR: **Dar încearcă.**

MATILDA: **Ei bine!**

ARTUR: **Da.**

MATILDA: **Mă iubeşti?**

ARTUR: **Nebuneşte.**

MATILDA: **Mult?**

ARTUR: **Mă mir cum mai întrebi; cred că ţi-am dovedit îndestul...**

MATILDA: **Nu mi-ai dovedit nimic.**

ARTUR: **Cum?**

MATILDA *(izbucnind):* **Ei bine, amorul nu înseamnează nişte săruturi pasionate, aruncate la întmiplare; iubire nu e acea strîngere pasionată a corpurilor, săvîrşită cu patimă pe sub ascuns. O, nu, iubire nu poate fi aceasta. Şi animalele pot iubi astfel. Oamenii Insă pot dovedi că iubirea însemnează ceva mai mult...**

ARTUR: **Ceva mai mult?**

MATILDA: **Ei da. Gîndintu-te-ai tu la viitorul nostru? [...]**

DON JUAN

Pe Gib I. Mihăescu 1-a preocupat, în mod constant s-ar putea spune, tipul cuceritorului lipsit de scrupule. In nuvelele sale şi în romane, acest personaj revine mereu, în ipostaze variate: brutal şi sanguinar, ca Manaru din *La „Grandiflora",* fante de provincie, ca Inelescu din *Braţul Anăromedei,* sau crai de mahala bucureşteană, ca Mihnea Băiatu, din *Zilele şi nopţile unui student întîrziat,* un cuceritor mai rafinat, cu mari predispoziţii spre iluzionare (calitate care nu-i lipseşte, pînă la urmă, nici lui Mihnea Băiatu), ca Ragaiac din *Rusoaica* sau Aspru din *Donna Alba.* Personajul nu putea să nu-1 tenteze pe autor şi în lucrările sale dramatice. In ipostaza sa primară, el poartă numele Alin Glogovan, supranumit de autor, după cum rezultă dintr-o însemnare ştearsă din lista personajelor piesei, *Don Juan de Mîrşani.* Supranumele personajului trebuie pus în legătură cu numele unei localităţi de lingă Drăgăşani, Mîrşani\ ceea ce ar proba investigarea unui mediu provincial bine cunoscut de autor, ca şi în cazul nuvelei *La „Grandiflora'.* Pentru a evita eventualele speculaţii pe care Ie putea stimula o localizare prea exactă, autorul renunţă la adaosul „de Mîrşani". Această încercare dramatică a Iui Gib I. Mihăescu, nedusâ pînă la capăt, poartă titlu] *Don Juan,* aşa cum

[1] Vezi amănunte Ia Diana Cristev, *Don Juan de Mtrsani,* în „Manuscriptum", nr. 3(8), 1972, p. 53.

rezultă dintr-o altă însemnare a autorului pe una din filele adiacente manuscrisului de bază. Cealaltă ipostază a cuceritorului, bărbatul rătăcit de proiecţiile propriei sale fantezii, este ilustrată în teatrul lui Gib I. Mihăescu de Miti — Geo din *Pavilionul cu umbre.*

Manuscrisul piesei *Don Juan* se păstrează la *Muzeul Literaturii Româneam* Bucureşti, sub cota 15247 *. El se completează cu 2 file, scrise tot cu creion chimic, pe formulare de Ia Ministerul Instrucţiunii şi al Cultelor, păstrate în arhiva de la Drăgăşani (9 şi 37). Actul I al piesei (60 de file, numerotate de autor, format mic + 2 file care poartă însemnarea cu titlul piesei: *„Don Juaii* — continuare") este foarte minuţios elaborat. Se păstrează, de altfel, pe versoul filei 54, şi un plan al acestui act: „<ActuI I //cules de vii //Scena I. Primăreasa. Notăriţa. / Ramîne via neculeasă. / între cei doi. // Scena [a] II [-a]. « Geta şi » Emil şi Diodor / şi Geta. // Scena [a] III [-a] — Diodor şi Adelfina. // Scena [a] IV [-a] — Diodor, Adelfina, Alin. // Scena [a] V [-a] — Diodor, Adelfina/Nu pot să-l sufăr/Dacă l-aş înşela cu nevasta. / Nu crezi că poţi. / Mi-a şi .făcut curte. El creşte In ochii ei.>" [2] Actuî I se întregeşte cu încă un număr de 8 file, numerotate de la 21 — 28. Spre deosebire de situaţia actului I, din actul al II-lea nu se cunosc decît 2 file, scrise cu creion negru, pe imprimate maghiare, format 21 x 17.

Ca în atîtea alte cazuri, scriitorul foloseşte, in redactarea piesei *Don Juan,* hîrtie recuperată, ceea ce înlesneşte, într-o anumită măsură, datarea piesei. AnaUzîad provenienţa hîrtiei (formulare ale Ministerului Instrucţiunii şi al Cultelor, formulare administrative în limba maghiară, hîrtie ordinară), Diana Cristev ajunge la concluzia că o primă variantă a piesei a fost elaborată în anii 1919 — 1920, cînd autorul era funcţionar la Ministerul Instrucţiunii şi al Cultelor, şi alta, în aceeaşi perioadă, continuată însă la Cluj. Cea de a treia variantă fixată de această atentă cercetătoare a manuscriselor lui Gib I. Mihăescu ne apare îndoielnică. Este de fapt vorba de revizuirea, la un interval care poate fi foarte scurt, a primei variante. Unele modificări (tăieturi, adaosuri) pot fi chiar simultane cu prima redactare. Cert este că această piesă precede redactarea nuvelei *La „Grandiflora",* cu care

[1] Manuscrisul a fost publicat de Diana Cristev, în numărul menţionat din revista „Manuscriptum", pp. 56—69, împreună cu cîteva variante, şi de Leon Baconsky, în volumul Gib I. Mihăescu, *Teatru,* Editura Dacia, Cluj, 1973, pp. 265 — 279, cu cîteva scene mai puţin, întregim textul cunoscut cu încă 2 file, păstrate în arhiva de la Drăgăşani.

[2] Acest plan a Fost reprodus de Diana Cristev, *loc. cit.,* p- 52.

se înrudeşte, cum au observat, pe baza unor asemănări izbitoare, cercetătorii care ne-au precedat [1]. Un amănunt, neobservat pJnăacum, vine să aducă un plus de precizie în datarea piesei. Personajul central se numeşte Glogovan, întocmai ca eroul nuvelei *întimplarea,* publicată de Gib I. Mihăescu în „Gândirea", 11. nr. 7, din 5 noiembrie 1922. începută în 1919—1920, autorul mai lucra încă la această piesă la Cluj, prin 19.22, unde ajunsese în primăvara anului 1920. Proiectul acesta trebuie să fi fost abandonat înainte de publicarea nuvelei *întâmplarea.* Altfel nu vedem de ce autorul n-ar fi schimbat numele personajului, mai ales că în piesă, ca şi în nuvelă, mai apare şi o doamnă Glogovan, solia celui dintîi. Am stabilit deja că scriitorul a început redactarea nuvelei *La „Grandiflora"* in 1922, la Cluj [2]. Putem afirma deci, cu certitudine, că în momentul cînd Gib I. Mihăescu s-a decis să contopească destinul celor două personaje, Alin Glogovan din *Don Juan* şi Manaru din *La „Gr andiflora"*, a încetat lucrul la piesă, care se anunţa cu calităţi literare remarcabile, păstrînd întregul material pentru versiunea epică.

DON JUAN

Personajele:

ALIN <GLOGOVAN>, <Don Juan de Mirşani)
• GEORGEL MĂRUNŢEANU
DIODOR TEOHARESCU
BOIERUL TAKE <GAZAN) NĂSTRU7AN
ILIUŢ NĂSTURESCU
GRIGUŢ BERLESCU
D-NA EMILIA GLOGOVAN
D-NA ADELFINA GIULIN
D-NA OTILIA NĂSTRUJAN
<D-RA GETA NĂSTRUJAN)
<UN ISPRĂVNICEL)
FROSINA NĂSTURESCU
GETUŢA BERLESCU
UN ISPRĂVNICEL

[1] Leon Baconsky, *ed. cit.,* p. 279,' Diana Cristev. „Manuscriptum", *loc. cit.,* p. 53.
[2] Vezi şi comentariul din volumul de faţă, pp. 457 — 458.

Actul I

Cules de vii la boierul Take Nâstrujan, lingă Mîrşani. Amurg dulce de toamnă, la început. Conacul în dreapta. In faţa conacului, aproape de rampă, scaune de nuiele <vopsite în alb) vopsite în alb. In stingă chioşc. In fund, crama, şoproane cu butoaie; în fund de tot via. (In) In faţă şi la mijloc pajişte, pe care <s> coboară scara conacului. In chioşe, servitorii pregătesc masă mare. In fund, animaţie. Culegătorii vin, depun struguri. (Sunet de butoaie) Linul şi teascul în activitate. Răsunete prelungi de butoaie (izbite) lovite.

[Scena 1}

ALIN, GEORGEL, DIODOR, ILIUŢ, GRIGUŢ, (BOIER TAKE), pe scaunele .albe de nuiele din faţa conacului.

ALIN: (In uşă)... in uşă necontenit boc, bec, boc. Bătăile se înteţeau. „Deschide, nevastă, n-auzi!" Primăreasa se prăpădea: „Ce să mă fac, domne Aline, ce să mă fac, domne Aline?" „Hai de-i deschide", îi zic. „Aoleo, cu dumneata aci?" Aveam planul meu. O trâsăi mai mult moartă în tindă. •Şideschisăi uşa din dreapta. „.— Eu m-ascund aici", îi (spusei) zic. „Tu du-te, deschide.i şi să-i spui că ai auzit zgomote prin casă..." „— Sărăcan de mine, păi dacă dă de dumneata.",„— Proasto, tu fă aşa cum spun eu. Altfel el tot caută. <D-aşa) Da, aşa... să creadă că (am fost) sunt hoţ."

DIODOR *(ironic):* (Mă rog, dar) Se vede că v-a zăpăcit râu (venirea) de tot apariţia primarului de vreme ce aţi uitat (de fereastră,) că se poate sări şi pe fereastră...

ILIUŢ: Ba se vede că nai fost dumneata' la Răstoaca. Are primarul (două rînduri de ză) cîte două rînduri de zăbrele, la fiecare geam.

ALIN: împing pe (notâriţă) primăriţă pînă la uşă. Ea tremura şi vrea să fugă înapoi, în odaie. „— Stai, fă, că le omoară hoţomanu... stai aici şi fă cum iţi spun eu..." „— Ha, Ileana, focu şi mînia lui Dumnezeu, că te mănînc de vie...", urlă deodată bârbatu-său... Eu bătui în uşă dinăuntru înspre afară.

[1] Formele pro numelui de politeţe au fost întregite tacit ori de cîte ori a fost cazul.

Micşorai glasu. „— Tu eşti, Nâstase..." „— Eu, mînca-te-ar toţi dracii, de ce nu deschizi, (nevăs) nevăstuico, cine e la tine..." „— Taaaci, mă, nu mai urla aşa... că nici eu <nu şt> Nu-ş' cine e... da s-a închis în <cas'a mare) cas' a mare şi-mi jefuieşte zestrea." „—Ce zici, scorpie?" o muie el puţin... „— Taci, măi, că iese şi mă omoară. Eu credeam (că-i unu de-ai lui, câ-i) că eşti tot vreun <tot) hoţ de-ai lui... lacă-ţi deschid... <Să te duci cu,) binişor... <mă duc şi repede la puşcă... bătu-m-ar Dum.Puşca e Ia el acolo în cas'a mare... mormăi el de afară înjurînd... da ia toporu, toporu) „— Mă, da nu mai nimeresc de frică, mă prefăcuî <că>... greşind cheia. <Aoleo) Şi imittnd glasul ţărancelor tot gemeam: „— Aoleo, Doamne, Dumnezeule, aoleo, Doamne Dumnezeule, „da eu ce să mă fac, boierule", scînci de lîngă mine primăreasa... „— Taci şi deschide", o împinsei eu la uşă...

DIODOR: Mă scuzi că te-ntrerup iarăşi, domnule! Povestea dumitale se apropie foarte mult de verosimil, insă sunt unele lipsuri, care, întregite, ar face din ea o frumoasă (anecdotă... şi *Griguţ)* şi veritabilă anecdotă.

GRIGUŢ: Ai avea aerul că nu crezi, domnule Diodor...

DIODOR: Vreau să spun, bunăoară, că primarul, admiţînd că n-ar fi distins' dialogul şoptit din dosul uşei, dintre domnul Alin şi primăriţă, în schimb ar fi putut bănui că <hoţu) un hoţ nu-i chiar aşa de prost încît să nu tragă cu urechea (la) ce şe petrece în restul-casei în timp ce el operează...

BOIER TAKE: Apoi nu ştii cum vine, acolo, casa primarului...

DIODOR: îmi daţi voie...

BOIER TAKE: Pardon, <hoţul) presupusul hoţ nu putea opera decît în casa mare, un fel de salon al ţăranilor, unde-şi <ţin ei) [ţin] lucrurile mai de preţ. Casa <la> primarului din Răstoaca are o tindă la mijloc, două odăi în dreapta şi două in stînga. Alin şi primăreasa au ieşit din dreapta, iar presupusul hoţ trebuia să opereze în odaia <din stînga) cea din fund, în partea din stînga. Fiind deci încă o odaie (cameră) între casa mare şi tindă.

DIODOR: Pardon, admiţînd chiar acest punct... şi nu mă îndoiesc că (curajul) indiscutabilul curaj al domnului Alin l-ar fi pretat Ia această situaţie dificilă, dar cred că primarul ar fi căutat să se armeze (din) de afară... <se mai putea să aibă o) cu vreo secure cu ceva; se mai putea întîmplă să aibe un pistol la brîu, aşa că mi se pare că domnul Alin a procedat cu prea

multă uşurinţă, ceea ce nu face cineva, avînd în (pers) vedere pielea proprie, care pentru orice individ e mai scumpă decît orice...

ALIN: Apoi, domnule (Diod) Miodor...

DIODOR: Diodor...

ALIN: Sau aşa... Cam cum ai fi procedat dumneata în locul meu?...

DIODOR: O, cu totul altfel...

ALIN: Dar cum? (Pard)

DIODOR: Mm...

ALIN: Pardon, să vedem, admitem că erai în locul meu, zăbrele, la toate ferestrele, cu primăriţa în casă, primarul cu armele pe care le spui, bătînd furios la uşă... Te rog...

DIODOR: Hă... păi... în orice caz (da într-adevăr era), mă rog, recunosc, situaţia era (dificilă)... într-adevăr orifcilă... totuşi ...s-ar fi putut găsi, cred, ceva... în general, în astfel de situaţii grele, omul ramîne fără iniţiativă; ar fi fost mai verosimil dacă...

ALIN: (Vezi că «nu» n-ai şti să scapi de o astfel de împrejurare? Ascultă colea la mine, ~< dragul meu » ca să ştii cum să procedezi «în împrejurări la fel» cînd ţi se va întîmplă la fel. Dacă ţi se va întîmplă vreodată... «Domnule,» să ştii de la mine: mai furios) Rămîneam fără iniţiativă. Bravo, domnule, asta s-o faci dumneata de dragul verosimilului... însă dacă ţi se va întîmplă cîndva ceva la fel, ceea ce nu cred, să ştii de la mine: mai furios e un soţ înşelat, decît un cetăţean care-surprinde hoţul în caeă. Eu cred că pentru primar, a fost o surpriză plăcută vestea nevestî-sii... Aşa că, în loc să dea buzna pe uşă, a intrat cît se poate de precaut... apoi a trîntit uşa de pârete de Ia odaia (care desparte) dintre tindă şi casa mare, dar n-a îndrăznit să intre... eu stam în dosul uşii. între părete şi uşa ce-mi trîntise în nas... a ezitat el, aşa, ca la vreun sfert de ceas... apoi a intrat binişor... şi s-a apropiat de uşa (de> de-a doua de la (sal) casa mare. Dintr-un (salt) salt l-am şi apucat (jos) de git şi l-am şi pus jos...

DIODOR: Altă neverosimilitate: (de) *(Murmure.)* Mă rog, pardon... De ce, la urma urmei, n-aţi profitat de faptul că ţăranul n-a fost tocmai *(apăslnd cuvintele)* aşa de precaut să dibuie In dosul uşei, înainte de a înainta... cu toate că ar fi putut aducă şi o lumină...

ALIN: Pentru că <nu) eu nu prea sunt aşa de prompt la fugă, domnule, şi pentru că bănuielile lui împotriva nevestei ar fi putut să se

întoarcă. Pe cînd aşa, după ce l-am trîntit (şi), l-am dezarmat şi astupat bine cu nişte perini, am răvăşit pe acolo, am (pus mîna pe o şo> zvîriit prin toate coifurile lucrurile ca să închipui încercarea jafului neizbutit... apoi m-am întors la el şi i-am pus cuţitul în tîmplâ... Banii! i-am (ţipat, Unde le) şoptit răguşit la ureche... Şi înainte ca el să-mi răspundă, am sărit în picioare şi am luat-o la fugă...

DIODOR: Dacă ai făcut aşa, ai dovedit mult cavalerism, domnulo (Alin) Mălin, sau cum îţi zice...

ALIN: Cum vrei... n-are importanţă.

DIODOR: Totuşi, cu toată falsa ei intenţie, [fapta] ar putea fi încă pasibilă de codul penal...

ALIN: (8-a) O, nu, s-a prescris, domnule, sunt cincisprezece ani de-atunci... şi, cum spun, pun-te pe fugă... în crîng m-aştepta vătafu cu caii... Eram departe cind am auzit împuşcăturile... A doua zi, primarul a venit să-mi povestească spăimintat cum l-au călcat hoţii... E, acum* să vâltli partea n:>;timi...

(ILIUŢ: Ia, ascultaţi, aici e aici.

GRIGUŢ: Domnule Diodor, vă rog eu « nu mai » frumos, nu mai întreruperi. Vă spun, pe onoarea mea, eu... e perfect adevărat ce spune... eu ştiu tot, toate aventurile omului ăstuia...

ILIUŢ: «Afară de una > Da, într-adevăr.)

NX.STRUJAN: Ia stai, ia stai puţin. Uite, domnule, cu (pov) poveştile ăstuia am uitat culegătorii... am plecat...

ILIUŢ: Stai, boier Take. s-auzi, că aici e aici...

TAKE: Ba să mă lăsaţi în pace, să-mi văd de treabă. Nu începe, Aline. Altfel încremenesc aici cu gura căscată la snoavele tele...

DIODOR: Precum văd eu, domnule Alin, aveţi puteri fascinante prin partea locului.

TAKE: Nu începe, c-am plecat. Aoleo! Dacă vrei să sfîrşim devreme şi să începem tărăboiul la timp. Dacă nu, eu, uite, stau...

GRIGUŢ: Sfîrşesc ei şi fără dumneata.

TAKE: Am plecat, am plecat. Mai am poalele de după deal, pe lingă gard. Dacă nu le dau zor mi le lasă pe mîine. Altă zi, altă plată. *(Către isprăvnicelul care trece.)* Ai telefonat, măi? Vin ăia?

ISPRĂVNICELUL: Da, boierule... (au şi pornit trei) banda lui Costică. Au şi pornit trei trăsuri.

TAKE: Cîte, mă?

ISPRĂVNICELUL: Numai basul a încăput intr-una, boier Take. Da ţambalele...

GEORCEL: Cîte cîntârele, Gneor,the?

ISPRĂVNICELUL: Toate cîteşitrele...

TAKE: Hai cu mine să dăm zor la oameni... (Pînă vin) *(Clipind ironic.)* Pînă vin lăutarii mai zi-le (dumneata) tu cîte ceva, Aline... *(Iese.)*

Scena Ja] 3-a

Fără TAKE

DIODOR: He, he (eu), şi eu care credeam că (la) domnul Nâstrujan e fermecat (de) cu tot dinadinsul de încîntătoarele (dumneavoastră) dumitale poveşti. Pre cît văd (le ia cam în glumă.) nu prea le acordă creditul pe care le-ar merita...

ILIUŢ: Hă, hă, boier Take nu prea crede multe *(face cu ochiul).*

GRIGUŢ: Nici n-a avut ce să creadă, vîntul i-a suflat pieziş (pe la urechi) pe lîngă urechi.

ILIUŢ: Ba se zice că i-a intrai puţin şi prin ureche, dar i-a dat drumul pe partea cealaltă.

GRIGUŢ.: Mare filosof boier Take. Pe vremea aceea să fi avut el ca la £0 de ani.

ILIUŢ: Şi coana Geta 40.

GRIGUŢ: Dar (nu dai pc) n-o dai pe una de douăzeci...

ILIUŢ: Iar Alin al nostru, şaptesprezece anişori...

ALIN: He, he... ia, vă rog... Ce, nu vă e ruşine... Sunteţi în casa omului... Lăsaţi fleacurile şi ascultaţi colea...

GRIGUŢ: Ei hai, vă rog ascultaţi... Domnule Diodor, *vi.* rog eir frumos, nu mai intrerupeţi. Vă spun pe onoarea mea, eu... e perfect adevărat ce spune... eu ştiu tot, toate aventurile omului ăstuia...

ILIUŢ: Şi eu îl iau pe garanţie pe domnul Griguţ. Da, într-adevăr, Ie ştie pe toate, afară de una *(clipeşte (şiret) cu înţăles către ceilalţi)* (el ştie tot, afară de una... domnul Griguţ ştie tot, toate aventurile lui Alin, afară de una *(clipeşte cu înţăles spre ceilalţi)*). i

ALIN *((ii) aruncă o privire întunecată lui Iliuţ):* ...ee ...cum vă. spun...

GRIGUŢ *(apăsînd cuvintele):* Da, domnule Iliuţ, îi cunosc toate aventurile pe care mi le-a povestit ca unui bun prieten... şi aş şti să ţi (le povestesc) le repovestesc şi dumitale (cu plăcere),, de-a fir a păr... afară de una... aceea (Ja care faci aluzie) (la) pe care (probabil faci aluzie cu o dezinvoltură care mă.

uimeşte...) nu eu, dar dumneata n-o ştii... ei bine, pe aceasta nu ţi-o voi <poves> povesti, oricît m-ai aţîţa dumneata... *(Clipeşte spre ceilalţi.)*

ILIUŢ: Păi te cred... *(Clipeşte spre ceilalţi.)* Dar <dar> te înşeli, o ştiu foarte bine.

GRIGUŢ: N-ai mai vorbi atunci cu atîta sînge rece.

ILIUŢ *(după o scurtă gîndire):* <Cum mă crezi) Ge vrei să zici?

GRIGUŢ *(după o scurtă gîndire):* Ce vrei să zici?

ALIN *(ingrijat)*: He, he... da ce vă c, mii... [a lăsaţi... da ce (mă) v-am pus contabilii aventurilor mele... S-a terminat... ascultaţi colea sau nu vă mai povestesc... Ce-a fost odată s-a dus___ acuma tihnă, tihnă şi bătrîneţe...

GMGUT *((scormonitor} scormonind cu răutate):* Zi, acuma de cînd te-ai însurat a doua oară,, (vrei să> vreau să zic a treia oară, vrei să mai zici că nu <m-ar> mai vrei să mai ştii nimic de ce [se] întîmplă noaptea prin tîrg...

ILIUŢ *(la fel):* Că adică te-ai lăsat de toate poznele...

GRIGUŢ: Că n-o mai porneşti la vînătoare după stinsul (vînă) felinarelor.

ILIUŢ *(batjocoritor):* Că n-o mai <agale) iei agale, cîteodată, cînd ceilalţi sunt încurcaţi la Club (spre) pe o străduţă Unişti tă...

GRIGUŢ *(rizind batjocoritor):* Cu gărduţul scund, (le) de-i sări (tot) doar muţind piciorul.

ALIN: Ascultaţi, mă lăsaţi să povestesc sau nu...

ILIUŢ: Ba gardul <acum) e cam înalt... dar are o poartă ascunsă. Exact. O străduţă cu nume latinesc, mi se pare că-i zice Prudenţei.

ALIN *(puternic):* Iliuţ!

GRIGUŢ: Zi (Ia), l-ai întîlnit şi dumneata pe-acolo, domne Iliuţ? • Şi eu l-am întîlnit...

ILIUŢ: Şi te pomeneşti că 1-âi fi şi pupat...

GRIGUŢ: Desigur, îmi zicea că se duce pe Sapientei şi i-e mai aproape drumu...

ALIN *(din ce în ce mai forte):* Griguţ!

ILIUŢ: Apoi, dragă Griguţă, eu ştiu ce se petrece în mahalaua mea. L-am întîlnit şi eu pe acolo... Dar te-nşeli amarnic... nu pe Prudenţei se ducea dumnealui la Sapientei, ci pe Sapientei la (dumneata) Prudenţei... <dacă e pe vorbe)

ALIN: Tăceţi odată, imbecililor!

<GKIGUŢ: Ce?

ILIUŢ: pardon)

GRIGUŢ: Ascultă-mă ce-ţi spun eu...

ILIUŢ: Ba ascultă-mă ce-ţi spun eu...

((Tac amîndoi, apoi deodată se scoală amîndoi privind într-o parte, apoi deodată se ridică}

(Se uita crunt unul la altul; apoi se scoală amîndoi în picioare în aceeaşi clipă.)

GRIGUŢ ŞI ILIUŢ; Adică, (ce) vrei să zici?...

ALIN *(interpunîndu-se):* Amîndoi sunteţi doi dobitoci...

ILIUŢ: Nu-ţi permit...

GRIGUŢ: Şi crezi că eu am să-ţi permit...

ILIUŢ: Trebuia să nu permiţi lui Alin.

GRIGUŢ: (Auzii) Aaauzi? Ba tu nu trebuia să-i permiţi..,

ILIUŢ: Aaauzi? *(Furios.)* Aa... Pardon... Păi să ne punem de faţă... Aline, te rog să lămureşti imediat această chestiune.

GRIGUŢ *(furios):* Şi eu (te rog) insist...

ILIUŢ *(agresiv):* Aşa ţii la prietenii sinceri...

GRIGUŢ *(agresiv):* Aşa (iubeş) stimezi pe cei ce te stimează...

ILIUŢ *(la fel):* înţăleg să te pretezi cu una care...

GRIGUŢ *(revenindu-şi)*: Desigur. Să nu faci vreo aluzie neruşinată... măgarule...

ILIUŢ: Măgar eşti tu. *(Se reped unul la altul.)*

ALIN *(despârţindu-i):* Staţi, măi gogomanilor! De unde jtiţi voi la cine anume mă duceam eu pe strada Sapientei sau a Prudenţei?

ILIUŢ ŞI GRIGUŢ: Dar nu mi-ai spus mie?

ALIN: V-am spus eu? V-aţi tîmpit complect. Voi aţi scornit-o. Fiecare mă întrebaţi rînjind dacă nu cumva mă duc la nevasta celuilalt.

ILIUŢ: Şi tu rîdeai.

GRIGUŢ: Ca şi cind-.ai fi zis: la ea (mă duc) mă duc.

ALIN: Rîdeam, fireşte, parcă trebuia să vă dau vouă cont ur.de mă duc.

ILIUŢ: Juri că n-ai fost la nevastă-sa...

GRIGUŢ: La vreuna din ele...

ALIN: Asta-i acum!

ILIUŢ *(înfuriat):* Păi nu aşa, boier Aline... Te rog... Aici e onoarea unui om îu joc...

ALIN: La urma urmei, (uite) şi jur...

(ILIUŢ ŞI GRIGUŢ: îţi mulţumesc nene)

GRIGUŢ: Juri pe sănătatea...

ALIN *(energic):* încetează odată, Griguţ. Vouă nu vă e ruşine să insistaţi într-o chestiune... care... în sfîrşit... mi-e penibilă...

ILIUŢ: Dar (mie) trebuie să înţălegi cît de penibilă-mi este mie...

ALIN: Să lăsăm acum... Dacă vă îndoiți de jurămintul meu — şi vă spun eu, aveți perfectă dreptate — parcă, mai crede cineva acum in jurămînt. Altfel n-aş fi supărat. Dar alte probe vă mai pot da. în afaceri de ăştia, dacă nu crezi pe om pe cuvînt, <cum> nu mțăleg cum poți sâ te convingi altfel, de ceea ce te interesează. Luați-vă şi voi nevestele la cercetare, slugile... eu ce pot să vă mai spun... însă vă spun sincer...

GRIGUȚ: Aline dragă, eşti om, ca sâ zic aşa, zburdalnic dar... de onoare mă încred pe cuvîntul tău. Va să zică n-ai fost...

ILIUȚ: <NC încredem) Da. Spune pe cuvîntul tău de onoare.

ALIN: Acum, v-am spus odată...

ILIUȚ ŞI GRIGUȚ: îți mulțumesc, nene Aline.

GRIGUȚ *(singur):* Eşti un brav om. *(îl sărută amîndoi în acelaşi timp unul pe-un (parte) obraz şi altul pe (alta) celălalt. Apoi se privesc crunt, îşi întorc spatele şi-o ia unul prin stingă şi altul spre fund.)*

Scena [a] 3-a

Fără ei. Nevestele le apar din fund. Vin înlănțuite, legănîndu-se.

GEORGEL: Hait! uite-le şi jumătățile...

FROSICA: Iliuț!

GETUȚA: Griguț! *(Cei doi, (fac semne) fără să întoarcă privirile, fac semne de furie din umeri şi dispar. Cele două femei s-au apropiat...* J

FROSICA *(privind dulce la Alin):* Dar cc au, oameni buni?

ALIN: A... nimic... mofturi.

GETUȚA: Dar parcă Griguț părea supărat.

GEORGEL: Nimic... s-au împuns puțin...

FROSICA: S-au împuns?

DIODOR: A fost doar o simplă neînțelegere.

GETUȚA: Dar pe ce motiv... ?

ALIN: <Asta-i acum> A... fleacuri... bărbăteşti...

FROSICA: ...bărbăteşti?

GETUȚA: Mofturi de-alc lor, politice... Nu ştii tu, Frosico, cum sunt amîndoi...

FROSICA: Vai, nici aicea nu se mai potolesc!

GETUȚA: E o nebunie cu al meu. <Toată> Toată ziua: spiritul de castă, spiritul de castă. Tradiția trebuie păstrată... Şi dă-i toată ziua cu tradiția şi cu <fam> moravurile şi cu <familia> onorabilitatea familiei... dar, ştii, m-a plictisit într-un mod Îngrozitor. ..

FROSICA: Parcă al meu nu tot aşa; nu îngăduie la nimeni nimic... Dar parcă eu stau să-1 ascult? El vorbeşte şi eu mă uit într-altă parte...

GETUȚA: Hai să-i împăcăm.

FROSICA: Haidem. Hai şi dumneata, domne Alin, sâ ne ajuți...

ALO: Vai de mine. Nu se poate... duceți-vâ singure, doamnele mele...

(FROSICA) GETUȚA: Cînd te rog eu?

FROSICA: Mă refuzi...

ALIN: Nu ştiți ce <repede l-ați> puțin <l-ați> î-ați împăca dacă m-ați duce si pe mine acolo...

GETUȚA *(apucîndu-l de-un braț):* E, lasă glumele.

<FROSJCA) ALIN *(se scoală în picioare):* Dar, doamnele mele...

FROSICA *(apucîndu-l de celălalt braț):* Haideți odată...

ALIN: Doamnele mele... dar...

GEORGEL: Du-te, nene Aline... <Auda> *Audaces fortuna adjuvat.*

FROSICA: Ce-a spus...?

GETUȚA *(ducînd amîndouă pe Alin):* A, e vorbă latinească pe care o spune şi bărbatu-meu adesea... Mi se <vorba> pare că e vorba de (îndrăneți) îndrăzneală...

FROSICA: E nostim de tot... <Junele> CopUul sfătuieşte pe Alin să fie mai îndrăzneț cu noi *(amindouă rid).*

Scena ța] *l* [-a]

Fără ei

GEORGEL *(după o tăcere mai lungă):* Mare om Alin ăsta, domnule.

DIODOH: Mare?

GEORGEL: Uite, eu stau aşa şi mă gîndesc şi-1 admir. Ăsta om! Ştii cîte femei a avut el aici în <oraşul> oraşelul nostru? Pe toate le-a avut. Nu e nevastă, nu e văduva — şi chiar foarte multe fete! <n-au scăpat de el... Cele care> Toate au trecut prin patul lui... dacă n-a trecut el prin patul lor. Şi dacă or fi scăpat cîteva de el, numai urîțenia le-a scăpat... sau că nu i-au plăcut..

DIODOR: Bine, dar ăsta nu e un merit chiar aşa de mare...

GEORGEL: Tot oraşul se teme de el, domnule. Şi douăzeci şi cinci de sate dimprejur. Căci e frumos, îndrăzneț şi puternic... Toți rîd de aventurile lui şi toți le ştiu pe toate, afară de cîte una... aceea care-l priveşte pe fiecare. Mulți o ştiu bine şi pe aceea,

dar se prefac toţi că n-au habar. Cum i se Întîmplă cîte unuia, (dacă se preface că nu vede — se înfurie de obicei numai) în majoritatea cazurilor, se înfurie între cei patru păreţi ai casei... atunci odată dispare, nu-1 mai vezi pe la cafenea, pe nicăieri... Şi cum pacostea se abate de pe coperişul său, pe coperişul vecin, odată 11 vezi apărînd din nou, mai vesel ca niciodată, admirînd şi comentînd aventurile lui Alin, cu o vervă de parcă ar fi aventurile lui... E fericit, a scăpat de (Năpastă) Năpastă. Iar Năpasta surîde (triumfătoare) modestă, discretă şi sigură de sine... şi trece mai departe... DS-mi mie puterea asta şi renunţ la toate învăţăturile şi bunurile lumei... Dar să vezi pe bieţii burghezi în defensivă... Sau să-i vezi ce (fericiţi) vanitoşi (se simt) sunt cînd Năpasta nu-i bagă de seamă pentru că n-are motiv... *((text indescifrabil.)}*

DIODOR: Mă rog, dar nu s-a întîmplat să-i vie nimeni de hac... ?

GEORGEL: E de O îndrăzneală rară, domnule. Auzişi cum a procedat cu primarul din Răstoaca... (Iar a avut) Vâzuşi cum tranşă cu cei doi Iliuţâ... Dar a avut el a face cu oameni mai voinici ca el... l-au plndit, de vreo două ori, l-au prins chiar... dar a scăpai ca prin minune... Şi de aceea e atit de temut. Ţăranii şi cei slabi de înger îi atribuie chiar puteri diavoleşti.

DIODOR *(surizînd şiret):* Nu asta am vrut să (spun) zic, tînărul meu (amic) prieten... însă... he, he... he... cum aş putea să-ţi spun... Mă rog... ceea ce a făcut el altora, nu s-a gîndit cineva sâ-i facă la fel şi lui...

GEORGEL: Ce vorbeşti, domnule?

DIODOR: Vezi că ţi se pare curios? Vezi că nu s-a gîndit nimeni...

GEORGEL: Dar dumneata vorbeşti imposibilităţi, domnule...

DIODOR: Să ştii de la mine acest mare adevăr, tinere. *(Sentenţios.)* Nimic nu-i imposibil pe lumea asta...

GEORGEL: Ei, uite, acest lucru de care vorbeşti e cu totul imposibil.

DIODOR: Ţi se pare... bunăoară eu ma fac forte...

GEORGEL *(ginditor):* Mai întîi de toate că n-ar îndrăzni nimeni... L-ar face bucăţi Alin...

DIODOR: E just asta...

GEORGEL: Just, nejust, el te face bucăţi, domnule.

DIODOR: A, mă rog, aici am vrut săte-aduc... va să zică... din punct de vedere moral...

GEORGEL: Din punct de vedere mural nu-i de făcut nici o obiecţie, de bună seamă. însă tot din acest punct de vedere, rişti să-ţi transformi spinarea într-o gelatină foarte flexibilă.

DIODOR: Precum văd eu, eşti cam speriat de această perspectivă Sunt însă alţii cari pun acest lucru pe un plan cu totul inferior. Domnule *(sentenţios),* ca să ai succese în dragoste trebuie să (fii) fii (îndrăzneţ) — îndrăzneţ. Uîtă-te la mine.

GEORGEL: La Alin vrei să zici.

DIODOR: Şi la el, de ce nu. Ce-i al omului i-al omului. Trebuie să-i recunoaştem... (însă domnule) Da, da, perfect, uită-te la el... ca să afli acest mare adevăr pc care ţi-l enunţ: ca să ai succes în dragoste trebuie să fii îndrăzneţ. Domnule,' cum crezi dumneata că am repurtat eu succesele mele?

GEORGEL: Care succese?

DIODOR: Păi asta, vezi, că dumneavoastră cunoaşteţi pe Alin numai. Credeţi că numai el există pe suprafaţa pămîntului în acest gen? Domnule, a avea succese într-un orăşel de provincie care nu e nici reşedinţă de judeţ şi în cîteva comune rurale, fie ele chiar în număr de douăzeci şi cinci, asia nu e nimic. A avea succese la Bucureşti, domnule, în capitală... şi eu nu vreau să mă laud... dar... acolo unde-s cele mai multe, cele mai frumoase, cele mai fine femei .. şi cele mai grele d£ obţinut... Păi ce-ar face acolo Alin al dumitale, acest absolvent, am auzit, doar a şase clase de liceu? Domnule, (do) dumneata, care eşti băral ja facultate, care mîine, poimîine ai să Iii ca mine licenliat, trebuie să-mi dai mie dreptate. Noi Tăcem parte din altă tagmă de oameni, din tagma oamenilor culţi, şi, dacă ani fost nevoit să părăsesc Bucureştiul şi dacă am fost nevoit să primesc această catedră de provincie, asta nu înseamnă că trebuie să ne (încalece, să ne) stăpînească, să ne încalece un semidoct ca Alin...

GEORGEL: Păi dumneata nu eşti însurat.

DIODOR: Ascultă-mâ, să vezi unde vreau să ajung... spun, aşadar, că noi suntem chemaţi ca să restabilim lucrurile, ca să dârîmăm astfel de idoli (de pe soclu) falşi de pe soclurile şubrede pe care repauzează şi să (re) întronăm cultura...

GEORGEL: Unde s-o întronăm, domnule?

DIODOR: (De ce faci pe copilul) în locul pe care-1 merită... şi cultura va birui, domnule. Crezi dumneata că-mi va pute.» rezista mie un Alin, domnule, cînd l-aş lua pe o discuţie literară...

GEORGEL: Trebuie să ştii că citeşte foarte mult...

DIODOR: Ce citeşte, domnule... (cele mai) ce poate el să citească? Ş-apoi într-o discuţie... El nu citeşte, domnule, după o metodă bine stabilită. El citeşte anapoda, ca orice semidoct. Neavind un fir conducător în lecturile lui, şi adaug iarăşi, cine ştie ce

lecturi vor fi fiind acelea *(Georgel vrea să spuie ceva).* Pardon... în prima discuție literară pe care voi angaja-o cu dlnsul, în primul salon ce se va deschide la toamnă, îl dărîm din cîteva smucituri.

GEORGEL: Mai întîi de toate e problematic dacă o să-1 dărîmi așa ușor, pentru că Alin a cetit foarte mult.

DIODOR: Aha, a cetit? Eu cetesc, domnule... el habar n-are de ultimele creațiuni ale cugetărei și artei (românești) universale...

FEORGEL: Dar ce are a face asta...

DIODOR: Cum ce-are a face asta, domnule? Dar dumneata care ești student, șl care nu poți fi decît de partea mea, trebuie să știi că, în ultimul timp, arta, literatura a[u] luat întorsături...

GEORGEL: Bine, bine, dar ce are a face asta cu umilii locuitori și cu umilele locuitoare ale orășelului nostru nereședință de județ? Crezi că asta le interesează pe femeile noastre?

DIODOR: Cum, domnule, dar tocmai aicea e necesară intervenția noastră și noi trebuie să ne ajutăm unul pe altul ca să facem să înțeleagă publicul de aici (femeile) și bărbații chiar... și ei, da și ei...

GEORGEL: Ca să nu-și mai lase femeile să iubească pe Alin, ei cultura reprezentată prin domnul Diodor...

DIODOR: Păi vezi cum ești? Asta a fost răul (societăților) cel mare, care a mușcat de la rădăcină toate ideile generoase de-a lungul timpurilor. Lipsa de înțelegere. Or, în orășelul acesta, în primul rînd dumneata ești chemat să-mi dai ajuter să dărîmăm pe acest mic tiran local...

GEORGEL: (Pe Alin) Care tiran, domnule?

DIODOR: Vai de mine! Dar pe acest (pe) tomnatec Don Juan care terorizează un întreg orășel nereședință de județ și douăzeci și cinci de sate împrejur...

GEORGEL: Cura le terorizează?

DIODOR: Dar dumneata singur mi-ai spus. Făcînd pe bieții bărbați și părinți să-și ia lumea în cap, punîndu-i în situații ridicule, de a se preface că nu bagă de seamă că sunt înșelați, (la, prin. urmare) uite pînă la ce josnicie îi expune...

GEORGEL: Bine, foarte frumos (Dar pe cît am întăles) gîndul dumitale. ..

DIODOR: (în) Așa e? în sfîrșit.

GEORGEL: Dar pe cît am înțăles, dumneata n-ai urmări doborîrea,. cum spui, a tiranului de pe soclu, decît pentru a-i lua locul...

DIODOR: EU nu, dar și dumneata. Dar mă rog, noi suntem oameni culți, domnule, înainte de toate. Și cum adniiți dumneata ca acest... acest... acest...

GEORGEL: Zi (in loc de o) pe ruinele (unei) unui autocratism nelegitimat decît prin forța fizică, să întronăm o. (rep) republică de înțălepți!... Așa ca noi...

DIODOR: (Și pentru asta) Și mai am vreo doi (trei) colegi la gimnaziu, că ceilalți profesori sunt bătrîni. (însă) De aceea, în primul rînd am nevoie de concursul dumitale. în primul rînd, subliniez. .

GEORGEL: Bine, dar nu înțăleg cum te-aș putea ajuta...

DIODOR: Cum? Cum? Asta-i acum... Cum te-aș ajuta și eu la rîndu-mi. De exemplu vine vorba despre dumneata într-un salon. „Cine?" mă amestec eu în vorbă atunci. „Domnul Georgel? Dar acela e un băiat excelent, un bărbat cult, fin, distins, admirabil, nu ca (toți) oricare înfumurat, pretențios, semidoct, care-și dă aere c-a cucerit femeile orașului acestuia, un lăudăros, și-un mincinos, care vrea să insinueze că femeile de aici n-ar fi atit de fine, atît de subtile încît să nu poată aprecia cultura, încît să cedeze oricărui bădăran, îndrăzneț, prost crescut. (Nici nu se poate face comparație) Tocmai pentru că e prea îndrăzneț (prost) și prea prost crescut... Pe cînd ce are a face... Diodor... dar Diodor... vreau să zic Georgel... dar Georgel e unul din cele mai (inteligente exemplare) mai... inteligente exemplare ale Mîrșaniior..." și dă-i cu Diodor... vreau să zic cu Georgel în sus, dă-i In jos... pînă cînd începe lumea...

GEORGEL: Să se ia de gînduri.

DIODOR: Tocmai... dar Snțălegi... ei uite, cam în felul ăsta trebuie procedat...

GEORGEL: (B) Uite. domnule Diodor, e foarte frumos ce zici dumneata, dar asta ar fi de făcut în cazul cînd am avea un Alin antipatic.

DIODOR: Dar nu e?

GEORGEL: Incult.

DIODOR: Dar nu e?

GEORGEL: Imbecil.

DIODOR: Dar nu e?

GEORGEL: NU, nu e nimic din toate astea! Mie personal mi-e cît se poate de simpatic, îl stimez și-1 admir... și nu aș putea să vorbesc vreodată rău de dinsul...

DIODOR: Ești tot copil, ești tot copil. *(Apoi sculindu-se brusc.)* Perfect. Nici nu e nevoie. Deocamdată, dumneata <nu-ți) n-ai

decît să faci partea cealaltă, adică... să începi să-roi faci mie atmosferă... înţălegî? Cu partea cealaltă mă angajez eu...

GEORGEL: **Domnule Diodor, dar nici măcar nu mă pot vîrî într-un complot de astea împotriva lui Alin, pe <care> care-l iubesc mult şi care mi-e ca un frate mai mare.**

DIODOR: **Nici aceasta nu mă descurajează. Eşti docil şi te voi convinge cu vremea, dacă nu le vei convinge dumneata, de la dumneata... Eu te socotesc ca şi dştigat.**

GEORGEL: **Cît priveşte (intenţia ce-o ai) planul ce-1 ai de a te (virî) amesteca puţin în menajul lui Alin, te sfătuiesc să nu-1 încerci, căci vei pierde timpul degeaba.**

DIODOR: **Domnule, dai' nu mă cunoşti, domnule... Păi crezi că eu n-am atîta curaj, cel puţin atîta ca individul acesta... Păi să-ţi povestesc eu, domnule, să auzi de la mine poveşti (â la Alin), nu ca la el...**

GEORGEL: **(Nu e vorba de asta. însă) Admitem că e aşa. De la început însă te vei izbi de o altă piedică pe care n-o vei putea trece pentru nimic în lume...**

DIODOR: **Care?**

GEORGEL: **Ca şi prima, care <şi-a atras) s-a otrăvit, ca şi a doua, care s-a aruncat într-un puţ din cauza lui, şi această a treia, (femeie) Emilia, îl iubeşte cu o pasiune...**

[Scena a 5-a]

DON JUAN (continuare)

[GEORGEL, DIODOR, ADELFINA]

GEORGEL: **Pentru că ea-şi iubeşte soţul.**

DIODOR: **încercarea aduce multe surprize...**

GEORGEL: **Povestea cu Adela Ciulin şi încurcătura... Adelfina chiar a vrut să ia de bărbat pe Alin. Rivală înfocată cu nevasta lui Alin.**

DIODOR: **Se supără dar i-e teamă ca acesta să nu spună lui Alin.** *(Georgel şi soţia lui Alin îl ia[uj şi pleacă cu el prin vie cu cuvinte de simpatie.)*

DIODOR ŞI ADELFINA': **îl iubeşti pe Alin.**

' REPLICA NU POATE FI ROSTITĂ DECÎT DE DIODOR

[ADELFINA:] EU? **Mi-a făcut în atîtea rînduri curte şi nu i-am cedat.** *(Diodor fericit. Adelfina vede pe Alin şi trimite pe Diodor. în conversaţia cu Diodor, Adelfina tot întreabă: „se interesa el de mine?" Dicdor la început spune nu. Apoi spune că Alin s-a lăudat [s.a.J. Ea cînd îl vede pe Alin expediază, pe Diodor să-i caute ceva.)*

[Scena a 6-a]

ADELFINA ŞI ALIN *(Adelfina sigură de sine, intră în vorbă cu Alin. Acesta, după ce glumeşte cu ea — din care reiese adevărul spuselor lui Georgel că Adelfina fii} face curte lui, o lasîî înfuriata. Vine Diodor. Ea înfuriată)*: **E de-o obrăznicie şi de-o mitocănie acest Alin!**

[Scena a 7-a]

DIODOR, ADELFINA

DIODOR *(satisfăcut):* **Dumneavoastră l-aţi ridicat Ia rangul de Don Juan.**

EA [ADELFINA] *(furioasă):* **Numai nişte femei tîmpite poate** *[sic!]* **să se uite la acest nemernic, la acest...**

DIODOR: **Ei bine, îmi pare nespus de bine că l-ai respins (Vrei să-l).**

(DIODOR: **Se crede aşa de grozav şi e atit de sigur de nevastă-sa.**

EA [ADELFINA]: **îl iubeşte.**

DIODOR: **Pentru că nu s-a găsit unul.**

ADELFINA: **Şi nu se va găsi.) Vrei să-I aţîţ că I-ai respins şi sâ-i deştept amorul-propriu.**

ADELFINA: **Vreau.**

DIODOR: **De ce vrei aşa repede?**

ADELFINA: **Ca sâ ridem de el.**

DIODOR: **Ei bine, îl voi turba.**

ADELFINA: **Să faci asta.**

DIODOR: **însă, scumpa mea. ai să fii cuminte.**

ADELFINA: **Am rezistat eu pînă acuma.**

DIODOR: **Să-l doborîm. Se crede aşa de grozav şi (pretinde că) e atit. de sigur de nevastă-sa (nu va ce).**

EA [ADELFINA]: **îl iubeşte mult.**

<EL) DIODOR: **Pentru că nu s-a găsit...**

ADELFINA *(pe gînduri):* **Şi nu se va găsi. Orice femeie ar face ia fel.**

DIODOR: De ce vorbeşti aşa...

ADELFINA: Pentru că femeile de aici sunt proaste. Şi mai ales această nevastă a lui Alin care e aşa şi aşa.

DIODOR: Totuşi sc spune c-ai fi vrut să-J iei şi că erai geloasă.

ADELFINA: Ea a scornit-o de gelozie.

DIODOR: Asta e, nu s-a găsit unul!

ADELFINA: NU se va găsi fiindcă nu îndrăzneşte.

DIODOR: Vrei să încerc eu?

ADELFINA: De prisos.

DIODOR: O, nu, scumpă Adelfina, să nu-ţi închipui că <mă vei uita pe mine) te voi uita pe tine.

ADELFINA: O, nu, nu m-am gîndit la asta.

DIODOR: A, ţi-ar păsa aşa de puţin dacă aş putea cuceri o altă femeie...

ADELFINA: Desigur că nu.

DIODOR: (Vorbeşti) Asiguri cu atîta singe rece. Asigurările astea se fac...

ADELFINA: Cum?

DIODOR: Mai nervos.

ADELFINA: Vai, ce copil eşti, dar aici e vorba de-o prinsoare. *(Nervoasă.)*

Dar dacă ar fi serios... Dacă şi de data asta. Prin urmare a mai fost o dată. Aşa Jşi Închipuie ea şi dacă ,icuni realitatea i-ar confirma închipuirea... *(în gluma. Pe urmă din ce în cc mai serioasă.)* [1]

DIODOR: Perfect! Ne-am înţeles. Suţia lui Alin va i'i a mea...

ADELFINA: Dacă vei izbuti asta <îţi voi da) vei fi pentru mine *un zeu.*

DIODOR: Mă mulţumesc să fiu sclav, cum sunt acuma.

ADELFINA: NU, atunci voi fi eu sclava. Să vadă domnul Alin pe cine a luat. Să vadă cum s-a înşelat, să vadă cit a greşit.

DIODOR *(încremenit):* Că nu te-a luat pe tine.

ADELFINA: O, asta nu s-ar fi întîmplat niciodată, că nici n-aş fi vrut sâ ştiu de el. *(Invitaţii sosesc grupuri, grupuri din vie şi din casă. Muzica cîntă marşul in chioşc.)*

[1] Lectură incertă. Replicile nu pot fi bine departajate.

[Actul] II

LScena 1]

ILIUŢ şi GRIGV Ţ, dimineaţa, la spartul chefului, împăcaţi.

ILIUŢ: Mi se pare că numai noi am mai rămas. Alin s-a dus la culcare de mult.

GRIGUŢ: Alin e un nemernic.

ILIUŢ: Un lăudăros, asta e.

GRIGUŢ: O canalie.

ILIUŢ: NU, nu vezi cum lasă să se înţăleagă că e aşa cum vrea el. Eu cred că jumătate din aventurile lui sunt minciuni. Da, minciuni. *(Alin iese din casă. Amîndoi îl văd.)* Uite-1, se duce la un *rendez-vous.*

(Amîndoi Griguţ)

AMÎNDOI: Să vedem unde se duce!

GRIGUŢ: Parcă ziceai că nu ţi-e teamă.

ILIUŢ: Deloc.

GRIGUŢ: Nici mie.

ILIUŢ: Să vedem cine iese după el.

GRIGVŢ: Dar dacă o fi ieşit înainte şi noi n-am văzut?

ILIUŢ: Ce ne priveşte, (nouă) mie nu mi-e teamă.

GRIGUŢ: Nici mie.

ILIUŢ: De soţia mea sunt atît de sigur, cu toate că atîţi măgari vreau s-o birfească.

GRIGUŢ [1]: Şi pe-a mea. Dar el e vinovatul, el lasă să se înţăleagă. Dracul să-1 ia cu aventurile lui. Să ne facem că nu băgăm de seamă.

ILIUŢ: Sâ bem.

GRICUŢ: Să bem... Dar e tîrziu. E ziuă... Ce-o să zică nevastă-mea, care s-a culcat devreme?

[ILIUŢ]: Şi-a mea, care s-a culcat imediat după a ta. Alin parcă a mai stat. Dar ce-are a face Alin... De ce s-a retras el devreme... imediat după gazdă?... Cu nevasta gazdei, imposibil, cu nevastă-sa, e nevastă-sa... Pentru că ştie că (noi) unii sunt(em) damblagii. Şi c-o să ne culcăm tîrziu. Şi c-o să ne sculăm tîrziu. Iar el (ş) [s-a] sculat de dimineaţă. Cu nevestele damblagiilor. *(Iliuţ a şters-o spre vie.)*

[1] In text, *Iliuţ.* Replica nu poate fi rostită însă decît de *Griguţ.* Cum urmează tot o replică a acestuia, le-am contopit pe amîndouâ.

GRIGUȚ: Unde te duci?
ILIUȚ: Să vedem ce face el pe-acolo.
GRIGUȚ: <Stai că merg şi eu> Eu nu-s curios...
GRIGUȚ[1]: Nici eu.
ILIUȚ: Ce ne interesează pe noi de nevestele altora...
GRIGUȚ: Aşa, ca să rîdem.
ILIUȚ: Poate că aşa...
ILIUȚ[2]: Aşa da. Hai mai repede,
GRIGUȚ: Stai, stai, mai metodic. Tu o iei p-aici şi eu pe dincolo de conac. *(Griguț o ia prin vie, Iliuț o ia pe după conac. Pe locul unde (au fost} sunt băncile. Se întîlneşte față în față cu Alin.)*

[Scena a 2-a]

[ILIUȚ]: Sunt cu Griguț. la un pahar cu vin.
[ALIN]: V-ați împăcat?
[ILIUȚ]: Desigur. Nu luăm noi în seamă toate calomniile.
ALIN: Păi voi v-ați calomniat... Eu n-am afirmat nimic.
ILIUȚ: Şiretule, da spune sincer, aşa e că te duceai la a lui. Acum spune sincer.
ALIN: Ia lăsați-mă, domne, în pace, nici la una, nici la alta.
ILIUȚ: Ia uită-te îa mine. Şiretule, am înțăles, am înțăles totul. Acum sunt liniştit.
ALIN: Eşti prost *(rizind).*
ILIUȚ: Rîzi, ai... acum am înțăles. îți dau dreptate. Nu puteai să spui în fața omului. însă, he, he, he. *(Alin pleacă. Iliuț rîde.)* Ştiam eu... Adică de ce m-a făcut prost? *(Pleacă după conac. Alin se întîlneşte in fața conacului cu Griguț.)*

[VECHILUL]

La Muzeul Literaturii Române din Bucureşti, cota 15250, se păstrează manuscrisul unei piese pe care scriitorul o abandonează într-o fază de lucru destul de avansată, după cum ne-o dovedesc fragmentele păstrate din actul I şi al II-lea (25 de file: 34 x 21 + lista persoanelor,

[1] Autorul greşeşte adeseori numele personajelor.
[2] Se repetă greşeală cu numele altui personaj.

pe o filă separată: 17x11), scrise cu cerneală neagră, pe două coloane, cu ştersături şi spații albe. Titlul piesei nu se cunoaşte. Ne vedem astfel nevoiți să păstrăm titlul *[Vechilul],* sub care piesa a fost semnalată şi comentată de cercetătorii care ne-au precedat. Eroul principal, Mihnea Ravăn, este numit, de mai multe ori, *vechil* de Lola Bondaru, care îl detestă, aprobată şi de Gugu Plavianu, amantul ei. Aceştia vizează originea mai modestă a lui Ravăn, în realitate secretar (ironic, tot un fel de vechil) al avocatului Gore Bondaru, total dependent, în afacerile sale judiciare, de inteligența, spiritul de inițiativă şi abilitatea tînărului său discipol şi colaborator. Chiar eroul îi spune patronului, la un moment dat, că nu mai poate suporta situația de „vechil".

Ca toate încercările dramatice cu subiecte inspirate din lumea barourilor de provincie, elaborarea acestei piese trebuie plasată în perioada cînd autorul exercita profesiunea de avocat la Drăgăşani, de la preluarea biroului avocațial al tatălui său, în 1924, pînă la plecarea la Bucureşti. Momentul elaborării ei nu trebuie pus, în nici un fel, în legătură cu romanul *Donna Alba* (1935), chiar dacă unele aparențe, contrazise, de altfel, de analiza atentă a piesei, pledează în acest sens. într-o notă, cum observă Diana Cristev[1], autorul menționeează numele Aspru, invocat ca probă a înrudirii celor două personaje: secretarul lui Gore Bondaru din *[Vechilul]* şi secretarul lui Georges Radu Şerban din *Donna Alba.* Personajul din piesă îl preocupa deci pe autor, ni se sugerează sau se afirmă direct, cam în acelaşi timp cu cel din roman (1932 — 1935). Filiația este cu totul alta.

Mihai Aspru apare ca personaj, în manuscrisele lui Gib I. Mihăescu, mult înainte de 1932. Probele ni le oferă două jumătăți de coala dintr-o variantă mai veche a piesei *[Vechilul],* păstrate în arhiva de la Drăgăşani. Textul la care ne referim este scris, ca şi *Pavilionul cu umbre* (varianta *C,* păstrată tot în arhiva de la Drăgăşani), *Confrații* (o variantă nedactilografiată, păstrată în aceeaşi arhivă) şi *Sfîrşitul* (cota 3158, de Ia Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România), pe coli mari (34 x 211, pe două coloane, cu cerneală neagră. Renunțînd la această variantă (scenele 1 şi 2 [din actul II?]), scriitorul taie textul cu creion roşu şi albastru, folosind hîrtia pentru redactarea nuvelei *La „Grandiflora"* (p. 8 şi *9\.* Aşa se face că pe rectoul acestor jumătăți de filă se află textul piesei *[Vechilul],* iarpe verso, textul nuvelei menționate. Faptul este foarte important pentru că ne ajută să fixăm mai exact timpul cînd a fost elaborată piesa. Nuvela a apărut pentru prima dată în revista

[1] Vezi Diana Cristev, *Gib I. Mihăescu — dramaturg veleitar?,* în „Mânuscriptura", M?) 1971, p. 107.

„Viața românească", XVIII, nr. 2 — 3. februarie-martie 1926 şi nr. 4, aprilie 1926. Ca s-o poată trimite redacției la începutul anului 1926, înseamnă că autorul o avea redactată încă din 1925. Ținînd seama de dimensiunile nuvelei, un adevărat microroman, putem presupune, fără riscul de a greşi prea mult, că terminarea redactării, în forma trimisă la tipar, se reabzează în decursul anului 1925. Manuscrisul nuvelei, păstrat parțial la Drăgăşani, număra 180 de file, scrise cînd cu cerneală, cînd cu creionul, pe hîrtie de proveniență multiplă. Surprinde folosirea unui număr destul de ridicat de formulare administrative în limba maghiară şi cîteva în limba română, care provin din tipografia Frații Kupferstein, Cluj, cu antetul Fabricii Maurice Basta, un comerciant de lemne din Coşnea. Data pe care o poartă unul din formularele în limba română este 20 iunie 1922. Am putea deduce, din aceste date, că autorul a început să lucreze la această nuvelă încă din perioada clujeană, fiindu-ne mai greu sâ acceptăm ipoteza că a păstrat aceste formulare un timp îndelungat, în care a revenit din Transilvania la Bucureşti, pentru a-şi lua licența, în 1923, a profesat avocatura la Chişinău, pentru a folosi, cîtiva ani după aceea, ca avocat la Drăgăşani, în 1924, aceeaşi hîrtie. Ar fi trebuit ca stocul de formulare administrative, cu care scriitorul a plecat din Cluj, să fie mult prea mare. Stabilim deci, ca interval posibil de elaborare a piesei *[Vechilul]*, anii 1922 — 1924, cînd scriitorul lucra la nuvela *La „Grandiflora"*. Primele variante ale piesei pot fi din perioada clujeană, cind scriitorul era foarte mult preocupat de teatru, ca traducător[1] şi cronicar dramatic, iar altele din perioada începutului carierei de avocat la Drăgăşani.

Mihai Aspru, menționat în manuscrisul piesei *[Vechilul]* apare, după cum am arătat altădată[2], şi în prima variantă a romanului *Brațul Andromedei.* El este, ca şi în piesă, tot secretar de avocat. Soția patronului său (ministeriabilul Nedan — Cornoiu în varianta definitivă) nu-1 priveşte, din cauza unei complicații sentimentale extraconjugale, situație similară aceleia din piesă, cu prea multă simpatie. Cel mai vechi indiciu, care ne ajută la datarea primei variante din *Brațul Andromedei,* este din 1927.[3] La această dată materialul piesei *[Vechilul]* este complet asimilat In prima versiune a romanului lui Gib 1. Mihăescu. Ulterior

[1] Gib I. Mihăescu traduce împreună cu Leonard Paukerow piesa *Liiiom* de .Francisc Molnâr, Tipografia „Gazeta Ardealului", Cluj, 1922.

[2] Vezi precizările noastre, ediția de față, voi. II, 1978, pp. 174 — 178 şi textul variantelor *B* şi *C* din *Brațul Andromedei,* acelaşi volum, pp. 187 — 231.

[3] Ediția citată, voi. III, p. 199.

personajul va fi eliminat din varianta definitivă a romanului *Brațul Andromedei,* destinîndu-i-se un rol mai important, independent, într-un „viitor roman", după cum va specifica chiar autorul. Cu acest roman *(Donna Alba),* scriitorul avea să-şi încheie cariera literară, reîntors la meditația din tinerețe asupra succesului, privit din perspectiva tînărului doritor sâ se afirme printr-o realizare epocală, sub îndrumarea, de care se desprinde repede ca învingător, a unui „maestru". Pe acest drum întîlneşte, în concurența cu personalitatea care-i dirijează primii paşi spre succes, si o iubire atotstăpînitoare, cu multe elemente de neverosimil, „obiectul" adorației fiind o proiecțiune a fanteziei. Mihai Aspru este aşadar un personaj care îl preocupa pe Gib I. Mihăescu de mult timp şi nu o apariție tîrzie, cum s-a afirmat. îl găsim mai întîi în piesa *[Vechilul],* 1922-1924, care s-ar putea numi tot aşa de bine *[Secretarul],* apoi în prima variantă a romanului *Brațul Andromedei,* scrisă prin 1927, dacă nu chiar şi mai devreme, şi în sfîrşit, în romanul *Donna Alba.*

[VECHILUL]

Persoane:

GORE BONDARU
MIHNEA RAVĂN
STAMATE NECŞULEA
GUGU PLAVIANU
LOLA BOISDARU
LINA (BERCEA)

{Actul I

Scena 1]

MIHNEA RAVXN *(studiază în) cercetează dosare. Intră Necşulea.*

NECŞULEA: Lucrezi într-una. Ha, ha, ha...

RAVĂN *(ridicind capul din (dosare) hirloage):* A, dumneata domnule Necşulea. Poftim, ia Ioc!

NECŞULEA: Bună vreme! *(Dau miinile. Necşulea se aşează pe scaun în fața biroului.)* Dosare şi iar dosare. *(Rîde.)*

RAVAN: Mîine avem o mică bătălie...

NECŞULEA: Te felicit dinainte de v'ctorie. *(Bide.)*

RAVĂN: **Nu se ştie. „Ce-o da legea!" cum zic ţăranii.**

NECŞULEA: **Legea s-a dus.** *(Rîde.)* **Legea acum e avocatul. Care ştie s-o întoarcă mai bine... ăla e legea.** *(Rîde.)*

RAVAN **(E>** *prins de cetirea unui act...* **(Verbal)**

NECŞULEA *(U urmăreşte cu atenţie, apoi pufneşte în rîs)'.* **(Am mai) Mi-adusei aminte de una bună...**

RAVAN *(fără să-l asculte):* **Mda...**

NECŞULEA: **La judecătorul de ocol...**

RAVAN: **Care ocol?**

NECŞULEA: **Ei, care?** *(Rîde.)* **Nu ştii? De la lume adunate...** *(Rîde.)*

RAVĂN **<A, iar>** *(atent la dosare):* **A, iar o anecdotă... Da multe mai ştii, domnule Necşulea...**

NECŞULEA: **D-apoi ştiu eu cam multe; <tot rai le> numai că tot nu le uit...** *(Rîde.)* **Cum spun, era în faţa judecătorului... „Ei, ia spune, martor, <a bă> a bătut-o sau nu?" Martoru era <înţă> un ţigan (înţăles cu amîn> şi luase gologani de la amîndouă părţile... „Păi de, domnule judecător: (a bătut-o) o bătea... Şi se uită spre pîrît. Da pîrîtul să-l mănînce cu ochii. „Da ştiţi dumneavoastră, domnule judecător... nu prea"...** *(Rîde.)* **Da judecătorul: „Cum, domnule, (a bătut-o) o bătea sau n-o bătea, răspunde precis." Ţiganul priveşte spre reclamantă şi aia îl trăsneşte cu ochii... (A cam bălut-o) „O cam bătea, domnule judecător."** *(Bufneşte în ris...)* **Şi Întoarce iar capul la pîrît... <cind îl vede) ăla să-l (mănînce) înţepe cu privirea... „însă ştiţi dumneavoastră, domnule judecător... (Da aşa) nu tocmai"** *(Rîde iarăşi.)* **Da judecătorul: „Măi băiete, ascultă colea..." „Domnule judecător", îi ia ţiganul vorba din gură, pentru că pîrîtul făcea spume la gură... (n-a) „n-o cam (bătut-o) bătea" ; şi capu i se-ntoarse iar spre (pirita) reclamantă: „Da ştiţi dumneavoastră... ce să zic... o bătea şi n-o bătea"...** *(Se pane pe un hohot de rîs fără zăgaz.)*

RAVXN *(rîde şi el, mai mult de rîsul bătrinului):* **Mă ierţi, domnule Necşulea, am de căutat ceva în arhivă...**

NECŞULEA *(se potoleşte din rîs şi se scoală):* **E, să vedem ce face fie-mea...** *(Apoi iar mai rîde.)*

RAVAN *intră, confruntă nişte dosare.*

NECŞULEA *(îi pindeşte privirea, apoi cind i-o prinde, int^rcind palma, cu degetele răşchirate, pe-o parte şi pe alta):* **„O cam bătea, domnule judecător... da ştii dumneata, nu prea..."** *(Izbucneşte în rîs şi mai puternic.)*

(RAVĂN *[text ilizibil}}*

TJN SERVITOR: **Domnule avocat,** *([text ilizibil]}* **s-au făcut cinci...**

NECŞULEA: **Ce cinci, bă, că şapte...**

SERVITORUL: **Adică s-au strîns cinci domni în sala de aşteptare.**

RAVAN *([cuvint ilizibil]} (cetind) :* **Las* să se facă şase...**

SERVITORUL *iese.*

NECŞULEA: **Ei, să mă duc la fie-mea.** *(Face cîţiva paşi spre uşă. Dar se opreşte şi întoarce iar pe-o parte şi pe alta mina cu degetele răşchirate.)* **<0 cam bătea... dar) Zice: „de, domnule judecător", zice: „o cam bătea..."** *(Rîde.)* **„Da ştiţi dumneavoastră-.."** *(Rtde şi mai tare.)*

SERVITORUL *(intrind):* **Domnule avocat, s-au făcut opt...**

RAVĂN: **Gata, gata...** *(Mai ridică o hîrtie, apoi* **o** *lasă şi intră în camera de primire...)* **Introdu în birou pe cel care a venit întâi...**

NECŞULEA: **î, hî, vin, vin... parcă nu s-ar cunoaşte lipsa lui gtnerimeu...**

RAVAN: **îi dau eu gata numaidecit... Mulţi sunt cu procese vechi... vin şi te plictisesc cu temerile lor...** *(Iese.)*

NECŞULEA *(care pornise iarăşi, făcînd gestul lui)*: **„Da ştii dumneata...** *(Cind se întoarce, vede că Ravăn nu mai e, aşa că face* **o** *pauză, însă îşi termină fraza:)* **...nu prea"...** *(Şi rîde singur... Cînd sc întoarce să intre în cele din urmă, se inlilneşle cu Lela.)*

Scena [a] 2-a

LOLA: **Vorbeai cu Gugu.**

NECŞULEA: **NU, CU Ravăn.**

LOLA *(CU dispreţ):* **A...**

NECŞULEA: **A? De ce... A?**

LOLA: **în sfîrşit.**

NECŞULEA: **Hm...**

LOLA *(se apropie de unul din dulapuri): Ce* **face mama, tată...**

NECŞULEA: **N-ai mai venit de mult pe-acolo... Dar de ce... ha? Dar ce e „ha" ăsta... Oare, cumva...** *(Gestul lui, mai repede Insă.)*

LOLA: **NU înţăleg...**

NECŞULEA: **(A fost) Vreau să zic: a fost vreodată, cîndva... (îndrăz) cum să zic, îndrăzneţ...**

LOLA: **Obraznic vrei să zici...**

NECŞULEA: **Lola, ce s-a întîmplat?** *(îşi potriveşte monoclul.)*

LOLA: **NU s-a întîmplat nimic. Serios, ai putut chiar să-ţi închipui că s-a întîmplat ceva între mine şi acest protejat al (tat) bărba-**

tul

tului meu. <Orcîtâ încredere) Te-a«igur că un minut n-ar mai fi întîrziat (în casa asta, cu toata) aici.

NECŞUIBA: EU nu te înţăleg. Probabil vechii tăi nervi...

LOLA: Ah, nervi... dar nu pot suferi pe (ţăran [-»•] veneticul) ţără-noiul ăsta...

NECŞULEA: Dacă nu ţi-a făcut nimic râu, Lola, pornirea ta e (fără [-»] lipsită de orice) lipsită de orice rost. E băiatul foarte muncitor şi foarte deştept al unor bieţi funcţîonăraşi de provincie...

LOLA." Totuna... Impertinenţa... (cu care)

NECŞULEA: Ai spus...

LOLA: în afară de cea care sare în ochi oricui, mai e o impertinenţă, cum să spun, aceea lentă, neobservată, care se întinde ca o leasă de păianjen şi care împresoară, împresoară necontenit, pentru a-ţi zvîrli pe cealaltă, (pe care în) pe cea aspră şi mortală în faţă, cînd te-a legat prea strîns, ca să mai poţi riposta...

NECŞULEA *(dînd din umeri):* şi cum se manifestă această impertinenţă... tacită. *(Bufneşte In rîs. Făcînd semnul lui cu mîna):* Mă rog, o bătea sau n-o bătea... e impertinenţă sau nu?

LOLA: EU nu înţăleg cum n-o vezi tocmai tu, pe care vechilii şi samsarii te-au adus acolo unde eşti...

NECŞULEA: Lola, tu eşti încă prea (tinerică) tînără ca să înţălegi lucrurile ăştia. Bărbatu-tău (chiar dacă n-)are o vîrsta mult deasupra alei tele (ca să judece) şi de aceea el judecă cu totul într-alt chip aceste lucruri. Ceea ce a fost (Ia) cu mine (mine) nu poate să fie cu bărbatu-tău. Vechilul asta. intelectual, care-i ajută bărbatu-tău, nu poate intru nimic să-i ştirbească fondul, cum să spun, (patrimoniul) activităţei lui. Avocatura şi situaţia politică a soţului tău sunt avuturi din care poate să se înfrupte oricine, fără a le diminua valoarea. E ca o fîntînă la un răscruci de drumuri (din care se) unde se răcoresc atîţia cai şi atîtea animale, fără ca apa să ţîşnească pentru asta mai încet din ţeava... *(Pe gînduri.)* Te înţăleg, te înţăleg, copilă. Amintirile acelei ruşinoase scoateri în vînzare (a cona) e încă proaspătă în ghidul tău. *(Rămîne cu ochii în gol.)* (Lola [-•] Tata) Alături de soţul tău eşti ferită, copilă, de ruină. Fii necontenit lîngă dînsul, ţine strîns bine braţul lui. El e un om mare, copila mea, şi eu-i sunt recunoscător, că graţie lui un Necşulea, un urmaş al marelui (vornic) vistiernic, n-a intrat de bună voie agent Ia percepţie. *(Lulnău-i mîna:)* Graţie ţie, graţie frumuseţe! tale... *(I-o sărută.)*

LOLA: Nu asta vreau să-ţi spun, tată. Desigur <mi-am> m-am exprimat greşit... Cînd ţi-am vorbit de vechili şi de samsari mi-am amintit de Năvîrlie, cu care am fost acum trei săptămîni vecini de lojă la Naţional. însă (tinerelul) domnul ăsta — Ravăn — (să> se *(Nec. (jucindu-se cu monoclu):* M... nu prea tinerel...) bucură de prea mare libertate şi mai ales de prea mare încredere din partea bărbatului meu...

NECŞULEA: Şi întru cît asta poate sâ te neliniştească pe tine?

LOLA: îl lasă să (primească clienţii) primească pe clienţi în lipsa lui... îi permite orice fantezie... ba să stea aici în bibliotecă, pentru că poate Lucra mat bine... ba... ba să...

(LOLA) NECŞULEA: Să...

LOLA: Să... în sfîrşit, multe...

NECŞULEA: E, cari, care...

LOLA: O mulţime...

NECŞULEA: Care... care? Pînă acuma n-ai spus nimic. în bibliotecă sigur că trebuie să stea. (El) Doar jumătate din ea e juridică. El îi pregăteşte pledoariile bărbatului tău, îi cercetează autori, îi strînge, extrage din ei şi (ori) oricui, care lucrează cu capul, cred că i-e mai la îndemînă în bibliotecă... Că-1 lasă să primească pe clienţi, este o frumoasă încurajare pentru Ravăn...

(NEC) LOLA: Ar putea face acelaşi lucru şi (pentru) cu Gugu...

NECŞULEA: Gugu? EI e mai tînăr decit Ravân, mai curînd ieşit din şcoală... însă astea-s socotelile bărbatului tău... Ce te privesc pe tîne...

LOLA: Dar Gugu are o origină...

(N E C : La tribunal, draga mea, origina...)

NECŞULEA: în luptele de la bară, draga mea, blazonul (s-a cam perim) nu mai joacă mare rol...

LOLA: Pentru că de Gugu nu vrea sâ se ocupe. O, voi aşa sunteţi... (Uita[-»-] uit [-*] uitaţi repede) tu, Gore uitaţi aşa de repede... Drept să-ţi spun, mie nu-mi plac râminerile (şi) tale lîngă birou] acestui arivist... Nu ţi s-a părut că-ţi dă o (at) atenţie prea... cum să zic... sumară...

NECŞULEA: Deloc...

LOLA: Că (mai mult) surîde la glumele tale bătrineşti, parcă ţi-ar face o graţie.

NECŞULEA: Lola... de ajuns... Eşti complect nedreaptă cu dînsul şi jicnitoare cu mine.,. *(Gînditor.)* Cine ştie ce trebuie să fi observat tu... Vreodată, cînd poate era prea ocupat... Gîndeşte-te

şi fii în locul lui. Trebuie să recunoşti: in ultimul timp bărbatu-fău îi dă prea mult de lucru. Mă duc...

LOLA: Fără să-mi spui de ce ai venit?

NECŞULEA: Nu-ţi mai spun. M-ai rănit puţin...

LOLA: Bietul tata... Şi cu toate astea... familiaritatea pe care z» cu zi o accentuează, faţă de noi...

NECŞULEA *(tresărind):* Ce familiaritate? Spune, fetiţe, lămureşte, un> gest, un fapt...

LOLA: Dar ea reiese dintr-o infinitate de gesturi neînsemnate, care însă împreună... ca scoicile cele mici... <în> care... mă mir, tată, cum tu nu mai înţulcgi aceste lucruri...

NECŞULEA: (Copilării) închipuiri... închipuiri... mă duc... mă duc, venisem numai in treacăt. La revedere. *(O sărută.)*

LOLA: Tată, dacă ai nevoie de ceva, spune...

NECŞULEA: TU crezi că numai nevoile mă duc la tine? (copilă. Părinţii nu sunt ca copiii: ei nu se duc să-i viziteze numai «pentru» împinşi de nevoi, sau de formă) Şi pe urmă (atîtea nevoi crecî că) atît de dese nevoi te-ar speria...

LOLA: Tata, dacă mai spui vreodată asta...

NECŞULEA: Copila mea, am venit doar să te văd şi să-ţi spun să maî vii pe la mamă-ta... Şi mai Iasă închipuirile, mai lasă închipuirile... *(Iese.)*

Scena [a] 3 [-a]

JL0LA ia o carte, o răsfoieşte, o pune la loc, pe urmă ia alta, o cercetează şi iese cu ea In apartamentul ei. Intră RAVAN, lasă un teanc de hîrlii pe birou, apoi (intră în} iese pe u-sa camerei de lucru. (Trece} Vine după puţin înapoi, vorbind in urmă-i, înainte de a închide uşa.

RAVAN: Două copii, domnişoară, două şi cu originalul trei. *(Pare a asculta ceva.)* Buu, bun. *(închide uşa, se aşează puţin la birou, bate (cu} toba pe masă, apoi se îndreaptă (ară&nd raf} spre rafturi. Stă gînditor Ungă cărţi, apoi, ureîndu-se pe seară, scoate un volum gros. Cînd coboară, intră Lola, el o salută, dar ea se face că nu-l observă; el caută să-i prindă (mişca [—•] vreo} vrea privire, ca s-o salute, dar ea continuă jocul.)*

RAVĂN *(Sărut miinile,* doamnă) *(înclinîndu-se în cele din urmă):* Sărut mîinile, doamnă!

LOLA *(care-şi (as} aşeza cartea la loc, abia acum se preface că-l simte în apropierea ei (Bonjour rece}, il examinează cu un fel de surîs de compătimire): Bonjour... (Apoi întoarce din nou ochii la cărţi, necâjindu-se cu o alegere.)*

RAVĂN: Dacă v-aş putea fi de folos...

LOLA: O, nu e nevoie... *(Ravăn (dă} se înclină politicos.)* <V) Te stînjeneşte prezenţa mea?

RAVĂN: Cum puteţi vorbi...

LOLA: (Biblioteca e comună... Eu nuştiu nimic) Bibhotecae comună... şi eu totdeauna am fost de părere (ca) să nu (vă)-ţi (instalaţi) instalezi masa de lucru aici... (Afară de) *(Cercetînd o nouă carte.)* Afară de asta conformaţia casei (ăştia e astfel, că deseori «treb» biblioteca se schimbă) şi anume exigenţe domestice mă determină să schimb uneori biblioteca în (camera) odaie de primire...

RAVĂN: într-adevăr e o încăpere impunătoare. De cînd lucrez totuşi aici, n-am văzut să primiţi pe altcineva decît pe acei ai casei...

LOLA: Pentru că dumneata (mi-ai) ai adus oarecare modificări în obiceiul acestei case.

RAVĂN: EU, doamnă...

LOLA: Soţul meu, spre a-ţi face plăcere...

RAVĂN: Doamnă, nu ştiam că lucrul acesta o să vă facă dumneavoastră neplăcere. De altminteri înainte de a (veni eu aici) mă muta la masa asta, lucra aici domnul Plavianu...

LOLA: Gugu? Eu credeam că ştii că C-ugu, cum să spun... era mai aproape de noi... era atît de uşor de înţăles asta...

RAVĂN: Vedeţi, n-am înţăles. însă eu aveam mai multă nevoie de bibliotecă decît dînsul. Urmăresc facerea unei lucrări... (cînd)

LOLA: (Asta urmăriţi... > Dar' asta urmăreşti?

RAVĂN: Da, o lucrare, (pe) care (de mult o) mă necăjeşte cam de mult... ştiţi, cînd ocupaţiile mai îmi da *(sic)* răgaz. Şi visam de mult o bibliotecă (cum) aşa, ca asta...

LOLA: închipuie-ţl, eu am crezut că (ţi-a) bărbatu-meu ţi-a îngăduit să vii aici pentru lucrările lui.

RAVĂN: NUU... da de unde... este aşa de greu să tot vii să scoţi cîte-un volum, (mai ales cînd vrei să confrunţi) sunt atîtea trimiteri în (volumele) cărţile astea juridice...

LOLA: Dar bărbatu-meu ştie?

RAVĂN: Ce să ştie?

LOLA: Că te-ai mutat aici pentru a-ţi face lucrările dumitale şi nu pe ale lui.

RAVĂN: **Fără îndoială că ştie... Dar, doamnă, dacă aveţi nevoie de bibliotecă, aşa cum spuneţi, am putea stabili (oare) un orariu convenabil pentru amîndoi.**

LOLA: **N-aş găsi timpul pentru o astfel de discuţie... Rămîi, domnule, şi fă-ţi lucrările...**

RAVĂN: **O, doamnă, vă mulţumesc ; <şi vă asigur că) cînd sunt cufundat în (lucrările) cercetările mele, nimeni nu poate să mă stînjenească; pot spune chiar că nici n-aud... Şi mai ales dumneavoastră, doamnă, cum aţi putea să mă stînjeniţi... Dimpotrivă, apariţia dumneavoastră e, cum sâ spun, ca o încurajare, un stimulent...**

LOLA- **Domnule?**

RAVĂN *(tresărind)*[1]: **Doamnă, dar...**

LOLA: **NU (găseşti că eşti, ei da) -ţi permit să fii necuviincios...**

RAVĂN: **Doamnă, dar eu n-am spus cu vreo intenţie...**

LOLA: **(Doamne fereşte, nici nu m-am gindit...)**

(LOLA: **Crezi dumneata că nu se poate distinge drumul acesta nesimţit, de lipitoare, pe care-l parcurgi, ceas cu ceas, milimetru cu milimetru, in casa asta. « Ai izbutit să »**

RAVĂN: **Doamnă, dar...**

LOLA: **Ai izbutit «să prof » să descoperi de *(sic)* unele slăbiciuni ale soţului meu, de care ai profilat * cu calcul » şi pe care le-ai aţîţat pentru a-ţi îndeplini planurile dumitale... de arivist...**

RAVĂN: **Doamnă, dar nu înţăleg. Cer scuze, dacă vă închipuiţi că v-am jicnii. ..**

LOLA: **Pentru a-i lua pe nesimţite locul, pentru a-i cuceri încetul cu încetul activitatea şi clientela şi pentru a « te » pătrunde şi mai adînc în miezul casei lui... Dar aici, domnule, ai să te opreşti, sâ ştii... Aş vrea să văd pe soţul meu, aflînd de complimentele de-un gust aşa de ieftin, pe care le faci soţiei lui, în lipsă-i...**

RAVĂN: **Doamnă, dar vă rog... vă rog să sfîrşiţi.« Pentru a nu curma, la uite ce ginduri doamna imi atribuie mie» Pentru a curma totul dintr-o dată, ei bine, îndată ce va sosi soţul dumneavoastră, îi voi da «totul » arhiva în primire...**

LOLA: **O, ştiu că ştii să ameninţi, să şantajezi. .. Eşti tare... Crezi că nu-mi dau seama cît l-ai făcut să aibe nevoie de dumneata şi ce talent ai ca să-ţi voalezi gîndurile prin vorbe meşteşugite... Cum se uita «în |—| la sf» la cele ce vorbeşti, cu sfinţenie... şi ai băgat desigur de seamă purtarea lui prea severă, de la un.**

[1] **In text,** *tresărit.*

timp, faţă de mine şi faţă de toţi ai casei, afară de dumneata... Da, da, aşteaptă-1 să vină... văd, *o* l-aţi » 1-ai prins ca în cleşte... Eşti tare... Ah, ce dezgustător...)

RAVĂN: **în definitiv ce vreţi dumneavoastră, doamnă... (să plec, sâ nu plec...) nici aşa, nici aşa...**

LOLA: **Ei bine, să-ţi spun eu neted, de la început... Dacă poţi sâ ai cel puţin o picătură din reea ce se numeşte cavalerism, du-te, te rog, pleacă din (casa) casa asta, fără a spune o vorbă soţului meu... fără a-i explica nimic... spune că dumneata, de la dumneata vrei să pleci... Spune-i că nu-ţi mai convine (onorariul) salariul... (sau)**

RAVĂN *zîmbeşte şi dă din cap.*

LOLA: **Sau nu asta, căci poate ţi-î măreşte. în sfîrşit, găseşte dumneata (o) motivul şi într-o bună dimineaţă...**

RAVXN: **(Da, desigur) De ce, doamnă...** *(Rămîne pe gînduri, neînţelegător.)*

LOLA *(privindu-l cu nemărginit dispreţ):* **Ştiam...**

RAVĂN: **Dar de ce, de ce, doamnă?... Hm... în sfîrşit:.. (Dacă£-V| De) Dar de ce ura asta, dispreţul, dezgustul ăsta?... Ce v-am putut face... Bine, dacă lucrurile sunt atît de încordate, bine, fie, uite am sâ plec eu.** *((Privind biblio}*

LOLA *(cască ochii):* **O...**

RAVĂN *(rămine cu ochii la ceaslovul uriaş pe care-l găsise, apoi priveşte spre rafturi):* **Numai pentru lucrarea mea...**

LOLA *(bufneşte in rîs):* **Ştiam... Mă mir cum am putut face un astfel de apel la o persoană de provenienţa dumitale. (fcli bine) Ştiu, domnule, ce lucrări urmăreşti în casa asta, de care te agaţi cu atîta disperare. Ştiu acum încotro începi să-ţi îndrepţi paşii. Dar te vestesc dinainte, întoarce-te din drum.. Căci atunci, ascultâ-mâ, va fi o izbucnire, o explozie în casa asta... că or se vor rupe toate iţele dumitale, or voi muri înainte ca să mă cuprindă şi pe mine...**

RAVĂN: **Doamnă, daţi-mi voie să mâ înclin cu nedumerire.** *(Face (semn} „în numele tatălui"'...)*

LOLA: **Eşti de-un tupeu** *(<Pri} îl priveşte cu ură nemărginită, apoi izbucneşteîn rîs forţat.)* **Şi uite ce... Ruy Blas...**

RAVĂN: **A, va sâ zică asta vreaţi.**

LOLA: **Lasă, lasă... această stupidă (pr [-•] nepăsare) prefăcătorie... Ai nişte ochi prea puţin educaţi, ca să nu te (trădeze de) fi trădat de mult... (Te) Şi mă grăbesc să-ţi tai avintul de la**

primul început de manifestare: te dispreţuiesc, te dispreţuiesc, mi-e scîrbă de dumneata, <inch> inţălegi, scîrbă... Vechil..- Provincial [...]'

(Actul I*

Biroul avocatului BONDARU

Bondaru intră furtunos, se îndreaptă cîţiva paşi şi se opreşte brusc în faţa biroului lui Ravăn. Lola face cîţiva paşi înapoi, apoi în tot timpul dialogului ce urmează se retrage necontenit. Ea întoarce spatele şi cu ca> Ea il măsoară de sus pină jos cu un dispreţ nemărginit-, apoi (rîde) izbucneşte într-un rîs uscat, jicnitor. El o priveşte îngrozit.)

LOLA *(CU nemărginit dispreţ):* Vechil...

RAVXN: A...

Scena [a] 4 [-a]

LOLA porneşte spre apartamentul ei. înainte de a (intra) ieşit Bondaru intră furtunos şi se opreşte brusc in mijlocul încăperei. Ea se opreşte. (RAVĂN se ridică de la birou, ia dintr-un dulap un dosar şi începe să-l 4 ceteascǎ /> răsfoiască.}

BONDARU *((intră furtunos)* Da b>: Da bine, (dragă) Ravăn. cum ai lăsat pe seama (copilului) imbecilului ăluia să ,<nu plătească> scoată citaţiile (la dosarul) martorilor lui Pîrîianu.

RAVXN: (Da) Ce s-a întîmplat?

BONDARU: (D-apoi) Le-a plătit peste termen. (A decăzut)

RAVXN: (NU mai spune?) Cum?

BONDARU: (Păi) A şasea zi...

RAVXN: (A şasea)... ?

BONDARU: Am decăzut din proba (lui)... Ce ne facem acum? Ce-o> să zică (bietul) Pîrîianu?... (doar asta acolo-i o moşie de cîştigat, nu glumă...

' Text deteriorat.

- Autorul notează din nou *Actul I.* Probabil, iniţial, s-a gîndit la o completare, după care s-a decis să scrie finalul scenei a 3-a dini actul I. reluînd replica *Lolei,* la care adaugă un răspuns trunchiat a£ lui Pavăm pentru a trece, în sfîrşit, la scena a 4-a din acest act.

RAVĂN: O cîştigă el doar cu actele lui.

BONDARU: Actele care sunt la dosar sunt insuficiente. Ăla de vînzare se pierdu printre fcîrtii. Credeam ca să) *(Răsuflînd greu.)* Am pierdut moşia omîT.ui. (Nu) *(După o pauză.)* Nu vezi că e o maşinaţie... Tunarul e vindut, ce vorbeşti, ne-a vîndut. Cu siguranţă că el a făcut să piară actul de vînzare. (Mai rămăsese) Mai rămăsese să complectez începuturile de probă de la dosar cu martori... (Cînd colo, iacătă că-mi pierdu şi dreptu ăsta... S-a) Ş-acum poftim, s-a terminat, asta-i ultima năzbîtie ce ne-o

• mai face; îl dau afară hotărît... Şi înainte de (toate actele tre) plecare, cercetate toate dosarele. Păcătosul ăsta e in stare să sustragă... în orice caz actul <Rav> lui Pîrîianu trebuie găsit, îl bat pină l-o scoate de unde 1-a pus sau de unde I-a dus... Nu ve^i că aici e o maşinărie întreagă: actul dispare, îmi lasă să curgă termenul de martori... Astae. Canalia (să ştii)e înţeleasă cu Protopopeştii; i-au dat bani ca să ne facă să pierdem... *(Lola se retrage înfricoşată.)*

RAVXN *(care l-a privit surîzător):* Nu te mînia... (că) am găsit actu...

BONDARU: Ce? Ce? l-ai găsit!? Ah... Dumnezeule! parcă mi-ai scos un cuţit din inimă.. • (Măi să ştii că) Ne compromiteara complect cu afacerea asta. Toată lumea-ar fi fost încredinţată că am luat bani de la Protopopeşti. (Cine te-ar fi crezut că neisprăvitul ăsta de «Gigi» Gugu... auzi ce nume... «Dar unde» Of, Doamne, eram cătrănit rău, măi Mihnea... Veneam la tine să ne « mai » sfătuim ce e de făcut... Păi asta nu e dc rîs, nu. Şi noroc că n-am găsit) Noroc că n-am găsit pe (dobitocul al) ticălosul ăla că-1 făceam (praf) bucăţi... (Unde)' Da unde I-ai găsit... Hai spune repede... tot el îl ţinea ascuns undeva... nu se înţălesese din preţ, aşa-i... *(La un gest al lui Ravăn.)* A, nu, mi-e fermă convingerea că tîlharul e înţăles cu adversarii. Cum crezi^ mă... Ravăue, el, avocat de doi ani, şi să nu-şt dea seama că o zi trecută şi se pierde termenul. <Şi te-ai şters definitiv de martori...)Şi unde, (dragă) *mon cher. (Strigînd.)* în apel... (Dumnezeule)... Aici e mare maşinărie... (Numai lasâ-l să vie)... Unde, unde l-ai găsit...

RAVĂN *(izbutind în sfirşit să vorbească):* Vai de păcatele lui... Ăsta nu e în stare să se înţeleagă cu adversari, să (facă conspiraţii negre) faci planuri negre, şi mai ales să le execute. E(l) prea leneş şi-ndestul de zăpăcit să se mai apuce de astfel de întreprinderi. *V,* un ticăit, săracu. Cine dracu l-o fi făcut şi p-ăsta

avocat nu înțăleg! Cura i-or fi dat drumu de la universitatea aceea.

BONDARII: Unde zici că ai găsit actul...

RAVĂN *(are un zbucnet oprit de* rîs, *apoi rîde de-a binelea):* închipuiește-ți: în dosarul cu „diverse"'...

BONDARU: La (actele) „clasate"? (Or cu alea ai făcut tu dosarul „diverselor"... >

RAVĂN: Da... (actele care rămîn pe aci, după cc se «termină »termină procesele,., pînă vin clienții de şi le ia... dacă mai vin..->

BONDARU: (Era dichisit aşa cu grijă... > Poftim-, asta e: s-a terminat. Nu i-am spus eu să-1... caute acolo... Nu 1-a căutat... în fața noastră. Nu s-a prefăcut că nu-1 găseşte. Aşa e. Era dichisit cu grijă în vreo hîrțoagă veche.

(RAVĂN: Da de unde... Era într-o mapă, pus acolo între acte> Da de unde, venea chiar primul în mapă. (Şi ceea ce e interesant, e că [->] Atunci) Gâgăuțul, atunci cînd I-ai luat la rost (el a căutat şi acolo... şi «imbecilul» găgăuțul) a trecut peste el fără să bage de seamă... Cine ştie, i s-a părut lui că n-ar putea să fie cel dintîi... ştiu că pe cele dedesubt le-a cercetat cu o amănunțime.., şi cu toate astea eu eram sigur că adu trebuie să fie rătăcit tot pe-aci prin arhiva noastră... E.atit de distrat şi de zăpăcit... că eram sigur...

BONDARU: (AŞ... aici e lucru necurat) Ce tot spui tu? (hă,) Aici e lucru necurat! Cum o să treacă aşa peste el... (Dacă 1-a şi căutat acolo şi) S-a prefăcut că nu-1 vede... (s-a terminat...) astăzi îi fac vînt... Adu încoa actul...

RAVXN: L-am lăsat acolo ca să i-1 arăt. *(Surîde.)* Nu, nu, ascultâ-mâ pe mine... îl nâpăstuieşti degeaba... uite, (un pariu) o prinsoare. Eu i-am spus că pină-n cinci zile sâ introducă lista şi să plătească citațiile. Şi el şi-a însemnat în agendă. De curiozitate să-i cerem agenda. Sâ vezi că el (şi-)a însemnat pe fiecare zi, adică pe fiecare filă a agendei (din aceste cinci zile... Am văzut eu că), cu data corespunzătoare, aceste cinci zile... L-am văzut întoreînd o filă şi însemnînd, întoreînd alta şi însemnînd... Dar cu siguranță că a însemnat de şase ori în loc de cinci... Şi s-a dus tocmai ziua [a] şasea, uite, îmi pun capu jos că aşa s-a întîmplat. Aşa de ramolit la vîrsta lui...

BONDARU: Mă Mihnea, mă, eşti un om în toată firea. (Astea po)Bine, poate să fie cum spui tu... Dar nu e el aşa de zăpăcit cum vrea să pară... Sub masca asta... ne va vinde, ascultă-mă...

tn sfîrşit, zăpăcit, <Rav. In sfî) nezăpâcit... ce mă priveşte pe mine.

RAVĂN: îți faci păcat cu tat-său.

BONDARU: Dar ce sunt eu, măi... (şi) aă țin lumea pe demîncare. Şi în sfîrşit, mai bine îi fac lui'tat-său o pensiune gratis... decît...

RAVĂN: NU, uite ce, de ce sâ-i umileşti.., lasă că am eu grijă... nu-i mai dau să faeă nimic... am (să-1 sfătuiesc să învețe la un [-*] să-1 întrebuințez [-»•] să-i spun câ-i dau răgaz să învețe la maşină, tot avem nci două maşini. O sâ rog pe domnişoara să-şi piardă puțin timp cu el... «să-i dăm să ne copieze » şi pe urmă să-i tot dăm să ne copieze acte

BONDARU: Bine, Ravene;.. Mă duc să văd ce face nevastă-mea *(Iese.)*

•RAVXN *(căutînd iarăşi prin dosare)*: Domnişoară, eşti bună...

DACTILOGRAFA: « D'» Da, domnule Ravăn... *(Apare pe uşa * deschisă » cu canaturile desfăcute.)*

RAVĂN: Ai mult de lucru...

DACTILOGRAFA: E ceva nou de scris?

RAVĂN: Ai făcut copiile alea...

DACTILOGRAFA: Mai am să pun jos adresa...

RAVĂN: Uite, ce-i de fScut? (De mîine *sM* cam dai...) Am sâ-i găsesc eu altă întrebuințare...

Seena [aj 5-a

Intră GUGU

GUGU: Salut, maestre...

BONDARU *(îl iasă* stf *înainteze privindu-l tnfricoşetor pe sub sprîncene):* Domnule avocat, în cîte (zile se prescriu [-*] pun martorii şi se plătesc citațiile) zile se prezintă lista de martori şi se plătesc citațiile.

GUGU: în cinci zile...

BONDARU: (Ct> *(abia ținîndu-se să nu izbucnească):* Cînd au fost propuşi martorii lui Pîrîîanu?

GUGU *(cască dchii şi candid scoate agenda):* Joia trecută.

BONDARU *(izbucnind):* Numai că: vineri, una...

GUGU: (Una) Vineri una.

BONDARU: Mai departe.

GUGU: Sîmbătă două, duminică trei, luni patru, marți cinci.., *(îngălbeneşte.)*

BONDAHU: Cînd ai propus dumneata martorii?

GUGU *(înfricoşai, se uită cînd la Bondaru, ctnd la agendă. (Deodată) Tresărind, şi cu candoare):* La mine e însemnat şi miercuri...

(BOVDARU: Nu mă interesează pe mine ce e însemnat la dumneata. Actul de vtnzare al aceluiaş Pîrîianu, cine 1-a luat de pe birou ?...

GUGU: Asta aţi văzut şi dumneavoastră.

BONDARU: Ţi-am spus să-l cauţi)'

RAVĂN *(tresărire):* Ţi-am spus... Eşti bun să dai puţin agenda?...

GUGU *ezită.*

BONDARU; Pentru ce eziţi?

GUGU *întinde agenda lui Bondaru.*

BONDARU *ti apucă mîna şi i-o îndreaptă spre Ravăn, aşa ca acesta să apuce agenda, timp în care măsoară pe Plavianu, surîzînd batjocoritor. Ravăn surîde cu îngăduinţă. (Bondaru, dindu-i drumul)* Actul de vinzare, al aceluiaşi Pîrîianu, cine 1-a luat din sertar...

GUGU: Asta aţi văzut şi dumneavoastră...

BONDARU: Ce-am văzut?:. .

GUGU: Am...

BONDARU: Ţi-am spus să-l cauţi...

GUGU: Da am căutat în faţa dumitale...

BONDARU: Auzi?... Şi-n ce dosare I-ai căutat...

GUGU: în dosarul Pîrîianu...

BONDARU: Altundeva...

GUGU: In dosarul cu exproprierile...

BONDARU : Da...

GUGU: în dosarul <cu) cu Romaneştii, care era deschis atunci pe masă... şi a doua zi chiar în toate dosarele, filă cu filă...

BONDARU: Şi nu l-ai găsit...

GUGU: <EU) *(stins):* Nu... Eu cred însă că trebuie să fie <pe) tot pe aci...

BONDARUI A, ha, crezi... în dosarul „Clasate"... l-ai căutat?

GUGU: „Diverse"? Da <I)...

BONDARU: L-ai căutat?

GUGU: (Da) Lam căutat.

BONDARU: Te rog adu dosarul ăsta încoa!

GUGU *iese în arhivaşi se întoarce peste puţin cu dosrul. Bondaru înclină din cap cu convingere.*

BONDARU *deschide dosarul.*

GUGU *(desface mapa şi ramîne cu ochii ţintă laprimUl act. îl întoarce):* Uite-1... En am căutat... totuşi. *(Priveşte spre Ravăn.)*

BONDARU *(luindu-i-l din mînă):* Ăsta e?

GUGU: Da...

BONDARU: Pentru ce ai spus că nu l-ai găsit?

GUGU *((privind) ţintind pe Ravăn):* Pentru că nu era atuuci cînd l-am căutat.

BONDARU: Ce vrei să zici... ?

GUGU *(prinzînd curaj)*: Că a fost introdus acolo, pe urmă, după căutarea mea...

(BONDARU: Ce mişel ordinar... Cum, cum se explică a)

BONDARU: A-ha... insinuezi acum... Nu te ştiam aşa de periculos... Cum explici atunci (pe martori) îritîrzierea introducerei martorilor.

GUGU: Recunosc, acolo a fost o grcşală... Cum se vede şi in agendă... O nebăgare de seamă... Dar aici pot (jura) asigura pe cuvintul meu de oroare...

BONDARU: (L-> Onoare? L-a pus Ravăn, nu? Asta vrei să zici. Ravăn ăsta care-ţi luase apărarea înainte de a veni.

Gucu: înţăleg eu apărarea asta.

BONDARU *(izbucnind):* Taci, nemernicule... îndrăzneşti încă... (Ieşi afară)... Mă gîndesc la (la părul alb al tatălui tău,) bietul tată-tău, că mi-a fost prieten. Altfel interogatoriul ăsta ţi-1 luam la parchet... Acuma du-te... du-te la Protopopeşti şi spune-Ie că n-au îîbîndit; amărăşte-i (că n-au ştiut să te'[-*] ‚â eu) că n-au ştiut să fixeze de Ja *(iag)* început un numerar mai rotund.

GUGU: Nene Gore...

BONDARU: Haideţi, du-te, du-te... , ;

GUGU *porneşte, apoi se (îndreaptă) întoarce, gata de vorbit.*

BONDARU: Cred că nu simţi nevoia să te conduc eu pînă la uşe. *(Gugu gata să iese.)* Stai, adu toate cheile... *(Gugu scoate un belciug şi din el vrea să scoată o cheie.)* <De unde e) Ce faci? Lasă şi pe aceea!

GUGU: (E) NU mai am la mine decît pe cea de'la pupitrul meu.;.

BONDARU: Domnul Ravăn va controla (şi) pupitrul dumitale.

GUGU: Am nişte scrisori particulare...

BONDARU *(luindu-i cheile):* Vom vedea..* Du-te... I

GUGU *(izbucneşte tn plîns):* Nene' Gore, nevinovat!

BONDARU: Haide, haide, du-te... Uită-te cît încă mai pluteşte (îndoiala) puţină îndoială (asupra) fti gîndol •meu.. *' îhs'S să ştii, e pentru ultima oară... Asta însă cu rezerva cercetârei pupitruhii dumitale de către domnul RaVsin;.:-;

Scena (a 6-a]

BONDARU: Noroc c-ai căutat. <Actul era pus dinadins acolo... >

RAVĂN: EU nu cred in vinovăţia lui. Nu lăsa el actul acolo...

BONDARU: AŞ... Sia n-au ştiut sâ-1 ia la repezeală. Şi cum ăsta e fricos, înţelegi... pînă la ruptoare *[lectură incertă]* se temea să ţină actul la el... Cum în „clasate" se căutase, ce socotise el: „Stăi sâ-1 pun tot acolo..."'

RAVAN: ...Nu... A trecut peste el fără să(-şi) bage de seamă...

BONDARU: In sfîrşit... Taci că am pus mtna pe act. Nu ştii prin ee-am trecut...

RAVĂN: Dar cum ţi-a dat tn gînd sâ cauţi în dosar la tribunal...

BONDARU: A venit Pirîianu la mine, frate, la club, c-o falcă în cer şi alta pe pămînt...

RAVĂN: Ce spui... .

BONDARU: Of... <Haidem> Mă duc iarăşi la club; <sunt liniştit) m-am liniştit. A <trebu) trebuit să las un pot formidabil... Mai stai P Nu cred că va mai veni nimeni... E trecut de şapte... <Şi> Acum.în vacanţă... Hai <să) să luăm cîte-un sirop rece la Mircea...

RAVĂN: Un moment numai; să-mi regulez puţin hîrtiile...

BONDARU *((mai) sună.* <Mai e cineva?) *Un servitor intră):* Mai e cineva?

SERVITORUL: Nimeni.

BONDARU: Astă-seară mănînc la club.

RAVĂN *((Alai} amncind o ultimă privire asupra biroului):* Credea n-am uitat mărie.

B.ONDARU: Haidem-, *(Ies.)*

Scena ţa 7-aJ

LOLA *(apare nuinaidecît.* (Cin) *Servitorului):'*

SERVITORUL: Domnu] a spus că ia masa la club.

LOLA: Bine, du-te.

SERVITORUL «SI?.

LOLA *se apropie d#bwoţt, prweştecu teamă la el, apoi la rafturile (bibtio- tecei) dulapurilor, din jurul (bibi} biroului, unde na-s decll cărţi juridice.*

IRINA *(intră): Bonjaur,* Lola...

Lipseşte replica *Lolei-*

LOLA: Irina! *-(Se sărută.)*

IRINA: Iar s-a mai întimplat ceva?

LOLA: Da.

IRINA: <B> M-am întîlnit cu bărbatu-tau jos la ieşire, M-a salutat foarte rece...

LOLA: <Of) Oh, Dumnezeule...

IRINA: Ce s-a întîmplat, Lola?

LOLA: O nouă greşa]ă-a lui Gugu...

IRITVA: Iarăşi...

LOLA: O, i-a făcut un scandal.

IHINA: Ce-a făcut?

LotA *(dinddin umeri si (privi) arătind cu teamă acteleşivărţUe deschise):* <Nu ştiu. N-am înţâles... bine.) Nu ştiu... Afaceri de ale lor... <Pe cit) Am înţăles <era vorba) vag, 'despre -un act, care a dispărut şi a apărut iarăşi... Gttgu s-a dezvinovăţit; şi eu cred tot ca el: vechilul 1-aascuns<pentru).

IRINA: Care vechil...

LOLA: Ravăn... I-am strigat asta: „Vechilule!" Cînd <a vrut sâ-mi), înebipuie-ţi, a îndrăznit -să-mi facă un compliment...

IRINA: Dar nu e vechil. <Ta> Tatăl lui mi se pare cS'e funcţionar undeva tn provincie...

LOIA: Totuna. E l * izbutit sâîndepărteze definitiv pe <3*gu din inima lui Gore... Şi încetul cu încetul a căpătat încrederea aeestuia. Ii lasă <pe ml) pe mînă <pro) procese din cele Mai niari. Şi clienţii întreabă <de dom) acum numai de domfiol Rav&n şi nici unul de domnul Bodnaru... Iar <Ougu tnţâlegi) frate-tOu,' taţâîegi, li stă în cale... Pînft cînd *e va ridica pe acelaşi plan eu Gote... Şi atuaci îi va da brînci...

IRINA: Poate e numai imaginaţia ta aprinsă, ca*e vetfe lucrurile astfel. Tu ştii că Gagu e <cam zăpăcit) puţin cam zăpăcit...

LOLA: O, voi nu înţălegeţj cît de periculos e «cest Ravăn. Alături, prin uşa întredeschisă, am putut să aud desluşit oearta lor. Am ascultat pentru că era vorba c'e Gugu... El a ficut o gr»« şală la tribunal, cu nişte zile... nu ştiu, a lăsat să treacă o zi, nu ştiu cum... Şi Gore <era) a venit teribil... era vorba de-o moşie a Pîrîienilor, care era ameninţată de această întîrziere... Iar acest vechil, o, Doamne, luase apărarea lui Gugu... Asta mă durea mai rău decit orice. La toată izbucnirea bărbatu-meu <mişelul acesta) intrusul acesta răspundea liniştit: „Eu cred că <din cauza iSpăcelii Tui Gor) Gugu e zăpăcit___e o greşală.. Pentru că bfirbatu-incu mersese plnă acOle, ca să acuze pe

Gugu de Ințălegere cu adversarii... Eu şi parcâ-i vedeam prin zid rînjetul liniştit <ştia că ascu> şi sigur: ştia că-1 ascult...

IRIXA: <Păi> Dacă luase apărarea lui Gugu nu văd întru cît...

LOLA: O, Irino, tu eşti de-o candoare, ca pe vremea cînd erai copilă. Nu-ți închipui... Infiltrînd necontenit în mintea lui Gore ideea că Gugu e un zăpăcit, că veşnic fi va face încurcături în afaceri, asta e mai rău pentru un avocat... decît orice acuzare. El ştie undesălovească, acest mizerabil. Şi prefăcradu-se că-i ia apărarea, într-o parte, <e sigur [-»•] e mai crezut cînd) i se crede <şi cînd) şi i se aprobă cînd loveşte în partea cealaltă... Văd vechilul... văd pe Năvlrlie, tratînd cu tata în biroul lui de la <Crețeni> Necşuleşti, unde acum s-a instalat definitiv... stăpîn atotputernic. ..

IRINA: Dapă figură nu pare atît de nemernic...

LOLA: Vechilul! Năvlrlie!. Asta e... O, de cind mă pregătesc să vestesc pe Gore, să-i smulg legătura după ochi, ca să-i arăt toată grozăvia asta... Şi nu îndrăznesc, Irino... Atît de adînc i-a
, , intrat în inimă parvenitul... <Şi tu ştii) Eu cred că tot din cauza lui Gore. s-a îndepărtat atîta de mine...

IRINA: O, cum asta?...

LOLA: Nu ştiu... Şi tocmai neştiința asta mă îngrozeşte şi mai mult...
/— (Mie) Mi-e frică să zgudui pe bărbatu-meu din somnolența lui
*, şi mi-e frică şi mai, mult ca mişelul să nu dea lovitura de grație înaintea mea... (nu singur)

IHÎNA:* Lola, ce vorbeşti aici...

LOLA; O, el (trebuie să) trebuie să fie necontenit la pîndă, el trebuie
,i să mă spioneze în cele mai mici mişcări, în cele mai neînsemnate gesturi... Pentru.ca apoi să se <re) prezinte la raport. O, cîte
_ aluzii trebuie să fi făcut la lucruri imaginare, cîte insinuări nedemne (Pe) însă debitate cu metoda lui infailibilă: pe nesim-
. • țite. *(Pe ginduri.)* Şi eu ştiu ce urmăreşte... Numai asta îl
', -opreşte încă.

IRINA: Lola...

Scena [a 8-a]

Uşa (de la) "se deschide pentru a face loc capului lui GUGU.

LOLA]
ÎRINA / Gugu...

GUGU: Le-am pîndit plecarea... şi tot nu îndrăzneam să intru... Am avut o (mică) uşoară ciocnire ca de obicei...

LOLA: O uşoară, zici... (tu)...

GUGU *(tresărind):* De unde ştii ce-ă fost?

LOLA: Am auzit totul.

GUGU: NU se poate asta.

LOLA: Totul.

IRINA: Gugule, ce înseamnează lucrurile astea, de ce nu-ți vii în fire... Gîndeşte-te numai la bietul (tău) tata... Lasă lenea şi petrecerile ăştia care te zăpăcesc... Nopțile pierdute... Toți nădăjduim în tine (şi ta>...

GUGU *(se încruntă):* Irino, te rog...

IRINA: De ce te superi acum. Niciodată nu vrei să •asculți ce-ți spunem... La toți ni-s ochii la tine... Dacă te va concedia...

GUGU *(rînjind):* M-a şi concediat.

IRINA: Te-a concediat...

LOLA: în cele din urmă 1-a reprimit... sigur, grație stăruinței aceluia... O, şi asta mă îngrozeşte pe mine... (căci acuma) jocul pisicei cu şoricelul... (căci acum va) pentru a da la urmă lovitura cea mare şi inevitabilă...

IRINA: Pentru Dumnezeu, Gugule, ce-ai făcut? E adevărat, Ravăn să fie cauza tuturor acestora?

GUGU *(gînditor):* Lasă-mă Irina, te rog... lasă-mâ... tu nici nu ştii ce e pe capul meu şi mai...

LOLA: Ce vrei să spui?...

IRINA: Ai mai făcut ceva... pe care ei nu-1 ştiu... Spune(-mi)-ne..: ne vom sfătui... vom pregăti lucrurile...

(LOLA) GUGU: O nu. nimic... lăsați-mă... pardon! Lasă-mă, Irina, te rog... vreau să lucrez puțin... am de lucru...

LOLA *(făcînd un semn Irinei):* Irino, haideți la mine...

IRINA *(se uită neliniştită la Gugu):* Nu, nu, mă duc... (ta) Mă aşteaptă şi am plecat de mult... Haidem, Lola, să mă conduci puțin. *(Ies amindouă. Irina mai aruncă o privire îngrijorată înapoi** (Rămas singur) *Rămas singur Gugu îşi înfundă capul In mîini; cu coatele pe birou. Apoi deodată tresare, (se uită în) examinează cu atenție, încearcă cutiile. Apoi face „km" deznădăjduit. Figura lui exprimă o mare îngrijorare. Se scoală, se apropie de uşa dinspre camera de lucru, (o deschide) se uită pe (gura) gura cheii. Apoi o deschide uşor, privind cu spaimă înapoi... (Cu) Cînd o între-deschide mai bine, are un gest de surpriză:* A, (tot) n-ați plecat domnişoară!...)

UN GLAS DINĂUNTRU: Mă pregătesc acum, domnule Gugu... - •

GUGU: Merg şi eu. *(îţi ia pălăria încruntat ţi intră în camera de litcru. Tăcere. Mai tîrziu intră Lola.)*

LOLA: Gugu, Gugu... *(Intră tn camera de (serviciu*) lucru.)* Domnu Plavianu, sunteţi bun...

GUGU: O, da, doamna... *(Se aud vorbe nedesluşite; îşi ia bună ziua de la dactilografă.)*

LOLA *((se apropie) Porneşte gtndiloare spre partea opusă a scenei. Cînd se întoarce, Gugu este în (post) faţa. ei)*: Unde te duceai cu domnişoara?.. .

GUGU: Vreau să plec...

LOLA: De ce cu ea?...

GUGU *(semnificativ)'-* Pentru că vreau să se vadă că am plecat.

LOLA: Ca să te mai Întorci.

GUGU *(încurcat):* D... nu... de ce să mă întorc...

LOLA: Vino Încoa, Gugu...

GUGU *(apropiindwse)*: S-ar putea reîntoarce...

LOLA: NU ia masa aici... De altfel ai dreptate, nu trebuie sâ rămîi astă-seară... Numai o vorbă, Gugu... Stai aici Ungă mine... *(îl atrage alături pe canapea.)* Spune, Gugu, şi ascultă; vorbeşti cu mine, spune... Mai ştii că ai mai făcut ceva, vreo greşaîâ; că el, acela... te mai are în mină cu ceva?

GUGU: O... nu... Cu ce poate să mă aibe în mînă?...

LOLA: Gugu, dacă nici cu mine nu eşti sincer...

GUGU: Cum poţi...

LOLA *(privindu-l drept in ochi):* Gugu!

GUGU: Cînd îţi spun!

LOLA: Îmi juri?...

GUGU: Ce copilării.

LOLA: pe iubirea ta?

GUGU: Lola rnea. *(Se îmbrăţişează amîndoi.)*

<LOLA>

GUGU *(desfăctndu-se repede):* Acum nu e timpul, Lola mea.

LOLA: Da, <du-te> da; du-te, du-te; nu e timpul...

GuCU *(se uită îngrijorat spre camera de lucru):* Hm...

LOLA *(îngrijorata):* La ce te gîndeşti?...

GUGU: O, la nimic.

LOLA: Tu ascunzi ceva, Gugu...

GUGU: NU.

LOLA: Ba da, ba da; vezi cît eşti de nesincer... spune lămurit, răspicat: ce s-a întîmplat...

GUGU: O, nimic... mă gîndeam...

LOLA: Ce te gîndeai?

GUGU: Prostii.

LOLA: Spune...

GUGU: Că trebuie să plec... Adică aş avea <pu> ceva, puţin.de lucru... Foarte puţin; nimic aproape... însă dacă tu ai sta cu mine aici... dacă ne-ar surprinde... vreo întoarcere neaşteptată...

LOLA *(tresare şi se ridică şi ea de pe canapea):* Cine să nesurprindă?... Gore? *(Priveşte speriată spre uşi.)*

GUGU: Desigur... Asta ar fi nu numai nenorocirea mea, dar şi a ta, a voastră.

LOLA: <Intr-adevâr) O...

GUGU: Acest ultim pretext i-ar mai trebui lui... O, de n-am avea familiile noastre în spate, cum am mai căuta acest pretext noi singuri, aşa e, Lola?

LOLA: Dacă tu nu vrei.. - să te hotărăşti odată, să fii altul... să lucrezi mult, pînă peste puterile tale, să zdrobeşti... pe vechil...

GUGU: Vechil? Bine i-ai spus...

LOLA *(cutremurindu-se):* Într-adevăr, de ne-ar surprinde, Gugu! Cum m-ar alunga... Parcă văd pe <tata> mama (mu) murind de spaimă... şi pe tata, venind, tîrîndu-se să ceară milă... <Gugu) O, Dumnezeule!,.. Gugule, de ce nu vrei să fii altul? <Mî-e groază... Mi-aduc aminte, odată: .. .era frig... ningea. .. şi «n-aveam şuşoni» n-aveam şuşoni... era în vremuri de război... şi trebuia să aştept la şir, în faţa unei brutării, să iau pîne, şi ghetele subţiri mi se scofîlciseră, iar vlrfurile apucaseră în sus... şi degetele dc la picioare parcă nu erau ale mele şi parcă se înfi[p]seseră in restul picioarelor ca nişte cuţite... «O, dar atunci» Ce vremuri triste! O, dar atunci 11 întîlnisem pe el, puternicul, bogatul, el venise la noi şi un «viitor» viitor minunat îmi suridea... *Şi» Se reîntorcea trecutul... Mă gîndeam doar că eram la o răspintie de încercare... Şi-mi plăcea că am picioarele îngheţate... Căci alături de mine o bătrînâ se văita de frig şi tropaia greoi din picioare: şi ea aşa se văitase o viaţă întreagă şi aşa avea să se vaite veşnic... pînă cînd îngheţul avea să se apropie de inimă... Pe cînd la mine era ceva trecător; şi asta mă bucura grozav. Mult m-a obsedat gîndul ăsta de-atunci... Gugule, noi suntem aşa de imprudenţi... tu ai dreptate... De-acum înainte vom face altfel... ne vom întilni altundeva... tn oraş... la voi... cine ştie... Iţi dai tu seama cît am fost de copii şi «cît am fost» cum ne-am jucat *mu» pe muchia unei prăpăstii... O uşă să se fi deschis

și prăpastia era deschisă... Prăpastia... căderea... vechilul...) Du-te, Gugule...

GUGU Du-te tu, Lola, eu vreau să caut ceva...

LOLA: Ce să cauți?

GUGU : Două hîrtii, fără importanță... nu știu unde le-am pus... nu știi zăpăceala mea. O, cînd mă voi scăpa de zăpăceala asta, atunci va veni fericirea pentru noi, Lola...

LOLA: Mă duc... Gugule, mă duc.

GUGU : Ah, da. *(Se apropie de ea.)*

LOLA: Numai o singură sărutare... o vagă sărutare... *(Se înlănțuie el o să} se sărută lung, dă să se despartă, dar se îmbrățișează iarăși (și cad amîndoi pe canapea). A treia oară dau să se despartă și (a treia oară) chiar el a făcut cîțiva pași spre birou. Dar ea strigă:)*

LOLA: Gugu... *(El se întoarce ca hipnotizat și se strîng și cad pe canapea. Ușa se deschide și Ravăn apare. El e (îng) îngîndurat, dar cînd îi vede (are) face un gest de oprire. Exclamă, un „A!..." plin de mare surpriză... Apoi sUrîde și cere scuze.)*

Scena [a 9-a]

RAVXN: Pardon... *(Se îndreaptă spre (birou șt începe [—*] deschide un saltar, ia ceva dinăuntru, închide la loc) camera de lucru și (dispare) dispare acolo. Cei doi se privesc înlemniți... Se întoarce și pomeșfe spre ieșire.)* <Pardon) Scuzați. Domnișoara a închis ușa cealaltă și n-aveam pe unde să trec. <Pardon... *Rîde.) (Rîde (aproape) aproape și salută.)* Scuzați. *((Iese)) (Iese. Ei l-au privit (încremeniți în pici) în tot timpul încremeniți tn picioare.)*

LOLA *(după un timp. Ca prin vis):* Vechilul... Frigul... înghețul...

GUGU *(tresare):* Haideți, du-te, Lola, du-te te rog... *(O împinge aproape.)* •

LOLA: O, ho... voi lupta din toate puterile, voi da totul pe față... <îi voi arăta vechilul)... Acum începe lupta... îi voi arăta <moartea> propria lui moarte, cum și-o duce în spate, îi voi arăta pe vechil... O, nu va avea puterea să-1 convingă... te asigur. Se va lovi de puterea mea... și eu voi fi mai tare... Orice calomnie se va zdrobi de <mine> obrazul... Și nu-1 va crede, te-asigur...

Gucc: <Du-te Lo> *(care s-a oprit cu dinsa, ascultind-o aiurit):* O, sigur că nu va ewrfe. *(Se cutremură.)* Dar, du-te, Lola.-.. Du-te

odată. *(O ia de braț și o duce pînă în dreptul ușei ei.)* Să sfîrșim odată.

LOLA: Ce să sfîrșim?...

GUGU *(negăsind ce să spună):* Poate vine cu celălalt... La revedere, Lola...

LOLA: La revedere, Gugule. <E1 p> *(Din ușă ea vede cum el (e gata. să) a pornit cu pas sigur spre ușa cea mare. El ajunge acolo, o deschide, (apoi) iese (apoi o închide, reintră și trece) și o închide cu zgomot... (foia se întoarce, privește aiurită, apoi pare că aude un zgomot dinspre odaia de lucru.) După puțin se întoarce privind cu teamă și de unde vine, și spre ușa Lolei și se strecoară tiptil in camera de (lucru) lucru. Lola, atrasă de zgomot, iese, privește neînțelegătoare, vrea să vină spre apartamentul ei, dar se răzgindește și pornește spre camera de lucru. Deschide ușa și dă (un țipăt) un țipăt...*

LOLA: Gugule... ah... atunci e adevărat... Dumnezeule...

<GUGU: Du-te, du-te. *(Dinăuntru))*

GUGU <LOLA> *(apărînd):* Lola, du-te, te rog...

LOLA: Ce faci acolo... Ce-ai mai făcut? Ce vrei să mai iei... Gugule, sâ poate să fii într-adevăr un nemernic... Sâ aibe dreptate vechilul...

GUGU: Sunt un nemernic, Lola. Acolo, în birou, am uitat scrisoarea ta din urmă, <în care îmi spuneai că bărbatu-tău nu e acasă) e închisă acolo și cheile sunt la el...

LOLA: O, numai atît... *(Răsuflă ușurată.)*

GUGU: E grozav asta, Lola.

LOLA: Cheile sunt la el... *(El nu răspunde.)* Cum ai uitat-o acolo?...

GUGU: E amestecată într-un teanc de acte... Iartă-mă, Lola... dar asta nu este <ușutință> ușurătate... Cum mi-aș fi închipuit că o să mi se ia cheia și că o sâ fiu percheziționat... Era prea recentă...

LOLA: E CU plicul?...

GUGU: Da... dar el îți cunoaște scrisul... Va vedea că e o scrisoare înăuntru.. .și după cele întîmplate acum o va ceti cu siguranță...

LOLA: Vei fi lingă el și-I vei opri... vei spune că e ceva particular...

GUGU: El îmi va răspunde că trebuie să cetească. Totul... trebuie să știe totul... O, el ne are acum în mînă...

LOLA *(înfiorată):* Vechilul. *(Privește îngrozită undeva într-un colț-, El îi urmărește privirea și (nevăzînd, firește, nimic, dă din umeri) rămîne cu ochii în același gol de moarte.)*

Actul 2

Acelaş decor

Scena 1

LOLA *stă abătută privind vag tn acelaşi colț de bibliotecă. Mai tîrziu intră Gugu, desckiztnd uşor uşa bibliotecei. Tresare văzlnd pe Lola, înaintează repede.*

LOLA: **Gugu! Du-te, du-te repede in camera de lucru.**

GUGU : **I-a spus?...**

LOLA: **Nu ştiu... N-a venit de aseară. îl aştept. <din clipă tn> Du-te, du-te...**

GUGU : **Trebuie să se fi prins într-o partidă formidabilă...**

LOLA : **Poate <eî> i-a spus Ia club..,**

GUGU : **Nu, nu ştiu... Toată noaptea am umblat după el...**

LOLA: **După cine?**

GUGU **După Ravăn.**

LOLA: **După Ravăn? Ah, ai vrut să-l rogi... O, Dumnezeule...**

GUGU : **L-am pîndit la toate colțurile... (Am> Şi-acum vin tot de la el... Nici n-a dat pe-acasă azi-noapte...**

LOLA *(înfrigurată):* **Ca să-l rogi...**

GUGU:: **Sâ-i spun totul şi să-l rog...**

LOLA: **O...**

GUGU : **Lola, trebuie, şi chiar acum am să-l pîndesc la scară...**

LOLA: **Are să răspundă cu rîsul lui şi m bătaia lui de joc... Gugu, de prisos, eu zic să nu te mai umileşti.**

GUGU : **O încercare.**

LOLA. **O, Dumnezeule... Nu, nu.**

GUGU : **Lola, trebuie.., Cine ştie...**

LOLA : **Nu... nu... O, dacă ar fi fost numai surprinderea... De aceea am fi ştiut noi să ne apărăm... <Ş-apoi el n-a) Am fi (în) negat cu toată tăria... Vai, cum, cum ai putut s-o Iaşi acolo- - -**

GUGU *pleacă zdrobit capul.*

LOLA: **Iartă-mă, Gugule, nu ştiu ce mai vorbesc.**

GUGU **<Tu trebuie să) Eu să te iert pe tine?... <Mă duc.)**

LOLA: **N-am de ce sa te iert... E Intîmplarea care determină toate acestea... O, m-am bucurat prea mult cînd contemplam pe bătrlna aceea în fața brutăriei... Nu face nimic <Gugu: MS; duc) sunt pregătită şi pentru asta... Suntem <doi) acum doi, Gugule... şi va fi moi uşor...**

<LOLA) GUGU: **Mă duc...**

LOLA: **Nu...**

GUGU: **Lola... gîndeşte-te... poate mai salvăm...**

LOLA <N) *(cu jumătate [dej voce):* **Nu... Ah, să ne umilim acestui... Nu, nu... hotărît nu... Mai bine să Înfruntăm totul...**

GUGU: **Lola, de ce-mi paralizezi astfel curajul...**

LOLA: **Doamne.**

GUGU : **Mă duc.**

LOLA *nu răspunde.*

GUGU *dă să iese însă atunci intră Ravăn.*

Scena [a] 2 [-a]

RAVXN *ti salută politicos şi distrat, caută prin sărtar, apoi îşi aranjează cîteva htrtii şi trece tn camera de lucru. Ei l-au privit cu teamă şi-au tresărit la fiecare mişcare a lui.*

LOLA: **Gugule, au, nu te ruga... Nu trebuie să cedăm nici cît de puțin din mîndria noastră.,. Du-te şi cere-i-o energic... Şi de nu ți-o va da...**

GUGU: **Şi de nu mi-o va da?...** *[cuvint ilizibil]*

LOLA: **Doamne ..**

RAVĂN *(apare iarăşi. Se apropie de masă şi bate puțin toba tn-pluşul verde):* **Nu s-a deşteptat încă domnul Bondaru, doamnă?** *(Vorbele acestea le spune cu o nuanță rîzătoare în voce.)*

LOLA: **Nu... nici n-a venit din oraş... de aseară...**

RAVXN: **Hm...** *(Intră iar tn camera de lucru.)*

LOLA: **Ah, mi-e silă de mine. Nu trebuia să-i răspund deloc. Aşa e că m-am grăbit cu răspunsul? Trebuia să las cîteva secunde distanță între întrebarea lui şi răspunsul meu...** *(Gugu o priveşte neînțelegător.)* **Asta o să-l facă să creadă că mi-e frică de dînsul.**

RAVĂN *(apare iarăşi):* **Nici n-a trimes vreo înştiințare că pleacă undeva...**

LOLA *(repede):* **Nu, n-a trimes nici o înştiințare...**

RAVĂN *(privind la ceasul cel mare care leagă cu ornamentația lui, de-asupra uşei, dulapurile bibliotecei):* **Mă mir... Aseară laclub i-am comunicat că trebuie să-i vorbesc neapărat...**

LOLA: **N-ațt putut să-i vorbiți de ieri?...**

RAVĂN: **NU... Era atit de (pierdut în) preocupat de partidă... <0 pasă uriaşă....** *(Rîde.) (RUinâ)') (Boțindu-şi buzele a rîs.)* **Vă închipuiți: o pasă colosală...**

GUGU: **Unde ar fi putut să (plece) se ducă apoi?**

<RAV> LOLA: O, îl aşteptam cu multă nerăbdare. Situaţiunile îndoielnice ne repugnă...

RAVAN: Vreţi să spuneţi <starea de îngrijorare) *(ironic)* starea de îngrijorare, pe care văd că o împărtăşeşte şi domnul Gugu. Ei bine, nu vă pierdeţi cu firea... A rămas la club cu siguranţă <şi eu cred că trebuie să) şi trebuie să vină... Nu este întîia oară cînd se încurcă pînă la ziuă... <în orice caz) *(Privind iarăşi ceasul.)* Cu toate astea e cam tîrziu... Trebuie să telefonez, *(fese.)*

LOLA: Ai văzut... Ce mare greşeală făceai dacă te rugai de dînsuL (Gugule, răm [→»] aşteptam) Canalia... Ai văzut ce Cronic) muşcător... şi cum odată cu noi ironiza şi pe nenorocitul ăla care „nu e prima dată cînd se încurcă pînă la ziuă"... Vechilul *t* Care no priveşte surîzînd ruina... O, ÎD dimineaţa asta va fi un proces mare aici. - - Gugule, tu du-te... Te voi dezvinovăţi eu... în braţele tale m-a aruncat vechilul, care 1-a aruncat şi pe el în braţele cărţilor... Căci de cind a venit el aici... se întfmplă toate acestea... <V) O, domnule Ravăn, va fi un proces monstru... vei vedea că şi eu sunt un avocat. îţi voi demasca rîsul şi ne vom prăbuşi amîndoi... Du-te, Gugule...

Girou: Cum am sâ te las singură...

LOLA: Prezenţa ta are să-1 mdîrjeascâ şi mai mult pe Gore...

[Scena u 3-a]

Intră BODNARU'.

BODNARU *(e întunecat şi priveşte fără interes la cei doi):* A, sunteţi aici... Cum? *(işi trece mîna pe frunte.)* Ravăn nu este aci?

•RAVĂN *(apare):* O, iată-te... Te aşteptam cu multă nerăbdare.

GUGU *s-a apropiat de uşă în timpul conversaţiei care urmează, a stat puţin nehotărît, apoi a zbughit-o. Lola care a urmărit această scenă priveşte* (/a) *cu teamă la Ravăn, dar acesta nu dă nici o. atenţie dispărutului.*

BODNARU: Da, spuneai că ai să-mi vorbeşti ceva...

RAVĂN: O, nimic prea de seamă. Să-mi iscăleşti nişte procuri.

BODNARU *(apropiindu-se de masa de scris):* Numai atît? Păreai'foarte misterios aseară. Păreai că ai de spus ceva foarte important- *(Se aşează şi iscăleşte.)* Ăştia sunt eu Diaconescu...

' Numele personajului este cînd *Bondaru,* cînd *Bodnaru.*

RAVĂN: Da, e astăzi procesul...

BODNARU *(sculîndu-se):* Bun, bun, vezi, invoci autoritatea lucrului judecat... Dar spune ce te adusese la club...

RAVĂN: Credeam ca să te găsesc mai liber, vroiam într-adevăr sS-ţi spun ceva.,. o, nimic prea de seamă... dar acum, de dimineaţă, nu-i momentul...

BODNARU: <Spune ff) Ce, ce s-a întimplat... vorbeşte, frate *(Ravăn priveşte neliniştit spre (doamna Lola.)* Lola, ne laşi puţin. *(Lola - dă să spună ceva, ezită şi pe umră porneşte. Iese.)*

•RAVĂN: N-ar fi fost chiar acum timpul, <domnul> maestre... <dar) seara ar fi fost mai potrivit... şi acolo între străini... nu în biblioteca aceasta unde am învăţat atîtea... în care (Bod.: Ce anume? spune odată) am văzut atîtea... cu care m-am împrietenit...

BODNARU: Mă faci din ce în ce mai curios...

RAVĂN: Maestre... mi-e greu... să lăsăm acuma... poate eşti obosit...

BODNARU: Nici nu mă gîndesc să dorm... Plec numaidecît la moşie. <Voi) Voi pune acolo puţin capul pe divan.., <dar am nevoie) dar trebuie să plec... Şi înţălegi: m-ai făcut curios. N-aş putea sâ plec cu o nedumerire...

RAVĂN: Maestre... aş vrea să plec... sâ te părăsesc...

BODNARU: Ce spui?

RAVĂN: Iartă-mâ, dar trebuie să părăsesc cuibul, să-mi durez şi eu undeva (viaţa) cuibul meu... să încerc a mă menţine pe propriile mele aripi... Ce vrei, maestre, eterna ingratitudine a <celui) puiului care a prins puteri şi care într-o bună noapte fuge.

BODNARU: Eşti nebun... Dar ce-ţi lipseşte... Poate vrei să-ţi măresc cota în tovărăşie... Dar, băiete, asta m-am gindit de mult... Tocmai vream să-ţi (spun) comunic...

RAVĂN: Nu, maestre, nu e vorba de aşa ceva... Chiar de (e-ai gîndit mai de mult la asta şi voi refuza... E timpul să plec... m-a apucat iarăşi vechiul dor de luptă, de strădanie... Româneşte vorbind: mi s-a urît cu binele, maestre... Vreau libertatea... O, iartă-mă că (spun) pronunţ cuvîntul ăsta nepotrivit şi - - jicnitor pentru felul cum.ţi-ai deschis dragostea dumitale pentru mine... dar <ştiu) nu ştiu cum aş spune mai bine; mi se pare- că <lraiul) viaţa [pe] care o duc alături de a dumitale nu-i a mea întreagă* că ţi-o datoresc necontenit dumitale, şi asta

n-ar fi atîta, căci şi străin ţi-aş datori-o... dar câ mă lăfăiesc în ea... furîndu-ţi-o pe-a dumitale...

BODNAHU: Ce vorbeşti? Ce vorbeşti aici... Ai... S-a întîmplat ceva?... Nevastă-mea... Ai greşit ceva... Se poate întîmplă...

RAVAN: Nimic din toate astea... O, mai ales despre respectul pe care-I port soţiei dumitale, nici nu poate fi vorba... <Dar> Iar Ia plecarea mea, îţi voi da totul In primire, curat ca oglinda...

BODNARU: Atunci? Atunci? îţi spun drept că nu mai înţăleg nimic.

RAVXN: Maestre, vreau să plec... de ce? hm! De-ar fi la tribunal, cum ar curge acum argumentele unul după altul... dar aşa... acum... cînd în sufletul meu <« se » lucrează o mare amară) clocoteşte amărăciunea acestui gest <vor>, acestor vorbe nerecunoscătoare pe care ţi Ie spun... mi-e greu... nu <ţi) pot spune... (trebuie) nu ştiu ce să spun... dar trebuie, trebuie să plec...

BODNARU: Ravăn, (nerecunoştinţa) nerecunoscător; e chiar cuvintul care trebuia. Dacă ai pleca acum mi-ai da lovitura de graţie... Sunt încurcat, Ravăn, băneşte, înţelegi... Numai *asi-*noapte am pierdut... considerabil-- - Datoriile s-au strîns... Ieri încă vroiam să mă împrumut la dumneata... azi: e imposibil... trebuie să plec la moşie, administratorul trebuie să fi primit nişte aconturi pentru (re) recolta recentă... Îmi trebuieşti, băiete, şi dacă ai într-adevăr un pic de recunoştinţă, rămîi... Procesele pe care mi Ie conduci cu atîta tact, cu atîta pricepere, îmi sunt un venit considerabil... Însuţi, ăi cota ta... (Siugur n-ai) şi cred că nu te poţi pltnge... Singur poate nu vei avea clientela asta... A... Sau poate crezi că mi-ai srauls-o... poate crezi că-ţi va veni... *(Căzind pe scaun.)* Ai dreptate, băiete, îţi va veni... Se va duce toată la tine...

RAVXN: (Nici unul din clienţii) Domnule Bodnaru, maestre, nici unul din clienţii dumitale nu va intra în biroul meu. înţălegi, nici unul... Cel care va veni va fi trimes imediat înapoi...

BODNARU: (Băiete, dacă m-> Cine ştie... Şi chiar de te vei ţine de cuvînt... ascultă-mă, ea se va duce aiurea... S-a îndepărtat de mine, clientela mea...

RAVXN: Maestre, iartă-mă că spun asta eu, un (biet parvenit) parvenit, dumitale care m-ai smuls după pavaj şi mi-ai vlrît în cap tnţălepciunea, care, (iată) iacă, ţi se pare că se întoarce împotriva dumitale... Iartă-mă că-ţi spun astea... Dar tocmai de aceea plec: maestre, trebuie să te reculegi... să te apuci cu miinile zdravăn de mal... Trebuie să te întorci Ia bară

maestre... Acolo te-au ucis, le-au înmormîntat... Mă întreabă de dumneata cu un suris pe buze... *(Bodnaru se zg-xduie.)* lurtă-nii cruzimea, maestre...

BODNARU: Ravăn, tu n-ai să mă laşi tor-mai acum. Te-aş blestema.., De-ai şti situaţiunca mea...

RAVXN : Acum e timpul s-o îndrepţi.. - Trebuie să te întorci la bară...

BODNARU: O, trebuie să-ţi mărturisesc... <dar) nu... nu pot să mă întorc la bară...

RAVĂN: O, .dacă e aşa, atunci te părăsesc...

BODNARU: Ravan, ai fi în stare... acum...

RAVAN: Acum... Maestre, mă doare, mă muşcă glumele şi naul acela cînd mă întreabă de dumneata... înţălegi... asta nu mai poate merge. *(Pe gînduri.)* Vechil... vechilul care se rirlică pe ruinele stăpînului. .. acr,ta-i cuvintul. Nu pol. suporta asta, maestre... Trebuie su-rni făgădule-jU că (începi încetul cu îix-etu) reîncepi epoca de glorie pă-âsliă... Altfel să şlii: te voi lăsa... Căci mai tîrziu îmi va fi cu neputinţă... să te las...

BODNARU: Ravăn, nu, nu mă lăsa, tc rog. .. îţi făgăduiesc... mă voi reîntoarce... ah, patima asta u pus o stăpînire aşa de mare pe mine... E ceva peste pi'terile mele, Ravăn...

RAVXN: Trebuie să-mi făgăduieşti că, încetul cu încetul, te vei debarasa de ea... nu odată, odată şi brusc, maestre, aceasta e condiţia rămî[ncrii] mele...

BODNARU: Ah, tonul... mă duc... rămîi, cînd (ne) mă voi în [...]

(RAVĂN: Te însoţesc şi eu piuă la gară)

Secuii 4-^

Fi intră FAVÂN'.

RAVĂN: Curios, dc 3a club mi se răspunde că a plecat de dcuă ceasuri... *(Privind ceasul.)* Adică <le la opt dimineaţa... *(Se uilă îngrijat Iu. n-' dni.)* Nu ştii! unde aş putea să-l găsesc.

Guut *(care era gata să iese se înlnarce de la uşă)* : Aţi făcui „inspecţia", domnule Ravăn?

RAVĂN: Inspecţia?...

GUGU: Da, a pnpilrului meu...

RAVĂN: A pupi... a... aha... nu, n-am făcut nici o inspecţie, domnule Plaviami...

GUGU: Nu credeți ca s-ar putea face in prezența mea...

RAVXN *(rizînd):* Nu cred că trebuie să fie făcută o inspecție... în privința dumitale eu am alte vederi decît <d.B.> maestrul. *(Se caută prin buzunare.)* Cheia?... Oare n-am luat-o?... A... poftim... Poftim, domnule Plavian. *(Plavian se uită uimit, la el.)* Du-te şi deschide-ți singur şi ia-ți pupitrul in primire. Voi spune domnului Bodnaru că te-am inspectat, cum spui dumneata, şi că n-am găsit nimic... De altfel (asta e şi părerea mea, domnule Piavianu; presupunerile maestrului) sunt convins de acest lucru că nimic suspect nu s-ar putea găsi în sarcina dumitale: presupunerile maestrului uu se potrivesc cu firea dumitale. Eu voi porni puțin (în caut) pînă la tribunal... Spuneți maestrului să nu plece sau *(zlmbind)* să nu (doarmă) se culce pînă la venirea mea... Am puțin de lucru cu dînsul *((lese.)} (Se îndreaptă spre ieşire.)*

(PLAVIANU) GUGU *(ii întinde mina şi i-o strînge mult şi prieteneşte):* îți mulțumesc din suflet, domnule Ravăn, din momentul ăsta devenim cei mai huni prieteni...

RAVXN: O, cît despre asta... *(Dă din umfri, salută pe doamnă rizînd şi iese.)*

GUGU *(sărind în sus, după ce uşa s-a trîntit şi paşii sc îndepărtează):* Ți-am spus că o încercării...

LOLA *(vădit contrariată):* (Un vechil mărinimos...) Ciudat (lucru... în). în orice caz, (mie nu-mi miroase a curat... ce planuri urmăreşte el... Ce)... în orice caz, mărinimia aceasta de vechil mă dezgustă şi...

(GUGU: Scrisoarea, scrisoarea... îndată, cît mai nelntîrziat) mai mult *(Rămîne pc gînduri.)* O... da... da... te-asigur că dacă ar fi ştiut că acolo se găseşte scrisoarea aceea nu s-ar fi grăbit...

GUGU: Eşti pu^in nedreaptă cu el... Eu din momentul ăsta mi-am schimbat părerile asupră-i... însă nu-i timpul acum de filozofat... Scrisoarea... scrisoarea... (vreau s-o) *(Iese în camera de lucru. Dda aşteaptă. Plavian întîrzlie, se aude cum caută prin uşa întredeschisă. Ea ridică nedumerită capul. Gugu reintră.)* închipuieşte-ți, scrisoarea nu e.

LOLA *(CU O ne.stăpînire parcă de triumf):* Ți-am spus, vechilul era incapabil de un gest...

GUGU: Am răscolit lotul, nu r*.

LOLA: Scrisoarea a luat-o el... Căci a mințit; desigur a deschis cutia înaintea ta, a văzul-u şi a luat-o. ..

GUGU: (NU, n-o va) Da... şi o va da lui nenea Gore...

LOLA: N-O va da.

GUGU: N-O va da?

LOLA: Nul

GUGU; Cum ai putea şti asta?...

LOLA: Cînd a plecat, a rîs semnificativ.

GUGU: A rîs?

LOLA: Da... Ăsta e (un) semnul că ar putea conveni într-un fel...

GUGU: Ar cădea la o tranzacție, vrei să zici...

LOLA:- Da.

GUGU: CC te face să crezi

LOLA: Ți-am spus; rîsul lui, rîsul aceia...

GUGU: Crezi asta?...

LOLA: Ochii mei nu mă înşeală...

GUGU: CU alte cuvinte...

LOLA: Vechilul mă are în mină...

GUGU: Adică pe amîndoi...

LOLA: O, şi cu ce (mojicie, cu ce obra) obrăznicie, cu ce mojicie triumfătoare o să-şi formeze pretențiile...

GUGU: Dacă ar fi aşa, atunci ar fi uşor...

LOLA: Cum... Ce vorbeşti?

GUGU: îi dăm acolo o sumă şi am terminat.

LOLA: O...

GUGU: Adevărat... cu o sumă l-am ofensa... însă un cadou cam scumpişor I-ar reduce la 1 acere definitivă...

LOLA: Gugule, (tu ştii eşti) ah, veşnica ta naivitate... tu stii ce cadou vrea acela...

GUGU: Lasă că tocmesc eu cu el... Dar nu ştiu ce i-am putea da... Eu...

LOLA: Tu crezi cu fot dinadinsul că el ar primi într-adevăr un cadou...

GUGU: Sigur, nu prea ieftin însă... Dc exemplu să *fcwînt ilizibil}:* am văzut că are ceasornic de nikel... (de) bunăoară, un ceasornic de aur...

LOLA: Gugule, ceasornicul tău de aur...

GUGU: Al (meu) tău...?

LOLA: Al tău: dă-î-1 şi-ți voi da eu altul...

GUGU Lola, dar ceasornicul acela eşti tu însăți pentru mine... darul tău să-1 dau acestui vechil, darul primit din rnînuşițele tale şi pe care e gravat numele tău...

Scena [a 5-a]

Intră IRINA

IRINA: Sunteți aci... Ați găsit scrisoarea?... O, mi-a spus Gugu totul, totul...

GUGU: Scrisoarea a la el.

IRINA: La cine?

GUGU: La vechil... şi poftim, trebuie să-i dau ceasul ca să mi-o dea.

LOLA: Lasă, Gugule, <Du-te la un giuvaergiu numai <...>[1] nu va primi desigur, mii gtndeain numai că trebuie puțin pălmuit cu această ofertă... Dar nu... nu... să-l lăsăm... îl voi întreba eu ce-mi cere...

GUGU: O, Dumnezeule... *(Priveşte cu compătimire la ceas.)*

LOLA: (Du-te, Gugule... încearcă... Şi fii sigur că nu va primi) Lasă, Gugule...

GUGU: (Nici chiar ceasul? O, eşti copilă... Ei bine. vom ne) Cum ai să-l întrebi tu... Lasă, lasă, îmi voi călca pe inimă... (La revedere) Trebuie să fac acest sacrificiu. Nu e timp dc pierdut. *(lese bărbăteşte.)*

IRINA: Crezi într-adevăr că nu va primi orice cadou... sau o sumă de bani ?...

LOLA: O, desigur... ieri acest nemernic mi-a făcut un compliment. *(Mişcare la Irina.)* I-am strigai: vechil; a rîs şi a plecat capul. Şi pe urmă a[n] urinat toate celelalte. ințălegi, sunt în mîna lui, Irina...

(GUGU *(reintrind):* Lola, din partea cui să i-l dau...

LOLA: Din partea ta, vezi bine... Nul... din pârlea mea: asta are să-l plesnească mai cu putere... îi spui că-i fac acest, cadou «şi da >> dar nu-i va intra în nună pînă nu «vas-ți va înainia cu mîna ccailaltă scrisoarea... Oferă-i-1 in soare, ca să-l zăpăcească puțin aurul şi deseninele... Haideți, du-te, Gugule...

<s GUGU *dă. din cap şi itse. i*

GUGU *(dă din cap, ieşind):* Prea mult pentru o scrisoare...

LOLA: NU va primi desigur... însă ăsta c răspunsul la rîsul Iui... că l-am înțăles... asta o să întîrzie lucrurile şi pînă atunci)

[1] O parte din testul tăiat este ilizibil.

CUPRINS